

การศึกษาและการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนวัยรุ่น

ปริญญานิพนธ์
ของ
พรรณพร วรรณลักษณ์

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษาดุริยางค์บัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาการให้คำปรึกษา
สิงหาคม 2548
ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

การศึกษาและการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนวัยรุ่น

บทคัดย่อ
ของ
พรรณพร วรรณลักษณ์

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษาดุขฎีบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาการให้คำปรึกษา
สิงหาคม 2548

พรรณพร วรรณลักษณ์. (2548). การศึกษาและการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์

ของนักเรียนวัยรุ่น. ปรินซ์นิพนธ์ กศ.ด. (จิตวิทยาการให้คำปรึกษา).

กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. คณะกรรมการควบคุม:
รองศาสตราจารย์ ดร.คมเพชร ฉัตรสุณกุล, ศาสตราจารย์ ดร.ผ่องพรรณ เกิดพิทักษ์,
รองศาสตราจารย์นิภา ศรีไพโรจน์.

การวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาและพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนวัยรุ่น โดยการให้คำปรึกษากลุ่ม กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนวัยรุ่นเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอ่างทอง จำนวน 1,595 คน และกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนวัยรุ่น เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอ่างทอง ที่มีคะแนนคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตั้งแต่เปอร์เซ็นต์ไทล์ที่ 25 ลงมา จำนวน 8 คน เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ แบบสอบถามคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนวัยรุ่น และโปรแกรมการให้คำปรึกษากลุ่มเพื่อพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนวัยรุ่น

ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

1. คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนวัยรุ่นโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง (M เท่ากับ 3.40) ส่วนคุณลักษณะที่พึงประสงค์รายด้าน พบว่า คุณลักษณะด้านจริยธรรมอยู่ในระดับมาก (M เท่ากับ 3.65) ส่วนคุณลักษณะด้านการเรียน ด้านส่วนตัว และด้านสังคมอยู่ในระดับปานกลาง (M เท่ากับ 3.31, 3.25 และ 3.36 ตามลำดับ)

2. คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนวัยรุ่น ก่อน และหลังการเข้าร่วมโปรแกรมการให้คำปรึกษากลุ่ม และระยะติดตามผล แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 แสดงว่าการให้คำปรึกษากลุ่มมีผลให้คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนวัยรุ่นเปลี่ยนแปลงในทางที่ดีขึ้น

A STUDY AND DEVELOPMENT OF DESIRABLE
CHARACTERISTICS OF ADOLESCENT STUDENTS

AN ABSTRACT
BY
PANNAPORN VANNALUK

Presented in Partial Fulfillment of the Requirements for the
Doctor of Education Degree in Counseling Psychology
at Srinakharinwirot University
August 2005

Pannaporn Vannaluk. (2005). *A Study and Development of Desirable Characteristics of Adolescent Students* . Dissertation, Ed.D. (Counseling Psychology).

Bangkok: Graduate School, Srinakharinwirot University. Advisor Committee:

Assoc. Prof.Dr. Khompet Chatsupakul, Prof.Dr.Pongpan Kirdpitak, Assoc.Prof.

Nipa Sripairot.

The purposes of this research were to study and to develop desirable characteristics of adolescent students through group counseling. The subjects of the desirable characteristics study were 1,595 Mathayom I-III students of the secondary schools under the Office of Ang Thong Education Region. Another group of the subjects of desirable characteristics development consisted of 8 students whose desirable characteristics scores were lower than twenty-fifth percentile. The research instruments were an adolescent students desirable characteristics questionnaire and a program of group counseling for desirable characteristics development.

The results of the study were as follows :

1. The total mean scores of the desirable characteristics of adolescent students revealed average ($M=3.40$). While their mean scores measuring ethical characteristics revealed high ($M=3.65$) and the mean scores measuring studying characteristics , personal characteristics and social characteristics were average ($M= 3.31$, 3.25 and 3.36 respectively).

2. Statistically significant differences in desirable characteristics of adolescent students existed before and after participated in the group counseling program and the follow-up period at .01 level. The results of this study indicated that the group counseling was a key factor in increasing positive change in desirable characteristics of adolescent students.

การศึกษาและการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนวัยรุ่น

ปริญญานิพนธ์
ของ
พรรณพร วรรณลักษณ์

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษาดุริยางค์บัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาการให้คำปรึกษา
สิงหาคม 2548
ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ปริญญานิพนธ์
เรื่อง

การศึกษาและการพัฒนาคุณลักษณะของนักเรียนวัยรุ่นที่พึงประสงค์

ของ
พรรณพร วรรณลักษณ์

ได้รับอนุมัติจากบัณฑิตวิทยาลัยให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาการศึกษาดุष्ฎิบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาการให้คำปรึกษา
ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

.....คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. เพ็ญสิริ จีระเดชากุล)
วันที่.....เดือน.....พ.ศ. 2548

คณะกรรมการสอบปริญญานิพนธ์

.....ประธาน
(รองศาสตราจารย์ ดร.คมเพชร จิตรสุภกุล)

.....กรรมการ
(ศาสตราจารย์ ดร.ผ่องพรรณ เกิดพิทักษ์)

.....กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ นิภา ศรีไพโรจน์)

.....กรรมการแต่งตั้งเพิ่มเติม
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นันทนา วงษ์อินทร์)

.....กรรมการแต่งตั้งเพิ่มเติม
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วชิรญา บัวศรี)

ประกาศคุณูปการ

ปริญญานิพนธ์นี้สำเร็จลุล่วงได้เป็นอย่างดีด้วยความกรุณาอย่างยิ่งจาก รองศาสตราจารย์ ดร.คมเพชร นัตรศุกกุล ประธานกรรมการควบคุมปริญญานิพนธ์ ศาสตราจารย์ ดร.ผ่องพรรณ เกิดพิทักษ์ และ รองศาสตราจารย์ นิภา ศรีไพโรจน์ กรรมการควบคุมปริญญานิพนธ์ที่ได้เสียสละเวลาอันมีค่าในการให้คำปรึกษาแนะนำการทำงานวิจัยนี้ทุกขั้นตอนจนสำเร็จสมบูรณ์ ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งถึงความกรุณาดังกล่าวและขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

ขอกราบขอบพระคุณผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นันทนา วงษ์อินทร์ และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วชิรญา บัวศรี ที่กรุณาเป็นกรรมการแต่งตั้งเพิ่มเติมในการสอบปริญญานิพนธ์และได้ให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมที่เป็นประโยชน์ ทำให้ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ขอกราบขอบพระคุณ นายเพชรรัตน์ นิมพันธ์ รองผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอ่างทอง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอ่างทอง นายปณวัชร เขียวระยับ รองหัวหน้าฝ่ายส่งเสริมการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอ่างทอง นายเสกสรรค์ อรรถยานันท์ หัวหน้าฝ่ายนิเทศการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอ่างทอง นายสมปอง พึ่งเนตร หัวหน้าฝ่ายวัดผลประเมินผล สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอ่างทอง นายพิสุทธิ อัมพรพงษ์ ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดโพธิ์เอน นายถวัลย์ พุ่มสาขา อาจารย์ 2 ระดับ 7 โรงเรียนสตรีอ่างทอง นางบังอร สวนมะม่วง อาจารย์ 3 ระดับ 8 โรงเรียนวิเศษไชยชาญ “ตันติวิทยานูมิ” นางละเอียด จันทรทอง ผู้ปกครองนักเรียน และ นางกฤษฎา เลียบเงิน ผู้ปกครองนักเรียน ที่ได้กรุณาเป็นผู้ทรงคุณวุฒิในการสนทนากลุ่มเพื่อหาคำตอบประกอบของคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนวัยรุ่น

ขอกราบขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วชิรญา บัวศรี รองศาสตราจารย์ สมร ทองดี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นันทนา วงษ์อินทร์ ดร.รังสรรค์ มณีเล็ก และ ดร.ชวลิต โพธิ์นคร ที่ได้กรุณาเป็นผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ รวมทั้งให้คำแนะนำในการปรับปรุงแก้ไขเครื่องมือให้มีคุณภาพมากยิ่งขึ้น

ขอขอบคุณ นางปาลิดา กุลรุ่งโรจน์ ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอ่างทอง และ ผู้อำนวยการโรงเรียน ครูนักเรียนในจังหวัดอ่างทอง ที่ให้ความร่วมมือในการเก็บข้อมูลและการทดลองจนสำเร็จลุล่วงด้วยดี

ขอขอบคุณ พี่ ๆ เพื่อน ๆ น้อง ๆ ทุกคนที่ได้ให้คำแนะนำและให้ความช่วยเหลือ ตลอดจนให้กำลังใจแก่ผู้วิจัยตลอดการทำปริญญานิพนธ์ครั้งนี้

ท้ายนี้คุณประโยชน์และความดีที่ได้รับจากปริญญานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยขอมอบแด่บิดามารดา ครู อาจารย์ และผู้มีอุปการะคุณทุกท่านที่ให้กำลังใจ ช่วยเหลือ อบรมสั่งสอนผู้วิจัยจนประสบความสำเร็จในการศึกษาเล่าเรียน

พรรณพร วรณลักษณ์

สารบัญ

บทที่	หน้า
1 บทนำ.....	1
ภูมิหลัง.....	1
คำถามวิจัย.....	7
ความมุ่งหมายของการวิจัย.....	7
ความสำคัญของการวิจัย.....	7
ขอบเขตของการวิจัย.....	7
ตัวแปรที่ศึกษา.....	8
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	8
กรอบแนวคิดการวิจัย.....	13
สมมุติฐานในการวิจัย.....	15
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	16
เอกสารที่เกี่ยวข้องกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนวัยรุ่น.....	17
ความหมายของเด็กวัยรุ่น.....	17
ความหมายของคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนวัยรุ่น.....	18
ความสำคัญและองค์ประกอบของคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนวัยรุ่น.....	19
คุณลักษณะด้านการเรียน.....	31
คุณลักษณะด้านส่วนตัว.....	37
คุณลักษณะด้านสังคม.....	40
คุณลักษณะด้านจริยธรรม.....	45
ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับวัยรุ่น.....	56
เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการสนทนากลุ่ม.....	64
เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนวัยรุ่น.....	73
เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการให้คำปรึกษาแบบกลุ่ม.....	73
ทฤษฎีและเทคนิคต่าง ๆ ในการให้คำปรึกษาแบบกลุ่มเพื่อพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนวัยรุ่น.....	85
ทฤษฎีการให้คำปรึกษาแบบพฤติกรรมนิยม.....	85
ทฤษฎีการให้คำปรึกษาแบบเผชิญความจริง.....	90
ทฤษฎีการให้คำปรึกษาแบบภวนิยม.....	94
ทฤษฎีการให้คำปรึกษาแบบวิเคราะห์สัมพันธภาพ.....	111

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
2 (ต่อ) ทฤษฎีการให้คำปรึกษาแบบพิจารณาเหตุผลและอารมณ์ และพฤติกรรม.....	115
เทคนิคต่าง ๆ ที่ประยุกต์ใช้กับทฤษฎีการให้คำปรึกษา.....	121
เทคนิคการระดมสมอง.....	121
เทคนิคแม่แบบ.....	122
การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน.....	128
งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาและการพัฒนาคุณลักษณะ ที่พึงประสงค์ของนักเรียนวัยรุ่น.....	131
3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	149
การกำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	149
การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	152
ขั้นตอนในการดำเนินการวิจัย.....	160
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	176
การจัดกระทำและการวิเคราะห์ข้อมูล.....	177
สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล.....	177
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	180
สัญลักษณ์ในการวิเคราะห์และแปลผล.....	181
การศึกษาองค์ประกอบของคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนวัยรุ่น.....	181
ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากการนำโปรแกรมการให้คำปรึกษาตามทฤษฎี การให้คำปรึกษาเพื่อพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนวัยรุ่น.....	188

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
5 สรุปผล อภิปราย และข้อเสนอแนะ	204
ความมุ่งหมายของการวิจัย.....	204
สมมุติฐานในการวิจัย.....	204
ขอบเขตของการวิจัย.....	204
ตัวแปรที่ศึกษา.....	205
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	205
การดำเนินการสร้างเครื่องมือ.....	205
วิธีดำเนินการวิจัย.....	207
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	208
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	209
สรุปผลการวิจัย.....	209
อภิปรายผล.....	212
ข้อเสนอแนะ.....	218
บรรณานุกรม.....	219
ภาคผนวก.....	241
ก. รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิ.....	242
ข. ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ของแบบสอบถามคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ของนักเรียนวัยรุ่น.....	245
ค. ค่าอำนาจจำแนกของแบบสอบถาม.....	252
ง. ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม.....	259
จ. แบบสอบถามคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนวัยรุ่น.....	261
ฉ. ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ของผลการตรวจสอบโปรแกรม การพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนวัยรุ่นโดยการ ให้คำปรึกษากลุ่ม.....	272
ช. ตารางและรายละเอียดโปรแกรมการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ของนักเรียนวัยรุ่น โดยการให้คำปรึกษากลุ่ม.....	274
ประวัติย่อผู้วิจัย.....	384

บัญชีตาราง

ตาราง	หน้า
1 แสดงเหตุผลเชิงจริยธรรม 6 ชั้น แบ่งเป็น 3 ระดับในทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมของโคลเบอร์ก.....	63
2 ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ศึกษาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนวัยรุ่น.....	150
3 ประชากรแบ่งตามขนาดโรงเรียนและรายชื่อโรงเรียนที่เป็นหน่วยตัวอย่าง.....	151
4 กลุ่มตัวอย่างนักเรียนที่ใช้ในการวิจัยจำแนกตามขนาดโรงเรียน.....	152
5 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนวัยรุ่น.....	163
6 ค่าสถิติที่ได้จากการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับแรกด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป.....	166
7 ค่าสถิติที่ได้จากการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับสองด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป.....	169
8 แบบแผนการทดลองแบบมีการทดสอบก่อนและหลังการทดลอง (One-Group Pretest-Posttest Design).....	174
9 กำหนดการใช้โปรแกรมการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนวัยรุ่นโดยการให้คำปรึกษากลุ่ม.....	175
10 ค่าสถิติพื้นฐานของคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนวัยรุ่นและค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนวัยรุ่น (n = 1,595 คน)...	185
11 ค่าเฉลี่ยรายด้านคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนวัยรุ่น (n = 1,595 คน).....	187
12 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนวัยรุ่นรายด้านและโดยรวมของนักเรียน ก่อนและหลังการเข้าร่วมโปรแกรมการให้คำปรึกษากลุ่ม และระยะติดตามผล (n = 8).....	189
13 การวิเคราะห์ความแปรปรวนวัดซ้ำของค่าเฉลี่ยคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนวัยรุ่นโดยรวมก่อนการทดลอง หลังการทดลอง และระยะติดตามผล (n = 8).....	191
14 ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ของค่าเฉลี่ยคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนวัยรุ่นโดยรวม ด้วยวิธีการ LSD ก่อนการทดลอง หลังการทดลอง และติดตามผล (n = 8).....	192

บัญชีตาราง (ต่อ)

ตาราง	หน้า
15 การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบวัดซ้ำของค่าเฉลี่ยคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของ นักเรียนวัยรุ่นด้านการเรียนก่อนการทดลอง หลังการทดลอง และระยะติดตามผล (n = 8).....	193
16 ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ของค่าเฉลี่ยคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของ นักเรียนวัยรุ่นด้านการเรียน ด้วยวิธีการ LSD ก่อนการทดลอง หลังการทดลอง และติดตามผล (n = 8).....	194
17 การวิเคราะห์ความแปรปรวนวัดซ้ำของค่าเฉลี่ยคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของ นักเรียนวัยรุ่นด้านการส่วนตัวก่อนการทดลอง หลังการทดลอง และระยะติดตามผล (n = 8).....	195
18 ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ของค่าเฉลี่ยคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของ นักเรียนวัยรุ่นด้านส่วนตัว ด้วยวิธีการ LSD ก่อนการทดลอง หลังการทดลอง และติดตามผล (n = 8).....	196
19 การวิเคราะห์ความแปรปรวนวัดซ้ำของค่าเฉลี่ยคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของ นักเรียนวัยรุ่นด้านการสังคมก่อนการทดลอง หลังการทดลอง และระยะติดตามผล (n = 8).....	197
20 ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ของค่าเฉลี่ยคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของ นักเรียนวัยรุ่นด้านสังคม ด้วยวิธีการ LSD ก่อนการทดลอง หลังการทดลอง และติดตามผล (n = 8).....	198
21 การวิเคราะห์ความแปรปรวนวัดซ้ำของค่าเฉลี่ยคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของ นักเรียนวัยรุ่นด้านจริยธรรมก่อนการทดลอง หลังการทดลอง และระยะติดตามผล (n = 8).....	199
22 ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ของค่าเฉลี่ยคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของ นักเรียนวัยรุ่นด้านจริยธรรม ด้วยวิธีการ LSD ก่อนการทดลอง หลังการทดลอง และติดตามผล (n = 8).....	200
23 ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ของแบบสอบถามคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ของนักเรียนวัยรุ่นจากการประเมินโดยผู้เชี่ยวชาญ.....	246
24 ค่าอำนาจจำแนกรายข้อ (r) ของแบบสอบถามคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ของนักเรียนวัยรุ่น.....	253

บัญชีตาราง (ต่อ)

ตาราง	หน้า
25 ค่าความเชื่อมั่น (= Coefficient) ของแบบสอบถามคุณลักษณะ ที่พึงประสงค์ของนักเรียนวัยรุ่น (n = 100).....	260
26 แสดงโครงสร้างของแบบสอบถามคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนวัยรุ่น.....	271
27 ดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ของโปรแกรมการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ของนักเรียนวัยรุ่นโดยการให้คำปรึกษากลุ่มจากการหาความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา โดยความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ.....	273

บัญชีภาพประกอบ

ภาพประกอบ		หน้า
1	กรอบแนวคิดในการศึกษาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนวัยรุ่น.....	14
2	กรอบแนวคิดในการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนวัยรุ่น.....	15
3	ลักษณะการเรียงคำถาม.....	70
4	ขั้นตอนการศึกษาองค์ประกอบคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนวัยรุ่น.....	161
5	กราฟคิวพล็อต (Q-Plot)	164
6	โมเดลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับแรกของโมเดล คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนวัยรุ่นด้านการเรียน.....	168
7	โมเดลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับแรกของโมเดล คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนวัยรุ่นด้านส่วนตัว.....	168
8	โมเดลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับแรกของโมเดล คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนวัยรุ่นด้านสังคม.....	168
9	โมเดลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับแรกของโมเดล คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนวัยรุ่นด้านจริยธรรม.....	169
10	โมเดลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับที่สองของคุณลักษณะ ที่พึงประสงค์ของนักเรียนวัยรุ่น.....	171
11	การพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนวัยรุ่นโดยการให้คำปรึกษากลุ่ม.....	172
12	ค่าเฉลี่ยของคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนวัยรุ่นโดยรวม ก่อน และหลังได้รับการให้คำปรึกษากลุ่ม และระยะติดตาม.....	201
13	ค่าเฉลี่ยของคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนวัยรุ่นด้านการเรียน ก่อน และหลังได้รับการให้คำปรึกษากลุ่ม และระยะติดตามผล.....	202
14	ค่าเฉลี่ยของคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนวัยรุ่นด้านส่วนตัว ก่อน และหลังได้รับการให้คำปรึกษากลุ่ม และระยะติดตามผล.....	202
15	ค่าเฉลี่ยของคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนวัยรุ่นด้านสังคม ก่อน และหลังได้รับการให้คำปรึกษากลุ่ม และระยะติดตามผล.....	203
16	ค่าเฉลี่ยของคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนวัยรุ่นด้านจริยธรรม ก่อน และหลังได้รับการให้คำปรึกษากลุ่ม และระยะติดตามผล.....	203

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชมหาราช ทรงมีพระบรมราโชวาทเกี่ยวกับการศึกษา ไว้ดังนี้

“ นอกจากการศึกษาจะสอนให้คนเก่งแล้วจำเป็นอย่างยิ่งที่จะอบรมให้ดีพร้อมกันไปด้วย ประเทศเราจึงจะได้คนที่มีคุณภาพ คือ ทั้งเก่ง ทั้งดี มาเป็นกำลังของบ้านเมือง ให้ความเก่งเป็นปัจจัยและพลังสำหรับการสร้างสรรค์และให้ความดีเป็นปัจจัยเพื่อประคับประคองหนุนนำความเก่งให้เป็นไปในทางที่อำนวยผลประโยชน์อันพึงประสงค์” (สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ. ม.ป.ป. : ก)

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 กำหนดจุดมุ่งหมายของการจัดการศึกษาไว้ว่าการจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุขและการจัดการศึกษาดังกล่าวจะต้องมีกระบวนการถ่ายทอดความรู้ การฝึก การอบรมสั่งสอน ให้เกิดความเจริญงอกงามของบุคคล เพื่อสืบสานวัฒนธรรมของสังคม (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2542 : 2)

ดังนั้นการศึกษาจึงเป็นกลไกและกระบวนการสำคัญในการอบรมหล่อหลอมเกล้าให้บุคลกรของชาติ มีความรู้ ความสามารถ ความฉลาด เป็นคนดี คนเก่ง มีร่างกายแข็งแรงพร้อมที่จะเป็นรากฐานของชีวิตให้ก้าวไปอยู่ในสังคมของโลกที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วได้อย่างมีประสิทธิภาพ (กรมวิชาการ. 2543 : 3) จากความสำคัญของการศึกษาดังกล่าว แผนพัฒนาการศึกษาฉบับที่ 9 (พ.ศ. 2545 – 2549) (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2545 : 5) ได้กำหนดนโยบายเพื่อมุ่งพัฒนาคนและสังคมโดยรวม 3 ด้าน คือ 1) พัฒนาชีวิตให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรมมีวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต อยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างมีความสุข 2) พัฒนาสังคมไทยให้เป็นสังคมที่เข้มแข็ง และ 3) พัฒนาสังคมให้เป็นสังคมคุณภาพ โดยมีวิสัยทัศน์ให้บุคลกรของชาติมีชีวิตที่ดี เก่ง และมีความสุข โดยเฉพาะคนดีคือคนที่ดำเนินชีวิตอย่างมีคุณภาพ มีจิตใจที่ดีงาม มีคุณธรรม จริยธรรม มี

คุณลักษณะที่พึงประสงค์ ทั้งด้านจิตใจและพฤติกรรมที่แสดงออก เช่น มีวินัย ประหยัด มีความเอื้อเฟื้อเกื้อกูล มีเหตุผล รู้หน้าที่ ซื่อสัตย์ پاکเพียร ขยัน ใฝ่รู้ ใฝ่เรียนตลอดชีวิต รักประเทศ รักชาติ มีจิตใจเป็นประชาธิปไตยเคารพความคิดเห็นและสิทธิของผู้อื่น มีความเสียสละ รักษาสิ่งแวดล้อม และสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างสันติสุข ดังนั้นคุณลักษณะที่พึงประสงค์

ของเด็กดังกล่าวจึงเป็นสิ่งสำคัญที่ผู้เกี่ยวข้องพึงเร่งส่งเสริมและพัฒนาให้เด็กเกิดการเรียนรู้ ประพฤติปฏิบัติเพื่อเป็นคนดีที่สังคมยอมรับ จากความสำคัญดังกล่าวมีหน่วยงานที่รับผิดชอบ

เกี่ยวกับการศึกษาได้กำหนดคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของเด็กไทย เพื่อเป็นเป้าหมายในการพัฒนาเด็กให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ไว้ต่าง ๆ กัน

คณะกรรมการการปฏิรูปการเรียนรู้ในคณะกรรมการการปฏิรูปการศึกษา (กระทรวงศึกษาธิการ 2545 : 18 – 24) ได้กำหนดคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนในระดับประถมและมัธยมศึกษาไว้ดังนี้

1. สามารถแสดงออกอย่างสร้างสรรค์ สามารถคิดอย่างเป็นระบบ มีวิจรรย์ญาณ มีสมาธิในการเรียนและการทำงาน
2. มีศักยภาพในการตัดสินใจ
3. มีศักยภาพในเชิงพหุปัญญา ความถนัด สามารถพัฒนางานและอาชีพของตนเอง
4. สามารถเรียนรู้ ทำงาน ด้วยการพึ่งตนเองใช้วิถีประชาธิปไตยในการทำงานของกลุ่มได้อย่างมีประสิทธิภาพและมีความสุข
5. มีนิสัยการทำงานอย่างมีระบบ รักการอ่าน ค้นคว้า เรียนรู้จากการปฏิบัติของตน สร้างสรรค์ผลงานมีทักษะการจัดการ สามารถนำเสนอและถ่ายทอดสื่อความได้อย่างมีประสิทธิภาพ
6. มีวินัยในตนเอง มีบุคลิกภาพมั่นคงสามารถแสดงออกอย่างสร้างสรรค์และเหมาะสม มีเหตุผล มีกิริยามารยาทและความเป็นไทย เห็นคุณค่าของตนเองและยอมรับผู้อื่น ประเมินตนเอง และปรับปรุงตนเองอยู่เสมอ
7. มีสุขนิสัย และทักษะทางสุขภาพ มีทักษะในการดำรงชีวิตอย่างเหมาะสม
8. มีประสบการณ์ตรงกับธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2543 : ไม่มีเลขหน้า) ได้กำหนดคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนไว้ดังนี้

1. มีความสุข คือ มีความสุข สุขภาพสมบูรณ์ทั้งกายและใจ ยิ้มแย้มแจ่มใส ยอมรับตนเองและผู้อื่น เห็นคุณค่าของตนเอง มีสุนทรีย์ ชื่นชม และเข้าร่วมกิจกรรมศิลปดนตรี และกีฬา
2. เป็นคนดี คือ มีฉันทะในการเรียนรู้ปฏิบัติตามหลักธรรมของศาสนา ทำสิ่งที่เป็นประโยชน์ต่อตนเองและสังคม มีคุณธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์ มีวินัยในตนเองและมีความรับผิดชอบ ซื่อสัตย์ สุจริต เป็นมิตรกับบุคคลอื่น มีความเมตตากรุณา กล้าคิด กล้าทำและรับผิดชอบต่อการทำงานของตนเอง เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่
3. เป็นคนเก่ง คือ สามารถแสวงหาความรู้และเรียนรู้อยู่เสมอ คิดอย่างมีวิจรรย์ญาณ มีความสามารถในการจัดการ สามารถปรับตัวเผชิญและแก้ปัญหาได้อย่างเหมาะสม มีผลการเรียนดี สามารถใช้ภาษาสื่อสาร ทำงานเป็นทีมและรักการทำงาน สรุปประเด็นจากการเรียนรู้ และมีเจตคติที่ดีต่ออาชีพสุจริต

กรมวิชาการ (2544 : 10 – 17) ได้กล่าวเกี่ยวกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของเด็กไทยที่สามารถอยู่ในสังคมยุคใหม่ได้อย่างมีคุณภาพ มีดังนี้

1. การเป็นคนดี หมายถึง คุณลักษณะทางจิตใจและพฤติกรรมของควมมีวินัย และ

ค่านิยมประชาธิปไตย โดยมีพฤติกรรมที่บ่งชี้ถึงความมีวินัย คือ สนใจใฝ่รู้ ควบคุมตนเอง รับผิดชอบ มีเหตุผล เชื่อสัจย์ ขยัน ตรงต่อเวลา เชื่อมมั่นในตนเอง อดทน เป็นผู้นำ ความร่วมมือ การรับฟัง การเคารพความคิดเห็นผู้อื่น การเคารพในสิทธิของผู้อื่น การช่วยเหลือพึ่งพาตนเอง ยอมรับการกระทำของตน การรู้จักเสียสละ และเห็นอกเห็นใจผู้อื่น การช่วยเหลือผู้อื่น และส่วนรวม การทำตามข้อตกลง ความเชื่อมั่นในตนเองและผู้อื่น การมีวินัยในการเรียนรู้ เห็นคุณค่าของตนเองและผู้อื่น ยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น การเคารพสิทธิ ป้องกันสิทธิของตนเองและผู้อื่น มองโลกในแง่ดี มีความไว้วางใจผู้อื่น ไม่มีจิตใจเป็นเผด็จการ

2. การเป็นคนเก่ง หมายถึง เก่งในการเรียนรู้ด้วยตนเอง และเรียนรู้ที่จะทำงานและอยู่ร่วมกับผู้อื่น โดยสามารถรู้แหล่งข้อมูล แสวงหาความรู้ สามารถรวบรวมข้อมูล สรุปความ แปลความข้อมูล นำข้อมูลไปใช้แก้ปัญหา จัดลำดับความสำคัญและประยุกต์ใช้และพัฒนาความรู้ มีทักษะในการจัดการ โดยสามารถวางแผน สามารถปฏิบัติงาน สามารถติดตามผล

3. มีความสุข หมายถึง มีความสุขกายและมีความสุขใจ ซึ่งประกอบด้วย การเห็นคุณค่าของการออกกำลังกาย ออกกำลังกาย พักผ่อนเพียงพอ รู้จักเลือกรับประทานอาหารที่มีประโยชน์ และสะอาด รักษาสุขภาพ ปฏิบัติตนป้องกันโรคภัยรู้จักป้องกันอันตราย และละเว้นสิ่งเสพติด และมีความสุขมีพฤติกรรมที่ประกอบด้วย มีความเชื่อมั่น และสามารถเผชิญสถานการณ์ต่าง ๆ ที่มากระทบได้ด้วยจิตใจที่มั่นคง มีความรักและไว้วางใจผู้อื่นอย่างจริงใจ

นอกจากนี้ หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 (กระทรวงศึกษาธิการ 2545 : 4) เป็นหลักสูตรแกนกลางของประเทศที่เป็นกรอบทิศทางในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา ไว้ 4 ช่วงชั้น ตั้งแต่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 จนถึงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ได้กำหนดจุดมุ่งหมาย ซึ่งถือเป็นมาตรฐานการเรียนรู้ให้ผู้เรียนเกิดคุณลักษณะที่พึงประสงค์ดังต่อไปนี้

1. เห็นคุณค่าของตนเอง มีวินัยในตนเอง ปฏิบัติตนตามหลักธรรมของพระพุทธศาสนา หรือศาสนาที่ตนนับถือ มีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมอันพึงประสงค์

2. มีความคิดสร้างสรรค์ ใฝ่รู้ ใฝ่เรียน รักการอ่าน รักการเขียน และรักการค้นคว้า

3. มีความรู้อันเป็นสากล รู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลง และความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาการ มีทักษะและศักยภาพในการจัดการ

4. มีทักษะและกระบวนการ โดยเฉพาะทางคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ ทักษะการคิด การสร้างปัญหาและทักษะในการดำรงชีวิต

5. รักการออกกำลังกาย ดูแลตนเอง ให้มีสุขภาพและบุคลิกภาพที่ดี

6. มีประสิทธิภาพในการผลิตและการบริโภค มีค่านิยมเป็นผู้ผลิตมากกว่าเป็นผู้บริโภค

7. เข้าใจในประวัติศาสตร์ของชาติไทย ภูมิใจในความเป็นไทย เป็นพลเมืองดี ยึดมั่นในวิถีชีวิต และการปกครองระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

8. มีจิตสำนึกในการอนุรักษ์ภาษาไทย ศิลปะ วัฒนธรรม ประเพณี กีฬา ภูมิปัญญาไทย ทรัพยากรธรรมชาติ และพัฒนาสิ่งแวดล้อม

9. รักประเทศชาติและท้องถิ่น มุ่งทำประโยชน์และสร้างสิ่งที่ดีงามให้สังคม

คณะอนุกรรมการพัฒนาคุณภาพกลุ่มกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน (2546 : 351)

ได้กำหนดคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 – 3 ในกิจกรรมยุวกาชาด ลูกเสือ และเนตรนารี ไว้ดังนี้

1. รักและเห็นคุณค่าในตนเอง
2. มีวินัย
3. ประหยัด
4. ซื่อสัตย์ สุจริต
5. พึ่งตนเอง อุตสาหะ รักการทำงาน
6. อดทน อดกลั้น
7. กตัญญู กตเวทิต์
8. กระตือรือร้น ใฝ่รู้ มีความคิดริเริ่ม
9. เสียสละเห็นประโยชน์ส่วนรวม
10. มีความเป็นประชาธิปไตย
11. รักสามัคคี รักชาติ ศาสน์ กษัตริย์
12. รักษาและส่งเสริมอนามัยของตนเองและผู้อื่น
13. เป็นมิตรกับคนทั่วไป

นอกจากนี้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 (กระทรวงศึกษาธิการ 2545 : 6) ยังได้กำหนดการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ซึ่งสถานศึกษาจะต้องดำเนินการอย่างมีเป้าหมายมีรูปแบบและมีวิธีการที่เหมาะสม ใน 2 ลักษณะ คือ

1) กิจกรรมแนะแนว เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมและพัฒนาความสามารถของผู้เรียนให้เหมาะสมตามความแตกต่างระหว่างบุคคล สามารถค้นพบศักยภาพของตน เสริมสร้างทักษะชีวิต วุฒิภาวะทางอารมณ์ สร้างสัมพันธที่ดี ซึ่งผู้สอนทุกคนต้องทำหน้าที่แนะแนวให้คำปรึกษาด้านชีวิต การพัฒนาตนเองและการศึกษาต่อ

2) กิจกรรมนักเรียนเป็นกิจกรรมที่ผู้เรียนเป็นผู้ปฏิบัติด้วยตนเอง อย่างครบวงจร ตั้งแต่วิเคราะห์ วางแผน ปฏิบัติตามแผน ประเมิน และปรับปรุงการทำงาน โดยเน้นการทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม

จากเอกสารดังกล่าวข้างต้นแสดงให้เห็นว่าทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาการศึกษาได้ให้ความสำคัญและได้กำหนดคุณลักษณะที่พึงประสงค์เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาวัยรุ่นไทยในวัยเรียนอย่างต่อเนื่อง

แต่เนื่องจากในยุคปัจจุบันกระแสความเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของสังคมโลกอันเนื่องมาจากความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีความทันสมัยของสื่อสารโทรคมนาคม ช่วยให้ข้อมูลข่าวสารทั่วโลกเชื่อมโยงติดต่อกันได้อย่างทันทีทันใด ซึ่งได้ส่งผลกระทบต่อประเทศไทยหลายประการทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรมตะวันตกได้หลั่งไหลมาสู่สังคมไทยและเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตของคนไทยไปมากจากสังคมไทยในอดีตที่เคยสงบเรียบง่าย มีน้ำใจและเอื้ออาทรต่อกันได้กลับกลายเป็นสังคมที่เน้นการแข่งขันชิงดีชิงเด่นและมีค่านิยมด้านวัตถุ (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. 2543 : 1) แต่จุดที่กำลังกลายเป็นปัญหาสำคัญของสังคมไทยในปัจจุบันและอนาคตอันใกล้ ก็คือปัญหาการใช้ความรุนแรงในวัยเด็กและวัยรุ่น ซึ่งเราจะพบข่าวสารประเภทนี้ได้ทุกวันในสื่อมวลชนแขนงต่าง ๆ

วัยรุ่นไทยซึ่งเติบโตมากับกระแสการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวกลายเป็นกลุ่มบุคคลที่เปราะบางและอ่อนไหวมากที่สุดต่อการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น เพราะวัยรุ่นไทยได้เรียนรู้วัฒนธรรมต่างชาติและเทคนิควิทยาการใหม่ ๆ โดยปราศจากการควบคุมและคำชี้แนะที่ถูกต้องเนื่องจากผู้ปกครองและครูไม่มีเวลาให้กับเด็กมากนักโดยเฉพาะวัยรุ่นที่อยู่ในพื้นที่ชนบทห่างไกลและวัยรุ่นในชุมชนแออัดเขตเมือง การเรียนรู้โดยขาดการชี้นำที่ถูกต้อง ทำให้วัยรุ่นไทยส่วนหนึ่งโดยเฉพาะอย่างยิ่งเด็กในวัยแรกเริ่มหรือวัยรุ่นตอนต้น ซึ่งเด็กวัยนี้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2545 ได้กำหนดให้อยู่ในช่วงชั้นที่ 3 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 – 3 (กระทรวงศึกษาธิการ. 2545 : 5) ไม่สามารถปรับปรุงคุณลักษณะของตนให้เหมาะสมกับสภาพการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวได้มีลักษณะการแสดงออกที่สังคมไม่ยอมรับหลายลักษณะดังเช่น พูดไม่ไพเราะ ก้าวร้าว ดัดสินปัญหาโดยใช้กำลัง เห็นแก่ตัว ขาดความซื่อสัตย์สุจริต เข้ากับเพื่อนไม่ได้ โกรธง่าย ขาดความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ไม่เชื่อฟัง ไม่มีระเบียบ ขาดความอดทน ไม่เสียสละ ฝ่าฝืนระเบียบของโรงเรียน ไม่ตั้งใจเรียน ผลการเรียนไม่ดี

ผู้วิจัยได้ดำเนินการสำรวจเบื้องต้น (Pilot Study) เกี่ยวกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนวัยรุ่นตามความคิดเห็นของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 – 3 จำนวน 150 คน ครูผู้สอนจำนวน 100 คน และบิดามารดาหรือผู้ปกครองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 – 3 จำนวน 100 คน ด้วยคำถามปลายเปิดแล้ว ผู้วิจัยได้ประมวลคำตอบที่บุคคลทั้ง 3 กลุ่มมีความเห็นตรงกันเพื่อนำมาเป็นข้อมูลสำหรับค้นคว้าร่วมกับเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องและใช้ประกอบการดำเนินการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) เพื่อศึกษาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนวัยรุ่นพบว่าคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนวัยรุ่นควรมีดังนี้

1. คุณลักษณะด้านการเรียน ได้แก่ ความตั้งใจเรียน ความอดสาหะในการเรียน การบริหารเวลาในการเรียน ความรับผิดชอบในการเรียน และการใช้เทคโนโลยีต่าง ๆ เพื่อแสวงหาความรู้ในการเรียน
2. คุณลักษณะด้านส่วนตัว ได้แก่ การตระหนักรู้ รับรู้อารมณ์ของตนเอง การสร้างแรงจูงใจให้กับตนเองได้และการบริหารจัดการอารมณ์ของตนเอง
3. คุณลักษณะด้านสังคม ได้แก่ การมีมนุษยสัมพันธ์ ทักษะทางสังคม และการ

ปรับตัวทางสังคม

4. คุณลักษณะด้านจริยธรรม ได้แก่ การมีวินัย ความซื่อสัตย์ ความเอื้อเฟื้อ ความกตัญญูทักเวที และการประหยัด

ดังนั้น ถ้าหากเด็กวัยรุ่นไทยซึ่งอยู่ในช่วงวัยรุ่นตอนต้นนี้ได้รับการปลูกฝัง เสริมสร้างพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์อย่างถูกต้องเหมาะสมสอดคล้องกับวัย เด็กจะเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่ดีสามารถอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุขและในการปลูกฝังเสริมสร้างคุณลักษณะของเด็กนั้นควรให้เด็กได้มีโอกาสสำรวจตนเอง ยอมรับ และเข้าใจตนเอง มองตนเองในแง่ความเป็นจริงได้ถูกต้อง เพื่อช่วยให้เด็กได้มองเห็นแนวทางในการแก้ไขปรับปรุงตนเองไปในทางที่ดีตามศักยภาพที่เขา มีอยู่ และการให้คำปรึกษากลุ่มเป็นกระบวนการให้ความช่วยเหลือแก่บุคคล ระหว่างผู้ให้คำปรึกษาซึ่งได้รับการฝึกฝนอบรมในวิชาชีพมาโดยเฉพาะกับผู้รับคำปรึกษา ซึ่งต้องการความช่วยเหลือเพื่อให้เขาเข้าใจตนเอง เข้าใจผู้อื่นและเข้าใจสิ่งแวดล้อมได้ดีขึ้น มีทักษะในการตัดสินใจ และทักษะในการแก้ปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพ สามารถพัฒนาตนเอง ในทุกด้านได้อย่างเหมาะสม (วัชรินทร์ ทรัพย์มี. 2533 : 5)

สำหรับการช่วยเหลือและพัฒนานักเรียนวัยรุ่นนั้น อาจจะใช้เทคนิคด้านจิตวิทยาได้หลาย ๆ วิธี และเทคนิคที่สำคัญที่ผู้วิจัยใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ คือ การให้คำปรึกษากลุ่ม ทั้งนี้เพราะว่า การให้คำปรึกษากลุ่มจะช่วยเอื้ออำนวยต่อการพัฒนา พฤติกรรมของนักเรียนได้อย่างรวดเร็ว กระบวนการให้คำปรึกษากลุ่มจะช่วยส่งเสริมให้นักเรียนเผชิญปัญหาของตนเอง แก้ปัญหาที่เกิดขึ้น นักเรียนมีโอกาสอภิปรายเกี่ยวกับ ปัญหาและวิธีการแก้ไขร่วมกัน ซึ่งนอกจากนักเรียนจะเป็นผู้คิดหาวิธีแก้ปัญหาของตนเองแล้วนักเรียนสามารถเสนอความคิดเห็นเกี่ยวกับการแก้ปัญหาของผู้อื่นด้วย ทำให้นักเรียนได้มีโอกาส แสดงความสามารถต่อกลุ่มอันจะนำไปสู่ความรู้สึกความรูสึกตนเองมีคุณค่า (คมเพชร จัตรศุภกุล. 2521 : 91) การให้คำปรึกษากลุ่มนั้นเป็นวิธีการที่เหมาะสมกับวัยรุ่นตอนต้น ซึ่งเป็นวัยที่แสวงหาเอกลักษณ์ของตนเองและต้องการ การยอมรับจากกลุ่มเพื่อน ๆ ดังนั้นเด็กในช่วงนี้จึงเต็มใจที่จะฟัง พยายามเข้าใจและยอมรับความคิดเห็นตลอดจนข้อเสนอแนะจากเพื่อนรุ่นเดียวกันมากกว่าผู้ใหญ่ และพร้อมที่จะนำแนวคิดจากเพื่อนรุ่นเดียวกันไปปฏิบัติ (วัชรินทร์ ทรัพย์มี. 2522 : 178 – 179)

จากข้อความและเหตุผลต่าง ๆ ข้างต้น ผู้วิจัยจึงมีความประสงค์จะศึกษาว่าคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนวัยรุ่นนั้นควรเป็นอย่างไรและเมื่อทราบว่าคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของวัยรุ่นไทยมีลักษณะอย่างไรแล้ว ผู้วิจัยจะนำผลการศึกษาที่ได้มาเป็นแนวทางในการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของวัยรุ่นไทยที่กำลังเรียนในช่วงชั้นที่ 3 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 – 3 โดยใช้โปรแกรมการพัฒนาคุณลักษณะของวัยรุ่นที่พึงประสงค์โดยวิธีการให้คำปรึกษากลุ่ม ผู้วิจัยได้ประมวลแนวคิดทฤษฎีพฤติกรรมนิยม ทฤษฎีเผชิญความจริง ทฤษฎีอัตถิภาวนิยม ทฤษฎีอารมณ์เหตุผล พฤติกรรม มาใช้ในการช่วยให้ นักเรียนสามารถเผชิญกับปัญหาของตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพ

คำถามการวิจัย

1. คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนวัยรุ่นควรเป็นอย่างไร
2. การให้คำปรึกษากลุ่มสามารถพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนวัยรุ่นได้หรือไม่

ความมุ่งหมายของการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้มีความมุ่งหมาย ดังนี้

1. เพื่อศึกษาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนวัยรุ่น
2. เพื่อเปรียบเทียบคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนวัยรุ่น ก่อน และหลังได้รับการให้คำปรึกษากลุ่ม และระยะติดตามผล

ความสำคัญของการวิจัย

ผลการศึกษาและการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนวัยรุ่นในครั้งนี้ช่วยให้วัยรุ่นไทยสามารถพัฒนาตนเองให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของสังคมไทยและเป็นอนาคตของชาติที่ดีต่อไป นอกจากนี้ผลการวิจัยจะได้แนวทางพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของวัยรุ่นไทยให้กับครู อาจารย์ พ่อแม่และสถาบันที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์

ขอบเขตของการวิจัย

การกำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้แบ่งเป็น
 - 1.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนวัยรุ่น ได้แก่
 - 1.1.1 ประชากร ได้แก่ นักเรียนช่วงชั้นที่ 3 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 – 3 ปีการศึกษา 2547 ภาคเรียนที่ 2 โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามุกดาหาร (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามุกดาหาร. 2546 : 6 – 8) ซึ่งมีจำนวนทั้งสิ้น 11,539 คน คือชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 3,699 คน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 จำนวน 3,533 คน และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 4,307 คน จากโรงเรียน 58 โรงเรียน แบ่งเป็น 7 ขนาด (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. 2546 : 1)
 - 1.1.2 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนช่วงชั้นที่ 3 คือ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 – 3 ปีการศึกษา 2547 ภาคเรียนที่ 2 โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามุกดาหาร โดยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างจากตารางสำเร็จรูปของ ศิริชัย กาญจนาวาสี และคณะ(2537 : 106) ที่มีความเชื่อมั่น 95 % ความคลาดเคลื่อน 5% ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 1,595 คน ประกอบด้วยนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 511 คน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 จำนวน 489 คน

และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 595 คน

1.1.3 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนวัยรุ่น ได้แก่ นักเรียนช่วงชั้นที่ 3 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 – 3 ที่มีคะแนนคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตั้งแต่เปอร์เซ็นต์ไทล์ที่ 25 ลงมาจำนวน 8 คน ที่ได้มาจากการสุ่มอย่างง่าย จากกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ศึกษาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนวัยรุ่นในข้อ 1.1.2

ตัวแปรที่ศึกษา

1. ตัวแปรอิสระ ได้แก่ โปรแกรมการให้คำปรึกษากลุ่ม
2. ตัวแปรตาม ได้แก่ คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนวัยรุ่น

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนวัยรุ่น หมายถึง ลักษณะที่แสดงออก อันเป็นลักษณะเฉพาะประจำตัวของเด็กวัยรุ่นตอนต้นซึ่งเป็นที่ยอมรับและความพึงพอใจของบุคคลทั่วไป ซึ่งประกอบด้วยคุณลักษณะต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

1.1 คุณลักษณะด้านการเรียน หมายถึง ลักษณะการแสดงออกของนักเรียนวัยรุ่นในการเพิ่มพูนความรู้ทางด้านวิชาการให้แก่ตนเอง อันจะทำให้เกิดความเจริญก้าวหน้าทางด้านการเรียนของตนเอง ได้แก่

1.1.1 ความตั้งใจเรียน หมายถึง ลักษณะของนักเรียนวัยรุ่นที่แสดงความสนใจ เอาใจใส่ในการเรียนขณะที่ครูสอนได้แก่ ตั้งใจฟังครูสอน ไม่พูดคุย เข้าร่วมกิจกรรมการเรียนตามที่ครูสั่ง ถามและตอบคำถามเกี่ยวกับเรื่องที่เรียน ทำแบบฝึกหัดตามที่ครูกำหนด

1.1.2 ความอดสาหัสในการเรียน หมายถึง ลักษณะการแสดงออกของนักเรียนวัยรุ่นที่มีความมุ่งมั่นบากบั่น อดทน พยายามให้ตนเองประสบความสำเร็จในการเรียนตามที่ตั้งใจไว้ ถึงแม้จะยากเพียงใดก็ไม่ท้อถอยได้แก่ มีความเพียรพยายามในการเรียน มีความกระตือรือร้นในการเรียน ไม่ผัดวันประกันพรุ่ง

1.1.3 การบริหารเวลาในการเรียน หมายถึง ลักษณะการแสดงออกของนักเรียนวัยรุ่นที่มีความสามารถแบ่งเวลาในแต่ละวันเพื่อทำกิจกรรมต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการเรียนได้อย่างเหมาะสมทั้งที่โรงเรียนและที่บ้าน ได้แก่ การแบ่งเวลาในการเรียนขณะที่อยู่ที่โรงเรียน และการแบ่งเวลาเกี่ยวกับการเรียนขณะที่อยู่ที่บ้าน

1.1.4 ความรับผิดชอบด้านการเรียน หมายถึง ลักษณะของนักเรียนวัยรุ่นที่มีการแสดงออกถึงความสามารถปฏิบัติภารกิจของตนเองโดยไม่ต้องให้ผู้อื่นคอยตักเตือนหรือควบคุมและสามารถรับผิดชอบในการกระทำของตนเองทั้งต่อตนเองและผู้อื่นได้แก่ การทำงานที่ได้รับมอบหมายให้เสร็จ ตั้งใจปฏิบัติงานตามที่ได้รับมอบหมายด้วยความละเอียดรอบคอบไม่ผิดพลาด ตรวจงานทุกครั้งก่อนส่งครู การตรงตามเวลา ติดตามบทเรียนการบ้านและงานที่ครูสั่งจากเพื่อนเมื่อตนขาดเรียน และปรับปรุงแก้ไขผลงานในหน้าที่ให้ดีขึ้น

1.1.5 การใช้เทคโนโลยีต่าง ๆ ในการแสวงหาความรู้ด้านการเรียน หมายถึง ลักษณะการแสดงออกของวัยรุ่นไทยในการค้นคว้าหาความรู้จากแหล่งการเรียนรู้ที่ทันสมัย รู้จัก ค้นคว้าจากคอมพิวเตอร์ ดูโทรทัศน์ ฟังวิทยุ ค้นคว้าจากหนังสือพิมพ์ และค้นคว้าจากห้องสมุด งานนิทรรศการและป้ายนิเทศก์

1.2 คุณลักษณะด้านส่วนตัว หมายถึง ลักษณะการแสดงออกของนักเรียนวัยรุ่นที่เกิดขึ้นอย่างสม่ำเสมอและปรากฏให้เห็นอย่างเด่นชัด ได้แก่

1.2.1 ความเชื่อมั่นในตนเอง หมายถึง ลักษณะการแสดงออกของนักเรียนวัยรุ่นที่แสดงถึงความมั่นใจในการตัดสินใจในสิ่งที่ตนเองเห็นว่าถูกต้อง กล่าวพูด กล่าวแสดงความ คิดเห็น กล่าวกระทำการใด ๆ ด้วยความมั่นใจ โดยไม่ลังเล ไม่หวั่นวิตกหรือกลัวถูกตำหนิ

1.2.2 การตระหนักรู้ รับผิดชอบต่อตนเอง หมายถึง ลักษณะการ แสดงออกของนักเรียนวัยรุ่นที่สามารถรู้ว่าจะมีอารมณ์และความรู้สึกอย่างไรมีสาเหตุจาก อะไร สามารถคาดการณ์ล่วงหน้าได้ว่าจะแสดงอารมณ์อย่างไร และรู้ว่าจะผลของการแสดงอารมณ์นั้น

1.2.3 การสร้างแรงจูงใจให้แก่ตนเอง หมายถึง ลักษณะการแสดงออกของ นักเรียนวัยรุ่นที่สามารถสร้างขวัญและกำลังใจให้ตนเองได้และมีความมุ่งมั่นที่จะไปให้ถึงเป้าหมาย

1.2.4 การบริหารจัดการอารมณ์ของตนเอง หมายถึง ลักษณะการแสดงออก ของนักเรียนวัยรุ่นที่รู้จักบังคับความรู้สึกและอารมณ์ของตนเองที่เกิดขึ้นในสถานการณ์ต่าง ๆ ได้ ได้แก่ รู้จักควบคุมอารมณ์ มีความมั่นคงทางอารมณ์ไม่เปลี่ยนแปลงง่าย

1.3 คุณลักษณะด้านสังคม หมายถึง ลักษณะของนักเรียนวัยรุ่นที่แสดงออกในการมี สัมพันธ์อันดีต่อเพื่อนและบุคคลทั่วไป ซึ่งส่งผลต่อการดำเนินชีวิตร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุข ได้แก่

1.3.1 การมีมนุษยสัมพันธ์ หมายถึง ลักษณะการแสดงออกของนักเรียน วัยรุ่นที่มีความสัมพันธ์อันดีระหว่างบุคคลทั้งทางกายและจิตใจ ที่ก่อให้เกิดความเข้าใจซึ่งกันและกัน เกิดความนับถือรักใคร่ชอบพอกันทำให้อยู่ร่วมกันด้วยความดีและมีความสุข ได้แก่ การยิ้มแย้ม แจ่มใส การกล่าวทักทาย และความสามารถในการมีสัมพันธภาพกับผู้อื่นโดยสร้างและรักษา สัมพันธภาพกับผู้อื่นได้

1.3.2 ทักษะทางสังคม หมายถึง ลักษณะการแสดงออกของนักเรียนวัยรุ่นที่เป็น ความคล่องแคล่วในการติดกับผู้อื่นเพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงโดยสามารถสื่อสารด้วยภาษา ได้ชัดเจน ถูกต้อง นุ่มนวล น่าเชื่อถือ มีความเป็นผู้นำโดยสามารถแนะนำและเป็นตัวอย่างให้บุคคล หรือกลุ่มได้ และมีความร่วมมือร่วมใจ โดยสามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างดี

1.3.3 การปรับตัวทางสังคม หมายถึง ลักษณะการแสดงออกของนักเรียน วัยรุ่นในการพยายามเปลี่ยนแปลงปรับปรุงพฤติกรรมของตนเองให้เข้ากับสภาพแวดล้อม และ สถานการณ์ต่าง ๆ ที่ตนเกี่ยวข้องได้ ได้แก่ สามารถปรับความคิดและพฤติกรรมให้เหมาะสมกับ สถานการณ์และสภาพแวดล้อม ความสามารถในการแก้ปัญหา สามารถคิดอย่างรอบคอบมีสติก่อน ลงมือแก้ปัญหา

1.4 คุณลักษณะด้านจริยธรรม หมายถึง ลักษณะของนักเรียนวัยรุ่นที่ประพฤติปฏิบัติเกี่ยวกับศีลธรรม คุณงามความดีที่ถูกต้องดีงาม และเหมาะสมต่อตนเอง ต่อผู้อื่น และสังคม ได้แก่

1.4.1 ความมีวินัย หมายถึง ลักษณะการแสดงออกของนักเรียนวัยรุ่นที่ประพฤติปฏิบัติตนให้อยู่ในระเบียบข้อบังคับ สามารถควบคุมพฤติกรรมของตนเอง รู้ว่าสิ่งใดดีควรทำและสิ่งใดไม่ดีควรหลีกเลี่ยง เลือกทำแต่สิ่งที่ตนเห็นว่าเหมาะสมไม่ขัดต่อระเบียบของโรงเรียนและสังคม และไม่ไปละเมิดสิทธิของผู้อื่น ได้แก่ การแต่งกายด้วยเสื้อ กางเกง กระโปรง ถุงเท้า รองเท้า เข็มขัด ทรงผม ตามระเบียบของโรงเรียน ประพฤติปฏิบัติตนเป็นคนดี เข้าคิวตามลำดับก่อนหลังในการรับสิ่งของ การรอรถประจำทาง การปฏิบัติตามกฎจราจร ทั้งขณะในถึงขณะ

1.4.2 ความซื่อสัตย์ หมายถึง ลักษณะการแสดงออกของนักเรียนวัยรุ่นที่ประพฤติตรงไปตรงมาทำตามสัญญาที่ให้ไว้กับตนเองและผู้อื่น พูดแต่ความจริง ไม่พูดปด ไม่แอบดูคำตอบเพื่อนเวลาสอบ ไม่ลอกการบ้านเพื่อนไปส่งครู

1.4.3 ความเอื้อเฟื้อ หมายถึง ลักษณะการแสดงออกของนักเรียนวัยรุ่นที่แสดงออกในการช่วยเหลือผู้อื่นทางกาย ทางวาจา และทางสติปัญญาโดยไม่หวังผลตอบแทน ได้แก่ แบ่งขนมให้เพื่อนที่ไม่มีเงินซื้อ แบ่งปันสิ่งของและช่วยถือหนังสือหรืออุปกรณ์ให้ครูทั้งก่อนสอนและหลังสอน สละที่นั่งให้ผู้สูงอายุหญิงท้องแก่หรือเด็กที่เล็กกว่า ช่วยเหลือผู้ได้รับอุบัติเหตุหรือป่วย ช่วยให้การคำแนะนำเพื่อนที่ไม่เข้าใจบทเรียนที่เรียนไปแล้ว และช่วยอธิบายบทเรียนที่ยากเพิ่มเติมให้กับเพื่อน

1.4.4 ความกตัญญูกตเวที หมายถึง ลักษณะการแสดงออกของนักเรียนวัยรุ่นในการกระทำสิ่งที่เป็นความดี รู้คุณคนและตอบแทนคุณ ได้แก่ การแสดงความเคารพนับถือผู้มีพระคุณ การปฏิบัติตามคำสั่งสอนและคำตักเตือนของครูและพ่อแม่ การไม่ประพฤติตนทำให้เสียชื่อเสียงของพ่อแม่และครูอาจารย์ การช่วยแบ่งเบาภาระโดยช่วยทำงานตามกำลังความสามารถ คอยดูแลไม่ละทิ้งพ่อแม่ครูอาจารย์ในเวลาที่ท่านเดือดร้อน

1.4.5 การประหยัด หมายถึง ลักษณะการแสดงออกของนักเรียนวัยรุ่นในการรู้จักวางแผนการใช้จ่ายเงิน ใช้เวลาและการใช้เครื่องใช้ของตนและส่วนร่วมให้เกิดประโยชน์คุ้มค่า ได้แก่ การจัดทำรายการใช้จ่ายเงินให้พอดีกับเงินที่ได้จากพ่อแม่แต่ละครั้ง ใช้เงินซื้อของที่จำเป็นไม่ใช้สุรุ่ยสุร่ายหรือใช้จ่ายเงินมากเกินไปกว่าที่ได้รับมา ไม่ยืมเงินเพื่อนมาใช้ก่อน การรู้จักเก็บออมเงินที่เหลือโดยฝากกับธนาคารออมสิน การใช้เวลาพูดโทรศัพท์ที่จำเป็นและใช้เวลาให้น้อยที่สุด การใช้เวลาเดินทางไปโรงเรียนและกลับบ้าน การรู้จักใช้ไฟฟ้า น้ำประปาอย่างประหยัดและปิดไฟเครื่องอุปกรณ์ไฟฟ้าทุกครั้งเมื่อออกจากห้องเรียน

2. การให้คำปรึกษากลุ่ม หมายถึง กระบวนการช่วยเหลือนักเรียนโดยทำให้เกิดบรรยากาศแห่งการยอมรับ อบอุ่น และเป็นกันเอง เปิดโอกาสให้นักเรียนในกลุ่มได้แลกเปลี่ยนประสบการณ์ ความรู้สึกนึกคิดที่มีต่อกัน และได้ระบายความรู้สึกเกี่ยวกับปัญหาที่เขาเผชิญอยู่ทำให้

นักเรียนในกลุ่มได้เข้าใจตนเอง และได้ใช้ความคิดในการที่จะแก้ปัญหา เพื่อพัฒนาคุณลักษณะของนักเรียนให้สูงขึ้น

การให้คำปรึกษากลุ่ม แบ่งเป็น 3 ขั้นตอน ดังนี้

1. ขั้นเริ่มต้นการให้คำปรึกษา เป็นขั้นที่ผู้ให้คำปรึกษาชี้แจงวัตถุประสงค์ในการให้คำปรึกษาแบบกลุ่ม มีการสร้างบรรยากาศให้นักเรียนคุ้นเคยกัน ไว้วางใจ เข้าใจและยอมรับซึ่งกันและกัน นักเรียนแต่ละคนเริ่มอภิปรายถึงความคิด ความรู้สึกและพฤติกรรมของตนเอง

2. ขั้นให้คำปรึกษาเป็นขั้นที่นักเรียนแต่ละคนมีความคุ้นเคยกัน ไว้วางใจกันดีแล้ว นักเรียนแต่ละคนสามารถพูดถึงความคิด ความรู้สึกต่อปัญหาของเขาอย่างเปิดเผย จุดมุ่งหมายสำคัญของขั้นตอนนี้คือให้นักเรียนเข้าใจปัญหาของตนเองอย่างแจ่มชัดและเรียนรู้วิธีแก้ปัญหาอย่างมีประสิทธิภาพด้วยตนเองจากกลุ่ม นักเรียนมีโอกาสสำรวจตนเองและช่วยเหลือซึ่งกันและกัน โดยมีผู้ให้คำปรึกษาเป็นผู้นำเทคนิคการให้คำปรึกษาได้แก่ การฟัง การเรียบ การถามคำถามปลายเปิด การถามคำถามปลายปิด การสะท้อนความรู้สึก การให้กำลังใจ การให้ความกระจ่าง การทวนซ้ำและการสรุป มาใช้ให้เหมาะสมกับสถานการณ์ต่าง ๆ เพื่อให้กระบวนการกลุ่มสามารถดำเนินไปตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ โดยใช้ทฤษฎีและเทคนิคเพื่อพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนวัยรุ่นดังนี้

2.1 คุณลักษณะด้านการเรียน ได้แก่

2.1.1 ความตั้งใจเรียน ในการพัฒนาคุณลักษณะในด้านนี้ ผู้วิจัยใช้ทฤษฎีการให้คำปรึกษากลุ่มภวนิยม โดยใช้เทคนิคการตระหนักรู้เกี่ยวกับตนเอง เทคนิคความรับผิดชอบตนเอง เทคนิคการแสวงหาความหมายของชีวิต

2.1.2 ความอดสาหะในการเรียน ในการพัฒนาคุณลักษณะในด้านนี้ ผู้วิจัยใช้ทฤษฎีการให้คำปรึกษากลุ่มแบบเผชิญความจริง โดยใช้เทคนิคการวางแผนในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรม เทคนิคการติดตามและประเมินผลพฤติกรรม เทคนิคการถาม

2.1.3 การบริหารเวลาในการเรียน ในการพัฒนาคุณลักษณะในด้านนี้ ผู้วิจัยใช้ทฤษฎีพฤติกรรมนิยม

2.1.4 ความรับผิดชอบด้านการเรียน การพัฒนาคุณลักษณะในด้านนี้ ผู้วิจัยใช้ทฤษฎีการให้คำปรึกษากลุ่มแบบเผชิญความจริง โดยใช้เทคนิคการวางแผนในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรม เทคนิคการติดตามและประเมินผลพฤติกรรม เทคนิคการถาม

2.1.5 การใช้เทคโนโลยีต่าง ๆ ในการแสวงหาความรู้ด้านการเรียน การพัฒนาคุณลักษณะในด้านนี้ ผู้วิจัยใช้ทฤษฎีการให้คำปรึกษากลุ่มแบบเผชิญความจริง โดยใช้เทคนิคการวางแผนในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรม เทคนิคการติดตามและประเมินผลพฤติกรรม เทคนิคการถาม

2.2 คุณลักษณะด้านส่วนตัว ได้แก่

2.2.1 ความเชื่อมั่นในตนเอง การพัฒนาคุณลักษณะในด้านนี้ ผู้วิจัยใช้ทฤษฎีการยึดบุคคลเป็นศูนย์กลางโดยเน้นการให้คำปรึกษากลุ่ม โดยใช้เทคนิคการสำรวจความรู้สึก

เทคนิคการแสดงความรู้สึกทางลบ เทคนิคการยอมรับตนเองและการเริ่มการเปลี่ยนแปลง เทคนิคการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมในกลุ่ม

2.2.2 การตระหนักรู้ รับรู้อารมณ์ของตนเอง การพัฒนาคุณลักษณะในด้านนี้ ผู้วิจัยใช้การพัฒนาความตระหนักรู้ การจัดการกับอารมณ์ของตนเอง การสร้างแรงจูงใจของตนเอง โดยมีขั้นตอนของการสร้างความตระหนัก ขั้นการปรับกระบวนการคิด และ ขั้นปฏิบัติ

2.2.3 การสร้างแรงจูงใจให้แก่ตนเอง การพัฒนาคุณลักษณะในด้านนี้ ผู้วิจัยใช้การพัฒนาความตระหนักรู้ การจัดการกับอารมณ์ของตนเอง การสร้างแรงจูงใจของตนเอง โดยมีขั้นตอนของการสร้างความตระหนัก ขั้นการปรับกระบวนการคิด และ ขั้นปฏิบัติ

2.2.4 การบริหารจัดการอารมณ์ของตนเอง การพัฒนาคุณลักษณะในด้านนี้ ผู้วิจัยใช้การพัฒนาความตระหนักรู้ การจัดการกับอารมณ์ของตนเอง การสร้างแรงจูงใจของตนเอง โดยมีขั้นตอนของการสร้างความตระหนัก ขั้นการปรับกระบวนการคิด และ ขั้นปฏิบัติ

2.3 คุณลักษณะด้านสังคม ได้แก่

2.3.1 การมีมนุษยสัมพันธ์ การพัฒนาคุณลักษณะในด้านนี้ ผู้วิจัยใช้ทฤษฎีการวิเคราะห์สัมพันธภาพระหว่างบุคคล โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์โครงสร้างบุคลิกภาพ และ เทคนิคการวิเคราะห์การติดต่อสื่อสารโดยใช้ภาษาท่าทาง และ ภาษาถ้อยคำ

2.3.2 ทักษะทางสังคมการพัฒนาคุณลักษณะในด้านนี้ ผู้วิจัยใช้ทฤษฎีพฤติกรรมนิยม โดยใช้เทคนิคสถานการณ์จำลอง การเสริมแรง และการให้ข้อมูลย้อนกลับ

2.3.3 การปรับตัวทางสังคม การพัฒนาคุณลักษณะในด้านนี้ ผู้วิจัยใช้ทฤษฎีพฤติกรรมนิยม โดยใช้เทคนิคสถานการณ์จำลอง การเสริมแรง และการให้ข้อมูลย้อนกลับ

2.4 คุณลักษณะด้านจริยธรรม ได้แก่

2.4.1 ความมีวินัย การพัฒนาคุณลักษณะในด้านนี้ ผู้วิจัยใช้ทฤษฎีพฤติกรรมนิยม โดยใช้เทคนิคการระดมสมอง การใช้เทคนิคแม่แบบ และการเสริมแรง

2.4.2 ความซื่อสัตย์ การพัฒนาคุณลักษณะในด้านนี้ ผู้วิจัยใช้การพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรม โดยวิเคราะห์เหตุการณ์หรือสถานการณ์ชีวิตประจำวัน เทคนิคสถานการณ์จำลอง เทคนิคการระดมสมอง และ การเสริมแรง

2.4.3 ความเอื้อเฟื้อ การพัฒนาคุณลักษณะในด้านนี้ ผู้วิจัยใช้ทฤษฎีพฤติกรรมนิยม โดยใช้เทคนิคกรณีตัวอย่าง การระดมสมอง การให้ข้อมูลย้อนกลับ

2.4.4 ความกตัญญูทวดเทวี การพัฒนาคุณลักษณะในด้านนี้ ผู้วิจัยใช้ทฤษฎีพฤติกรรมนิยม โดยใช้เทคนิคแม่แบบ และการอภิปราย

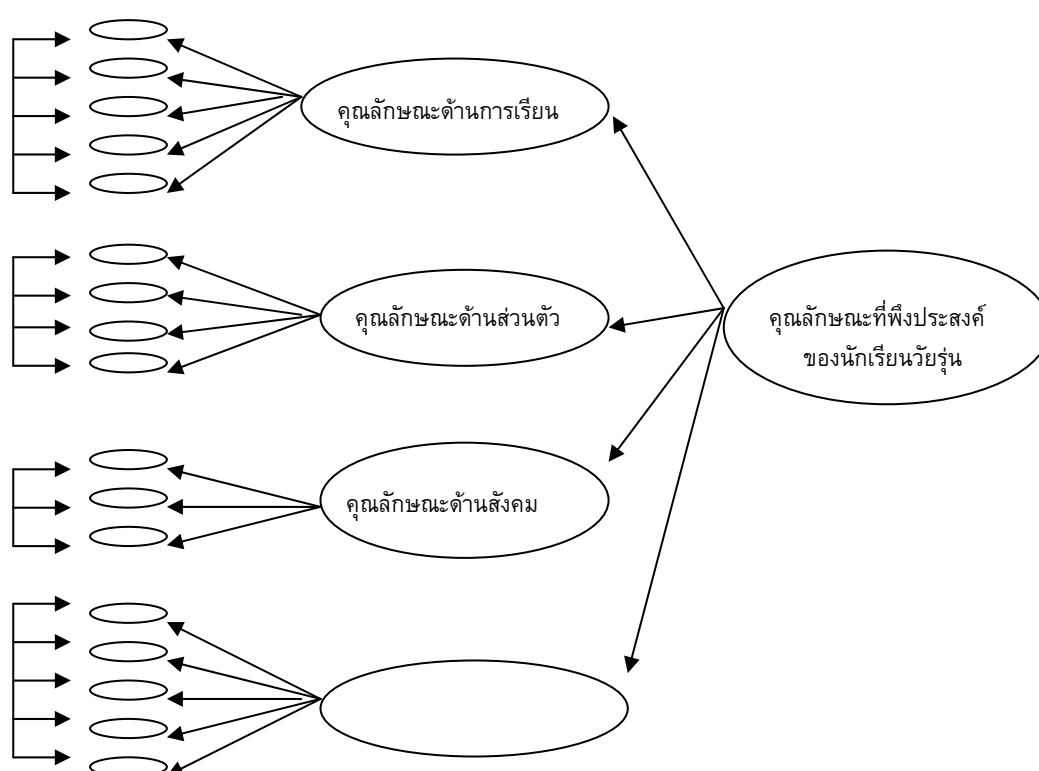
2.4.5 การประหยัด การพัฒนาคุณลักษณะในด้านนี้ ผู้วิจัยใช้ทฤษฎีพฤติกรรมนิยม โดยใช้เทคนิคเสริมแรง เทคนิคการสร้าง พันธะสัญญา

3. ขั้นตอนการให้คำปรึกษา เป็นขั้นที่นักเรียนในกลุ่มได้เรียนรู้แนวทางแก้ไข ปัญหาโดยสามารถสรุปประเด็นสำคัญของปัญหาและวิธีการแก้ปัญหาที่เหมาะสมกับตนเอง เพื่อนำไปใช้

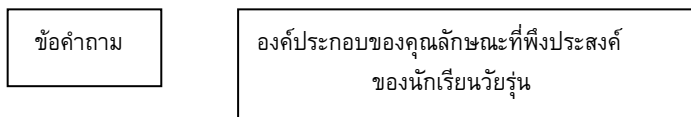
ในการพัฒนาคุณลักษณะของนักเรียนที่พึงประสงค์ให้เหมาะสมและมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น โดยผู้ให้ คำปรึกษาสรุปเพิ่มเติม

กรอบแนวคิดในการวิจัย

1. การศึกษาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนวัยรุ่น ผู้วิจัยได้นำแนวคิด เกี่ยวกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนวัยรุ่น จากการประมวลเอกสารตลอดจนงานวิจัยที่ เกี่ยวข้องมาเป็นกรอบแนวคิดเกี่ยวกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนวัยรุ่น เพื่อเป็นแนวทาง ในการดำเนินการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) เพื่อศึกษาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของ นักเรียนวัยรุ่น ดังปรากฏในภาพประกอบ 1

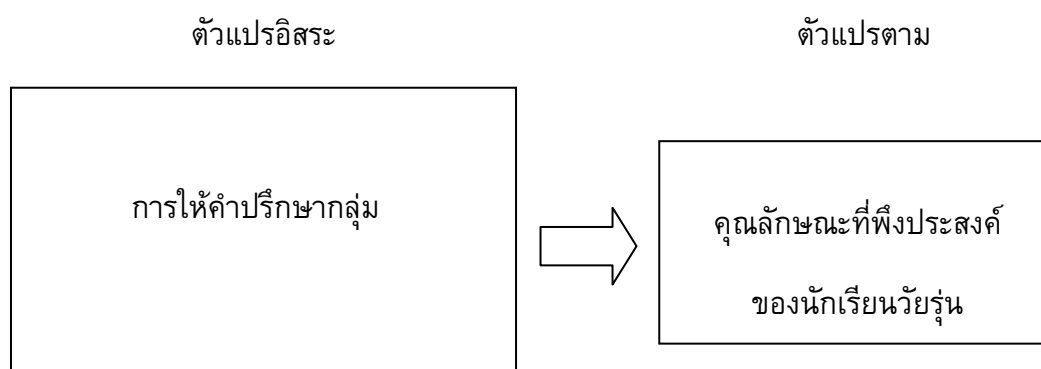

คุณลักษณะด้านจริยธรรม

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดในการศึกษาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนวัยรุ่น

2. การพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนวัยรุ่น ผู้วิจัยนำผลการศึกษาในข้อ 1 มาใช้เป็นเกณฑ์ในการสร้างโปรแกรมการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนวัยรุ่นโดยการให้คำปรึกษากลุ่ม ซึ่งปรากฏกรอบแนวคิดในการศึกษาวิจัยดังภาพประกอบ 2

ภาพประกอบ 2 กรอบแนวคิดในการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนวัยรุ่น

สมมติฐานในการวิจัย

นักเรียนวัยรุ่นมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ก่อน และหลังการได้รับการให้ปรึกษากลุ่ม และ
ระยะติดตามผล แตกต่างกัน

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องต่าง ๆ นำเสนอตามลำดับ
ดังนี้

1. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนวัยรุ่น
 - 1.1 ความหมายของเด็กวัยรุ่น
 - 1.2 ความหมายของคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนวัยรุ่น
 - 1.3 ความสำคัญและองค์ประกอบของคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนวัยรุ่น
 - 1.4 ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับวัยรุ่น
2. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการสนทนากลุ่ม
3. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนวัยรุ่น
 - 3.1 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการให้คำปรึกษากลุ่ม
 - 3.2 ทฤษฎีและเทคนิคต่าง ๆ ในการให้คำปรึกษากลุ่มเพื่อพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนวัยรุ่น
 - 3.2.1 ทฤษฎีการให้คำปรึกษาแบบพฤติกรรมนิยม
 - 3.2.2 ทฤษฎีการให้คำปรึกษาแบบเผชิญความจริง
 - 3.2.3 ทฤษฎีการให้คำปรึกษาแบบภวนิยม
 - 3.2.4 ทฤษฎีการให้คำปรึกษาแบบวิเคราะห์สัมพันธภาพ
 - 3.2.5 ทฤษฎีการให้คำปรึกษาแบบพิจารณาเหตุผล อารมณ์ และพฤติกรรม
 - 3.3 เทคนิคต่าง ๆ ที่ประยุกต์ใช้กับทฤษฎีการให้คำปรึกษา
 - 3.3.1 เทคนิคการระดมสมอง
 - 3.3.2 เทคนิคแม่แบบ
4. การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน
5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาและการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์
ของนักเรียนวัยรุ่น
 - 5.1 งานวิจัยในต่างประเทศ
 - 5.2 งานวิจัยในประเทศ

1. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนวัยรุ่น

1.1 ความหมายของเด็กวัยรุ่น (Puberty)

เด็กที่เรียนอยู่ในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 - 3 ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2544 ได้กำหนดโครงสร้างของหลักสูตร จัดให้อยู่ในช่วงชั้นที่ 3 และเด็กในช่วงชั้นนี้จะมีอายุระหว่าง 13-15 ปี (กระทรวงศึกษาธิการ. 2545 : 5) นักจิตวิทยาบางท่านเรียกเด็กวัยนี้ว่า “วัยรุ่น” หรือ “วัยรุ่นตอนต้น” นักจิตวิทยาส่วนใหญ่นิยมแบ่งเด็กวัยรุ่นไว้แตกต่างกัน ตามลักษณะพัฒนาการที่เด่นชัด คือ ช่วงอายุ 12 – 15 ปี เรียกว่า วัยแรกรุ่น (ศรีเรือน แก้วกังวาล 2545 : 329) ช่วงอายุ 12 – 18 ปี เรียกวัยรุ่นมัธยมศึกษาหรือ วัยรุ่น (สุรางค์ โค้วตระกูล. 2541 : 86) ช่วงอายุ 10 – 15 ปี เรียกวัยรุ่นตอนต้น ที่กำลังศึกษาอยู่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 – 3 (ปทุม แป้นสุวรรณ. 2545 : 14) เด็กชายช่วงอายุ 12 – 16 ปี เด็กหญิงช่วงอายุ 11 – 13 ปี เรียกวัยแรกรุ่น (สุชา จันทน์เอม 2543 : 51) และช่วงอายุ 13 – 18 ปี เรียกวัยรุ่น เรียนในระดับมัธยมศึกษา (Havighurst. 1972) ระยะก่อนวัยรุ่นอายุ 10 – 12 ปี ระยะวัยรุ่นตอนต้นอายุ 13 – 16 ปี และระยะวัยรุ่นตอนปลาย อายุ 17 – 21 ปี (Hurlock. 1974 : 4)

ในการศึกษาวิจัยนี้ จะเรียกเด็กในช่วงอายุระหว่าง 13 – 15 ปี โดยรวมว่า “วัยแรกรุ่น” ที่ศึกษาในช่วงชั้นที่ 3 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 - 3 ซึ่งมีผู้ให้ความหมายไว้พอสรุปได้ดังนี้

สมชาย รัตนกุล (2526 : 3) กล่าวว่า วัยแรกรุ่นเป็นระยะต่อระหว่างวัยเด็กกับวัยรุ่น เรียกว่า “พิวเบอร์ตี้” (Puberty) ระยะพิวเบอร์ตี้ (Puberty) นี้แบ่งเป็น 2 ช่วง คือ ระยะก่อนวัยรุ่น (Preadolescence) ประมาณ 2 ปี และระยะวัยรุ่นตอนต้น (Early Adolescence) ในระยะพิวเบอร์ตี้นี้ร่างกายจะมีการเปลี่ยนแปลง 4 ประการ คือ 1) เสียงเปลี่ยน เด็กหญิงเสียงแหลม เด็กชายเสียงห้าวขึ้น 2) มีขนเกิดขึ้นตามที่ต่าง ๆ โดยเฉพาะในที่ลับในเด็กชายจะเห็นเด่นชัดกว่าเด็กหญิง 3) สัดส่วนของร่างกายเปลี่ยนไปอย่างรวดเร็ว เช่น บริเวณลำตัวอก จมูก สะโพก เปลี่ยนในลักษณะที่ไม่สมดุลย์กับส่วนอื่น ๆ ของร่างกาย 4) ต่อมเพศเริ่มทำงานทำให้เด็กหญิงเริ่มมีประจำเดือนเป็นครั้งแรก ส่วนเด็กชายก็จะมี的精หลั่งน้ำกามเป็นครั้งแรก

ศรีเรือน แก้วกังวาล (2536 : 296) ให้ความหมายไว้ว่า เด็กวัยแรกรุ่น หมายถึงระยะอายุประมาณ 12 – 15 ปี ยังมีพฤติกรรมค่อนข้างเป็นเด็กอยู่มาก คำว่าวัย แกรุ่น ซึ่งแปลว่า การเติบโตเป็นหนุ่มเป็นสาว เปลี่ยนสภาวะทางร่างกายจากความเป็นเด็กชายเด็กหญิง ร่างกายเติบโตเป็นผู้ใหญ่เกือบเต็มทุกส่วน ลักษณะพฤติกรรมทางเพศ ซึ่งยังไม่โตเต็มที่ในวัยที่ผ่านมา ก็เจริญสมบูรณ์และทำหน้าที่ของมันได้ตั้งแต่นั้นเป็นต้นไป จึงกล่าวได้ว่า ลักษณะเช่นนี้เป็นช่วงเปลี่ยนวัยของชีวิตทางด้านร่างกาย การเปลี่ยนแปลงทางกายของเด็กวัยรุ่น เป็นต้น เหตุให้มีการเปลี่ยนแปลงทางด้านอื่น ๆ ตามมา เช่น ด้านอารมณ์ ลักษณะสัมพันธ์กับผู้อื่น สมรรถภาพทางสมอง ค่านิยม ทักษะคติ ความนึกคิดเกี่ยวกับตนเอง

สุชา จันทน์เอม (2538 : 2 – 3) กล่าวว่า วัยรุ่น คือวัยที่สิ้นสุดความเป็นเด็กเป็นวัยที่เป็นสะพานจากวัยเด็กไปสู่วัยผู้ใหญ่ไม่มีเส้นที่ชัดเจนแน่นอนว่าเริ่มเมื่อใดและสิ้นสุดเมื่อใด

สุพัตรา สุภาพ (2545 : 16) กล่าวว่า วัยรุ่นเป็นวัยที่เปลี่ยนจากวัยเด็กไปสู่วัยผู้ใหญ่ เป็นวัยที่อยู่ระหว่างความเป็นเด็กกับความเป็นผู้ใหญ่ หรือเป็นวัยที่ย่างเข้าสู่ความเป็นหนุ่มสาว เป็นวัยที่เริ่มมีการเปลี่ยนแปลง ซึ่งมีผลกระทบกระเทือนต่อความเจริญทางด้านอื่น ๆ ด้วย เช่น อารมณ์หวั่นไหวง่ายเต็มไปด้วยความฝันมีอุดมคติสูงส่ง มักมองสิ่งต่าง ๆ ในแง่ดี ดังนั้นถ้ามีความผิดหวังหรือไม่ได้ดังที่ตนปรารถนาก็จะเสียใจมาก ไม่ค่อยเดินทางสายกลาง เพราะถ้ารักก็จะรักมาก ถ้าเกลียดก็เกลียดมาก นอกจากนี้ยังต้องการให้เพื่อนยอมรับ รักเพื่อนต่างเพศ รักความเป็นอิสระ ต้องการความอบอุ่น เป็นต้น

ไรส์ (Rice. 1969 : 3) ได้ให้ความหมายของวัยรุ่นไว้ว่าวัยรุ่นเป็นช่วงระยะเวลาการเจริญเติบโตระหว่างความเป็นเด็ก และความเป็นผู้ใหญ่

ซีเกิล (Coon. 1977 : 123; citing Sicgel. 1982) กล่าวว่า วัยรุ่นเป็นช่วงเวลาเปลี่ยนจากความเป็นเด็กไปสู่ความเป็นผู้ใหญ่ ซึ่งความเปลี่ยนแปลงเหล่านี้วัยรุ่นจะเกิดการเรียนรู้ในวัฒนธรรมต่าง ๆ

ฮอล (Dworetzky. 1999 : 114; citing Hall. 1994) กล่าวถึงวัยรุ่นว่าเป็นวัยของพายุ บุกแถมและมีการเปลี่ยนแปลงมากมายในตนเอง สภาวะทางอารมณ์ไม่แน่นอน มีความสับสน ยุ่งยากเกี่ยวกับตัวเองซึ่งวัยรุ่นต้องเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ และประสบการณ์ที่ได้เพื่อหาอัตมโนทัศน์และเจตคติต่อตนเอง

เฮอริค (Hurlock. 1974 : 391) กล่าวว่า วัยรุ่น หมายความว่า “To Grow into Maturity” แปลว่าการเจริญเติบโตสู่วุฒิภาวะ หรือเป็นวัยที่พัฒนามาจากสภาวะความเป็นเด็กไปสู่ความเป็นผู้ใหญ่

จากความหมายที่กล่าวมาข้างต้นพอสรุปได้ว่า วัยรุ่นหมายถึง เด็กที่อยู่ในระหว่างอายุ 10 – 15 ปี เรียกว่าวัยแรกรุ่นที่กำลังเรียนในช่วงชั้นที่ 3 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 – 3 เป็นวัยที่ย่างเข้าสู่การเป็นหนุ่มสาว และกำลังมีการเปลี่ยนแปลงจากวัยเด็กไปสู่วัยผู้ใหญ่

1.2 ความหมายของคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนวัยรุ่น

ความหมายของคุณลักษณะของวัยรุ่นไทยที่พึงประสงค์

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542. (2546 : 253,793)ได้กล่าวถึงความหมายของคำว่าคุณลักษณะที่พึงประสงค์ไว้ดังนี้

คุณลักษณะหมายถึง เครื่องหมายหรือสิ่งที่ชี้ให้เห็นความดีหรือลักษณะประจำ

พึงประสงค์ หมายถึง ต้องประสงค์ ต้องการ

คุณลักษณะที่พึงประสงค์ หมายถึง ลักษณะประจำตัวที่ชี้ให้เห็นถึงความดีที่เป็นที่ต้องการหรือเป็นที่ต้องประสงค์

วัยรุ่น เป็นวัยที่อายุประมาณ 13 – 19 ปี

คุณลักษณะของวัยรุ่นที่พึงประสงค์ หมายถึง ลักษณะประจำตัวของวัยรุ่นที่ชี้ให้เห็นถึงความดีที่เป็นที่ต้องการหรือเป็นที่ต้องประสงค์

ประเวศ วะสี (2543 : ไม่มีเลขหน้า) ได้กล่าวถึงคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของมนุษย์ดังนี้

1. คิดเป็น หมายถึง คิดอย่างมีเหตุผล เป็นคนมีเหตุผล คิดเชื่อมโยงเกิดปัญญา มีโลกทัศน์และวิธีคิดที่สมบูรณ์ เข้าถึงความเป็นทั้งหมด สามารถสร้างความรู้ใหม่ได้คิดถึงสิ่งสูงสุด มีพัฒนาการทางจิตวิญญาณ

2. ทำเป็น หมายถึง ทำงานเป็น สร้างเป็น มุ่งงานทำ บันทึกรับ และชอบบันทึก มีทักษะในการสื่อสาร มีทักษะในการเผชิญสถานการณ์ มีทักษะในการจัดการ

3. อยู่ร่วมกันเป็น หมายถึง เคารพศักดิ์ศรีความเป็นคนของเพื่อนมนุษย์รักและอนุรักษ์ธรรมชาติ รักความยุติธรรม เห็นแก่ส่วนรวม สามารถร่วมคิด ร่วมทำ สร้างความเป็นชุมชน

จากความหมายที่กล่าวมาข้างต้นพอสรุปได้ว่า คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนวัยรุ่น หมายถึง ลักษณะที่แสดงออก อันเป็นลักษณะเฉพาะประจำตัวของเด็กวัยรุ่นตอนต้นซึ่งเป็นที่ยอมรับ และบุคคลทั่วไปมีความพึงพอใจ

1.3 ความสำคัญและองค์ประกอบของคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนวัยรุ่น

แผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ (พ.ศ. 2545 – 2549) (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2546 : 50 – 51) ได้กำหนดแนวนโยบายเพื่อดำเนินการ ปลูกฝังและเสริมสร้างศีลธรรม คุณธรรม จริยธรรม ค่านิยม และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ในระบบวิถีชีวิตที่ดีงาม โดยมียุทธศาสตร์การดำเนินงานกำหนดลำดับความสำคัญของคุณลักษณะที่พึงประสงค์ที่จะต้องเร่งสร้างเสริมให้เกิดขึ้นกับคนไทยทุกคนในช่วงแรกและช่วงเวลาต่อ ๆ ไป ดังนี้คือ มีความเพียร รู้จักเก็บออม มีคุณธรรม มีวินัย ซื่อสัตย์ ซินชมคนดีมีจิตสำนึกรับผิดชอบต่อสังคมส่วนรวม รักชาติ รักแผ่นดิน

หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 เป็นหลักสูตรแกนกลางของประเทศ เป็นกรอบทิศทางการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาตั้งแต่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 จนถึงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 เพื่อให้การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานสอดคล้องกับสภาพความเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคม และความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาการ เป็นการสร้างกลยุทธ์ใหม่ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้สามารถตอบสนองความต้องการของบุคคล สังคมไทย ผู้เรียนมีศักยภาพในการแข่งขันและร่วมมืออย่างสร้างสรรค์ในสังคมโลกเป็นไปตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 และพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ได้มีการปรับปรุงหลักสูตรการศึกษาของชาติ ซึ่งถือเป็นกลไกสำคัญในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของประเทศ เพื่อมุ่งพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ เป็นคนดี มีปัญญา มีความสุข และมีความเป็นไทย มีศักยภาพในการศึกษาต่อ และประกอบอาชีพ จึงกำหนดจุดมุ่งหมายซึ่งถือเป็น

มาตรฐานการเรียนรู้ให้ผู้เรียนเกิดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ดังนี้ (กระทรวงศึกษาธิการ. 2545 : 1 – 4)

1. เห็นคุณค่าของตนเอง มีวินัยในตนเอง ปฏิบัติตามหลักธรรม ของพระพุทธศาสนา หรือศาสนาที่ตนนับถือ มีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมอันพึงประสงค์
 2. มีความคิดสร้างสรรค์ ใฝ่รู้ ใฝ่เรียน รักการอ่าน รักการเขียน และรักการค้นคว้า
 3. มีความรู้อันเป็นสากล รู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงและความเจริญก้าวหน้าทาง วิทยาการ มีทักษะและศักยภาพในการจัดการ การสื่อสาร และการใช้เทคโนโลยี ปรับวิธีการคิด วิธีการทำงาน ได้เหมาะสมกับสถานการณ์
 4. มีทักษะและกระบวนการ โดยเฉพาะทางคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ ทักษะการคิด การสร้างปัญญา และทักษะในการดำรงชีวิต
 5. รักการออกกำลังกาย ดูแลตนเองให้มีความสุขและบุคลิกภาพดี
 6. มีประสิทธิภาพในการผลิตและการบริโภค มีค่านิยมเป็นผู้ผลิตมากกว่าผู้บริโภค
 7. เข้าใจในประวัติศาสตร์ของชาติไทย ภูมิใจในความเป็นไทย เป็นพลเมืองดี ยึดมั่นในชีวิต และการปกครองระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข
 8. มีจิตสำนึกในการอนุรักษ์ภาษาไทย ศิลปวัฒนธรรม ประเพณี กีฬา ภูมิปัญญาไทย ทรัพยากรธรรมชาติและพัฒนาสังแวดล้อม
 9. รักประเทศชาติและท้องถิ่น มุ่งทำประโยชน์และสร้างสิ่งที่ดีงามให้สังคม
- กรมวิชาการและคณะกรรมการปฏิรูปการเรียนรู้ในคณะกรรมการปฏิรูปการศึกษา (กระทรวงศึกษาธิการ 2545 : 18 – 24) ได้กล่าวถึงคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียน ในระดับประถมและมัธยมศึกษาไว้ดังนี้คือ
1. สามารถแสดงออกอย่างสร้างสรรค์ สามารถคิดอย่างเป็นระบบ มีวิจาร์ณญาณ มีสมาธิในการเรียน และการทำงาน
 2. มีศักยภาพในการตัดสินใจ
 3. มีศักยภาพในเชิงพหุปัญญา ความถนัด สามารถพัฒนางานและอาชีพของตนเอง
 4. สามารถเรียนรู้ ทำงาน ด้วยการพึ่งตนเองใช้วิถีประชาธิปไตยในการทำงานกลุ่ม ได้อย่างมีประสิทธิภาพและมีความสุข
 5. มีนิสัยการทำงานอย่างมีระบบ รักการอ่าน ค้นคว้า เรียนรู้จากการปฏิบัติของตน สร้างสรรค์ผลงาน มีทักษะการจัดการ สามารถนำเสนอและถ่ายทอดสื่อความได้อย่างมีประสิทธิภาพ
 6. มีวินัยในตนเอง มีบุคลิกภาพมั่นคง สามารถแสดงออกอย่างสร้างสรรค์และเหมาะสม มีเหตุผลมีกิริยามารยาทและความเป็นไทย เห็นคุณค่าของตนเองและยอมรับผู้อื่น ประเมินตนเอง และปรับปรุงตนเองอยู่เสมอ
 7. มีสุขนิสัยและทักษะทางสุขภาพ มีทักษะในการดำรงชีวิตอย่างเหมาะสม

8. มีประสบการณ์ตรงกับธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

กองวิจัยทางการศึกษา กรมวิชาการ (2544) ได้กล่าวเกี่ยวกับคุณลักษณะของเด็กไทย ที่พึงประสงค์ที่สามารถอยู่ในสังคมยุคใหม่ได้อย่างมีคุณภาพ มีดังนี้

1. การเป็นคนดี หมายถึงคุณลักษณะทางจิตใจและพฤติกรรมของควมมีวินัยและ ค่านิยมประชาธิปไตย

1.1 ความมีวินัย คือคุณลักษณะจิตใจและพฤติกรรมที่ช่วยให้บุคคลนั้นสามารถ ควบคุมตนเองและปฏิบัติตามระเบียบ กฎ กติกาของสังคม เพื่อประโยชน์ของตนเองและส่วนรวม ซึ่งมี พฤติกรรมที่บ่งชี้ถึงความมีวินัย ดังนี้ สนใจใฝ่รู้ ควบคุมตนเอง รับผิดชอบ มีเหตุผล เชื่อสัตย์ ขยัน ตรงต่อเวลา เชื่อมั่นในตนเอง อดทน เป็นผู้นำ ความร่วมมือ การรับฟัง / เคารพความ คิดเห็นผู้อื่น การเคารพในสิทธิของผู้อื่น การช่วยเหลือพึ่งพาตนเอง การยอมรับการกระทำของ ตน

การรู้จักเสียสละและเห็นอกเห็นใจผู้อื่น การช่วยเหลือผู้อื่นและส่วนรวม การทำตามข้อตกลง ความเชื่อมั่นในตนเองและผู้อื่น การมีวินัยในการเรียนรู้

1.2 ค่านิยมประชาธิปไตย คือ คุณลักษณะทางจิตใจและพฤติกรรมของบุคคล ที่เห็นคุณค่าของตนเองและคุณค่าของผู้อื่น เคารพสิทธิและป้องกันสิทธิของตนเองและผู้อื่น ด้วยน้ำใจที่เคารพต่อคุณค่าของเสียงส่วนใหญ่ ด้วยความเข้าใจระหว่างกันและกัน ด้วยความสันติ พฤติกรรมบ่งชี้ถึงความมีประชาธิปไตย ดังนี้ เห็นคุณค่าของตนเองและผู้อื่น การยอมรับฟังความ คิดเห็นของผู้อื่น การเคารพสิทธิ ป้องกันสิทธิของตนเอง การเคารพสิทธิผู้อื่น ความมีเหตุผล การเคารพกติกาของสังคม ทำงานร่วมกับผู้อื่นเป็น มีความเสียสละ มองโลกในแง่ดี มีความ ใฝ่ใฝ่ใญ่ผู้อื่น ไม่มีจิตใจเป็นเผด็จการ

2. การเป็นคนเก่ง หมายถึง เก่งในการเรียนรู้ที่จะเรียนรู้ด้วยตนเอง เรียนรู้ที่จะทำงาน และอยู่ร่วมกับผู้อื่น ดังนี้

2.1 การเรียนรู้ด้วยตนเอง โดยการพัฒนาทักษะการคิด (วิเคราะห์ สังเคราะห์ จำแนก จัดลำดับความสำคัญ) และทักษะการแก้ปัญหาโดยมีพฤติกรรมที่บ่งชี้ ประกอบด้วย รู้แหล่งข้อมูล และวิธีการแสวงหาความรู้ที่หลากหลาย สามารถรวบรวมข้อมูล สามารถสรุป ความ แปลความข้อมูล สามารถนำข้อมูลไปใช้ในการกำหนดวิธีแก้ปัญหาได้ สามารถจัดลำดับ ความสำคัญของเรื่องได้ สามารถกำหนดขั้นตอนในการแก้ปัญหาในรูปแบบของยุทธวิธี สามารถใช้ ข้อมูลในการตัดสินใจ สามารถประยุกต์ใช้และพัฒนาความรู้

2.2 การเรียนรู้ที่จะทำงานและอยู่ร่วมกับผู้อื่น ด้วยการพัฒนาทักษะการจัดการ ทักษะการวิเคราะห์ตนเอง และการพัฒนาความเข้าใจและความรู้สึกของผู้อื่น

2.2.1 ทักษะการจัดการ พฤติกรรมที่บ่งชี้ ประกอบด้วย

1. ความสามารถในการวางแผน พฤติกรรมที่แสดง ได้แก่ วิเคราะห์งาน ใช้ข้อมูลในการตัดสินใจ กำหนดขั้นตอนการทำงาน

2. ความสามารถในการปฏิบัติงาน พฤติกรรมที่แสดง ได้แก่ การประสานงาน ทำงานเป็นระบบตามแผน บริหารเวลาและใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า

3. ความสามารถในการติดตาม ประเมินผล และสรุปผลงาน พฤติกรรมที่แสดง ได้แก่ ติดตามงานอย่างเป็นระบบ ประเมินผลและปรับปรุงงาน สรุปผลงาน

4. มีประสิทธิภาพ และประสิทธิผลในการจัดการพฤติกรรมที่แสดง ได้แก่ เลือกใช้วิธีการแก้ปัญหาที่เหมาะสม เลือกใช้วิธีการตัดสินใจได้อย่างเหมาะสม ปรับตัวได้เหมาะสมกับสถานการณ์

2.2.2 ทักษะการวิเคราะห์ตนเอง พฤติกรรมที่บ่งชี้ ประกอบด้วยมองเห็นจุดเด่นและจุดด้อยของตนเอง สามารถรับรู้และเข้าใจความรู้สึกและอารมณ์ของตนเองเห็นคุณค่าและความสำคัญของตนเอง รู้จักประมาณตนเอง

2.2.3 การเข้าใจผู้อื่น พฤติกรรมที่บ่งชี้ ได้แก่ รู้จักเห็นอกเห็นใจบุคคลอื่น มีความไวต่อความรู้สึกของผู้อื่น รู้จักการรักษาสัมพันธภาพกับบุคคลอื่น

3. มีความสุข หมายถึง มีความสุขกายและสุขใจ

3.1 สุขกาย หมายถึง ภาวะที่ปราศจากโรคภัยไข้เจ็บ ทั้งทางร่างกาย จิตใจ และสามารถอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข มีพฤติกรรมที่บ่งชี้ ประกอบด้วย เห็นคุณค่าของการออกกำลังกาย ออกกำลังกายสม่ำเสมอ เหมาะสมกับวัย พักผ่อนอย่างเพียงพอ รู้จักเลือกรับประทานอาหารที่มีประโยชน์ และสะอาด รู้จักรักษาสุขภาพ ทั้งทางร่างกายและจิตใจ ดูแลรักษาสุขภาพให้แข็งแรงสมบูรณ์อยู่เสมอ รู้จักรักษาความสะอาดร่างกาย เสื้อผ้า เครื่องนุ่งห่มและที่อยู่อาศัย รู้จักปฏิบัติตน เพื่อป้องกันโรคภัยไข้เจ็บ รู้จักการป้องกันอันตรายจากอุบัติเหตุต่าง ๆ ละเว้นสิ่งเสพติด

3.2 ความสุขใจ (สุขภาพจิตดี) หมายถึง การที่บุคคลรู้จักตนเองเป็นอย่างดี ยอมรับข้อบกพร่องที่ตนมี ภาควุมใจในข้อดีของตน มีอารมณ์แจ่มใส มีจิตใจที่มั่นคง ไม่วิตกกังวลและความตึงเครียด มองโลกในแง่ดี สามารถที่จะปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์ต่าง ๆ รวมทั้งสามารถที่จะหาความสุขจากสิ่งแวดล้อมของตนเองได้ด้วย ซึ่งมีพฤติกรรมที่บ่งชี้ ดังนี้ มีความคิดดี มีเหตุผล ไม่มีความขัดแย้งในจิตใจ ความเชื่อมั่นและเข้าใจตนเองอย่างดี สามารถเผชิญ

กับสถานการณ์ต่าง ๆ ที่มากระทบได้ด้วยจิตใจที่มั่นคง ปราศจากการเจ็บป่วยทั้งด้านร่างกายและจิตใจพึงพอใจในการกระทำที่พิจารณาว่าดี ถูกต้อง รู้จักตน และเข้าใจตนเองดี รับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น มีความรักและไว้วางใจผู้อื่นอย่างจริงใจ ทำประโยชน์ให้แก่หมู่คณะ

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2542 : 7 – 12) ได้มีนโยบายพัฒนา

มาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อปรับปรุงคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาเป็นตัวบ่งชี้ในการประเมินเด็ก โดยได้จัดทำมาตรฐานการศึกษาและตัวบ่งชี้ด้านผู้เรียนไว้ 12 มาตรฐาน ดังนี้

มาตรฐานที่ 1 มีคุณธรรมจริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์โดยมีตัวบ่งชี้ดังนี้

1. มีวินัย มีความรับผิดชอบ ปฏิบัติตนตามระเบียบและหลักธรรมเบื้องต้นของแต่ละศาสนา

2. ซื่อสัตย์สุจริต

3. มีความเมตตากรุณา เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่

4. ประหยัด ใช้สิ่งของและทรัพย์สินอย่างประหยัดและคุ้มค่าทั้งของตนเองและส่วนรวม

มาตรฐานที่ 2 เป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัว ชุมชน สังคมและปฏิบัติตนตามระบอบประชาธิปไตย มีตัวบ่งชี้ดังนี้

1. เคารพและรับฟังคำแนะนำของพ่อแม่ ญาติผู้ใหญ่และร่วมกิจกรรมของครอบครัว

2. รักษาสิทธิเสรีภาพของตนเองและเคารพในสิทธิเสรีภาพของผู้อื่น

3. มีความรู้ปฏิบัติตนตามกฎหมายไม่เป็นปัญหาของสังคมและอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

4.

4. ร่วมกิจกรรมในการพัฒนาโรงเรียนและท้องถิ่น

5. รู้จักใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์

มาตรฐานที่ 3 มีจิตสำนึกที่เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมอนุรักษ์และพัฒนาสิ่งแวดล้อม โดยมีตัวบ่งชี้ดังนี้

1. รู้คุณค่าของสิ่งแวดล้อม และตระหนักถึงผลกระทบต่อตนเองและสังคมที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงสิ่งแวดล้อม

2. ปฏิบัติให้เป็นประโยชน์แก่ส่วนรวม

3. ใช้ทรัพยากรอย่างประหยัดและคุ้มค่า

มาตรฐานที่ 4 มีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ มีวิจารณญาณ มีความคิดสร้างสรรค์ คิดไตร่ตรองและมีวิสัยทัศน์ ตัวบ่งชี้ดังนี้

1. สามารถจำแนกประเภทข้อมูลเปรียบเทียบและมีความคิดรวบยอด

2. สามารถประเมินค่าความเชื่อถือของข้อมูลรู้จักพิจารณาข้อดี – ข้อเสีย

ความถูก – ผิด ระบุเหตุ – ผล ค้นหาคำตอบ เลือกริธีและมีปฏิญาณในการแก้ปัญหาและตัดสินใจได้อย่างสันติและมีความถูกต้องเหมาะสม

3. มีความคิดริเริ่ม มีจินตนาการ สามารถคาดการณ์และกำหนดเป้าหมายได้

มาตรฐานที่ 5 มีความรู้และทักษะที่จำเป็นในการเรียนรู้ตามหลักสูตร ตัวบ่งชี้ดังนี้

1. มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในกลุ่มประสบการณ์กลุ่มวิชา/หมวดวิชาที่สำคัญตามเกณฑ์

มาตรฐาน

2. มีความสามารถในการใช้ภาษาสื่อสารและทักษะการสื่อสารเชิงเทคโนโลยี

3. มีทักษะพื้นฐานการคิดคำนวณ

มาตรฐานที่ 6 มีทักษะในการแสวงหาความรู้ด้วยตนเองรักการเรียนรู้และพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง ตัวบ่งชี้ดังนี้

1. มีความกระตือรือร้น สนใจการเรียนรู้จากแหล่งต่าง ๆ รู้จักตั้งคำถามเพื่อหาเหตุผล

2. รักการอ่าน สามารถใช้ห้องสมุดแหล่งความรู้ สื่อและเทคโนโลยีต่าง ๆ ทั้งในและนอกโรงเรียน

3. สามารถสรุปประเด็นการเรียนรู้และประสบการณ์ได้อย่างถูกต้อง

มาตรฐานที่ 7 เห็นคุณค่าและภูมิใจในภูมิปัญญาไทย ศิลปะและวัฒนธรรมที่ดีของไทย ตัวบ่งชี้ดังนี้

1. รู้จักท้องถิ่น รักและร่วมพัฒนาท้องถิ่นของตนเอง

2. มีความรู้ ความเข้าใจในภูมิปัญญาไทยโดยเฉพาะภูมิปัญญาของท้องถิ่นและนำมาใช้ได้

3. ชื่นชมและสืบสานศิลปะ วัฒนธรรมและประเพณีที่ดีงามของท้องถิ่นและของไทย

มาตรฐานที่ 8 รู้จักตนเอง พึ่งตนเองได้มีบุคลิกภาพดี ตัวบ่งชี้ดังนี้

1. รู้ถึงความถนัด ความสามารถ ความสนใจ ข้อดี ข้อด้อย ของตนเอง และพยายามปรับปรุงตนเอง

2. เป็นตัวของตัวเอง มีความสนใจ กล้าแสดงออกอย่างเหมาะสม และให้เกียรติผู้อื่น

3. รู้กาลเทศะในการใช้คำพูด กิริยามารยาทและการแต่งกาย

4. สามารถกำหนดเป้าหมาย แนวทาง ตัดสินใจและแก้ปัญหาของตนเองได้

มาตรฐานที่ 9 มีทักษะในการทำงานรักการทำงานสามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ และมีเจตคติที่ดีต่ออาชีพ สุจริต ตัวบ่งชี้ดังนี้

1. สามารถวางแผนงาน ปฏิบัติตามแผนและบรรลุผลอย่างมีประสิทธิภาพ

2. ขยัน อดทน ละเอียดรอบคอบในการทำงานพัฒนางานสามารถทำงานอย่างมีความสุขและภูมิใจในผลงานของตน

3. มีความสามารถในการจัดการ และทำงานเป็นกลุ่มได้

4. มีเจตคติที่ดีต่ออาชีพสุจริต

มาตรฐานที่ 10 มีสุขนิสัย สุขภาพกาย และสุขภาพจิตที่ดีตัวบ่งชี้ดังนี้

1. มีน้ำหนัก ส่วนสูงตามเกณฑ์มาตรฐาน

2. มีสมรรถภาพทางกายตามเกณฑ์มาตรฐาน

3. ร่าเริง แจ่มใส มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีกับครูเพื่อน และบุคคลทั่วไป

4. รู้จักดูแลสุขภาพ และป้องกันตนเองจากอุบัติเหตุ

มาตรฐานที่ 11 ปลอดภัยจากสิ่งเสพติดให้โทษและสิ่งมอมเมาตัวบ่งชี้ที่

1. มีความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับโทษและสิ่งเสพติดและสิ่งมอมเมา

2. ไม่เสพติดสิ่งเสพย์ติดและปลอดจากสิ่งมอมเมา

3. ไม่แสวงหาผลประโยชน์จากสิ่งเสพย์ติดและสิ่งมอมเมา

มาตรฐานที่ 12 มีสุนทรีย์และลักษณะนิสัยด้านศิลปะ ดนตรี นาฏศิลป์ กีฬา ตัวบ่งชี้ดังนี้

1. ร่วมกิจกรรมด้านศิลปะ ดนตรี นาฏศิลป์และกีฬา

2. มีความชื่นชมในด้านศิลปะ ดนตรี นาฏศิลป์และกีฬา

3. มีลักษณะนิสัยด้านการออกกำลังกายและกีฬา

คณะกรรมการพัฒนาคุณภาพวิชาการ กลุ่มกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนกรวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ (2546 : 54 – 55) ได้กำหนดพฤติกรรมบ่งชี้ของคุณธรรม ค่านิยมและคุณลักษณะที่พึงประสงค์แต่ละด้านซึ่งเป็นแนวทางให้สถานศึกษามีแนวปฏิบัติและสามารถกำหนดคุณลักษณะที่พึงประสงค์เพิ่มเติมและปรับประยุกต์ใช้ได้ตามความเหมาะสม ดังนี้

1. ด้านการพัฒนาตนเองได้แก่

ความเชื่อมั่นในตนเอง มีพฤติกรรมบ่งชี้ คือกล้าแสดงความคิดเห็นอย่างมีเหตุผลกล้าแสดงออกในสิ่งที่ถูกต้อง

2. ด้านการพัฒนาการทำงานและการดำเนินชีวิตได้แก่

2.1 ความมีวินัย มีพฤติกรรมบ่งชี้ คือ ปฏิบัติตามกฎระเบียบข้อบังคับและข้อ

ตกลงต่าง ๆ ของสถานศึกษา ได้แก่ การแต่งกายถูกต้องตามระเบียบและข้อบังคับ ตรงเวลา รักษา ภาระงานสมบัติ สิ่งแวดล้อม และเข้าร่วมกิจกรรมที่ครูอาจารย์ผู้สอนกำหนด

2.2 ความรับผิดชอบ พฤติกรรมบ่งชี้ได้แก่มีการเตรียมพร้อมในการเรียนและการปฏิบัติงานตามขั้นตอนที่วางไว้ ปฏิบัติงานด้วยความตั้งใจ ปฏิบัติงานด้วยความละเอียดรอบคอบ ปฏิบัติงานที่ได้รับมอบหมายเสร็จตามกำหนด มีความเพียรพยายามในการเรียนปฏิบัติตามหน้าที่ของตน ยอมรับผลการกระทำของตนเอง

2.3 ความซื่อสัตย์สุจริต พฤติกรรมบ่งชี้ได้แก่ พูดแต่ความจริง ไม่นำผลงานของผู้อื่นมาแอบอ้างเป็นของตน ไม่ทุจริตในการสอบ ไม่ลักขโมยและไม่โกงและหลอกลวงผู้อื่น

2.4 ความประหยัด พฤติกรรมบ่งชี้ได้แก่ การใช้วัสดุถูกต้องและเหมาะสมกับงาน ปิดน้ำ ปิดไฟ ทุกครั้งเมื่อเลิกใช้ ใช้จ่ายเงินของส่วนรวมให้เกิดประโยชน์สูงสุด

2.5 ความอดุสาหะ พฤติกรรมบ่งชี้ได้แก่ การปฏิบัติงานด้วยความตั้งใจ ขยันขันแข็ง ปฏิบัติงานด้วยความเพียรพยายามไม่ย่อท้อต่ออุปสรรค

3. ด้านการพัฒนาการอยู่ร่วมกับคนอื่นในสังคม ได้แก่

3.1 ความมีมนุษยสัมพันธ์ พฤติกรรมบ่งชี้ ได้แก่ การแสดงกิริยาท่าทางสุภาพต่อผู้อื่น พูดจาสุภาพช่วยเหลือผู้อื่น รับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นให้ความร่วมมือ ชื่นชมยินดีเมื่อผู้อื่นประสบความสำเร็จ กล่าวคำขอบคุณ หรือขอโทษได้อย่างเหมาะสมตามสถานการณ์

3.2 ความกตัญญูกตเวที พฤติกรรมบ่งชี้ ได้แก่ ตระหนักในพระคุณครูอาจารย์ มีสัมมาคารวะต่อครูอาจารย์ อย่างสม่ำเสมอทั้งต่อหน้าและลับหลังอาสาช่วยเหลืองานครู-อาจารย์

3.3 ความอดกลั้น พฤติกรรมบงชี้ ได้แก่ มีสติและสามารถควบคุมอารมณ์ได้ดี ควบคุมกริยามารยาทในสถานการณ์ที่ไม่พึงประสงค์ได้

ชูศรี ตันพงศ์ (2546 : 38) ได้กล่าวว่าคุณลักษณะที่พึงประสงค์ คือต้นตอของความสำเร็จในชีวิต เป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไปว่า การมีอุปนิสัยที่ดีหรือที่เรียกกันว่าคุณลักษณะที่พึงประสงค์อันได้แก่ ความรับผิดชอบ ความมีระเบียบวินัย ความอ่อนน้อมถ่อมตน ความซื่อสัตย์ ความอดทน ความยุติธรรม ความ پاکเพียร การมีชีวิตอยู่อย่างเรียบง่าย และการปฏิบัติต่อผู้อื่นเสมือนปฏิบัติต่อตนเองนั้นเป็นคุณสมบัติที่สำคัญยิ่งในการอยู่ร่วมกับผู้อื่น และเป็นปัจจัยพื้นฐานของความสำเร็จในชีวิต

กรมวิชาการ. (2523 : 146-147) จากการประชุมทางวิชาการเกี่ยวกับจริยธรรมไทย เมื่อวันที่ 22-27 มกราคม 2523 ได้กล่าวถึงโครงสร้างคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของเด็กจากหนังสือแนวทางการพัฒนาจริยธรรมไทย ดังนี้

1. การรักษาระเบียบวินัย

การรักษาระเบียบวินัยหมายถึง การควบคุมความประพฤติให้ถูกต้องและเหมาะสมกับจรรยาบรรณ ขอบบังคับ ข้อตกลง กฎหมาย และศีลธรรม ประเภทและพฤติกรรม

1.1 การรักษาระเบียบภายนอก

1.1.1 การรักษาระเบียบวินัยในการบริโภค ได้แก่ การรับประทานอาหารให้ถูกหลักอนามัยและสุวิทยา มีมารยาทเรียบร้อยในการรับประทานอาหาร เช่น ไม่รับประทานอาหารที่ไม่สมควร ไม่รับประทานมูมาม

1.1.2 การรักษาระเบียบวินัยในการอุปโภค ได้แก่ การรักษาร่างกาย เสื้อผ้าที่อยู่อาศัย และเครื่องใช้ให้สะอาดเป็นระเบียบเรียบร้อย

1.1.3 การรักษาระเบียบวินัยต่อสถานที่ ได้แก่ การรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยทั้งในสำนักงาน วัดวาอาราม สถานที่ราชการและสาธารณสมบัติ ต่าง ๆ เช่น ถนน แม่น้ำ ลำคลอง โรงมหรสพ รถโดยสาร สวนสาธารณะ ฯลฯ และประพฤติปฏิบัติตามกฎหมายและข้อบังคับของสถานที่นั้น ๆ

1.1.4 การรักษาระเบียบวินัยในการปกครอง ได้แก่ การสร้างวินัยเพื่อถือปฏิบัติ และมีการปกครองดีมีจรรยา มีวินัย เอาใจใส่กวดขัน ปรับปรุงระเบียบให้มีมาตรฐานควรแก่การนิยมนับถือและถือปฏิบัติเป็นแบบอย่าง

1.2 การรักษาระเบียบวินัยภายใน ได้แก่ การแต่งและควบคุมท่วงทีกริยา วาจาและใจ ให้หมดจดงดงามด้วยการเว้นซึ่งประพฤติชอบทั้งต่อหน้าและลับหลัง ได้แก่ ระเบียบ ท่วงที ระเบียบวาจาและระเบียบใจ

1.2.1 ระเบียบท่วงที ได้แก่ การจัดทำทางที่ทำให้เหมาะสมแก่ฐานะและภูมิรู้ของตน ไม่ดูหมิ่นผู้อื่น ไม่ทะนงตน

1.2.2 ระเบียบกิริยา ได้แก่ การควบคุมอาการของร่างกายที่เคลื่อนไหวออกมาให้ปรากฏแก่คนทั้งหลายโดยควบคุมและปรับปรุงกิริยาให้งดงาม เป็นระเบียบ มีกิริยาดีสุภาพอ่อนโยน ประพฤติปฏิบัติได้เหมาะสมกับบุคคล โอกาส เวลา และสถานที่

1.2.3 ระเบียบวาจา ได้แก่ การพูดสมานไมตรี พูดไพเราะ พูดดี มีประโยชน์ ไม่พูดเท็จ ไม่พูดส่อเสียด ไม่พูดคำหยาบ ไม่พูดเพ้อเจ้อ

1.2.4 ระเบียบใจ ได้แก่ การรู้จักควบคุมจิตใจและอารมณ์ให้อยู่ในกรอบและระเบียบที่ดีงาม

2. ความซื่อสัตย์ หมายถึง การประพฤติปฏิบัติอย่างเหมาะสมและตรงต่อความเป็นจริง ประพฤติปฏิบัติอย่างตรงไปตรงมาทั้งกาย วาจา ใจ ต่อตนเองและผู้อื่นมีขอบข่ายและพฤติกรรมดังนี้

2.1 ความซื่อสัตย์ต่อตนเอง คือความรู้สึกรับผิดชอบชั่วดีมีความละเอียดและเกรงกลัวต่อการทำความผิด ได้แก่

2.1.1 ไม่สับปรับกลับกลอก

2.1.2 ไม่คล้อยตามพวกที่ลากหรือชักจูงไปในทางที่เสื่อมเสีย

2.1.3 มั่นคงต่อการกระทำดีของตน

2.1.4 ประพฤติตรงตามพูดและคิด

2.2 ความซื่อสัตย์สุจริตต่อหน้าที่การงาน ได้แก่

2.2.1 ไม่เอาเวลาทำงานในหน้าที่ไปใช้ทำประโยชน์ส่วนตัว

2.2.2 ไม่ใช้อำนาจหน้าที่ทำประโยชน์ส่วนตัว

2.3 ความซื่อสัตย์ต่อบุคคล คือมีความซื่อตรงต่อผู้อื่นต่อมิตร ต่อหัวหน้างาน ต่อผู้มีพระคุณ ได้แก่

2.3.1 ประพฤติตรงไปตรงมาไม่คิดคดต่อผู้อื่น

2.3.2 ไม่ชักชวนไปในทางที่เสื่อมเสีย

2.3.3 ไม่สอพลอเพื่อหาประโยชน์ส่วนตัว

2.3.4 เตือนสติและแนะนำในสิ่งที่เป็นประโยชน์

2.3.5 ยินดีในความสำเร็จของผู้อื่น ไม่คิดริษยาหรือกลั่นแกล้ง

2.4 ความซื่อสัตย์ต่อหมู่คณะ สังคมและประเทศชาติ ได้แก่

2.4.1 ร่วมมือร่วมใจกันทำงานด้วยความบริสุทธิ์ใจ

2.4.2 ไม่เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตนหรือเอาดีเข้าตน

2.4.3 ไม่ร่วมมือกันทำงานใดที่ผิดกฎหมายหรือระเบียบข้อบังคับของสังคมและ

หมู่คณะ

2.4.4 พฤติกรรมที่เกี่ยวกับความไม่ซื่อสัตย์สุจริตที่มักจะพบอยู่เสมอใน

ชีวิตประจำวัน

2.4.5 ผู้บังคับบัญชาหรือนายจ้างไม่อยู่ก็ไม่ทำงาน

2.4.6 มาทำงานช้า เลิกก่อนเวลาที่กำหนด

2.4.7 ยืมเขาไปแล้วทำเป็นลืมไม่ส่งคืน

2.4.8 ทำของผู้อื่นเสียหายแล้วสิ่งเสีย

2.4.9 ชื่อของสตางค์ทอนเกินก็เฉยเสีย

2.4.10 เอาของคนอื่นมาเป็นของตน

2.4.11 ฉ้อกระบด ลักลอบ ยักยอก

2.4.12 ไม่ชำระหนี้

2.4.13 ไม่รักษาคำมั่นสัญญา

3. การประหยัด หมายถึง การใช้สิ่งทั้งหลายพอเหมาะพอควรให้ได้ประโยชน์มากที่สุด ไม่ยอมให้มีส่วนเกินมากนักรวมทั้งการรู้จักระมัดระวัง รู้จักยับยั้งความต้องการให้อยู่ในกรอบและขอบเขตที่พอเหมาะพอควร มีขอบข่ายและพฤติกรรมดังนี้

3.1 การประหยัดเวลา ได้แก่ การรู้จักใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ให้เหมาะสมกับกาลเทศะ รู้จักค่าของเวลามิยอมให้เวลาหมดเปลืองไปโดยเปล่าประโยชน์ แต่นำมาใช้ให้เป็นประโยชน์อันยิ่งใหญ่ในการหาความรู้ การสร้างความคิด ในการสร้างสมรรถภาพ ในการสร้างอำนาจ ในการสร้างทรัพย์

3.2 การประหยัดทรัพย์ ได้แก่ การรู้จักใช้ทรัพย์ให้ถูกต้องและเหมาะสม

4. ความอดุสาหะ หมายถึง ความพยายามอย่างเข้มแข็งเพื่อให้เกิดความสำเร็จในการทำงาน มีขอบข่ายและพฤติกรรมดังนี้ บากบั่นพยายาม อดทน ขยัน ไม่ทอดถอยไม่ยอมแพ้พยายามต่อสู้เพื่อเอาชนะอุปสรรคจนประสบความสำเร็จ กระตือรือร้น หนักแน่นไม่หวั่นไหวง่าย

5. ความกตัญญูกตเวที

ความกตัญญู หมายถึง ความรู้สึกสำนึกในการอุปการะคุณหรือบุญคุณที่ผู้อื่นหรือสิ่งอื่นมีต่อเรา

กตเวที หมายถึง การแสดงออกและการตอบแทนบุญคุณดังนั้น ความกตัญญูกตเวทีจึงหมายถึงความรู้บุญคุณและตอบแทนคุณต่อคนอื่นและสิ่งอื่นที่มีบุญคุณโดยมีประเภทและพฤติกรรม ดังนี้

5.1 ความกตัญญูกตเวทีต่อบุคคล ได้แก่ บุพการี ครู อาจารย์ และผู้อื่นที่ทำประโยชน์ให้ มีขอบข่ายและพฤติกรรมดังนี้ แสดงความเคารพนับถือ ยกย่องเชิดชูไม่ลบหลู่ดูหมิ่น ชักนำคนอื่นให้นิยมยินดีในการทำคุณความดีตอบแทนผู้มีพระคุณปฏิบัติต่อผู้มีพระคุณด้วยความซื่อตรง ไม่มีลบลมคมในหรือมีสิ่งในแอบแฝงอยู่เบื้องหลัง ไม่ละทิ้งผู้มีพระคุณในคราวที่ผู้มีพระคุณเดือดร้อนลำบาก เคารพรักใคร่ ไว้วางใจ และเชื่อถือในผู้มีพระคุณที่ไม่ผิดศีลธรรม ไม่ทำตนให้เป็นທີ່เสื่อมเสียชื่อเสียงแก่วงศ์ตระกูลและผู้มีพระคุณ ทำให้ผู้มีพระคุณสุขใจภูมิใจ และไม่คิดร้ายต่อผู้มีพระคุณ

5.2 ความกตัญญูต่อกตเวทิต่อสัตว์ ไม่ประพฤติดุเคียดต่อสัตว์ที่มีบุญคุณ ไปด้วย ความกรุณาปราณี ไม่ใช้เกินกำลัง ไม่ปล่อยให้อดอยากอดโรย บำรุงเลี้ยงดู ประนเปรอให้เป็นสุข ให้ได้กิน นอนพักผ่อนตามวาระ ให้การดูแลรักษาไม่ทอดทิ้งเมื่อยามเจ็บป่วยไม่ผลักไสไล่ส่งหรือ ทำลายเมื่อสัตว์นั้นไม่สามารถทำประโยชน์ให้ได้

5.3 ความกตัญญูต่อสถาบัน และสิ่งแวดล้อม ได้แก่ ครอบครัว โรงเรียน ประเทศชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ ทรัพยากรธรรมชาติ และสาธารณสมบัติ มีขอบข่าย และพฤติกรรม ดังนี้ จงรักภักดีต่อประเทศชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ เชิดชูชาติ และรักษาเกียรติของประเทศชาติ ทำนุ – บำรุงศาสนา หมั่นประกอบกิจอันเป็นหน้าที่ของตน เพื่อให้ตนมี หลักฐานและประเทศชาติรุ่งเรือง รักษาและสงวนทรัพยากรธรรมชาติ เพื่อเติมและปรับปรุง ทรัพยากรธรรมชาติให้มีปริมาณและคุณภาพเพิ่มขึ้น รักษาเกียรติยศและนำชื่อเสียงมาสู่ครอบครัว และประเทศชาติ แสดงความเคารพต่อสถานที่ศักดิ์สิทธิ์ทางศาสนา

6. ความรับผิดชอบ หมายถึง ความมุ่งมั่นตั้งใจที่จะทำการปฏิบัติหน้าที่ด้วยความผูกพัน ความพากเพียรและความละเอียดรอบคอบ ยอมรับผลการกระทำในการปฏิบัติหน้าที่เพื่อบรรลุผลสำเร็จตามความมุ่งหมาย ทั้งพยายามที่จะปรับปรุงการปฏิบัติหน้าที่ให้ดียิ่งขึ้น ได้แก่ เอาใจใส่ในการทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ ซื่อสัตย์ต่อหน้าที่โดยไม่คำนึงถึงผลประโยชน์ส่วนตัว เคารพต่อระเบียบกฎเกณฑ์และมีวินัยในตนเอง มีอารมณ์หนักแน่นเมื่อเผชิญกับอุปสรรค รู้จักหน้าที่และกระทำตามหน้าที่เป็นอย่างดี มีความเพียรพยายาม มีความละเอียดรอบคอบ ใช้ความสามารถอย่างเต็มที่ ปรับปรุงงานในหน้าที่ให้ดียิ่งขึ้นทั้งตนเองและสังคม ตรงต่อเวลา ยอมรับผลของการกระทำของตน โดยมี ขอบข่ายพฤติกรรม ต่อตนเอง ต่อผู้อื่นต่อการทำงาน

และคณะกรรมการพัฒนาคุณภาพกลุ่มกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน (2546 : 352) ได้กำหนด คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 – 3 ในผังมโนทัศน์กิจกรรม ยุวกาชาด ลูกเสือ โดยพัฒนาให้เด็ก มีวินัย ประหยัด ซื่อสัตย์ สุจริต อุตสาหะ อดทน อดกลั้น กตัญญู กตเวทิตะ และเป็นมิตรกับคนทั่วไป

นอกจากนี้กรมวิชาการ (2544 : 25 – 26) ได้ให้ความสำคัญเกี่ยวกับคุณลักษณะอัน พึงประสงค์และได้กล่าวถึง การประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ว่าเป็นการประเมินด้านคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยมและคุณลักษณะอื่น ๆ ที่สถานศึกษากำหนดขึ้นสำหรับพัฒนาผู้เรียนเป็นกรณี พิเศษ เพื่อแก้ปัญหาหรือสร้างเอกลักษณ์เกี่ยวกับคุณธรรม จริยธรรมค่านิยมและคุณลักษณะ อันพึงประสงค์อื่น ๆ ให้แก่ผู้เรียน สถานศึกษาและชุมชนของสถานศึกษาการประเมินคุณลักษณะ อันพึงประสงค์ เป็นการประเมินเชิงวิวินิจฉัย มีแนวทางในการดำเนินงาน โดย

1. แต่งตั้งคณะกรรมการพัฒนาและประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของสถานศึกษา ซึ่งประกอบด้วยผู้แทนครู ผู้ปกครอง ชุมชน โดยมีหน้าที่ ในการกำหนดแนวทางการพัฒนา แนวทางการประเมิน เกณฑ์การประเมินและแนวทางปรับปรุงซ่อมเสริมผู้เรียน

2. กำหนดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของสถานศึกษาโดยคณะกรรมการพัฒนาและประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์กำหนดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของสถานศึกษาให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาความจำเป็นและความต้องการของสถานศึกษาและชุมชนโดยคุณลักษณะอันพึงประสงค์นั้น อาจจะซ้ำหรือแตกต่างจากคุณธรรมจริยธรรม ค่านิยม และคุณลักษณะตามมาตรฐานของหลักสูตรการเรียนรู้ กลุ่มสาระการเรียนรู้ช่วงชั้นก็ได้

3. การกำหนดแนวทางการพัฒนามี 2 ลักษณะดังนี้

3.1 การพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ในห้องเรียนมอบหมายให้ครูผู้สอนดำเนินการพัฒนา ประเมินผลและแก้ไขปรับปรุงผู้เรียนในระหว่างการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ต่าง ๆ

3.2 การพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์นอกห้องเรียน ให้บุคลากรของสถานศึกษาและผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายร่วมกันพัฒนา ประเมินผลและปรับปรุงแก้ไขผู้เรียนอย่างต่อเนื่องตลอดเวลาทั้งในลักษณะของการร่วมกิจกรรมต่าง ๆ หรือการดำเนินชีวิตประจำวันทั้งในและนอกสถานศึกษา

4. ดำเนินการประเมินผู้เรียนรายภาค โดยเมื่อสิ้นสุดภาคเรียนแต่ละภาค ผู้สอนหรือบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาและประเมินผลด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ดำเนินการประเมินผู้เรียนตามแนวทางที่คณะกรรมการกำหนด ซึ่งสามารถเลือกใช้เครื่องมือและวิธีการได้อย่างหลากหลาย ได้แก่ สังเกตพฤติกรรมในการดำเนินชีวิตประจำวันทั้งในและนอกห้องเรียน การสัมภาษณ์ การบันทึกเหตุการณ์ การรายงานตนเอง ทั้งนี้จะต้องเหมาะกับกิจกรรมและคุณลักษณะที่จะประเมิน

5. การประเมินผล การประเมินรายภาค ผู้มีหน้าที่ในการพัฒนาและประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์แต่ละฝ่ายทำการประเมินและรวบรวมข้อมูลการประเมินคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยม และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนแล้วส่งต่อไปให้คณะกรรมการนำไปทำการประมวลผลและพิจารณาตัดสินผลการประเมินคุณลักษณะแต่ละประการตามเกณฑ์ที่กำหนด

6. การแจ้งผลและซ่อมเสริม โดยคณะกรรมการแจ้งผลการตัดสินผลการประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ให้อาจารย์ที่ปรึกษาของผู้เรียนนำไปกรอกในเอกสารแบบแสดงผลการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ และแจ้งผลการประเมินให้ผู้เรียนและผู้ปกครองทราบต่อไปพร้อมกับดำเนินการปรับปรุงแก้ไข ที่ไม่ผ่านเกณฑ์การประเมิน ให้ควบคุมและพัฒนาตนเองในการถือปฏิบัติคุณลักษณะอันพึงประสงค์ให้ดียิ่งขึ้น รวมทั้งมอบหมายให้ปฏิบัติกิจกรรมคุณความดี ขดเชย ตามแนวทางที่สถานศึกษาได้กำหนด

7. การประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ผ่านช่วงชั้นโดยคณะกรรมการตรวจสอบจากผลการประเมินในภาคเรียนสุดท้าย และแนวโน้มการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์แต่ละประการจากผลการประเมินในแต่ละภาคเรียนที่ได้บันทึกไว้

ผู้เรียนที่ไม่ผ่านการประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ประการใดประการหนึ่งจะต้องเข้ารับการอบรมและปฏิบัติกิจกรรมคุณความดีซัดเซตามทีคณะกรรมการมอบหมายจนครบถ้วนก่อนจึงจะได้รับอนุมัติให้ผ่านช่วงชั้นได้

จากการศึกษาเกี่ยวกับคุณลักษณะของวัยรุ่นไทยที่พึงประสงค์โดยผู้วิจัยได้ทำการสำรวจความคิดเห็นเบื้องต้น เกี่ยวกับคุณลักษณะของวัยรุ่นไทยที่พึงประสงค์ตามความคิดเห็นของนักเรียนช่วงชั้นปีที่ 3 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 – 3 จำนวน 150 คน ครูผู้สอนจำนวน 100 คน และพ่อหรือแม่หรือผู้ปกครองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 – 3 จำนวน 100 คน ด้วยคำถามปลายเปิด แล้วผู้วิจัยได้ประมวลคำตอบที่บุคคลทั้ง 3 มีความคิดเห็นร่วมกันเพื่อนำมาเป็นข้อมูลสำหรับค้นคว้าร่วมกับเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และใช้ประกอบการดำเนินการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) เพื่อศึกษาคุณลักษณะของวัยรุ่นไทยที่พึงประสงค์ พบว่า คุณลักษณะของวัยรุ่นไทยที่พึงประสงค์ประกอบด้วยลักษณะ ดังนี้

1. คุณลักษณะด้านการเรียน หมายถึง ลักษณะการแสดงออกของวัยรุ่นไทยในการเพิ่มพูนความรู้ทางด้านวิชาการให้แก่ตนเอง อันจะทำให้เกิดความเจริญก้าวหน้าทางการเรียนของตนเองและโรงเรียน ได้แก่

1.1 ความตั้งใจเรียน หมายถึง ความมีใจจดจ่อในสิ่งใดสิ่งหนึ่งทำให้เกิดสมาธิในการเรียน (Holton. 1973 : 20-25) โดยมีพฤติกรรมมองเห็นสื่อ มองครู อ่านบทเรียน ทำงานตามครูสั่ง (Lahaderne. 1963 : 320 – 324) สนใจในการทำกิจกรรมที่ส่งเสริมการเรียน วิบุลลัษณ์ ธรรมชาติ (2526 : 6) สนใจตัวครู อุปกรณ์ในการเรียน ร่วมกิจกรรมการเรียน (ภรณ์ อินทสร. 2526 : 84) และทำแบบฝึกหัดบ่อย ๆ (Perterso, 1970 : 4339)

จากความหมายพอสรุปได้ว่า ความตั้งใจเรียนหมายถึง ลักษณะของวัยรุ่นไทยที่แสดงความสนใจ เอาใจใส่ในการเรียนขณะที่ครูสอนโดยมองครู ตั้งใจฟังครู ไม่พูดคุย เข้าร่วมกิจกรรมการเรียนตามที่ครูสั่ง ถามและตอบคำถามเกี่ยวกับเรื่องที่เรียน ทำแบบฝึกหัดตามที่ครูกำหนด

1.2 ความอดุสาหะในการเรียน หมายถึง ความบากบั่น ความพยายาม ความขยัน อดทน (พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พุทธศักราช 2542. 2546 : 954)

จากหนังสือพระราชนิพนธ์เรื่อง “พระมหาชนก” ในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช (2540 : 1) พอจะสรุปได้ว่าความอดุสาหะ คือ ความเพียรพยายามทั้งทางกายและทางใจ ในการประกอบกิจการงานด้วยความมุ่งมั่น ซึ่งแม้จะยังไม่สัมฤทธิ์ผลในสิ่งที่ปรารถนา แต่ก็ยังมีความมานะบากบั่นจนกระทั่งประสบความสำเร็จในที่สุด

ความอดุสาหะเป็นองค์ประกอบหนึ่งของคุณลักษณะของนักเรียนที่รักการเรียน และควรปลูกฝังให้เป็นส่วนหนึ่งของการเรียนซึ่งหมายถึงพฤติกรรมที่แสดงออกอยู่อย่างสม่ำเสมอ แสดงถึงความมุ่งมั่น พอใจที่จะศึกษาหาความรู้ให้บรรลุผลสำเร็จซึ่งพฤติกรรมดังกล่าวประกอบด้วยความตั้งใจ และเอาใจใส่การเรียนและจัดระบบการเรียนมีความมุ่งมั่นที่จะแสวงหา

ความรู้และพัฒนาการเรียนรู้ให้ดีขึ้นเรื่อย ๆ โดยไม่ย่อท้อต่ออุปสรรค มีความคิดริเริ่ม ขยัน อดทน รับผิดชอบ ฟังตนเอง และมีความภาคภูมิใจในผลการเรียนของตน (ผ่องพรรณ เกิดพิทักษ์. 2538 : 1)

สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ (2529 : 35) ได้ให้ความหมายของความอดสาหะในการเรียนไว้ว่า หมายถึงการที่นักเรียนมีความรับผิดชอบและมุ่งมั่นในการศึกษาเล่าเรียนให้สำเร็จ มีความอดทน ไม่ย่อท้อต่อความยากลำบาก และรู้จักใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ต่อการศึกษาเล่าเรียนให้มากที่สุด ความอดสาหะจึงเกี่ยวข้องกับความพยายามและความอดทนในตัวเอง ซึ่งเป็นความพยายามอย่างเข้มแข็งเพื่อให้เกิดความสำเร็จในการทำงาน โดยแสดงความบากบั่น มานะอดทน ขยันขันแข็ง และกระตือรือร้นในการเรียน พยายามต่อสู้อุปสรรคจนกระทั่งประสบความสำเร็จในที่สุด เช่น มาโรงเรียนอย่างสม่ำเสมอ ตั้งใจทำการบ้าน อ่านหนังสือทุกครั้งที่มีเวลาว่าง และปรับปรุงผลการเรียนให้ดีขึ้น (กรมวิชาการ. 2523 : 61 – 63) ซึ่งสอดคล้อง อีริกสัน (Erikson. 1968 : 123 – 124) ที่กล่าวว่า ความอดสาหะ หมายถึงความมุ่งมั่น อดทน เอาใจใส่ และใช้เวลาในการพยายามทำสิ่งต่าง ๆ ด้วยตนเองเพื่อให้งานที่สำเร็จ และส่งผลให้เกิดความรู้สึกว่าตนเองมีคุณค่า มีความสามารถในการกระทำสิ่งต่าง ๆ ได้ดีและสมบูรณ์

จากความหมายดังกล่าวข้างต้น สรุปได้ว่า ความอดสาหะในการเรียน หมายถึงลักษณะการแสดงออกของวัยรุ่นไทยที่มีความมุ่งมั่นบากบั่น อดทน พยายามให้ตนเองประสบความสำเร็จในการเรียนตามที่ตั้งใจไว้แม้จะยากเพียงใดก็ไม่ท้อถอยได้แก่ มีความเพียรพยายามในการเรียน มีความกระตือรือร้นในการเรียนไม่ผัดวันประกันพรุ่ง

1.3 การบริหารเวลาในการเรียน

เวลาเป็นทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัด เมื่อผ่านเลยไปแล้วไม่สามารถย้อนกลับคืนมาได้ เวลาจึงเป็นสิ่งที่มีค่าสำหรับชีวิตมนุษย์ทุกคน แต่เวลาก็เป็นสิ่งที่ไม่อาจหาซื้อหรือแลกเปลี่ยนด้วยสิ่งอื่นได้ (สุขใจ น้ำพุต. 2536 : 44) คุณค่าของเวลาต่างกัน ผู้ที่ประสบความสำเร็จจึงเป็นผู้ที่สามารถบริหารเวลาได้อย่างมีประสิทธิภาพ (วิรัตน์ บัวขาว : 2537 : 26) นอกจากนี้ เวลายังเป็นทรัพยากรที่มีคุณลักษณะเฉพาะตัว มนุษย์ทุกคนต้องเข้าไปเกี่ยวข้องกับกาลเวลาในทางใดทางหนึ่ง และเวลาก็เข้าไปมีส่วนเกี่ยวข้องกับทรัพยากรประเภทอื่นด้วย และกลวิธีในการเรียนที่ดีจะต้องมีการแบ่งเวลาสำหรับศึกษาไว้เป็นสัดส่วน เมื่อถึงเวลาเรียนก็เรียน ตั้งอกตั้งใจเรียนพยายามรักษาเวลาและทำตารางเวลาที่กำหนดไว้ให้ได้ทุกวันทำงานต้องทำให้เสร็จทันเวลาที่กำหนดไว้ (ก่อ สวัสดิพานิชย์. 2525 : 2)

ทิพาวดี เอมะวรรณะ (2529 : 22 – 23) ได้กล่าวถึงหลักการจัดเวลาที่มีประสิทธิภาพ ดังนี้

1. การสร้างตารางเวลาเรียน
2. การกำหนดเวลาดูหนังสือ และวิชาที่ดูในแต่ละวัน

3. คำนวณเวลาดูหนังสือแต่ละช่วงด้วยการพักสัก 10 นาที
4. ไม่ควรจัดเวลาดูหนังสือต่อเนื่องกันเกิน 2 ชั่วโมง
5. ลำดับเนื้อหาของวิชาที่จัดตารางควรมีความน่าสนใจ ยากง่าย
6. คำนวณเวลาที่ไม่เคยใช้มาใช้ให้เป็นประโยชน์ เช่น ชั่วโมงว่าง
7. พยายามจัดเวลาดูหนังสือทันทีที่ฟังคำบรรยายไว้ล่วงหน้า
8. ใช้วิธีการขอยืมเวลา ไม่ใช่ขโมยเวลา เมื่อไรที่มีเหตุการณ์อันไม่คาดฝันเกิดขึ้นจนไม่สามารถรักษางานตามเวลาที่กำหนดไว้ ให้แลกเปลี่ยนเวลาว่างชั่วโมงไหนมาชดเชย แล้วจดลงไปทันที

ดังนั้น การบริหารเวลาในการเรียน หมายถึง ลักษณะการแสดงออกของวัยรุ่นไทยที่มีความสามารถแบ่งเวลาในแต่ละวันเพื่อทำกิจกรรมต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับ การเรียนได้อย่างเหมาะสม ทั้งที่โรงเรียนและที่บ้าน ได้แก่ การแบ่งเวลาในการเรียนขณะที่อยู่ที่โรงเรียนและการแบ่งเวลาเกี่ยวกับการเรียนขณะที่อยู่ที่บ้าน เช่น แบ่งเวลาในการเรียนหรือทำกิจกรรมในแต่ละวันให้ทันเวลาที่กำหนด จัดตารางอ่านหนังสือแต่ละวันและทำได้ตามเวลา ทบทวนบทเรียนในแต่ละวันหลังเรียนเสร็จและจัดเวลาดูหนังสือเพื่อเตรียมตัวสอบขณะที่อยู่ที่บ้าน

1.4 ความรับผิดชอบด้านการเรียน

1.4.1 ความหมายของความรับผิดชอบในการเรียน

ความรับผิดชอบเป็นพันธะผูกพันที่มนุษย์มีต่อชีวิตและหน้าที่การงาน เพื่อให้การดำเนินชีวิตและการปฏิบัติงานเป็นไปอย่างราบรื่น บรรลุผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่วางไว้ (ทองคุณ หงส์พันธุ์. 2535 : 133) ความหมายของความรับผิดชอบมาใช้ในการด้านการเรียน จึงหมายถึงการที่นักเรียนมีความตั้งใจศึกษาเล่าเรียนด้วยความขยันหมั่นเพียร ละเอียดรอบคอบ อดทน ซื่อสัตย์ และมีระเบียบวินัย ซึ่งสามารถสังเกตได้จากพฤติกรรมการแสดงออกด้วยการตั้งใจเรียน เข้าห้องเรียนอย่างสม่ำเสมอ ส่งการบ้านตรงตามกำหนดเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนทุกชั่วโมง ตรวจทานงานที่ทำ ไม่ทุจริตในการสอบและรักษาผลการเรียนดีอย่างสม่ำเสมอทุกภาคการศึกษา (สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ. 2526 : 35 – 40)

กระทรวงศึกษาธิการโดยกรมสามัญศึกษา (2529 : 3) ได้ให้ความสำคัญแก่คุณลักษณะความรับผิดชอบด้านการเรียน และได้กำหนดไว้เป็นเป้าหมายสำคัญข้อหนึ่งในแผนพัฒนาการศึกษา โดยระบุขอบข่ายพฤติกรรมที่แสดงออกถึงความรับผิดชอบของนักเรียนไว้ว่า

จะต้องเป็นผู้ที่เอาใจใส่ในการทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ มีความซื่อสัตย์ต่อหน้าที่ เคารพต่อระเบียบกฎเกณฑ์ มีวินัยในตนเอง มีอารมณ์หนักแน่นเมื่อเผชิญกับอุปสรรค รู้จักหน้าที่ ปฏิบัติตามหน้าที่อย่างเคร่งครัด มีความเพียรพยายามและละเอียดรอบคอบในการศึกษาเล่าเรียน เพื่อให้ผลการเรียนดีขึ้นเรื่อย ๆ

โดยสรุป ความรับผิดชอบด้านการเรียน คือ ลักษณะของวัยรุ่นไทย

ถึงความสามารถในการตัดสินใจและปฏิบัติกิจกรรมการเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง โดยไม่ต้องให้ครูหรือผู้ปกครองคอยตักเตือนหรือควบคุมดูแลอย่างใกล้ชิด สามารถสังเกตได้จากพฤติกรรมการทำงานที่ได้รับมอบหมายให้สำเร็จ ตั้งใจปฏิบัติงานตามที่ได้รับมอบหมายด้วยความละเอียดรอบคอบไม่ผิดพลาด ตรวจงานทุกครั้งก่อนส่งครู การตรงต่อเวลา ติดตามบทเรียนการบ้านและงานที่ครูสั่งจากเพื่อนเมื่อตนขาดเรียน และปรับปรุงแก้ไขผลการเรียนให้ดีขึ้น

กู๊ด (Good. 1959 : 498) ได้กล่าวถึงความรับผิดชอบไว้ ดังนี้
ความรับผิดชอบเป็นหน้าที่ประจำของบุคคล เมื่อบุคคลได้รับการมอบหมายอย่างใดอย่างหนึ่งก็จะปฏิบัติหน้าที่ตามที่ได้รับมอบหมายอย่างเต็มความรู้ความสามารถ

ฟังก์ และแวนแนลส์ (Funk and Wagnalls.1961 : 1073) ให้ความหมายไว้ว่า ความรับผิดชอบ หมายถึง การแสดงออกถึงความรับผิดชอบและรับผิดชอบต่อการทำงานของตน มีความซื่อสัตย์ไว้ใจได้ ทำหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพ และสามารถตอบสนองต่อหน้าที่หรือข้อตกลงที่ตั้งไว้ตามอุดมคติ กฎของศีลธรรม และหลักธรรม

แคทเทล (Cattell. 1963 : 145) กล่าวถึงบุคคลที่มีความสามารถในการรับผิดชอบไว้ว่า คือบุคคลที่รับผิดชอบในหน้าที่ มีความบากบั่นพากเพียรถือศักดิ์ศรี ยึดมั่นในกฎเกณฑ์

ความรับผิดชอบ เป็นคุณลักษณะที่สำคัญที่คณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ (2519 : 18) ได้จัดลำดับเป็นพฤติกรรมที่เห็นว่าควรปลูกฝังให้แก่เยาวชนเป็นอย่างยิ่ง ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของธวัชชัย ชัยจริยฉายากุล (2529 : 1 – 20) ที่ได้ศึกษาในการปลูกฝังจริยธรรมแก่เยาวชนโดยจัดลำดับความสำคัญของค่านิยมพื้นฐานทางจริยธรรม พบว่า คุณลักษณะความรับผิดชอบเป็นค่านิยมพื้นฐานที่สำคัญ ที่ควรเร่งปลูกฝังให้คนไทยเป็นอันดับหนึ่ง

ดังนั้นความรับผิดชอบจึงถือเป็นคุณลักษณะที่สำคัญประการหนึ่ง เพราะถ้าบุคคลในสังคมรับผิดชอบ การปฏิบัติหน้าที่การงานก็จะสำเร็จนอกจากนี้ความรับผิดชอบทำให้ได้รับความไว้วางใจจากผู้อื่นก่อให้เกิดมั่นคงในวิถีชีวิตที่ดำเนินอยู่ (เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. 2539 : 94)

1.4.2 ความสำคัญของความรับผิดชอบ

จรรยา สุวรรณทัตและดวงเดือน พันธุมนาวิน (2521 : 28) กล่าวว่าไว้ว่า ความรู้สึกผิดชอบเป็นลักษณะของความเป็นพลเมืองที่ดีที่สำคัญอย่างหนึ่งนอกจากความมีวินัยทางสังคม ความเอื้อเฟื้อ และความเกรงใจ ซึ่งลักษณะของความเป็นพลเมืองดีนี้คือ นิสัยและการกระทำของบุคคลซึ่งสอดคล้องกับมาตรฐานและกฎเกณฑ์ของศาสนาและกฎหมายบ้านเมือง รวมถึงลักษณะซึ่งเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตัว เนื่องจากว่าความรู้สึกผิดชอบนี้เป็นลักษณะนิสัยและทัศนคติของบุคคล ซึ่งเป็นเครื่องผลักดันให้ปฏิบัติตามระเบียบ เคารพสิทธิของผู้อื่น ทำตามหน้าที่ของตนและมีความซื่อสัตย์สุจริตความเป็นคนมีความรับผิดชอบนี้เป็นลักษณะที่จะช่วยให้การอยู่ร่วมกันในสังคมเป็นไปด้วยความซื่อสัตย์สุจริตความเป็นคนมีความ

รับผิดชอบนี้เป็นลักษณะที่จะช่วยให้การอยู่ร่วมกันในสังคมเป็นไปด้วยความราบรื่น สงบสุข
นอกจากนั้นความรับผิดชอบยังเป็นคุณธรรมที่สำคัญในการพัฒนาประเทศด้วย

กรมการศาสนา (2525 : 2) กล่าวว่าความรับผิดชอบเป็นคุณลักษณะ
ของคนไทยอย่างหนึ่งที่จะต้องปลูกฝังให้กับคนไทยมีสำนึกในหน้าที่และความรับผิดชอบต่อ
สังคมและประเทศชาติก็เป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่ง เพราะความรับผิดชอบเป็นลักษณะของความเป็น
พลเมืองที่ดี เป็นปัจจัยสำคัญที่จะช่วยให้สังคมเป็นระเบียบและสงบสุข

ทองคูณ หงษ์พันธุ์ (2535 : 122) ได้กล่าวถึงผลดีอันเกิดจากการมี
ความรับผิดชอบต่อตัวเองนี้ ได้รับความเชื่อถือและไว้วางใจจากผู้อื่น การงานสำเร็จเรียบร้อยได้ผลดี
เกิดความเชื่อมั่นในตนเองเพราะได้ปฏิบัติหน้าที่อย่างถูกต้องครบถ้วน เกิดความมั่นคงในสังคม
และชาติ สังคมและชาติสามารถพัฒนาไปสู่ความเจริญได้รวดเร็ว มีความสะดวกสบายและร่มเย็น
เป็นสุขเกิดขึ้นในสังคมและชาติ

1.4.3 ลักษณะของบุคคลที่มีความรับผิดชอบ

ลักษณะของบุคคลที่มีความรับผิดชอบคือ เป็นผู้มี ความปรารถนาที่จะ
ทำงานดีขึ้นกว่าเดิม สามารถปฏิบัติงานให้สำเร็จลุล่วงตามเป้าหมายมีความซื่อสัตย์สุจริต และ
ตรงเวลา (Browne. 1958 : 58) นอกจากนี้ยังมีอารมณ์มั่นคง มีความรู้สึกผิดชอบชั่วดี เป็นคนที่
ชอบวางแผนก่อนลงมือทำงาน มีความรับผิดชอบในงาน มีความคิดก้าวหน้า มีความสามารถ มี
ความเป็นอิสระพึ่งตนเองได้ ชอบคิด มีลักษณะตื่นตัวอยู่ตลอดเวลา (Gough. 1969 : 10)

กระทรวงศึกษาธิการ (2523 : 146) ได้กล่าวถึงขอบข่ายพฤติกรรมของ
ผู้ที่มีความรับผิดชอบต่อตัวเองนี้ เป็นผู้เอาใจใส่ในการทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ มีความซื่อสัตย์ต่อ
หน้าที่ เคารพต่อระเบียบกฎเกณฑ์ และมีวินัยในตนเอง มีอารมณ์หนักแน่นเมื่อเผชิญกับอุปสรรค
รู้จักหน้าที่ และทำตามหน้าที่อย่างดี มีความเพียรพยายาม มีความละเอียดรอบคอบใช้
ความสามารถอย่างเต็มที่ ปรับปรุงงานในหน้าที่ให้ดียิ่งขึ้น ตรงต่อเวลา ยอมรับเวลาการกระทำ
ของตน

ชม ภูมิภาค (2525 : 127 – 128) ได้กล่าวว่าลักษณะของบุคคลที่มี
ความรับผิดชอบต่อตนเอง จะต้องเอาใจใส่ต่องาน รอบคอบ ละเอียดถี่ถ้วนปฏิบัติตามกฎเกณฑ์

กรมสามัญศึกษา (2529 : 3) กล่าวถึงลักษณะของผู้ที่รู้จักรับผิดชอบต่อ
ตนเองได้แก่ ตรงต่อเวลา รู้จักหน้าที่รู้จักคุ้มครองตนเอง รู้จักควบคุมความประพฤติตน รู้จัก
รักษาสุขภาพอนามัย

1.4.4 การพัฒนาความรับผิดชอบ

ความรับผิดชอบเป็นคุณลักษณะที่สามารถเรียนรู้และรับจากวัฒนธรรม
โดยอาศัยการอบรมสั่งสอนหรือจากบุคคลแวดล้อม ซึ่งเป็นลักษณะของการอยู่ร่วมกันในสังคม

(กึ่งแก้ว อรรถาการ. 2524 : 15 – 19) การรับผิดชอบต่อสังคม ของเด็กจะเจริญได้เมื่อเด็กได้รู้จัก ความรับผิดชอบต่อหน้าที่ เด็กอายุราว 11 ปีขึ้นไป สามารถที่จะเรียนรู้การกระทำ และการ เสียสละเพื่อหมู่คณะ ซึ่งในวัยนี้ควรให้เขาได้มีความรับผิดชอบการทำงานของหมู่คณะให้เด็กได้ทำ ร่วมกัน ซึ่งเป็นการทำให้เด็กเริ่มรับผิดชอบต่อหมู่คณะต่อสังคมได้รวดเร็วขึ้น ดังนั้นครูหรือ ผู้เกี่ยวข้องควรจัดสถานการณ์การเรียนการสอนในโรงเรียนให้แก่เด็ก เพื่อปลูกฝังและพัฒนาความ รับผิดชอบต่อสังคมแก่เขา (ชม ภูมิภาค. 2520 : 130)

ซ้ำเรื่อง วุฒิจันทร์ (2524 : 93 – 99) กล่าวว่า การปลูกฝังความ รับผิดชอบนั้นสามารถทำได้ 2 ลักษณะคือลักษณะมุ่งเน้นความรู้ทางทฤษฎี และลักษณะที่มุ่งเน้น การประพฤติปฏิบัติจริง หรือการจัดในรูปหลักสูตรแฝงซึ่งการจัดทั้ง 2 ลักษณะนี้จะต้องจัดควบคู่กัน และมีลักษณะที่เกื้อกูลซึ่งกันและกัน

จินตนา ไบกาซุ่ย (2528 : 19) กล่าวถึงการฝึกความรับผิดชอบไว้ใน รายการวิทยุ สำหรับส่งเสริมความสัมพันธ์ ในครอบครัวของเยาวชนว่าพ่อแม่ ผู้ปกครอง ควรรู้จักหัด รู้จักใช้ให้ลูก ๆ ช่วยทำงานบ้างเพื่อเป็นการฝึกหัด ฝึกสอน ให้รู้จักช่วยเหลือตนเอง และที่สำคัญก็คือเป็นการหัดให้รู้จักรับผิดชอบในหน้าที่ของตน เพื่อเตรียมพร้อมเป็นผู้ใหญ่ที่ดี

ทองคุณ หงส์พันธ์ (2535 : 132 – 133) ได้เสนอวิธีฝึกฝนตนเองให้เกิด ความรับผิดชอบ ดังนี้

1. พยายามศึกษางานที่เราทำอยู่ว่ามีอะไรบ้าง มีบทบาทหน้าที่รับผิดชอบ อะไร ก็พยายามทำความเข้าใจให้ชัดเจนว่าอะไรที่เป็นหน้าที่หลัก อะไรเป็นหน้าที่รอง
2. พยายามทำปฏิทินการปฏิบัติงานของตนเองเป็นรายวัน รายสัปดาห์ และ รายเดือน
3. มีสมุดบันทึกนัดหมายกันลืม
4. พยายามฝึกการตรงต่อเวลา หัดตื่นเป็นเวลานอนเป็นเวลาและปฏิบัติ การกิจต่าง ๆ ให้ตรงตามเวลาที่กำหนดไว้ให้เกิดความคลาดเคลื่อนน้อยที่สุด
5. ดำเนินชีวิตให้มีรูปแบบคงเส้นคงวาทำอะไรให้เป็นนิสัย
6. อย่าผัดวันประกันพรุ่ง ต้องตั้งใจให้เด็ดขาด ตัดสินใจลงมือทำทันที
7. สนุกอยู่กับงาน

มิลตันและแฮริส (Milton and Harris. 1962 : 407 – 416) ได้ให้ ข้อเสนอแนะในการฝึกความรับผิดชอบ ดังนี้

1. การฝึกความรับผิดชอบควรเริ่มตั้งแต่อายุยังน้อย
2. เด็กทุกคนควรมีโอกาสฝึกความรับผิดชอบ โดยการปฏิบัติจริงให้เด็กมี ส่วนร่วมในการทำงาน
3. การจัดประสบการณ์ให้เด็กรับผิดชอบควรให้เหมาะกับวัยและ ความสามารถของแต่ละคน

4. ให้เด็กได้ทราบว่ามีผู้ใหญ่หวังอะไรจากตัวเขา
5. ในการฝึกความรับผิดชอบ ผู้ใหญ่ต้องรู้จักยืดหยุ่น ไม่ควรเร่งรัดเด็กจนเกินไป
6. ต้องระลึกไว้เสมอว่าในการทำงานนั้นเด็กต้องการคำแนะนำจากผู้ใหญ่
7. เด็กต้องการความไว้วางใจจากผู้ใหญ่ ดังนั้นเมื่อมอบหมายงานให้ทำแล้ว ก็ควรให้เด็กได้รับผิดชอบอย่างเต็มที่
8. การให้เด็กรับผิดชอบเกินความสามารถก็อาจเป็นอันตรายแก่เด็กได้

1.5 การใช้เทคโนโลยีต่าง ๆ เพื่อแสวงหาความรู้ด้านการเรียน

ปัจจุบันความรู้ในสาขาวิชาต่าง ๆ มีอยู่อย่างแพร่หลาย ลำพังการศึกษาเล่าเรียนในห้องเรียนเพียงอย่างเดียว ย่อมไม่สามารถกักตวงความรู้เหล่านี้ได้หมด จึงเป็นหน้าที่ของนักเรียนที่จะต้องหมั่นแสวงหาความรู้เพิ่มเติมเพื่อให้ก้าวทันโลกสมัยใหม่ โดยการใช้เทคโนโลยีต่าง ๆ ในการแสวงหาความรู้เพื่อเสริมทักษะการศึกษาให้ดีขึ้น ได้แก่ การรู้จักค้นคว้าหาความรู้จากระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ต ดูโทรทัศน์ ฟังวิทยุ อ่านหนังสือพิมพ์ ป้ายนิเทศก์ บอร์ดนิทรรศการ และค้นคว้าจากห้องสมุด และนอกจากนี้ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2542 : 7) ได้กำหนดมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อปรับปรุงคุณภาพเพื่อประเมินนักเรียนในมาตรฐานที่ 6 ให้ผู้เรียนมีทักษะในการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง รักการเรียนรู้และพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง โดยมีตัวบ่งชี้ว่าให้ความสนใจการเรียนรู้จากแหล่งต่าง ๆ สามารถใช้ห้องสมุด แหล่งเรียนรู้ และเทคโนโลยีต่าง ๆ ทั้งในและนอกโรงเรียน

พอสรุปได้ว่าการใช้เทคโนโลยีต่าง ๆ เพื่อแสวงหาความรู้ด้านการเรียนหมายถึง ลักษณะการแสดงออกของวัยรุ่นไทยในการค้นคว้าหาความรู้จากแหล่งการเรียนรู้ที่ทันสมัย รู้จักค้นคว้าจากคอมพิวเตอร์ ดูโทรทัศน์ ฟังวิทยุ ค้นคว้าจากหนังสือพิมพ์ ค้นคว้าจากห้องสมุดจากนิทรรศการและป้ายนิเทศก์

2. คุณลักษณะด้านส่วนตัว หมายถึง ลักษณะการแสดงออกของวัยรุ่นไทยที่เกิดขึ้นอย่างสม่ำเสมอและปรากฏให้เห็นอย่างเด่นชัด อันประกอบด้วย

2.1 ความเชื่อมั่นในตนเอง

ความเชื่อมั่นในตนเองเป็นลักษณะพฤติกรรมของบุคคลที่แสดงออกด้วยการกระทำและคำพูดได้อย่างเหมาะสมกับสถานการณ์ต่าง ๆ (อัจฉรา เนตรล้อมวงศ์. 2531 : 4) บุคคลที่มีความเชื่อมั่นในตนเองจะมีความภาคภูมิใจในความเป็นตัวของตัวเอง มองเห็นคุณค่าของตัวเอง คิดว่าตนเองเป็นคนมีความสามารถ มีความสำคัญ มีความพึงพอใจและยอมรับในทุกสิ่งที่เป็นของตนเอง เป็นผู้ที่กำลังตัดสินใจ กำลังแสดงออก สามารถเป็นผู้นำกลุ่มและปรับตัวให้อยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข (นภาพร สัมพันธ์. 2540 : 9)

ความเชื่อมั่นในตนเองเป็นบ่อเกิดพลังที่กระตุ้นให้บุคคลนั้นกล้าแสดงออกซึ่งความคิดเห็น และการกระทำในทุก ๆ สิ่งที่เกี่ยวข้องกับชีวิตของตนเอง และความอยุ่รอดของหมู่คณะหรือสังคมโดยรวม ความเชื่อมั่นในตนเองจะเริ่มพัฒนาขึ้นมาตั้งแต่วัยเด็ก เมื่อเด็กประสบผลสำเร็จในการกระทำสิ่งต่าง ๆ อยู่เสมอ ยิ่งประสบผลสำเร็จมากเท่าไรก็ยิ่งเกิดความเชื่อมั่นในตนเองมากขึ้นเรื่อย ๆ จนกระทั่งเติบโตขึ้นเป็นผู้ใหญ่ทั้งนี้ในการฝึกให้เด็กนักเรียนเกิดความเชื่อมั่นในตนเอง ครูจะต้องเป็นผู้ให้ประสบการณ์ต่าง ๆ แก่นักเรียนก่อนที่จะพวกเขาจะเริ่มต้นลงมือปฏิบัติ ซึ่งจะช่วยให้เด็กนักเรียนมีความเป็นตัวของตัวเองและเกิดความเชื่อมั่นในตัวเองมากขึ้นตลอดจนสามารถปฏิบัติงานต่าง ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ (Fleming. 1995 : 779)

จากการศึกษาวิจัยของกรองแก้ว ฉายสภาวะธรรม (2541 : 92 – 93) ค้นพบว่าเด็กที่มีความเชื่อมั่นในตนเองจะมีเป้าหมายที่แน่นอน ซึ่งจะส่งผลต่อรูปแบบความสำเร็จของเด็ก รวมทั้งช่วยให้เด็กสามารถพัฒนาความรับผิดชอบส่วนตัวและการทำงานเป็นหมู่คณะได้ในที่สุดทั้งนี้เด็กที่มีความเชื่อมั่นในตนเองจะมีความรู้สึกที่ตนเองไม่ได้ถูกข่มขู่คุกคามจากผู้อื่น ไม่รู้สึกยุ่งยากใจในการกระทำสิ่งต่าง ๆ สามารถยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่นและปรับตัวให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมได้เป็นอย่างดี

โดยสรุป ความเชื่อมั่นในตนเองหมายถึงลักษณะการแสดงออกของวัยรุ่นไทยที่มีความมั่นใจที่จะตัดสินใจในสิ่งที่ตนเองเห็นว่าถูกต้อง กล้าแสดงความคิดเห็น กล้าพูด กล้ากระทำการด้วยความมั่นใจ โดยไม่ลังเล ไม่หวั่นวิตกหรือกลัวถูกตำหนิ

2.2 การตระหนักรู้ รับรู้อารมณ์ของตนเอง คือการที่บุคคลรู้ว่าตนเองมีความรู้สึกอย่างไรในขณะนั้น สามารถบอกความรู้สึกของตนเองได้อย่างถูกต้องและเปิดเผย รู้ว่าการเกิดอารมณ์ของตนเองมีสาเหตุมาจากสิ่งใด จะส่งผลกระทบต่อตนเองผู้อื่นและการปฏิบัติงานได้อย่างไร รู้สาเหตุของความวิตกกังวล ความคับข้องใจ มีสติรู้ตัวอยู่เสมอรู้จุดเด่น-จุดด้อยของตนเอง มีความเชื่อมั่นในตนเอง สามารถตัดสินใจคุณค่าของสิ่งต่าง ๆ ได้ด้วยความเชื่อมั่น (Goleman. 1998 : 93 – 102) สามารถที่จะรับรู้และเข้าใจความรู้สึกและความคิดของตนเองได้ตามความเป็นจริง สามารถประเมินตนเองได้อย่างตรงไปตรงมา เป็นคนซื่อตรงรักษาคำพูดมีจรรยาบรรณ มีสติและเข้าใจตัวเอง (ทศพร ประเสริฐสุข. 2543 : 29 – 30)

นอกจากนี้ การรับรู้อารมณ์ของตนเองยังหมายถึง ความเข้าใจยังรู้การเปลี่ยนแปลงในอารมณ์ สภาวะอารมณ์ และความต้องการของตนในแต่ละช่วงเวลาและสถานการณ์ (Goleman. 1995 : 43 – 44) ขณะที่สโลเวย์และเมเยอร์ (Mayer and Salovey. 1997 : 10 – 11) ให้ความหมายไว้ว่า การรับรู้อารมณ์ของตนเอง คือ ความสามารถในการบอกอารมณ์และความรู้สึกของตนเองได้ สามารถแสดงอารมณ์ได้อย่างถูกต้องเหมาะสมและแสดงความต้องการที่สอดคล้องกับความรู้สึก รวมทั้งสามารถจำแนกความรู้สึกต่าง ๆ ที่ตรงข้ามกันได้ว่า “ถูกหรือผิด” และ “จริงหรือเท็จ”

โดยสรุป การตระหนักรู้ รับรู้อารมณ์ของตนเอง หมายถึง ลักษณะการแสดงออกของวัยรุ่นไทยที่สามารถรู้ว่าขณะนี้ตนมีอารมณ์และความรู้สึกอย่างไร มีสาเหตุจากอะไรสามารถคาดการณ์ล่วงหน้าได้ว่าจะแสดงอารมณ์อย่างไร และรู้ว่าผลของการแสดงอารมณ์นั้น

2.3 การสร้างแรงจูงใจให้แก่ตนเอง

แรงจูงใจเป็นปัจจัยหรือองค์ประกอบที่ไปกระตุ้นบุคคลให้เกิดพลังและนำไปสู่การกระทำ (Hildgard. 1981 : 314) และแรงจูงใจเป็นกระบวนการเร้า และสนับสนุนให้บุคคลมีการกระทำกิจกรรมอย่างเป็นระบบ (Good. 1959 : 375) นอกจากจะช่วยกระตุ้นให้คนเราเคลื่อนไหวและทำกิจกรรมต่าง ๆ แล้ว ยังชักนำให้คนเราประพฤติปฏิบัติตนอย่างมีทิศทางเพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่วางไว้ (Berelson and Steeiner. 1963 : 240) แรงจูงใจเป็นพลังกระตุ้นให้แต่ละบุคคลแสดง พฤติกรรมเป็นสิ่งที่ชี้ทิศทางหรือแนวทางให้บุคคลแสดงพฤติกรรมออกมาเพื่อให้บรรลุเป้าหมายของบุคคลนั้น เป็นสิ่งที่ช่วยสนับสนุนรักษาพฤติกรรมนั้น ๆ ให้คงอยู่ต่อไป เป็นพลังอะไรก็ตามที่ทำให้มนุษย์อยู่ภายใต้การชักจูงของบางสิ่งอย่างอย่าง และทำให้มนุษย์กระทำกิจกรรมลงไปเพื่อลบล้างสภาพการขาดแคลนหรือทดแทนพลังบางอย่าง (Sanfors and Wrightman. 1970 : 189)

เมเยอร์และสาลอเวย์ (ทศพร ประเสริฐสุข. 2543 :101 อ้างอิงจาก Mayer and Salovey.1990) ได้กล่าวถึง แรงจูงใจว่าเป็นความสามารถในการชักจูงตนเอง ควบคุมความต้องการและแรงกระตุ้นได้อย่างเหมาะสม รอคอยการตอบสนองความต้องการเพื่อให้สามารถบรรลุเป้าหมายที่ดีกว่า รวมทั้งการมองโลกในแง่ดี สามารถจูงใจและให้กำลังใจแก่ตนเองได้

โกลแมน (Goleman. 1998 : 105 – 129) เป็นนักจิตวิทยาเพียงคนเดียวที่นำเรื่องแรงจูงใจไปเกี่ยวข้องกับสภาวะอารมณ์ โดยกล่าวว่าแรงจูงใจเป็นแนวโน้มทางอารมณ์ที่เกื้อหนุนต่อการมุ่งสู่เป้าหมาย โกลแมนเชื่อว่าแรงจูงใจมีองค์ประกอบ 4 ข้อ ซึ่งจะขาดข้อใดข้อหนึ่งไม่ได้ องค์ประกอบดังกล่าว ได้แก่

1. มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ (Achievement drive) คือ ความปรารถนาที่จะกระทำสิ่งหนึ่งสิ่งใดให้สำเร็จตามเป้าหมายและพยายามปรับปรุงสู่มาตรฐานที่ดีขึ้น รวมทั้งการตั้งเป้าหมายที่ท้าทายความสามารถ และเรียนรู้ที่จะปรับปรุงพฤติกรรมการทำงานของตนให้ดียิ่งขึ้น

2. มีข้อผูกมัด (Commitment) คือ การที่ปัจเจกบุคคลยึดมั่นกับเป้าหมายของกลุ่มหรือองค์การและพร้อมที่จะมุ่งไปสู่เป้าหมายที่ดีกว่า ใช้ค่านิยมรวมของกลุ่มในการตัดสินใจและแก้ปัญหา มีความกระตือรือร้นที่จะแสวงหาโอกาสเพื่อที่จะทำให้ภารกิจของกลุ่มสำเร็จบริบูรณ์

3. มีความคิดริเริ่ม คือ การที่บุคคลเตรียมพร้อมสำหรับการปฏิบัติตามที่โอกาสอำนวย ขจัดการทำงานที่ล่าช้าและสร้างกฎที่จำเป็นเพื่อให้งานบรรลุเป้าหมาย

4. มองโลกในแง่ดี คือ การที่บุคคลสามารถฟันฝ่าอุปสรรคโดยไม่ย่อท้อจนสำเร็จผลตามเป้าหมาย

จากความหมายดังกล่าวข้างต้น พอสรุปได้ว่า การสร้างแรงจูงใจให้ตนเอง หมายถึง การใช้พลังความรู้สึกภายในเป็นตัวกระตุ้นเตือนให้ตนเองทำกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อไปสู่เป้าหมายที่วางไว้ โดยไม่คำนึงถึงสิ่งจูงใจภายนอก (เช่น เงิน ตำแหน่ง) และมีความพึงพอใจที่จะปรับปรุงงานให้ดีขึ้นกว่าเดิม สามารถสร้างทางเลือกใหม่ในการทำงานที่จะนำไปสู่เป้าหมายที่สูงขึ้น มองโลกในแง่ดี ไม่ท้อถอยต่ออุปสรรคและความล้มเหลว

2.4 การบริหารจัดการอารมณ์ของตนเอง การบริหารจัดการอารมณ์หรือเรียกอีกชื่อหนึ่งว่า “การควบคุมตนเอง” (Self Regulation) มีผู้ให้ความหมายไว้แตกต่างกัน 2 กลุ่ม

กลุ่มแรกเน้นในเรื่องการควบคุมอารมณ์โดยให้นิยามว่าการบริหารจัดการอารมณ์ คือ ความสามารถในการควบคุมอารมณ์และแสดงออกได้อย่างเหมาะสมกับบุคคล สถานที่ เวลา และเหตุการณ์ เพื่อให้เกิดความสมดุลระหว่างอารมณ์ดีและไม่ดี (นันทนา วงษ์อินทร์. 2543 : 137) สามารถควบคุมความรู้สึกของตนเองให้อยู่ในสภาพปกติ สามารถอดกลั้นต่ออารมณ์ของตนเองและยอมรับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นมีจิตใจหนักแน่นมั่นคงไม่หวั่นไหวต่อเหตุการณ์ต่าง ๆ และสามารถปรับอารมณ์ให้เข้ากับสถานการณ์ต่าง ๆ ได้ดี (สุภาพร พิสิฐวุฒินันท์, 2543) เป็นกระบวนการที่บุคคลตระหนักถึงสภาวะอารมณ์ของตนเอง ไม่อ่อนไหวไปตามสิ่งเร้าที่มากกระทบ สามารถปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของตนเองเพื่อนำไปสู่เป้าหมายที่พึงประสงค์ (กรมสุขภาพจิต. 2541 : 73) สามารถควบคุมตนเองปรับตัวและสร้างแนวความคิดใหม่ ๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อการดำเนินชีวิต รวมทั้งการเป็นคนที่น่าไว้วางใจและมีคุณธรรม (ทศพร ประเสริฐสุข. 2543 : 109)

กลุ่มที่สองเน้นความสามารถในการคลายเครียด ในแง่นี้การบริหารจัดการอารมณ์มีความหมายถึง ความสามารถในการจัดการคลายอารมณ์ของตนเองได้อย่างเหมาะสมกับสถานการณ์เพื่อไม่ให้เกิดความเครียด และมีเทคนิคในการคลายเครียด สลดความวิตกกังวลได้อย่างรวดเร็วหรือสามารถทำให้อารมณ์ขุ่นมัวหายไปโดยเร็ว (Golman. 1998 : 43; citing Salovey and Mayer. 1990) สามารถจัดการกับอารมณ์ของตนในลักษณะที่เอื้อประโยชน์ต่อการทำงาน ในขณะนั้น เป็นคนมีสติและสามารถเลื่อนการตอบสนองความพึงพอใจของตนออกไปก่อนเพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่ต้องการ (Golman. 1998 : 318)

จากความหมายข้างต้น สรุปได้ว่าความสามารถในการจัดการกับอารมณ์ เป็นความสามารถในการประเมินอารมณ์ รู้เท่าทันว่าอารมณ์มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของตน เลือกใช้วิธีจัดการกับอารมณ์ที่เกิดขึ้นได้อย่างเหมาะสม สามารถรู้สาเหตุของความเครียด เรียนรู้วิธีการควบคุมระดับความเครียด รู้วิธีผ่อนคลายและหลีกเลี่ยงสาเหตุพร้อมทั้งเบี่ยงเบนพฤติกรรมไปในทางที่พึงประสงค์

3. คุณลักษณะด้านสังคม หมายถึง ลักษณะของวัยรุ่นไทยที่แสดงออกในการมีสัมพันธอันดีต่อเพื่อนและบุคคลทั่วไป ซึ่งส่งผลต่อการดำเนินชีวิตร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุข ได้แก่

3.1 การมีมนุษยสัมพันธ์

3.1.1 ความหมายของมนุษยสัมพันธ์

มนุษยสัมพันธ์ หมายถึง ความสัมพันธ์ในทางสังคมระหว่างมนุษย์ซึ่งก่อให้เกิดความเข้าใจอันดีต่อกัน (พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 (2546 : 624) เป็นความสัมพันธ์อย่างง่าย ๆ ระหว่างบุคคล เป็นความสามารถที่จะเข้ากับผู้อื่นได้ดี ก่อให้เกิดความสัมพันธ์ที่มีความหมาย (Fulton. 1982 : 24) และเป็นการจูงใจให้คนในกลุ่มได้ร่วมกันทำงานอย่างได้ผลและมีประสิทธิภาพด้วยความพึงพอใจ (Davis. 1967 : 5)

จากความหมายที่กล่าวมาพอสรุปได้ว่า มนุษยสัมพันธ์ หมายถึง ความสัมพันธ์อันดีระหว่างบุคคลทั้งภายในและทางจิตที่ก่อให้เกิดความเข้าใจซึ่งกันและกันเกิดความนับถือ รักใคร่ชอบพอ แสดงความร่วมมืออันดีต่อกันทำให้อยู่ร่วมกันด้วยดีและมีความสุข

3.1.2 ความสำคัญของมนุษยสัมพันธ์

คนเราไม่สามารถจะอยู่ตามลำพังคนเดียวได้ต้องติดต่อกับผู้อื่นและคนรอบข้างอยู่ตลอดเวลา ดังนั้นมนุษยสัมพันธ์จึงเป็นคุณลักษณะที่สำคัญของวัยรุ่นไทยที่พึงประสงค์ การติดต่อสัมพันธ์ของคนเรานั้นนอกจากจะเป็นการพึ่งพาอาศัยกันในการแสวงหาปัจจัยเพื่อความอยู่รอดของชีวิตแล้ว ยังเป็นการแลกเปลี่ยนความคิด ความรู้สึกและประสบการณ์ ซึ่งกันและกันด้วย อันเป็นการช่วยให้มนุษย์รู้สึกอบอุ่นใจและไม่โดดเดี่ยว เนื่องจากมนุษย์ทุกคนล้วนแต่ต้องการเพื่อนหรือผู้ที่ตนสามารถจะให้ความไว้วางใจและสนิทสนมได้ (ชูชัย สมิทธิไกร และสมชาย เตียวกุล. 2530 : บทนำ; อ้างอิงจาก Johnson. 1972) และการเรียนรู้เรื่องมนุษยสัมพันธ์และนำไปปฏิบัติอย่างสม่ำเสมอจนเป็นปกตินิสัยจะช่วยให้การดำเนินชีวิตได้รับการปรับปรุงดีขึ้น (วิจิตร อวาทกุล. 2537 : 3) มนุษยสัมพันธ์ยังมีประโยชน์ซึ่งทำให้เกิดความเข้าใจอันดี มีความสามัคคีในหมู่คณะทำให้บรรยากาศในการทำงานราบรื่น ทำให้การติดต่อสื่อสารกันได้ง่ายและมีผลดีทำให้เกิดความร่วมมือในการทำงานทำให้เกิดพลังร่วมในการทำงานและขจัดความขัดแย้งในกลุ่ม (วิจิตร วรุตบางกูร. ม.ป.ป. : 131 – 132) เป็นสื่อสร้างการติดต่อสัมพันธ์ระหว่างการทำงานทุกระดับ (วิไลวรรณ วงษ์ศิลป์. 2537 : 134) และก่อให้เกิดความราบรื่นในการคบหาสมาคมเกิดความพอใจอันดีต่อกัน และก่อให้เกิดความสำเร็จในกิจกรรมที่มีวัตถุประสงค์ร่วมกัน

3.1.3 หลักการสร้างมนุษยสัมพันธ์

ชูชัย สมิทธิไกร และสมชาย เตียวกุล (2530 : 6 – 10) กล่าวว่า มนุษยสัมพันธ์เป็นคุณลักษณะและเป็นความสามารถที่เรียนรู้และพัฒนาได้ โดยการเรียนรู้และพัฒนาจะต้องครอบคลุมองค์ประกอบพื้นฐาน 2 ประการ คือ 1. องค์ประกอบด้านจิตใจ ได้แก่ การมองเห็นและยอมรับในคุณค่าความสามารถ ความดีงามทั้งของตนเองและผู้อื่น พร้อมทั้งจะส่งเสริมแต่ละบุคคลได้เติบโตองงามและพัฒนาไปสู่จุดสูงสุดแต่ละบุคคล 2. องค์ประกอบด้านการแสดงออก ได้แก่ การแสดงออกซึ่งความเข้าใจในตนเองและผู้อื่น การติดต่อสื่อสารระหว่างบุคคล

และการแก้ไขความขัดแย้งระหว่างบุคคลซึ่งมีวิธีการสร้างมนุษยสัมพันธ์โดยพยายามทำตนให้มีลักษณะ ควรปรับปรุงบุคลิกภาพ ทศนคติ และความประพฤติ เข้าใจการติดต่อกับบุคคลอื่น เป็นนักฟังนักพูดที่ดี เอาใจเขามาใส่ใจเรา ยิ้มแย้มแจ่มใส (รักษ์ ลีทรงศักดิ์. 2525 : 67 – 68) ร่าเริงแจ่มใส ยิ้มง่าย ให้ความช่วยเหลือผู้อื่น ยินดีรับฟังผู้อื่น ตรงต่อเวลา รักษาคำมั่นสัญญา (สุชา จันทน์เอม 2525 : 74 – 76) สุภาพอ่อนโยน รู้จักหักทลาย ให้ความสนใจ และเข้าใจผู้อื่น เอาใจเขามาใส่ใจเรา รับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น (วิริยยุทธ วิเชียรโชติ. 2524 : 37 – 38) มีความระมัดระวังต่อความรู้สึกของผู้อื่น มีความกระตือรือร้นที่จะให้บริการผู้อื่น มีอารมณ์ขัน มีความอดทน มีความถ่อมตน (พรรณราย ททรัพย์ประภา. 2527 : 29 – 30)

สำหรับกรมวิชาการ (2532 : 41) ได้สรุปลักษณะของผู้มีมนุษยสัมพันธ์อันดีไว้ ดังนี้ สุภาพ อ่อนโยน ยิ้มแย้มเป็นกันเองกับคนอื่น เข้าใจ เห็นอกเห็นใจผู้ร่วมงาน มีเมตตากรุณา มีความจริงใจต่อผู้อื่นให้ความช่วยเหลือด้วยความบริสุทธิ์ใจ ชมเชยคนอื่นเสมอ ให้เกียรติผลงานของผู้อื่นมากกว่าปกติ ไม่นินทาว่าร้าย ไม่หวั่นไหวต่อสิ่งใด เป็นคนยุติธรรม รู้จักประนีประนอม มีความมั่นใจในตัวเอง รู้จักหาและใช้เหตุผล ยกย่องความรู้และความริเริ่มของผู้อื่น

โรเจอร์ (วัชร ฐวรธรรม. 2525 : 56 – 62; อ้างอิงมาจาก Rogers.nd) กล่าวว่ามนุษยสัมพันธ์ที่ดีนั้นเป็นสิ่งที่ถูกสร้างขึ้นโดยคน การเสริมสร้างมนุษยสัมพันธ์ต้องเริ่มต้นจากการพัฒนาตนเอง

1. มีทัศนคติต่อตนเองว่า เช่น ตรงต่อเวลา รักษาคำพูดไม่เปิดเผยความลับของผู้อื่น เป็นต้น
2. สามารถสื่อความหมายให้ตรงกับความรู้สึกนึกคิดโดยเริ่มต้นจากการฝึกตนเองให้มีความรู้สึกไวต่อความต้องการของผู้อื่น และในขณะเดียวกันก็ยอมรับความรู้สึกที่แท้จริงของตนเอง
3. ปลดปล่อยให้มีความรู้สึกคล้อยตามผู้อื่นไปในทางที่ดี เช่น ซาบซึ้งในความใส่ใจความน่ารักน่าสนใจของผู้อื่น ใส่ใจต่อความน่าเคารพของผู้อื่น มีความอบอุ่นใจที่อยู่ใกล้ชิดกับคนอื่น ๆ เป็นต้น
4. มีจิตใจเข้มแข็ง เป็นตัวของตัวเอง ไม่ตกเป็นทาสอารมณ์ ขณะเดียวกันก็เคารพในสิทธิเสรีภาพของผู้อื่นด้วย
5. เคารพในศักดิ์ศรี ความเป็นคนของผู้อื่น คือมั่นใจว่าผู้อื่นไม่ต้องพึ่งพิงเราตลอดไป และตัวเราก็อพร้อมที่จะปล่อยให้เป็นในสิ่งที่เขาอยากจะเป็นไปบิบบังคับให้ผู้อื่นตัดสินใจตามเรา
6. รู้จักเอาใจเขามาใส่ใจเรา คือพยายามเข้าใจผู้อื่นให้มากที่สุด
7. ยอมรับผู้อื่นในทุกอากัปกิริยาที่เขาแสดงต่อเรา
8. ไวต่อความรู้สึกของผู้อื่น พร้อมทั้งจะลดทอนสิ่งที่มิผลต่อความรู้สึกของ

ผู้อื่น

9. ไม่ประเมินหรือตัดสินบุคคลที่เราติดต่อสัมพันธ์แต่แสดงความคิดเห็นต่อพฤติกรรมต่าง ๆ ในลักษณะของเหตุและผลของการกระทำ มีความเชื่อมั่นว่าทุกคนพัฒนาได้

แอดเลอร์ (Adler. 1929) ใช้คำว่า “ความสนใจสังคม” (Social Interest) แทนคำว่า “มนุษยสัมพันธ์” บุคคลที่มีความสนใจทางสังคมตามทัศนะของแอดเลอร์ หมายถึงบุคคลที่สนใจในความสนใจของผู้อื่น มีความกระตือรือร้น มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มองโลกในแง่ดีชอบสังคม ชอบให้ความร่วมมือ ซึ่งสอดคล้องกับแกรนดอลล์ (Grandall. 1981) กล่าวว่า ลักษณะที่ถือว่าลักษณะความสนใจสังคมที่บุคคลปกติส่วนใหญ่มีคือช่วยเหลือผู้อื่น มีความอดทน อดกลั้น มีความเห็นอกเห็นใจ และเข้าอกเข้าใจผู้อื่น มีความใจกว้าง รู้จักเกรงใจ มีคุณภาพ น่านับถือและเป็นผู้ที่รู้จักการให้อภัยผู้อื่น นอกจากนี้การสร้างมนุษยสัมพันธ์ควรที่จะปฏิบัติดังนี้ จงเอาใจใส่อย่างแท้จริงมีความรับผิดชอบในการปฏิบัติงานร่วมกับผู้อื่นจงเป็นผู้มีกิริยามารยาทและความประพฤติน่ารักสามารถทำความเข้าใจกับกลุ่มบุคคลและอิทธิพลที่เกี่ยวข้องกับบุคคลนั้น เคารพในความคิดเห็น ความรู้สึก ความสามารถของบุคคลอื่น ให้ความร่วมมือในฐานะเป็นสมาชิกของสังคมและพยายามประสานความสัมพันธ์อันดี และพยายามพัฒนาและธำรงไว้ซึ่งพฤติกรรม ความเชื่อ ระเบียบประเพณีและสิทธิต่าง ๆ ที่ดี และมีความชอบธรรมต่อสังคม

ซาสส์ (Sasse.1978:115 – 121) กล่าวถึง วิธีการสร้างความสัมพันธ์ 4 ประการ คือ เป็นกันเอง เปิดเผยตัวเอง เอาใจใส่ซึ่งกันและกัน สนองความต้องการ

จอห์นสัน (Johnson. 1986 : 7 – 8) กล่าวถึงทักษะในการเสริมสร้างความสัมพันธ์ ดังนี้ รู้จักและไว้วางใจซึ่งกันและกัน ติดต่อสื่อสารซึ่งกันและกันอย่างจริงใจ ยอมรับและสนับสนุนซึ่งกันและกัน การแก้ไขข้อขัดแย้งและการแก้ปัญหาความสัมพันธ์

3.2 ทักษะทางสังคม

ทักษะทางสังคมมีผู้ให้ความหมายไว้ 4 กลุ่ม คือ

1. เน้นถึงการอยู่ร่วมกันในสังคมทักษะทางสังคมมีความหมายถึง

ความสามารถของบุคคลที่จะอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุขในสังคม ด้วยการรู้จักบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบของตนรู้จักการปฏิบัติต่อผู้อื่น (สุขุมล เกษมสุข. 2535 : 10) รู้จักการให้และการรับ รู้จักเคารพสิทธิของผู้อื่น มีจิตสำนึกที่ดีต่อสังคมและสร้างประโยชน์แก่สังคม (วารี ธีระจิตร. 2530 : 87 – 88) รู้จักควบคุมตนเองสามารถแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและประสบการณ์กับผู้อื่น รวมทั้งการยอมรับและทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ (Jarolimex. 1977 : 7)

2. เน้นเรื่องการติดต่อสื่อสารกับผู้อื่น ทักษะทางสังคม หมายถึง ความสามารถในการสื่อสาร ทำความเข้าใจซึ่งกันและกันเป็นรากฐานของการสร้างบุคลิกภาพ (สมใจ ลักษณะ. 2529 : 15; อ้างอิงจาก Johnson. 1980) หรือหมายถึงความสามารถในการปฏิบัติต่อผู้อื่นอย่างมีประสิทธิภาพ โดยแสดงออกถึงความคิด ความรู้สึกของตนตามสิทธิและความพึงพอใจ ตลอดจน

บรรลุผลสำเร็จตามความต้องการของตน โดยไม่ละเมิดสิทธิและความพึงพอใจของบุคคลอื่น (สมโภชน์ เอี่ยมสุภาษิต. 2540; อ้างอิงจาก หรรษา แต้วพูลปกรณ์. 2511 : 20)

3. เน้นถึงความสามารถในการควบคุมอารมณ์ทักษะทางสังคม คือ ความสามารถในการจัดการกับอารมณ์ที่เกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลได้เป็นอย่างดี สามารถอ่านสถานการณ์ทางสังคมและบุคคลที่เกี่ยวข้องได้อย่างแม่นยำ มีปฏิสัมพันธ์ที่ราบรื่น รวมทั้งสามารถชักจูงและเป็นผู้ดำเนินการประนีประนอมยุติข้อโต้แย้งเพื่อความร่วมมือและการทำงานเป็นทีมได้ (วิลาสลักษณ์ ชั่ววลี. 2542 : 40)

4. เน้นถึงพฤติกรรมการเรียนรู้ นักทฤษฎีในกลุ่มนี้เชื่อว่าทักษะทางสังคม ประกอบด้วยพฤติกรรมทางสังคมที่มีความสัมพันธ์กันและผู้อื่นสามารถสังเกตเห็นได้ แต่พฤติกรรม เช่นนั้นจะต้องมีจุดมุ่งหมายและเหมาะสมกับสถานการณ์ (Hargie. 1986 : 1 – 8) นอกจากนี้ทักษะทางสังคมยังหมายถึง ความสามารถในการแสดงพฤติกรรมโดยไม่ทำให้ผู้อื่นเสียหายการใช้ภาษาพูดและภาษาท่าทางของแต่ละบุคคลจะมีผลต่อความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ซึ่งการตอบสนองต่อภาษาพูดและภาษาท่าทางนั้นเป็นสิ่งที่สามารถเรียนรู้ได้ ดังนั้น บุคคลที่ ล้มเหลวในการเรียนรู้ ทักษะทางสังคม จะเป็นผู้ที่อยู่ในสังคม ได้อย่างยากลำบากหรือไม่มีความสุข (Hargie and McCartan. 1986 : 4 ; citing in Van Hasselt and others. 1979) ปัญหาพฤติกรรมของวัยรุ่น สามารถแก้ไขได้ถ้ามีวัยรุ่นมีความเข้าใจอย่างถ่องแท้และได้ฝึกปฏิบัติทักษะทางสังคมขั้นพื้นฐาน นั่นคือจะต้องระบุชี้ชัดออกมาว่าวัยรุ่นคนนั้นขาดทักษะทางสังคมและลงมือสอนและบำบัด ขณะเดียวกันการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมและความสามารถในการเข้าสังคมจะต้องได้รับแรงเสริม (Nguyen. 2002 : 4229)

3.3 การปรับตัวทางสังคม

การปรับตัวทางสังคม มีความหมายกว้าง ขึ้นอยู่กับมุมมองของนักจิตวิทยา แต่ละท่าน นักจิตวิทยาบางท่าน (สุภาวรรณ โคตรจรัส. 2524 : 14; citing Rogers. 1951) เชื่อว่าการปรับตัวคือความสอดคล้องกันระหว่างความนึกคิดเกี่ยวกับตนเองและสถานการณ์ที่เกิดขึ้น ในความหมายนี้การปรับตัวเป็นความพยายามที่จะสร้างความสมดุลย์กันระหว่างบุคลิกภาพและสิ่งแวดล้อม ซึ่งคล้ายคลึงกับแนวความคิดของโกลแมนและแฮมเมน (ผ่องพรรณ เกิดพิทักษ์. 2530 : 69; อ้างอิงจาก Colman and Haman. 1964 : 69) และ กมลรัตน์ หล้าสูงวงศ์ (2528 : 224) ที่กล่าวไว้ว่า การปรับตัว คือ การที่บุคคลนั้นพยายามปรับสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นกับตนให้เหมาะสมหรือสอดคล้องกับสิ่งแวดล้อม จนทำให้บุคคลนั้นสามารถทนอยู่ในสิ่งแวดล้อมนั้นได้

ความหมายของการปรับตัวอีกแนวหนึ่งเน้นเรื่องการรับรู้ทางใจที่มีต่อตนเองและสิ่งแวดล้อม โดยเสนอว่าการปรับตัว คือ การรับรู้ปัญหาของบุคคลในระดับปกติจากจิตสำนึกเกี่ยวกับอารมณ์ สังคม และสิ่งแวดล้อมนักจิตวิทยาในกลุ่มนี้ ได้แก่ อภิจินท์ วงศ์บัวหลวง (2529 : 26) ดารณี ประคองศิลป์ (2530 : 24), กิลเมอร์ (วรารัตน์ ประสิทธิชัยกิจ. 2527 : 27 ; อ้างอิงจาก Gilmer. 1971 : 75) และกันยา สุวรรณแสง (2533 : 63)

ความหมายในแนวสุดท้ายเป็นของสุชา จันทน์เอมและสุรางค์ จันทน์เอม (2518 : 142 – 143) ซึ่งกล่าวไว้ว่า การปรับตัวผลมาจากความพยายามตอบสนองความต้องการของตน จึงได้ประพฤติปฏิบัติตนให้เหมาะสมกับสังคมและสิ่งแวดล้อมที่บุคคลนั้นอาศัยอยู่

จากคำนิยามข้างต้น พอจะสรุปได้ว่าการปรับตัวทางสังคมเป็นกระบวนการที่บุคคลนั้นพยายามปรับเปลี่ยนการกระทำหรือพฤติกรรมของตนตามสถานการณ์ที่เกิดขึ้นกับตัวเอง เพื่อให้ตนเองสามารถอยู่รอดหรือได้รับตอบสนองความต้องการ ภายใต้สิ่งแวดล้อมที่เป็นอยู่ในขณะนั้น

4. คุณลักษณะด้านจริยธรรม หมายถึง ลักษณะของวัยรุ่นไทยที่ประพฤติปฏิบัติเกี่ยวกับศีลธรรม คุณงามความดีที่ถูกต้องดีงาม และเหมาะสมต่อตนเอง ต่อผู้อื่น และสังคม ได้แก่

4.1 ความมีวินัย

4.1.1 ความหมายของความมีวินัย (discipline)

ความมีวินัยหมายถึงความสามารถของบุคคลในการที่จะควบคุมพฤติกรรมของตนเองโดยตนเองให้เป็นไปตามเป้าหมายหรือความต้องการที่วางไว้ (Arthur. 1985 : 678) และพฤติกรรมที่บุคคลแสดงออก จะต้องเป็นการกระทำที่ไม่ทำความยุ่งยากแก่ตนเองในอนาคต ไม่ขัดต่อสิทธิของผู้อื่น ไม่ขัดต่อระเบียบกฎเกณฑ์ของสังคม (ชิตกมล สังข์ทอง. 2535 ; อ้างอิงจาก Vincent. 1961 : 42 – 43.)

จากความหมายความมีวินัย หมายถึง ลักษณะการแสดงออกที่ประพฤติปฏิบัติตนให้อยู่ในระเบียบข้อบังคับสามารถควบคุมพฤติกรรมของตนเอง รู้ว่าสิ่งใดดีควรทำและสิ่งใดไม่ดีควรหลีกเลี่ยง เลือกทำแต่สิ่งที่ตนเห็นว่าเหมาะสมไม่ขัดต่อระเบียบของโรงเรียนและสังคม และไม่ไปละเมิดสิทธิของผู้อื่น

4.1.2 ความสำคัญของความมีวินัย

วิชัย วงษ์ใหญ่. (2543 : 3) ได้กล่าวถึงความสำคัญของความมีวินัยไว้ว่าเป็นคุณลักษณะทางจิตใจและพฤติกรรมที่ช่วยให้บุคคลนั้นสามารถควบคุมตนเองและปฏิบัติตนตามระเบียบกฎกติกาของสังคมเพื่อประโยชน์สุขของตนเองและส่วนรวม

เอกวิทย์ ณ ถลาง (2541 : 61) กล่าวว่าวินัยคือ สมรรถภาพในการควบคุมพฤติกรรมให้เป็นไปตามความประสงค์ คือการควบคุมกาย วาจา ใจ และพฤติกรรมทั้งหมดของคนให้ดำรงอยู่หรือให้มีแบบแผนที่เหมาะสม

พอสรุปได้ว่า ความมีวินัย เป็นคุณลักษณะที่เมื่อปฏิบัติแล้วทำให้เกิดประโยชน์สุขแก่ตนเองและส่วนรวม

4.1.3 คุณลักษณะของผู้มีวินัย

ดวงเดือน พันธุมนาวิน (2523 : 59 – 69) กล่าวถึงลักษณะของผู้มีวินัยไว้ว่าจะต้องมีลักษณะที่สามารถควบคุมอารมณ์ สามารถชะลอความต้องการ สามารถคาดหวังผลกระทบบางอย่างที่เกิดขึ้นภายหลังและตั้งเป้าหมายอนาคตได้

ออซูเบล (Ausubel. 1968 : 459 – 460) กล่าวว่า ผู้มีวินัยจะเป็นผู้ที่ปฏิบัติตามระเบียบกฎเกณฑ์ของสังคม มีความอดทน ซึ่งสอดคล้องกับวิกกินส์ (Wiggins. 1971 : 289) ได้ศึกษาเรื่องการควบคุมตนเองหรือความมีวินัยในตนเอง พบว่าผู้ที่มีวินัยจะมีคุณสมบัติเป็นคนมีความรับผิดชอบสูง มีความวิตกกังวลน้อยมีความอดทน และประพฤติตนอย่างมีเหตุผล

กุลยา ตันติผลาชีวะ (2542 : 64) กล่าวถึง ผู้ที่มีวินัยในตนเองว่ามีความรับผิดชอบ มีความตั้งใจจริง อดทน ซื่อสัตย์สุจริต ตรงต่อเวลา มีระเบียบ ยอมรับการกระทำของตน

จากเอกสารที่กล่าวมาพอสรุปได้ว่า คุณลักษณะของผู้มีวินัยในตนเองจะมีลักษณะเป็นคนควบคุมอารมณ์ พฤติกรรมของตนเองให้เป็นไปตามกฎเกณฑ์ของสังคม

4.1.4 การเสริมสร้างวินัย

สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ (2540 : 47) กล่าวว่า วินัยจะเกิดขึ้นกับเด็กก็ต่อเมื่อครูส่งเสริมให้เด็กได้ปฏิบัติอย่างสม่ำเสมอจนเป็นนิสัยโดยดำเนินการสร้างกฎเกณฑ์ในห้องเรียนทำให้เด็กเกิดการเรียนรู้ในการควบคุมตนเอง พร้อมกับรู้ขีดจำกัด เช่น ไม่ทำร้ายรังแกเพื่อน ไม่ลักขโมยของผู้อื่น ครูชี้แนะแนวทางออกเมื่อเด็กทำผิดจนเด็กเกิดความรู้ว่าตนเองควบคุมปรับปรุงแก้ไขโดยไม่สร้างความเดือดร้อนให้ตนเองและผู้อื่น

1. ควบคุมตนเองทั้งกาย วาจา ใจ รักความจริงไม่พูดปด
2. รับผิดชอบในกิจวัตรประจำวันของตนเอง
3. สามารถทำกิจกรรมสำเร็จด้วยตนเอง
4. มีระเบียบ วินัย และตรงต่อเวลา
5. ปฏิบัติตามข้อตกลง กติกาได้อย่างถูกต้อง
6. เคารพสิทธิ หน้าที่ ของกันและกัน

นอกจากนี้ มุสเสน (Mussen. 1969 : 335 – 341) กล่าวถึงการฝึกวินัยให้แก่เด็กโดยใช้เหตุผลและให้ความรักเป็นวิธีการฝึกวินัยที่ได้ผลดีที่สุดช่วยให้เด็กมีวินัยในตนเองสูง

จากที่กล่าวมาพอสรุปได้ว่า การเสริมสร้างวินัยให้กับเด็กควรส่งเสริมให้เด็กได้ปฏิบัติอย่างสม่ำเสมอจนเป็นนิสัยตั้งแต่การปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ที่กำหนดให้เด็กได้เกิดการเรียนรู้ในการควบคุมตนเอง

4.2 ความซื่อสัตย์

4.2.1 ความหมายของความซื่อสัตย์

ความซื่อสัตย์หมายถึง การประพฤติตรงและจริงใจไม่คิดคดทรยศ ไม่คดโกง ไม่หลอกลวง (พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน. 2546 : 382)

กรมศาสนา (2521 : 146) ให้ความหมายของความซื่อสัตย์สุจริตและความยุติธรรม หมายถึง ความประสงค์ที่ไม่ทำให้อื่นเดือดร้อน ไม่เอาเปรียบกลั่นแกล้งหรือคดโกงผู้อื่นหรือส่วนรวม ให้ยึดหลักเหตุผล ระเบียบแบบแผนกฎหมายของสังคมเป็นเกณฑ์

ในความประพฤติทางกาย วาจา ใจ

กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ (2523 : 60 – 61) ได้กล่าวถึงความซื่อสัตย์สุจริต ไว้ว่า เป็นจริยธรรมที่เน้น ความซื่อสัตย์ต่อตนเอง หน้าที่การงาน คำมั่นสัญญา แบบแผน กฎหมายและความถูกต้องอันดีงาม มีลักษณะพฤติกรรมซึ่ง ดังนี้

1. ซื่อตรงต่อเวลา
2. ซื่อตรงต่องานของตนเองที่กำหนดให้
3. ซื่อตรงต่อหน้าที่การงานที่อยู่ในความรับผิดชอบของตน
4. ซื่อตรงต่อคุณธรรม (หรือความประพฤติที่ดี) ที่ยึดถือปฏิบัติ
5. ซื่อตรงต่อการนัดหมาย (การพบปะการประชุม)
6. ซื่อตรงต่อการให้สัญญา (คำพูด เงิน การช่วยเหลือ)
7. ซื่อตรงต่อระเบียบข้อบังคับของโรงเรียน
8. ซื่อตรงต่อคำสั่งของครู
9. ซื่อตรงต่อทรัพย์สินของผู้อื่น
10. ซื่อตรงต่อหน้าที่การงานของผู้อื่นแบ่งงานให้สมาชิกในกลุ่มไม่ก้าวล่วง

งานของผู้อื่น

11. ซื่อตรงต่อระเบียบแบบแผนประเพณี
12. ซื่อตรงต่องานที่หมู่คณะมอบหมาย
13. ซื่อตรงต่อข้อมูลปัจจุบัน โดยรู้จักจำแนกระหว่างข้อมูลและคำประเมิน

ของผู้อื่นได้เป็นอย่างดี มีความยุติธรรม

สบโชค พูลนวม (2523 : 6 – 7) กล่าวว่า ความซื่อสัตย์ หมายถึง ลักษณะการกระทำหรือความรู้สึกของบุคคลในส่วนที่เกี่ยวข้องกับเรื่องต่อไปนี้

1. ความซื่อสัตย์ต่อหน้าที่ คือไม่ทุจริตต่อหน้าที่เพื่อประโยชน์ให้แก่ตนเอง

หรือ ผู้อื่น

2. การมาทำงานตรงต่อเวลา อุทิศเวลาให้กับงาน ไม่เลิกงานก่อนถึง

เวลากำหนด

3. มีความตั้งใจทำงานโดยไม่ย่อท้อต่ออุปสรรคที่เกิดขึ้น
4. มีความมั่นคงในความคิดที่ถูกต้องของตน มีความเชื่อมั่นในตนเอง
5. การไม่ใช้อำนาจหน้าที่หาประโยชน์ใส่ตนในทางมิชอบหรือฉ้อฉลบุคคล

อื่น โดยใช้อำนาจของตน

6. การไม่ทำผิดกฎหมายในลักษณะการลักทรัพย์ ยักยอก ฉ้อฉลหรือ

เบียดบังผู้อื่น

สงบ ลักษณะ (2524 : 34) ได้ให้ความหมายของความซื่อสัตย์ คือ การมีค่านิยมประพฤติปฏิบัติตรงต่อความจริง เช่น ตรงต่อหน้าที่ ตรงต่อความรับผิดชอบ ตรงต่อคำมั่นสัญญา ตรงต่อระเบียบกฎเกณฑ์ที่ดีของสังคม

โชติ เพชรรัตน์ (2524 : 26) ได้ให้ความหมายของความซื่อสัตย์ หมายถึง คุณลักษณะด้านความรู้สึกนึกคิดหรือระดับจิตใจมีความมั่นคงมิได้ผันแปรไปตามความต้องการของตนเอง หรือของผู้อื่น และบุคคลนั้นจะไม่ยึดเอาวัตถุสิ่งของที่ไม่ใช่ของตนเองมาเป็นของตน ทำตามสัญญาและระเบียบ ถือกฎเกณฑ์ของกลุ่มจะพูดตามสภาพความเป็นจริงที่เกิดขึ้น จะต่อต้านหรือขัดขวางผู้อื่นปฏิบัตินอกเหนือกฎเกณฑ์

จากเอกสารดังกล่าวพอสรุปได้ว่าความซื่อสัตย์หมายถึง การกระทำตามคำพูดที่พูดไว้กับตนเองและผู้อื่น ไม่โกหก หลอกลวง ทั้งต่อตนเอง ต่อหน้าที่การงานและหมู่คณะ

4.2.2 ประเภทของความซื่อสัตย์

กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ (2525 : 147 – 148) ได้จำแนกความซื่อสัตย์ได้ดังนี้

1. ความซื่อสัตย์ต่อตนเอง คือ มีความรู้สึกผิดชอบชั่วดี การมีคุณละอาย เกรงกลัว ต่อการกระทำผิดการไม่พูดสับปรับหลอกลวง การไม่คิดโลภในของผู้อื่น ไม่คล้อยตาม พวกที่ลากหรือชักจูงไปในทางเสื่อมเสีย มั่นคงต่อการทำดีของตน ไม่คดโกง ความตั้งใจทำจริง ประพฤติตรงตามพูดและคิด ในกรณีของนักเรียนจะเห็นความซื่อสัตย์ต่อตนเอง คือ เรียนจริง มาโรงเรียนตรงต่อเวลา ทำการบ้านก็ไม่ลอกคนอื่น เวลาสอบก็ตั้งใจสอบ ไม่ทุจริตในห้องสอบ
2. ความซื่อสัตย์ต่อบุคคล คือมีความซื่อสัตย์ต่อผู้อื่น ต่อมิตร ต่อหัวหน้างาน ต่อผู้มีพระคุณลักษณะสำคัญ คือมีความจริงใจต่อผู้อื่น ไม่ชักชวนผู้อื่นไปในทางเสื่อมเสีย ไม่สอพลอ เพื่อหาประโยชน์ส่วนตน เตือนสติแนะนำในสิ่งที่ เป็นประโยชน์ ยินดีในความสำเร็จของผู้อื่น ไม่คิดริษยากลั่นแกล้ง ไม่ถือเอาของของผู้อื่นมาเป็นของตนโดยการลักขโมย ฉ้อโกง ไม่ละเมิดของรักของผู้อื่นยอมรับผิดชอบหากตนเป็นผู้ทำผิดต่อผู้อื่นไม่ผิดนัด รู้จักเคารพสิทธิ์ของผู้อื่น ไม่หยิบยืมของใช้ของผู้อื่นไปโดยไม่ได้รับอนุญาต มีความประพฤติดีทั้งต่อหน้าและลับหลังผู้อื่น
3. ความซื่อสัตย์ต่อหน้าที่ คือ มีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ที่ตนทำ หรือได้รับมอบหมายและให้ทำให้ดีที่สุด ไม่ทอดทิ้งหน้าที่ ไม่ทุจริตคดโกง ไม่ใช้อำนาจหน้าที่ประโยชน์ส่วนตน รักษาระเบียบกฎเกณฑ์ ตรงต่อเวลา ไม่เอาเวลาทำงานในหน้าที่ไปใช้
4. ความซื่อสัตย์ต่อหมู่คณะ สังคมและประเทศชาติ คือการรักษาคำมั่นสัญญาไม่คิดประทุษร้ายต่อหมู่คณะ รักษาความสามัคคี ไม่นำความลับของหมู่คณะสังคม

ประเทศชาติไปเปิดเผย ไม่เป็นต้นเหตุให้คนภายนอกมาทำลายหมู่คณะ ไม่คิดทรยศทำลายสถาบันหลักของชาติไม่ร่วมมือกันทำงานใด ๆ ที่ผิดกฎหมายหรือระเบียบข้อบังคับสำนึกกว่าตนเองเป็นพลเมืองของประเทศจะต้องปฏิบัติตนเป็นพลเมืองดีช่วยกันรักษาความสงบ สิ่งใดที่สร้างขึ้นเป็นสาธารณสมบัติจะต้องช่วยกันรักษาและรู้จักให้อย่างทนถนอม

หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา (2529 : 129 – 131) ได้วิเคราะห์โครงสร้างของ ความซื่อสัตย์ว่าแบ่งออกเป็น 4 ลักษณะ คือ

1. ความซื่อสัตย์ต่อตนเอง คือ ความรู้สึกรับผิดชอบชั่วดี มีความละเอียดและเกรงกลัวต่อการกระทำผิด พฤติกรรมที่บุคคลแสดงออกคือไม่สลับปลับกลับกโลก ไม่คล้อยตามพวกที่ลากหรือจูงไปในทางที่เสื่อมเสีย มั่นคงต่อการกระทำดีของตน ไม่คดโกงมีความตั้งใจจริง ประพฤติตรงตามที่พูดและคิด

2. ความซื่อสัตย์ต่อหน้าที่การงาน พฤติกรรมที่บุคคลแสดงออก คือ ไม่เอาเวลาทำงานในหน้าที่ไปใช้ทำประโยชน์ส่วนตัว ไม่ใช้อำนาจหน้าที่ทำประโยชน์ส่วนตัว

3. ความซื่อสัตย์ต่อบุคคล คือ มีความซื่อตรงต่อผู้อื่น ต่อมิตร ต่อหัวหน้างาน ต่อผู้มีพระคุณ พฤติกรรมที่แสดงออก คือ ประพฤติตรงไปตรงมาไม่คิดคดต่อผู้อื่นไม่ชักชวนไปในทางที่เสื่อมเสีย ไม่สอพลอเพื่อหาประโยชน์ส่วนตัว ยินดีในความสำเร็จของผู้อื่น ไม่คิดริษยาหรือกลั่นแกล้ง

4. ความซื่อสัตย์ต่อคณะ สังคม และประเทศชาติ พฤติกรรมของบุคคลที่แสดงออก คือ ร่วมมือร่วมใจกันทำงานด้วยความบริสุทธิ์ใจ ไม่เห็นแก่ประโยชน์ของตน หรือเอาดีเข้าตน ไม่ร่วมมือกันทำงานใด ๆ ที่ผิดกฎหมาย หรือผิดระเบียบข้อบังคับของสังคม หรือหมู่คณะ

จากเอกสารดังกล่าวพอสรุปได้ว่า ความซื่อสัตย์ จำแนกออกเป็นความซื่อสัตย์ต่อตนเอง ต่อบุคคล ต่อหน้าที่ และต่อหมู่คณะ

4.2.3 การพัฒนาความซื่อสัตย์

จริยธรรมด้านความซื่อสัตย์ ไม่ได้เป็นลักษณะที่ติดตัวมาแต่กำเนิด แต่เป็นสิ่งที่เกิด จากการเรียนรู้ทางสังคม บุคคลจะเกิดการเรียนรู้โดยบังเอิญหรือการเลียนแบบบิดามารดา ครู อาจารย์ หรือเพื่อน ทำให้เกิดเป็นพฤติกรรมที่บุคคลแสดงซ้ำ ๆ จนกลายเป็นนิสัยประจำตัวของคน นั้น ๆ ได้ หรือในบางครั้งสถานการณ์บางอย่างกระตุ้นให้บุคคลแสดงพฤติกรรมของความ ซื่อสัตย์ หรือไม่ซื่อสัตย์ซ้ำ ๆ หลายครั้ง จนกลายเป็นนิสัยประจำตัวของคน นั้น ๆ ได้หรือในบางครั้งสถานการณ์บางอย่างกระตุ้นให้บุคคลแสดงพฤติกรรมของความซื่อสัตย์ หรือไม่ซื่อสัตย์ซ้ำ ๆ หลายครั้ง จนกลายเป็นนิสัยประจำตัวไปได้อีกเช่นกัน และถ้าบุคคลได้แสดงพฤติกรรมดังกล่าวแล้วได้รับการเสริมแรงในทางบวก ก็จะทำให้คุณลักษณะนิสัยนั้นก่อตัวเป็นบุคลิกภาพได้ในที่สุดดังที่ พยอ มิ่งคตานุวัฒน์ (2521 : 38 – 40) กล่าวว่า ทารกไม่ได้เกิดมาพร้อม กับจริยธรรมหรือศีลธรรมประจำใจติดตัวมา การที่ทารกจะพัฒนาไปแล้ว รู้ว่าสิ่งใดถูกสิ่งใด

ดีสิ่งใดเลวสิ่งใดควรประพฤติหรือไม่นั้น ทารกจะต้องเรียนรู้หลังเกิด แล้วจากการอบรมสั่งสอนของพ่อแม่ ซึ่งสอดคล้องกับที่ เซียร์ และคนอื่น ๆ (Sears and others. 1957 : 327) ได้กล่าวว่า การอบรมเลี้ยงดู และความรักที่เด็กได้รับจากบิดามารดาเป็นจุดเริ่มต้นของพัฒนาการทางจริยธรรมของเด็กสำหรับ ทอมสันและคนอื่น ๆ (Thompson and others. 1959 : 349) ได้กล่าวว่า โรงเรียนมีหน้าที่ปลูกฝัง คุณธรรมแก่เด็กโดยจัดหลักสูตร และกิจกรรมต่าง ๆ ที่โรงเรียนและสังคมเห็นว่าดี ให้เด็กเรียน เช่น ให้ความรู้ศีลปะวัฒนธรรมดนตรี ตลอดจนกิจกรรมที่ฝึกความมีน้ำใจต่าง ๆ เช่น ให้ความรู้ซื่อสัตย์ ความอดทน ความรับผิดชอบการรู้จักกาลเทศะ

จากที่กล่าวมาพอสรุปได้ว่าความซื่อสัตย์เป็นคุณลักษณะที่สามารถพัฒนาตั้งแต่วัยเด็กเพื่อให้เติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ต่อไป

4.3 ความเอื้อเฟื้อ

4.3.1 ความหมายของความเอื้อเฟื้อ

โรเซนฮาน (Rosenhan.1972 : 252) ได้กล่าวถึง ความเอื้อเฟื้อ หมายถึง ความรู้สึกอย่างหนึ่งในตัวบุคคลที่ไวต่อความต้องการช่วยเหลือบุคคลอื่น เมื่อได้พบกับสถานการณ์ที่ก่อให้เกิดความรู้สึกดังกล่าวบุคคลจะแสดงพฤติกรรมในทางที่ดีโดยการเสียสละกำลังกาย สิ่งของ เวลา หรือความสุขส่วนตัวเพื่อช่วยเหลือ และทำประโยชน์ให้ผู้อื่นได้รับความสุข พ้นจากความลำบาก หรือให้ในสิ่งที่เขาต้องการ

กรมศาสนา (2521 : 28) กล่าวว่าไว้ว่า ความเอื้อเฟื้อหมายถึงการแสดง ความปรารถนาดีต่อผู้อื่นด้วย กาย วาจา ตลอดจนการให้ปัน วัตถุสิ่งของ ไม่ใจแคบเห็นแก่ตัว

ธีระพร อูวรรณโณ. (2535 : 65) กล่าวว่าความเอื้อเฟื้อ หมายถึงการกระทำที่ผู้กระทำมีเจตนาเป็นประโยชน์กับผู้อื่นโดยไม่คาดหวังสิ่งตอบแทนทั้งภายนอกและภายในตน

จากความหมายพอสรุปได้ว่าความเอื้อเฟื้อ หมายถึงการแบ่งปันช่วยเหลือทั้งทางกาย วาจา สติปัญญา แก่ผู้อื่นเพื่อให้ผู้อื่นได้รับความสุข

4.3.2 ประเภทของความเอื้อเฟื้อ

โรเซนฮานได้แบ่งความเอื้อเฟื้อออกเป็น 2 ประเภท คือ

1. ความเอื้อเฟื้อที่ผู้กระทำต้องการผลตอบแทนเป็นการทำตามมาตรฐานของสังคมผู้กระทำต้องการรางวัลทางสังคม เช่น คำชม และโดยทั่วไปผู้กระทำมักไม่ต้องเสี่ยงภัย และได้รับความลำบากน้อยมาก

2. เป็นความเอื้อเฟื้อที่กระทำโดยไม่หวังผลตอบแทนเป็นการกระทำ เพราะความเห็นใจ ทำด้วยความเต็มใจ เพื่อความดีในแง่ของจริยธรรมโดยแท้จริง แม้ว่าผู้กระทำจะต้องเสี่ยงภัยอันตรายหรือได้รับความลำบากการช่วยเหลือผู้อื่น (Macaulay and Berkowitz. 1970 : 252 – 254)

คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (ม.ป.ป. : 187 – 188) ได้แบ่งประเภทของความเอื้อเฟื้อไว้ดังนี้

1. ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ทางกาย เช่น
 - 1.1 ช่วยหิ้วหรือถือของหนัก
 - 1.2 ช่วยจูงคนข้ามถนน
 - 1.3 สละที่นั่งบนรถประจำทาง
 - 1.4 ช่วยเหลือบุคคลที่ได้รับอุบัติเหตุ
 - 1.5 ช่วยทำประโยชน์ให้แก่โรงเรียน เช่น ช่วยทำงานในห้องสมุด
 - 1.6 ช่วยทำความสะอาดบริเวณโรงเรียน วัด
2. ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ทางวาจา เช่น
 - 2.1 พุดจาปลอบโยนเมื่อผู้อื่นได้รับทุกข์
 - 2.2 พุดจาวักกล่าวตักเตือนเพื่อนด้วยความจริงใจ
 - 2.3 บอกทางให้ผู้ที่ไม่รู้จักให้ไปถึงที่หมายได้
 - 2.4 ช่วยเหลือให้คำแนะนำ
 - 2.5 ช่วยเจรจาเป็นธุระให้ได้ผลสำเร็จ
3. ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ทางสติปัญญา เช่น
 - 3.1 ช่วยแสดงความคิดเห็น
 - 3.2 ช่วยแก้ปัญหาความเดือดร้อน
 - 3.3 ช่วยหาแนวทางที่ถูกต้อง
 - 3.4 ช่วยเพิ่มพูนความรู้ให้กับบุคคลอื่น
 - 3.5 ช่วยรายงานข่าว เล่าประสบการณ์
4. ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ทางใจ เช่น
 - 4.1 รู้สึกสงสารบุคคลที่มีความทุกข์
 - 4.2 ไม่สมน้ำหน้าหรือกล่าวซ้ำเติมบุคคลที่ผิดพลาด
 - 4.3 เอาใจใส่และสังเกตความรู้สึกของบุคคลอื่น
 - 4.4 ให้อภัยในความผิดพลาดของผู้อื่น

จากเอกสารดังกล่าวพอสรุปได้ว่า ความเอื้อเฟื้อ หมายถึง การให้ความช่วยเหลือผู้อื่นทั้งทางกาย วาจา ทางสติปัญญา และทางใจ

4.4 ความกตัญญูทศเวที

4.4.1 ความหมายของความกตัญญูทศเวที

พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 (2546 : 6) ได้ให้ความหมายไว้ว่า ความกตัญญูหมายถึง (กะตัน) ผู้รู้อุปการะที่ท่านทำให้ ผู้รู้คุณท่านเป็นคำคู่กันกับ

กตเวที หมายถึงสนองคุณท่าน เป็นคำคู่กันกับกตัญญูที่ท่านทำแล้ว เวทีผู้ให้รู้แปลความว่าผู้ประกาศคุณท่าน การตอบแทนผู้มีอุปการะคุณ

กระทรวงศึกษาธิการ (2520 : 58) ให้ความหมายความกตัญญูกตเวทีไว้ว่า

1. กตัญญู แปลว่า ผู้รู้อุปการะที่คนอื่นกระทำแก่ตนหมายถึง คนที่รู้คุณคน ซาบซึ้งในพระคุณของท่าน และจดจำพระคุณของท่านผู้นั้น
2. กตเวที แปลว่า ประกาศบุญคุณที่ท่านมีแก่ตนให้ปรากฏแก่คนอื่น สภาสังคมสงเคราะห์แห่งประเทศไทย (2520 : 9) ได้ให้ความหมายไว้ว่า
 1. ความกตัญญู คือ ความรู้สึกสำนึกในอุปการะคุณ หรือความดีที่ผู้อื่นหรือสิ่งอื่นมีต่อเรา อันแสดงออกมาจากความนึกคิดของแต่ละคน
 2. กตเวที คือ การแสดงออกและการตอบแทนบุญคุณต่อความดีที่ผู้อื่นทำนั้นโดยการแสดงออกทางการกระทำและคำพูด
 3. ความกตัญญูกตเวที หมายถึง ความรู้สึกสำนึกในบุญคุณและตอบแทนต่อคนอื่นและสิ่งอื่นที่มีบุญคุณ

ลัดดาวัลย์ พรศรีสมุทร และวิลาสลักษณ์ ชั่ววัลลี (2524 : 5) กล่าวว่า ความกตัญญูกตเวที หมายถึง การรู้จักบุญคุณและตอบแทนผู้มีพระคุณ ในเมื่อมีโอกาสหรือกำลังพอที่จะทำได้

ชม ภูมิภาค (2525 : 102 – 103) ได้ให้ความหมายไว้ว่า

1. กตัญญู แปลว่า รู้คุณคน หมายความว่า ใครทำอะไร ให้ก็ไม่ลืมระลึกถึงบุญคุณได้อยู่เสมอ
2. กตเวที แปลว่า แทนคุณคน หมายความว่า ตอบแทนบุญคุณของท่าน หรือสนองคุณท่าน
3. กตัญญูกตเวที หมายความว่า ผู้อุปการคุณที่ท่านทำแล้วและตอบแทนท่านว่าคนดีต้องมีคุณธรรม ข้อนี้เป็นเครื่องหมาย ถ้าไม่มีคุณธรรมข้อนี้เป็นเครื่องหมายก็ยังไม่ได้ว่าเป็นคนดี

จากเอกสารดังกล่าวข้างต้น ความกตัญญูกตเวที หมายถึง คุณลักษณะของบุคคลที่แสดงออกเกี่ยวกับการรู้บุญคุณ ตอบแทนผู้มีพระคุณ และสิ่งอื่นที่มีบุญคุณโดยการแสดงความเคารพนับถือการปฏิบัติตามคำสั่งสอน และการรู้จักแบ่งเบาภาระช่วยเหลือในสิ่งที่สามารถช่วยได้

4.4.2 ความสำคัญของความกตัญญูกตเวที

ความกตัญญูกตเวทีนับเป็นสิ่งสำคัญในสังคมไทยทุกสถาบันตั้งแต่สถาบันครอบครัว โรงเรียน ศาสนา รัฐบาลโดยเฉพาะกระทรวงที่เกี่ยวข้องได้พยายามถ่ายทอด ส่งเสริมรักษา ดังจะเห็นจากพิธีการต่าง ๆ ที่คอยกระตุ้นความรู้สึกให้เป็นผู้กตัญญูรู้คุณให้คงอยู่ เช่น พิธีไหว้ครู พิธีจัดงานศพ พิธีบวช เป็นต้น (สุพัตรา สุภาพ. 2520 : 10) จึงกล่าวได้ว่า ความ

กตัญญูทเวทีย เป็นสิ่งสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งสำหรับสังคมไทย โดยเฉพาะการปลูกฝังให้กับเด็กและเยาวชนไทย

การปลูกฝังและการสอนเกี่ยวกับความกตัญญูทเวทียกับเด็กและเยาวชนสามารถทำได้หลายวิธี ได้แก่ การแสดงบทบาทสมมุติ การใช้สถานการณ์จำลองการใช้เทคนิคแม่แบบ เทคนิคต่าง ๆ นับว่าเหมาะสมกับเด็กและเยาวชนในวัยรุ่นเพราะเป็นสิ่งที่เร้าที่ทำให้เด็กเกิดความสนใจ จดจำ เลียนแบบพฤติกรรมที่สังเกตเห็น (Bandura. 1977 : 40 – 51) และทำให้เกิดความสนุกสนาน เพลิดเพลิน เกิดความคิดริเริ่มสร้างสรรค์

ดังนั้นความสำคัญของความกตัญญูทเวทีย คือ

1. เป็นสิ่งที่สร้างความสงบแก่ตนเอง ครอบครัวและสังคม
2. เป็นพื้นฐานของคุณธรรมทั้งปวง
3. เป็นสิ่งที่ช่วยมนุษย์ทุกคนให้ต่างไปจากสัตว์
4. เป็นสิ่งที่นำมาซึ่งความเจริญแก่ตน ครอบครัว สังคมและประเทศชาติ

4.5 การประหยัด

4.5.1 ความหมายของการประหยัด

พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 (2546 : 667) ให้ความหมายไว้ว่า การประหยัดหมายถึงยับยั้ง รั้งรั้ง รั้ง เช่นประหยัดปากประหยัดคำ

การประหยัด หมายถึง การใช้จ่ายให้พอสมควรแก่กำลังทรัพย์ที่หามาได้ โดยไม่ฟุ้งเฟ้อ และไม่ให้ฟุ่มเฟือย (กรมศาสนา. 2526 : 45) และเป็นการรู้จักใช้ทรัพย์สิน เวลา ทรัพยากรทั้งของส่วนตนและสังคมตามความจำเป็นให้เกิดประโยชน์และคุ้มค่า รวมทั้งรู้จักดำรงชีวิตให้เหมาะสมกับสภาพฐานะความเป็นอยู่ทั้งของส่วนตนและสังคม (สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ. 2527 : 12)

พระราชสุทธินิพนธ์มมงคล (หลวงพ่อดำ ฐิตธมโม) (2544 : 7) ได้กล่าวในฐานะเป็นประธานที่ปรึกษาและอุปถัมภ์รายการโทรทัศน์ “บ้านเด็กดี” เกี่ยวกับความประหยัดไว้ว่า ประหยัดเวลาเป็นการใช้เวลาให้มีประโยชน์ถ้าหากชีวิตท่านมีค่า เวลาของท่านจะมีประโยชน์มาก โดยการทำประโยชน์ให้ตัวเอง สังคม ประเทศชาติในการประหยัดเวลาและการ ประหยัดทรัพย์ เงินทองอย่าใช้ให้ฟุ่มเฟือยมากนัก ใช้ให้มีประโยชน์เท่านั้น สิ่งใดไม่มีประโยชน์อย่าใช้ เสื้อผ้าของไทยก็ทำได้ดีมาก ท่อในประเทศไทยทั้งนั้นก็ขอให้ใช้แต่ของไทย ไทยช่วยไทย ชาติเจริญเพราะไทยช่วยไทย อย่าเอาเงินออกนอกประเทศนี่คือประหยัดทรัพย์

หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา (โครงการศึกษาศักยภาพของเด็กไทย กองวิจัยทางการศึกษา. 2542 : 49; อ้างอิงจาก หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา. (2529 : ไม่มีเลขหน้า) ได้ให้ความหมายว่า การประหยัด หมายถึง การรู้จักออมทรัพย์สินเวลาทรัพยากรทั้ง

ส่วนตนและสังคมตามความจำเป็นให้เกิดประโยชน์และคุณค่าที่สุด รวมทั้งรู้จักดำรงชีวิตให้เหมาะสมกับฐานความเป็นอยู่ส่วนตนและสังคม ซึ่งแบ่งการประหยัดออกเป็น 3 ด้านคือ

1. การประหยัดเวลา หมายถึง การรู้จักวางแผนการใช้เวลาของตนและใช้ให้เกิดประโยชน์ค้ำค่ามากที่สุด เช่น การใช้เวลาเดินไปโรงเรียน เดินกลับบ้านใช้เวลาการศึกษาเล่าเรียน ทำแบบฝึกหัด ทบทวนบทเรียนหาความรู้เพิ่มเติม ใช้เวลาในการทำธุรกิจส่วนตัวใช้เวลาในการนอนพักผ่อนทำงานอดิเรก ช่วยเหลืองานบ้าน ชุมชนและสังคม

2. การประหยัดเงิน หมายถึง การรู้จักวางแผนการใช้จ่ายเงินให้เกิดประโยชน์ค้ำค่ามากที่สุด เหมาะสมกับรายรับ มีการเก็บออมยับยั้งความต้องการของตน อันมีผลทำให้ใช้เงินอยู่ในขอบเขตที่พอเหมาะพอควร ตัดสินใจใช้เงินโดยคำนึงถึงประโยชน์ความค้ำค่าความจำเป็น ของตนเองอย่างรอบคอบ ไม่ตระหนี่ถี่เหนียว

3. การประหยัดในด้าน สิ่งของเครื่องใช้ หมายถึง การรู้จักใช้สิ่งของเครื่องใช้ทั้งของตนและส่วนรวมให้ได้ประโยชน์ค้ำค่ามากที่สุด รักษา ซ่อมแซมสิ่งของเครื่องใช้ให้ใช้งานได้ อยู่เสมอไม่ใช้อย่างฟุ่มเฟือยเกินความจำเป็น ด้วยความเคยชินหรือสะดวกสบายของตน เช่น ประหยัดไฟฟ้า น้ำประปาของส่วนรวม

ทวีรัสมิ์ ธนาคม (2532 : 28) ได้กล่าวไว้ว่าการประหยัดคือการใช้ทรัพยากรทำสิ่งที่เล็กน้อยที่สุดให้เกิดประโยชน์สูงสุด และใช้ทุกสิ่งทุกอย่างให้คุ้มค่า

กองวิจัยทางการศึกษา กรมวิชาการ (2542 : 66) ได้กล่าวถึงความหมายของการประหยัดไว้ดังนี้ การประหยัดหมายถึงการใช้จ่ายเงินที่จำเป็นและใช้อย่างคุ้มค่า การใช้สิ่งของเครื่องใช้เท่าที่จำเป็นอย่างถูกวิธี นอกจากนี้จะต้องดูแลซ่อมแซมให้ใช้ได้ยาวนานที่สุด และการใช้เวลาอย่างมีประสิทธิภาพ รู้จักบริหารเวลาของตนในแต่ละวันใช้เวลาว่างให้มีประโยชน์

กรมวิชาการ (2543 : 8) ได้ให้ความหมายไว้ว่า หมายถึง การใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า และมีการวางแผนการใช้จ่ายมีประสิทธิภาพ ประกอบด้วย

1. วางแผนการใช้จ่าย พฤติกรรมที่แสดงได้แก่ จัดทำบัญชีรายรับ – รายจ่าย เงิน วัสดุ อุปกรณ์ที่ใช้ในการทำงาน
2. ดัดแปลงของเหลือใช้ให้เกิดประโยชน์ พฤติกรรมที่แสดงได้แก่ ดัดแปลงของเหลือใช้ที่มี เพื่อให้น่ากลับมาใช้ให้เกิดประโยชน์ ได้อีก
3. ไม่ฟุ่มเฟือย ไม่ทิ้งขว้าง พฤติกรรมที่แสดงได้แก่ นำสิ่งที่มีอยู่ไปใช้เท่าที่จำเป็นให้เกิดประโยชน์ในทุก ๆ ส่วนและไม่ทิ้งขว้างไปโดยเปล่าประโยชน์
4. ดูแลรักษาให้คงสภาพ พฤติกรรมที่แสดงได้แก่ ดูแลรักษาสິงของเครื่องใช้ที่มีอยู่ให้คงสภาพ สมบูรณ์ เพื่อการใช้งานที่ยาวนานสูงสุด

โคลเนอร์ (Halstead. 1996 : 22; citing Koerner. 1985: 315f) ให้ความหมายไว้ว่า การประหยัดและเศรษฐกิจหมายถึงการใช้สิ่งของที่ไม่มีคุณค่าให้มีค่าและนำไปขายได้ การใช้สิ่งของที่จำเป็นและการใช้สิ่งของที่ดี

จากความหมายที่กล่าวมาพอสรุปได้ว่า การประหยัดหมายถึง ลักษณะของบุคคลที่รู้จักใช้เงิน ใช้เวลา ใช้สิ่งของเครื่องใช้และทรัพยากรทั้งของตนเอง และของส่วนรวมอย่างรอบคอบและให้เกิดประโยชน์อย่างคุ้มค่า

4.5.2 ประเภทของการประหยัด

การประหยัดแบ่งเป็นประเภทต่างๆ ดังนี้ (สำรอง เพ็ญ 2524 : 2 – 4)

1. การประหยัดทรัพย์ หมายถึง การรู้จักใช้จ่ายทรัพย์สินเงินทองที่มีอยู่หรือที่หาได้ในทางที่เหมาะสมและเป็นประโยชน์ต่อตนเองและครอบครัวอย่างแท้จริงตามความจำเป็น
2. การประหยัดเวลา หมายถึง การรู้จักคุณค่าของเวลาและใช้เวลาให้เป็นประโยชน์ต่อตนเองและสังคมให้มากที่สุด โดยไม่ปล่อยให้เวลาเสียไปโดยเปล่าประโยชน์
3. การประหยัดทรัพยากรธรรมชาติ หมายถึง การรู้จักประโยชน์ และคุณค่าของทรัพยากรต่าง ๆ เช่น ดิน น้ำ อากาศ ชาติ ต้นไม้ ฯลฯ ที่มีอยู่ตามธรรมชาติโดยสามารถใช้ทรัพยากรเหล่านั้นให้เกิดประโยชน์อย่างคุ้มค่าต่อตนเองและสังคม

4.5.3 แนวทางในการปฏิบัติตนให้มีคุณลักษณะการประหยัด

ได้มีผู้ให้แนวทางการประหยัดไว้ต่าง ๆ กันพอสรุปได้ดังนี้ (กรมการศาสนา. 2526 : 45; สำนักงานคณะกรรมการการวัฒนธรรมแห่งชาติ. ม.ป.ป. : 50 – 51) มีความเป็นอยู่อย่างเรียบง่าย มีความพอดีในการบริโภค ละเว้นการฟุ้งเฟ้อที่เกินความสามารถใช้ทรัพยากรและเวลาให้เป็นประโยชน์มากที่สุด คำนึงถึงฐานะและเศรษฐกิจ คิดก่อนจ่ายและใช้เท่าที่จำเป็น ไม่ใช้จ่ายสุรุ่ยสุร่ายฟุ่มเฟือยหรือตระหนี่ถี่เหนียวจนเกินไป จัดงานและพิธีต่าง ๆ โดยใช้เท่าที่จำเป็นเพิ่มพูนทรัพย์ด้วยการเก็บและนำไปทำให้เกิดประโยชน์ รู้จักใช้ ดูแลรักษาและบูรณะทรัพย์ทั้งของตนเองและส่วนรวม วางแผนการใช้จ่ายให้รอบคอบ มีสัดส่วนและออมไว้บ้างตามสมควร

การที่จะปลูกฝังให้เด็กไทยเห็นคุณค่าของเงิน นั้น สมบัติ มหารศ (2520 : 93 – 96) ได้กล่าวว่า ต้องให้เด็กได้เข้าใจโครงสร้างของเศรษฐกิจให้มีการจัดระเบียบทางด้านความมั่งคั่ง และนอกจากนี้ควรให้เด็กเป็นคนรู้จักฉลาดบริโภค

สำรอง เพ็ญ (2524 : 2 – 4) ได้กล่าวถึงการปลูกฝังการประหยัดให้เกิดขึ้นกับเด็กไทยดังนี้

1. การประหยัดทรัพย์ ได้แก่ แบ่งทรัพย์ออกเป็นสัดส่วน ใช้จ่ายตามสัดส่วนให้พอดี เลือกซื้อหาสิ่งของหรือเครื่องใช้ตามควรแก่ฐานะ งดใช้จ่ายในสิ่งที่ไม่จำเป็นต่าง ๆ ไม่เที่ยวเตร่ในสถานที่เร่ร่อนต่าง ๆ ละทิ้งค่านิยมไม่ดี เช่น ใช้ของราคาแพง ๆ การนิยมใช้ของมาจากต่างประเทศและของใช้ฟุ่มเฟือยต่าง ๆ

2. การประหยัดเวลา ได้แก่ รู้จักแบ่งเวลาให้เป็นสัดส่วนและใช้เวลาให้ถูกทาง พยายามใช้เวลาให้เป็นประโยชน์มากที่สุด ไม่ทำให้คนอื่นเสียเวลาเพราะตนเองเป็นสาเหตุ เช่น ผิดนัด

3. การประหยัดทรัพยากรธรรมชาติ ได้แก่ ใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างคุ้มค่า ใช้ทรัพยากรเท่าที่จำเป็นอย่างคุ้มค่า ไม่ทำลายทรัพยากรให้เสียหายหรือเสื่อมคุณค่าโดยไม่มีเหตุผลอันควร ต้องถือว่าทรัพยากรธรรมชาติเป็นสิ่งที่มีความค่าต่อสังคมและเป็นของส่วนรวมการทำลายทรัพยากรถือว่าเป็นการทำลายทรัพย์สินของสังคม ควรหาทางเพิ่ม หรือสร้างทรัพยากรขึ้นทดแทนส่วนที่ต้องเสียหายหรือถูกทำลาย

กระทรวงศึกษาธิการ (2524 : 70 – 71) กล่าวถึงหลักการปฏิบัติเพื่อการประหยัดตามคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้าไว้ดังนี้

1. การใช้จ่ายทรัพย์ ควรใช้เฉพาะเพื่อเกิดประโยชน์ตามควรแก่เหตุผล ตามลำดับได้แก่ ใช้จ่ายเพื่อเลี้ยงตนเอง เลี้ยงมารดา บิดา บุตร ภรรยาและบริวารให้เป็นสุข ใช้เลี้ยงเพื่อนฝูงบ้างตามสมควร บำบัดอันตรายที่เกิดจากเหตุต่าง ๆ เช่น เจ็บไข้ มีภัยพิบัติ บริจาคเพื่อการสงเคราะห์ เช่น สงเคราะห์ญาติ ต้อนรับแขก ทำบุญอุทิศส่วนกุศลให้ผู้ตาย เสียภาษีให้แก่รัฐ สงเคราะห์แก่สมณะชีพราหมณ์

2. รู้จักดำรงวงศ์ตระกูล คือ ต้องแสวงหาวัตถุที่หาย ช่อมแซมสิ่งของที่ชำรุด รู้จักประมาณในการบริจาด ผู้เป็นหัวหน้าครอบครัวต้องเป็นผู้ที่มีศีลธรรม

3. รู้จักรักษาทรัพย์ให้มีส่วนพอกพูน เพื่อเป็นการสร้างหลักฐานทำให้มีความสุขสบาย ไม่เป็นหนี้ และสามารถประกอบกิจการงานได้อย่างสะดวก

1.4 ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับวัยรุ่น

1.4.1 ทฤษฎีขั้นของพัฒนาการทางบุคลิกภาพของอีริกสัน (Erikson)

อีริกสัน ได้เสนอขั้นของพัฒนาการของบุคคลเอาไว้เป็นขั้น ๆ เช่นเดียวกับฟรอยด์ แต่อีริกสันได้เสนอว่าในแต่ละขั้นของการพัฒนานั้น บุคคลจะพบกับความขัดแย้งสำคัญที่เกิดขึ้นเป็นคู่ ๆ ซึ่งบุคคลต้องเลือกเอาทางใดทางหนึ่งด้านใดด้านหนึ่งของความขัดแย้งจะเป็นลักษณะที่พึงปรารถนาส่วนอีกด้านหนึ่งนั้นเป็นลักษณะมีคุณภาพไม่ดี ถ้าหากบุคคลที่ไม่พัฒนาลักษณะที่พึงปรารถนาขึ้นมาในขั้นใดขั้นหนึ่ง บุคลิกภาพของเขาจะไม่สมบูรณ์อย่างถาวรในขั้นต่อไป เพราะเหตุที่ว่าลักษณะที่พึงปรารถนาในขั้นต้นเป็นฐานรองรับลักษณะที่พึงปรารถนาในขั้นต่อไป เช่น ความไว้วางใจ (Trust) อันเป็นลักษณะที่พึงปรารถนาของขั้นที่หนึ่ง จะเป็นรากฐานให้แก่ความเป็นตัวของตัวเอง (Autonomy) ในขั้นที่สอง เป็นต้น (สิทธิโชค วรรณสันติกุล. 2546 : 68)

ทฤษฎีขั้นของพัฒนาการทางบุคลิกภาพของอีริกสัน ซึ่งมีทั้งหมด 8 ขั้น (สิทธิโชค วรรณสันติกุล. 2546 : 68 – 70; อ้างอิงจาก Hergenhahn. 1994. 173 – 183) ดังนี้

ขั้นที่ 1 เด็กจะเรียนรู้ที่จะไว้วางใจ (Trust) หรือไม่ไว้วางใจ (Mistrust) ต่อโลกของเขา โดยเรียนรู้จากประสบการณ์ตรงที่ตนเองได้รับจากการเลี้ยงดู ถ้าเด็กหิวเขาได้ดื่มนม ไม่สบายตัวเพราะผ้าอ้อมเปียกจึงร้องไห้แม่ก็จะมาเปลี่ยนผ้าอ้อมให้อย่างนุ่มนวลและอบอุ่น นั่นคือเด็กจะพัฒนาความรู้สึกไว้วางใจถ้าหากว่าความต้องการของเขาได้รับการตอบสนอง และความรู้สึกไม่ไว้วางใจก็จะเกิดขึ้นถ้าหากความต้องการของเขาไม่ได้รับการตอบสนองอย่างสม่ำเสมอ ทุกคนควรมีความรู้สึกไว้วางใจมากกว่าความรู้สึกไม่ไว้วางใจ เพื่อที่จะเป็นพื้นฐานของการพัฒนาจริยธรรมในขั้นต่อไป ขั้นนี้เทียบได้กับขั้นที่หนึ่ง (Oral Stage) ของ فروยด์

ขั้นที่ 2 เด็กจะเรียนรู้ที่จะพัฒนาความรู้สึกว่าตนเองมีอำนาจในตัว (Autonomy) หรือความรู้สึกสงสัยและความอาย (Doubt and Shame) เกณฑ์อายุของเด็กในขั้นนี้โดยประมาณก็คือ 2 – 3 ขวบ ถ้าหากเด็กมีความไว้วางใจจากขั้นที่หนึ่ง เขาจะพัฒนาความเป็นคนที่ควบคุมตนเองได้เร็ว เด็กทารกวัยนี้ที่ได้มีโอกาสสำรวจสิ่งแวดล้อมด้วยวัยและประสาทสัมผัสของตนเองอย่างเหมาะสม นับว่ามีโอกาสพัฒนาการควบคุมตนเองได้ดี ในขณะที่ถ้าหากทารกถูกตำหนิต่ำว่ากล่าวอย่างรุนแรงจากผู้รอบข้างเมื่อเขาซุกซนหรือขับถ่ายไม่ถูกที่ เขาก็จะพัฒนา

ความรู้สึกอับอายกับความสงสัยขึ้นมาแทนการควบคุมตนเอง

ขั้นที่ 3 เด็กเรียนรู้ที่จะมีความคิดริเริ่ม (Initiative) หรือความรู้สึกผิด (Guilt) ขึ้นมา เด็กที่อยู่ในขั้นนี้จะอยู่ในช่วงอายุประมาณ 4 – 5 ขวบ การเรียนรู้ขั้นนี้ต่อเนื่องมาจากขั้นที่สองและเกิดจากการปฏิบัติของผู้ใหญ่ต่อเขาเป็นสำคัญ ถ้าเด็กเริ่มที่จะทำกิจกรรมด้วยตนเอง ปัญหาและกำลังของตนเอง เช่น ตั้งคำถามให้ผู้ใหญ่ตอบ คิดเกมเล่นเอง แล้วได้รับการตอบสนองที่น่าพึงพอใจจากผู้ใหญ่ เขาจะพัฒนาความรู้สึกมีอิสระและความรู้สึกริเริ่มขึ้นมา แต่ถ้าถูกผู้ใหญ่เสียดสี เยาะเย้ย หรือดู เขาจะพัฒนาความรู้สึกผิดขึ้นมาเพราะว่าสิ่งที่เขาทำไปนั้นถูกผู้ใหญ่ตอบสนองในทางที่ทำให้เขารู้สึกอย่างนั้น

ขั้นที่ 4 เด็กเรียนรู้ที่จะเป็นคนขยันขันแข็ง (Industry) หรือเกิดความรู้สึกว่าตนเองมีปมด้อย (Inferiority) ขึ้น เกณฑ์อายุของเด็กในขั้นนี้จะอยู่ในช่วงประมาณ 6 – 11 ขวบ เป็นขั้นที่เด็กพัฒนาตัวจากขั้นที่สาม ถ้าเขามีความริเริ่มมาก เขาอยากที่จะรู้ว่าสิ่งทั้งหลายทำงานได้อย่างไร ดำเนินชีวิตไปอย่างไร เขาชอบที่จะตั้งกฎเกณฑ์ สังเคราะห์ จัดหมู่ ขยันที่จะเอาสิ่งของออกมาหรือลองประกอบดู เด็กในระยะนี้จะชอบเอานาฬิกา ปากกา หรือสิ่งของต่าง ๆ มารื้อดูว่าสิ่งของเหล่านั้นเครื่องข้างในทำงานอย่างไร เขาจะเกิดความรู้สึกภูมิใจเมื่อค้นพบและตอบข้อสงสัยของตนเองได้ ผู้ใหญ่ที่ดูต่ำและทำโทษเมื่อเด็กทำสิ่งเหล่านี้อาจจะทำให้ความขยันหายไป แต่เกิดความรู้สึกมีปมด้อยขึ้นมาแทนเพราะถูกดูต่ำว่าโง่ สร้างความยุ่งยากอยู่เรื่อย ในขั้นนี้สังคมภายนอกครอบครัวยิ่งเริ่มเข้ามามีอิทธิพลบางแล้ว

ขั้นที่ 5 เด็กเรียนรู้ที่จะสร้างเอกลักษณ์ของตน (Identity) หรือมีฉะนั้นจะรู้สึกสับสนในบทบาทของตน (Role Confusion) แทน เกณฑ์อายุของเด็กในระยะนี้ก็คือช่วงวัยรุ่น

ประมาณ 12 – 18 ปี ในช่วงระยะนี้เป็นระยะที่เด็กวัยรุ่นพัฒนาความสามารถในการรับรู้สิ่งต่าง ๆ ในหลายแง่มุม พวกเขาสามารถรับรู้สิ่งต่าง ๆ ในสายตาของบุคคลอื่นได้ สามารถแสดงบทบาทที่แตกต่างกันสถานการณ์ที่แตกต่างกัน เขาต้องพัฒนาตัวเองให้มีเอกลักษณ์ที่แตกต่างไปจากคนอื่น และในขณะที่เดียวกันเอกลักษณ์ดังกล่าวก็ต้องเป็นที่ยอมรับทางสังคมด้วยในช่วงเวลานี้ถ้าหากวัยรุ่นไม่สามารถพัฒนาเอกลักษณ์ของตนเองขึ้นมาให้เป็นที่ยอมรับแล้วเขาจะเกิดความรู้สึกสับสนว่าเขา คือใครกันแน่ หรืออาจจะพัฒนาเอกลักษณ์ในด้านเลวซึ่งไม่เป็นที่สังคมยอมรับขึ้นมา

ขั้นที่ 6 บุคคลเรียนรู้ที่จะสร้างความใกล้ชิดสนิทสนม (Intimacy) หรือไม่ อย่างนั้นก็จะทำให้เกิดการปลีกตัวออกจากความสัมพันธ์ (Isolation) เกณฑ์อายุของระยะนี้ได้แก่ วัยผู้ใหญ่ตอนต้น ซึ่งบุคคลพยายามที่จะสร้างความสัมพันธ์กับคนอื่น อันจะเป็นผลให้เกิดสายสัมพันธ์ที่ใกล้ชิดหรือพันธสัญญาต่อผู้อื่น ไม่ว่าจะเป็นพันธสัญญาในเรื่องของความรัก เพศ อารมณ์ หรือจริยธรรม เกิดความรู้สึกห่วงใยอาทรต่อผู้อื่น ถ้าหากไม่สามารถสร้างความสัมพันธ์ที่เป็นไปอย่างนี้ได้บุคคลจะเลือกที่จะปลีกตัวออกมาจากสังคม

ขั้นที่ 7 บุคคลเรียนรู้ที่จะทำตนให้เป็นประโยชน์แก่สังคม (Generatively) แต่ถ้าไม่สำเร็จก็จะกลายเป็นคนเห็นแก่ประโยชน์ของตนและคนใกล้ชิด (Self – absorption) เกณฑ์อายุของขั้นนี้ได้แก่วัยผู้ใหญ่ตอนกลางคน บุคคลจะพยายามสนใจและทำประโยชน์ในระดับกว้างออกไปสู่ครอบครัว สังคม และคนในช่วงอายุถัดไป แต่ถ้าไม่เกิดการเรียนรู้เช่นนี้ บุคคลจะพัฒนาความอยากกอบโกยผลประโยชน์ใส่ตนเอง และความสนใจที่จะมีชีวิตอยู่อย่างสุขสบายในทางวัตถุ

ขั้นที่ 8 บุคคลพัฒนาความมีศักดิ์ศรี (Integrity) หรือไม่อย่างนั้นก็จะเกิดความรู้สึกสิ้นหวัง (Despair) ระยะนี้บุคคลได้เข้ามาสู่วัยชรา สามารถหันกลับไปมองชีวิตของตนตั้งแต่ เล็กจนแก่ และมองไปข้างหน้าสู่ความตาย คนเราย่อมจะได้พิจารณาว่าได้กระทำให้มาแล้วบ้าง ได้ใช้ชีวิตมาคุ้มค่าหรือไม่ถ้าหากพบว่าชีวิตที่ผ่านมาตนเองได้ให้ไปอย่างแล้วได้ทำในสิ่งที่ต้องการ แล้ว เขาจะเกิดความรู้สึกว่าตนเองมีศักดิ์ศรี แต่ถ้าพบว่าใช้ชีวิตผิดทางอย่างไม่น่าพึงใจ เขาจะเกิดความรู้สึกว่าสายไปเสียแล้วที่จะย้อนกลับไปเริ่มต้นใหม่ ความสิ้นหวังจึงเกิดขึ้นด้วยเหตุนี้

1.4.2 ทฤษฎีพัฒนาทางจริยธรรม

ปัญหาที่มักเกิดขึ้นในสังคมยุคปัจจุบัน คือ ปัญหาทางจริยธรรม โดยที่สังคมมัก คาดหวังว่าผู้ที่เกี่ยวข้องกับเด็กโดยเฉพาะเด็กที่เรียนอยู่ในระบบโรงเรียน จะต้องทำหน้าที่อบรม สั่งสอนให้นักเรียนเป็นคนดี มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ได้กำหนดโครงสร้างของหลักสูตรให้มีกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคม ศาสนา และวัฒนธรรม เพื่อให้เด็กได้เรียนรู้ในสาระที่ 1 ในเรื่องศาสนา ศีลธรรม จริยธรรม (กระทรวงศึกษา 2545 : 5, 16) เพื่อหาทางแก้ไขในเรื่องนี้

สำหรับทฤษฎีที่ใช้อธิบายพัฒนาการทางจริยธรรมที่สำคัญ มีหลายทฤษฎี แต่ในที่นี้ผู้วิจัยจะขอกล่าวถึง ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของเด็กไทย ดังต่อไปนี้

1.4.2.1 ทฤษฎีพัฒนาการจริยธรรม 2 ขั้นตอนของพือาเจต์ ทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมของพือาเจต์นั้น มีรากฐานมาจากทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญา 4 ขั้นของเขา กล่าวคือ พือาเจต์มีความเชื่อว่าพัฒนาการทางสติปัญญาและการคิดหาเหตุผลจำเป็นและเป็นรากฐานของพัฒนาการทางจริยธรรม ซึ่งมี 2 ขั้น คือ ขั้นแรกเรียกว่า ขั้นจริยธรรมพื้นฐาน ซึ่งเด็กจะยอมรับกฎเกณฑ์ต่าง ๆ ที่ผู้อื่นยื่นให้ว่าไม่อาจจะเปลี่ยนแปลงได้ ส่วนขั้นที่สองเรียกว่า ขั้นจริยธรรมอิสระ ซึ่งเด็กหรือบุคคลจะเข้าใจว่ากฎเกณฑ์นั้นเปลี่ยนแปลงได้ และปรับปรุงให้กฎนั้นเหมาะสมกับสถานการณ์ได้ ต่อไปนี้จะกล่าวถึงจุดสำคัญบางจุดในทฤษฎีนี้

1. การสร้างกฎเกณฑ์ พือาเจต์ค้นคว้าจากการสังเกตการเล่นของเด็ก เขาพบว่าเด็กอายุ 2 – 3 ขวบ เล่นด้วยกันไม่เป็น ถึงแม้จะเล่นอยู่ในบริเวณเดียวกัน พออายุ 3 – 5 ขวบ จึงจะเล่นด้วยกันได้ แต่เอาแต่ใจตนเองเป็นที่ตั้ง (Egocentric) จนกระทั่งอายุ 7 – 8 ขวบ จึงจะรู้จักร่วมมือกันเล่นเพื่อประโยชน์ร่วมกัน ในขณะเดียวกัน พือาเจต์ได้สัมภาษณ์เด็ก ๆ ด้วยพบว่าเจตคติของเด็กต่อกฎเกณฑ์เปลี่ยนไปตามอายุเช่นกัน เมื่ออายุประมาณ 3 ขวบ เด็กยอมรับกฎเกณฑ์โดยไม่ต้องคิดเลย พออายุ 4 – 5 ขวบ กฎเกณฑ์กลายเป็นของศักดิ์สิทธิ์ที่ต้องปฏิบัติตามและมาจาก ผู้ใหญ่ แต่ก็มีการทำผิดกฎเกณฑ์บ้าง เมื่อโตขึ้นมาอายุ 10 – 11 ขวบ เด็กมองเห็นว่ากฎเกณฑ์ใดก็ตามจะต้องยอมรับร่วมกันทั้ง 2 ฝ่าย คือ ทั้งฝ่ายปฏิบัติ (เด็ก) และฝ่ายให้ (ผู้ใหญ่)

2. เจตนากระทำกับผลกระทำ เด็กที่อยู่ในขั้นแรกคือจริยธรรมพื้นฐาน จะใช้ผลการกระทำเป็นหลักในการตัดสินว่าการกระทำนั้นถูกหรือผิด ดีหรือไม่ดี เช่น เมื่อสัมภาษณ์เด็กโดยสมมติเป็นสถานการณ์ว่ามีการทำแก้วแตก เด็กบอกว่าเด็กที่ตั้งใจทำแก้วแตก 1 ใบ ชนน้อยกว่าเด็กที่บังเอิญเปิดประตูตู้เย็นแรงไปจนทำให้แก้วตกลงมาแตก 3 ใบ หลักเกณฑ์ที่เด็กใช้ในการตัดสินการกระทำดังที่กล่าวไปนั้นคือ จำนวนแก้วแตก 3 ใบมากกว่าแก้วแตก 1 ใบ จากกรณีตัวอย่างเดียวกันนี้เมื่อนำเอาไปถามเด็กโตซึ่งมีจริยธรรมอยู่ในขั้นจริยธรรมอิสระ เด็กโตจะยึดเอาเจตนาของการกระทำเป็นหลัก เขาจะตอบว่าเด็กที่ตั้งใจทำแก้วแตก 1 ใบ ชนกว่าเด็กที่ทำแก้วแตก 3 ใบ โดยไม่ได้ตั้งใจ

3. การลงโทษ พือาเจต์ได้แบ่งประเภทของการลงโทษออกเป็น 2 ชนิด คือ ประเภทแรก การลงโทษที่ไม่เกี่ยวข้องกับการกระทำของผู้กระทำผิด มีลักษณะเป็นเผด็จการ ผู้กระทำผิดต้องได้รับความเจ็บปวดหรือทุกข์ใจจากการลงโทษ ตัวอย่างของการลงโทษแบบนี้ ได้แก่ การเขียนตี การดุด่า และการปรับเงิน ข้อสังเกตก็คือ วิธีการลงโทษเหล่านี้ไม่สัมพันธ์กับการกระทำ ประเภทที่สอง ได้แก่การลงโทษที่มีลักษณะเอาการลงโทษไปสัมพันธ์กับการทำความผิด ตัวอย่างเช่น เด็กต้องจ่ายเงินซื้อกระจกหน้าต่างของเพื่อนบ้านที่ตนเองไปทำแตกหรือบางคนอาจจะบอกว่า “ฉันไม่ยอมเล่นกับเธออีกแล้ว เพราะว่าเธอเล่นรุนแรงและหยาบคายกับฉัน” เป็นต้น

การลงโทษประเภทแรกซึ่งเป็นการลงโทษจากผู้อื่นและไม่เกี่ยวกับการกระทำความผิดนั้น เด็กเล็กอายุต่ำกว่า 6 ขวบซึ่งมีจริยธรรมอยู่ในขั้นพื้นฐานเชื่อว่าเกิดจากอำนาจของธรรมชาติ เช่น ถ้าเด็กเดินไปบนสะพานแล้วสะพานเกิดพังทำให้เด็กตกลงไปในแม่น้ำ พวกเด็กที่อยู่ในขั้น จริยธรรมพื้นฐานจะอธิบายว่า เด็กคนนั้นไม่ดีถึงถูกระชาตลงโทษให้สะพานพัง

สำหรับการลงโทษประเภทที่สองนั้นไปกันได้กับขั้นจริยธรรมอิสระ พือาเจต์ ได้สัมภาษณ์เด็กจำนวน 100 คน ซึ่งมีอายุตั้งแต่ 6 – 12 ขวบ ได้ความว่า เด็กที่มีอายุน้อยจะเห็นด้วยกับการลงโทษแบบสัมพันธ์กับความผิดนั้นน้อยกว่าเด็กที่มีอายุมากกว่า

4. ความยุติธรรม ซึ่งหมายถึงการแบ่งกระจายรางวัลและการลงโทษอย่างเสมอภาคกัน จากการศึกษาของพือาเจต์ ได้ข้อสรุปว่า เด็กมีแบบแผนของความคิดเกี่ยวกับความยุติธรรมเป็น 3 ระดับ ระดับแรก คือ ระดับที่เด็กเชื่อว่าอะไรก็ตามที่ผู้ใหญ่สั่ง คือ ความยุติธรรม ระดับที่สอง คือความยุติธรรมที่ได้มาโดยวิธีที่ทุกคนได้รับเท่าเทียมกันหมดโดยวิธีเฉลี่ย ส่วนระดับที่สาม คือความยุติธรรมที่มีการนำเอาความเหมาะสมของสถานการณ์ของแต่ละบุคคลมาพิจารณา ซึ่งอาจจะมีผลทำให้การได้รับรางวัลหรือลงโทษของแต่ละบุคคลไม่เท่าเทียมกัน

แบบแผนของความคิดเกี่ยวกับเรื่องความยุติธรรมนี้สัมพันธ์กับอายุของเด็กด้วย กล่าวคือ เด็กเล็กอายุต่ำกว่า 7 ขวบ จะมีความคิดเรื่องความยุติธรรมอยู่ในระดับแรก คือ เชื่อว่าพ่อแม่ให้เด็กทำอะไรนั้นเป็นความยุติธรรมแล้ว เมื่อเด็กโตขึ้น (อายุ 8 – 10 ขวบ) ความคิดเรื่องความยุติธรรมก็เปลี่ยนไปสู่แบบที่เป็นความเท่าเทียมกันโดยการเฉลี่ย พอโตขึ้นอีกก็จะเริ่มรู้จักความยุติธรรมที่ไม่ได้เป็นแบบหารเฉลี่ย แต่ก็เป็นแบบที่คำนึงถึงสถานการณ์ด้วย ความคิดเกี่ยวกับเรื่องการพัฒนาของจริยธรรมตามที่พือาเจต์ได้ศึกษาค้นคว้าเอาไว้มีหลักสำคัญอยู่ว่า พัฒนาการของสติปัญญาและการคิดหาเหตุผลเป็นพื้นฐานที่จำเป็นของการพัฒนาจริยธรรม แต่ยังไม่เพียงพอยังมีอายุและการเจริญเติบโตตามวัยที่เรียกว่า วุฒิภาวะ (Maturity) มาเสริมอีก จึงจะทำให้พัฒนาการทางจริยธรรมเป็นไปได้อย่างสมบูรณ์ นอกจากนั้นพัฒนาการทางจริยธรรมเป็นเรื่องเฉพาะตัว ถึงแม้จะใช้วิธีซึมซับ (Internalize) จากผู้ใหญ่ แต่สิ่งที่ได้มาจากผู้ใหญ่มีลักษณะเหมือนอาหาร ซึ่งเด็กแต่ละคนรับเอาไปย่อยด้วยระบบย่อยอาหาร (คือ สติปัญญาและการคิด) ของตนเอง เด็กแต่ละคนจึงพัฒนาจริยธรรมของตนเองขึ้นมาแตกต่างกัน เพราะแต่ละคนมีสติปัญญาและการคิดหาเหตุผลที่แตกต่างกัน

ดวงกมล ศรีนิตวรวงศ์ (2538 : 36) ได้สรุปเกี่ยวกับพัฒนาการทางจริยธรรม 2 ลักษณะไว้ว่า จริยธรรมของเด็กเล็กมีลักษณะเป็นจริงเป็นจัง (Realism) คือผิดก็คือผิดไม่มีการยืดหยุ่น ไม่มีการพิจารณาถึงเจตนาของผู้กระทำ ส่วนจริยธรรมของเด็กโตจะมีลักษณะคิดเชื่อมโยงหาเหตุผล (Relativism) โดยเด็กจะพิจารณาถึงเจตนาของผู้กระทำ คิดถึงความน่าเป็นไปได้และความเป็นไปไม่ได้ ดังตัวอย่างสถานการณ์ที่เฟียเจต์สร้างเพื่อศึกษาพัฒนาการทางจริยธรรมของเด็ก โดยสร้างเรื่องสถานการณ์คู่ โดยเรื่องหนึ่งเกี่ยวกับสถานการณ์ที่ผู้กระทำมี

ความตั้งใจดี แต่ผลการกระทำก่อให้เกิดความเสียหายมาก ส่วนอีกเรื่องผู้กระทำมีความตั้งใจไม่ดี แต่ผลการกระทำก่อให้เกิดผลเสียหายน้อยกว่า (สรวงศ์ โค้วตระกูล 2533 : 47 – 48) เรื่องแรก แม่เรียกจอห์นให้มาทานข้าว จอห์นรีบเดินเข้าในห้องเพื่อจะทานข้าว แต่เมื่อผลึกประตูห้องเข้าไป ปรากฏว่าทำถ้ำที่วางอยู่บนเก้าอี้หลังประตูตกลงไป ทำให้แก้วบนถาด 15 ใบ แตกหมดโดยที่จอห์นไม่ทราบเลยว่ามีถาดแก้ววางอยู่บนเก้าอี้หลังประตู เรื่องที่สอง แม่ออกไปธุระนอกบ้าน ปลอมให้เฮนรี่อยู่บ้านคนเดียว เฮนรี่อยากรับประทานแยมที่อยู่บนตู้ จึงปีนขึ้นไปเพื่อเอาแยม ขณะที่เอื้อมมือไปหยิบขวดแยม มือบิดไปถูกแก้วตกลงมาแตก 1 ใบ หลังจากที่ได้เล่าเรื่องให้เด็กฟังแล้ว เพียเจต์ให้เด็กตัดสินว่าใครเป็นคนผิดสมควรได้รับโทษมากกว่า ซึ่งเด็กเล็กจะตอบว่าจอห์นควรได้รับโทษมากกว่า เพราะทำแก้วแตกมากกว่าแสดงว่าเด็กเล็กตัดสินความถูก – ผิดของการกระทำจากความเสียหายที่เกิดขึ้น โดยไม่คำนึงถึงความต้องการหรือเจตนาของผู้กระทำ

1.4.2.2 ทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมของโคลเบอร์ก (Kohlberg)

โคลเบอร์ก (Kohlberg, 1976) ได้ศึกษาพัฒนาการทางจริยธรรมโดยอาศัยทฤษฎีของเพียเจต์เป็นพื้นฐาน กลุ่มตัวอย่างเป็นทั้งเด็กวัยรุ่น และผู้ใหญ่ การศึกษาใช้ทั้งวิธีการสัมภาษณ์ และการเขียนตอบ โคลเบอร์ก ได้จัดลำดับเหตุผลที่ได้จากกลุ่มตัวอย่างเป็น 6 พวก แล้วทำการตรวจสอบหลายครั้ง จึงสรุปว่าพัฒนาการทางจริยธรรมของ人有 6 ขั้น ขั้นของพัฒนาการทางจริยธรรมโดยถือจากกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ว่าอยู่ในระดับอายุนี้ให้เหตุผลมีลักษณะแบบนี้ แต่ละขั้นจะแทนระบบความคิด ซึ่งได้จากส่วนใหญ่ว่ามีกระบวนการความคิดทางจริยธรรมอย่างไร แต่ละขั้นจะแทนระบบความคิด ซึ่งได้จากส่วนใหญ่ว่ามีกระบวนการความคิดทางจริยธรรมอย่างไร แต่ละขั้นยังเป็นส่วนหนึ่งของขั้นที่สูงขึ้นไป ขั้นที่สูงกว่าจะแสดงถึงความเข้าใจที่เหนือกว่า มีการรับรู้ที่กว้างขวาง ลึกซึ้งและเป็นนามธรรมมากกว่า การแก้ปัญหาที่มีหลักเกณฑ์มีเหตุผลมากกว่า พัฒนาการทั้ง 6 ขั้น จัดเป็น 3 ระดับ แต่ละระดับมี 2 ขั้น ดังนี้

1. ระดับก่อนกฎเกณฑ์หรือระดับเริ่มมีจริยธรรม (Preconventional Level) เป็นระดับที่มีในเด็กส่วนมากที่อายุต่ำกว่า 10 ขวบ การตัดสินใจเลือกการกระทำในสิ่งที่เป็นการประโยชน์แก่ตนเองเท่านั้น จะไม่คำนึงถึงผลที่จะเกิดแก่ผู้อื่น ในระดับนี้รางวัล และการลงโทษเป็นแรงกระตุ้นที่สำคัญ

ขั้นที่ 1 ขั้นหลบหลีกการลงโทษ (The Punishment and Obedience Orientation) เด็กเล็กอายุต่ำกว่า 7 ขวบ ชอบใช้หลักการหลีกเลี่ยงมิให้ได้รับโทษเป็นเหตุผลในการกระทำหรือเขาจะเลือกกระทำในทางที่จะเกิดประโยชน์แก่ตัวเองมากกว่า แต่เนื่องจากเด็กเล็กนี้ ยังเป็นบุคคลที่ต้องพึ่งพาและอยู่ในอำนาจของผู้ใหญ่ จึงมีความจำเป็นต้องเชื่อฟังคำสั่งเด็กในระยะนี้เข้าใจคำว่า ความดี ไปในความหมายว่า คือสิ่งที่ทำแล้วไม่ถูกลงโทษ เช่น เด็กยอมสัฟหลังอาหารเพราะกลัวแม่ดุ ฉะนั้นการกระทำที่ถูกต้องจึงหมายถึง การเชื่อฟังผู้มีอำนาจเหนือกว่า เหตุผลในการกระทำหรือไม่กระทำให้สิ่งใดขึ้นอยู่กับไม่ถูกลงโทษเป็นเรื่องสำคัญ

ขั้นที่ 2 ขั้นการแสวงหารางวัล (The Instrumental Relativist Orientation) เด็กเล็ก ๆ นั้นจะถูกผู้ใหญ่ดูว่าหรือเชียนตีเพื่อที่จะให้เขาทำให้ถูกหรือกระทำตนเป็นคนดี เมื่อเด็กอายุมากขึ้น ระหว่าง 7 ขวบถึง 10 ขวบ จะมีความรู้สึกว่าเป็นของธรรมดาสำหรับการกระทำของผู้ใหญ่ เด็กจะค่อย ๆ เห็นความสำคัญของการได้รับรางวัลหรือคำชมเชยการสัญญาว่าจะให้รางวัลจึงเป็นแรงจูงใจให้เขากระทำความดีได้มากกว่าการดูดำหรือขู่ว่าจะลงโทษ เช่น เด็กผู้หญิงจะช่วยบิดามารดาทำความสะอาดบ้าน เพื่อว่าจะได้เงินรางวัลมากขึ้น และเด็กชายจะช่วยรดน้ำต้นไม้ ก็เพื่อจะได้รับคำชมเชย และเด็กในวัยนี้เริ่มรู้จักแลกเปลี่ยนกันแบบเด็ก ๆ เช่น เมื่อเขาให้ฉันมา ฉันก็ต้องตอบแทนเขาไป เริ่มมีความเข้าใจในความคิดของคนอื่น

2. ระดับตามเกณฑ์หรือระดับทำตามสังคมและประเพณี (Conventional Level) อายุ 10 – 16 ปี เป็นระดับที่มีในวัยรุ่นและวัยผู้ใหญ่ส่วนมากในทุก ๆ สังคม การดำเนิน และการยกย่องชมเชยจากสังคมเป็นสิ่งที่ควบคุมความประพฤติ

ขั้นที่ 3 ขั้นทำตามผู้อื่นเห็นชอบ (The Interpersonal Concordance or “Good Boy – Nice Girl” Orientation) เด็กที่เข้าสู่วัยรุ่นจะให้ความสำคัญแก่กลุ่มเพื่อนมาก เด็กในวัยนี้ส่วนมากจะทำในสิ่งที่ตนคิดว่าคนอื่นจะเห็นด้วย เพื่อให้เป็นที่ชอบพอของเพื่อนฝูงและเป็นที่ยอมรับของกลุ่มเพื่อน หลักการขั้นนี้จะใช้มากในเด็กอายุประมาณ 13 ปี

ขั้นที่ 4 ขั้นทำตามสังคม (The “Low and Order” Orientation) วัยรุ่นเป็นผู้ที่มีความรู้ มีประสบการณ์มากพอที่จะทราบว่า สังคมประกอบด้วยบุคคลต่าง ๆ แต่ละกลุ่มมีกฎเกณฑ์ให้สมาชิกยึดถือ บางกลุ่มมีเจ้าหน้าที่รักษากฎเกณฑ์เหล่านั้นด้วย และเขาเข้าใจในหน้าที่ของตนในกลุ่มต่าง ๆ และมีศรัทธาต่อกฎเกณฑ์ของกลุ่มมากพอสมควร เขามีความเข้าใจบทบาทคนอื่นด้วยว่าคนนั้นมีตำแหน่งอย่างนั้นจึงปฏิบัติอย่างนั้น การกระทำที่ถูกต้องนั้นจะพิจารณาเพื่อกลุ่มเพื่อส่วนรวมด้วย

3. ระดับเหนือกฎเกณฑ์หรือระดับทำตามจริยธรรมของตนเอง (Postconventional Level) วัยผู้ใหญ่เพียงส่วนน้อยเท่านั้นที่มีจริยธรรมในขั้นนี้ และมักจะเป็นอายุ 16 ปี ขึ้นไปบุคคลระดับเหนือกฎเกณฑ์จะเป็นผู้ซึ่งแยก “ตน” ออกจากกฎเกณฑ์และความคาดหวังของผู้อื่นและกำหนดค่าของตัวเองในรูปของหลักจริยธรรมที่ตนเลือก คนในระดับเหนือกฎเกณฑ์บางคนจะเข้าใจและยอมรับกฎเกณฑ์ทางสังคม แต่การยอมรับกฎเกณฑ์ของสังคมจะตั้งอยู่บนพื้นฐานของหลักจริยธรรมโดยทั่วไปที่กำหนดขึ้นอย่างที่เป็นที่ยอมรับกัน และเป็นรากฐานของกฎของสังคม (Society Rules) หลักจริยธรรมเหล่านี้ในบางกรณีจะขัดแย้งกับกฎเกณฑ์ของสังคม ซึ่งในกรณีเช่นนี้พวกเหนือกฎเกณฑ์จะพิจารณาตัดสินโดยใช้หลักจริยธรรมมากกว่าที่จะใช้กฎเกณฑ์

ขั้นที่ 5 ขั้นทำตามสัญญา (The Social Contract, Legalistic Orientation) บุคคลที่ใช้หลักการในขั้นนี้ จะมีการกระทำที่หลบหลีก มิให้ถูกตราหน้าว่าเป็นคนขาดเหตุผล เป็นคนไม่แน่นอน ใจโลเลไม่มีหลักยึด ไม่มีจุดมุ่งหมายที่แน่นอน คำว่า “หน้าที่”

ของบุคคลในขั้นนี้ หมายถึง การทำตามที่ตกลงหรือสัญญาไว้กับผู้อื่น โดยคำนึงถึงสิทธิเสรีภาพของบุคคลอื่น เห็นประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าส่วนตน มีความเคารพตนเอง และต้องการให้คนอื่นเคารพตนเองด้วย จริยธรรมขั้นนี้พบมากในผู้ใหญ่หรือวัยรุ่นตอนปลายบางคน

ขั้นที่ 6 ขั้นยึดอุดมคติสากล (The Universal Ethical Principle Orientation) พัฒนาการทางจริยธรรมขั้นนี้จะพบในผู้ใหญ่ที่มีความเจริญทางสติปัญญาในขั้นสูงมีประสบการณ์และมีความรู้อย่างกว้างขวางเกี่ยวกับสังคมและวัฒนธรรมของตนเองและของสังคมอื่น ๆ ในโลก บุคคลที่ใช้หลักการในขั้นนี้จะเป็นผู้ที่รับเอาความคิดเห็นที่เป็นสากลของผู้เจริญแล้วมีสายตาหรือความคิดเห็นที่กว้างไกลว่ากลุ่มหรือสังคมของตนที่เป็นสมาชิกอยู่ บุคคลประเภทนี้จะมีอุดมคติหรือคุณธรรมประจำใจ เช่น ยึดถือโลกบาลธรรม 2 ประการ คือ หิริ ความละอายแก่ใจตนเองในการที่จะกระทำชั่ว และมีโอตตปปะ คือความเกรงต่อบาป เพราะมีความเชื่อในหลักสากลที่ว่าความเลวนั้นถ้าบุคคลกระทำแล้วถึงแม้จะรอดพ้นไม่ถูกผู้ใดลงโทษ แต่โทษที่ได้รับคือผู้กระทำความเลวนั้นจะมีจิตใจต่ำลง

ดวงเดือน พันธุมนาวิน และเพ็ญแข ประจันปัจจนึก (2520 : 44) ได้สรุปทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมของโคลเบอร์ก ทั้ง 6 ขั้น ให้เห็นได้ชัดเจนถึงความสัมพันธ์ระหว่างการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมและอายุของบุคคล ดังนี้

ตาราง 1 แสดงเหตุผลเชิงจริยธรรม 6 ขั้น แบ่งเป็น 3 ระดับ ในทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมของโคลเบอร์ก

ขั้นการให้เหตุผลเชิงจริยธรรม	ระดับของจริยธรรม
ขั้นที่ 1 หลักการหลบหลีกการถูกลงโทษ (2 - 7 ปี)	1. ระดับก่อนเกณฑ์ (2 – 10 ปี)
ขั้นที่ 2 หลักการแสวงหารางวัล (7 – 10 ปี)	
ขั้นที่ 3 หลักการทำตามที่ผู้อื่นเห็นชอบ (10 – 13 ปี)	2. ระดับตามกฎหมายเกณฑ์ (10 – 16 ปี)
ขั้นที่ 4 หลักการทำตามหน้าที่ทางสังคม (13 – 16 ปี)	

ขั้นที่ 5 หลักการทำงานตามคำมั่นสัญญา (16 ปีขึ้นไป) ขั้นที่ 6 หลักการยึดอุดมคติสากล (ผู้ใหญ่)	3. ระดับเหนือกฎเกณฑ์ (16 ปีขึ้นไป)

โคลเบอร์ก (Kohlberg, 1976) เชื่อว่า พัฒนาการของการให้ เหตุผลเชิงจริยธรรมเป็นไปตามลำดับขั้น จากขั้นที่หนึ่งผ่านไปตามลำดับจนถึงขั้นที่หก จะข้ามขั้นไม่ได้ เพราะคนเราจะให้เหตุผลในขั้นที่ต่ำกว่าก่อน ต่อมาเมื่อได้รับประสบการณ์ทางสังคมใหม่ ๆ เพิ่มขึ้นหรือสามารถเข้าใจความหมายของประสบการณ์เก่าได้ดีขึ้น จึงเกิดการเปลี่ยนแปลงทางความคิดและเหตุผล ทำให้การให้เหตุผลในขั้นที่สูงมีมากขึ้น ส่วนเหตุผลในขั้นที่ต่ำกว่าจะได้รับการใช้น้อยลงทุกทีและถูกทิ้งไปในที่สุด

ส่วนบ่อเกิดของเหตุผลเชิงจริยธรรมนั้น โคลเบอร์กมีความเห็นว่าจากการพัฒนาทางการเรียนรู้ในขณะที่ยังเด็กได้มีโอกาสติดต่อสัมพันธ์กับผู้อื่น การได้เข้ากลุ่มทางสังคมประเภทต่าง ๆ จะช่วยให้ผู้ที่มีความฉลาดได้เรียนรู้บทบาทของตนเองและของผู้อื่นจะช่วยให้เขาพัฒนาทางจริยธรรมในขั้นสูงขึ้นได้อย่างรวดเร็ว โคลเบอร์กเชื่อว่าการพัฒนาทางจริยธรรมนั้นมิใช่การรับความรู้จากการพร่ำสอนของผู้อื่นโดยตรง แต่เป็นการผสมผสานระหว่างความรู้เกี่ยวกับบทบาทของตนเองและบทบาทของผู้อื่นด้วย รวมทั้งข้อเรียกร้องและกฎเกณฑ์ของกลุ่มต่าง ๆ ซึ่งอาจจะขัดแย้งกัน แต่ในขณะเดียวกันก็ผลักดันให้บุคคลพัฒนาไปตามขั้นตอนในทิศทางเดียวกันเสมอ ไม่ว่าบุคคลจะอยู่ในกลุ่มใดหรือสังคมใดก็ตาม (ดวงเดือน พันธุมนาวิน, 2524 : 31)

จากเอกสารดังกล่าวข้างต้น จะเห็นได้ว่าการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมมีความสำคัญและจำเป็นสำหรับบุคคลทุกคน เพราะเป็นสิ่งที่อยู่เบื้องหลังการคิดพิจารณาตัดสินใจในการเลือกที่จะกระทำหรือเลือกที่จะไม่กระทำพฤติกรรมต่าง ๆ ให้เหมาะสมกับสถานการณ์ในชีวิตประจำวัน ซึ่งตามปกติบุคคลจะมีความสามารถในการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมสูงขึ้นตามวัยและประสบการณ์ที่ได้รับจากสังคม แต่อย่างไรก็ตามความสามารถในการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมของบุคคลก็มีโอกาสที่จะหยุดชะงักอยู่ในขั้นพัฒนาการทางจริยธรรมขั้นใดขั้นหนึ่ง ซึ่งไม่เหมาะสมกับวัยในขณะนั้นได้ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงเห็นความสำคัญอย่างยิ่งในการพัฒนาหรือยกระดับจิตใจของเด็กที่มีพัฒนาการของการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมไม่เหมาะสมกับวัยในขณะนั้น

2. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion)

2.1 แนวคิดและความเป็นมาของการสนทนากลุ่ม

วีรสิทธิ์ สิทธิไตรย์ และโยธิน แสงวดี (2536 : 1) และ ภาณี วงษ์เอก (2541 : 253) ได้กล่าวว่า การสนทนากลุ่ม เป็นวิธีการศึกษาวิจัยแบบหนึ่งของการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพเป็นการวิจัยเพื่อให้เกิดความเข้าใจเกี่ยวกับความนึกคิด จิตใจ และพฤติกรรมของมนุษย์รวมทั้งปัจจัย

ที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมนั้น ๆ และยังทำให้ทราบถึงปฏิกิริยาของบุคคลที่มีต่อสิ่งเร้าคำถามในวงสนทนากลุ่มจะเป็นคำถามที่ถามถึงความรู้สึก การตัดสินใจ การให้เหตุผล แรงจูงใจ หรือสถานการณ์ต่าง ๆ การสนทนากลุ่มมีลักษณะเป็นการพูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกันอย่างกว้างขวางของผู้เข้าร่วมสนทนากันเองและกับนักวิจัย การสนทนามีความเป็นอิสระในการแสดงความเห็น ตลอดจนการโต้แย้งปัญหาหรือหัวข้อของการสนทนาถูกกำหนดโดยนักวิจัย หรือผู้สนใจทำการศึกษาในเรื่องนั้น ๆ แล้วเลือกสรรบุคคลที่คิดว่าสามารถให้คำตอบในเรื่องที่สนใจได้ตรงประเด็นที่สุดเข้าร่วมในการสนทนา

ภาณี วงษ์เอก (2541 : 353) กล่าวว่า ในการศึกษาเชิงคุณภาพทั่วไปนั้น วิธีการสนทนากลุ่มที่รู้จัก และเรียกกันมีอยู่ 2 วิธี คือ การสัมภาษณ์แบบเจาะจง (Focused Interview) และการสนทนากลุ่มแบบธรรมชาติ (Group Discussion) ส่วนการสนทนากลุ่มนั้นจะมีลักษณะแตกต่างกันออกไป ซึ่งในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยใช้วิธีการสนทนากลุ่มมาเป็นแนวทางในการพิจารณายืนยันคุณลักษณะของวัยรุ่นไทยที่พึงประสงค์และพิจารณาคุณลักษณะที่สำคัญเพื่อพัฒนาต่อไป

การสนทนากลุ่ม เป็นการนำเอาทั้งสองวิธีมารวมกัน คือการสนทนาเป็นกลุ่มและมีประเด็นปัญหาที่เฉพาะเจาะจงในการสนทนาแต่ละครั้ง แต่โดยหลักใหญ่แล้ว วิธีการศึกษาทั้ง 3 วิธีการดังกล่าวนั้น เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลจากบุคคลตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป จนถึง 10 หรือ 12 คน โดยมีข้อสมมติฐานที่เหมือนกันว่า เราจะรู้ถึงปฏิกิริยาโต้ตอบของคนได้อย่างละเอียดซึ่งโดยการกระตุ้นให้คนหันมาสนใจในสิ่งเดียวกัน และมาแสดงความคิดเห็นร่วมกันซึ่งอยู่ในลักษณะการเคลื่อนไหวภายในกลุ่ม (Group Dynamics) และผู้วิจัยก็จะสังเกตพฤติกรรมของบุคคลในกลุ่มที่ศึกษาตลอดจนบันทึกการโต้ตอบกันภายในกลุ่มด้วยการบันทึกเทป หรือการจดบันทึกเอาไว้เพื่อการวิเคราะห์ต่อไป การกระตุ้นดังกล่าวนี้อาจทำได้หลายวิธีด้วยกัน เช่น การให้ชมภาพยนตร์ ฟังการกระจายเสียงให้อ่านบทความ หรือหนังสือ การจุดประเด็นในการสนทนาเฉพาะเรื่องที่สนใจจะศึกษา หรือแม้กระทั่งการที่จะให้กลุ่มที่จะศึกษาร่วมอยู่ในเหตุการณ์ การกระทำดังกล่าวทั้งหมดนี้ถือว่าเป็นสิ่งกระตุ้นให้เกิดการเคลื่อนไหวภายในกลุ่ม แต่ละวิธีมีวิธีการที่แตกต่างกันบ้างซึ่งก็แล้วแต่ผู้นำไปประยุกต์ใช้แต่ในที่นี้ จะขอกล่าวถึงการนำหลักเกณฑ์ดังกล่าวนี้มาประยุกต์ใช้ในการศึกษาด้วยวิธีการจัดสนทนากลุ่มเท่านั้น (ภาณี วงษ์เอก. 2541 : 344 – 345)

การสนทนากลุ่ม ได้เริ่มเข้าสู่วงการทางวิชาการเมื่อประมาณ พ.ศ. 2522 เนื่องจากในแวดวงวิชาการได้ให้ความสนใจกับการศึกษาวิธีนี้ ซึ่งเห็นว่าเป็นเทคนิคการวิจัยประยุกต์ที่มีประโยชน์มาก จึงได้เริ่มนำเอามาใช้ด้วยวัตถุประสงค์ที่แตกต่างกัน เช่น The U.S. National Cancer Institute's Information Branch ใช้การศึกษาวิจัยแบบสนทนากลุ่ม เพื่อเป็นเทคนิคในการทดสอบโครงการให้การศึกษาแก่ประชาชน ในเรื่องการป้องกันโรคมะเร็ง The U.S. National Heart, Lung and Blood Institute ใช้เพื่อเป็นแนวทางสำหรับทำโครงการให้ความรู้แก่ประชาชนเกี่ยวกับอันตราย และวิธีการป้องกันความดันโลหิตสูง UNICEF ใช้เป็นงานวิจัยประยุกต์ส่วน

หนึ่งที่จะให้ได้ข้อมูลระดับลึก เกี่ยวกับทัศนคติของประชาชน และพฤติกรรมอันเกี่ยวข้องกับการเลี้ยงลูกด้วยนมในประเทศที่กำลังพัฒนา ในการศึกษาเกี่ยวกับการวางแผนครอบครัวที่เม็กซิโก ได้ใช้เทคนิคนี้เพื่อหาข้อมูลการพัฒนาโครงการขยายตลาดผลิตภัณฑ์เกี่ยวกับการคุมกำเนิด ส่วนในการศึกษาเรื่องการวางแผนครอบครัวในเขตเมืองของอินโดนีเซียในการจัดสนทนากลุ่มเพื่อเป็นก้าวแรกในการที่จะเก็บรวมข้อมูล เพื่อการวิจัยแบบสำรวจในขั้นต่อไป (ภาณี วงษ์เอก. 2541 : 344 – 345; อ้างอิงจาก Schearer. 1981) นอกจากนี้โครงการ “Focus Group Research on the Determinants of Fertility in Southern Thailand” (ภาณี วงษ์เอก. 2541 : 344 – 345; อ้างอิงมาจาก Havanon. et al., 1983) ก็ได้เริ่มนำเอาการจัดสนทนากลุ่ม มาประยุกต์ใช้ในการศึกษาวิจัยทางด้านประชากรและวางแผนครอบครัวในประเทศไทย

2.2 ความหมายของการสนทนากลุ่ม

วีรสิทธิ์ สิทธิไตรย์ และโยธิน แสงดี (2536 : 2 – 3) ได้ให้ความหมายของการสนทนากลุ่มไว้ว่าเป็นการรวบรวมข้อมูลจากการนั่งสนทนากับผู้ให้ข้อมูล (Key Informants) เป็นกลุ่ม ซึ่งผู้ร่วมสนทนากลุ่มนี้จะได้มาจากการเลือกสรรตามหลักเกณฑ์ที่นักวิจัยกำหนดไว้ว่าจะเป็นผู้ที่สามารถให้คำตอบตรงประเด็นและสามารถตอบวัตถุประสงค์ที่สนใจศึกษามากที่สุด

สุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ (2544 : 240 – 241) ได้ให้ความหมายของการสนทนากลุ่มไว้ว่าเป็นวิธีการเก็บข้อมูลโดยใช้วิธีนี้เก็บข้อมูลและจะนัดหมายผู้ให้ข้อมูลประชุมร่วมกัน ณ ที่แห่งใดแห่งหนึ่งเพื่อการซักถามเก็บข้อมูลต่าง ๆ ตามที่ต้องการ ผู้ให้ข้อมูลทั้งหมดจะต้องเป็นบุคคลที่เกี่ยวข้อง การแสดงความคิดเห็นหรือการซักถามจะเป็นไปในลักษณะของการสนทนาผู้ให้ข้อมูลทุกคนควรได้รับการบอกกล่าวชักจูงว่าตนมีความสำคัญและความสามารถในการแสดงความคิดเห็น การให้ความคิดเห็นเป็นไปอย่างอิสระและไม่กระทบกระเทือนทำให้เสียประโยชน์ใด ๆ

จากความหมายพอสรุปได้ว่าการสนทนากลุ่มหมายถึงการรวบรวมข้อมูลที่ได้จากการให้ข้อมูลให้ข้อคิดเห็นของผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่ม

2.3 ขนาดของกลุ่มที่ร่วมสนทนา

วีรสิทธิ์ สิทธิไตรย์ และ โยธิน แสงดี (2536 : 2 – 3) กล่าวว่า การสนทนากลุ่มได้กำหนดหลักเกณฑ์ไว้ว่าผู้ที่จะเข้าร่วมกลุ่มนั้นจะต้องมีลักษณะคล้าย ๆ กันในหลาย ๆ ด้าน (Homogenous) นอกจากนี้กลุ่มสนทนาควรจะต้องมากกว่า 3 – 4 คน ทั้งนี้เพราะว่ากลุ่มที่นักวิจัยจะทำการสนทนาแบบรวบรวมข้อมูลนี้ ไม่ใช่เป็นกลุ่มที่เกิดขึ้นจากธรรมชาติ แต่เป็นการรวมกลุ่มให้เกิดขึ้นแล้วทำบรรยากาศในวงสนทนาให้เป็นธรรมชาติ และสร้างสรรค์ให้เกิดการเสวนากันในลักษณะที่เป็นการพูดคุยกัน แสดงความคิดเห็นทั้งสองสอดคล้องและเป็นการโต้แย้ง ดังนั้นถ้าสมาชิกกลุ่มเพียง 3-4 คน ก็จะไม่เกิดการโต้แย้งหรือการแสดงความคิดเห็นเท่าที่ควรเพราะเป็นกลุ่มเล็กเกินไป ประกอบกับเป็นการจัดตั้งกลุ่ม นักวิจัยและสมาชิกกลุ่มยังไม่คุ้นเคยกัน การโต้แย้งหรือการเสนอแนวคิดต่าง ๆ ก็อาจจะเกิดขึ้นได้น้อย ดังนั้น กลุ่มนักคิดทางวิจัยธุรกิจการตลาดและนักวิจัยทางสังคมศาสตร์ที่นำวิธีการสนทนากลุ่มย่อยมาใช้ จึงนำหลักการของนัก

จิตวิทยาสังคมและนักจิตวิทยาคลินิกที่ใช้ในการทดลองศึกษาการโต้แย้งของคนเป็นกลุ่มว่ากลุ่มคนที่มีขนาดระหว่าง 7 – 8 คนนี้ เป็นกลุ่มที่มีลักษณะการตอบโต้และโต้แย้งกันดีที่สุดเป็นขนาดกลุ่มที่ก่อให้เกิดการสนทนาที่มีลักษณะเปิดกว้างที่จะให้ผู้ร่วมสนทนาทุกคนไม่อายและแต่ละคนวิพากษ์วิจารณ์ได้ดีที่สุด เป็นกลุ่มคนกำลังเหมาะสมในการจุดประเด็นซักถามนั่นเอง

โทมัส (Thomas.2000 : 3) กล่าวว่า ขนาดของกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหรือผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่มควรมีจำนวนระหว่าง 7 – 10 คน

ไบรแมน (Bryman.2001 : 341) กล่าวว่า ขนาดของกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหรือผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่ม ควรมีจำนวนระหว่าง 6 – 10 คน

วิจิตรพร หล่อสุวรรณกุล (2544 : 130) ได้กำหนดจำนวนผู้ให้ข้อมูลหลักในการสนทนากลุ่มศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานที่ใช้ในการพัฒนาหลักสูตรด้วยการเลือกแบบเจาะจง จำนวน 10 คน

ดังนั้นในการสนทนากลุ่มในครั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดผู้เข้าร่วมสนทนา 9 คน ซึ่งนับว่าเป็นขนาดที่กำลังเหมาะที่จะก่อให้เกิดการถกประเด็นปัญหาและการเสวนากลุ่ม ถ้าหากกลุ่มมีขนาดใหญ่กว่านี้เป็น 10 – 12 คน ก็จะมีลักษณะเป็นกลุ่มใหญ่ และในวงสนทนาอาจจะมีการแบ่งกลุ่มย่อยหันหน้าเข้าสนทนากันเอง ซึ่งจะลำบากในการนั่งสนทนาเป็นกลุ่มและยากต่อการสรุปประเด็นปัญหาหรือวิเคราะห์ข้อมูล

2.4 หลักการจัดสนทนากลุ่ม

หลักการจัดสนทนากลุ่มที่สำคัญ คือ ผู้ที่ให้ข้อมูลหรือผู้ที่เข้าร่วมสนทนากลุ่ม (ยกเว้นผู้วิจัย) จะต้องเป็นผู้ที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับเรื่องที่จะศึกษานั้น และทุกคนจะต้องเข้ามาด้วยความสมัครใจพร้อมที่จะให้ข้อมูล ข้อเท็จจริงตามประสบการณ์และความคิดเห็นของตน (สุชาติ ประเสริฐรัฐสินธุ์. 2544 : 241) และหลักการจัดสนทนากลุ่มเท่าที่นิยมใช้กันมีจุดมุ่งหมายดังนี้ (ภาณี วงษ์เอก. 2536 : 401 – 402)

1. ใช้ในการสร้างสมมุติฐานใหม่ ๆ (Generating Hypotheses)
2. ใช้ในการสำรวจความคิดเห็น ทศนคติ และ คุณลักษณะต่าง ๆ ของประชากร (Exploring Opinions, Attitudes and Attributes)
3. ใช้ในการทดสอบแนวความคิดใหม่ในเรื่องที่เกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ที่ผลิตขึ้นมาใหม่ (Testing New Product Items)
4. ใช้ในการประเมินผลทางด้านธุรกิจ (Evaluating Commercials)
5. ใช้ในการกำหนดคำถาม และเพื่อทดลองใช้แบบสอบถาม (Identifying and Pretesting Questionnaire Items)
6. ใช้ในการสนทนากลุ่มเพื่อเป็นการค้นหาคำตอบที่ยังคลุมเครือ หรือไม่แน่ชัดของการวิจัยแบบสำรวจ ซึ่งเรียกว่าเป็นการใช้การสนทนากลุ่มเพื่อช่วยเสริมให้งานวิจัยสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

2.5 การเตรียมการก่อนการจัดกลุ่มสนทนา

2.5.1 การกำหนดหัวข้อประเด็นและแนวคำถามที่จะใช้ในการจัดกลุ่มสนทนาผู้วิจัยได้กำหนดหัวข้อประเด็น และแนวคำถามจากวัตถุประสงค์ในการวิจัย และปัญหาในการวิจัยออกมาเป็นร่างแนวคำตอบย่อย แล้วนำคำถามย่อยที่ร่างไว้มาเรียบเรียงเป็นข้อคำถามจัดลำดับและผูกเป็นเรื่องราวเพื่อนำการสนทนาให้เป็นขั้นตอน และจัดลำดับความคิดให้เป็นหมวดหมู่เกี่ยวกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของเด็กไทย

2.5.2 การเตรียมบุคลากรในการจัดกลุ่มสนทนา ผู้วิจัยได้เตรียมบุคลากรในการร่วมกันจัดกลุ่มสนทนา ดังนี้

2.5.2.1 ผู้ดำเนินการสนทนา (Moderator) ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยเป็นผู้ดำเนินการสนทนาในการจัดกลุ่มสนทนาด้วยตนเองเนื่องจากผู้วิจัยเป็นผู้ที่ได้ศึกษาแนวคิดและภูมิหลังเกี่ยวกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของเด็กไทย จนเข้าใจปัญหาและแนวคิดที่ใช้ในการศึกษาทำให้สามารถที่จะควบคุมประเด็นการสนทนากลุ่มได้ สามารถกระตุ้นให้สมาชิกกลุ่มอธิบายความรู้สึก ในประเด็นที่ซักถามความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณลักษณะของเด็กไทย พร้อมทั้งสามารถคิดวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้รับเพื่อเชื่อมโยงหาความสัมพันธ์ระหว่างข้อมูลนั้นกับข้อมูลอื่นที่ได้รับคำตอบมาก่อน

2.5.2.2 ผู้จัดบันทึกคำสนทนา (Note – taker) คือ ผู้ที่ทำหน้าที่จดคำพูดทุกคำพูดในการสนทนากลุ่มให้ได้มากที่สุด รวมทั้งจดกิริยาท่าทางของสมาชิกผู้เข้าร่วมกลุ่มสนทนาเพื่อเป็นประโยชน์แก่ผู้วิจัยที่จะนำมาใช้ประกอบการศึกษาถึงบรรยากาศของการจัดกลุ่มสนทนาในแต่ละครั้ง เพื่อเป็นพื้นฐานในการวิเคราะห์ข้อมูลจากคำพูดและท่าทางของผู้ร่วมสนทนากลุ่ม นอกจากนี้ผู้จัดบันทึกคำสนทนาต้องทำหน้าที่ช่วยผู้ดำเนินการสนทนา โดยเป็นผู้คอยเตือนผู้ดำเนินการสนทนาให้ถามบางคำถามที่ละเอียดหรือลืมหืมถามหรือถามข้ามไป โดยก่อนเริ่มการจัดกลุ่มสนทนา ผู้จัดบันทึกคำสนทนากลุ่มจะเขียนแผนผังการนั่งสนทนากลุ่มให้ผู้ดำเนินการสนทนากลุ่ม เพื่อให้ผู้ดำเนินการสนทนากลุ่มและผู้จัดบันทึกคำสนทนากลุ่มได้ทราบว่าสมาชิกกลุ่มคนใดนั่ง

ตรงไหนและผู้ร่วมสนทนากลุ่มที่นั่งในตำแหน่งต่าง ๆ นั้นชื่ออะไร เพื่อช่วยให้การดำเนินการจัดกลุ่มสนทนาเป็นไปด้วยบรรยากาศที่ดี และผู้จัดบันทึกคำสนทนากลุ่มก็สามารถจะจดบันทึกคำสนทนากลุ่มได้ง่ายขึ้น ซึ่งในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ขอความร่วมมือจากผู้ช่วยวิจัยที่มีประสบการณ์เป็นผู้จัดบันทึกคำสนทนาในการสนทนากลุ่ม และเคยทำงานภาคสนามมาแล้ว เป็นผู้จัดบันทึกคำสนทนา

2.5.2.3 เจ้าหน้าที่บริการทั่วไป (Provider) เป็นบุคคลที่คอยเอื้ออำนวยความสะดวกแก่ผู้ที่อยู่ในกลุ่มสนทนา โดยการบริการน้ำดื่ม อาหารว่าง บันทึกรูปถ่าย เปลี่ยนเบาะ ซึ่งในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ขอความร่วมมือจากผู้ช่วยผู้วิจัยที่มีประสบการณ์ในการเป็นเจ้าหน้าที่บริการทั่วไปในการจัดกลุ่มสนทนา และเคยทำงานภาคสนามมาแล้ว เป็นผู้ให้บริการทั่วไป

2.5.2.4 การเตรียมอุปกรณ์ในการรวบรวมข้อมูลในการจัดกลุ่มสนทนา อุปกรณ์ในการรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ คือ เทปบันทึกเสียง เพราะในการจัดกลุ่มสนทนานั้นตลอดเวลาของการสนทนา จะมีการถกประเด็นของปัญหา มีการโต้แย้ง เป็นกระแสดความคิดเห็นที่สวนกันไปมา หลายเสียงหลายความคิดเห็น บางครั้งมีการพูดพร้อมกันหลายคน หรือมีการถกเถียงโต้ตอบกันรวดเร็ว ซึ่งผู้จัดบันทึกคำสนทนาจะบันทึกไม่ทัน จึงต้องบันทึกเสียงเอาไว้ นอกจากเทปบันทึกข้อมูลแล้ว ผู้วิจัยได้เตรียมวัสดุ อุปกรณ์ ที่ใช้ในการเก็บข้อมูลการจัดกลุ่มสนทนาต่อไปนี้ เช่น ดินสอ ปากกา ยางลบ กระดาษ ฯลฯ

2.5.3 สถานที่จัดกลุ่มสนทนา ผู้วิจัยเลือกสถานที่ที่จัดกลุ่มสนทนาที่สะดวกสำหรับสมาชิกทุกคนมากที่สุดและเป็นพื้นที่ที่สมาชิกคุ้นเคย บรรยากาศที่เงียบ อากาศถ่ายเทได้ดี ไม่มีเสียงรบกวน และเป็นสัดส่วนเฉพาะในการสนทนากลุ่มในครั้งนี้

2.5.4 ระยะเวลาที่ใช้ในการจัดกลุ่มสนทนา ผู้วิจัยใช้เวลาในการจัดกลุ่มสนทนาประมาณ 2 ชั่วโมง

2.5.5 การกำหนดบุคคลที่เข้าร่วมการสนทนา การจัดกลุ่มสนทนาในการวิจัยครั้งนี้ สมาชิกประกอบด้วยบุคคลที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับนักเรียน และผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้เชี่ยวชาญ ตลอดจนนักจิตวิทยาที่มีความรู้เกี่ยวกับคุณลักษณะของเด็กไทย จำนวนทั้งสิ้น 8 คน

2.5.6 ขั้นตอนในการจัดสนทนากลุ่ม ในการจัดสนทนากลุ่มควรมีขั้นตอนดังนี้ (ภาณี วงษ์เอก. 2536 : 403 – 404)

2.5.6.1 เลือกบุคคลที่จะให้เข้าร่วมสนทนากลุ่มด้วยแบบฟอร์มที่เตรียมไว้ตามขนาดของกลุ่มที่ต้องการโดยทั่ว ๆ ไปควรจะประมาณ 6-12 คน เพราะหัวข้อบางหัวข้อที่ยากหรือไม่สนใจสำหรับผู้สนทนาในกลุ่ม จะทำให้ผู้วิจัยไม่สามารถจุดประเด็นที่เร้าให้เกิดการสนทนาได้อย่างมีรสชาติ และปฏิกริยาโต้ตอบกันในระหว่างผู้สนทนาเองก็จะแสดงออกไม่เต็มที่ถ้าหากเกิน 12 คนแล้ว ผู้เข้าร่วมสนทนาทุกคนก็จะไม่มีโอกาสแสดงความคิดเห็นของตนเองและเป็นการยากแก่ผู้ดำเนินการสนทนาในการที่จะชักนำให้กลุ่มนั้นหันเหเข้ามาสู่ประเด็นที่ต้องการ

2.5.6.2 เมื่อได้บุคคลที่เข้าข่ายแล้ว คณะผู้วิจัย ผู้ดำเนินการสนทนา ผู้จัดบันทึก (ผู้ช่วย) จะเป็นผู้เข้าร่วมกลุ่มสนทนาพร้อมกัน ณ สถานที่ที่จัดให้มีการสนทนากลุ่ม

2.5.6.3 ผู้ดำเนินการสนทนาและนำคณะผู้วิจัยอีกครั้ง และบอกจุดมุ่งหมายในการสนทนาด้วย พร้อมทั้งสร้างบรรยากาศแห่งความเป็นกันเอง โดยเชิญให้รับประทานอาหารว่างและเครื่องดื่ม และขอความยินยอมจากกลุ่มสนทนาโดยขอบันทึกเสียงการสนทนา ควรชี้แจงให้ทราบจุดมุ่งหมายในการบันทึกเสียงและการจัดบันทึก และเปิดโอกาสให้ซักถามคณะผู้วิจัยก่อนเพื่อสร้างความไว้วางใจ

2.5.6.4 เริ่มการสนทนาโดยยึดแนวทางการสนทนาที่มีอยู่เป็นหลัก แต่ดูความเหมาะสม สามารถยืดหยุ่นได้แล้วแต่สถานการณ์กลุ่มพาไป อย่างไรก็ตาม ต้องคำนึงถึงว่าครอบคลุมเนื้อหาที่ต้องการแล้วหรือยัง ผู้ดำเนินการสนทนาควรประมาณระยะเวลาที่จะใช้ในแต่

ละประเด็นเอาไว้ด้วยเพื่อให้ไม่เสียเวลามากไปกับบางหัวข้อแต่ทั้งนี้ผู้ดำเนินการสนทนาก็ต้องไม่ทำให้ผู้เข้าร่วมกลุ่มมีความรู้สึกว่าคุณกดดันเมื่อแน่ใจว่าได้เนื้อหาตามที่ต้องการในแนวทางการสนทนาแล้ว จบการสนทนาด้วยการเปิดโอกาสให้ผู้เข้าร่วมสนทนาซักถามข้อข้องใจอีกครั้งเพื่อเป็นการตอบข้อสงสัยในเรื่องที่สนทนามาทั้งหมด

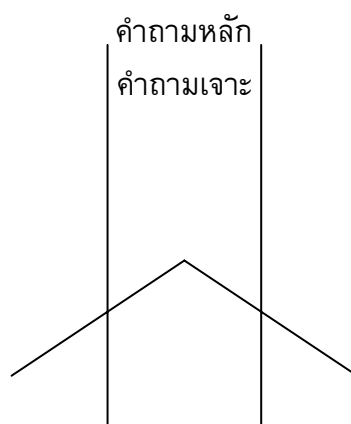
2.5.6.5 แสดงความขอบคุณต่อผู้เข้าร่วมสนทนา

พอสรุปได้ว่าการเตรียมการก่อนการจัดกลุ่มสนทนาจะต้อง กำหนดหัวข้อประเด็น และแนวคำถามผู้ดำเนินการสนทนา สถานที่ กำหนดระยะเวลา กำหนดบุคลากรที่เข้าร่วมสนทนากลุ่ม และมีการสนทนาโดยยึดแนวทางการสนทนาที่กำหนดไว้

2.6 วิธีการสร้างแนวคำถามและการกำหนดประเด็นปัญหา

วีรสิทธิ์ สิทธิไตรย์ และ โยธิน แสงวดี (2536 : 4) กล่าวว่า การเขียนแนวคำถามทำได้หลายวิธี เช่น อาจกำหนดเป็นประเด็นแล้วแปลงประเด็นหนึ่ง ๆ เป็นคำถามหลาย ๆ คำถามที่จะนำคำตอบไปสรุปให้ตรงกับแต่ละประเด็นนั้นได้ หรืออาจจะทำโดยการกำหนดตัวแปรและร่างสมมติฐาน และนำมาสร้างเป็นคำถามที่สามารถตอบวัตถุประสงค์ในการศึกษาได้ชัดเจนที่สุดนั่นเอง นั่นก็คือนำวัตถุประสงค์ของการวิจัยในแต่ละข้อไปจำแนกเป็นประเด็นหรือสมมติฐานหลัก แล้วสร้างเป็นคำถามย่อย ๆ โดยมีหลักเกณฑ์ว่าคำถามแต่ละคำถามหรือแต่ละชุด ต้องตั้งอยู่บนสมมติฐานย่อยหรือข้อคิดทางทฤษฎีหนึ่ง ๆ ทำนองว่า ทำไม่เป็นอย่างนี้เพราะอะไรทำไม อยากรู้ การเขียนคำถามให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการศึกษาอย่างนี้เพื่อที่จะให้ได้คำตอบออกมาในเชิงเป็นเหตุเป็นผลนั่นเอง

การเรียงแนวคำถามในการจัดสนทนากลุ่ม ควรจะมีการเรียงคำถามจากคำถามที่เป็นเรื่องทั่วไป เบา ๆ ง่ายต่อความเข้าใจ และสร้างบรรยากาศให้คุ้นเคยกันระหว่างนักวิจัยกับผู้เข้าร่วมสนทนาแล้วจึงวกเข้าสู่คำถามหลัก หรือคำถามประเด็นหลักของการศึกษาแล้วจึงไปจบลงที่คำถามเบา ๆ อีกครั้งหนึ่ง เพื่อผ่อนคลายบรรยากาศในการสนทนาเพราะจะเป็นการผ่อนคลายความคิดและสร้างบรรยากาศให้เป็นกันเองในวงสนทนามากยิ่งขึ้น ในช่วงท้ายนี้เองอาจเติมคำถามเสริมเข้าไปได้ แต่ต้องไม่เป็นคำถามที่ยาวหรือจำนวนคำถามมากเกินไป คำถามเสริมนี้อาจจะเป็นคำถามที่ไม่ได้เตรียมไปก่อน แต่เป็นคำถามในเรื่องที่ปรากฏขึ้นมาระหว่างสนทนาแล้ว เป็นเรื่องที่คุณดำเนินการอภิปรายเห็นว่าถ้าถามให้ได้คำตอบชัดเจนมากจะช่วยให้บรรลุวัตถุประสงค์และได้รับความรู้ในเรื่องที่ศึกษามากยิ่งขึ้น โดยมีลักษณะการเรียงคำถาม ดังแสดงในภาพประกอบ 3

เริ่มต้น

จบการสนทนา

คำถามเบา ๆ สร้าง

คำถามผ่อนคลาย

ความคุ้นเคย

บรรยากาศคำถามเสริม

ภาพประกอบ 3 ลักษณะการเรียงคำถาม

ที่มา : วีรสิทธิ์ สิทธิไตรยและโยธิน แสงดี (2536)

ในวงสนทนากลุ่มการที่ผู้ร่วมสนทนา มีปฏิริยาโต้ตอบกันระดับสูงในระหว่างการสนทนาจะเป็นสิ่งเร้าให้เกิดการสนทนาในระดับลึกยิ่งขึ้น หรือเข้มข้นยิ่งขึ้นในแต่ละประเด็นด้วยวิธีดังกล่าวนี้ จึงมีส่วนทำให้นักวิจัยสามารถหยั่งรู้ถึงสาเหตุเบื้องหลังพฤติกรรมต่าง ๆ โดยผู้ร่วมสนทนาไม่รู้ตัว สิ่งที่ได้มานั้นเป็นสิ่งที่ได้มาด้วยวิธีการใช้แบบสำรวจข้อมูล เพราะในวงสนทนากลุ่มนักวิจัยจะต้องคอยวิเคราะห์สถานการณ์และข้อมูลในกลุ่มบุคคลที่ถูกกระตุ้นนั้นด้วยแล้ว สร้างประเด็นคำถามใหม่ ๆ ย้อนกลับต่อไปเรื่อย ๆ จนกว่าจะได้คำตอบที่ดีมีเหตุผล ชัดเจนและรายละเอียดมากที่สุด

2.7 การประมวลผลและการวิเคราะห์ข้อมูล

ขณะที่ศึกษาข้อมูล ผู้วิจัยได้ประมวลผลข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูลควบคู่กันไปกับการศึกษาข้อมูล โดยการฟังข้อมูลจากเทปบันทึกเสียงซ้ำหลังการการจัดสนทนากลุ่ม และจัดกลุ่มข้อมูลออกมาทันทีที่ศึกษาข้อมูลเสร็จ เพื่อเป็นแนวทางในการจัดกลุ่มสนทนาต่อไป จนสามารถเก็บข้อมูลได้ครอบคลุมตามวัตถุประสงค์การวิจัยและปัญหาในการวิจัยที่ต้องการศึกษาจึงหยุดการศึกษาข้อมูล

2.8 ความน่าเชื่อถือและความถูกต้องของข้อมูล

การสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) เกี่ยวกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนวัยรุ่นผู้วิจัยได้ดำเนินการสนทนากลุ่ม โดยคำนึงถึงความถูกต้องและเชื่อถือได้ของการสนทนากลุ่ม การสนทนากลุ่มนับเป็นวิธีใหม่ ของการเก็บข้อมูลในการศึกษาเชิงคุณภาพที่นิยมใช้กันอย่างแพร่หลายในขณะนี้โดยเฉพาะในการทำวิจัยประเมินทัศนคติของบุคคลที่เกี่ยวข้องกับเรื่องใดเรื่องหนึ่งโดยเฉพาะ

ดังนั้นการสนทนากลุ่มจะช่วยให้เกิดความถูกต้องและเชื่อถือได้ของข้อมูล จะต้องคำนึงถึงหลัก 4 ประการ (เบญจา ยอดดำเนิน – แอ๊ดติคส์. 2541 : 84) ดังนี้

1. ในการศึกษาควรเลือกบุคคลที่มีลักษณะพื้นฐานที่คล้ายคลึงกัน เพื่อให้ผู้เข้าร่วมกลุ่มสนทนามีความรู้สึกสบายใจที่จะแสดงทัศนะของตนในกลุ่ม ลักษณะของแนวคำถามที่ถามถึง

ความรู้สึก ฐานในการคิด การตัดสินใจ การใช้เหตุผล แรงจูงใจหรือสถานการณ์ต่าง ๆ ตลอดจนความประทับใจในขณะสนทนากัน โดยความคิดเห็นของคน ๆ หนึ่งในกลุ่มอาจจะไปกระตุ้นให้คนอื่น ๆ ในกลุ่มพูดและแสดงความคิดเห็นของตนเองออกมา

2. ผู้ดำเนินการสนทนา คือผู้ดำเนินการสนทนา ต้องมีความสามารถในการถามคำถาม และกำกับการสนทนาให้เป็นไปตามแนวทางของหัวข้อที่จะศึกษา เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ชัดเจนตรงกับประเด็นที่จะศึกษาและละเอียดที่สุดในเวลาที่กำหนด สามารถที่จะควบคุมประเด็นการสนทนากลุ่มได้ สามารถชักจูงให้สมาชิกกลุ่มอธิบายความรู้สึกในประเด็นที่ชักถามได้ว่ามีความคิดเห็นหรือมีทัศนะอย่างไร พร้อมทั้งสามารถคิดวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้รับ เพื่อเชื่อมโยงหาความสัมพันธ์ระหว่างข้อมูลนั้นกับข้อมูลอื่นที่ได้รับคำตอบมาก่อนผู้ดำเนินการสนทนาจะเป็นผู้แยกประเด็นคำถามให้เป็นรายละเอียดที่จะชักถามและสร้างความต่อเนื่องในการสนทนากลุ่ม รวมทั้งสร้างบรรยากาศการสนทนากลุ่มให้เป็นกันเอง ไม่ตึงเครียด เพื่อให้เข้าร่วมสนทนากลุ่มรู้สึกเป็นอิสระที่จะแสดงความคิดเห็นและร่วมในการสนทนากลุ่มอย่างเต็มที่ ซึ่งจะทำให้ผู้ร่วมสนทนากลุ่มเข้าใจและสามารถตอบคำถามได้ตรงประเด็น

3. สถานที่และบรรยากาศสำหรับการสนทนากลุ่ม ควรเป็นสถานที่ที่สะดวกสำหรับสมาชิกทุกคนมากที่สุดและเป็นพื้นที่ที่สมาชิกกลุ่มคุ้นเคย บรรยากาศเงียบเป็นอิสระปราศจากการรบกวนจากภายนอก

4. ความเป็นกลางของผู้เก็บข้อมูลและผู้ให้ข้อมูล ผู้ที่จะทำหน้าที่ประเมินและวิเคราะห์ข้อมูลได้ดีที่สุดนั้น ควรเป็นผู้ดำเนินการสนทนาหรือผู้ที่อยู่ร่วมในการสนทนาอย่างใกล้ชิด มิฉะนั้นแล้วอาจได้ข้อสรุปที่ขาดความถูกต้องแม่นยำ เพราะขาดความเข้าใจในเรื่องและบรรยากาศในขณะการสนทนา

2.9 ข้อดีของการจัดการสนทนากลุ่ม

การจัดสนทนากลุ่ม มีข้อดีคือ (ภาณี วงษ์เอก. 2536 : 407)

2.9.1 เนื่องจากผู้ที่จะเป็นผู้ดำเนินการสนทนากลุ่ม จะต้องเป็นตัวผู้วิจัยเองหรือเป็นผู้ที่ได้รับการฝึกอบรมมาอย่างดี ดังนั้น การที่ผู้ร่วมสนทนาเข้าใจผิดในประเด็นที่สนทนาตัวผู้ดำเนินการสนทนาก็สามารถจะแก้ไขได้ทันที เพราะเป็นผู้ที่รู้ถึงวัตถุประสงค์ และสมมติฐานในการวิจัยเรื่องนั้น ๆ เป็นอย่างดี

2.9.2 ในการจัดสนทนากลุ่มแตกต่างจากวิธีอื่น ๆ คือ มีผู้ร่วมสนทนาประมาณ 6 – 12 คนและบุคคลเหล่านี้จะมีสถานภาพต่าง ๆ ที่คล้ายคลึงกัน ดังนั้นจะไม่ค่อยมีความรู้สึกขัดเขินหรือมีความยำเกรง อันเนื่องมาจากความคิดที่ว่าผู้วิจัยมีการศึกษาดีกว่า และมีสถานภาพทางเศรษฐกิจสูงกว่า เพราะเป็นการเผชิญหน้ากันในลักษณะของกลุ่มมากกว่าตัวต่อตัวเหมือนวิธีสัมภาษณ์รายบุคคล หรือการสัมภาษณ์ระดับลึก

2.9.3 ลักษณะของการเปิดโอกาสให้มีปฏิริยาโต้ตอบกันในการสนทนากลุ่มนั้น ทำให้มีการถกเถียงกันในเนื้อหาสาระอย่างกว้างขวาง ดังนั้นจึงทำให้ผู้วิจัยสามารถวิเคราะห์ประเด็นต่าง ๆ

ได้อย่างชัดเจนมากยิ่งขึ้น เท่ากับเป็นการกลั่นกรองความผิดพลาดอันเนื่องมาจากการตีความหมายผิด ทั้งนี้ถ้าหากในประเด็นต่าง ๆ ยังไม่ชัดเจนเพียงพอ ผู้วิจัยสามารถจะซักถามต่อเพื่อหาคำอธิบายหรือสามารถจะเก็บความเอามาจากการวิพากษ์วิจารณ์ที่เกิดขึ้นภายในกลุ่มมาวิเคราะห์ได้

2.9.4 บรรยากาศในการสนทนากลุ่มจะช่วยลดความกลัวว่า ความคิดเห็นของแต่ละคนจะเป็นเป้าหมายในการถูกบันทึกเอาไว้ ทั้งนี้เพราะเป็นการแสดงความเห็นในลักษณะกลุ่มมากกว่า

3. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนวัยรุ่น

3.1 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการให้คำปรึกษากลุ่ม

3.1.1 ความหมายของการให้คำปรึกษากลุ่ม

กาซดา ดูแคน และเมโดวส์ (Gazda, Duncan and Meadows. 1967 : 305) ได้ให้ความหมายของการให้คำปรึกษากลุ่มว่า เป็นกระบวนการพลวัต ที่มีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน (Dynamic Interpersonal Process) สมาชิกในกลุ่มจะแสดงความคิดเห็น และพฤติกรรมที่ตนรู้สึกที่สมาชิกและกลุ่มกำลังเผชิญอยู่ ในการนี้สมาชิก ได้มีโอกาสสนทนาเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันของตนเอง ได้รับความเข้าใจมีความเข้าใจซึ่งกันและกัน มีความรู้สึกอบอุ่นตลอดทั้งได้รับการยอมรับ และการสนับสนุนจากสมาชิกในกลุ่ม

เชอร์ทเซอร์ และสโตน (Shertzer and Stone. 1968 : 448 –449) สรุปว่าการให้คำปรึกษากลุ่ม หมายถึง การที่บุคคลมีความต้องการตรงกันที่จะปรับปรุงตนเองในด้านใดด้านหนึ่งหรือต้องการที่จะแก้ปัญหาใดปัญหาหนึ่งร่วมกันมาปรึกษาหารือกันเป็นกลุ่มโดยมีผู้ให้คำปรึกษาร่วมอยู่ด้วยบทบาทของผู้ให้คำปรึกษาเปลี่ยนจากผู้เป็นศูนย์กลาง มาเป็นกลุ่มเป็นศูนย์กลางสมาชิกในกลุ่มจะมีโอกาสแสดงออกเกี่ยวกับความรู้สึกและความคิดเห็นของตนเอง กล่าวที่จะเผชิญปัญหาได้ใช้ความคิดในการแก้ปัญหาหรือปรับปรุงตนเองทั้งยังได้รับฟังความคิดเห็น ความรู้สึกของผู้อื่น ทั้งได้ตระหนักว่า คนอื่นก็มีปัญหาไม่ใช่ตนเองมีปัญหาเพียงคนเดียววิธีการให้

คำปรึกษาแบบกลุ่มนี้ จะทำให้สมาชิกแต่ละคนเกิดความรู้สึกภูมิใจว่าตนสามารถให้ข้อคิดอันจะเป็นประโยชน์แก่กลุ่ม

เคลแมน (Kelman. 1963 : 399-432) กล่าวว่า การให้คำปรึกษากลุ่ม หมายถึง วิธีการที่ทำให้ผู้รับคำปรึกษาไม่รู้สึกโดดเดี่ยว ได้รู้จักตนเอง รู้จักปรับตัวและพัฒนาตนเอง แสดงความรู้สึกที่แท้จริง เกิดความรู้สึกผิดชอบในตนเอง แก้ปัญหาด้วยตนเอง เป็นการฝึกทักษะในการสร้างความสัมพันธ์กับผู้อื่น เกิดการเปลี่ยนแปลงทั้งเจตคติและพฤติกรรมของตนเอง และสามารถนำทักษะที่ได้จากกลุ่มไปปรับปรุงตนเอง

มาฮเลอร์ (Mahler. 1969 : 9 -10) กล่าวว่า การให้คำปรึกษากลุ่ม หมายถึง วิธีการที่เน้นความสัมพันธ์ของสมาชิกที่มีต่อกันตลอดเวลา สมาชิกในกลุ่มจะทำงานร่วมกันกับผู้ให้

คำปรึกษาที่ได้รับการฝึกฝนแล้ว โดยจะร่วมกันสำรวจปัญหาและความรู้สึกของกันและกันแล้ว สมาชิกทุกคนหาทางแก้ไขปรับปรุงเพื่อพัฒนาตนเอง

โอลเซน (Ohlsen. 1970 : 31) ได้ให้ความหมายของการให้คำปรึกษากลุ่มว่า หมายถึงการให้ความช่วยเหลือบุคคลที่ปกติให้ยอมรับปัญหาและพยายามแก้ไขปัญหของตน ตลอดจนช่วยให้ผู้มีปัญหาได้เรียนรู้ที่จะนำเอาความคิดจากกลุ่มมาประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน

กอร์วีย์และบราวน์ (Gawrys ; & Brown.1970 : 21)กล่าวว่า การให้คำปรึกษากลุ่ม หมายถึงการสร้างกระบวนการเพื่อให้เกิดบรรยากาศที่อบอุ่น มีการยอมรับ และเปิดโอกาสให้ สมาชิกภายในกลุ่มได้ทดสอบ ตรวจสอบ และเลือกวิธีการแก้ปัญหาที่ดีที่สุดสำหรับสมาชิกทุกคนในกลุ่ม จุดประสงค์ของกลุ่มกำหนดขึ้นจากสมาชิกในกลุ่ม โดยมีจุดสนใจและปัญหาร่วมกัน

คมเพชร ฉัตรศุภกุล (2521 : 90) กล่าวว่า การให้คำปรึกษากลุ่มต่างจากการให้คำปรึกษารายบุคคล คือ สมาชิกทุกคนมีหน้าที่มาช่วยกันแก้ปัญหาภายในกลุ่ม อีกทั้งการให้คำปรึกษากลุ่มเหมาะสำหรับสมาชิกที่ปกติเท่านั้น

อาภา จันทรสกุล (2533 : 247 – 248) กล่าวว่า การให้คำปรึกษากลุ่ม คือ การให้คำปรึกษาแก่บุคคลตั้งแต่สองคนขึ้นไปในเวลาเดียวกันซึ่งในกลุ่มจะมีสมาชิกประมาณ 6 – 12 คน ผู้รับคำปรึกษา นอกจากจะมีปฏิสัมพันธ์เชิงจิตวิทยากับผู้ให้คำปรึกษาแล้ว จะต้องมีความสัมพันธ์กับสมาชิกในกลุ่มด้วย ฉะนั้นสมาชิกในกลุ่มแต่ละคนจึงเป็นทั้งผู้รับความช่วยเหลือ และเป็นผู้ให้ความช่วยเหลือในแง่ต่าง ๆ กันไป โดยเน้นให้สมาชิกได้แลกเปลี่ยน เปิดเผยถึงความรู้สึก ต่อประสบการณ์ซึ่งกันและกัน และให้สมาชิกได้พัฒนาตนเองเต็มขีดความสามารถ

ผ่องพรรณ เกิดพิทักษ์ (2534 : 180) กล่าวว่า การให้คำปรึกษากลุ่ม หมายถึง กระบวนการของกลุ่มบุคคลที่มีปัญหาหรือความต้องการคล้าย ๆ กัน มาปรึกษาหารือร่วมกันโดยมีผู้ให้คำปรึกษาซึ่งมีความรู้ ความสามารถ และประสบการณ์ทางการให้คำปรึกษา ร่วมให้ความช่วยเหลือหรือร่วมให้คำปรึกษา

จากการให้ความหมายของนักวิชาการข้างต้น พอสรุปได้ว่า การให้คำปรึกษากลุ่ม หมายถึง กระบวนการช่วยเหลือบุคคลเป็นกลุ่ม โดยเข้าร่วมกลุ่มด้วยความสมัครใจ และมีปัญหาคคล้ายคลึงกัน มีการปรึกษาหารือร่วมกัน โดยมีผู้ให้คำปรึกษาที่มีความรู้ความสามารถและประสบการณ์ทางการให้คำปรึกษาร่วมให้ข้อเสนอแนะแนวทางในการแก้ปัญหา และเป็นผู้เอื้ออำนวยให้บรรยากาศของกลุ่มมีความอบอุ่น ปลอดภัย เป็นกันเอง และไว้วางใจได้

3.1.2 ลักษณะสำคัญของการให้คำปรึกษากลุ่ม

ลักษณะสำคัญของการให้คำปรึกษากลุ่ม ไดเออร์ และเวน (Dyerand Wayne. 1975 : 124 – 136) ได้สรุปไว้ดังนี้คือ

1. สมาชิกแต่ละคนมีความสำคัญมากกว่าส่วนรวม จะไม่มีกลุ่มย่อย
2. ผู้นำจะเป็นผู้ให้คำปรึกษา ไม่ใช่เป็นสมาชิก
3. เป็นการให้คำปรึกษาแก่สมาชิกทุก ๆ คน ให้โอกาสสมาชิกได้เป็นตัวของตัวเอง

ตัวเองมากที่สุด

4. การให้คำปรึกษาไม่มีเป้าหมายร่วมกัน แต่ละคนจะมีเป้าหมายของตนเอง
การบรรลุเป้าหมายจะเกิดจากความคิด ความรู้สึกและการกระทำ
5. การให้คำปรึกษาเป็นรายบุคคลในกลุ่มบางครั้งก็จำเป็น ซึ่งจะเป็นประโยชน์แก่สมาชิกที่มีปัญหาคล้ายคลึงกัน
6. การมีปฏิสัมพันธ์กันมากในกลุ่มไม่ได้หมายความว่า เป็นกลุ่มที่มีประสิทธิภาพ
7. ผู้ให้คำปรึกษาไม่ควรเพิ่มความกดดันในกลุ่ม
8. การให้คำปรึกษาแบบกลุ่ม ควรจะเน้นเฉพาะปัจจุบัน ไม่พูดถึงอดีต
9. ไม่กล่าวถึงบุคคลนอกกลุ่ม
10. สิ่งที่ถูกพูดถึงต้องเก็บเป็นความลับ
11. ตัวเองพูดปัญหาของตนเอง รับผิดชอบต่อตนเอง
12. ไม่ควรเน้นความรู้สึกมากกว่าความคิด
13. ความกระชับแน่นของกลุ่ม ไม่ใช่ความมุ่งหมายของการให้คำปรึกษา
14. การติดตามผลการให้คำปรึกษาแต่ละครั้ง ควรจะทำให้เป็นประสบการณ์เดียวกันก่อนที่จะเริ่มต้นครั้งใหม่ ควรเอ่ยถึงคราวที่แล้วว่าได้ทำอะไรไปบ้าง
15. ในการให้คำปรึกษาแต่ละครั้งที่พบ ควรมุ่งช่วยเหลือสมาชิกคนหนึ่งหรือสองคนเป็นพิเศษ
16. สภาพการให้คำปรึกษากลุ่ม สมาชิกมีความไม่สบายใจมีความวิตกกังวล เพราะได้รับการกระตุ้น ให้มีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลง
17. อารมณ์ ความรู้สึกทางลบ ไม่ใช่สิ่งที่ดีที่ระบายออกมา
18. การให้คำปรึกษากลุ่ม ไม่มีแบบแผนที่แน่นอน จะมีการยืดหยุ่นตลอดเวลา ผู้นำควรบอกจุดมุ่งหมาย วิธีการขึ้นอยู่กับสมาชิก จะไม่มีรูปแบบที่ตายตัว
19. พฤติกรรม ความคิด เหตุผล ไม่มีการตัดสินว่า ผิด ถูก ดี ไม่ดี แต่จะศึกษาว่ามีสาเหตุอะไร แก้ไขอย่างไร จะทำอย่างไร
20. ความมีประสิทธิภาพของการให้คำปรึกษากลุ่ม วัดจากความสำเร็จจากนอกกลุ่มคอยสังเกตพฤติกรรมของสมาชิก

3.1.3 จุดมุ่งหมายของการให้คำปรึกษากลุ่ม

คอร์เลย์ (Corey, 1981 : 8) กล่าวถึง จุดมุ่งหมายของการให้คำปรึกษากลุ่ม ดังนี้

1. เพื่อเรียนรู้การไว้วางใจตนเองและผู้อื่น
2. เพื่อรู้จักตนเองและค้นหาเอกลักษณ์แห่งตน
3. เพื่อรับรู้ว่าคุณค่าอื่นก็มีความต้องการและมีปัญหาคล้ายคลึงกับตน
4. เพื่อรู้จักตนเองยอมรับ และมั่นใจในตนเอง อันจะนำไปสู่การมีทัศนคติใหม่

ต่อตนเอง

5. เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการแสวงหาแนวทางแก้ไขปัญหา และมองหาวิธีลดความขัดแย้งในตนเอง

6. เพื่อเพิ่มความสามารถในการนำตนเอง การฟังตนเอง และความรับผิดชอบต่อตนเองและสังคมที่อยู่

7. เพื่อกำหนดแผนสำหรับการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่ต้องการ และรับผิดชอบที่จะปฏิบัติตามแผนที่วางไว้

8. เพื่อเพิ่มความไวในการรับรู้ความรู้สึก และความต้องการของผู้อื่น

9. เพื่อเรียนรู้วิธีการโต้แย้ง หรือเผชิญหน้ากับผู้อื่นอย่างตรงไปตรงมา ด้วยท่าทีที่เอื้ออาทร ห่วงใย และจริงใจ

10. เพื่อรับรู้การตัดสินใจเลือกของตนเอง และการรู้จักเลือกอย่างฉลาดเพื่อเรียนรู้การดำเนินชีวิตที่เป็นไปตามความมุ่งหวังของตนเองไม่ขึ้นอยู่กับความคาดหวังของผู้อื่น

11. เพื่อช่วยให้ค่านิยมที่ตนเองมีอยู่ชัดเจนขึ้น เรียนรู้ที่จะปรับพฤติกรรมของตนเองไปตามครรลองของค่านิยมนั้น

โอลเซน (Ohlsen. 1970 : 5 – 10, 30) ได้ให้ความเห็นว่า จุดมุ่งหมายของการให้คำปรึกษาเป็นกลุ่มเพื่อกำหนดพฤติกรรมที่เป็นเป้าหมาย และประเมินผลการก้าวหน้าของการปรับเปลี่ยนพฤติกรรม และบุคลิกภาพของสมาชิกในกลุ่ม ในการเรียนรู้ที่จะรู้จักตนเอง รู้จักสิ่งแวดล้อมตลอดทั้งการปรับตัวที่ดี และการให้คำปรึกษาแบบกลุ่มมีจุดมุ่งหมายให้บุคคลรู้จักแก้ปัญหาที่เกิดขึ้น เป็นการป้องกันไม่ให้เกิดเหตุการณ์ร้ายแรงขึ้น ประสบการณ์ที่ได้จากกลุ่มจะทำให้เกิดความรู้ และช่วยพัฒนาตนเองในด้านต่าง ๆ คือความดี สังคม และสติปัญญา

ผ่องพรรณ เกิดพิทักษ์ (2529 :180) กล่าวถึง จุดมุ่งหมายของการให้คำปรึกษากลุ่มไว้ ดังนี้

1. เพื่อช่วยให้สมาชิกแต่ละคนในกลุ่มรู้จักและเข้าใจตนเอง
2. เพื่อช่วยให้สมาชิกได้พัฒนาการยอมรับตนเอง และรู้สึกว่าตนเองมีคุณค่า
3. เพื่อช่วยให้สมาชิกแต่ละคนได้พัฒนาวิธีการต่างๆที่จะช่วยให้งานตามขั้นพัฒนาการของตนเป็นไปอย่างเหมาะสม
4. เพื่อช่วยให้สมาชิกแต่ละคนพัฒนาแนวทางการแก้ปัญหาของตนเองและสามารถตัดสินใจแก้ปัญหาที่ประสบได้อย่างมีประสิทธิภาพ
5. เพื่อให้สมาชิกแต่ละคนพัฒนาความเข้าใจเกี่ยวกับความต้องการและความรู้สึกของบุคคลอื่น ตระหนักถึงบทบาทและความรับผิดชอบของตนเองในการมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่น และเรียนรู้ที่จะมีปฏิสัมพันธ์กับสมาชิกภายในกลุ่ม
6. เพื่อส่งเสริมการสร้างสัมพันธ์ภาพระหว่างมวลสมาชิกให้มีความรัก ความสามัคคีกัน

วัชรวิ ฐะคำ (2533 : 52) กล่าวว่า การให้คำปรึกษากลุ่มมีจุดมุ่งหมาย เช่นเดียวกับการให้คำปรึกษาเป็นรายบุคคล คือ ให้ได้สำรวจ และประเมินตนเอง ได้เรียนรู้ไปสู่ การปฏิบัติให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม

จากจุดมุ่งหมายของการให้คำปรึกษากลุ่มดังกล่าวข้างต้น สรุปได้ว่าการให้ คำปรึกษากลุ่มมีจุดมุ่งหมาย เพื่อช่วยให้บุคคลรู้จักสำรวจและประเมินตนเอง แสวงหาแนวทางใน การแก้ไขปัญหาอย่างมีประสิทธิภาพ โดยสามารถนำสิ่งที่เรียนรู้ไปสู่การปฏิบัติ เพื่อให้เกิดการ เปลี่ยนแปลงพฤติกรรม และพัฒนาตนเองในด้านที่เป็นปัญหาได้

3.1.4 ปรัชญาการให้คำปรึกษากลุ่ม

พงษ์พันธ์ พงษ์โสภา (ม.ป.ป. : 5-6) กล่าวถึงการให้คำปรึกษากลุ่มมีปรัชญาใน การช่วยเหลือบุคคล ดังนี้

1. การเปิดเผยตนเอง (Self Disclosure) จุดประสงค์ที่สำคัญก็เพื่อสร้างสายใย แห่งความเชื่อมโยงระหว่างสมาชิกในกลุ่ม การเปิดเผยตนเองควรจะได้รับพัฒนาให้ถึงจุดที่ว่า สมาชิกสามารถแบ่งปันถึงสภาพอารมณ์ และความคิดที่เกิดขึ้นในขณะนั้นก็ได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ในขณะที่สิ่งเหล่านั้นต้องไปโยงกับสมาชิกคนอื่นในกลุ่ม จุดรวมที่สำคัญคือที่นี้และเดี๋ยวนี้ อดีตจะ มาเกี่ยวข้องเพียงแคในโอกาสที่มาสัมพันธ์กับพฤติกรรม ความรู้สึกและความคิดในปัจจุบันเท่านั้น

2. ความซื่อสัตย์ (Honesty) สมาชิกแต่ละคนจะต้องมีความซื่อสัตย์ต่อการกระทำ ของเขา ความคิด ความรู้สึกและการกระทำที่มีผลต่อพฤติกรรมของเขา เขาจะพิจารณาถึงสิ่งที่ เหมาะสมในชีวิต และวิถีชีวิตที่พึงประสงค์ ผู้ให้คำปรึกษาควรให้โอกาสต่อสมาชิกทุกคนในกลุ่มได้ แลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับวิถีชีวิตของเขา

3. ความรับผิดชอบ (Responsibility) สมาชิกทุกคนจะมีความรับผิดชอบต่อ พฤติกรรมของตนเองต่อกลุ่ม

4. การเลือก (Chioce) สมาชิกจะมีสิทธิในการเลือกวิธีการแก้ปัญหาได้ด้วยตนเอง และพัฒนาขึ้นเรื่อย ๆ

5. การให้ข้อมูลย้อนกลับ (Feedback) การให้ข้อมูลย้อนกลับของสมาชิกและการ ประเมินพฤติกรรมของตนเอง จะช่วยให้เกิดความเข้าใจพฤติกรรมของตนเองและผู้อื่น

6. การตัดสินใจ (Decision) การตัดสินใจส่วนตัวก่อให้เกิดสู่ทางในการตัดสินใจ ของกลุ่มต้องอาศัยความร่วมมือของสมาชิกทุกคน

3.1.5 หลักพื้นฐานในการให้คำปรึกษากลุ่ม

หลักพื้นฐานในการให้คำปรึกษากลุ่มนั้น เคมป์ (Kemp.1970) ได้กล่าวสรุปไว้ดังนี้

1. บุคคลทุกคนมีความรู้สึก สามารถรู้สึกอย่างที่ตนเองรู้สึก ผู้ให้คำปรึกษาจะ สนับสนุนให้สมาชิก แสดงความรู้สึกของตนออกมา มีการยอมรับในอารมณ์และความรู้สึกของ ผู้อื่นด้วย

2. แต่ละคนต้องตัดสินใจว่า จะพัฒนาอะไรเกี่ยวกับตนเอง

3. บุคคลมุ่งที่จะแก้ปัญหาให้ตนเองไม่ใช่แก้ปัญหาให้ผู้อื่น
4. ความรู้สึกของบุคคลที่มีต่อสถานการณ์ เป็นจุดสำคัญยิ่งกว่าตัวสถานการณ์
5. การเปิดเผยช่วยให้การปรึกษามีประสิทธิภาพ ถ้าไม่มีการป้องกันตนเองก็พร้อมที่จะรับรู้ พร้อมทั้งจะเปลี่ยนแปลง ซึ่งจะเกิดขึ้นในบรรยากาศที่มีความไวต่อเชื้อใจ มีความหวังดี มีความเข้าใจและมีการยอมรับ การเปิดเผยตนเอง แสดงถึงการช่วยเหลือตนเองได้
6. บุคคลจะเข้าใจตนเองได้ดีขึ้น มีความรับผิดชอบต่อตนเอง
7. จะต้องมีความรับผิดชอบต่อพฤติกรรมของตนเอง เรียนรู้ที่จะรับผิดชอบต่อตนเองมากขึ้น ถ้าบรรยากาศภายในบ้าน ในโรงเรียนไม่คุกคามขู่เข็ญ หรือลงโทษมากเกินไป ซึ่งจะทำให้พึ่งคนอื่นน้อยลง
8. การลงมือกระทำเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม ซึ่งจะมีได้ในบรรยากาศแห่งการยอมรับ และความเข้าใจ ซึ่งอาจใช้บทบาทสมมติ
9. ในการเปิดเผยปัญหา การแก้ปัญหามีวิธีการเลือกหลายวิธี ผู้ให้คำปรึกษาจะช่วยให้สมาชิกเห็นหนทางจากการเลือกวิธีต่าง ๆ
10. สมาชิกแต่ละคนต้องมีคำมั่นสัญญา (Commitment) กับตนเองในการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ อีกทั้งการเสริมแรงถือว่าเป็นสิ่งสำคัญ
11. สามารถนำสิ่งที่เรียนรู้ใหม่ไปปฏิบัติในชีวิตประจำวันได้ ประสบการณ์ในกลุ่มจึงเป็นสิ่งสำคัญ
12. การที่ตนรู้จักตนเอง ยอมรับตนเอง ทำให้การป้องกันตนเองน้อยลง ทนได้กับคำวิจารณ์ของผู้อื่น

3.1.6 หลักการจัดกลุ่มเพื่อให้คำปรึกษา

1. การเลือกสมาชิก

คมเพชร จัตรศุภกุล (2521 : 94 – 95) ได้เสนอเกี่ยวกับการเลือกสมาชิกไว้

4 ประการ คือ

1. สมาชิกที่จะมารับคำปรึกษาควรจะเป็นผู้มีปัญหาคล้ายคลึงกันเพื่อจะได้อภิปรายประเด็นเดียวกัน และมีความเข้าใจซึ่งกันและกันดีขึ้น
2. สมาชิกที่จะมารับคำปรึกษาแบบกลุ่ม ควรเป็นผู้ที่เต็มใจที่จะแก้ไขปัญห
3. การวัดกลุ่มควรให้สมาชิกมีลักษณะแตกต่างกันบ้าง ซึ่งเป็นธรรมชาติของกลุ่ม เช่น มีทั้งเพศหญิงและเพศชาย แต่อย่างไรก็ตามไม่ควรให้สมาชิกมีความแตกต่างกันมากเกินไปจะทำให้เกิดปัญหาได้ เช่น จัดให้บุคคลพูดเก่งอยู่กับคนไม่ค่อยพูด เป็นต้น
4. การเลือกสมาชิกเข้ากลุ่ม ควรพิจารณาว่าแต่ละบุคคล จะได้รับประโยชน์จากกลุ่มและสามารถให้ความช่วยเหลือในกลุ่มได้ด้วย

เชอร์ทเซอร์ และสโตน (Shertzer and stone. 1971 : 457 – 461)

กล่าวว่า บุคคลที่ไม่เหมาะสมที่จะเข้ากลุ่ม มีลักษณะดังนี้

1. ก้าวร้าวมาก
2. เหนื่อยมามากเกินไป
3. มีปัญหาการปรับตัวมาก ไม่เหมาะสมกับกลุ่มของคนปกติ
4. ไม่ควรจัดคนที่เป็ญญาติหรือเพื่อนสนิทไว้ในกลุ่มเดียวกัน เพราะต่างรู้ปัญหาของอีกฝ่ายหนึ่งอยู่แล้ว ทำให้ไม่ไ้ความรู้สึกที่แท้จริงของการเปิดเผยตนเองต่อหน้าผู้อื่น

โอลเซน (Ohlsen. 1970 : 25 – 28) ได้เสนอแนวทางในการเลือกสมาชิกเข้ากลุ่มไว้ 4 ประการ คือ

1. อายุ ควรที่จะเลือกสมาชิกตามระดับชั้นเรียน ระดับวุฒิภาวะและอายุตามปฏิทินที่ไม่แตกต่างกัน เพื่อจะได้ไม่มีปัญหาทางด้านการสื่อความหมายและการเข้าใจซึ่งกันและกัน
2. ความสามารถทางสติปัญญาไม่ควรแตกต่างกัน เพื่อจะได้ไม่มีปัญหาในการสื่อความหมาย
3. เพศ จะจัดเพศหญิง เพศชาย แยกจากกันหรือรวมกันนั้นขึ้นอยู่กับวัย และปัญหาบางปัญหอาจจะเหมาะสมกับกลุ่มที่มีสองเพศ แต่บางปัญหาเหมาะสมกับกลุ่มที่แยกเพศกัน
4. มีปัญหาธรรมชาติคล้ายคลึงกัน ซึ่งจะช่วยให้สมาชิกรู้สึกว่าเขาเป็นเจ้าของปัญหาและสามารถเข้าใจปัญหาได้ดีได้ร่วมกันอภิปราย และช่วยให้สมาชิกแต่ละคนเลือกวิธีการแก้ปัญหาของตน

3.1.7 ขนาดของกลุ่มที่เหมาะสม

ผู้ให้คำปรึกษาส่วนใหญ่ มีความคิดเห็นตรงกัน ในเรื่องของกลุ่มการให้คำปรึกษา คือ มีความเห็นว่า ควรจะมีสมาชิกจำนวนน้อย แต่ไม่มีกำหนดจำนวนสมาชิกไว้แน่นอน

มาเลอร์ (Mahler. 1969 : 54) ได้เสนอแนะว่า จำนวนสมาชิกในกลุ่มไม่ควรน้อยกว่า 7 คน และไม่ควรมากเกิน 10 คน เพื่อให้ทุกคนได้มีโอกาสสื่อความหมายซึ่งกันและกันได้เต็มที่ สำหรับเด็กประถมศึกษาควรมีสมาชิกในกลุ่มให้น้อยกว่านี้ เนื่องจากถ้ากลุ่มใหญ่ขึ้น เวลาที่จะให้แก่สมาชิกแต่ละคนน้อยลงและความสัมพันธ์ที่มีต่อกันลดลงด้วย ถ้าสมาชิกมากเกินไปก็จะทำให้แตกเป็นกลุ่มย่อย

วัชร ทรัพย์มี (2531 : 105) มีความเห็นว่า ในการให้คำปรึกษากลุ่มบุคคลที่จะเข้ากลุ่มจะต้องมีความสัมพันธ์กันเป็นอย่างดี ดังนั้น จำนวนสมาชิกในกลุ่มต้องไม่มากเกินไป คือ ประมาณ 6 – 10 คน และ โอลเซน (Ohlsen. 1970 : 58) กล่าวว่า การให้คำปรึกษาแบบกลุ่มควรมีสมาชิกประมาณ 4 – 8 คน ซึ่งสอดคล้องกับ เซอร์ทเชอร์ และสโตน (Shertzer and Stone. 1971 : 217) ที่กล่าวว่าจำนวนสมาชิกที่เหมาะสมที่สุด คือ 5 – 8 คน เพราะถ้ากลุ่มมีจำนวนสมาชิกมากขึ้น ความสัมพันธ์ในกลุ่มจะมีน้อยลง และสมาชิกจะพึ่งพาผู้ให้คำปรึกษามากกว่าที่จะปรึกษาหารือกับสมาชิกด้วยกัน

3.1.8 ระยะเวลาและจำนวนครั้งในการให้คำปรึกษา

คมเพชร ฉัตรศุภกุล (2521 : 99) กล่าวว่า การให้คำปรึกษากลุ่ม ควรจัดให้มีขึ้น สัปดาห์ละ 3 ครั้ง และไม่ควรต่ำกว่าครั้งละ 1 ชั่วโมง หรือไม่ควรเกิน 2 ชั่วโมง และการ สิ้นสุดการให้คำปรึกษา ควรกำหนดจำนวนครั้งไว้ประมาณ 6 – 7 ครั้ง โดยถือเป็นกลุ่มที่ใช้ ระยะเวลาสั้น ๆ

วัชร ทรัพย์มี (2522 : 182) ได้เสนอว่า โดยปกติควรจะให้มีการให้คำปรึกษา สัปดาห์ละ 2 – 3 ครั้งสำหรับช่วงเวลาการให้คำปรึกษาแต่ละครั้งนั้น ถ้าสมาชิกในกลุ่มเป็นวัยรุ่น หรือผู้ใหญ่ ควรใช้เวลา 1 ชั่วโมง ถึง 1 ชั่วโมงครึ่ง แต่ถ้าเป็นเด็กประถมศึกษา ไม่ควรใช้ ช่วงระยะเวลานานเกิน 1 ชั่วโมง เพราะเด็กจะเกิดความเบื่อหน่ายได้

โดยสรุปการให้คำปรึกษากลุ่ม ควรจัดขึ้นสัปดาห์ละ 2-3 ครั้ง ครั้งละไม่ควรเกิน 2 ชั่วโมง

3.1.9 สถานที่เหมาะสมสำหรับการทำกลุ่ม

พงษ์พันธ์ พงษ์โสภา (2535) ได้กล่าวว่า ห้องที่เหมาะสมสำหรับการให้ คำปรึกษากลุ่มควรเป็นห้องที่เล็กกระทัดรัด เหมาะกับจำนวนสมาชิกในกลุ่มเพื่อให้สมาชิก รู้สึกอิสระ และมีให้มีสิ่งภายนอกรบกวน หรือป้องกันมิให้สมาชิกหันไปสนใจกับสิ่งภายนอก สมาชิกในกลุ่มจะรู้สึกสบายใจเมื่อนั่งเป็นวงกลม ล้อมรอบโต๊ะหรือมีโต๊ะตรงกลางวงมากกว่า ที่จะนั่งเป็นวงกลมเฉย ๆ ห้องสำหรับการให้คำปรึกษาในบางแห่งจะติดตั้งเครื่องบันทึกเสียงไว้ด้วย

โอลเซน (Ohlsen. 1970 : 29) กล่าวว่า สถานที่ให้คำปรึกษากลุ่มที่มีลักษณะเป็น สี่เหลี่ยม และมีขนาดเหมาะสมกับจำนวนสมาชิก เก้าอี้ควรนั่งได้สบายและจัดเป็นวงกลม เพื่อให้ สมาชิกมองเห็นกันอย่างทั่วถึง พื้นห้องควรสะอาดและพร้อมที่จะให้สมาชิกนั่งกับพื้นได้ถ้าสมาชิก ต้องการจะเปลี่ยนแปลงอริยาบทบ้าง

3.1.10 ชนิดของกลุ่ม

ราว (Rao. 1981 : 77) มีความเห็นว่าชนิดของกลุ่มควรเป็นกลุ่มปิด คือไม่มีการ รับสมาชิกใหม่อีกในระหว่างให้คำปรึกษา แม้จะมีสมาชิกลาออกไปแล้วก็ตามเพราะการจัดเป็น กลุ่มเปิด จะทำให้สมาชิกมีปัญหาในเรื่องความไว้วางใจและความสนิทสนม

จากหลักการให้คำปรึกษากลุ่มตามที่กล่าวมา สรุปได้ว่า สมาชิกที่จะเข้าร่วม กระบวนการให้คำปรึกษากลุ่มนี้ จะต้องเป็นบุคคลที่มีปัญหาค่อนข้างคล้ายกัน ไม่มีความแตกต่างกัน มากนัก เต็มใจที่จะแก้ปัญหาและเข้าร่วมกลุ่ม มีความสามารถที่จะช่วยเหลือผู้อื่นได้มีความรู้ความ เข้าใจในลักษณะของกลุ่มและจุดมุ่งหมายของกลุ่ม จำนวนสมาชิกที่เหมาะสมประมาณ 8 – 10 คน เวลาในการให้คำปรึกษาแบบกลุ่มแต่ละครั้ง 1 – 1.30 ชั่วโมง สัปดาห์ละ 2 วัน สถานที่ ที่เหมาะสมกับการให้คำปรึกษาแบบกลุ่ม ควรเป็นส่วนตัวและเหมาะสมกับจำนวนสมาชิก

3.1.11 พลังในการให้คำปรึกษากลุ่ม

ผู้ให้คำปรึกษาต้องรู้และเข้าใจที่จะนำเอาพลังต่าง ๆ มาใช้ในการดำเนินการให้ คำปรึกษาให้มีความสมบูรณ์ซึ่ง คมเพชร ฉัตรศุภกุล (2521 : 97) ได้กล่าวไว้ดังนี้

1. ข้อผูกพัน (Commitment) บุคคลจะได้รับประโยชน์จากการให้คำปรึกษาแบบกลุ่มจะต้องรับรู้และยอมรับว่ามีความต้องการที่จะรับคำปรึกษา จะต้องพูดถึงปัญหาทั้งหลายของตนจะแก้ไขและเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่ได้รับคำปรึกษาจากกลุ่ม
2. ความรับผิดชอบ (Responsibility) สมาชิกที่มีปัญหาจะต้องพยายามเพิ่มความรับผิดชอบสำหรับตนเอง และเพื่อการแก้ปัญหาในกลุ่ม
3. การยอมรับ (Acceptance) เมื่อสมาชิกให้การยอมรับตนเองจะเป็นผลให้บุคคลเกิดความเคารพนับถือตนเอง และมีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของเขาด้วย
4. ความดึงดูดใจ (Attractiveness) จะทำให้การให้คำปรึกษากลุ่ม มีอิทธิพลต่อสมาชิกในกลุ่มเพิ่มขึ้น
5. ความปลอดภัย (Security) เมื่อสมาชิกมีความรู้สึกปลอดภัยในขณะที่อยู่ในกลุ่มเขาจะมีความเป็นตัวของตัวเอง มีการอภิปรายปัญหาที่เกิดขึ้นกับตัวเขา มีการยอมรับความคิดเห็นของบุคคล ที่แสดงต่อตัวเขา และสามารถแสดงความรู้สึกของตนต่อบุคคลอื่น
6. ความรู้สึกเป็นเจ้าของ (Belonging) สมาชิกทุกคนจะต้องมีความรู้สึกอย่างรุนแรงต่อความรู้สึกเป็นเจ้าของกลุ่ม ซึ่งจะเป็นผลดีต่อการช่วยกลุ่ม
7. ความเครียด (Tension) การมีความเครียดและไม่พึงพอใจอยู่ในระดับพอเหมาะจะเป็นแรงจูงใจที่จะเปลี่ยนพฤติกรรม แต่ถ้าเครียดมากเกินไป จะทำให้กลุ่มไม่ได้ใช้ความสามารถที่จะเปลี่ยนสิ่งต่าง ๆ ได้สำเร็จ
8. ปทัสถานของกลุ่ม (Group Norms) สมาชิกย่อมต้องการได้รับความช่วยเหลือ และไม่ต้องการจะให้คนอื่นมองข้ามไป ในแง่ของบุคคลที่แตกต่างไปจากสมาชิกอื่น ๆ ในกลุ่มที่มารับคำปรึกษาร่วมกัน

3.1.12 บทบาทของผู้ในกลุ่ม

การให้คำปรึกษาแบบกลุ่ม จะดำเนินไปสู่เป้าหมายได้สำเร็จนั้นผู้นำกลุ่มต้องพยายามให้สมาชิกมีการปฏิสัมพันธ์กันโดยผู้นำกลุ่มหรือผู้ให้คำปรึกษา จะเป็นผู้อำนวยให้เกิดการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ภายในกลุ่ม

บทบาทของผู้ในกลุ่มหรือผู้ให้คำปรึกษานั้น อาภรณ์ มหาคำ (2525 : 28 – 35) ได้สรุปจากความคิดของนักจิตวิทยาหลายคนไว้ ดังนี้

1. การเริ่มต้นผู้นำจะต้องเตรียมวิธีการต่าง ๆ สำหรับกลุ่มเพื่อให้กลุ่มมีปฏิสัมพันธ์กัน เช่น ผู้นำอาจนำด้วยคำถามปลายเปิด สำหรับผู้มีประสบการณ์น้อยอาจเริ่มต้นในการให้คำปรึกษาครั้งแรกด้วยการแนะนำตัวซึ่งกันและกันและถามกลุ่ม ให้กลุ่มพิจารณาข้อมูลที่สมาชิกแต่ละคนเสนอ เพื่อฝึกให้สมาชิกได้พัฒนาความรู้สึกรับผิดชอบต่อกัน
2. การกำหนดกฎเกณฑ์ ระเบียบทั่วไปเกี่ยวกับพฤติกรรมและบทบาทหน้าที่ ซึ่งเป็นบทบาทหน้าที่ของแต่ละคนของผู้นำด้วย

3. มีความสามารถและทักษะ เข้าใจในสิ่งที่สมาชิกต้องการและเข้าใจความรู้สึกของสมาชิก ให้การยอมรับและให้กำลังใจ ซึ่งเป็นพื้นฐานของการสร้างสัมพันธภาพ

4. สร้างบรรยากาศภายในกลุ่มให้สมาชิกรู้สึกปลอดภัยมีความไว้วางใจให้ความเคารพความคิดเห็นของกันและกัน อดทนต่อความแตกต่างระหว่างกลุ่ม ให้สมาชิกรู้สึกว่าตนมีความสำคัญและเป็นเจ้าของกลุ่ม

5. ช่วยตั้งเป้าหมายให้สมาชิก สมาชิกจะตั้งเป้าหมายของตนเองเมื่อเขาเห็นประโยชน์จุดมุ่งหมายของกลุ่ม คือ ช่วยให้สมาชิกเข้าใจตนเองและเข้าใจผู้อื่นให้เขาเปลี่ยนแปลงความรู้สึกทัศนคติต่าง ๆ และพฤติกรรมที่จำเป็น

6. ย้ำถึงความคิดต่อเนื่อง และสรุปบทบาทเหตุการณ์สำคัญในการให้คำปรึกษาที่ผ่านมาก่อนที่จะทำครั้งใหม่ เพื่อทำให้เกิดประสบการณ์ครั้งเดียวกัน

7. ให้ข้อมูลย้อนกลับ การสะท้อนความรู้สึก ทั้งคำพูดและการแสดงออก รวมทั้งการแปลความหมายและการทำความเข้าใจ ซึ่งผู้นำต้องกระตุ้นสมาชิกคนอื่น ๆ ให้กระทำด้วย เพื่อให้สมาชิกได้ตรวจสอบพิจารณาสิ่งที่เขาพูด ซึ่งให้เห็นว่ามีความขัดแย้งหรือสอดคล้องกันอย่างไร ซึ่งช่วยให้สมาชิกรู้จักตนเองดีขึ้น

8. การลดความตึงเครียดผ่อนคลายความขัดแย้ง ความกลัวความวิตกกังวลที่เกิดขึ้นภายในกลุ่ม และรับผิดชอบในการกำจัดพฤติกรรมบางอย่างที่จะเป็นอันตรายกับสมาชิก ผู้นำจะต้องเข้าไปสอดแทรกขัดขวางในบางกรณี เช่น สมาชิกพูดแทนกัน ขัดแย้งไม่ลงรอยกัน พูดววนวนสับสน หรือกล่าวโทษคนอื่น หรือสถานการณ์อื่นที่ไม่เกี่ยวข้อง หรือแยกกลุ่มกันโดยไม่สนใจกลุ่ม

9. ให้ข้อมูลเพิ่มเติมตามที่เห็นสมควรผู้นำกลุ่มควรแสดงความรู้สึกส่วนตัว ค่านิยมประสบการณ์ของตนเองเมื่อเห็นว่าจะเป็นประโยชน์ต่อสมาชิก นอกจากนี้ผู้นำควรเป็นแบบอย่างที่ดีให้สมาชิกดูเกี่ยวกับพฤติกรรมที่เหมาะสม หรือวิธีการต่าง ๆ ที่ใช้แก้ปัญหาของสมาชิกกลุ่มได้

10. ผู้นำต้องคอยสังเกตและประเมินพฤติกรรมของสมาชิกแต่ละคนรวมทั้งการมีปฏิสัมพันธ์ภายในกลุ่มว่า จะเกิดอะไรขึ้นบ้างในกลุ่มอาจทำได้โดยการถาม เช่น มีอะไรเกิดขึ้นขณะนี้

3.1.13 บทบาทของสมาชิก

โลรีซ์ โพธิ์แก้ว (2523 : 9 – 10) กล่าวถึง บทบาทของสมาชิกในกลุ่ม ที่จะทำให้การให้ปรึกษากลุ่มมีประสิทธิภาพ ดังนี้

1. ไม่พูดเรื่องนอกกลุ่ม สมาชิกควรพูดถึงเฉพาะบุคคลที่อยู่ในกลุ่ม สิ่งที่พูดในกลุ่มจะเก็บไว้เป็นความลับ ไม่นำไปพูดนอกกลุ่ม

2. การฟัง สมาชิกจะได้รับการกระตุ้นให้สนใจ รับฟังสมาชิกคนอื่นพูดทั้งเนื้อหาและความรู้สึก ถ้ามีความยากลำบากในการฟังควรจะรีบบอกผู้พูดไม่ควรจะปล่อย

3. การวิพากวิจารณ์ สมาชิกควรพูดถึงสิ่งที่เปลี่ยนแปลงได้ ที่นี้ เดี่ยวนี้ อย่างไร
4. การใช้สติปัญญาด้วยเหตุผล สมาชิกย่อมได้รับการกระตุ้นให้แสดงการร่วมความคิดและความรู้สึกซึ่งเป็นส่วนตัว จะผลัดเปลี่ยนกันไปถึงเรื่องราวต่าง ๆ ของสังคม และสนใจเรื่องราวเป็นรายบุคคลต่อไป
5. การตั้งคำถาม การถามควรถามในลักษณะของคำอธิบายเพิ่มเติม ขอความคิดเห็นหรือข้อเสนอแนะ
6. การเจาะระดับความรู้สึก จะเป็นประโยชน์ต่อสมาชิกเพื่อให้เขารู้ว่าคือใคร และรู้สึกอย่างไร อย่างแท้จริง
7. ความรู้สึกและความคิดเห็น สมาชิกจะได้รับการกระตุ้นให้เข้าใจว่าสิ่งที่คิดและรู้สึกเป็นสิ่งที่แยกออกจากกัน

3.1.14 ขั้นตอนในการให้คำปรึกษากลุ่ม

ทองเรียน อมรัชกุล (2520 : 113 – 120) ได้กล่าวถึงขั้นตอนของกระบวนการให้คำปรึกษากลุ่มว่า มีขั้นตอนสำคัญ 4 ขั้นตอน คือ

1. ขั้นก่อตั้งกลุ่ม (The Involvement Stage) ในขั้นนี้ สมาชิกที่เข้ากลุ่มยังไม่กล้าเปิดเผยเพราะยังไม่ไว้วางใจในกลุ่มผู้ให้คำปรึกษาจะต้องชี้แจงวัตถุประสงค์ และสร้างสัมพันธภาพที่ดีให้เกิดขึ้นในกลุ่มและต้องใช้เวลาแก่สมาชิกพอสมควรอย่าเร่งรีบ
2. ขั้นการเปลี่ยนแปลงลักษณะของกลุ่ม (The Transition Stage) เป็นขั้นต่อจากขั้นแรก กลุ่มเริ่มมีการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาการขึ้นบ้าง สมาชิกเริ่มรู้สึกไว้วางใจกันแต่ก็ยังมีความวิตกและตึงเครียดอยู่บ้าง ผู้ให้คำปรึกษาต้องพยายามชี้แจงให้สมาชิกกล้าอภิปรายปัญหาของตนเองอย่างเปิดเผย
3. ขั้นดำเนินงาน (The Working Stage) ขั้นนี้สัมพันธภาพระหว่างสมาชิกในกลุ่มจะดีขึ้นมากเปิดเผยตัวเองอภิปรายปัญหาตามความเป็นจริงร่วมกันแก้ปัญหาสมาชิกทุกคนได้สำรวจตัวเองเข้าใจปัญหาและพร้อมที่จะเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม
4. ขั้นยุติการให้คำปรึกษา (The Ending Stage) เมื่อสมาชิกเข้าใจปัญหาอย่างชัดเจนเป็นตัวของตัวเอง รู้จักวิธีแก้ปัญหา ความคิดและประสบการณ์ไปใช้ในชีวิตประจำวันด้วยความเต็มใจไม่มีข้อขัดข้องใจตกค้างก็ยุติการให้คำปรึกษากลุ่มได้

3.1.15 ข้อดีของการให้คำปรึกษากลุ่ม

เจียรนัย ทรงชัยกุล (2529 : 418 – 419) ได้กล่าวถึงข้อดีของการให้คำปรึกษาแบบกลุ่ม ดังนี้

1. ช่วยให้ผู้รับคำปรึกษาเกิดความเข้าใจใหม่ว่า ไม่เพียงแต่ตนผู้เดียวเท่านั้นที่ประสบปัญหาผู้อื่นก็ประสบปัญหาที่คล้ายคลึงกันด้วย ความรู้สึกโดดเดี่ยวความละอายและความรู้สึกแปลกประหลาดจะลดลง ความยอมรับในตนเองและความเข้าใจในตนเองจะเพิ่มขึ้น

2. ช่วยให้ผู้รับคำปรึกษาเกิดความรู้สึกยอมรับและนับถือตนเองมากขึ้น เพราะการให้คำปรึกษาแบบกลุ่ม เปิดโอกาสให้สมาชิกทุกคนในกลุ่มมีส่วนร่วมในการช่วยแก้ไขปัญหาของสมาชิกผู้อื่น ดังนั้นสมาชิกแต่ละคนจะเกิดความรู้สึกว่า ตนเองมีความสามารถ มีคุณค่าและมีความสำคัญ เพราะเขาเป็นทั้งผู้ให้ความช่วยเหลือแก่สมาชิกผู้อื่นและในขณะเดียวกันเขาก็เป็นทั้งผู้ได้รับความช่วยเหลือแก่สมาชิกผู้อื่นและก็เป็นทั้งผู้ได้รับความช่วยเหลือจากสมาชิกในกลุ่มด้วย

3. ช่วยให้ผู้รับคำปรึกษาได้รับประสบการณ์ในการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับสมาชิกผู้อื่น มีโอกาสฝึกการเป็นสมาชิกที่ดีของสังคม ภายใต้อาณัติแวดล้อมที่ปลอดภัยเป็นอิสระและสมาชิกทุกคนต่างก็มีความจริงใจที่จะช่วยเหลือสนับสนุนให้เขาบรรลุเป้าหมาย

4. ช่วยให้ผู้รับคำปรึกษาได้รับฟังความคิดเห็นและข้อเสนอแนะในการแก้ไขปัญหาของเขาในหลาย ๆ แง่มุม จากสมาชิกของกลุ่มซึ่งอาจจะเคยประสบปัญหาชนิดเดียวกันมาแล้วซึ่งจะช่วยให้เขามีประสบการณ์ที่กว้างขวางในการเผชิญกับปัญหา และสามารถตัดสินใจเลือกทางแก้ไขถูกต้องและรอบคอบขึ้น

5. ช่วยแบ่งเบาภารกิจของผู้ปกครอง ครู คุรุฝ่ายปกครอง และผู้บริหารเพราะสมาชิกในการให้คำปรึกษาแบบกลุ่ม มีความรู้สึกยอมรับในความคิดเห็น และคำแนะนำของเพื่อนวัยเดียวกันกับตน ที่เผชิญปัญหาที่คล้ายคลึงกับตนมากกว่าจะยอมเชื่อผู้ใหญ่ หรือผู้ใหญ่ที่ชอบแสดงอำนาจ หรือไม่ให้สิทธิและอิสระแก่เขามาช่วยเหลือเขา

6. ช่วยให้ผู้ให้คำปรึกษาสามารถให้ความช่วยเหลือแก่ผู้รับคำปรึกษาเป็นจำนวนประมาณ 4 – 8 คน ซึ่งเป็นการประหยัดบุคลากร เวลา และงบประมาณ ซึ่งมีอยู่จำกัด

กาซดาและมีโซว์ (Gazda and Measows. 1963 : 306 – 310) ได้กล่าวถึงประโยชน์และคุณค่าของการให้คำปรึกษากลุ่มว่าสมาชิกจะเกิดความเข้าใจว่าคนอื่น ๆ ก็มีปัญหาเช่นเดียวกับเขา การยอมรับ การสนับสนุนจากสมาชิกในกลุ่ม จะทำให้การยอมรับที่เผชิญปัญหาของแต่ละคน กลุ่มเป็นตัวแทนของสังคมจริง ๆ เป็นที่ซึ่งสมาชิกทุกคนมีโอกาสที่จะแสดงความรู้สึกของตน ตลอดจนเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของตนได้จากการที่ตระหนักถึงความปลอดภัย ความไว้วางใจจากสมาชิกคนอื่นภายในกลุ่ม สมาชิก เรียนรู้ที่จะมีการให้และรับความช่วยเหลือตามบทบาทของตนภายในกลุ่มสมาชิกมีโอกาสที่จะเรียนรู้วิธีการแก้ไขของสมาชิกคนอื่นด้วยการสังเกต การให้คำปรึกษาแบบกลุ่ม มักจะทำให้สมาชิกในกลุ่มต้องการที่จะได้รับการช่วยเหลือเป็นรายบุคคลบรรยากาตแห่งความเป็นกันเองของกลุ่มทำให้สมาชิกรู้สึกเสมือนเป็นครอบครัวเดียวกัน ทำให้นำไปสู่การเปิดเผยปัญหาทางครอบครัว การให้คำปรึกษาแบบกลุ่มได้ผลมากสำหรับวัยรุ่น ซึ่งเป็นวัยแสวงหาเอกลักษณ์ของตนและต้องการการยอมรับจากกลุ่มเพื่อน การที่นักจิตวิทยาการให้คำปรึกษา ได้พบปะกับสมาชิกหลายในเวลาเดียวกัน ช่วยประหยัดเวลาและเปิดโอกาสให้นักจิตวิทยาการให้คำปรึกษาได้ใช้เวลาสำหรับบุคคลอื่น ๆ ได้ทั่วถึงยิ่งขึ้น

3.1.16 ข้อจำกัดของการให้คำปรึกษากลุ่ม

เจียร์นีย์ ทรงชัยกุล (2529 : 419) ได้กล่าวถึง ข้อจำกัดบางประการของการให้

คำปรึกษากลุ่ม ดังนี้

1. การให้คำปรึกษากลุ่มที่มีประสิทธิภาพขึ้นอยู่กับความสามารถประสบการณ์และความสนใจของผู้ให้คำปรึกษาเป็นส่วนใหญ่ เช่น การเลือกสมาชิกของกลุ่มที่เหมาะสมการควบคุมกิจกรรมของกลุ่มให้ดำเนินไปสู่เป้าหมาย

2. การให้คำปรึกษากลุ่ม ให้ความสำคัญกับปัญหาร่วมกันของสมาชิกในกลุ่ม ดังนั้น ปัญหาเฉพาะของสมาชิกบางคนซึ่งต้องการวิเคราะห์และวินิจฉัยอย่างละเอียดจึงมีความสำคัญเป็นรองลงไป ด้วยเหตุนี้ จึงอาจเป็นสาเหตุให้สมาชิกบางคนขาดกำลังใจและขาดแรงกระตุ้น เพื่อที่จะแก้ไขปัญหหรือพัฒนาตนเองอย่างเต็มที่

3. การให้คำปรึกษาเป็นกลุ่มอาจจะไม่บังเกิดผลสำเร็จด้วยดีตามที่ตั้งเป้าหมายไว้ เพราะลักษณะและวิธีการของการให้คำปรึกษาเป็นกลุ่มเป็นอุปสรรคต่อผู้รับคำปรึกษาซึ่งประสบปัญหาจริง ๆ แต่ไม่กล้าเปิดเผยตัวเองอย่างเต็มที่ต่อสมาชิกของกลุ่มเพราะกลัวว่าจะเสียสถานภาพของตนในกลุ่มเพื่อน เป็นต้น

3.2 ทฤษฎีและเทคนิคต่าง ๆ ในการให้คำปรึกษากลุ่ม เพื่อพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนวัยรุ่น

3.2.1 ทฤษฎีการให้คำปรึกษาแบบพฤติกรรมนิยม (Behavior Therapy)

ครัมโบลท์ (Krumboltz. 1964) ศาสตราจารย์แห่งมหาวิทยาลัยสแตนฟอร์ด สหรัฐอเมริกา เป็นบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการให้คำปรึกษาพฤติกรรมนิยม ซึ่งมีรากฐานมาจากทฤษฎีการเรียนรู้แบบคลาสสิก (Classical Conditioning) และการเรียนรู้เงื่อนไขผลกรรม (Operant Conditioning) ที่เชื่อว่ามนุษย์ตกอยู่ภายใต้อิทธิพลของสิ่งแวดล้อม พฤติกรรมของมนุษย์จึงเกิดจากการเรียนรู้สิ่งแวดล้อม ดังนั้น กระบวนการให้คำปรึกษาแบบพฤติกรรมนิยมจึงเป็นการจัดสภาพแวดล้อมใหม่ เพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงการเรียนรู้ ผู้ให้คำปรึกษาจะให้ความสำคัญกับพฤติกรรมที่มนุษย์แสดงออกมาจะต้องเป็นพฤติกรรมที่สังเกตและวัดได้ การให้คำปรึกษาจะเน้นที่การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่เป็นปัญหาอย่างมีขั้นตอน ซึ่งการดำเนินการให้คำปรึกษาอาจจะจัดในห้องให้คำปรึกษา หรือจัดในสถานการณ์จริงของผู้รับคำปรึกษาก็ได้

ความเชื่อเกี่ยวกับธรรมชาติของมนุษย์ นักพฤติกรรมนิยมเชื่อว่า พฤติกรรมของมนุษย์เกิดจากการเรียนรู้ ดังนั้น จึงสามารถจะแก้ไข หรือ ปรับเปลี่ยนพฤติกรรมที่เป็นปัญหา และไม่พึงประสงค์ และสร้างสรรค์พฤติกรรมที่พึงประสงค์ด้วยการเรียนรู้ การเรียนรู้จึงมีความสำคัญยิ่งในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรม (Corey.1996:288)

ธรรมชาติของมนุษย์ตามทฤษฎีพฤติกรรมนิยม มีอยู่ว่า มนุษย์เกิดมาไม่มีทั้งดีและเลว มนุษย์ตกอยู่ภายใต้อิทธิพลของสิ่งแวดล้อม พฤติกรรมของมนุษย์เป็นผลมาจากการเรียนรู้ ซึ่งการเรียนรู้ทำให้เกิดขึ้นได้โดยการจัดสิ่งแวดล้อมภายใต้เงื่อนไขต่าง ๆ การเรียนรู้เดิมสามารถทำให้หมดไปและทำนองเดียวกันสามารถทำให้เกิดการเรียนรู้ขึ้นใหม่ มนุษย์สามารถที่จะควบคุมเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของตนเองได้แม้จะอยู่ภายใต้อิทธิพลของสิ่งแวดล้อมก็ตาม

เจียรนัย ทรงชัยกุล (2533 : 771) อธิบายเกี่ยวกับธรรมชาติของมนุษย์ตามแนวคิดของทฤษฎีการให้คำปรึกษาแบบพฤติกรรมนิยม ดังนี้

1. มนุษย์เกิดมาอย่างเป็นกลาง ๆ เหมือนกับเป็นกระดานชนวนที่ว่างเปล่า คือไม่มีทั้งสิ่งที่ดีและเลวติดตัวมาแต่กำเนิด แต่พฤติกรรมของมนุษย์เป็นผลผลิตซึ่งเกิดจากประสบการณ์การเรียนรู้จากการมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม

2. มนุษย์มีความสามารถที่จะควบคุม และปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของตนเองได้ แม้ว่าสิ่งแวดล้อมจะมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของมนุษย์ก็ตาม

3.2.1.1 จุดมุ่งหมายในการให้คำปรึกษาตามทฤษฎีพฤติกรรมนิยม

คอร์เลย์ (Corey. 1991 : 295) กล่าวว่า จุดมุ่งหมายเป็นสิ่งสำคัญในการให้คำปรึกษาแบบพฤติกรรมนิยมโดยมีจุดมุ่งหมายคือ การสร้างสภาพการณ์เรียนรู้ใหม่ให้แก่ผู้รับคำปรึกษาซึ่งการเรียนรู้นั้นควรจะไม่ก่อให้เกิดพฤติกรรมที่เป็นปัญหาได้ ผู้รับคำปรึกษาเป็นผู้ตั้งจุดมุ่งหมายซึ่งเป็นผลมาจากการได้รับคำปรึกษาแบบพฤติกรรมนิยมโดยผู้รับคำปรึกษาจะกำหนดจุดมุ่งหมายของการปรับหรือเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมว่า ควรจะมีขอบเขตมากน้อยเพียงใดการประเมินผลและการให้คำปรึกษาจะกระทำพร้อมกันไปตลอดเวลาของการให้คำปรึกษาแบบพฤติกรรมนิยม

เป้าหมายของการให้การปรึกษาแบบพฤติกรรมนิยม มีดังนี้

1. เพื่อช่วยให้ผู้รับคำปรึกษาได้เรียนรู้พฤติกรรมใหม่ที่พึงประสงค์ โดยปรับเปลี่ยน แก้ไข พฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์

2. เพื่อสร้างสภาพการณ์เรียนรู้ใหม่ ที่จะช่วยปรับเปลี่ยนแก้ไขพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ของผู้รับคำปรึกษา ให้เป็นพฤติกรรมที่พึงประสงค์ โดยมีการตกลงร่วมกันระหว่างผู้รับคำปรึกษากับผู้ให้คำปรึกษา ว่าต้องการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมอะไร กำหนดเป้าหมาย พฤติกรรมที่พึงประสงค์อย่างไร และ จะดำเนินการอย่างไร จึงจะบรรลุเป้าหมายนั้น ๆ โดยผู้รับคำปรึกษาจะต้องรับผิดชอบที่จะปฏิบัติตามข้อตกลงนั้น ๆ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมนั้น

3. เพื่อช่วยให้ผู้รับคำปรึกษา ได้เรียนรู้วิธีการใหม่ที่เหมาะสมยิ่งขึ้น ในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของตนเองในการดำรงชีวิต และสามารถนำวิธีการเหล่านั้น ไปประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ และมีคุณค่าต่อตนเองในอนาคต

3.2.1.2 แนวปฏิบัติการให้การปรึกษาของทฤษฎีการให้การปรึกษาแบบพฤติกรรมนิยมประกอบด้วยขั้นตอนและเทคนิคในการให้คำปรึกษาดังนี้ (Corey.1996:290)

1. การสำรวจปัญหา และ ระบุพฤติกรรมที่เป็นปัญหา ผู้ให้การปรึกษาจะสำรวจปัญหาด้วยการเก็บรวบรวมข้อมูลให้ได้ครอบคลุมและมีประสิทธิภาพมากที่สุด ซึ่งส่วนใหญ่จะได้รับการสัมภาษณ์ และ สังเกตพฤติกรรมของผู้รับคำปรึกษา ข้อมูลที่ได้อาจมีปัญหามากมาย

แต่จะให้ผู้รับคำปรึกษาเลือกว่าปัญหาใดเป็นปัญหาที่สำคัญที่สุด เป็นอันดับแรกที่ต้องการแก้ไข ส่วนปัญหาอื่น ๆ จะแก้ไขในโอกาสต่อไป

2. เมื่อผู้รับคำปรึกษาระบุพฤติกรรมที่เป็นปัญหาได้แล้ว ผู้ให้คำปรึกษาจะให้ผู้รับคำปรึกษาวิเคราะห์ปัญหาในประเด็นต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

2.1 ปัญหานั้น มีสาเหตุทางกายหรือจิตใจ หรือจากสภาพแวดล้อม และ ผลที่เกิดจากปัญหานั้นเป็นอย่างไร

2.2 ทำการตรวจสอบความเข้าใจระหว่างผู้ให้คำปรึกษาและผู้รับคำปรึกษา เกี่ยวกับปัญหาที่ต้องการแก้ไข และสาเหตุต่าง ๆ ถ้าเข้าใจตรงกันก็จะดำเนินการกำหนดเป้าหมาย ในการให้การปรึกษาต่อไป โดยเป้าหมายต้องสอดคล้องกับความต้องการของผู้รับบริการอย่างแท้จริง ชัดเจน เป็นรูปธรรม ไม่ซับซ้อน และสามารถประเมินได้

3. เพื่อให้บรรลุเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด ผู้ให้คำปรึกษาจะพิจารณาเลือกเทคนิคที่เหมาะสมกับปัญหาของผู้รับคำปรึกษา อธิบายให้ผู้รับคำปรึกษาทราบถึงลำดับขั้นตอน เพื่อให้ผู้รับคำปรึกษาจะได้ปฏิบัติได้ถูกต้อง

4. การประเมินผล การประเมินผลของการให้คำปรึกษาว่าบรรลุเป้าหมายหรือไม่ทำได้โดยการให้ผู้รับคำปรึกษา รายงานผลความคืบหน้าของพฤติกรรมที่ตนต้องการแก้ไข การรายงานนั้นจะทำการบันทึกพฤติกรรมก่อนและหลังการให้คำปรึกษาและเปรียบเทียบพฤติกรรมทั้งสองระยะเวลาว่าเปลี่ยนแปลงไปตามเป้าหมายที่วางไว้หรือไม่ถ้าไม่ได้ผลก็กลับไปวิเคราะห์พฤติกรรมว่าเทคนิคและวิธีการที่เลือกใช้เหมาะสมหรือไม่ หรือควรเปลี่ยนแปลงอย่างไร เพื่อให้บรรลุตามเป้าหมายที่วางไว้

นอกจากนี้ ก่อนที่จะยุติการให้คำปรึกษา ผู้ให้คำปรึกษาควรจะช่วยให้ผู้รับคำปรึกษาได้นำสิ่งที่เรียนรู้จากการให้คำปรึกษาไปใช้สภาพการณ์อื่นต่อไป

3.2.1.3 หน้าที่และบทบาทของผู้ให้คำปรึกษาแบบพฤติกรรมนิยม

การให้คำปรึกษาแบบพฤติกรรมนิยมนั้น ผู้ให้คำปรึกษาต้องเป็นผู้ที่กระฉับกระเฉงว่องไว มีบทบาทและหน้าที่ในการจัดประสบการณ์ให้ผู้รับคำปรึกษาเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไปในทางที่พึงปรารถนาและช่วยให้ผู้รับคำปรึกษาไปสู่เป้าหมาย คือ มีพฤติกรรมที่พึงปรารถนา ผู้ให้คำปรึกษามีบทบาทและหน้าที่ดังนี้ คือ

1. เป็นผู้ชี้แนะแนวทาง
2. เลือกใช้เทคนิคให้เหมาะสมกับปัญหา
3. เป็นตัวแบบ
4. จูงใจให้ผู้รับคำปรึกษาแก้ไขพฤติกรรม

จากบทบาทและหน้าที่ดังกล่าวทำให้เห็นชัดเจนว่า ผู้ให้คำปรึกษาทำหน้าที่วาง

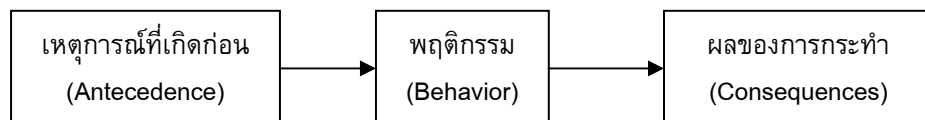
เงื่อนไขและความคุมพฤติกรรมของผู้รับคำศึกษานั้นเอง สำหรับผู้รับคำปรึกษาจะต้องมีความตั้งใจอย่างแน่วแน่ในการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของตนเองให้ความร่วมมือในการใช้เทคนิคต่าง ๆ มีความกระตือรือร้นในการแสดงพฤติกรรมใหม่

3.2.1.4 กลวิธีและเทคนิคในการให้คำปรึกษา

อัลเลนดิก (สมพร สุทัศนีย์. 2533 : 160; อ้างอิงจาก Ollendick. 1966 : 525 – 526) กล่าวถึงเทคนิคในการให้ คำปรึกษาแบบพฤติกรรมนิยมว่า ตั้งอยู่บนพื้นฐาน ทฤษฎีการเรียนรู้แบบคลาสสิกของวัตสัน การเรียนรู้แบบแสดงการกระทำของ สกินเนอร์ และการเรียนรู้จากการสังเกตตัวแบบของ แบนดูรา แต่ปัจจุบันแนวคิดในการแก้ไขเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม ของการให้คำปรึกษาแบบพฤติกรรมนิยมมีความหมายกว้างขวางกว่าเดิม โดยแนวคิดในเรื่องของ การใช้เทคนิคในการให้คำปรึกษาแบบ พฤติกรรมนิยมเปลี่ยนไปเน้นที่ความต้องการของผู้มา รับคำปรึกษา

3.2.1.5 หลักการเรียนรู้ที่เกี่ยวกับการปรับหรือเปลี่ยนพฤติกรรม ได้แก่ การเรียนรู้เงื่อนไขผลกรรม (Operant Conditioning)

ในการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมนั้น ผ่องพรรณ เกิดพิทักษ์ (2544 : 412) ได้อธิบายถึงหลักพฤติกรรมว่าเป็นหลักจากทฤษฎีการเรียนรู้เงื่อนไขการกระทำประกอบด้วย ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมกับสภาพแวดล้อมที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมนั้น ๆ คือ เป็น ความสัมพันธ์ระหว่างสภาพแวดล้อมที่มีสิ่งเร้าให้เกิดพฤติกรรม (Antecedent) กับผลของการ กระทำหรือผลกรรม (Consequences) ที่เกิดภายหลังที่แสดงพฤติกรรมแล้ว ดังแผนภาพ

สกินเนอร์ (ผ่องพรรณ เกิดพิทักษ์. 2536 : 28 – 29; อ้างอิงมาจาก Skinner. 1930 : 168 – 177) กล่าวถึง หลักพฤติกรรมของอินทรีย์ว่า พฤติกรรมของอินทรีย์อยู่ ภายใต้การควบคุมของการวางเงื่อนไขผลกรรมที่อินทรีย์ได้รับตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบัน เงื่อนไข ผลกรรม แบ่งเป็น 2 ประเภท คือ

1. เงื่อนไขเสริมแรง (Contingency of Reinforcement) หมายถึง เงื่อนไขของการให้ผลกรรมที่อินทรีย์พอใจ

2. เงื่อนไขการลงโทษ (Contingency of Punishment) หมายถึง เงื่อนไขของการให้ผลกรรมที่อินทรีย์ไม่พอใจ

อินทรีย์จะเรียนรู้ถึงความสัมพันธ์ ระหว่างพฤติกรรมที่อินทรีย์กระทำและ ผลกรรม ผลกรรม ๆ หนึ่งอาจจะเกิดจากพฤติกรรมที่แตกต่างกัน ซึ่งการที่อินทรีย์เรียนรู้ว่า พฤติกรรมอะไรจะนำไปสู่ผลกรรมอะไร เป็นการเรียนรู้เงื่อนไขผลกรรม

3.2.1.6 เทคนิคในการให้การปรึกษาแบบพฤติกรรมนิยม มีดังนี้

1. การเสริมแรง (Reinforcement) เป็นเทคนิคที่จะช่วยให้ผู้รับคำปรึกษามีกำลังใจ มั่นใจที่จะแสดงพฤติกรรมที่พึงประสงค์ต่อไป

2. การเรียนรู้จากตัวแบบ (Modeling Technique) โดยผู้รับคำปรึกษาจะสังเกต พฤติกรรมของตัวแบบ ซึ่งอาจจะเป็นตัวแบบที่มีชีวิต ในสถานการณ์จริง หรือ สถานการณ์จำลอง หรือ ตัวแบบสัญลักษณ์ เช่น ตัวแบบในภาพยนตร์ ในโทรทัศน์ หรือ ในวิดีโอ และ เมื่อผู้รับ คำปรึกษาเลียนแบบพฤติกรรมของตัวแบบแล้ว ก็จะทำให้ผู้รับคำปรึกษาได้เรียนรู้ทักษะใหม่ ที่ จำเป็นต่อการแสดงพฤติกรรมที่เหมาะสม

3. การฝึกพฤติกรรมกล้าแสดงออก (Assertion Training) เทคนิคนี้จะมีประโยชน์ สำหรับบุคคลต่อไปนี้ เพื่อจะได้มีพฤติกรรมแสดงออกที่เหมาะสมในอนาคต

3.1. คนที่ไม่สามารถแสดงอารมณ์โกรธ

3.2. คนที่ไม่กล้าปฏิเสธ ไม่กล้ากล่าวคำว่า ไม่

3.3. คนที่สุภาพมากเกินไป และถูกคนอื่นเอาเปรียบ

3.4. คนที่รู้สึกยากลำบากใจ ในการแสดงความรัก ทั้งทางภาษาถ้อยคำ หรือท่าทาง หรือในการติดต่อสัมพันธ์กับบุคคลอื่น

3.5. คนที่มีความรู้สึกว่าเขาไม่มีสิทธิ์ที่จะแสดงความคิด ความเชื่อและ ความรู้สึก

4. การจัดความรู้สึกลัววิตกกังวลอย่างเป็นระบบ (Systemic Desensitization) เป็น เทคนิคที่จะช่วยขจัดความกลัว ความวิตกกังวลของผู้รับคำปรึกษาที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง บุคคลใด บุคคลหนึ่ง หรือ สถานการณ์ใดสถานการณ์หนึ่ง ซึ่งเทคนิคนี้มีพื้นฐานมาจากการเรียนรู้เงื่อนไข แบบคลาสสิก (Classic Conditioning)

5. การฝึกผ่อนคลาย (Relaxation Training) กับวิธีการอื่นที่เกี่ยวข้อง เช่น การฝึกผ่อนคลายกล้ามเนื้อควบคู่กับการจินตนาการ ควบคู่กับการขจัดความหวาดวิตกกังวล เป็นระบบ ควบคู่กับการทำสมาธิ เป็นต้น เทคนิคนี้จะช่วยให้ผู้รับบริการที่มีความวิตกกังวล ความเครียด ไม่มีสมาธิ นอนไม่หลับ คิดมาก มีอาการต่าง ๆ บรรเทาลง

6. ยุทธวิธีต่าง ๆ ในการบริหารจัดการตนเองและ พฤติกรรมการนำตนเอง (Self-management Strategies and Self-Directed behavior) เพื่อช่วยให้ผู้รับคำปรึกษาบริหาร จัดการปัญหาของตนเองและนำตนเองโดยไม่ต้องพึ่งพาผู้เชี่ยวชาญในการจัดการปัญหาของเขา ซึ่ง ส่วนมากจะเป็นปัญหาที่เกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวัน เช่น ปัญหาการรับประทานอาหารที่มาก หรือ ปัญหาการสูบบุหรี่ ดื่มสุรา ปัญหาการเรียน ผู้ที่มีปัญหาเหล่านี้อาจได้รับความรู้จากสื่อต่าง ๆ ทั้งสื่อ เอกสารสื่อพิมพ์ วิทยุ โทรทัศน์ และ พยายามปฏิบัติตามข้อมูลต่าง ๆ เหล่านั้น แต่หากไม่ สามารถจัดการกับปัญหาต่าง ๆ ได้ ผู้ที่มีปัญหาจะขอรับบริการการปรึกษา ซึ่งผู้ให้บริการ

ปรึกษาจะวางแผนร่วมกับผู้รับบริการจะกำหนดโปรแกรมการบริหารจัดการตนเอง เกี่ยวกับปัญหานั้น และผู้รับคำปรึกษาจะต้องปฏิบัติตามแผนที่กำหนด มีพฤติกรรมที่นำตนเองให้บรรลุเป้าหมาย

3.2.2 ทฤษฎีการให้คำปรึกษาแบบเผชิญความจริง

3.2.2.1 ความเป็นมาของทฤษฎีการให้คำปรึกษาแบบเผชิญความจริง

วิลเลียม กลาสเซอร์ (William Glasser) จิตแพทย์ชาวอเมริกันเป็นผู้เริ่มวิธีการให้การปรึกษาแบบเผชิญความจริง (Reality Approach To Counseling) เกิดเมื่อ ค.ศ. 1925 ที่เมืองเคลฟแลนด์ (Cleveland) รัฐโอไฮโอ (Ohio) จบปริญญาตรีทางวิศวกรรมเคมี ปริญญาโททางจิตคลินิก นอกจากนี้เขายังได้เรียนในสาขาแพทยศาสตร์ สำเร็จการศึกษาแพทยศาสตรบัณฑิต

ปี ค.ศ. 1957 กลาสเซอร์ ได้รับตำแหน่งหัวหน้าจิตแพทย์ประจำสถาบันยูอาชฌาการในรัฐแคลิฟอร์เนีย กลาสเซอร์ ได้พัฒนาวิธีการของเขาโดยเน้นการฝึกให้เด็กมีความรับผิดชอบในทางโครงการที่จะเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของตนเอง และสัญญาว่าจะดำเนินการตามโครงการนั้น เขาจะไม่ยอมรับข้อแก้ตัวใดๆ ทั้งสิ้นของเด็กถ้าไม่ปฏิบัติตามสัญญา แต่พยายามหลีกเลี่ยงการลงโทษเด็กผลปรากฏว่าวิธีการนี้ได้ผลดี

กลาสเซอร์ ได้เสนอแนวทางของทฤษฎีไว้ในหนังสือที่เขาเขียนขึ้น 2 เล่ม คือ “สุขภาพจิตหรือความเจ็บป่วยของจิต” (Mental Health or Mental Illness) ในปีค.ศ. 1961 และ “การบำบัดด้วยความจริง” (Reality Therapy ; A New Approach to Psychiatry) ปีค.ศ. 1965 ซึ่งหนังสือเล่มนี้เองที่ทำให้ทฤษฎีของเขาเป็นที่ยอมรับ

3.2.2.2 แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับธรรมชาติมนุษย์ของทฤษฎีการให้คำปรึกษาแบบเผชิญความจริง

กลาสเซอร์ (Corey. 1996: 260 – 261; citing Glasser. 1992) ได้ให้ทฤษฎีเกี่ยวกับธรรมชาติมนุษย์ ดังนี้

1. มนุษย์ต้องการจะมีเอกลักษณ์แห่งความสำเร็จ ต้องการแสดงพฤติกรรมที่มีความรับผิดชอบและมีความสัมพันธ์ที่มีความหมายกับผู้อื่น

2. ความต้องการมีเอกลักษณ์ เป็นความต้องการของบุคคลที่จะรับรู้ตัวตนเรานั้นมีความแตกต่างจากบุคคลอื่น ความมีเอกลักษณ์แบ่งเป็น 2 ลักษณะ คือ

- 2.1 เอกลักษณ์แห่งความสำเร็จ เป็นลักษณะที่บุคคลกำหนดหรือมองเห็นว่าตนมีความสามารถที่จะตอบสนองความต้องการของตนเอง มีคุณค่า และมีความสำคัญต่อตนเองและผู้อื่น มีพลังในการจัดการสภาพแวดล้อม มีความรับผิดชอบ เชื่อมั่นในการดำเนินชีวิตของตนเอง และมีสัมพันธภาพที่ดีกับบุคคลที่เกี่ยวข้อง

- 2.2 เอกลักษณ์แห่งความล้มเหลว เป็นลักษณะที่บุคคลรู้สึกว่าตนเองไร้ความสามารถไม่มีพลังที่จะทำสิ่งต่างๆ ได้อย่างประสบความสำเร็จ ไม่มีคุณค่า ไม่มีความหวังในการดำเนินชีวิตที่ดีกว่า ปล่อยให้สภาพแวดล้อมหรือบุคคลอื่นมีอิทธิพลและควบคุมชีวิต

3. แรงจูงใจที่ทำให้บุคคลกระทำหรือมีพฤติกรรมต่างๆ นั้น ถูกผลักดันมาจากความต้องการเบื้องต้น 2 ประการของบุคคลนั่นเอง คือ

3.1 ความต้องการที่จะรักบุคคลอื่น และความต้องการที่จะได้รับความรักจากบุคคลอื่นๆ

3.2 ความต้องการที่จะรู้สึกว่าคุณค่าและความรู้สึกที่คนอื่นมองว่าตนมีคุณค่า

ความต้องการทั้ง 2 ประการนี้ มีความเกี่ยวข้องกัน บุคคลที่ได้รับการพอใจจากความต้องการอย่างหนึ่ง มักจะมีแนวโน้มที่จะได้รับความพอใจกับความต้องการอีกอย่างหนึ่ง การได้มาซึ่งความต้องการทั้ง 2 ประการนี้จะทำให้มนุษย์รู้สึกว่าคุณค่าและพยายามรักษามาตรฐาน พฤติกรรมให้อยู่ในลักษณะที่เป็นที่พอใจ

ความแตกต่างในการตอบสนองความต้องการเหล่านี้ ประเมินได้จากความสัมพันธ์เกี่ยวข้องที่บุคคลมีต่อผู้อื่น เป็นสิ่งที่ทำให้บุคคลแต่ละคนพัฒนาความเป็นตัวของตัวเอง และกำหนดเอกลักษณ์ของตนเอง ซึ่งอาจจะเป็นเอกลักษณ์แห่งความสำเร็จ หรือเอกลักษณ์แห่งความล้มเหลว

3.2.2.3 เป้าหมายของทฤษฎีการให้คำปรึกษาแบบเผชิญความจริง

การให้คำปรึกษาแบบเผชิญความจริง เป็นการให้คำปรึกษาที่เน้นพฤติกรรมปัจจุบัน และความรับผิดชอบของผู้รับบริการ ให้ผู้รับบริการยอมรับพลังของตนเองที่จะปรับปรุง หรือเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของตนเอง วางโครงการที่จะปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของตนเอง และพร้อมที่จะปฏิบัติตามโครงการนั้นๆ (Corey. 1996: 263 – 264; citing Glasser. 1989, 1992)

ดังนั้น เป้าหมายของการให้คำปรึกษาแบบเผชิญความจริง จึงมุ่งเน้นที่จะช่วยให้ผู้รับบริการ

1. ความเป็นตัวของตัวเองรู้จักและเข้าใจตนเองมีความรับผิดชอบ (Responsibility) ที่จะตอบสนองความต้องการของตนเอง กล้าเผชิญความจริง พิจารณาสถานการณ์ต่างๆ ตามที่เป็นจริง (Reality) สามารถประเมินพฤติกรรมหรือการกระทำใด ๆ ที่แสดงว่า ถูกต้องหรือไม่ถูกต้อง (Right of Wrong) โดยจะต้องรู้จักพิจารณาสถานการณ์ สิ่งผิด เพราะการประเมินพฤติกรรมจะเป็นแรงกระตุ้นให้ผู้รับบริการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมไปสู่แนวทางใหม่ที่ถูกต้อง

2. รับผิดชอบที่จะแก้ปัญหา และมีทักษะในการคิดปัญหา สนับสนุนให้วางโครงการอนาคตและมุ่งมั่นที่จะดำเนินการตามโครงการที่วางไว้

3. สามารถช่วยเหลือตัวเอง สามารถพิจารณาได้ว่า อะไรถูก อะไรผิด สิ่งใดควรกระทำ หรือพึงละเว้น

4. ค้นพบทางเลือกที่จะไปสู่เป้าหมายชีวิตด้วยตนเอง เพื่อสนองความต้องการของตนเองอย่างมีประสิทธิภาพ โดยไม่กระทบกระเทือนสิทธิของผู้อื่น

5. ตระหนักในคุณค่าของตนเอง โดยรู้จักวิธีสร้างสัมพันธภาพกับบุคคลอื่น รู้จักให้และรับความรักความผูกพันผู้อื่น เพื่อให้เกิดความรู้สึกว่าตนมีค่า

กล่าวโดยสรุปเมื่อเปรียบเทียบเป้าหมายของการให้คำปรึกษาแต่ละทฤษฎีจะเห็นว่า แต่ละทฤษฎีต่างต้องการให้ความช่วยเหลือผู้รับบริการและเข้าใจตนเองให้ดียิ่งขึ้น รับผิดชอบต่อชีวิตของตนเอง เรียนรู้ที่จะปรับเปลี่ยนความคิด ความรู้สึก ตลอดจนพฤติกรรมต่าง ๆ ที่เป็นอุปสรรคในการดำเนินชีวิตของตนเอง เรียนรู้ที่จะปรับเปลี่ยนความคิด ความรู้สึก ตลอดจนพฤติกรรมต่าง ๆ ที่เป็นอุปสรรคในการดำเนินชีวิตของตนเอง พร้อมทั้งจะขจัดความยุ่งยากสับสนในชีวิต ให้มีชีวิตที่ราบรื่น หลุดพ้นจากบ่วงปัญหาต่าง ๆ โดยใช้ สติ ปัญญา และกำลังใจของตนเอง

จากมุมมองและจุดเน้นของเป้าหมายของการให้คำปรึกษาของแต่ละทฤษฎี จะช่วยให้ผู้ให้การศึกษาได้พิจารณาต่อไปว่าควรกำหนดแนวปฏิบัติในการให้คำปรึกษาอย่างไรต่อไป

3.2.2.4 แนวปฏิบัติการให้คำปรึกษาแบบเผชิญความจริงประกอบด้วยขั้นตอนและเทคนิคในการให้คำปรึกษา ดังนี้

1. ขั้นตอนการให้คำปรึกษาแบบเผชิญความจริง ในขั้นแรกของการให้คำปรึกษา ผู้ให้คำปรึกษาจะให้ความสำคัญกับการสร้างสัมพันธภาพ ผู้ให้คำปรึกษาจะต้องสนใจ ใส่ใจ ให้การยอมรับบริการด้วยความอบอุ่น เปิดเผย และเต็มใจแลกเปลี่ยนประสบการณ์ ตลอดจนสร้างความเชื่อถือให้ผู้รับบริการเห็น และแสดงความห่วงใยผู้รับบริการ หลังจากนั้นจึงดำเนินการตามขั้นตอนของการให้คำปรึกษาแบบเผชิญความจริง ดังนี้ (Glasser; and Wubbolding. 1995; citing Corey. 1996: 267 –271)

1.1 สำรวจความต้องการ (Wants) ของผู้รับบริการ โดยการถามผู้รับบริการว่า “คุณต้องการอะไร” ผู้ให้คำปรึกษาจะตั้งคำถามเพื่อกระตุ้นให้ผู้รับบริการได้คิด ได้ไตร่ตรองถึงสิ่งที่เขาปรารถนาได้เปิดเผยโลกส่วนตัว ตลอดจนมีโอกาสได้รับรู้ สัมผัส และสำรวจทุก ๆ แง่มุมของชีวิต รวมทั้งสิ่งที่เขาต้องการจากครอบครัว เพื่อ งาน และสิ่งที่เขาคาดหวังในชีวิต

1.2 สำรวจทิศทางหรือแนวทางและการปฏิบัติ (Direction and Doing) ของผู้รับบริการเนื่องจาก การให้คำปรึกษาแบบเผชิญความจริง ให้ความสำคัญกับพฤติกรรมปัจจุบันของผู้รับบริการแม้ว่าแกลสเซอร์จะยืนยันว่า ความคับข้องใจในอดีตไม่ใช่สาระสำคัญแต่ประการใด และไม่มีวิถีทางใดที่จะขจัดความคับข้องใจนั้น ๆ ให้หมดสิ้นไปได้ แต่สิ่งที่ต้องทำในขณะนี้ต่างหาก ที่จะช่วยให้ผู้รับบริการเลือกวิถีทางหรือแนวทางที่จะตอบสนองความต้องการที่พึงพอใจของตนเองได้มากขึ้น

ดังนั้น ในช่วงแรกๆของการให้คำปรึกษา จึงเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งที่จะ สนทนาโต้ตอบกับผู้รับบริการให้ครอบคลุมแนวทางในการดำรงชีวิตของเขา ไม่ว่าจะเป็นสถานที่ที่ เขาไปหรือสิ่งที่เขาทำ การสำรวจนี้จะเป็นขั้นเริ่มต้นที่จะนำไปสู่การประเมินในขั้นต่อไปว่าสิ่งต่าง ๆ สามารถที่จะนำไปสู่ทิศทางที่พึงประสงค์หรือไม่ โดยผู้ให้คำปรึกษาจะเป็นกระจกสะท้อนให้กับ ผู้รับบริการ พร้อมทั้งถามผู้รับบริการว่า “ในตอนนี้คุณมองเห็นอะไรในตัวเองบ้าง และคุณ มองเห็นอะไรในตัวคุณในอนาคตบ้าง” คำถามนี้จะช่วยให้ผู้รับบริการได้สำรวจและสัมผัสกับชีวิต ของตนเอง ทำให้เกิดความกระจำเริญขึ้น

การให้การปรึกษาแบบเผชิญความจริง จะให้ความสนใจที่การ เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมในภาพรวมในปัจจุบัน (Current Total Behavior) มิใช่เพียงเปลี่ยนแต่เจต คติและความรู้สึกเท่านั้น แม้ว่าในระหว่างการให้คำปรึกษาผู้รับบริการจะระบายความรู้สึกออกมา แต่ความรู้สึกนั้นจะบังเกิดผลหากเชื่อมโยงกับสิ่งที่ผู้รับบริการกำลังทำในขณะนั้น เช่น “เมื่อมีใครขับ รถ ตัดหน้า ผู้ขับก็จะตกใจ แล้วก็จะเหยียบเบรคทันที” ดังนั้น เป้าหมายประการหนึ่งของการให้ คำปรึกษาแบบเผชิญความจริงคือต้องการให้ผู้รับบริการได้ตระหนักรู้ในการกระทำของตนเองและ พฤติกรรมในภาพรวมของตนเอง เพื่อตอบสนองความต้องการของตนเอง ตลอดทั้งเพื่อพัฒนา ภาพพจน์ที่ดีของตนเองต่อไป

1.3 การประเมิน (Evaluation) โดยให้ผู้รับบริการประเมินพฤติกรรม ของตนเองในปัจจุบันว่า สมหวังในสิ่งที่ต้องการหรือไม่ และพฤติกรรมนั้นจะนำไปสู่ทิศทางที่ ผู้บริการต้องการหรือไม่

1.4 การวางแผน (Planing) และการทำสัญญาผูกมัด (Commitment) ที่จะปฏิบัติตามแผนเพื่อปรับเปลี่ยนพฤติกรรม ในขั้นนี้เมื่อผู้รับบริการตัดสินใจแล้วว่า อะไรคือสิ่งที่ เขาต้องการจะเปลี่ยนแปลง ขั้นต่อไปผู้ให้คำปรึกษาและผู้รับบริการจะวางแผนร่วมกันเพื่อ ปรับเปลี่ยนพฤติกรรมเป้าหมาย แล้วผู้ให้คำปรึกษาจะให้ผู้รับบริการทำสัญญาผูกมัดตนเองในการ ปรับเปลี่ยนพฤติกรรม ถ้าผู้รับบริการสามารถทำตามข้อตกลงหรือสัญญาได้ แสดงให้เห็นว่า เขามี ความสามารถที่จะตอบสนองความต้องการของเขาเอง เห็นความสำคัญและคุณค่าของตนเอง มี ความรับผิดชอบ และเชื่อมั่นในการกระทำของตนเอง ซึ่งบ่งบอกถึงการมีเอกลักษณ์แห่งความสำเร็จ

2. เทคนิคในการให้คำปรึกษาแบบเผชิญความจริง ได้แก่ (Corey. 1996: 469; citing Wubbolding. 1998 b)

2.1 การมีศิลปะในการตั้งคำถาม ทั้งนี้เพราะว่า การให้คำปรึกษาแบบ เผชิญความจริงใช้การตั้งคำถามมากกว่าการให้คำปรึกษาแบบอื่น ๆ ทั้งนี้ เพื่อรวบรวมข้อมูลที่เป็น โลกส่วนตัวของผู้รับบริการ รวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรมและการกระทำของผู้รับบริการ ตลอดทั้ง แนวทางในการดำเนินชีวิตของผู้รับบริการ

2.2 เทคนิคในการวางแผนในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของผู้รับบริการ

2.3 เทคนิคในการติดตามและประเมินผลพฤติกรรมของผู้รับบริการ

2.4 เทคนิคการใช้อารมณ์ขัน โดยใช้ถ้อยคำให้ถูกกาลเทศะ

จากการเปรียบเทียบแนวปฏิบัติการให้คำปรึกษาของแต่ละทฤษฎีสรุปได้ว่าขั้นตอนที่สำคัญ ๆ ในการให้คำปรึกษาของแต่ละทฤษฎี ประกอบด้วย 3 ขั้นตอนคือ ขั้นตอนแรก คือ เริ่มต้นการให้คำปรึกษา ในขั้นนี้ ผู้ให้คำปรึกษาของทุก ๆ ทฤษฎีการให้คำปรึกษา จะให้ความสำคัญกับการสร้างสัมพันธภาพกับผู้รับบริการ ผู้ให้คำปรึกษาจะต้องสนใจ ใส่ใจ ให้การยอมรับผู้รับบริการด้วยความอบอุ่น สร้างความเชื่อถือให้ผู้รับบริการเห็นและมีความเอื้ออาทรผู้รับบริการ ตลอดทั้งในขั้นเริ่มต้นการให้คำปรึกษา ผู้ให้คำปรึกษาจะต้องชี้แจงวัตถุประสงค์ของการให้คำปรึกษา บทบาทหน้าที่ของผู้ให้คำปรึกษาและผู้รับบริการ และจรรยาบรรณในการให้คำปรึกษาของผู้ให้การศึกษา ตลอดทั้ง ติดตามผลการให้คำปรึกษาตั้งแต่การพบครั้งที่ 2 เป็นต้นไป

ขั้นตอนที่ 2 คือ ขั้นดำเนินการให้คำปรึกษา ในขั้นนี้ ผู้ให้คำปรึกษาอาจจะมีขั้นตอนในการให้คำปรึกษาโดยกำหนดลำดับขั้นตอนย่อย ๆ ให้สอดคล้องกับขั้นตอนในการให้คำปรึกษาของแต่ละทฤษฎี และในขั้นตอนนี้ผู้ให้คำปรึกษา จะประยุกต์ใช้เทคนิคต่าง ๆ ในการให้คำปรึกษาให้สอดคล้องกับประเด็นปัญหาของผู้รับบริการ และให้สอดคล้องกับเทคนิคของการให้คำปรึกษาของทฤษฎีนั้น ๆ โดยแต่ละทฤษฎีต่างมีเทคนิคที่นำมาใช้แตกต่างกันไป

ขั้นตอนที่ 3 คือ ขั้นยุติการให้คำปรึกษา ในการให้คำปรึกษาแต่ละครั้งก่อนจะยุติการให้คำปรึกษาในครั้งนั้น ๆ ผู้ให้คำปรึกษาจะต้องเปิดโอกาสให้ผู้รับบริการสรุปผลของการให้คำปรึกษาและซักถามประเด็นปัญหาที่ผู้รับบริการยังสงสัยหรือค้างคาใจ ตลอดทั้งแนวทางที่ผู้รับบริการพร้อมที่จะนำไปปฏิบัติต่อไป นอกจากนี้ ผู้ให้คำปรึกษาควรสรุปผลของการให้คำปรึกษาในครั้งนั้น ๆ เพิ่มเติม พร้อมทั้งนัดหมาย วัน เวลา สถานที่ ในการให้คำปรึกษาในครั้งต่อไป

ส่วนเทคนิคในการให้คำปรึกษานั้นแต่ละทฤษฎีต่างมีจุดเน้นในการใช้เทคนิคแตกต่างกัน ซึ่งผู้ให้คำปรึกษาจะต้องมีประสบการณ์ในการใช้เทคนิคต่าง ๆ โดยการเรียนรู้และฝึกปฏิบัติจากผู้ที่มีความสามารถในการใช้เทคนิคนั้น ๆ ก่อนจะนำไปใช้กับผู้รับบริการต่อไป

3.2.3 ทฤษฎีการให้คำปรึกษาแบบภวนิยม (Existentialism)

3.2.3.1 ความเป็นมา

ทฤษฎีการให้คำปรึกษาแบบภวนิยม เป็นทฤษฎีการให้คำปรึกษาที่ใช้แก้ปัญหาสำหรับผู้ที่มิทุกข์ระดับอารมณ์และความรู้สึกโดยตั้งอยู่บนรากฐานว่า ความหมายของความเป็นมนุษย์คืออะไร เป็นแนวคิดที่สอดคล้องกับปรัชญาที่ว่าความหมายของชีวิตคืออะไร ทฤษฎี Existentialism นี้เป็นกระแสที่ 3 ในวงการจิตวิทยาและการให้คำปรึกษา เป็นการตอบโต้ทฤษฎีจิตวิทยาวิเคราะห์และพฤติกรรมนิยม ผู้ให้คำปรึกษา Existentialism นี้ยืนยันที่จะไม่ตัดสินมนุษย์ จุดสนใจของผู้ให้คำปรึกษาทฤษฎีนี้อยู่ในเงื่อนไขของความเป็นมนุษย์ซึ่งรวมถึง

ความสามารถที่จะมีสติเป็นของตนเอง มีอิสระในการเลือกตัดสินใจในโชคชะตาของตนเอง แต่จะต้องรับผิดชอบต่อผลที่เกิดขึ้นจากการตัดสินใจ อีกทั้งวิธีการดำเนินชีวิตของบุคคลที่เป็นไปอย่างไร้ความหมายอันแตกต่างไปจากผู้อื่น ก็เป็นจุดสนใจของทฤษฎี เช่นกัน ทฤษฎีนี้เชื่อว่าพัฒนาการทางบุคลิกภาพของคนปกติขึ้นอยู่กับลักษณะของแต่ละคน ความรู้สึกที่บุคคลมีต่อตนเองพัฒนามากจากสภาพความเป็นทารก ความคิดหลักของมนุษย์ ได้แก่ ข้อกำหนดที่จะต้องปฏิบัติของตนเอง และความต้องการที่จะก้าวไปข้างหน้าอันเป็นความต้องการที่จะแสดงออก หรือต้องการจะเป็นอะไรสักอย่างหนึ่ง ซึ่งเป็นวิธีการที่มีทิศทางในอนาคตและเน้นที่การมีสติก่อนที่จะลงมือทำการใด ๆ บุคคลสำคัญในทฤษฎีการให้คำปรึกษาแบบภวนิยม นี้ได้แก่ Binswanger, May และ Frankl

บินส์แวนเกอร์ (Binswanger) เป็นจิตแพทย์สำเร็จการศึกษาจากมหาวิทยาลัยซูริค เป็นลูกศิษย์ของ Jung และเป็นแพทย์ฝึกหัดภายใต้การดูแลของ Bleuler เป็นจิตแพทย์คนแรกที่น่าแนวคิดของปรัชญา Existentialism ไปผนวกเข้ากับจิตวิเคราะห์ เพื่อวิเคราะห์และแปลความหมายบุคลิกภาพของมนุษย์ Binswanger วิเคราะห์บุคลิกภาพของบุคคลจากสัมพันธภาพที่เขามีต่อบุคคลอื่น และสัมพันธภาพเหล่านั้นทำให้บุคคลเข้าใจตนเองอย่างไรการดำเนินชีวิตของมนุษย์ต้องมีปฏิสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับบุคคลอื่น ดังนั้น สภาพความมีอยู่ (Existence) ของมนุษย์จึงเกี่ยวข้องกับสัมพันธกับสังคม

เมย์ (May) เป็นนักจิตวิทยาชาวอเมริกันที่มีชื่อเสียงเป็นที่รู้จักกันดีซึ่งได้ริเริ่ม จิตบำบัดแบบ Existentialism ขึ้นในอเมริกา ตลอดจนได้พยายามเผยแพร่ความคิดและวิธีการบำบัดดังกล่าว โดยใช้งานเขียนเป็นสื่อกลางไว้มากมาย May เป็นทั้งผู้เขียนบทความและบรรณาธิการของหนังสือ Existence

แฟรงค์ (Frankl) เป็นผู้ดำเนินการบำบัดแบบ Logotherapy โดยทั่วไป Logos หมายถึงวาทะ (Speech) หรือเหตุผล (reason) แต่ Frankl ให้คำจำกัดความว่าเป็นความหมาย (Meaning) โดย Frankl ปฏิเสธความเชื่อตามทฤษฎีจิตวิเคราะห์ที่ว่ามนุษย์มีแรงขับของ

สัญชาตญาณทางเพศ ปฏิเสธความคิดเห็นของ Jung เกี่ยวกับบุคลิกภาพแบบต่างๆ และไม่ยอมรับความคิดเห็นของนักจิตวิทยากลุ่มพฤติกรรมนิยมที่เชื่อในทฤษฎีการวางเงื่อนไข ที่มองมนุษย์เหมือนเครื่องจักร สำหรับ Frankl เชื่อว่าการแสวงหาความหมายในชีวิตเป็นความรับผิดชอบสูงสุดของมนุษย์ และเป็นกระบวนการในระดับสติปัญญามากกว่าในระดับสัญชาตญาณความหมายชีวิตของแต่ละบุคคลมีลักษณะเป็นเอกภาพ (Uniqueness) ซึ่งขึ้นอยู่กับตัวบุคคล ความมีอยู่ของเขาในสถานการณ์และเวลานั้น ๆ ไม่สามารถที่จะกำหนดเป็นบรรทัดฐานเดียวกันได้ (พงษ์พันธ์ พงษ์โสภา. 2543 : 103 – 104)

3.2.3.2 แนวคิดและทฤษฎะเกี่ยวกับธรรมชาติมนุษย์ของทฤษฎีการให้คำปรึกษาแบบภวนิยม

แฟรงเคิล (Corey. 1996: 171 – 172; citing Frankl. 1963: 121, 164) และเมย์ (Sharf. 2000: 170–179; citing May. 1992) ได้ให้ทฤษฎะเกี่ยวกับธรรมชาติมนุษย์อย่างสอดคล้องกัน ดังนี้

1. มนุษย์มีคุณค่า มีเอกลักษณ์หรือลักษณะเฉพาะของตนเอง มีอิสระ มีเสรีภาพในการเลือกกระทำหรือไม่กระทำ และมีความรับผิดชอบ
2. มนุษย์มีศักยภาพที่จะตระหนักรู้ตนเอง คือ รับรู้เกี่ยวกับตนเอง รับรู้ถึงอันตรายและการคุกคามจากภายนอก หรือสิ่งที่เกิดขึ้นกับตนเอง
3. มนุษย์มีเสรีภาพในการเลือกตัดสินใจชีวิตของตนเอง และรับผิดชอบต่อการกระทำ และสิ่งที่เกิดขึ้นกับตน
4. มนุษย์แสวงหา ค้นหาความหมายของชีวิต โดยไม่ย่อท้อต่ออุปสรรค ค้นหาและสร้างเอกลักษณ์เฉพาะตน โดยใช้ความกล้าที่จะเป็น กล้าที่จะมีชีวิตอยู่ด้วยตัวเองตามลำพัง สามารถดำรงชีวิตอย่างที่ต้องต้องการอย่างแท้จริง และมีความเข้มแข็งในการมองโลก
5. มนุษย์มีลักษณะของความวิตกกังวล โดยมีความรู้สึกว่าจะต้องพยายามต่อต้านสิ่งที่จะมาทำลายการดำรงอยู่ของตน มนุษย์ต้องเรียนรู้ที่จะเผชิญกับความวิตกกังวลหรือความรู้สึกผิด เพราะความวิตกกังวลเปรียบเสมือนเงาในใจในการดำรงชีวิต ความวิตกกังวลที่ไม่มากเกินไป จะเป็นแรงจูงใจให้บุคคลเกิดการเปลี่ยนแปลง มีอิทธิพลต่อความเจริญงอกงามของชีวิต ในทางตรงกันข้าม ความวิตกกังวลที่มีมากเกินไป จะทำให้วุ่นวายใจ สับสนขาดความกระตือรือร้น ย่อท้อต่ออุปสรรค ท้อถอยในชีวิต และไม่เห็นคุณค่าในชีวิต

3.2.3.3 เป้าหมายของทฤษฎีการให้คำปรึกษาแบบภวนิยม

การให้คำปรึกษาแบบภวนิยมพัฒนามาจากหลายแนวคิดของนักภวนิยม บางแนวคิดอาจจะแตกต่าง ขัดแย้ง หรือสอดคล้องกัน อย่างไรก็ตาม นักภวนิยมแต่ละคนต่างให้ความสำคัญกับศักดิ์ศรีและคุณค่าของมนุษย์ เสรีภาพ การเลือก และความรับผิดชอบต่อตนเอง บุคคล

นักภวนิยมมองว่าปัญหาของมนุษย์เกิดจากการที่มนุษย์ไม่สามารถใช้เสรีภาพที่ตนมีอยู่อย่างเต็มที่ ไม่ตระหนักในคุณค่า และการมีอยู่ของตน รวมทั้งหลีกเลี่ยงการรับผิดชอบต่อตนเองและสิ่งที่เกิดขึ้นกับตน ปัญหาเหล่านี้ทำให้มนุษย์ดำเนินชีวิตด้วยความรู้สึกสิ้นหวัง ท้อแท้ และไม่เห็นคุณค่าในตนเอง

ดังนั้น เป้าหมายของการให้คำปรึกษาแบบภวนิยมจึงเน้นที่การช่วยเหลือให้ผู้รับบริการมีความรับผิดชอบต่อตนเอง และช่วยให้ผู้รับบริการค้นหา และพัฒนาความหมายในชีวิตโดย (Corey. 1996: 172 – 181; citing May; & Yalom. 1995)

1. ช่วยให้ผู้รับบริการรับรู้ถึงเสรีภาพในการเลือก (Freedom of Choice) สามารถใช้เสรีภาพของตนในการเลือกสิ่งต่าง ๆ อย่างมีประสิทธิภาพ พร้อมกับมีความรับผิดชอบในสิ่งที่ตนเลือก (Freedom and Responsibility) ว่าจะส่งผลต่อการดำรงอยู่ของตนอย่างไร

2. ช่วยให้ผู้รับบริการมีศักยภาพที่จะตระหนักรู้ในความเป็นตัวเอง (Capacity for Self Awareness)

3. ช่วยให้ผู้รับบริการได้ค้นหาความหมาย จุดหมาย ค่านิยม และเป้าหมายในชีวิต (The Search for meaning, Purpose, Value and Goals)

4. ช่วยให้ผู้รับบริการค้นพบเอกลักษณ์ของตน และสร้างสัมพันธ์ภาพที่มีความหมายกับบุคคลอื่น (Discovering One's Identity and Establishing Meaningful Relationships with Others)

5. ช่วยให้ผู้รับบริการตระหนักว่า ความวิตกกังวลเปรียบเสมือนเงาใน การดำรงชีวิต (Anxiety as a Condition of Living) โดยเห็นว่าในการดำรงชีวิตนั้นบุคคลย่อมเกิด ความวิตกกังวลขึ้นได้ ความวิตกกังวลที่ไม่มากเกินไปจะเป็นแรงจูงใจ ให้บุคคลเกิดการเปลี่ยนแปลง ในทางตรงกันข้าม ความวิตกกังวลที่มีมากเกินไป จะทำให้บุคคลรู้สึกเหนื่อยหน่าย

6. ช่วยให้ผู้รับบริการสามารถตระหนักถึงความตายและความไม่มีอยู่ หรือไม่ดำรงอยู่ (Awareness of Death and Nonbeing) โดยให้ตระหนักว่า ความตายเป็นสิ่งสำคัญ ในการค้นหาความหมายและจุดหมายในชีวิต การเผชิญกับความตายด้วยการวิเคราะห์พิจารณาจะ นำมาสู่การมีชีวิต ให้สามารถยอมรับว่า ความตายเป็นสิ่งที่หลีกเลี่ยงไม่ได้ เมื่อบุคคลใดตระหนักถึง ความตายอย่างแท้จริง จะทำให้สามารถดำเนินชีวิตในแต่ละวันอย่างเข้มแข็ง และมีกำลังใจ อย่างเต็มที่เท่าที่จะเป็นไปได้ โดยตัดสิ่งต่าง ๆ ที่ไม่มีความสำคัญออกไป การปฏิเสธความตายเป็น การแสดงว่า บุคคลนั้นรับผิดชอบต่อชีวิตของตนเองเพียงเล็กน้อย ดำเนินชีวิตอย่างว่างเปล่า ไม่มี จุดมุ่งหมายในชีวิต

7. ช่วยให้ผู้รับบริการมีชีวิตอยู่กับปัจจุบัน “ที่นี่และขณะนี้ (Here and Now)” โดยให้ผู้รับบริการตระหนักว่า การกระทำที่ผู้รับบริการประพฤติปฏิบัติและความรู้สึกที่ ผู้รับบริการรู้สึกในปัจจุบันเท่านั้น แสดงถึงการดำรงอยู่ (Being) ส่วนอดีตนั้นไม่สามารถ เปลี่ยนแปลงได้ อนาคตก็เป็นสิ่งที่ยังมาไม่ถึง

3.2.3.4 แนวปฏิบัติการให้คำปรึกษาของทฤษฎีการให้คำปรึกษาแบบภวนิยม ประกอบด้วย ขั้นตอนและเทคนิคในการให้คำปรึกษา ดังต่อไปนี้ (Corey. 1996: 185; citing Baldwin. 1987)

1. ขั้นตอนการให้คำปรึกษาแบบภวนิยม (The Initial Phase) ในขั้นนี้ ผู้ให้ คำปรึกษาจะให้ความช่วยเหลือผู้รับบริการในการทำความกระจ่างเกี่ยวกับความเชื่อในการมองโลก การค้นหาความหมายของภาวะชีวิตหรือความรู้สึกของการมีชีวิตในปัจจุบัน (Existence) โดยให้

ผู้รับบริการสำรวจตรวจสอบค่านิยมและความเชื่อของตนเอง รับรู้ และตระหนักถึงคามมีอยู่ หรือการดำรงอยู่ของตนเอง ทั้งนี้เพื่อให้ผู้รับบริการได้รู้จักตัวเองได้ตระหนักถึงความเป็นตัวของตัวเอง ได้ค้นหาความหมาย และเป้าหมายในชีวิต

อย่างไรก็ตาม เป็นสิ่งที่ยากยิ่งที่ผู้เข้ารับบริการจะปฏิบัติเพื่อให้บรรลุเป้าหมายดังกล่าวทั้งนี้เพราะว่า เมื่อผู้รับบริการมาขอรับบริการปรึกษา ผู้รับบริการส่วนมากต้องการได้รับความช่วยเหลือจากผู้ให้การปรึกษา ให้ช่วยแก้ปัญหา โดยปัญหาของผู้รับบริการนั้น ส่วนมากจะเป็นปัญหาที่เกี่ยวข้องกับบุคคลอื่น หรือสถานการณ์ต่าง ๆ ที่แวดล้อม เช่น ผู้รับบริการอาจจะเสนอปัญหาว่า “ทำไมคนอื่นเขาคิดอย่างนั้น แสดงอาการอย่างนั้น” ซึ่งทำให้ ผู้รับบริการไม่สบายใจ หรือทุกข์ใจ หรือ อาจจะเสนอว่า “คน ๆ นั้น ทำไมไม่รับผิดชอบกับการกระทำของตน ที่มาก้าวถ่าง ชีวิตของผู้รับบริการ “ทำให้ผู้รับบริการคิดมากและรู้สึกเหนื่อยหน่ายต่อชีวิต”

จะเห็นได้ว่า ปัญหาของผู้รับบริการส่วนใหญ่เป็นปัญหาที่ผู้รับบริการรับรู้ ว่า เกิดขึ้นจากบุคคลอื่น สาเหตุเป็นเพราะบุคคลอื่น ในกรณีดังกล่าวนี้ ผู้ให้คำปรึกษาจะต้องใช้เทคนิคต่าง ๆ เช่นการสะท้อนความรู้สึก การใช้คำถามปลายเปิด เพื่อให้ผู้รับบริการได้สัมผัสกับความรู้สึกที่แท้จริงของตนเองเกี่ยวกับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น และกระจำงในเรื่องราวต่าง ๆ เหล่านั้นมากยิ่งขึ้น

ในขั้นตอนนี้ ผู้ให้คำปรึกษาจำเป็นจะต้องช่วยให้ผู้รับบริการได้มองเห็นว่า ปัจจัยต่าง ๆ หรือวิถีชีวิตในอดีต เป็นอุปสรรคหรือปิดกั้นโอกาสในปัจจุบันของเขามากน้อยเพียงใด

ขั้นตอนที่ 2 คือ ระยะตอนกลางของการให้คำปรึกษา (The Middle Phase) ในขั้นนี้ ผู้ให้คำปรึกษาจะกระตุ้นให้ผู้รับบริการสำรวจ ค้นหา สิ่งที่มีคุณค่าในตัวเองในปัจจุบัน เพื่อจะให้ทราบว่า ขณะนี้ตัวเองเป็นอย่างไร จะตัดสินใจว่า จะดำรงชีวิตอย่างไร จะมีชีวิตในปัจจุบันอย่างมีคุณค่าได้อย่างไร และชีวิตอนาคตจะเป็นเช่นใด

เมื่อผู้รับบริการได้สำรวจตนเองแล้วก็ให้เขาได้กำหนดทางเลือกของตัวเอง ซึ่งนำหน้ระหว่างทางเลือกต่าง ๆ พิจารณาผลของทางเลือกที่เลือกกว่าจะมีผลเกิดขึ้นตามมาอย่างไร ก่อนจะตัดสินใจเลือก ซึ่งกระบวนการนี้จะนำไปสู่การรับรู้มิติใหม่ของชีวิต ทำให้มีความเข้าใจลึกซึ้งเกี่ยวกับมิติใหม่ของชีวิตมากขึ้น (New Insights) และพร้อมที่จะปรับเปลี่ยนค่านิยมและเจตคติที่มีต่อสิ่งต่าง ๆ ใหม่ทำให้เข้าใจตัวเองมากยิ่งขึ้น

ขั้นตอนสุดท้ายของการให้คำปรึกษา (The Final Phase) ในขั้นตอนนี้ ผู้ให้คำปรึกษาช่วยให้ผู้รับบริการได้ค้นพบแนวทางที่มีเป้าหมาย และมีคุณค่าสำหรับตัวเองให้ชัดเจนยิ่งขึ้น ให้เขาได้นำสิ่งที่เขาได้เรียนรู้เกี่ยวกับตนเองไปปฏิบัติในการดำเนินชีวิต ซึ่งเป็นเป้าหมายของการให้คำปรึกษาแบบภวนิยมนี้ ก็ต้องการให้ผู้รับบริการได้เลือกสิ่งที่มีคุณค่าให้แก่มันเอง และรับผิดชอบต่อการดำเนินชีวิตของตนเอง ตลอดทั้งเพื่อให้ผู้รับบริการได้รับรู้ว่า

เขามีศักยภาพและความเข้มแข็งที่จะดำเนินชีวิตอย่างมีจุดมุ่งหมาย

เทคนิคการให้คำปรึกษาแบบภวนิยม การให้คำปรึกษาแบบภวนิยม จะเน้นถึงสัมพันธภาพและคุณภาพของสัมพันธภาพของการให้คำปรึกษา จะให้ความสำคัญและเน้นถึงความเข้าใจเป็นอันดับแรก ส่วนเทคนิคนั้นเป็นอันดับที่ 2 รองลงมา ผู้ให้คำปรึกษาแบบภวนิยมจะเลือกใช้เทคนิคของทฤษฎีการให้คำปรึกษาแบบอื่นๆ เท่าที่จำเป็น สิ่งที่สำคัญคือ ผู้ให้คำปรึกษาจะต้องมีเจตคติที่ดีต่อผู้รับบริการ มีศรัทธา และเชื่อมั่นในความสามารถของผู้รับบริการ และเชื่อว่าผู้รับบริการสามารถเลือกทางชีวิตของตนเองได้และรับผิดชอบต่อการดำรงชีวิตของตนเอง เพียงแต่ให้ผู้ให้คำปรึกษาจะเป็นผู้คอยกระตุ้นให้สำรวจตรวจสอบ ให้รู้จักทางเลือก เพิ่มการตระหนักรู้ให้กำลังใจแก่ผู้เข้ารับบริการด้วยความจริงใจ เข้าใจอย่างเห็นอกเห็นใจ แม้ว่า ในบางกรณีอาจจำเป็นต้องใช้เทคนิคการเผชิญ ก็เพื่อต้องการให้ผู้รับบริการตระหนักรู้ในเรื่องนั้น ๆ มากยิ่งขึ้น

สรุปได้ว่า ผู้ให้คำปรึกษาแบบภวนิยมนั้น ส่วนมากจะเลือกใช้เทคนิคบางเทคนิคของทฤษฎีการให้คำปรึกษาแบบอื่น ๆ โดยคำนึงถึงเรื่องราว สภาพปัญหา และตัวผู้รับบริการเป็นสำคัญ เทคนิคที่นำมาใช้ส่วนมากได้แก่

1. การสะท้อนความรู้สึก
2. การใช้คำถามปลายเปิด
3. การเผชิญ
4. การทำให้กระจ่าง
5. การให้กำลังใจ
6. การเชื่อมโยงอย่างเสรี
7. การลดความรู้สึกอ่อนไหวอย่างเป็นระบบ (Systematic desensitization)

หรือการจัดความรู้สึกหวาดวิตกอย่างเป็นระบบ

8. การปรับโครงสร้างความคิดใหม่ (Cognitive Restructure)

3.2.3.5 วัตถุประสงค์การให้คำปรึกษาแบบกลุ่มตามทฤษฎีภวนิยม

เพื่อให้สมาชิกค้นพบตนเอง มีการเรียนรู้การดำรงชีวิตซึ่งกันและกัน ภายในกลุ่มในการให้คำปรึกษาแบบกลุ่มอธิบายได้เหมือนกับคนที่ทำพันธสัญญาต่อการเดินทางที่ยาวนานในการสำรวจค้นหาตนเองด้วยเป้าหมาย 3 ประการคือ

1. เพื่อให้สมาชิกได้เรียนรู้ตัวตนที่แท้จริง
2. เพื่อให้สมาชิกมีมุมมองที่กว้างขึ้นเกี่ยวกับตนเองและโลกที่ประสบอยู่
3. เพื่อให้สมาชิกมีความชัดเจนว่าสิ่งใดให้ความหมายของชีวิตทั้งปัจจุบัน

และอนาคต

ในการให้คำปรึกษากลุ่ม กลุ่มจะกระตุ้นให้สมาชิกได้เริ่มต้นรပ်ฟงตนเอง ให้ความสนใจในประสบการณ์ชีวิตของตนเอง เน้นให้สมาชิกได้ค้นหาตัวเองจากการ

แบ่งปัน เปิดเผยและสำรวจ ในสิ่งที่สมาชิกได้เรียนรู้ร่วมกัน (Corey.2000:249)

3.2.3.6 แนวคิดที่สำคัญกับการประยุกต์ใช้ในการให้คำปรึกษากลุ่มตามทฤษฎี ทฤษฎี

ในการให้คำปรึกษากลุ่มตามทฤษฎีทฤษฎีของคอรี่ (Corey.2000: 249 - 264) ได้เสนอแนวคิดที่สำคัญของทฤษฎีอัตถิภาวะนิยม เพื่อนำไปประยุกต์ใช้ในการให้คำปรึกษาแบบกลุ่ม พอสรุปได้ดังนี้

1. ความตระหนักรู้ในตนเอง

มนุษย์แตกต่างจากสัตว์อื่นตรงที่มีความสามารถในการตระหนักจึงจะสามารถมีทางเลือกอย่างอิสระ ยิ่งมนุษย์มีความตระหนักรู้มากเท่าใดเขาก็จะมีอิสรภาพมากขึ้น แม้จะมีข้อกำหนดจากสังคม วัฒนธรรม และข้อจำกัดทางกรรมพันธุ์

เมย์ (Corey. 2000:259; citing May.1961) เขียนไว้เพราะมนุษย์มีความสามารถในการตระหนักรู้ มนุษย์จึงรู้จักความรับผิดชอบที่สัมพันธ์กับอิสรภาพต่อการเลือกการกระทำ

บูแกนตอล (Corey. 2000:259; citing Bugental.1997) หน้าที่หลักของการบำบัดแนวอัตถิภาวะนิยมคือ การเพิ่มความตระหนักรู้ในตนเองของผู้รับการบำบัด นั่นคือเพิ่มความสำคัญที่ชีวิตให้เติมเต็ม และมีศักยภาพ

เป้าหมายหลักของการบำบัดแนวทฤษฎีคือการขยายการตระหนักรู้ในตนเองและเพิ่มศักยภาพสำหรับทางเลือกของตนเอง ให้กลุ่มเป้าหมายผู้นำกลุ่มปฏิบัติโดยช่วยให้สมาชิกเปิดเผยเอกลักษณ์ของตนเอง ตั้งคำถามถามตนเอง เช่น ฉันเป็นคนประเภทไหน ? ฉันจะดำเนินชีวิตไปทางไหน ? ฉันจะเชื่อมโยงเหตุการณ์ต่าง ๆ ในชีวิตเพื่อหาความหมายในชีวิตอย่างไร ? ฉันจะทำอะไรเพื่อให้ตระหนักรู้ในตนเองเพิ่มขึ้น ? วิธีอะไรที่จะขยายการตระหนักรู้และเพิ่มทางเลือกได้ ?

เมย์ (Corey: 2000: 250; citing May.1983) หน้าที่หลักของการบำบัดคือ ให้ความกระจ่างในการที่สมาชิกได้พยายามที่จะตระหนักรู้ในสิ่งที่เขามีเท่าที่เป็นไปได้ รวมทั้งให้สมาชิกได้ประจักษ์ถึงความรับผิดชอบในสิ่งที่เขาเรียนรู้ที่จะกระทำบนพื้นฐานของเขาเอง

ในสถานการณ์กลุ่มจะให้โอกาสสมาชิกที่จะแสดงความรู้สึกที่เป็นเอกลักษณ์ของตนเองและแสดงถึงมุมมองเกี่ยวกับโลกที่เขาประสบอยู่แก่สมาชิกคนอื่นในกลุ่ม และเรียนรู้ที่จะจัดการกับความวิตกกังวล ซึ่งเป็นผลมาจากการที่ต้องเลือกตัดสินใจด้วยตนเอง เพื่อที่จะปลดปล่อยตัวเองจากกฎเกณฑ์ต่าง ๆ ที่ต้องเผชิญอยู่ทุกวัน ตามแนวคิดแบบทฤษฎี นักบำบัดแนวทฤษฎีจะมองความวิตกกังวลในความหมายที่เป็นบวก โดยความวิตกกังวลจะปลุกให้เราเชื่อถือว่าใครอื่นต้องการให้เราเป็นและความวิตกกังวลจะสะท้อนความเข้าใจว่าเราเป็นเอกลักษณ์ ผู้นำกลุ่มจำเป็นต้องกระตุ้นสมาชิกในกลุ่มให้ค้นหาการตระหนักรู้ในตนเอง การที่จะเป็นตัวของตัวเองได้นั้นต้องผ่านความรู้สึกวิตกกังวลบ้างไม่มากนักน้อย เนื่องจากชีวิตไม่ใช่เรื่องที่จะ

เปลี่ยนแปลงจากสิ่งที่เป็นอยู่เดิมง่าย ๆ และสิ่งสำคัญที่สุดที่ผู้นำกลุ่มต้องปฏิบัติคือ การให้กำลังใจ และทุ่มเทความสามารถอย่างเต็มที่ว่าเขาจะเลือกปฏิบัติตนอย่างไรในชีวิต

เราสามารถเลือกที่จะขยายความตระหนักรู้ของตนเอง หรือเราสามารถเลือกที่จะจำกัดวิสัยทัศน์ของเราเอง

เราสามารถใช้ศักยภาพของเราในการกระทำ หรือสามารถที่จะไม่กระทำ
เราสามารถสร้างความหมายผูกพันกับผู้อื่น หรือสามารถเลือกที่จะแยกตัวเองจากสังคม

เราสามารถค้นหาเอกลักษณ์ของตนเอง หรือยอมปล่อยให้เอกลักษณ์ของตนเองสูญสิ้น

เราสามารถสร้างและค้นหาความหมายในชีวิตของเรา หรือเลือกที่จะมีชีวิตอยู่อย่างไร้ความหมาย

เราสามารถเข้าไปในความเสี่ยงและเรียนรู้ความวิตกกังวลที่เกิดจากการตัดสินใจสำหรับตัวเราเอง หรือเลือกที่จะรู้สึกปลอดภัยในการพึ่งพาการตัดสินใจของผู้อื่นแต่รู้สึกไม่เป็นอิสระ

เราสามารถทำให้เป็นปัจจุบันมากที่สุด โดยยอมรับสิ่งที่หลีกเลี่ยงไม่ได้ แม้แต่ความตายหรือเลือกที่จะหลบหนีความจริงเพราะเกิดความวิตกกังวล

2. การตัดสินใจในตนเองและความรับผิดชอบส่วนบุคคล

แก่นภวนิยม คือ การที่เรากำลังทำการกำหนดตัวเอง อิสระที่จะเลือกระหว่างสิ่งที่ต้องเลือก และความรับผิดชอบสำหรับกำหนดทิศทางชีวิตและจัดรูปแบบของจุดหมายปลายทาง มุมมองของนักบำบัดแนวอัตถิภาวนิยม คือ ความเป็นไปในชีวิต เกิดจากผลของทางเลือกที่เราเลือก ตลอดชีวิตเราต้องเจอกับทางเลือกต่าง ๆ อย่างต่อเนื่อง การกระทำของเราสืบเนื่องมาจากทางเลือกที่เราต้องการให้เป็น เราจะต้องรับผิดชอบต่อผลลัพธ์ที่เกิดจากการกระทำของเราไม่ว่าจะเป็นความสำเร็จหรือความล้มเหลว

วิกเตอร์ แฟรงเคิล นักบำบัดแนวภวนิยม ได้เน้นถึงความสัมพันธ์ระหว่างอิสรภาพและความรับผิดชอบ นั่นคือ อย่างน้อยเราก็สามารถเลือกทัศนคติต่อสิ่งที่เกิดขึ้นต่าง ๆ ด้วยตนเอง และคำนึงว่าอิสรภาพต้องไม่สามารถดึงเราออกไปจากความเป็นเรา จากจารีกของแฟรงเคิลเกี่ยวกับ Logotherapy (Logos = ความหมาย) ซึ่งเป็นสาเหตุหนึ่งของการบำบัดแนว ภวนิยมเขียนไว้ว่า ความหมายในชีวิตไม่สามารถได้จากการสั่งการแต่ทำได้จากการค้นหา เราทุกคนได้มรดกในการให้ความหมาย และเราจะทำอย่างไร โดยแฟรงเคิล เชื่อว่า ความหมายชีวิตคือความรับผิดชอบในการแก้ปัญหาต่าง ๆ ได้ด้วยตนเอง ความหมายในชีวิตต้องเกิดจากการค้นหาด้วยตัวเองถ้าปล่อยให้ผู้อื่นหรือสิ่งแวดล้อมกำหนดแนวทางการดำเนินชีวิตโดยไม่มีพลังที่จะลุกขึ้นมาเปลี่ยนแปลงตัวเองให้เป็นอย่างที่เราควรเป็นเราอาจจะพบกับความเจ็บปวดและไร้ความหวังได้

การนำมาใช้กับการให้คำปรึกษากลุ่มตามทฤษฎีทวินิยม สมาชิกของ
กลุ่มแนวทวินิยม ต้องเผชิญหน้ากับความจริงที่ไม่สามารถหลีกเลี่ยงจากอิสรภาพและสิ่งที่เขาต้อง
รับผิดชอบในการดำเนินชีวิต แม้การยอมรับในอิสรภาพและความรับผิดชอบจะก่อให้เกิดความวิตก
กังวล เนื่องจากความเสี่ยงจะมีความสัมพันธ์กับทางเลือกต่าง ๆ เป้าหมายอีกประการหนึ่งของการ
บำบัดแบบกลุ่มตามแนวทวินิยม คือเพื่อช่วยให้สมาชิกเผชิญหน้ากับความจริงเกี่ยวกับอิสรภาพใน
ชีวิต โดยช่วยเหลือให้สมาชิกแต่ละคนพิจารณาปัญหาการตัดสินใจเลือก ซึ่งมักประสบกับข้อจำกัด
ต่าง ๆ หรือบางคนอาจปฏิเสธที่จะมีอิสระในชีวิต ซึ่งสมาชิกกลุ่มจะแสดงออกโดยการพูดเกี่ยวกับ
ความรู้สึกที่ไม่มีหวังและไร้พลัง และมักโทษว่าความเจ็บปวดที่ได้รับนั้น เกิดจากผู้อื่น
เป็นผู้กระทำหรือสถานการณ์ภายนอกบังคับ

แลนซ์ (Corey. 2000 :253; citing Lanz.1993) เชื่อว่าผู้รับการบำบัด
มักเน้นความต้องการจากองค์ประกอบของสังคม ซึ่งทำให้เขาจำกัดตัวเองจากการตระหนักรู้ถึง
ความรู้สึก เป้าหมาย ความคิด ความรับผิดชอบ จินตนาการและการคาดหวัง แต่จากการบำบัด
ผู้รับการบำบัดจะได้ประโยชน์จากการบำบัดถึงศักยภาพ และความเข้มแข็งภายในตัวของเขาเอง
เพราะการบำบัดกลุ่มแบบ Logotherapy จะสนับสนุนให้มีการสะท้อนถึงความรู้สึกภายในและ
พัฒนาการตระหนักรู้ของตนเองจากภายในตนเอง

ยาโลม (Corey.2000 : 253; citing Yalom .1980) การบำบัดแบบ
กลุ่มจะทำให้เกิดเงื่อนไขที่ดีต่อความรับผิดชอบของสมาชิก โดยเฉพาะการเน้นที่นี้และเดี๋ยวนี การ
ให้สมาชิกได้สังเกตถึงสิ่งที่ทำให้สมาชิกเป็นเหมือนผู้ถูกกล่าวหา(เหยื่อ)อย่างไรในการดำเนินชีวิต
โดยการบำบัดแบบกลุ่มจะมีการสร้างปฏิสัมพันธ์ที่สมมติขึ้นในสถานการณ์ของชีวิต เพื่อเป็น
แนวทางในการปฏิบัติถ้าสมาชิกรู้สึกถึงความเป็นผู้ล่า เขาจะมีความสามารถทำลาย มีการสะท้อน
กลับและสามารถเรียนรู้จากสมาชิกอื่นในกลุ่ม และเรียนรู้ที่จะทำอะไร เพราะการบำบัดแบบ
กลุ่มทำให้สมาชิกได้เรียนรู้ถึงสถานการณ์กลุ่มที่เป็นเหมือนตัวแทนสถานการณ์ชีวิตประจำวันได้
และจากการค้นพบสมาชิกสามารถกระทำด้วยความรับผิดชอบเพื่อทำการเปลี่ยนแปลง

จากมุมมองของยาโลม ผู้นำกลุ่มแนวทวินิยมจะต้องกระตุ้นให้สมาชิก
สมมติความรับผิดชอบที่จริงสำหรับการทำหน้าที่ในกลุ่ม ในวิธีนี้สมาชิกแต่ละคนจะเรียนรู้ถึงความ
รับผิดชอบต่อชีวิตเขามากขึ้นอย่างไร ในกลุ่มบำบัดสัมพันธ์ภายในกลุ่มจะช่วยเพิ่มความรับผิดชอบ
ความตระหนัก การทำงานในกลุ่มโดยตลอดเวลาสมาชิกสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตจริงได้
สามารถเรียนรู้ที่จะมองเห็นตนเองจากสายตาคนอื่นและเรียนรู้ว่ามีแนวทางอย่างไรในการทำให้
ผู้อื่นยอมรับ โดยไม่ทิ้งความเป็นตัวของตัวเอง การมีปฏิสัมพันธ์ภายในกลุ่มเพิ่มความรับผิดชอบ
ที่จะมีส่วนร่วมในกลุ่ม ทำให้ตระหนักรู้ว่าความรับผิดชอบเป็นสิ่งสำคัญในชีวิต

3. ความวิตกกังวล

จากมุมมองของการบำบัดแนวทวินิยม ความวิตกกังวลคือ
ประสบการณ์ของอิสรภาพ ความวิตกกังวลเป็นผลจากการต้องเลือกโดยปราศจากการชี้แนะที่

ชัดเจน และปราศจากการรู้ว่ามีผลลัพธ์จะเป็นอะไร และจากการมีความตระหนักรู้ เราจึงมีความ
รับผิดชอบสูงสุดสำหรับผลของการกระทำของเรา จากคำกล่าวของเซอร์เรน คีร์เคการ์ด ความ
วิตกกังวล คือ ความรู้สึกสับสนในความเป็นอิสระในบริบทกลุ่ม การมีความหวัง เราจะรู้สึกกังวล
ใจเมื่อคิดจะเปลี่ยนแปลงตัวเองในมิติใหม่ บางครั้งจะต้องละทิ้งสิ่งเก่า ๆ ที่เคยปฏิบัติ
เปลี่ยนแปลงสิ่งที่คุ้นเคย ทำให้ไม่รู้สึกปลอดภัย เพื่อแลกกับสิ่งที่จะเกิดขึ้นใหม่ โดยไม่แน่ใจว่าผล
จะเป็นอย่างไรก่อให้เกิดความวิตกกังวล แม้ว่าเราอาจไม่ยินดีเมื่อเกิดความวิตกกังวลขึ้น แต่ความ
วิตกกังวลคือ การลงทุนที่ก่อให้เกิดการพัฒนาศักยภาพของตนเอง การหลีกเลี่ยงสิ่งท้าทายในชีวิต
หรือไม่ยอมให้เกิดความวิตกกังวลโดยการหนีปัญหา ทำให้เกิดการดำรงชีวิตแบบผิวเผิน ซึมเซา
ไร้พลังไม่มั่นใจ
ในตนเอง

การนำมาใช้กับการให้คำปรึกษากลุ่มตามทฤษฎีทวินิยม

บูเกนตอล (Corey. 2000 : 255; citing Bugental. 1978) อธิบายการทำงานเพื่อบำบัดความ
วิตกกังวล เหมือนกับวิธีการปกปิดการปกป้อง เหมือนเช่นการปกปิดเปลือกหัวหอม หลัก
ของการบำบัดคือ ผู้รับการบำบัดจะเข้ามาในความหมายของเงื่อนไขแฝงของการเป็นมนุษย์ที่
เชื่อมโยงกับประสบการณ์ที่เขาเรียนรู้ ความวิตกกังวลที่ต้องการกำจัดออกไป ก็คือการกล้า
เผชิญหน้า ขจัดการป้องกันตัวเองออกไปโดยให้ยอมรับความรู้สึกของตนเอง เช่น ความรู้สึก
แตกแยกความต้องการพึ่งพาผู้อื่น ความรู้สึกว่างเปล่า และการมีชีวิตอยู่อย่างไร้ความหมายภาวะ
ของผู้รับการบำบัดคือการรับผิดชอบ ที่ต้องเลือกสำหรับตัวเอง ขณะที่การบำบัดก้าวหน้าและการ
ต่อต้านก็ถูกปกปิดเปลือกออก บ่อยครั้ง ที่การเปลี่ยนแปลงนี้ก่อให้เกิดความเจ็บปวดความวิตก
กังวลต่อผู้รับการบำบัด ขณะที่ผู้รับการบำบัดยกเลิก บทบาทที่จอมปลอม เขาก็สามารถนำ
คุณลักษณะใหม่ ๆ มาสู่ชีวิต การละทิ้งสิ่งที่คุ้นเคยจะทำให้เขาได้รับประสบการณ์ที่มี
ความก้าวหน้า

ในการบำบัดกลุ่มแนวทวินิยม ผู้นำกลุ่มช่วยสมาชิกเข้ามาอยู่ใน
ประเด็นถึงสิ่งที่สมาชิกต้องการให้ชีวิตเป็นแบบที่สมาชิกต้องการให้เป็นแม้จะแตกต่างตรงข้ามจาก
ที่เคยเป็น ชีวิตนั้นสามารถปลดปล่อยได้ด้วยความตาย ความสำเร็จนั้นคือความล่อแหลม ที่เรา
กำหนดที่จะเป็นอิสระ ที่เรารับผิดชอบ ขณะที่สมาชิกจดจำความจริง การเผชิญหน้ากับความ
เจ็บปวดและความทุกข์ ความต้องการที่ต้องดิ้นรนสำหรับการมีชีวิต บนพื้นฐานของความวิตก
กังวล ดังนั้นความวิตกกังวลคือตัวชี้ระดับความตระหนักรู้ที่สมาชิกยอมให้มี ในกลุ่มบำบัดสมาชิก
กลุ่มมีการเปิดเผยถึงความวิตกกังวลที่มีในการดำเนินชีวิต ผู้นำกลุ่มต้องกระตุ้นให้ผู้รับการบำบัดมี
มุมมองต่อความวิตกกังวลเป็นข้อดีมากกว่าที่จะปกปิด และการบำบัดไม่ใช่มีจุดมุ่งหมายเพื่อกำจัด
ความวิตกกังวลแต่กระตุ้นให้สมาชิกกำจัดความวิตกกังวล โดยการพัฒนาความกล้าในการเผชิญที่
ชีวิตที่เต็มที่ (Corey. 2000 : 255; citing Deuze – Smith.1990)

หน้าที่หนึ่งของผู้นำกลุ่ม คือ กระตุ้นสมาชิกให้ยอมรับความวิตกกังวลที่เหมือนกับการเจริญเติบโต และเพื่อช่วยเขาค้นหาความกล้าในการเผชิญหน้าและเพื่อเติมประสบการณ์ความวิตกกังวลของเขา ขั้นตอนต่อไปคือเพื่อกระตุ้นสมาชิกในการกระทำพันธสัญญาที่จะกระทำผ่านการสนับสนุนของผู้นำกลุ่มและสมาชิกคนอื่นในกลุ่ม แต่ละคนสามารถสร้างแรงบันดาลใจที่จะค้นหาเส้นทางที่เขาไม่รู้และตรวจสอบมิติใหม่ของตัวเองการค้นหานี้สามารถนำไปสู่ความวิตกกังวลที่มากกว่า แต่ถ้าคนได้อยู่ในขบวนการการเจริญเติบโต เขาหรือเธอรู้ความวิตกกังวลไม่จำเป็นต้องทำลายไป

4. ความตายและความไม่มีอยู่

นักบำบัดแนวทฤษฎีการพิจารณาความตายเป็นเหมือนสิ่งสำคัญในการค้นหาความหมายและเป้าหมายของชีวิต (Corey.2000:257; citing Heidegger.1962) ชีวิตมีความหมายแน่นอนเพราะทุกชีวิตต้องจบสิ้น ปัจจุบันเป็นสิ่งที่มีความหมายเพราะว่าคือทุกสิ่งที่เรามี (Corey.2000: 257; citing May. 1983) มันเป็นส่วนหนึ่งของธรรมชาติ เพราะการตระหนักในภาวะปัจจุบันเป็นสิ่งที่มีความหมาย ทำให้คนเราถูกกระตุ้นเร่งเร้าให้ ทำบางสิ่งบางอย่างในชีวิต ที่จะสร้างทางเลือกระหว่างการยืนยันการมีชีวิต โดยพยายามที่จะเป็นบุคคลที่เราสามารถเป็นได้ หรือยอมปล่อยชีวิตให้เล่นไปตามตัวเราและประจักษ์อย่างแท้จริงว่า เราไม่ได้มีชีวิตเป็นจริง

ยาโลม (Corey.2000:257; citing Yalom.1980) ได้สรุปเหตุผลที่ว่า “ความตายและการมีชีวิตต่างขึ้นตรงต่อกัน ผ่านร่างกาย ความตายทำลายเรา แต่ความคิดเกี่ยวกับความตายได้ช่วยเราไว้ การจดจำความตายจะให้ความรู้สึกของชีวิตที่สาหัส แต่ให้ทางเลือกที่เป็นรากฐานในมุมมองของชีวิตที่จำแนกเป็นคุณลักษณะของความสนุกสนานความเยือกเย็นและความวิตกกังวล”

ด้วยความรู้สึกอย่างแข็งแกร่งเกี่ยวกับอนาคต มนุษย์ติดต่อกับความสิ้นสุดของชีวิตซึ่งไฮเดกเกอร์ (Corey.2000:257; citing Heidegger.1962) เรียกว่า ความเป็นไปได้ที่จะสิ้นสุดเพราะว่าเราหลายคนต่างกลัวที่จะเผชิญกับความจริงเกี่ยวกับการตายของตัวเอง และความวิตกกังวลที่มีพร้อมกับความพยายามที่จะหลีกเลี่ยงความตระหนักในความเป็นจริงนี้ แต่ค่าของความหลีกเลี่ยงจากสิ่งที่ต้องเผชิญคือความน่าหวาดเสียว ในทัศนะของเมย์ (Corey .2000 : 257; citing May. 1961) การปฏิเสธความตายก่อให้เกิดความวิตกกังวล ความขัดแย้งในตัวเอง ความไม่เข้าใจในตนเองดังนั้นเพื่อให้เกิดความเข้าใจในตนเองอย่างสมบูรณ์ บุคคลต้องเผชิญหน้ากับความตาย มีความตระหนักกับความตาย แฟรงเคิล (Corey.2000: 258 Frankl.1963) เห็นพ้องและเพิ่มเติมว่าบุคคลจะมีชีวิตยืนยาวเท่าไร ไม่สำคัญเท่ากับเขาจะกำหนดอย่างไรในคุณภาพและความหมายสำหรับชีวิต

การนำมาใช้กับการให้คำปรึกษากลุ่มตามทฤษฎีทฤษฎีการพิจารณาความตระหนักเกี่ยวกับความตายและความวิตกกังวลมีความสำคัญในการปฏิบัติงานกลุ่มที่เกี่ยวกับการมีชีวิตที่ได้รับการเติมเต็ม หลักของการบำบัดคือ การกระตุ้นให้สมาชิกกลุ่มถามตัวเองด้วยความ

ข้อสัถย์ในคุณภาพชีวิตที่เขาเป็นอยู่ แล้วเขาคิดอย่างไรเกี่ยวกับความตาย ทั้งสองคำตอบต่างกันอย่างไร เขาได้ให้โอกาสเปลี่ยนแปลงในการดำเนินชีวิตใหม่ เขาได้เริ่มประจักษ์ว่าชีวิตอยู่ในวิถีที่เขาต้องการหรือไม่ ซึ่งโยงไปถึงสิ่งที่เขาสนใจ การทำงานและสัมพันธภาพกับผู้อื่น

การขยายแนวความคิดเกี่ยวกับความตายทางกายภาพกับประเภทของความตายอื่น ๆ เป็นสิ่งที่มีคุณค่า นั่นคือแม้ว่าเราจะมีชีวิตทางกายภาพ เราก็อาจจะตายหรือกำลังจะตาย ในส่วนที่สำคัญของชีวิต บางทีเราก็ด้านชากับความรู้สึก สูญสิ้นความยากที่ชาญฉลาด การบำบัดแบบกลุ่มจะช่วยให้เราเผชิญหน้าเพื่อเปลี่ยนแปลง แม้ในการเปลี่ยนแปลงเราได้วางเงื่อนไขให้ส่วนของชีวิตเราตามได้เสมอ แต่ก็เพื่อให้มีสิ่งที่เกิดขึ้นใหม่ มีการเติบโตเพื่อค้นหาความไม่แน่ใจ และทดลองวิถีความเป็นอยู่และพร้อมกับสิ่งใหม่ ๆ ให้เกิดขึ้น

5. การค้นพบความหมายของชีวิต

การต่อสู้กับความรู้สึกที่สำคัญและการมีชีวิตอย่างมีเป้าหมายคือลักษณะของการเป็นมนุษย์อย่างชัดเจน เรามักค้นหาความหมายและเอกลักษณ์ของตนเอง โดยการตั้งคำถามที่เป็นอัตถิภาวนิยม นั่นคือใคร ? ฉันกำลังจะไปไหนและทำไมต้องไป ? ฉันอยู่ที่นี้ทำไม ? อะไรที่ให้เป้าหมายและความหมายของชีวิตฉัน ? สำหรับแนวคิดภวนิยมเชื่อว่าชีวิตไม่ใช่มีความหมายแ่งบวกในตัวมันเอง แต่มันขึ้นกับว่าเราจะสร้างความหมายขึ้นมา วอนเทรธ (Corey.2000 :257; citing Vontress.1996) เชื่อว่าคนทั้งโลกพยายามที่เข้าใจชีวิต คนได้พยายามเข้าไปในคำถามขณะที่ยังมีชีวิตอยู่ที่จะทำอย่างไรในโลกปัจจุบัน ขณะที่เราต้องต่อสู้ในโลกที่ไม่มีความหมายและเลวร้ายเสมอ เราถูกท้าทายและต้องค้นหาแง่มุมใหม่ ๆ ของเราเองและพยายามปรองดองกับความขัดแย้ง ความไม่ลงรอยในการสร้างความหมายในโลกของเรา

แฟรงเคิล ได้อุทิศเวลาการทำงานเพื่อพัฒนาการแก้ปัญหาตามแนวอัตถิภาวนิยมเพื่อเชื่อมต่อระหว่างการบำบัดและบทบาทที่ค้นหาความหมายในชีวิต แฟรงเคิล เชื่อว่า การไม่มีความหมายในชีวิตคือสาเหตุที่ทำให้เกิดความกดดัน ความวิตกกังวล และโรคประสาท โดยเขามองว่าอาการต่าง ๆ เหล่านี้เกิดจากการเรียนรู้ที่ไร้ความหมาย หลายคนเข้ารับการบำบัดเพราะภาวะสูญญากาศของอัตถิภาวนิยม (Existential Vacuum) ซึ่งเป็นผลจากความรู้สึกว่างเปล่าภายใน ดังนั้นการบำบัดคือการช่วยผู้รับคำปรึกษา สร้างความหมายในชีวิตขึ้นมา ซึ่งมีหลายแนวทางในการสร้างความหมาย ผ่านการทำงาน ความรัก ความทุกข์ยาก การกระทำเพื่อผู้อื่น เป็นต้น โดยนักบำบัดกระตุ้นให้ผู้รับการบำบัดสามารถพัฒนาความหมายเพื่อตัวเขาเอง โดยให้เขาเชื่อว่าความทุกข์ก็สามารถเป็นแหล่งของความเจริญงอกงามได้ เพียงแต่เรากล้าหาญที่จะเรียนรู้ความทุกข์ของเราเองเราก็สามารถค้นหาความหมายจากมัน ความทุกข์ก็สามารถเปลี่ยนเป็นความสำเร็จ แม้เราต้องเผชิญกับความเจ็บปวด ความผิดหวัง และความตาย โดยพยายามเข้าใจความหมายของความทุกข์ที่มีต่อเรา และในการหาความหมายในชีวิตเราก็สามารถเปลี่ยนด้านลบของชีวิตไปสู่ชัยชนะ

การนำมาใช้ในการให้คำปรึกษากลุ่มตามทฤษฎีภูวนิยม การทำงานกลุ่มคือการค้นหาสาระของการสร้างความหมาย คำถามที่สัมพันธ์กับความท้าทาย และบางที่การที่ต้องละทิ้ง คุณค่าที่ไม่มี ความหมาย สมาชิกกลุ่มบางคนกังวลต่อการละทิ้งคุณค่าเก่าโดยไม่มี การค้นหาคุณค่าใหม่ บางคนมีชีวิตอยู่ในระบบโดยที่ไม่เคยเปลี่ยนแปลงบางคนยึดถือไว้ในสิ่งที่กระทำ บางคนก็ยอมทำตามประเพณีสังคม

งานในการบำบัดคือ การให้ผู้รับการบำบัดเผชิญกับความจริงที่เขาไม่เคยตรวจสอบถึงการอยู่อย่างไม่มี ความหมาย การค้นหาความหมายหรือสิ่งใหม่ ๆ คำถามที่ใช้ในการทำงานกลุ่ม คือ

คุณชอบทิศทาง การดำเนินชีวิตที่เป็นอยู่ไหม ถ้าไม่คุณจะทำอย่างไร อะไรคือมุมมองของชีวิตที่เกิดขึ้นแล้วทำให้คุณพอใจมากที่สุด อะไรที่มาขัดขวางการกระทำของคุณในสิ่งที่คุณต้องการทำ

ด้วยการสนับสนุนของการบำบัดแบบกลุ่ม จะช่วยให้สมาชิกสามารถ ค้นหาความเข้มแข็งที่ช่วยให้สมาชิกสร้างสรรค์แรงขับเคลื่อน ให้สอดคล้องกับวิถีการดำเนินชีวิตของเขากระบวนการนี้ก่อให้เกิดความวิตกกังวล แต่งานของผู้นำกลุ่มคือต้องช่วยให้สมาชิกเรียนรู้ พัฒนาการไว้ใจตนเองที่จำเป็นต่อการค้นพบตนเอง ค้นหาคุณค่าในตนเอง ซึ่งต้องชี้แจงให้สมาชิก ทราบและให้กำลังใจแก่สมาชิกได้ตระหนักถึงการมีชีวิตที่มีความหมายแม้จะเป็นกระบวนการ ที่ยุ่งยากและยาวนานที่ต้องอาศัยความตั้งใจและความอดทน

6. การค้นหาความเป็นตัวเอง

ความกล้าที่ควรจะเป็น เป็นความสำคัญทางจิตวิญญาณที่แสดงถึง ความเป็นเราเองและการมีชีวิตมาจากจิตใจของเราเองในการค้นหา การสร้างสรรค์ และคงไว้ถึง แก่นแห่งชีวิต ที่ได้เผชิญกับความลำบากและการต่อสู้

ดูเซน สมิธ (Corey.2000 :257; citing Deurzen – Smith.1990) แนะนำว่าความมีชีวิตที่เป็นตัวเองนั้นเกิดจากขบวนการที่ยาวนาน การมีชีวิตที่เป็นตัวเองคือการกระทำในสิ่งที่มีค่า นั่นคือความเป็นตัวของเรา ซึ่งจะนำมาซึ่งสันติสุขภายในตนเองตามมาด้วย ซึ่งไม่ใช่เรื่องง่ายเพราะการมีชีวิตจริงเต็มไปด้วยความเจ็บปวดและความทุกข์ทรมาน ซึ่งระหว่าง สวรรค์และนรกคือโลก ดังนั้นขึ้นอยู่กับความฉลาดที่เราทำให้เป็นอย่างไร การรู้จักความเป็น ตัวเองจะนำมาซึ่งความมั่นคง และชีวิตที่เป็นตัวเองจะทำให้รู้ถึงตัวเราเองและข้อจำกัดที่เรามี แฟรงเคิลกล่าวว่า ถ้าเราทำคนให้เหมือนที่เขาเป็นเราจะทำให้เลวร้ายลง แต่ถ้าเราทำให้เขาเป็น เหมือนที่เขาควรเป็นเราได้ช่วยเขาให้เป็นในสิ่งที่เขาสามารถเป็น ซึ่งในการบำบัดผู้นำบำบัดต้อง ทำงานในการทำให้ผู้รับการบำบัดเป็นตัวเองอย่างเต็มที่ในการมีชีวิต และให้มิติทางจิตวิญญาณ และแรงบันดาลใจในการแสวงหาความหมายที่สำคัญต่อชีวิตที่เป็นตัวตน การละเลยจากสิ่งที่ เรียกร้องภายในในการค้นหา ทำให้ตัวเราเองสูญเสียความเป็นตัวเองและทำตามบรรทัดฐานคนอื่น ด้วยความกลัว เขาจะสามารถค้นพบตัวเองว่าว่างเปล่าไม่มีสาระและไร้แก่นสาร

แนวคิดการบำบัดแบบภวนิยมการไม่เป็นตัวของตัวเองคือความรู้สึกผิด เกิดจากความรู้สึกว่าไม่สมบูรณ์ และมองชีวิตตัวเองจากมุมมองของคนอื่น ท้ายที่สุดการสูญเสียความรู้สึกของการมีชีวิตเป็นตัวของตัวเองจะกลายเป็นความเบปวตทางจิต เนื่องจากเรายอมให้คนอื่นบงการชีวิตเราและไม่ได้ใช้ศักยภาพในตนเองอย่างเต็มที่

การนำมาใช้ในการให้คำปรึกษากลุ่มตามทฤษฎีภวนิยม

ในการบำบัดแบบกลุ่ม พลังกลุ่มจะช่วยให้สมาชิกมองเห็นตัวเองและสมาชิกสามารถเรียนรู้ได้ว่าในการทำงานกลุ่มตนเองสามารถแสดงการคัดค้านต่อผลที่คนอื่นคาดหวังและพิจารณาได้ว่าทางเลือกใดที่ทำให้เป็นของตัวเอง สมาชิกสามารถเปิดเผยถึงความกลัวที่ทำให้ต้องมีชีวิตที่ไม่เป็นของตัวเอง และสมาชิกสามารถเรียนรู้จากโอกาสที่ได้รับจากการทำกลุ่มและเรียนรู้ว่าในการทำกลุ่ม การเป็นตัวของตัวเอง คนที่รู้จักคำตอบปัญหาการมีชีวิตที่เป็นตัวของตัวเองได้ดีเท่ากับตัวของเขาเอง และผู้นำกลุ่มแนวภวนิยมจะไม่นำทางในการแก้ปัญหา เพราะการให้สมาชิกเป็นตัวของตัวเองจะเป็นวิธีที่ดีกว่า

7. ความรู้สึกโดดเดี่ยวและไร้ความผูกพัน

นักบำบัดแนวภวนิยมเชื่อว่าสุดท้ายแล้วคนเราจะอยู่คนเดียว ซึ่งความรู้สึกนี้สามารถให้ความหมายกับชีวิตของเรา ตัดสินว่าเราจะมีชีวิตอยู่อย่างไร ค้นหาคำตอบให้ตัวเองและตัดสินใจเลือกว่าจะเป็นหรือไม่เป็น ขั้นตอนของการตระหนักรู้จะต้องผ่านความโดดเดี่ยวบางคนพยายามหลีกเลี่ยงความโดดเดี่ยวโดยการสร้างสัมพันธภาพกับผู้อื่นอย่างไม่ได้ตั้งใจและมีกิจกรรมที่ผิดปกติ โดยไม่รู้สึกถึงความกลัวและความเจ็บปวดของตนเอง

เราต่างมีทางเลือกในการเรียนรู้ความโดดเดี่ยวของเราเอง และพยายามค้นหาความหมายในชีวิตและทิศทางจากภายในตัวเอง เพียงแต่ถ้าเราได้เลือกและได้ผลสัมฤทธิ์ในสิ่งที่เราเลือกจากนั้นเราก็สามารถสร้างความสัมพันธ์อย่างจริงจังและความหมายกับผู้อื่นได้

มีข้อโต้แย้งว่ามนุษย์เป็นได้ทั้งความโดดเดี่ยวและความผูกพันอธิบายในเงื่อนไขของความเป็นมนุษย์คือเราเป็นส่วนหนึ่งของสังคม เราต้องมีสัมพันธภาพกันสำหรับความเป็นมนุษย์ความปรารถนา ความใกล้ชิดสนิทสนมสมหวังที่จะเป็นคนสำคัญ และปรารถนาที่จะให้คนอื่นมีความสำคัญกับตัวเรา แต่ถ้าไม่สามารถอยู่อย่างโดดเดี่ยวได้ เราก็ไม่สามารถสร้างสัมพันธภาพที่องกามกันคนอื่นในความต้องการได้

การนำมาใช้ในการปรึกษากลุ่มตามทฤษฎีภวนิยม

ในการบำบัดแบบกลุ่ม สมาชิกมีโอกาสสร้างความสัมพันธ์กับบุคคลอื่นในวิธีที่มีความหมายกับคนอื่นและเรียนรู้ตัวเองจากผู้อื่นและเพื่อเป็นรางวัลให้ตนเองและเพิ่มความมีชีวิตชีวาในสัมพันธภาพที่สร้างขึ้น เขายังได้คำตอบไม่เฉพาะความสำคัญและเป้าหมายในชีวิตแต่ถ้าเขาได้รู้จักตัวเอง เขาเรียนรู้เองว่าจะทำอย่างไรต่อไป

มิตรภาพที่สมาชิกได้สร้างภายในกลุ่มมีคุณค่าในการสอนให้มีสัมพันธภาพนอกกลุ่มอย่างไร เพราะในการทำกลุ่มจะทำให้เขาได้รับทราบเรื่องราวของสมาชิกในกลุ่มที่ได้ต่อสู้กับความโดดเดี่ยว ซึ่งทำให้สมาชิกตระหนักในความจริงว่าเขาไม่ได้โดดเดี่ยวในการต่อสู้ คนอื่นก็เป็นเช่นนั้น ทำให้เขาสามารถสอนตัวเองได้อย่างกล้าหาญและพยายามที่จะสร้างตัวเองได้ตามเอกลักษณ์ของตนเอง

3.2.3.7 กระบวนการบำบัดแบบภวนิยม

โปรชาร์ตกา (Prochaska.1979 :80-85) อธิบายว่ากระบวนการให้คำปรึกษาแบบอัตถิภาวะนิยม เน้นที่การเพิ่มความตระหนักในตนเอง ความสามารถในการเลือก และการตัดสินใจของผู้รับคำปรึกษา ประสบการณ์ที่เกิดขึ้นระหว่างการให้คำปรึกษา ผู้รับคำปรึกษาจะได้รับรู้ถึงวิธีการที่เขาดำรงชีวิตที่ผ่านมา และต้องเผชิญกับการเลือกและการตัดสินใจตลอดเวลาของการให้คำปรึกษา ทำให้ผู้รับคำปรึกษาจะรับรู้ว่าเขาสามารถเลือกและรับผิดชอบต่อการดำเนินชีวิตของตนเองได้ กระบวนการดังกล่าวนี้จะเกิดขึ้นภายใต้สัมพันธภาพของการให้คำปรึกษาและการแสดงออกที่เปิดเผย ไม่ปิดบัง เป็นตัวเองอย่างแท้จริง (Be Authentic) ทั้งผู้ให้และผู้รับคำปรึกษา การให้คำปรึกษาจะเน้นให้ผู้รับคำปรึกษาได้รับประสบการณ์เหล่านี้

1. ผู้ให้คำปรึกษาจะให้ผู้รับคำปรึกษาได้แสดงถึงประสบการณ์ของตนเองอย่างอิสระและซื่อสัตย์ต่อตนเอง ซึ่งเน้นถึงการรับรู้ในปัจจุบันของผู้รับคำปรึกษา ที่มีต่อประสบการณ์ของตนเอง

2. ผู้ให้คำปรึกษาจะทำความเข้าใจกับประสบการณ์ของผู้รับคำปรึกษา พร้อมกับให้ผู้รับคำปรึกษาให้ได้มองเห็นรูปแบบการดำเนินชีวิตที่ผ่านมา โดยผู้ให้คำปรึกษาจะใช้คำถามให้ข้อมูลย้อนกลับ ทำความกระจ่าง การเผชิญหน้าทั้งทางภาษาและท่าทาง การวิเคราะห์ การแปลความหมาย การจินตนาการ เพื่อให้ผู้รับคำปรึกษาได้เข้าใจและมองเห็นผลของการดำเนินชีวิตของตนเองได้ชัดเจนมากที่สุด นำไปสู่การเปิดโอกาสใหม่ให้กับชีวิตของผู้รับคำปรึกษา

3. ทุกครั้งของการให้คำปรึกษา ผู้รับคำปรึกษาจะต้องเผชิญกับการตัดสินใจและเลือก เช่น ผู้รับคำปรึกษาต้องตัดสินใจว่า เขาพูดอะไร จะทำตัวอย่างไร หรือเมื่อต้องเผชิญกับสถานการณ์หรือความรู้สึกต่าง ๆ (เช่น ความวิตกกังวล ความรู้สึกผิด และความโดดเดี่ยว) ผู้รับคำปรึกษาจะกระตุ้นและช่วยให้ผู้รับคำปรึกษาค้นหาและเลือกแนวทางชีวิตใหม่ตามที่เขาต้องการ และมีคุณค่าสำหรับตัวเขา ประสบการณ์จากกระบวนการนี้ผู้รับคำปรึกษาจะได้รับความสามารถในการเลือกของเขาและคุณค่าในตัวเอง ซึ่งจะนำไปสู่ทางเลือกใหม่ของชีวิตที่แตกต่างจากอดีต

คอเรย์ (Corey.1996 : 182 - 190) อธิบายว่า กระบวนการให้คำปรึกษาแบบภวนิยมจะดำเนินไปบนพื้นฐานของความคิดแบบภวนิยม สัมพันธภาพของการให้คำปรึกษา คือ การเคารพ ซึ่งเป็นการแสดงออกของผู้ให้คำปรึกษาที่เชื่อในศักยภาพและความสามารถของ

ผู้รับคำปรึกษาในการที่เผชิญกับปัญหาและค้นหาทางที่เหมาะสมกับตัวเองซึ่งจะนำไปสู่การให้ผู้รับคำปรึกษายอมรับและพบว่าตัวเองสามารถเลือกและรับผิดชอบต่อตัวเองได้ กระบวนการให้คำปรึกษามีขั้นตอน ดังนี้

1. ผู้ให้คำปรึกษาจะสำรวจความคิด ความรู้สึกและทำความเข้าใจกับสิ่งที่ผู้รับคำปรึกษารับรู้ทั้งในด้านค่านิยม ความเชื่อ และความคิดที่กำหนดการดำเนินชีวิตของผู้รับคำปรึกษา

2. กระตุ้นให้ผู้รับคำปรึกษาสำรวจแหล่งช่วยเหลือ ค้นหาสิ่งที่มีคุณค่าสำหรับตนเองในปัจจุบัน ผู้รับคำปรึกษาต้องตัดสินใจว่าเขาจะดำรงชีวิตอย่างไร ขณะนี้ตัวเขาเป็นอย่างไรและชีวิตในอนาคตเช่นใดที่เขาต้องการ ชี้แนะหนทางทางเลือกต่าง ๆ ของตนเอง และสำรวจผลของการกระทำที่มีต่อตนเอง ซึ่งกระบวนการนี้จะนำไปสู่การรับรู้ในมิติใหม่ (Newinsight) ปรับโครงสร้างค่านิยมและทัศนคติของผู้รับคำปรึกษาเอง ซึ่งในที่สุดผู้รับคำปรึกษาจะรับรู้คุณค่าเขาสามารถที่จะเปลี่ยนแปลงสิ่งต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นได้ด้วยตัวเอง

3. ช่วยให้ผู้รับคำปรึกษาค้นพบแนวทางที่มีเป้าหมาย และมีคุณค่าสำหรับตัวเองได้ชัดเจนขึ้น และช่วยให้ผู้รับคำปรึกษานำสิ่งที่เขาได้เรียนรู้เกี่ยวกับตัวเองไปใช้ในการดำเนินชีวิต ในที่สุดผู้รับคำปรึกษาจะรู้ว่าเขามีศักยภาพและความเข้มแข็งในตนเองที่จะดำเนินชีวิตอย่างมีจุดหมาย

3.2.3.8 บทบาทและหน้าที่ของผู้ให้คำปรึกษาแบบภวนิยม

นักบำบัดตามแนวความคิดนี้ควรมีประเด็นเบื้องต้นที่ต้องคำนึงในความเข้าใจในโลกของผู้รับคำปรึกษาเพื่อที่จะช่วยให้เขาได้เข้าใจในทางเลือกใหม่ของเขา โดยมุ่งที่ความเป็นปัจจุบันเป็นสำคัญแต่ไม่ได้เน้นให้เขาได้หลุดพ้นจากอดีต (Corey. 2000: 154; citing May & Yalom.1995) ในการบำบัดจะไม่สามารถกำหนดเทคนิคหรือรูปแบบให้ตายตัวได้ เพราะสถานการณ์ของผู้รับคำปรึกษาแต่ละคนแตกต่างกัน หรือแม้แต่ผู้รับคำปรึกษาคนเดียวกันก็มีการให้การบำบัดที่แตกต่างกันในแต่ละช่วงต่าง ๆ ของการบำบัด นอกจากนั้นแล้ว ผู้ให้คำปรึกษาต้องมีความสามารถกระตุ้นให้ผู้รับคำปรึกษาเกิดความท้าทายและเข้าใจในสิ่งที่เกิดขึ้นจึงถือเป็นประเด็นที่ผู้ให้คำปรึกษาควรต้องคำนึงถึงประเด็นที่ 2 รวมทั้งต้องคำนึงถึงการหลีกเลี่ยงในความรับผิดชอบของผู้รับคำปรึกษา ซึ่งผู้ให้คำปรึกษาจะต้องกระตุ้นให้เขาเกิดความยอมรับในความรับผิดชอบนั้น ๆ

โดยทั่วไปการบำบัดตามแนวความคิดนี้มักต้องมีการบำบัดในผู้รับคำปรึกษาที่มีลักษณะที่เรียกว่า Restricted Existence (ความคงอยู่กับข้อจำกัด) ซึ่งผู้รับคำปรึกษาจะมีความจำกัดของการมีสติในตนเองและเขาจะไม่มี ความชัดเจนหรือคลุมเครือกับปัญหาของเขา ทำให้เขามองเห็นทางเลือกหรือทางออกได้ค่อนข้างน้อย สถานการณ์เช่นนี้เขาควรต้องได้รับการช่วยเหลือเพราะเปรียบเสมือนชีวิตเราได้ติดหลุมพรางหรือกับดัก ดังนั้นงานสำคัญของ

นักบำบัดจึงต้องเผชิญกับผู้รับคำปรึกษาที่มีทางเลือกในการดำเนินชีวิตที่จำกัด ซึ่งผู้ให้คำปรึกษาจะต้องช่วยให้เขากลับมามีสติสำหรับการที่มีทางเลือกในการดำเนินชีวิตที่จำกัด ซึ่งผู้ที่ให้คำปรึกษาจะต้องช่วยให้เขากลับมามีสติสำหรับการที่จะคิดสรรค์สร้างทางเลือกต่อสถานการณ์ชีวิตของเขาเอง นักบำบัดจึงเหมือนคนที่ช่วยหยิบกระบอกให้เขาส่องเพื่อให้เขาได้รับรู้ถึงสิ่งที่เขาเผชิญอยู่ ซึ่งจะช่วยให้เขาได้เห็นว่ามีทางเดินชีวิตอย่างไรบ้าง และเขาอาจจะสร้างทางเดินชีวิตเขาให้กว้างไกลได้มากยิ่งขึ้นทั้งหมดนี้จึงเป็นเหมือนกับการทำให้ผู้รับคำปรึกษาได้มีสติต่ออดีตความรู้สึกที่เขาไม่ว่าจะเป็นอะไรในชีวิตปัจจุบัน รวมทั้งให้เขาได้เริ่มยอมรับในความรับผิดชอบต่อการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้นในอนาคต (Corey.2000:154 - 155)

3.2.3.9 เทคนิคที่ใช้ในการให้คำปรึกษา

ในการให้คำปรึกษาแบบภวนิยมนั้น ผู้ให้คำปรึกษาจะเคลื่อนไหวไปตามผู้รับคำปรึกษา วิธีการต่าง ๆ ที่จะนำมาใช้ในการให้คำปรึกษาจะมาจากการเต็มไปด้วยความเคารพ (Respectful) ในความคิดความเข้าใจของตัวผู้รับคำปรึกษา (Capuzzi & Gross.1995: 244) นั่นคือผู้ให้คำปรึกษาจะไม่มองว่าผู้รับคำปรึกษาจะทำให้ทำอย่างไก็ได้ ในทัศนะคติของนักบำบัดแนวภวนิยมเห็นว่า เทคนิคเปรียบเทียบเสมือนเทคโนโลยีที่นำไปสู่การทำให้ผู้รับคำปรึกษาเป็นเพียงผู้คอยรับ (Object) และผู้ให้คำปรึกษาเป็นผู้กระทำ (Subject) โดยเป็นผู้ที่พยายามเลือกสิ่งที่ดี ที่สุดให้ ดังนั้นในกระบวนการให้คำปรึกษา นักบำบัดแนวภวนิยม จะเปิดโอกาสให้ผู้รับคำปรึกษาทำความเข้าใจในแต่ละทางเลือกของตน ผู้ให้คำปรึกษาจะกระตุ้นให้ผู้รับคำปรึกษาตระหนักว่าเขาเป็นบุคคลที่มีอิสระ และมีบทบาทเป็นผู้เลือกในทุก ๆ ครั้ง ในการเลือกนั้นผู้รับคำปรึกษาจะต้องใช้การจินตนาการ สติปัญญา และการตัดสินใจที่จะสร้างทางเลือกที่มีเหตุผล โดยการให้คำปรึกษานั้นจะเป็นการเผชิญหน้ากันอย่างซื่อสัตย์และจริงใจ ระหว่างผู้ให้คำปรึกษากับผู้รับคำปรึกษา (Prochaska.1979 : 80 - 85)

3.2.3.10 ข้อจำกัดของการให้คำปรึกษาแบบภวนิยม

คอเรย์ (Corey.1996:191) กล่าวถึง เนื่องจากในการให้คำปรึกษาแบบอัตถิภาวนิยม ผู้รับคำปรึกษาจะต้องเรียนรู้ ตัดสินใจและเลือกสิ่งที่ผู้รับคำปรึกษาเห็นว่ามีความค่าต่อตนด้วยตนเอง โดยผู้ให้คำปรึกษาเป็นเพียงผู้ที่พยายามทำความเข้าใจกับประสบการณ์ของผู้รับคำปรึกษา และสะท้อนให้ผู้รับคำปรึกษามองเห็นการดำเนินชีวิตของตนอย่างชัดเจน ดังนั้นการให้คำปรึกษาที่ต้องการคำตอบที่ชัดเจนโดยตรงเกี่ยวกับปัญหาหรือวิธีในการเปลี่ยนแปลงชีวิตของตนเอง

นอกจากนี้การเปลี่ยนแปลงในการให้คำปรึกษาและนำมาสู่การเปลี่ยนแปลงสิ่งต่างๆรอบ ๆ ตัว จึงอาจมีข้อจำกัดสำหรับบุคคลที่มีความรู้สึกว่าเขามีทางเลือกเพียงเล็กน้อยและมีความรู้สึกว้าวุ่นสับสนนอกการจำกัดความสามารถและมีอิทธิพลต่อการดำรงชีวิตของเขาซึ่งถึงแม้ว่าผู้รับคำปรึกษาจะเปลี่ยนแปลงความรู้สึกภายในได้ แต่อาจรู้สึกว้าวุ่น

ตนมีความหวังเพียงเล็กน้อยและรู้สึกว่าตนไม่มีพลังเพียงพอที่จะเปลี่ยนแปลงสิ่งต่าง ๆ ของตนเอง และอาจทำให้ผู้รับคำปรึกษามีความรู้สึกหงุดหงิดใจในการเปลี่ยนแปลง และเกิดความคับข้องใจได้

3.2.4 ทฤษฎีการให้คำปรึกษาแบบวิเคราะห์สัมพันธภาพ

3.2.4.1 ความเป็นมา

อีริก เลนเนาร์ด เบิร์น (Eric Lennard Berne) จิตแพทย์ชาวแคนาดาได้ศึกษาเรื่องราวต่าง ๆ ทั้งทางจิตเวช และจิตวิทยา โดยเฉพาะอย่างยิ่งจิตวิทยาว่าด้วยสัมพันธภาพระหว่างบุคคล (The Psychology of Human Relationship) ตลอดทั้งวิธีการบำบัดรักษาเป็นกลุ่ม (Group Therapy) ที่เน้นการวิเคราะห์ติดต่อสัมพันธ์ระหว่างบุคคล (ผ่องพรรณ เกิดพิทักษ์. 2539 : 60)

เบิร์น ได้ก่อตั้ง และพัฒนาทฤษฎีการให้คำปรึกษาแบบวิเคราะห์การติดต่อสัมพันธ์ระหว่างบุคคล (Transactional Analysis) (วัชร ทรัพย์มี. 2533 : 123) โดยมีแนวคิดเบื้องต้นว่า มนุษย์เป็นบุคคลที่มีค่า บุคลิกภาพและชีวิตส่วนตัว สามารถปรับปรุงได้ ด้วยการเปิดเผยตนที่แท้จริงออกมา หรือค้นให้พบถึงความเป็นตัวของตัวเอง (Autonomy) บุคคลที่มีความเป็นตัวของตัวเอง จะแสดงพฤติกรรมออกมาอย่างธรรมชาติ มีเหตุผล น่าเชื่อถือ และเป็นที่น่าไว้วางใจได้ โดยพิจารณาถึงบุคคลอื่นที่จะต้องเข้ามาเกี่ยวข้องกับตัว (พงษ์พันธ์ พงษ์โสภา . 2525 : 133)

3.2.4.2 แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับธรรมชาติมนุษย์ของทฤษฎีการให้คำปรึกษาแบบวิเคราะห์สัมพันธภาพ

เบิร์น (Corey. 1991: 266, 447; citing Berne. 1964) ผู้วางรากฐานทฤษฎีการให้คำปรึกษาแบบวิเคราะห์สัมพันธภาพ กล่าวถึงธรรมชาติมนุษย์ไว้ดังนี้

1. มนุษย์มีคุณค่า มีหน้าที่รับผิดชอบต่อพฤติกรรมและการตัดสินใจของตนเอง และแม้ว่าเขาจะได้รับอิทธิพลมาจากการอบรมเลี้ยงดู และประสบการณ์จากเยาว์วัย แต่หากไม่ยอมตกเป็นทาสของอดีต เขาก็จะมีความเป็นตัวของตัวเอง สามารถตัดสินใจเลือกวิถีชีวิตที่เหมาะสมกับตัวเองได้

2. มนุษย์สามารถที่จะเข้าใจการตัดสินใจ และการกระทำในอดีตของตนเองได้ สามารถตัดสินใจใหม่ เลือกแนวทางใหม่ สามารถเปลี่ยนแปลงแบบแผนนิสัยของตนเอง สามารถตั้งเป้าหมาย และมีพฤติกรรมได้

3. มนุษย์มีความสามารถที่จะกำหนดชะตาชีวิตของตนเองได้ มีความสามารถที่จะเลือกทางชีวิต แบบแผนพฤติกรรมและนิสัยของตนเอง สามารถเลือกหรือปรับเปลี่ยนเป้าหมายและพฤติกรรมของตนเอง ตลอดทั้งสามารถตัดสินใจใหม่ พร้อมทั้งจะเลือกกำหนดวิถีชีวิตใหม่ที่มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น เพื่อดำรงอยู่ในแต่ละช่วงชีวิต

แม้ว่ามนุษย์มีศักยภาพที่จะเลือกสิ่งที่ตนปรารถนา แต่สิ่งที่ได้ตกลงใจเลือกแล้วก็สามารถเปลี่ยนแปลงได้ ตัดสินใจใหม่ได้ แต่การตัดสินใจใหม่นี้อาจได้รับอิทธิพลจากการคาดหวัง และการเรียกร้องจากบุคคลอื่นที่มีความสำคัญต่อชีวิตของเขา โดยเฉพาะอย่างยิ่งในช่วงวัยเด็ก ซึ่งจะส่งผลต่อบุคลิกภาพของบุคคลนั้นในวัยต่อมา ทำให้เขาขาดความเชื่อมั่นในตนเองเกิดความท้อถอย ต้องพึ่งพาคนอื่น อย่างไรก็ตามทฤษฎีการให้คำปรึกษาแบบวิเคราะห์สัมพันธภาพ เชื่อว่า มนุษย์เป็นบุคคลที่มีคุณค่า และเชื่อว่าบุคลิกภาพและชีวิตส่วนตัวของแต่ละบุคคลสามารถปรับปรุงได้ เพื่อช่วยให้บุคคลนั้นสามารถค้นพบความเป็นตัวของตัวเอง และเกิดการตระหนักรู้ ตลอดจนทั้งมีสภาวะตัวตนที่เหมาะสมและสามารถขจัดปัญหาในการติดต่อสัมพันธ์กับบุคคลอื่น

3.2.4.3 เป้าหมายของทฤษฎีการให้คำปรึกษาแบบวิเคราะห์สัมพันธภาพ

ทฤษฎีการให้คำปรึกษาแบบวิเคราะห์สัมพันธภาพเชื่อว่า ผู้รับบริการเป็นผู้ที่มีคุณค่า และเชื่อว่าบุคลิกภาพและชีวิตส่วนตัวของผู้รับบริการสามารถปรับปรุงได้ ดังนั้นเป้าหมายสูงสุดของการให้คำปรึกษาแบบวิเคราะห์สัมพันธภาพคือ เพื่อช่วยให้ผู้รับบริการสามารถค้นพบความเป็นตัวของตัวเอง และมีอิสระจากการควบคุมของประสบการณ์ที่ได้รับแต่เยาว์วัย สำหรับผู้ที่มีความเป็นตัวของตัวเองอย่างแท้จริงนั้นจะต้องมีลักษณะดังนี้ (Corey. 1991: 273, 450)

1. ตระหนักรู้และเข้าใจตนเอง และสิ่งแวดล้อมตรงตามความเป็นจริง และพร้อมที่จะเผชิญกับสิ่งที่เกิดขึ้นในชีวิต

2. มีความเป็นธรรมชาติ สามารถแสดงความรู้สึกได้อย่างแท้จริง มีความยืดหยุ่น ยอมรับความจริง และมีความรับผิดชอบ

3. มีความใกล้ชิดสนิทสนม สามารถให้และรับความจากผู้อื่น สามารถติดต่อสัมพันธ์กับผู้อื่นได้อย่างอย่างสนิทสนมและมีความจริงใจ

ส่วนเป้าหมายเฉพาะของการ การให้คำปรึกษาแบบวิเคราะห์สัมพันธภาพคือ เพื่อช่วยให้ผู้รับบริการสามารถขจัดความยุ่งยากสับสนในชีวิตให้มีชีวิตอย่างราบรื่นได้โดย

1. ช่วยให้ผู้บริการหลุดพ้นจากการมีบุคลิกภาพไม่เหมาะสม ซึ่งเกิดจากการถูกแทรกแซงจากสภาวะความเป็นผู้ใหญ่ หรือสภาวะความเป็นพ่อแม่ หรือสภาวะความเป็นเด็ก หรือเกิดจากความเลอะเลือนของสภาวะความเป็นผู้ใหญ่

2. ช่วยให้ผู้บริการหลุดพ้นจากการมีบุคลิกภาพไม่เหมาะสม ซึ่งเกิดจากการปิดกั้นสภาวะบุคลิกภาพแต่ละสภาวะ โดยสามารถเปลี่ยนจากสภาวะตัวตน (Ego State) หนึ่งไปสู่อีกสภาวะตัวตนหนึ่งได้อย่างเหมาะสม

3. ช่วยให้ผู้บริการหลุดพ้นจากทฤษฎีชีวิตหรือตำแหน่งชีวิต (Life Position) ที่ไม่เหมาะสม มาสู่ทฤษฎีหรือตำแหน่งชีวิตแบบ “ฉันก็ดี – เธอก็ดี” (I am OK – You are OK)

4. ช่วยให้ผู้รับบริการมีความเป็นตัวของตัวเอง รู้จักคิดอย่างมีเหตุผล และเข้าใจตัวเองตรงตามความเป็นจริง

5. ปรับโครงสร้างบุคลิกภาพของผู้รับบริการ เพื่อให้หลุดพ้นจาก ปัญหาต่างๆ ในชีวิต

3.2.4.4 แนวปฏิบัติการให้คำปรึกษาของทฤษฎีการให้คำปรึกษาแบบวิเคราะห์ สัมพันธภาพ

ประกอบด้วยขั้นตอนและเทคนิคในการให้คำปรึกษา (Corey. 1991: 275 – 281; Gilliland; James; and Bowman. 1994: 191 – 201) ดังนี้

1. ขั้นตอนของการให้คำปรึกษาแบบวิเคราะห์สัมพันธภาพ ในขั้นเริ่มต้น การให้คำปรึกษาผู้ให้คำปรึกษาจะสร้างสัมพันธภาพกับผู้รับบริการปรึกษา ศึกษารายละเอียดต่างๆ ของประเด็นปัญหาของผู้รับบริการ แล้วจึงดำเนินการให้คำปรึกษาตามขั้นตอนต่อไป

1.1 การวิเคราะห์โครงสร้างบุคลิกภาพ (Structural Analysis)

โครงสร้างของบุคลิกภาพประกอบด้วย 3 ส่วน คือ สภาวะความเป็นพ่อแม่ สภาวะความเป็น ผู้ใหญ่ และสภาวะความเป็นเด็ก ทั้ง 3 สภาวะนี้ต่างลักษณะแตกต่างกัน การวิเคราะห์โครงสร้าง บุคลิกภาพนี้ จะทำให้ผู้รับบริการได้เข้าใจสภาวะตัวตนต่างๆ ของเขา ได้เข้าใจลักษณะพฤติกรรม ที่ตนแสดงออก ตลอดทั้งลักษณะบุคลิกภาพของบุคคลนั้น หากผู้รับบริการยึดมั่นเกินไปในสภาวะ ตัวตนใดสภาวะตัวตนหนึ่ง หรือถูกแทรกแซงจากสภาวะตัวตนอื่นๆ และหากสามารถแก้ไขและ ปรับโครงสร้างของบุคลิกภาพได้ แล้วก็จะช่วยให้ผู้รับบริการสามารถใช้สภาวะตัวตนของตนได้ สอดคล้องกับความเป็นจริง อย่างมีประสิทธิภาพ

1.2 การวิเคราะห์การสื่อสารสัมพันธ์ระหว่างบุคคล หรือการวิเคราะห์

รูปแบบของสัมพันธภาพ (Transactional Analysis) รูปแบบสัมพันธภาพแบ่งเป็น 3 รูปแบบคือ สัมพันธภาพแบบถ้อยที่ถ้อยอาศัยหรือสอดคล้องกัน (Complementary Transaction) สัมพันธภาพ แบบขัดแย้งกัน (Crossed Transaction) และสัมพันธภาพแบบเคลือบแฝงหรือซ่อนเร้นความรู้สึก ที่แท้จริง (Ulterior Transaction) ซึ่งเป็นหน้าที่ของผู้ให้คำปรึกษาที่จะช่วยให้ผู้รับบริการได้รู้จัก รูปแบบของสัมพันธภาพ และข้อดีข้อเสียของแต่ละรูปแบบที่เกี่ยวข้องกับสัมพันธภาพระหว่าง บุคคล

1.3 การวิเคราะห์เกม (Game Analysis) เกมเป็นรูปแบบของการ

ติดต่อสัมพันธ์ระหว่างบุคคล เป็นการติดต่อสัมพันธ์แบบผิวและเป็นกิจกรรมทางสังคม ที่ให้โอกาส ผู้คนได้พบปะสังสรรค์ได้ความสนุกสนาน หรือเพื่อฆ่าเวลา แต่เกมทางจิตวิทยา (Psychological Game) จากการเล่นเกม ซึ่งสิ่งตอบแทนจากการเล่นเกมไม่จำเป็นต้องเป็นวัตถุสิ่งของ แต่อาจจะ เป็นความรู้ทางบวกหรือทางลบก็ได้ ส่วนมากแล้ว การเล่นเกมทางจิตวิทยานั้น เป็นวิธีการที่ บุคคลพยายามคาดหวังผลประโยชน์จากบุคคลอื่นหรือจากผู้ที่เขามาร่วมเล่นเกมด้วย เช่น เพื่อให้

ได้รับการใส่ใจที่ตนเองพอใจ แต่ผลลัพธ์ของการเล่นเกมทางจิตวิทยา มักจะจบลงด้วยความโกรธ ความเครียดแค้น ความเศร้า ความกลัว หรืออาจจบลงด้วยการฆ่าตัวตาย

1.4 การวิเคราะห์ทฤษฎีชีวิต (Life Position) หรือตำแหน่งชีวิต
ทฤษฎีชีวิต หมายถึง เจตคติที่บุคคลที่มีตนเองหรือบุคคลอื่นทั้งแง่บวกและแง่ลบ บุคคลใดมี
ทฤษฎีชีวิตอย่างไร จะมีพื้นฐานมาจากผลของการเข้าใจตนเอง ความรู้สึกที่มีต่อตนเองและบุคคล
อื่น และสภาพแวดล้อมตั้งแต่ยังเด็กของบุคคลนั้น ทฤษฎีชีวิตแบ่งเป็น 4 รูปแบบ คือ

ฉันก็ดี – เธอก็ดี (I'm OK – You're OK)

ฉันนั้นดี – เธอชยแย (I'm OK – You're not OK)

ฉันชยแย – เธอั้นดี (I'm not OK – You're OK)

ฉันชยแย – เธอชยแย (I'm not OK – You're not OK)

ในการให้บริการปรึกษา ผู้ให้คำปรึกษาปรารถนาให้ผู้รับบริการ
มีทฤษฎีชีวิตแบบ ฉันก็ดี – เธอก็ดี โดยคาดหวังให้ผู้รับบริการยอมรับและเข้าใจตนเองตามความ
เป็นจริง เห็นคุณค่าในตนเองและผู้อื่น เมื่อประสบปัญหา ก็พยายามหาทางแก้ไขปัญหานั้นๆ

1.5 การใส่ใจ (Stroke) เป็นการกระทำหรือการแสดงออกของบุคคล
หนึ่งที่มีต่อบุคคลหนึ่ง หากมีการแสดงออกด้วยความจริงใจยอมรับกันอย่างไม่มีเงื่อนไข มีความ
เอื้ออาทรต่อกัน ก็จะทำให้เกิดความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน การแสดงออกดังกล่าวเป็นการใส่ใจ
ทางบวก ส่วนการใส่ใจทางลบนั้นจะทำให้ผู้รับเกิดความไม่สบายใจ แต่กระนั้นก็ตามการได้รับการ
ใส่ใจทางลบ ก็ยังดีกว่าไม่ได้รับการใส่ใจใดๆ ทั้งสิ้น

จากขั้นตอนต่างๆ ของการให้คำปรึกษารวมทั้งขั้นยุติการให้
คำปรึกษาจะช่วยให้ผู้รับบริการตระหนักรู้และเข้าใจตนเองและสิ่งแวดล้อมตามความเป็นจริง
สามารถแสดงความรู้สึกได้อย่างแท้จริง ยอมรับความจริง มีความยืดหยุ่น มีความรับผิดชอบ
มีความใกล้ชิดสนิทสนม สามารถติดต่อสัมพันธ์กับผู้อื่นได้อย่างสนิทสนมยิ่งขึ้น และสามารถช่วย
จัดความยุ่งยาก สับสนในชีวิต สามารถให้และรับความรักจากผู้อื่นได้ และมีชีวิตที่ราบรื่นได้

3.2.4.5 เทคนิคในการให้คำปรึกษาแบบวิเคราะห์สัมพันธภาพ ได้แก่

1. การซักถาม (Interrogation) โดยผู้ให้คำปรึกษาจะซักถามเฉพาะข้อมูล
ที่สำคัญๆ เพราะการซักถามเป็นเทคนิคที่มีลักษณะเชิงบังคับกับผู้รับบริการให้ตอบ จึงควรต้อง
ระมัดระวัง

2. การระบุ่งชี้ (Specification) ถึงสิ่งที่ฝังอยู่ในจิตใจของผู้รับบริการ
โดยผู้รับบริการจะสื่อข้อความหรือสะท้อนความรู้สึกเกี่ยวกับสิ่งที่ผู้รับบริการพูดหรือแสดงออก
เพื่อให้ผู้รับบริการสามารถเข้าใจเรื่องราวของตนเองได้ถูกต้องยิ่งขึ้น

3. การเผชิญ (Confrontation) หรือการยืนยันความไม่สอดคล้องของ
พฤติกรรม การแสดงออก หรือความรู้สึกของผู้รับบริการ

4. การอธิบาย (Explanation) โดยผู้ให้คำปรึกษาจะต้องสื่อสารโดยใช้

ถ้อยคำที่ ชัดเจน ไม่คลุมเครือ เพื่อให้ผู้รับบริการเข้าใจพฤติกรรมของตนเองได้ถูกต้อง ชัดเจนขึ้น

5. การยกตัวอย่างประกอบการอธิบาย (Illustration) โดยการยกตัวอย่าง อุทาหรณ์หรือเกร็ดเล็กๆ น้อยๆ มีแง่มุมที่เด่นชัด และเป็นไปในเชิงสร้างสรรค์ เพื่อให้ผู้รับบริการ เข้าใจรายละเอียดของเรื่องราวของตนเองและเรื่องราวที่เกี่ยวข้อง

6. การยืนยัน (Confirmation) เรื่องราว ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับผู้รับบริการ เพื่อการแก้ไขพฤติกรรมที่เป็นปัญหาหรือเพื่อการเสริมแรงให้แก่ผู้รับบริการ

7. การตีความ (Interpretation) จะช่วยให้ผู้รับบริการเข้าใจเหตุผลหรือ อิทธิพลที่อยู่เบื้องหลังของพฤติกรรมหรือการแสดงพฤติกรรมของผู้รับบริการ

8. การก่อรูปเพื่อปรับเปลี่ยนพฤติกรรม (Crystallization) จะเกิดขึ้น เมื่อ ผู้รับบริการสามารถใช้สภาวะของความเป็นผู้ใหญ่ได้สอดคล้องกับสภาพที่เป็นจริง โดยผู้รับบริการ เลิกเล่นเกมหรือใช้เกมเก่าๆ เพื่อที่จะได้รับความใส่ใจ

ผลของการใช้เทคนิคต่างๆ จะช่วยให้ผู้รับบริการเข้าใจบุคลิกภาพ ความเป็นตัวของตัวเอง และการดำเนินชีวิตได้ดียิ่งขึ้น

3.2.5 ทฤษฎีการให้คำปรึกษาแบบพิจารณาเหตุผล อารมณ์ และพฤติกรรม

3.2.5.1 ความเป็นมา

เอลลิส (Albert Ellis) นักจิตวิทยาคลินิกชาวอเมริกันเจ้าของทฤษฎีการให้ คำปรึกษาแบบ RET เกิดเมื่อปี ค.ศ. 1913 ที่เมือง Pittsburgh มลรัฐ Pennsylvania ประเทศ สหรัฐอเมริกา เอลลิส ได้ทำหน้าที่เป็นอาจารย์สอนในมหาวิทยาลัย Rutgers University และ New York University รวมทั้งยังทำหน้าที่ในด้านการบำบัดเกี่ยวกับปัญหาชีวิตสมรส ปัญหาครอบครัว และปัญหาเกี่ยวกับเพศสัมพันธ์ ที่หน่วยงานด้านสุขภาพจิตอีกหลายแห่ง

ในปี ค.ศ. 1955 Ellis ได้พัฒนาวิธีการให้คำปรึกษาแบบพิจารณาเหตุผล และอารมณ์ โดยนำแนวคิดของจิตวิทยากลุ่มมนุษยนิยม กลุ่มปรัชญานิยม และกลุ่มพฤติกรรมนิยม มาผสมเข้าด้วยกัน เอลลิสเคยเป็นนักจิตวิทยาคลินิกซึ่งใช้วิธีการทางจิตวิเคราะห์ และมีความเชื่อว่าปัญหาด้านอารมณ์ ความรู้สึกหลายรูปแบบ เป็นผลอันเกิดมาจากรูปแบบของการคิดที่ไร้เหตุผล รูปแบบการคิดที่ไร้เหตุผลเหล่านี้อาจก่อตัวตั้งแต่เมื่อครั้งยังอยู่ในวัยเด็ก และได้รับการเสริมแรงจาก ผู้ที่มีบทบาทต่อชีวิต รวมทั้งจากวัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อมบุคคลที่มีปัญหาด้านอารมณ์ความรู้สึกจึง มักจะสร้างระบบความคิด ความเชื่อ ซึ่งจะนำไปสู่การเฝ้าบอกตนเองอย่างไร้เหตุผล และสิ่งนี้จะ มีผลเกี่ยวโยงความรู้สึก และพฤติกรรมทำให้กลายเป็นคนที่ไร้เหตุผลต่อไป (พงษ์พันธ์ พงษ์โสภา. 2543 : 73)

3.2.5.2 แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับธรรมชาติมนุษยของทฤษฎีการให้คำปรึกษา แบบพิจารณาเหตุผล อารมณ์ และพฤติกรรม

คอเรีย (Corey. 1996 : 320-321) ได้ให้ทฤษฎีเกี่ยวกับธรรมชาติมนุษย์ ดังนี้

1. มนุษย์เกิดมาพร้อมกับพลังความสามารถที่จะคิดอย่างสมเหตุสมผล (Rational) หรือคิดอย่างตรงไปตรงมา (Straight) มีความโน้มเอียงที่จะมีเหตุผล รักตนเอง และอยากพัฒนาตนเอง แต่บางขณะอาจเกิดการฟ่ายแพ้นเอง หรือท้อถอย หลีกเลียงที่จะใช้ความคิดที่รอบคอบ เพราะคำนึงถึงแต่อารมณ์ ความรู้สึก และความพอใจของตนเอง จึงทำให้คิดไม่รอบคอบ คิดอย่างไรสมเหตุสมผล (Irrational) หรือคิดคดโกง (Crooked) อย่างไรก็ตามสิ่งที่มนุษย์ได้เก็บสะสมไว้ในอดีตหรือได้เรียนรู้มา ไม่ว่าจะเป็นเรื่อง ความคิด คำพูด การติดต่อสื่อสารกับผู้อื่น ความสุข ความรัก การพัฒนาตนเอง และการที่จะรู้จักและเข้าใจตนเอง ตลอดจนทั้งความเป็นตัวของตัวเอง ทำให้มนุษย์มีใจโน้มเอียงที่จะคิด รู้สึกไปตามประสบการณ์ที่สะสมไว้

2. มนุษย์มีความโน้มเอียงที่คิดจะทำลายตัวเอง คิดหลีกเลียง หน่วงเหนี่ยวตนเอง ผัดวันประกันพรุ่ง ชักช้า รีรอ ทำสิ่งที่ผิดพลาดซ้ำแล้วซ้ำอีก คิดเชิงมกมาย ไม่มีความอดทนอดกลั้น ต้องการสมบูรณ์แบบ ต่ำหนืดตนเอง และไม่เป็นตัวของตนเอง อย่างไรก็ตาม ตามความเป็นจริง มนุษย์ทุกคนมีโอกาสผิดพลาด ล้มเหลว ผู้ให้คำปรึกษาตามทฤษฎีการให้คำปรึกษาแบบพิจารณาเหตุผลและอารมณ์จึงมุ่งที่จะช่วยให้ทุก ๆ คนยอมรับว่า เราเป็นปุถุชนที่มีโอกาสทำผิดพลาดได้ตลอดเวลา แต่ในขณะที่เดียวกันก็สามารถเรียนรู้ที่จะอยู่ได้ด้วยตนเองอย่างสงบสุข สามารถที่จะพัฒนา เจริญเติบโต และมีความเป็นตัวของตัวเองได้

3. เนื่องจากความคิดมีอิทธิพลมากต่ออารมณ์ พฤติกรรมหรือการกระทำของแต่ละบุคคลการที่บุคคลเกิดปัญหาทางอารมณ์ และมีพฤติกรรมที่เบี่ยงเบนไป มีสาเหตุมาจากบุคคลมีความเชื่อ หรือ ความคิดที่ไร้เหตุผล ซึ่งผู้ให้การปรึกษาตามทฤษฎีการให้คำปรึกษาแบบพิจารณาเหตุผลและอารมณ์พยายามจะช่วยให้ผู้รับบริการได้ปรับปรุงชีวิตของตนเอง โดยใช้กระบวนการทางปัญญา

4. มนุษย์มักวางเงื่อนไขให้ตนเองรู้สึกไม่สบายใจ หรือมีปัญหา โดยการพูดหรือบอกตนเองซ้ำซากด้วยความเชื่อที่ผิด ๆ เสมอบุคคลที่มีปัญหามักจะเป็นคนที่ให้เหตุผลต่าง ๆ ในทางลบ อ้างสาเหตุของพฤติกรรมว่า เกิดจากบุคคลอื่นและสิ่งแวดล้อม ถ้าเขาเปลี่ยนวิธีการให้เหตุผลใหม่ อาจจะทำให้รู้สึกสบายใจขึ้น และแสดงพฤติกรรมในทางที่พึงประสงค์ได้ดีขึ้นด้วย

นอกจากนี้ เอลลิสและไตรเดน (Sharf. 2000: 335-336; citing Ellis; & Dryden. 1997) ได้ให้ทรรศนะเกี่ยวกับธรรมชาติมนุษย์ว่า มนุษย์จะแสวงหาความพึงพอใจและหลีกเลียงความเจ็บปวด หรือสิ่งที่ทำให้ปวดร้าวหรือทำให้เสียใจ (Seeking Pleasure and Avoiding Pain) ให้มากที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้ ดังนั้นเป้าหมายที่สำคัญในชีวิตคือ ความเพลิดเพลิน ความสนุกสนาน (Enjoyment is a Major Goal in Life) แนวคิดดังกล่าวนี้ไม่ได้หมายความว่า มนุษย์ไม่มีความรับผิดชอบ ซึ่งตามความเป็นจริงแล้ว มนุษย์มีความรับผิดชอบต่อสิ่งที่คิด ที่กระทำ และผลที่จะเกิดขึ้นตามมา

อย่างไรก็ตามสิ่งที่มนุษย์คิด เชื่อ และกระทำนั้น อาจสืบเนื่องมาจากความคิด ความเชื่อที่ไม่สมเหตุสมผล ความคิดความเชื่อที่ปฏิบัติสืบต่อกันมา ทำให้ต้องยอมรับ

ความเชื่อนั้น ๆ อย่างไม่มีเงื่อนไข (Unconditional Self Acceptance) ซึ่งบางคนก็ยอมรับได้ แต่บางคนก็ไม่สามารถยอมรับหรือปฏิบัติตามได้ จึงก่อให้เกิดความรู้สึกผิด ความวิตกกังวล จิตใจหดหู่ ซึมเศร้า หรือมีความบกพร่องทางจิตบางประการเกิดขึ้น

3.2.5.3 เป้าหมายของทฤษฎีการให้คำปรึกษาแบบพิจารณาเหตุผล อารมณ์ และพฤติกรรม

จากแนวคิดที่ว่า “ความคิดความเชื่อที่ไม่สมเหตุสมผลเป็นสาเหตุให้เกิดอารมณ์แปรปรวน” หรืออาจกล่าวได้ว่า “อารมณ์แปรปรวน (Emotional Disturbances) เกิดจากความคิดที่ไม่สมเหตุผล และความคิดทำลายตนเอง หรือ เกิดจากการเรียกร้องต้องการว่าชีวิตนี้ น่าจะ “ต้อง” “ควร” และ “น่าจะ” ต่าง ๆ กันไป หรือเกิดจากการคิดถึงแต่ความพ่ายแพ้ของตนเอง คิดตอกย้ำซ้ำ ๆ ด้วยประโยคที่ไม่สมเหตุสมผลจึงทำให้เกิดอารมณ์แปรปรวนและยังคงติดค้างอยู่กับจิตใจของบุคคลนั้น ซึ่งเอลลิส (Corey. 1996: 323; citing Ellis. 1979 b) ได้ย้าว่า “สิ่งที่คุณรู้สึกส่วนใหญ่ เป็นไปตามสิ่งที่คุณคิด” (You Mainly Feel the Way You Think) ดังนั้น เป้าหมายของทฤษฎีการให้คำปรึกษาแบบพิจารณาเหตุผล อารมณ์ และพฤติกรรม ได้แก่

1. มุ่งเน้นการบรรเทาหรือลดทอนอารมณ์แปรปรวนและพฤติกรรมทำลายตัวเอง (Minimizing Their Emotional Disturbances and Self-Defeating Behaviors) ของผู้รับบริการ เพื่อให้ผู้รับบริการสามารถใช้ชีวิตอยู่บนรากฐานความเป็นจริง และปฏิบัติได้จริง

2. ลดการตำหนิตัวเองหรือผู้อื่น (Reducing a Tendency for Blaming Oneself or Others) เมื่อเกิดสิ่งผิดพลาดขึ้นในชีวิต และเรียนรู้ที่จะเผชิญกับอุปสรรคปัญหาในอนาคต

3. จากความคิดที่ว่า อารมณ์ไม่เป็นสุข และพฤติกรรมเบี่ยงเบนของบุคคล มีสาเหตุมาจากความเชื่อความคิด การรับรู้ และตีความหมายต่อตนเองและสิ่งแวดล้อมอย่างไม่มีเหตุผล ไม่ตรงกับความเป็นจริงดังนั้น เป้าหมายของการให้คำปรึกษาอีกประการหนึ่ง จึงเป็นไปเพื่อลดการทำลายตนเอง ช่วยให้ผู้รับบริการมีปรัชญาชีวิตที่เป็นจริง ด้วยการช่วยให้ผู้รับบริการมีความคิด การแสดงออกอย่างมีเหตุผล เพราะนอกจากจะช่วยให้ผู้รับบริการแก้ปัญหาเฉพาะกรณีแล้ว ยังมุ่งเน้นที่จะช่วยให้ผู้รับบริการเกิดความเข้าใจตนเองตรวจสอบค่านิยมพื้นฐานของตนเองอย่างพินิจพิเคราะห์จนสามารถค้นพบแก่นความคิดที่ไร้เหตุผลของตนได้

จากนั้นก็เปลี่ยนความคิดนั้นให้กลายเป็นความคิดที่มีเหตุผลเพื่อให้สามารถแก้ไขปัญหของตนเองได้ในอนาคต

1. ผู้ให้คำปรึกษา ควรช่วยให้ผู้รับบริการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงตัวเอง เพื่อให้มีสุขภาพจิตดีขึ้น อย่าให้ความคิดที่ไร้เหตุผลเกิดขึ้นบ่อย เพราะหากก่อตัวขึ้นบ่อย และเพิ่มความรุนแรงขึ้น ก็จะทำให้เกิดปัญหาขึ้นเรื่อย ๆ โดยควรช่วยให้ผู้รับบริการ

1.1 ให้ความสนใจตนเองและผู้อื่น

1.2 มีความรับผิดชอบต่อชีวิตของตนเอง สามารถปฏิบัติงานหรือแก้ปัญหาด้วยตนเอง พยายามช่วยตนเองก่อนที่จะขอความช่วยเหลือจากผู้อื่น

1.3 มีเป้าหมายชีวิต

1.4 มีความอดทนอดกลั้น

1.5 มีความยืดหยุ่นในทางความคิด เปิดรับความคิดและแลกเปลี่ยนความคิดกับบุคคลต่าง ๆ รวมทั้งยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคล

1.6 เปิดเผย ยอมรับการเปลี่ยนแปลง ยอมรับเกี่ยวกับความไม่แน่นอน ไม่ยึดมั่นถือมั่นและเมื่อเกิดความเปลี่ยนแปลงใด ๆ ขึ้น ก็ไม่ควรหวั่นไหวเกินกว่าเหตุ

1.7 รู้จักคิดอย่างมีเป้าหมาย มีเหตุผล และมีหลักการ และสามารถนำหลักของความมีเหตุผลมาปรับใช้

1.8 รู้จักใช้วิจารณ์ญาณ และพิจารณาเหตุการณ์หรือเรื่องราวต่าง ๆ อย่างรอบคอบ

1.9 กล้าเสี่ยง กล้าตัดสินใจ และยอมรับความเสี่ยงในการตัดสินใจ

1.10 ยอมรับตนเอง ยอมรับในสิ่งที่ตนเองมีหรือเป็นอยู่ และยอมรับนับถือตนเอง ตลอดทั้งรับผิดชอบต่อชีวิตของตนเอง

3.2.5.4 แนวปฏิบัติการให้คำปรึกษาของทฤษฎีการให้การศึกษาแบบเหตุผล อารมณ์และพฤติกรรมประกอบด้วย ขั้นตอนและเทคนิคในการให้คำปรึกษา ดังต่อไปนี้ (Corey. 1996 : 324 – 326; citing Ellis. 1995)

1. ขั้นตอนการให้คำปรึกษาแบบเหตุผล อารมณ์ และพฤติกรรม มีขั้นตอนต่าง ๆ ดังนี้ ผู้รับบริการไว้วางใจในบทบาทของผู้ให้คำปรึกษา พร้อมทั้งจะพูดอย่างมีอิสระและคิดแก้ไขปัญหา จากนั้นจึงนำไปสู่การระบุปัญหา และกำหนดเป้าหมายของการให้คำปรึกษา โดยให้ผู้รับบริการว่า ผู้รับบริการ “ต้องการปรับเปลี่ยนความคิด ความรู้สึก หรือการกระทำอะไรให้แตกต่างจากที่เป็นอยู่ในปัจจุบันนี้บ้าง” ต่อจากนั้น ผู้ให้คำปรึกษาจึงอธิบายให้ผู้รับบริการได้ทราบแนวทางในการให้คำปรึกษา โดยเริ่มดำเนินการให้คำปรึกษาตามขั้นตอนดังนี้

ขั้นตอนแรก คือ ผู้ให้คำปรึกษาจะบอกหรือชี้ให้ผู้เข้ารับบริการได้ทราบว่า เขามีความคิดที่ไม่สมเหตุสมผล ที่ชอบคิดแต่ว่า “ควรจะ” “ควรเป็น” “น่าจะ” “น่าเป็น” “ต้องเป็น” โดยให้ผู้รับบริการเรียนรู้ที่จะแยกแยะความเชื่อที่ไม่สมเหตุสมผลออกจากความเชื่อที่มีเหตุผล และเพื่อให้ผู้รับบริการตระหนักรู้ในเรื่องดังกล่าว ผู้ให้คำปรึกษาก็จะเริ่มต้นด้วยการกระตุ้นโน้มน้าว ให้กำลังใจ ให้การสนับสนุน หรือบางครั้งก็ต้องชี้ให้ผู้รับบริการให้ทำในสิ่งที่เขาจะความเชื่อที่ไม่สมเหตุสมผลเหล่านั้น

ในขั้นตอนนี้ ผู้รับบริการจะเข้าใจว่า การไม่มีเหตุผล การคิด-เชื่ออย่างไม่สมเหตุสมผลของตนเองเป็นอย่างไร และเพราะเหตุใดเขาจึงเป็นคนไม่มีเหตุผล รวมทั้งเขาจะเริ่มเข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างความคิดที่ไม่มีเหตุผลกับความทุกข์ หรืออารมณ์ที่ผิดปกติที่เกิดขึ้น

ขั้นตอนที่ 2 คือ การทำให้ผู้รับบริการเกิดสติรู้ตัว (Awareness) โดยผู้ให้คำปรึกษาช่วยให้ผู้รับบริการตระหนักว่า ความทุกข์หรืออารมณ์แปรปรวนของเขานั้นเกิดจากความคิดที่ไม่สมเหตุ สมผล และการตอกย้ำทำลายตนเองและความคิดนั้น จะทำให้เขาวางเงื่อนไขให้กับตนเองว่า “ตนมีทุกข์” มิใช่เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นทำให้เขามีทุกข์

ในขั้นตอนที่ 2 นี้ ผู้รับบริการเพียงแต่เกิดสติ สำนึกในความคิดและความรู้สึกที่ไม่สมเหตุสมผลเท่านั้น

ขั้นตอนที่ 3 คือ การช่วยให้ผู้รับบริการปรับเปลี่ยนความคิด (Helping Client Modify Thinking) และกำจัดหรือละทิ้งความคิดที่ไม่สมเหตุสมผลออกไป

ในขั้นตอนนี้ ผู้ให้บริการต้องทราบว่ ความเชื่อที่คิดทำลายตัวนี้เอง มักฝังรากมานาน จึงยากที่ผู้รับบริการจะเปลี่ยนแปลงด้วยตนเองได้ ผู้ให้การศึกษาจึงต้องช่วยให้ผู้รับบริการเข้าใจวงจรของการตำหนิตนเอง กล่าวโทษและทำลายตนเองว่า มีกระบวนการอย่างไร

ขั้นตอนที่ 4 คือ การท้าทาย (Challenge) โดยท้าทายผู้รับบริการให้พัฒนาปรัชญาชีวิตอย่างสมเหตุสมผล (To Develop a Rational Philosophy of Life) เพื่อว่าในอนาคตจะได้ไม่กลับไปเป็นเหยื่อของความคิดความเชื่อที่ไม่สมเหตุสมผลอีก โดยให้ผู้รับบริการได้พิจารณาถึง ความคิดอันไร้เหตุผลกับความจริงในชีวิตโดยยึดหลักปรัชญา จะทำให้ผู้รับบริการยอมรับความจริงนั้น และหลุดจากความเชื่อหรือความคิดไร้เหตุผลนั้น

สิ่งสำคัญ คือ ผู้ให้บริการจะต้องอธิบายให้เห็นถึงแก่นแท้ของความคิดที่ไม่สมเหตุสมผลว่า อยู่ตรงไหน และสอนผู้รับบริการให้รู้จักว่า จะนำความคิดความเชื่อและทัศนคติที่สมเหตุสมผลเข้าไปแทนที่ได้อย่างไร และหากว่า สิ่งที่อธิบายนั้น เป็นไปตามหลักวิทยาศาสตร์ สามารถพิสูจน์ได้ และหากผู้รับบริการเข้าใจ และมีความมานะพยายาม อารมณ์แปรปรวนของผู้รับบริการก็จะมีโอกาสลดน้อยลง

ขั้นตอนที่ 5 การกำหนดงานหรือกิจกรรมให้ทำเป็นการบ้าน (Homework Assignment) เพื่อให้การเปลี่ยนแปลงอารมณ์ เจตคติ และการกระทำของผู้รับบริการพัฒนาไปในทิศทางบวกเมื่อผู้รับบริการตกลงที่จะทำการบ้าน หรือพร้อมที่จะนำไปปฏิบัติแล้ว ในครั้งถัดไปของการให้การศึกษาจะต้องประเมินความก้าวหน้า กระบวนการดังกล่าวนี้ จะทำให้ผู้รับบริการได้เรียนรู้การปรับเปลี่ยนความคิดแบบทำลายตัวเองไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ในช่วงสุดท้ายของการให้คำปรึกษา ผู้ให้คำปรึกษาจะให้ผู้รับบริการทบทวนประเมินความก้าวหน้าของตนเอง ให้รู้จักการวางแผนและกำหนดแนวทางในการจัดการกับหาที่เผชิญอยู่ หรือที่อาจจะเกิดขึ้นในอนาคต

3.2.5.5 เทคนิคในการให้คำปรึกษาแบบเหตุผล อารมณ์ และพฤติกรรม ผู้ให้คำปรึกษาแบบเหตุผลอารมณ์และพฤติกรรมสามารถใช้เทคนิคได้หลากหลาย เทคนิควิธีที่ใช้กันส่วนมากคือ การให้ผู้รับบริการรู้จักคิดหาเหตุผล และการชี้แนะ (Cognitive and Directive) โดยผู้ให้

คำปรึกษาจะโน้มน้าว ชักจูง เน้นที่การให้ความรู้ จะสอนผู้รับบริการอย่างตรงไปตรงมา ให้สามารถมองเห็นความจริงและความมีเหตุผล และผู้ให้คำปรึกษาจะชี้ให้เห็นอดีตและปัจจุบันของผู้รับบริการว่า อดีตทำให้ผู้รับบริการสับสนไม่สบายใจอย่างไร เพื่อให้ผู้รับบริการยอมรับความจริงนั้น อันจะ ทำให้เกิดการพัฒนาด้านไปสู่ความคิดที่มีเหตุผล อารมณ์เหมาะสมและพฤติกรรมที่เหมาะสมถูกต้อง ดังนั้น เทคนิคที่ใช้ได้แก่ (Nelson-Jones. 1998: 278 –287); (Corey. 1996: 328 –332)

1. เทคนิคทางความคิดหรือวิธีทางความคิด (Cognitive Methods)

เป็นเทคนิคในการปรับความคิดให้เหตุผล โดยให้ความสำคัญที่

1.1 การคิด (Thinking)

1.2 การโต้แย้งกับความคิดที่ไม่สมเหตุสมผล (Disputing Irrational

Beliefs)

1.3 การอภิปราย หรือถกเถียงกัน (Debating)

1.4 การท้าทายให้ลองทำดู (Challenging)

1.5 การตีความ (Interpreting)

1.6 การอธิบาย (Explaining)

1.7 การสอน (Teaching)

1.8 การให้คิดเป็นงานบ้าน (Cognitive Homework)

1.9 การปรับเปลี่ยนการใช้ถ้อยคำ (Changing One's Language)

1.10 การรู้จักใช้อารมณ์ขัน (Use of Humor)

2. เทคนิคหรือวิธีทางอารมณ์ (Emotive Techniques) เป็นเทคนิคในการ

ปรับอารมณ์อย่างเหมาะสม ซึ่งได้แก่

2.1 การยอมรับอย่างไม่มีเงื่อนไข (Unconditional Acceptance)

2.2 การแสดงบทบาทสมมติ การเลียนแบบ และการจินตนาการแบบ

เหตุผล อารมณ์ (Rational-emotive Role Playing, Modeling and Imagery)

2.3 การลดความรู้สึกละอายใจโดยการฝึกหัดผู้รับบริการให้เผชิญกับ

ความรู้สึกนั้นโดยตรง หรือการหักล้างความละอายใจ (Shame-Attacking Exercise)

2.4 การใช้พลังและความแข็งแกร่ง (Use of Force and Vigor) โดยการ

ฝึกให้มีพลังอำนาจ สามารถโต้เถียงกับความเชื่อที่ไม่สมเหตุสมผลของตนเองอย่างแข็งแกร่ง เพื่อให้ เกิดตระหนักรู้เข้าไปถึงอารมณ์

3. เทคนิคทางพฤติกรรม (Behavioral Technique) เป็นเทคนิคที่ใช้ในการ

ฝึกพฤติกรรมให้เหมาะสม โดยใช้วิธีการต่าง ๆ ของพฤติกรรมบำบัด เช่น การวางเงื่อนไขผลกรรม

หรือผลของการกระทำ การควบคุมตนเอง การลดความรู้สึกอึดอัดอย่างเป็นระบบ การผ่อนคลาย

และการเรียนแบบ ตลอดจนการกำหนดหรือมอบหมายกิจกรรมให้ไปฝึกปฏิบัติที่บ้าน

ผลของการใช้เทคนิคต่าง ๆ ดังกล่าวข้างต้น จะทำให้ผู้รับบริการเข้าใจ ยิ่งขึ้นว่า ความเชื่อที่ไม่สมเหตุสมผลส่งผลในแง่ลบอย่างไร และนำไปสู่การเกิดอารมณ์และ พฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมอย่างไร ผู้รับบริการจะมีโอกาส ทบทวน สำรวจตนเองว่า เพราะเหตุใด (Why)

เขาจึงยังยึดติดกับความเชื่อผิด ๆ เหล่านั้น แทนที่จะปลดปล่อยความคิดความเชื่อเหล่านั้นไป

3.3 เทคนิคต่าง ๆ ที่ประยุกต์ใช้กับทฤษฎีการให้คำปรึกษา

3.3.1 เทคนิคการระดมสมอง

3.3.1.1 ความหมาย

รอลินสัน (Rawlinson. 1981 : 35) ได้ให้คำจำกัดความของการระดม สมองไว้ว่า การระดมสมองจะอยู่ในเทคนิคของความคิดสร้างสรรค์ ซึ่งเป็นกิจกรรมที่ทำให้เกิด ความคิด การระดมสมองต้องการการหยุดพักการตัดสินใจชั่วคราวและยอมรับความคิดแม้ว่าจะเป็น ความคิดที่โง่ก็ตาม

ออสบอร์น (Gilhooly. 1982 : 135 ; citing Osborn. 1953) ได้ให้ ความหมายของการระดมสมองว่า เป็นวิธีที่ตั้งใจจะใช้ในการแก้ปัญหาและเพิ่มผลผลิตทางการคิด

ประสาธ อิศรปรีดา (2532 : 12) กล่าวว่า ออสบอร์นซึ่งเป็นผู้คิดวิธีนี้ เชื่อว่าความคิดดี ๆ จำนวนมากของบุคคลจะถูกเก็บไว้และเขาจะไม่แสดงความคิดเหล่านั้นออกมา เนื่องจากกลัวผู้อื่นจะวิพากษ์วิจารณ์ ฉะนั้นกลวิธีการระดมความคิดนี้ จะไม่เริ่มด้วยการ วิพากษ์วิจารณ์ ในสิ่งที่สมาชิกในกลุ่มคิดขึ้นว่าเป็นสิ่งที่ดีหรือไม่ถูกต้องหรือไม่ หากแต่จะพยายาม กระตุ้น

ให้ทุกคนคิดให้มากที่สุดเสียก่อนแล้วจึงจะมีการประเมินและสังเคราะห์แนวความคิดเหล่านั้นใน ภายหลัง

เครือศรี วิเศษสุวรรณภูมิ. (2543 : 43) ได้กล่าวว่า การระดมสมองเป็น รูปแบบการจัดกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ปรึกษาหารือกันสมาชิกแต่ละคนสามารถแสดง ความคิดเห็นของตนเองได้เต็มที่ จากนั้นจึงหาข้อยุติโดยการประสานความคิดทุกคนเข้าด้วยกัน

3.3.1.2 หลักในการระดมสมอง

อารี พันธุ์มณี (2534 : 89) ได้เสนอหลักในการระดมสมองไว้ดังต่อไปนี้

1. ประวิงการตัดสินใจ เมื่อบุคคลเสนอความคิดขึ้นมาจะไม่มีการ วิพากษ์วิจารณ์ หรือตัดสินความคิดใดๆทั้งสิ้น ไม่ว่าจะเป็นความคิดเห็นว่าดีมีคุณภาพ หรือ อาจจะมีประโยชน์น้อยก็ตาม การตัดสินใจจะยังไม่กระทำในตอนเริ่มต้นคิด

2. อิสระทางความคิด บุคคลมีอิสระที่จะคิดหาคำตอบหรือเสนอความคิด ความคิดยิ่งแปลกแตกต่างจากผู้อื่นยิ่งเป็นความคิดที่ดีเพราะความคิดแปลกอาจนำไปสู่ความคิด ริเริ่ม

3. ปริมาณความคิด บุคคลยิ่งคิดได้มากได้เร็วยิ่งเป็นที่ต้องการ ส่งเสริมและกระตุ้นให้บุคคล คิดได้มากๆ

จรรย์ สุวดี (2534 : 57 – 59) ได้เสนอขั้นตอนการนำวิธีระดมสมองไปใช้ในการเรียนการสอนไว้ดังนี้

1. “ ถามเด็กว่า เขาคิดว่าการระดมพลังสมองหมายความว่าอย่างไร ” เด็กจะตอบอะไรก็ได้แล้วแต่เขา แต่เขาก็ไวพอที่จะรู้ว่า “ การระดมพลังสมอง ” คือการระดมความคิดหรือผลิตความคิดออกมาจากสมองให้ได้มากๆ

2. อภิปรายกฎเกณฑ์อย่างสั้น ๆ เขียนกฎเกณฑ์ไว้บนแผ่นกระดาษติดข้างฝาให้เด็กเห็น

3. ตกผลึกกับเด็กเรื่องการบันทึกความคิดว่าจะทำอย่างไร จะใช้เทปบันทึกหรือใช้คนจดบันทึกสักหนึ่งหรือสองคน การที่จะใช้เทปสักเครื่องหรือคนจดยี่คนขึ้นอยู่กับขนาดของกลุ่ม บางที่อาจใช้นักเรียนชั้นโตกว่าเป็นผู้จดบันทึกให้เด็กชั้นเล็ก ข้อสำคัญควรให้ผู้จดบันทึกเข้าใจว่าตัวสะกด ความสะอาดยังไม่สำคัญ ในตอนนี้ความสำคัญอยู่ที่การบันทึกได้เร็ว บางที่ใช้การวาดภาพอาจจะดีกว่าตัวหนังสือด้วยซ้ำไป

4. ครูเป็นผู้เริ่มต้นให้หัวข้อและความคิดเป็นคนแรกแล้วกำหนดเวลาระดมพลังสมองว่ากี่นาที เวลาน้อย หรือเวลามากขึ้นอยู่กับหัวข้ออภิปราย

5. ถ้าทำในกลุ่มขนาดเล็ก (4 - 6 คน) และมีหลายกลุ่ม ผู้จดบันทึกหรือผู้รายงานสามารถรายงานสิ่งที่บันทึกต่อกลุ่มได้ทันที

6. ถ้าระดมสมองทั้งชั้นเรียนครูอาจต้องเป็นคนจดบันทึกเอง และต้องทำงานในช่วงนี้ให้ไวที่สุด แล้วต่อไปสนับสนุนให้เด็กอีกหลายๆคนผลัดกันมาช่วย

3.3.2 เทคนิคแม่แบบ

ความหมายของแม่แบบ (Models)

แม่แบบหรือตัวแบบ หมายถึง สิ่งที่เป็นแบบอย่างที่ดีถือเป็นบรรทัดฐาน เป็นแบบหรือให้เห็นเพื่อเป็นแนวทางในการเปรียบเทียบและเป็นแบบอย่างในการเลียนแบบ (ผ่องพรรณ เกิดพิทักษ์. 2530 : 61)

3.3.3 ความหมายของการใช้เทคนิคแม่แบบ (Modeling Technique)

การใช้เทคนิคแม่แบบ เป็นกลวิธีในการสร้างหรือสอนพฤติกรรมใหม่วิธีหนึ่ง โดยผู้สังเกตหรือผู้ที่ประสงค์จะเลียนแบบ สังเกตพฤติกรรมจากตัวแบบที่ผู้สังเกตหรือผู้ประสงค์จะเลียนแบบสนใจ (Bandura. 1968 : 99 – 108) การเรียนรู้ของเด็กส่วนใหญ่เกิดจากการทำตามผู้อื่น ดังนั้นเด็กจะเรียนรู้จากแม่แบบโดยแม่แบบจะทำหน้าที่เป็นสิ่งเร้าและเป็นสื่อกลางให้ผู้เรียนสังเกตและเลียนแบบพฤติกรรมที่เป็นเป้าหมาย ซึ่งกระบวนการเรียนรู้โดยการสังเกตเป็นวิธีการเรียนรู้แบบพื้นฐานที่ให้ประโยชน์กว้างขวางและมีข้อดีอยู่หลายประการ คือช่วยให้ผู้เรียนเรียนรู้มนต์ที่ซับซ้อนหรือยาก ๆ ได้ดีและรวดเร็ว (Patterson. 1974 :138 – 139)

3.3.4 ประเภทของเทคนิคแม่แบบ

แบนดูรา (Bandura. 1977 : 40 – 51) แบ่งแม่แบบไว้ 2 ชนิด คือ แม่แบบที่มีชีวิต และแม่แบบที่เป็นสัญลักษณ์ โดยเสนอแม่แบบได้ 2 วิธี คือ

1. การเสนอแม่แบบที่มีชีวิต (Live Model) การเสนอแม่แบบวิธีนี้ เป็นการให้ผู้สังเกตได้เห็นแม่แบบในสภาพการณ์จริง ซึ่งมีข้อดีคือ แม่แบบสามารถเพิ่มเติมหรือปรับปรุงพฤติกรรมเพื่อให้การแสดงผลพฤติกรรมชัดเจน หรือเหมาะสมกับสภาพการณ์มากขึ้นการเสนอแม่แบบวิธีนี้ช่วยให้ผู้สังเกตเกิดความสนใจในแม่แบบและลอกเลียนแบบพฤติกรรมของแม่แบบได้ดีกว่าการเสนอแม่แบบวิธีอื่น (Bandura. 1969 : 178 – 186) แต่การเสนอแม่แบบวิธีนี้ต้องระมัดระวังเรื่องการควบคุมผลกระทบ เพราะอาจมีเหตุการณ์ที่ไม่ได้คาดไวล่วงหน้าเกิดขึ้นทำให้แม่แบบไม่ได้รับผลกรรมที่พึงพอใจตามที่ควรจะได้รับ

2. การเสนอแม่แบบในรูปสัญลักษณ์ (Symbolic Model) การเสนอแม่แบบลักษณะนี้ได้แก่ การเสนอแม่แบบจากภาพยนตร์ เทปบันทึกภาพ สไลด์ หนังสือ หุ่นกระบอก หรือการ์ตูน ฯลฯ ซึ่งเตรียมเรื่องราวของแม่แบบไว้เรียบร้อยแล้วทำให้มีผลดีในการที่จะเน้นจุดสำคัญของการแสดง และสามารถควบคุมพฤติกรรมและผลกระทบของแม่แบบได้ ทั้งยังเก็บไว้ใช้ในการให้ตัวแบบครั้งต่อไปได้ และใช้ได้ทั้งบุคคลเดียวหรือกลุ่มบุคคลได้

3.3.5 หลักในการดำเนินการใช้ตัวแบบ

สมโภชน์ เอี่ยมสุภาษิต (2528 : 408) กล่าวถึง หลักการใช้ตัวแบบในการเสริมสร้างพฤติกรรมให้มีประสิทธิภาพ ดังนี้

1. ต้องกำหนดพฤติกรรมที่ต้องการจะให้ตัวแบบแสดงเพื่อให้บุคคลสังเกตและลอกเลียนแบบให้ชัดเจน
2. ความชัดเจนของพฤติกรรมนั้นจะต้องหมายถึง การสังเกตเห็นได้ วัดได้ โดยใช้คนตั้งแต่ 2 คน สามารถสังเกตและวัดได้ตรงกัน
3. พฤติกรรมที่ตัวแบบแสดงนั้น อยู่ภายในระดับความสามารถของเด็ก มิฉะนั้นจะก่อให้เกิดความคับข้องใจในการเรียนรู้
4. พฤติกรรมที่จะให้บุคคลเลียนแบบนั้น สามารถแยกออกเป็นพฤติกรรมย่อย ๆ ได้ แล้วให้ตัวแบบปฏิบัติตามทีละพฤติกรรมพร้อมทั้งแสดงพฤติกรรมนั้นประกอบด้วย ซึ่งการทำเช่นนี้จะทำให้การลอกเลียนแบบเกิดขึ้นได้ง่าย
5. พฤติกรรมของตัวแบบอย่างแท้จริง (มอง หรือ ฟัง) อาจใช้สัญญาณที่เป็นคำพูดแก่ผู้สังเกตก่อน เพื่อกระตุ้นให้เกิดความสนใจ
6. พฤติกรรมที่ตัวแบบแสดงออกนั้นชัดเจน และกระทำอย่างสม่ำเสมอ
7. เมื่อผู้สังเกตเลียนแบบพฤติกรรมของตัวแบบถูกต้องแล้ว หรือใกล้เคียงแล้ว ผู้เลียนแบบจะต้องได้รับการเสริมแรงทันที

8. การเสริมแรงที่ให้กับผู้เลียนแบบหรือผู้สังเกตนั้นจะต้องใช้ตัวเสริมแรงที่มีประสิทธิภาพ

9. ผู้ดำเนินโปรแกรมจะต้องไม่ควบคุมความสนใจของผู้สังเกตตัวแบบด้วยวิธีที่รุนแรง เช่น ดี หรือ ดุด่า เป็นต้น

10. ควรมีการรวบรวมข้อมูลที่แสดงถึงความก้าวหน้าของผู้สังเกตด้วย เพราะจะทำให้ผู้สังเกตรู้ว่าตนเองก้าวหน้าจริง

11. ในกรณีที่ผู้สังเกตไม่สามารถเลียนแบบพฤติกรรมของตัวแบบได้ อาจใช้การชี้แนะช่วยด้วย เพราะจะทำให้เรียนรู้ได้เร็วขึ้น

12. ในการเสนอตัวแบบนั้น เมื่อตัวแบบแสดงพฤติกรรม ควรมีการเสริมแรงแก่ตัวแบบด้วย เพื่อเป็นการจูงใจให้ผู้สังเกตอยากเลียนแบบมากขึ้นควรเลือกตัวแบบที่มีลักษณะคล้ายคลึงกับผู้สังเกต พร้อมทั้งให้มีความเด่นตลอดจนสามารถแสดงพฤติกรรมที่จะให้ลอกเลียนแบบได้อย่างคล่องแคล่วด้วย

แบลคแมน และ ซิลเบอร์แมน (Blackman; & Silberman. 1975 : 55 – 56) เสนอแนะเกณฑ์ที่สำคัญเพื่อจะนำข้อค้นพบเหล่านี้มาประยุกต์ใช้ 4 ประการ คือ

1. กำหนดพฤติกรรมที่ต้องการให้เกิดแก่ผู้เรียน
 2. มีแม่แบบที่เหมาะสมแสดงตัวอย่างพฤติกรรมนั้นให้ผู้เรียนเห็น
 3. ให้การเสริมแรงแก่แม่แบบเมื่อแสดงพฤติกรรมที่ต้องการ
 4. ให้การเสริมแรงแก่ผู้เรียนเมื่อแสดงพฤติกรรมที่ต้องการตามอย่างแม่แบบ
- วัชร ทรัพย์มี (2525 : 212 – 213) ได้ให้ข้อสรุปเกี่ยวกับกลวิธีเรียนรู้จากแม่แบบไว้ดังนี้ คือ

1. ให้ผู้รับบริการเรียนรู้พฤติกรรมใหม่จากการสังเกตพฤติกรรมของแม่แบบจะช่วยให้ผู้รับบริการเรียนรู้ทักษะในการก่อให้เกิดพฤติกรรมใหม่

2. ผู้รับบริการอาจจะรับรู้มาก่อนแล้วถึงวิธีการที่นำมาสู่พฤติกรรมที่พึงปรารถนาแต่ยังไม่ได้ทำหรือคาดว่าจะทำไม่ได้ การสังเกตพฤติกรรมแม่แบบจะช่วยกระตุ้นให้ผู้รับบริการแสดงพฤติกรรมที่เรียนรู้แล้ว

3. แม่แบบจะต้องมีลักษณะที่น่าสนใจ เพื่อเป็นแรงจูงใจหรือส่งเสริมให้ผู้รับบริการเลียนแบบ

4. หลังจากผู้รับบริการสังเกตพฤติกรรมของแม่แบบแล้ว ผู้รับบริการจะจดจำพฤติกรรมแม่แบบไว้ในความทรงจำ เพื่อนำไปแสดงในอนาคต

5. หลังจากผู้รับบริการสังเกตพฤติกรรมของแม่แบบแล้ว ให้โอกาสผู้รับบริการฝึกฝนพฤติกรรมนั้น และผู้ควบคุมจะต้องเป็นผู้ให้ผลย้อนกลับ และการฝึกนั้นอาจจะทำในสถานการณ์สมมุติก่อน

3.3.6 วิธีการให้แม่แบบหรือตัวแบบ

ผ่องพรรณ เกิดพิทักษ์ (2530 : 61 – 62) กล่าวถึงวิธีการให้ตัวแบบโดยเสนอตัวแบบที่มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ เพื่อให้ผู้สังเกตหรือผู้ประสพจะเลียนแบบจากตัวแบบนั้นสังเกตพฤติกรรม ตลอดทั้งกิจกรรมต่าง ๆ ของตัวแบบ ผลจากการสังเกตจะทำให้บุคคลนั้นเลียนแบบพฤติกรรมของตัวแบบ หรือเกิดพฤติกรรมใหม่ ๆ ที่พึงประสงค์ วิธีการให้ตัวแบบอย่างมีประสิทธิภาพ จะต้องพิจารณาองค์ประกอบต่อไปนี้

1. การคัดเลือกตัวแบบ

1.1 ตัวแบบจะต้องมีชื่อเสียง มีความน่าเชื่อถือและเป็นตัวแบบที่ได้รับการคัดเลือกแล้วว่าเป็นตัวอย่างที่ดี เหมาะสม และสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ ซึ่งจะทำให้ผู้เลียนแบบมั่นใจที่จะเลียนแบบจากตัวแบบนั้นมากยิ่งขึ้น

1.2 ตัวแบบและผู้เลียนแบบหรือผู้สังเกต ควรจะมีความคล้ายคลึงกันมีคุณลักษณะหรือคุณสมบัติร่วมกัน ซึ่งจะช่วยให้ดึงดูดความสนใจของผู้สังเกต และจะช่วยเพิ่มประสิทธิภาพของการเลียนแบบสูงขึ้น เช่น อยู่ในวัยเดียวกัน เป็นเพื่อนกัน ฯลฯ

1.3 ลักษณะของกิจกรรมที่เลียนแบบ ควรจะเป็นกิจกรรมที่ไม่สลับซับซ้อน เพราะการเลียนแบบจะเกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว ดึงดูดความสนใจของผู้สังเกตหรือผู้เลียนแบบและจะทำให้เลียนแบบได้ง่ายขึ้น

2. วิธีการให้ตัวแบบ

2.1 ควรจะเสนอตัวแบบควบคู่กับการเสริมแรง โดยจะต้องให้แรงเสริมแก่ตัวแบบและให้แรงเสริมแก่ผู้สังเกตหรือผู้เลียนแบบ เพื่อสามารถแสดงพฤติกรรมที่พึงประสงค์ได้ เช่นเดียวกับตัวแบบหรือแสดงพฤติกรรมใหม่ ๆ ได้อย่างเหมาะสม

2.2 ควรจะเสนอตัวแบบควบคู่กับสิ่งเร้าที่จำแนกความแตกต่าง โดยสิ่งเร้าที่จำแนกความแตกต่างนี้จะทำหน้าที่เป็นสัญญาณบอกให้อื่นทราบดีว่าถ้าแสดงพฤติกรรมที่พึงประสงค์แล้วจะได้รับการเสริมแรง ซึ่งจะช่วยให้การเลียนแบบเกิดขึ้นอย่างคงทนและมีประสิทธิภาพ

2.3 ควรจะเสนอตัวแบบควบคู่กับสิ่งเร้าที่จำแนกความแตกต่าง การเสริมแรงทางบวก และการให้ข้อมูลย้อนกลับที่ถูกต้อง (Corrective Feedback) ลักษณะของตัวแบบ ลักษณะของผู้สังเกต และผลกรรมที่เกิดขึ้นกับตัวแบบมีอิทธิพลต่อการเลียนแบบ

แบนดูรากล่าวถึงลักษณะตัวแบบที่ดึงดูดความสนใจของผู้สังเกตดังนี้ (ปรีชา วิหคโต. 2533 : 668; อ้างอิงจาก Bandura. 1986 : 51 – 70)

1. ความเด่นชัดของตัวแบบ ตัวแบบใดที่มีลักษณะแปลก เด่น ชัดเจน จะดึงดูดความสนใจได้มากกว่าตัวแบบที่มีลักษณะพื้น ๆ หรือ ธรรมดา

2. ความรู้สึกชอบของผู้สังเกตที่มีต่อตัวแบบ ผู้สังเกตจะใส่ใจต่อตัวแบบที่รู้สึกชอบมากกว่าตัวแบบที่ผู้สังเกตไม่ชอบ ดังนั้น บิดา มารดา ครู เพื่อนสนิท ผู้ที่มีความรู้ความชำนาญ ผู้มีชื่อเสียง ดารา ผู้มีอำนาจหรือผู้ที่เป็นที่นิยมในสังคมจะดึงดูดความสนใจได้มาก

3. ความซับซ้อนของพฤติกรรม ตัวแบบที่แสดงพฤติกรรมซับซ้อนมาก จะทำให้ผู้สังเกตใส่ใจน้อยกว่าตัวแบบที่แสดงพฤติกรรมซับซ้อนน้อย ดังนั้นการเสนอตัวแบบจึงต้องไม่ซับซ้อนจนเกินไป และแสดงอย่างเป็นขั้นตอนตามลำดับจึงดึงดูดความสนใจได้สูง

4. จำนวนตัวแบบ จำนวนตัวแบบหลายคนแสดงตัวแบบหลากหลาย จะเรียกความสนใจได้สูง

5. ประโยชน์ต่อผู้สังเกต ตัวแบบที่แสดงพฤติกรรมที่เป็นประโยชน์ หรือมีคุณค่าต่อผู้สังเกต จะเรียกความสนใจได้สูง ได้แก่ ตัวแบบแสดงพฤติกรรมแล้วเกิดผลกระทบทางบวกตามธรรมชาติของผู้สังเกต ผู้สังเกตจะเลียนแบบพฤติกรรมนั้น และจะหลีกเลี่ยงไม่เลียนแบบเมื่อเห็นว่าเกิดผลกระทบทางลบ

3.3.7 อิทธิพลของแม่แบบที่มีต่อผู้สังเกต

แบนดูรา (Bandura. 1977 : 41 – 45) ให้ข้อสรุปเกี่ยวกับอิทธิพลของแม่แบบที่มีต่อผู้สังเกตดังนี้ คือ

1. การสร้างพฤติกรรมใหม่ เมื่อผู้สังเกตได้เห็นการกระทำของแม่แบบ ซึ่งไม่เคยพบเห็นมาก่อน ผู้สังเกตจะรวบรวมรูปแบบของการกระทำใหม่ไว้ในรูปของสัญลักษณ์ และถ่ายทอดออกมาเป็นพฤติกรรมใหม่

2. การสร้างกฎเกณฑ์หรือหลักการใหม่ จะเกิดขึ้นในสภาพการณ์ที่ผู้สังเกตเห็นการกระทำของแม่แบบในลักษณะต่าง ๆ เช่น การตัดสินใจ รูปแบบทางภาษา เป็นต้น จากนั้นผู้สังเกตจะทดสอบการกระทำตามแม่แบบภายใต้สภาพการณ์ต่าง ๆ และถ้าการตอบสนองส่งผลทางบวก ผู้สังเกตก็จะรวบรวม ลักษณะของแม่แบบในรูปต่าง ๆ แล้วนำมาสร้างเป็นกฎเกณฑ์หรือหลักการใหม่

3. การสอนความคิดและพฤติกรรมสร้างสรรค์ แม่แบบจะช่วยสนับสนุนการพัฒนาเชิงสร้างสรรค์เพราะเมื่อมนุษย์เห็นแม่แบบกระทำพฤติกรรมใดพฤติกรรมหนึ่งก็อาจใช้ประสบการณ์ต่าง ๆ ที่มีอยู่ประกอบกับการกระทำของแม่แบบมาพัฒนาเป็นความคิดหรือพฤติกรรมใหม่ขึ้นมา อย่างไรก็ตามยังมีข้อจำกัดสำหรับแม่แบบเชิงสร้างสรรค์ ถ้ามีประสิทธิภาพไม่เพียงพอหรือผู้สังเกตมีทักษะจำกัด พฤติกรรมสร้างสรรค์จะไม่มีอิทธิพลเพียงพอที่จะให้ผู้สังเกตทำตาม

4. การยับยั้งการกระทำและการลดความหวั่นเกรงที่จะกระทำ การที่ได้เห็นแม่แบบถูกลงโทษ ผู้สังเกตมีแนวโน้มที่จะไม่ทำตามแม่แบบนั้น แต่ในทางตรงกันข้ามถ้าได้เห็นแม่แบบทำพฤติกรรมที่ไม่ถูกต้องและถูกห้ามปรามแล้วไม่มีผลกระทบใด ๆ ตามมาผู้สังเกตก็มีแนวโน้มที่จะทำตามแบบ

5. การส่งเสริมการกระทำ แม่แบบจะมีอิทธิพลต่อการส่งเสริมการกระทำทั้งที่เป็นทางบวกและทางลบ ถ้าผู้สังเกตได้เห็นแม่แบบแสดงพฤติกรรมหนึ่งและได้รับรางวัลผู้สังเกตมีแนวโน้มที่จะทำตามมากขึ้น ในทำนองเดียวกันถ้าผู้สังเกตได้เห็นแม่แบบที่แสดงความก้าวร้าว

และได้รับการยกย่องว่าเป็นสิ่งที่ดี ผู้สังเกตมีแนวโน้มที่จะกระทำตามมากขึ้นเช่นกัน ดังนั้นการเสนอแม่แบบในสังคมจำเป็นต้องมีความระมัดระวังอย่างยิ่ง เพราะอาจจะมีผลต่อการเพิ่มพฤติกรรมทางลบได้

6. ทางด้านอารมณ์ แม่แบบนอกจากจะส่งผลต่อการกระทำตามแม่แบบแล้วยังมีผลต่ออารมณ์ของผู้สังเกตให้รุนแรงเพิ่มขึ้นอีกและกระตุ้นให้เกิดอารมณ์คล้ายตามไปด้วย

7. การเอื้ออำนวยให้เกิดการกระทำตามแม่แบบ การกระทำใดที่คนให้คุณค่าและมีความชื่นชอบอยู่เสมอ การกระทำนั้นของแม่แบบจะทำให้ผู้สังเกตกระทำได้โดยเร็วและกระทำตามได้ง่าย นอกจากนี้เมื่อคนสามารถกระทำตามแม่แบบได้เร็วจะทำให้เกิดการแผ่ขยายจากสังคมหนึ่งไปสู่สังคมหนึ่งได้โดยเร็วด้วย ดังนั้นจะเห็นได้ว่าการมีแม่แบบนอกจากจะทำให้ผู้สังเกตมีความเปลี่ยนแปลงภายในตนเองแล้ว ยังทำให้สังคมนั้น ๆ มีการเปลี่ยนแปลงด้วย

เมื่อพิจารณาอิทธิพลของแม่แบบที่มีต่อผู้สังเกต จึงสรุปได้ว่า เมื่อสังเกตการกระทำของแม่แบบแล้ว ผู้สังเกตจะรวบรวมรูปแบบเป็นสัญลักษณ์ จากนั้นจะนำมาสร้างหลักการกฎเกณฑ์ หรือพฤติกรรมใหม่ เพื่อตอบสนองความต้องการของตัวเอง นอกจากนั้นแม่แบบยังช่วยสนับสนุนการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ การส่งเสริมการกระทำ การยับยั้งการกระทำและส่งผลต่ออารมณ์ ทำให้ผู้สังเกตมีการเปลี่ยนแปลงภายในตนเอง อันจะส่งผลกระทบต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคมอีกด้วย

3.3.7.1 การสร้างแม่แบบเพื่อการเลียนแบบ

การเลียนแบบของเด็กเป็นการเริ่มต้นของพัฒนาการทางบุคลิกภาพตัวแบบต่าง ๆ ที่เด็กได้มาจะประกอบกันเข้าเป็นบุคคลหรือตัวของเขาเองในอนาคตถ้าเด็กโชคดีได้รับตัวแบบที่ดีมาก่อน แต่ถ้ารับสิ่งที่ไม่ดีหรือตัวแบบไม่ดีที่น่าสนใจมากกว่าก็จะทำตามสิ่งนั้น ดังนั้นตัวแบบที่ปล่อยผ่านมาสู่เด็กควรจะเป็นแบบที่ดี ซึ่งตัวแบบที่ดีจะมีอิทธิพลที่จะสร้างบุคลิกภาพที่ดีให้แก่เด็กต่อไป (สวนา พรพัฒน์กุล. 2525 : 2 – 7)

ตัวแบบอาจสร้างขึ้นได้โดยใช้คำพูด การเขียน การแสดงด้วยภาพหรืออาจใช้ร่วมกันทั้งภาษาและภาพ การแสดงด้วยภาพอาจสร้างตัวแบบในลักษณะของภาพยนตร์ โทรทัศน์และโสตทัศนวัสดุอื่น ๆ โสตทัศนวัสดุเหล่านี้จะเป็นสื่อที่สำคัญในการช่วยให้เกิดการเปลี่ยนแปลงด้านต่าง ๆ อย่างกว้างขวาง และจะเป็นประสบการณ์ที่ช่วยให้เด็กเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไปในทางที่ต้องการ (Bandura; & Walter. 1963 : 47 – 49)

ในปัจจุบันสื่อมวลชนประเภทโทรทัศน์มีอิทธิพลต่อรูปแบบของพฤติกรรมทางสังคมของมนุษย์มาก เพราะชีวิตมนุษย์ต้องเกี่ยวข้องกับสื่อมวลชนต่าง ๆ อยู่ตลอดเวลา และการสื่อสารโดยทางคำพูดมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของบุคคลน้อยกว่าการสื่อสารโดยใช้โสตทัศนูปกรณ์โดยเฉพาะอย่างยิ่งทางด้านการศึกษา หรือการฝึกอบรมต่าง ๆ เทปโทรทัศน์เป็นสื่อกลางในการถ่ายทอดสิ่งต่าง ๆ ให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้รวดเร็วและมีประสิทธิภาพ

3.3.7.2 ข้อดีและข้อจำกัดของวิธีการให้ตัวแบบ

ผ่องพรรณ เกิดพิทักษ์ (2530 : 69) กล่าวถึงข้อดีและข้อจำกัดของวิธีการให้ตัวแบบ ดังนี้

1. ข้อดีของวิธีการให้ตัวแบบ

1.1 จะทำให้ความถี่ของพฤติกรรมเป้าหมาย หรือพฤติกรรมที่พึงประสงค์ค่อย ๆ เกิดขึ้น และค่อย ๆ มีความถี่สูงขึ้นและจะคงทนถาวรยิ่งขึ้น เมื่อให้การเสริมแรงแก่อินทรีย์หลังจากที่อินทรีย์สามารถเลียนแบบ หรือแสดงพฤติกรรมที่พึงประสงค์เช่นเดียวกับตัวแบบ หรือเกิดพฤติกรรมใหม่ ๆ ได้อย่างเหมาะสม

1.2 จะทำให้ผู้สังเกตหรือผู้เลียนแบบเกิดพฤติกรรมใหม่ที่ไม่เคยทำมาก่อน

1.3 จะช่วยเพิ่มพฤติกรรมที่พึงประสงค์หรือระงับพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ของผู้สังเกตหรือผู้เลียนแบบ

1.4 ช่วยเอื้ออำนวยให้พฤติกรรมของผู้สังเกตหรือผู้เลียนแบบที่เคยเรียนรู้มาก่อนแล้วมีแนวโน้มที่จะแสดงออกมา

2. ข้อจำกัดของวิธีการให้ตัวแบบ

2.1 การให้ตัวแบบอย่างเดียวในการสร้างหรือสอนพฤติกรรมใหม่ อาจทำให้พฤติกรรมใหม่ที่พึงประสงค์เกิดได้ช้า ด้วยเหตุนี้ควรให้ตัวแบบควบคู่กับการเสริมแรงทางบวก การให้ข้อมูลย้อนกลับและสิ่งเร้าที่จำแนกความแตกต่างเพื่อให้พฤติกรรมที่พึงประสงค์ที่ต้องการจะสร้างหรือสอนนั้นเกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว

2.2 ผู้คัดเลือกตัวแบบตลอดทั้งกิจกรรมที่จะให้เลียนแบบ ต้องตระหนักถึงความสำคัญของตัวแบบและกิจกรรม มิฉะนั้นจะทำให้เสียเวลาในการทดลองโดยไร้ประโยชน์

4. การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน

นางลักษณ์ วิรัชชัย (2542 : 150 – 151) ได้กล่าวถึง วิธีการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันโดยใช้โปรแกรมสำเร็จลิสเรล (LISREL) เริ่มใช้แทนการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจกันมากขึ้น เพราะการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ มีรูปแบบวิธีการวิเคราะห์ที่หลากหลายและได้ผลการวิเคราะห์ไม่สอดคล้องกัน นอกจากนี้การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจมีข้อด้อยเบื้องต้นที่เข้มงวดและไม่ตรงตามความเป็นจริง จุดอ่อนของการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจนี้ Long (1983 : 89) เสนอว่า ถ้าทำได้นักวิจัยไม่ควรใช้การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจเลย

วัตถุประสงค์ของการใช้การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันมี 3 ประการ ประการแรกใช้เทคนิคการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน เพื่อตรวจสอบทฤษฎีที่ใช้เป็นพื้นฐานในการวิเคราะห์

องค์ประกอบ ประการที่สองใช้เพื่อสำรวจและระบุองค์ประกอบ และประการที่สามใช้เป็นเครื่องมือในการสร้างตัวแปรใหม่

ส่วนขั้นตอนการใช้การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันมี 4 ขั้นตอน คือ การเตรียมเมทริกซ์สหสัมพันธ์ การสกัดองค์ประกอบขั้นต้น การหมุนแกนและการสร้างสเกลองค์ประกอบ ในขั้นการเตรียมเมทริกซ์สหสัมพันธ์หรือเตรียมข้อมูลสำหรับวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน ต้องกำหนดข้อมูลจำเพาะของโมเดล และระบุความเป็นไปได้ค่าเดียวของโมเดลก่อนวิเคราะห์ข้อมูลในขั้นการสกัดองค์ประกอบและหมุนแกนเป็นการทำงานของคอมพิวเตอร์ และในขั้นสุดท้าย คือ การสร้างสเกลองค์ประกอบนั้น

หลักการวิเคราะห์โมเดลลิสเรล คือ การตรวจสอบความกลมกลืนระหว่างโมเดลลิสเรลที่เป็นสมมติฐานวิจัยกับข้อมูลเชิงประจักษ์ การเปรียบเทียบใช้เมทริกซ์ความแปรปรวนร่วมเป็นตัวเกณฑ์ในการเปรียบเทียบ โดยนำเมทริกซ์ความแปรปรวน – ความแปรปรวนร่วมที่คำนวณได้จากกลุ่มตัวอย่างอันเป็นข้อมูลเชิงประจักษ์ มาเทียบกับเมทริกซ์ความแปรปรวนร่วมที่ถูกสร้างขึ้นจากพารามิเตอร์ที่ประมาณค่าได้จากโมเดลลิสเรลที่เป็นสมมติฐานวิจัย ถ้าเมทริกซ์ทั้งสองมีค่าใกล้เคียงกันหมายความว่า โมเดลลิสเรลที่เป็นสมมติฐานมีความกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ เนื่องจากเมทริกซ์ที่เป็นฟังก์ชันของค่าพารามิเตอร์ ดังนั้นการประมาณค่าพารามิเตอร์จึงใช้หลักการวิเคราะห์เปรียบเทียบความกลมกลืนระหว่างเมทริกซ์ดังกล่าวเป็นเงื่อนไขในการประมาณค่าพารามิเตอร์ ซึ่งการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันด้วยโปรแกรมลิสเรลโดยใช้วิธีความเป็นไปได้สูงสุด (Maximum Likelihood : ML) ค่าประมาณที่ได้มีความคงเส้นคงวา มีประสิทธิภาพและเป็นอิสระจากมาตรวัด (นงลักษณ์ วิรัชชัย. 2542 : 48 – 52; อ้างอิงจาก Joreskog; & Sorbom. 1989 : 16 – 20; Bollen. 1989: 104 – 121, 333 – 349; Long. 1983 : 56 – 61; Saris; & Stronkhorst. 1984 : 168 – 174) คือ

การตรวจสอบความเที่ยงตรงของโมเดลลิสเรลที่เป็นสมมติฐานวิจัยหรือการประเมินผลความถูกต้องของโมเดล หรือการตรวจสอบความกลมกลืนระหว่างข้อมูลเชิงประจักษ์กับโมเดล โปรแกรมเลสเรล 8.30 ให้ค่าสถิติที่ช่วยตรวจสอบความเที่ยงตรงของโมเดลรวม 5 วิธี (Joreskog; & Sorbom. 1999 : 23 – 28; Long. 1983 : 61 – 64; Bollen. 1989: 256 – 281, 335 – 338) ดังนี้

1. ใช้ค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐานและสหสัมพันธ์ของค่าประมาณพารามิเตอร์ (Standard Errors and Correlation of Estimates) ถ้าค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐานและสหสัมพันธ์ของค่าประมาณพารามิเตอร์ที่คำนวณได้ไม่มีนัยสำคัญ แสดงว่า ความคลาดเคลื่อนมาตรฐานมีขนาดเล็กและรูปแบบการวิจัยไม่ดีพอ

2. ใช้ค่าสหสัมพันธ์พหุคูณและสัมประสิทธิ์การพยากรณ์ (Multiple Correlation and Coefficients of Determination) ค่าสหสัมพันธ์พหุคูณและสัมประสิทธิ์การพยากรณ์ที่ได้ควรมีค่าเข้าใกล้หนึ่ง แสดงว่ารูปแบบมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์

3. ใช้ค่าสถิติวัดระดับความกลมกลืน (Goodness of Fit Measures) ค่าสถิติในกลุ่มนี้ใช้ตรวจสอบความเที่ยงตรงของรูปแบบเป็นภาพรวมทั้งรูปแบบ ไม่ใช่เป็นการตรวจสอบเฉพาะค่าพารามิเตอร์แต่ละตัวเหมือนสองวิธีแรก นอกจากนี้ยังใช้ประโยชน์ในการเปรียบเทียบรูปแบบที่แตกต่างกันสองรูปแบบว่ารูปแบบใดมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์มากกว่ากัน การใช้ค่าสถิติวัดระดับความกลมกลืนนี้มี 6 ประเภท ประเภทที่ 1 ใช้ทดสอบสมมติฐานทางสถิติว่าฟังก์ชันความกลมกลืนมีค่าเป็นศูนย์ การคำนวณค่าไค – สแควร์ คำนวณจากผลคูณขององศาอิสระกับค่าของฟังก์ชันความกลมกลืน ถ้าค่าไค – สแควร์มีค่าสูงมาก แสดงว่าฟังก์ชันความกลมกลืนมีค่าแตกต่างจากศูนย์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ นั่นคือ โมเดลอิสระไม่มีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ถ้าค่าไค – สแควร์มีค่าต่ำมาก ยิ่งมีค่าใกล้มากเท่าไร แสดงว่า โมเดลอิสระสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ซึ่งซาลิสและสตรอนคอร์ส (Saris; & Stronkorst. 1984 : 200) เสนอว่า ค่าไค – สแควร์ ควรมีค่าเท่ากับองศาอิสระสำหรับโมเดลที่มีความกลมกลืนกับ ข้อมูลเชิงประจักษ์ ประเภทที่ 2 ดัชนีวัดระดับความสอดคล้อง (Goodness of Fit Index : GFI) ค่าดัชนีวัดระดับความสอดคล้อง (GFI) มีค่าอยู่ระหว่าง 0 ถึง 1 ถ้าค่าดัชนี GFI เข้าใกล้ 1.00 แสดงว่า รูปแบบการวิจัยนั้นมีความสอดคล้องหรือกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ประเภทที่ 3 ดัชนีวัดระดับความสอดคล้องที่ปรับแก้แล้ว (Adjusted Goodness of Fit Index : AGFI) เมื่อนำค่าดัชนี GFI มาปรับแก้อันเนื่องมาจากการปรับรูปแบบตามจำนวนตัวแปรได้ค่า AGFI ดังนั้นค่าดัชนี AGFI จึงมีคุณสมบัติเหมือนดัชนี GFI ประเภทที่ 4 ดัชนีรากของกำลังสองเฉลี่ยของเศษ (Root Mean Squared Residual : RMR) เป็นดัชนีที่ใช้เปรียบเทียบระดับความกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ของรูปแบบสองรูปแบบเฉพาะกรณีที่เป็นการเปรียบเทียบโดยใช้ข้อมูลชุดเดียวกัน ในขณะที่ดัชนี GFI และ AGFI สามารถใช้เปรียบเทียบได้ทั้งกรณีข้อมูลชุดเดียวกันและข้อมูลต่างชุดกัน ดัชนี RMR บอกขนาดของเศษที่เหลือโดยเฉลี่ยจากการเปรียบเทียบระดับความกลมกลืนของรูปแบบสองรูปแบบกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ค่าของดัชนี RMR ยิ่งเข้าใกล้ศูนย์ แสดงว่า รูปแบบมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ประเภทที่ 5 ดัชนีเปรียบเทียบระดับความกลมกลืน (Comparative Fit Index : CFI) ดัชนี CFI ที่มีค่าอยู่ระหว่าง 0 ถึง 1 ค่าดัชนี CFI ที่เข้าใกล้ 1 แสดงว่าโมเดลมีความกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ และประเภทที่ 6 ดัชนีการากำลังสองเฉลี่ยของค่าความแตกต่างโดยประมาณ (Root Mean Square Error of Approximation : RMSEA) เป็นสถิติที่พัฒนามาจากความเชื่อที่ว่า ข้อตกลงเบื้องต้นของค่าไค – สแควร์ที่ว่าโมเดลการวิจัยมีความเที่ยงตรงนั้นไม่สอดคล้องกับความเป็นจริง เพราะการเพิ่มจำนวนพารามิเตอร์อิสระทำให้ค่าสถิติมีค่าลดลง เนื่องจากค่าสถิติไค – สแควร์ขึ้นอยู่กับค่าองศาความอิสระ (df) ดังนั้น จึงปรับปรุงสูตรการคำนวณโดยคิดค่าฟังก์ชันความแตกต่างจากประชากรต่อหน่วยองศาอิสระ อันเป็นที่มาของดัชนีการากำลังสองเฉลี่ยของค่าความแตกต่างโดยประมาณ

4. การวิเคราะห์เศษหรือความคลาดเคลื่อน (Analysis of Residuals) เป็นการวิเคราะห์ความสอดคล้องที่ควรวิเคราะห์ควบคู่กับดัชนีตัวอื่น ๆ ซึ่งวิธีการวิเคราะห์ที่เกี่ยวข้องกับความคลาดเคลื่อนมี 2 แบบ ได้แก่ แบบที่ 1 เมทริกซ์ความคลาดเคลื่อนในการเปรียบเทียบความกลมกลืน (Fitted Residuals Matrix) หมายถึงค่าความคลาดเคลื่อนทั้งในรูปคะแนนดิบและคะแนนมาตรฐาน โดยค่าความคลาดเคลื่อนในรูปคะแนนมาตรฐาน คือ ผลหารระหว่างค่าความคลาดเคลื่อนกับ ค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐานของความคลาดเคลื่อนนั้น ถ้ารูปแบบมีความสอดคล้องกลมกลืนกับ

ข้อมูล ค่าความคลาดเคลื่อนในรูปคะแนนมาตรฐานไม่ควรมีค่าเกิน 2.00 ถ้ายังมีค่าเกิน 2.00 ต้องปรับรูปแบบการวิจัย แบบที่ 2 คิวพล็อต (Q – Plot) เป็นกราฟแสดงความสัมพันธ์ระหว่างค่าความคลาดเคลื่อนกับค่าควอนไทล์ปกติ (Normal Quantiles) ถ้าได้กราฟมีความชันมากกว่าเส้นทะแยงมุม แสดงว่า รูปแบบมีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์

5. ดัชนีดัดแปรรูปแบบ (Model Modification Index) ดัชนีตัวนี้มีประโยชน์ในการตัดสินใจปรับรูปแบบการวิจัยให้ดีขึ้นได้ ดัชนีดัดแปรเป็นค่าสถิติเฉพาะสำหรับพารามิเตอร์แต่ละตัวมีค่าเท่ากับค่าไค – สแควร์ที่ลดลงเมื่อกำหนดให้พารามิเตอร์ตัวนั้นเป็นพารามิเตอร์อิสระหรือผ่อนคลायข้อกำหนดเงื่อนไขบังคับของพารามิเตอร์นั้น ดังนั้นเมื่อผลการการวิเคราะห์ข้อมูลปรากฏว่า ค่าดัชนีดัดแปรรูปแบบมีค่าที่ไม่เข้าใกล้ศูนย์แสดงว่า รูปแบบนั้นยังสามารถเปลี่ยนแปลงรูปแบบได้อีก

เมื่อวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมลิสเรลแล้ว นำผลมาสร้างสเกลองค์ประกอบและแปลความหมายผลการวิเคราะห์ ซึ่งในโปรแกรมลิสเรลมีส่วนที่แตกต่างจากผลการวิเคราะห์ด้วยโปรแกรม SPSS คือ

1. ผลจาก SPSS ไม่มีการทดสอบนัยสำคัญทางสถิติของเมทริกซ์ LX ซึ่งเป็นค่าประมาณพารามิเตอร์น้ำหนักองค์ประกอบพร้อมด้วยค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐานและค่าสถิติ t

2. เมทริกซ์ PH ซึ่งเป็นเมทริกซ์สหสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบ กรณีที่กำหนดให้องค์ประกอบเป็นอิสระต่อกัน ค่าพารามิเตอร์นอกแนวทะแยงในเมทริกซ์ PH จะมีค่าเป็นศูนย์ทั้งหมด

3. เมทริกซ์ TD ซึ่งเป็นเมทริกซ์ความแปรปรวน – ความแปรปรวนร่วมของความคลาดเคลื่อน และค่ากำลังสองของสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ ในกรณีที่ความคลาดเคลื่อนไม่สัมพันธ์กัน เมทริกซ์ TD จะเป็นเมทริกซ์แนวทะแยงและค่าพารามิเตอร์กับค่ากำลังสองของสัมประสิทธิ์พหุคูณจะมีค่าเป็นหนึ่ง นอกจากนี้สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณยังบอกค่าความเที่ยงตรงของตัวแปรด้วย

4. ค่าดัชนีตรวจสอบความเที่ยงตรงของโมเดลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันแบบต่าง ๆ รวมทั้งการวิเคราะห์เฉพาะเหลือและกราฟของเศษเหลืออยู่ในรูปของคะแนนมาตรฐานด้วยค่าดัชนีวัดได้ด้วยไค – สแควร์ควรจะมีค่าต่ำและเส้นกราฟของเศษ ในรูปคะแนนมาตรฐานกับ

ควอนไทล์ปกติ จะมีความชันกว่าเส้นทแยงมุมจึงสรุปได้ว่า โมเดลสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์

5. เมทริกซ์คะแนนองค์ประกอบซึ่งเป็นเมทริกซ์ของค่าสัมประสิทธิ์ที่ต้องนำไปสร้างสเกลองค์ประกอบต่อไป

5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาและการพัฒนาคุณลักษณะของวัยรุ่นไทยที่พึงประสงค์

5.1 งานวิจัยในต่างประเทศ

เกลส (Glaess. 1966 : 113 – A) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนาความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลในหอพักหญิงของวิทยาลัย กลุ่มทดลองจำนวน 9 คน ถูกเลือกโดยเพื่อนโดยใช้วิธีสังคมนิยม และจะเป็นผู้ร่วมงานในหอพัก เป็นผู้ริเริ่มดำเนินโปรแกรมต่าง ๆ ในหอพัก ส่วนกลุ่มควบคุมจำนวน 9 คน เลือกโดยการลงมติจากเพื่อน กลุ่มทดลองได้รับโปรแกรมซึ่งสร้างขึ้นเพื่อให้มีความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างบุคคล ผลการศึกษาพบว่ากลุ่มทดลองมีการเพิ่มในด้านความเป็นมิตร ทักษะคิดในด้านบวกต่อเพื่อน มีความพอใจในการใช้ชีวิตปีสุดท้ายในวิทยาลัย การมีส่วนร่วมในกลุ่มใหญ่และการแสดงถึงบุคลิกที่ไม่คุ้นเคยกับบุคคลอื่นลดลง

เฮตควิสต์ และ เรนโฮลด์ (Hedquist and Weinhold. 1971 : 237 – 242) ศึกษาผลของการให้การปรึกษากลุ่ม เพื่อลดความวิตกกังวลและความไม่กล้าแสดงออกทางสังคมผลการศึกษาพบว่าให้การปรึกษาแบบกลุ่ม สามารถช่วยลดความวิตกกังวลและความไม่กล้าแสดงออกทางสังคมได้อย่างมีนัยสำคัญ

มิดลาร์สกี และคนอื่น ๆ (Midlarsky and others. 1973 : 321 – 328) ศึกษาผลของตัวแบบและรางวัลต่อการฝึกฝนพฤติกรรมเอื้อเฟื้อ กลุ่มตัวอย่างเป็นเด็กหญิงเกรด 6 จำนวน 72 คน ให้เห็นตัวแบบ 3 ชนิด ได้แก่ ตัวแบบที่เอื้อเฟื้อ ตัวแบบที่เป็นกลางและตัวแบบที่ละโมภ ผู้วิจัยสร้างสถานการณ์ให้ผู้ทดลองเล่นเกมส้อย่างหนึ่ง เมื่อเล่นชนะจะได้รับรางวัลเป็นสิ่งที่ของซึ่งมีค่าเท่ากับวงเงิน 4 เซนต์หลายชิ้น เมื่อผู้ทดลองแสดงพฤติกรรมเอื้อเฟื้อตามที่ต้องการ ผู้ทดลองก็ให้รางวัลเป็นคำพูดยกย่อง ผลการทดลองปรากฏว่าตัวแบบและรางวัลที่เป็นคำพูดยกย่อง มีอิทธิพล อย่างยิ่งต่อการปลูกฝังพฤติกรรมเอื้อเฟื้อ

มิลตัน (Milton. 1974 : 458 – 461) ได้ศึกษาการให้ปรึกษาตามทฤษฎีเหตุผล – อารมณ์ ที่มีต่อการเอาชนะความคิดที่เป็นอุปสรรคต่อการเรียน กลุ่มตัวอย่างเป็นนักศึกษาชั้นปีที่ 2 จำนวน 10 คน ที่มีความเชื่อและทัศนคติที่ไม่ดีต่อการเรียน ไม่มีแรงจูงใจในการเรียน นักศึกษาที่เข้าร่วมการทดลองจะมาด้วยความสมัครใจ และจะได้รับ 1 หน่วยกิต สำหรับการเข้าร่วมโครงการ กลุ่มตัวอย่างได้รับการให้คำปรึกษาจำนวน 8 ครั้ง ๆ ละ 90 นาที เป็นเวลา 4 สัปดาห์ ผลปรากฏว่านักศึกษาที่เข้าร่วมโครงการ มีทัศนคติในการเรียนดีขึ้น และมีเกรดเฉลี่ยสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

วูดวาร์ด (Woodward. 1975 : 5045) ได้ศึกษาผลของการฝึกอบรมการวิเคราะห์สัมพันธ์ภาพระหว่างบุคคลที่มีต่อการพัฒนาการปรับตัวทางสังคม อัตมโนทัศน์ (Self Concept) และ

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ของนักเรียนระดับชั้น 6 ที่มีระดับสติปัญญาต่างกัน โดยแบ่งเป็นกลุ่มทดลอง 3 กลุ่ม กลุ่มละ 30 คน กลุ่มควบคุม 3 กลุ่ม กลุ่มละ 30 คน ในกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมก็แบ่งเป็นกลุ่มที่มีระดับสติปัญญา สูง กลาง และต่ำ กลุ่มทดลองได้รับการฝึกอบรมการวิเคราะห์การติดต่อสัมพันธ์ระหว่างบุคคล 2 ครั้งต่อสัปดาห์ ต่อเนื่องกันเป็นระยะเวลา 8 สัปดาห์ โดยใช้ “Ta For Kids” เป็นเครื่องมือในการฝึกอบรม และใช้วิธีการทำข้อตกลงจากภาวะบุคลิกภาพแบบผู้ใหญ่เป็นแนวทางในการบำบัดรักษา ส่วนนักเรียนในกลุ่มควบคุมไม่ได้รับการฝึก ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนที่ได้รับการฝึกอบรมการวิเคราะห์การติดต่อสัมพันธ์ระหว่างบุคคล กลุ่มที่มีระดับสติปัญญา สูง กลาง และต่ำ ได้คะแนนความสามารถในการปรับตัวทางสังคมและ อัตมโนทัศน์สูงกว่านักเรียนกลุ่มควบคุมที่ไม่ได้รับการฝึก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนนั้นมีเพียงกลุ่มทดลองที่มีระดับสติปัญญาสูงและต่ำเท่านั้น ที่ได้คะแนนสูงกว่ากลุ่มควบคุม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

แซมมุลวรีช (Sammudlewiese. 1975 : 2645 –A) ได้ศึกษาผลของการให้การปรึกษาแบบกลุ่มแก่นักเรียนที่มีพฤติกรรมที่เป็นปัญหา ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนที่ได้รับการปรึกษาแบบกลุ่มมีพฤติกรรมที่เป็นปัญหาลดลง

บาร์นิส (Barnes. 1977 : 5920 – A) ศึกษาผลของการให้การปรึกษาแบบกลุ่มที่มีต่ออัตรโนทัศน์และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนต้นของชาวเม็กซิกันและชาวอเมริกัน จำนวน 58 คน ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนที่ได้รับการให้การปรึกษาแบบกลุ่มมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้นกว่า นักเรียนที่ไม่ได้รับการให้การปรึกษาแบบกลุ่ม

โฮลท์ (Holt. 1979) ได้ศึกษาผลของการให้คำปรึกษาแบบกลุ่มที่มีต่อความรับผิดชอบตนเองและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โดยให้มีการฝึกซ้อมบทบาท และการวิเคราะห์วิจารณ์ตนเอง กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา จำนวน 10 คน จากเองเซอร์เวพอร์ท (Serveport) ในรัฐหลุยเซียน่า นักเรียนมีฐานะทางเศรษฐกิจต่างกัน โดยแบ่งออกเป็นกลุ่มควบคุม กลุ่มทดลอง กลุ่มละ 5 คน กลุ่มทดลองจะให้การให้คำปรึกษาแบบกลุ่ม สัปดาห์ละ 2 ครั้ง ครั้งละ 45 นาที เป็นเวลา 5 สัปดาห์ ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มทดลองมีความรับผิดชอบสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

มิโด, พาร์เนส และรีส (Gikhooly. 1982 : 136 ; citing Meadow, Parnes and Reese. 1959) ได้ศึกษาเปรียบเทียบผลของการสอนโดยวิธีการระดมสมองกับการสอนตามปกติ โดยให้งานเป็นการให้ใช้ความคิด คำถามมี 2 ข้อ คือให้บอกประโยชน์ของไม้กวาด และไม้แขวนเสื้อ ผลการศึกษาพบว่า การสอนโดยวิธีการระดมสมองสามารถคิดคำตอบที่ดีได้มากกว่า การสอนตามปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

คลาร์ก (Clark. 1982 : 886) ได้ศึกษา ผลของการฝึกการวิเคราะห์สัมพันธ์ภาพระหว่างบุคคลที่มีต่อการพัฒนาการสื่อสารระหว่างบุคคล ของผู้บริหารโรงเรียนในมลรัฐหลุยเซียน่า

สหรัฐอเมริกา โดยแบ่งกลุ่มตัวอย่างออกเป็น 2 กลุ่มคือ กลุ่มทดลอง จำนวน 50 คนกลุ่มควบคุม 50 คน กลุ่มตัวอย่างทั้งสองกลุ่มจะได้รับการทดสอบก่อนและหลังการทดลองด้วยแบบสำรวจ Interpersonal Inventory” หรือ ICI ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มทดลองที่ได้รับการฝึกอบรมการวิเคราะห์การติดต่อสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ได้คะแนนการสื่อสารระหว่างบุคคลสูงกว่ากลุ่มควบคุมที่ไม่ได้รับการฝึกอบรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

เมคคิบบิน (Mekhibbin. 1989 : 189) ได้ศึกษาผลของการเข้ากลุ่มแบบพิจารณาเหตุผลและอารมณ์ ที่มีต่อการปรับตัวด้านต่าง ๆ ในโรงเรียนสำหรับเด็กที่ด้อยความสามารถ กลุ่มตัวอย่างจำนวน 12 คน เป็นนักเรียนที่ด้อยความสามารถในเรื่องการเรียนบทบาทการวางตัวในสังคม การไม่เห็นคุณค่าของตัวเอง การทดลองแบ่งกลุ่มออกเป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม กลุ่มทดลองได้เข้ากลุ่มแบบพิจารณาเหตุผลและอารมณ์ได้รับการบรรยาย การเล่นเกม การอภิปราย การกำหนดงานให้ทำ รวมทั้งการออกกำลังกาย เพื่อคลายความเครียด และนอกจากนี้ก็ได้เรียนรู้เกี่ยวกับการใช้ชีวิต การวางตัวในสถานการณ์ต่าง ๆ ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนในกลุ่มทดลอง มีความสามารถที่จะเรียน มีความจำ สามารถใช้ความคิดอย่างเหมาะสม มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนดีขึ้น มีพฤติกรรมทางการเรียนดีขึ้น สามารถมีปฏิสัมพันธ์กับคนในสังคมได้ดีขึ้น

มาร์เตนส์ และแอนน์ (Martens and Ann. 1992 : 72) ทำการทดลองเพื่อเปรียบเทียบผลจากการดำเนินการ 3 วิธี คือ (1) การใช้ตัวแบบทางพุทธิปัญญา (Cognitive Modeling) (2) การใช้ตัวแบบพฤติกรรม (Behavior Modeling) (3) ไม่ให้การฝึกอบรมเลย (No Training) เพื่อฝึกอบรมเรื่องการปฏิบัติงานแบบ In-Basket (มีหลายภารกิจและหลายงานคละกัน ให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมจัดลำดับงานและเลือกปฏิบัติงานเอง) และเรื่องการรับรู้ความสามารถตนเอง (Self-Efficacy) โดยใช้นักศึกษาอาสาสมัครเข้าร่วมโครงการจำนวน 36 คน ผลจากการทดลองพบว่า ในเรื่องการปฏิบัติงานแบบ In-basket กลุ่มที่ผ่านการฝึกอบรมโดยใช้ตัวแบบพฤติกรรมมีผลการปฏิบัติงานสูงกว่า กลุ่มที่ไม่ให้การฝึกอบรมอย่างมีนัยสำคัญ แต่กลุ่มที่ใช้ตัวแบบทางพุทธิปัญญามีผลการปฏิบัติงาน

ที่ไม่แตกต่างจากกลุ่มที่ไม่ได้รับการฝึกอบรมเลย และไม่มี ความแตกต่างของผลการปฏิบัติงานระหว่างกลุ่มที่ใช้ตัวแบบทางพุทธิปัญญากับกลุ่มที่ใช้ตัวแบบทางพฤติกรรมด้วย ส่วนในประเด็นของการรับรู้ความสามารถของตนเองนั้น ไม่พบความแตกต่างระหว่าง 3 กลุ่มเลย

แฮร์ลิส (Harris.1992) ได้ศึกษาผลของการบำบัดแบบเผชิญความจริงที่มีต่อพฤติกรรมด้านความรับผิดชอบ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นจำนวน 28 คน แบ่งเป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม กลุ่มละ 14 คน โดยกลุ่มทดลองได้รับการบำบัดแบบเผชิญความจริง กลุ่มควบคุมได้รับวิธีให้ความรู้ ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดตัวทำนายพฤติกรรมที่มีความรับผิดชอบ ได้แก่ ความรู้สึกเห็นคุณค่าในตนเอง การควบคุมตนเอง และการทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ จากผลการวิจัยพบว่า นักเรียนกลุ่มทดลองที่ได้รับการบำบัด

แบบเผชิญความจริงมีความรู้สึกเห็นคุณค่าในตนเองสูงขึ้น สามารถแยกแยะได้ว่าพฤติกรรมใดเป็นพฤติกรรมที่มีความรับผิดชอบ และพฤติกรรมใดเป็นพฤติกรรมที่ขาดความรับผิดชอบ

มัทยานอสกี (Matyanowski. 2000 : 142) ได้ศึกษาการเข้ากลุ่มเพื่อนของวัยรุ่น และวิธีการที่พวกเขาใช้ในการจัดการตนเอง ให้อยู่ในกลุ่ม และศึกษาความสำคัญของการรับรู้ความเป็นมาของสมาชิกในกลุ่ม และคุณลักษณะของสมาชิกภายในกลุ่ม เพื่อการพัฒนารับรู้ความคิดเกี่ยวกับตนเอง งานวิจัยนี้แบ่งออกเป็น 2 ระยะ ในระยะแรก ศึกษาเด็กชายและเด็กหญิงอายุ 14 ปีจำนวน 8 คน จากชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยแบ่งออกเป็น 8 กลุ่ม ในระยะที่ 2 ศึกษาใน

เด็กชายและเด็กหญิงอายุ 14 ปี จำนวน 115 คน จากชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยให้นักเรียนจัดตนเองอยู่ในกลุ่มต่าง ๆ ตามคุณลักษณะของตนเองและตามกลุ่มที่เป็นเพศเดียวกันกับตน นักเรียนเหล่านี้จะถูกประเมินด้วยแบบวัด Self – Perception Profile for Adolescents ของ Hunter (1988) ซึ่งใช้วัดความสามารถทางวิชาการ ทางกีฬา ความประพฤติ บุคลิกภาพ ความนับถือตนเอง ทักษะทางสังคม ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนเหล่านี้จัดกลุ่มตนเองตามคุณลักษณะที่คล้ายคลึงกับเพื่อน และจัดตนเองเข้าเป็นสมาชิกของหลาย ๆ กลุ่ม ข้อค้นพบที่น่าสนใจ คือ ประมาณครึ่งหนึ่งของกลุ่มตัวอย่างเชื่อว่า พวกเขาไม่ได้เป็นสมาชิกกลุ่มใด ๆ เลย นักเรียนจัดว่าตนเองมีคุณลักษณะเหมือนเพื่อนในกลุ่ม แต่ขณะเดียวกันพวกเขาคิดว่าตัวเองมีคุณลักษณะบางอย่างที่แตกต่างจากเพื่อนในกลุ่ม นอกจากนี้ กลุ่มตัวอย่างยังพบว่า ไม่มีความแตกต่างในความคิดเกี่ยวกับตนเองระหว่างนักเรียน ที่จัดตนเองให้อยู่ในกลุ่มเพื่อน และนักเรียนที่ไม่จัดตนเองให้อยู่ในกลุ่มเดียวกับใคร ผลงานวิจัยนี้มีประโยชน์ทั้งในด้านของทฤษฎีและด้านของวิธีการศึกษา เพื่อใช้กำหนดคุณลักษณะของกลุ่มเพื่อนในเด็กวัยรุ่น เพื่อใช้ประเมินความเป็นสมาชิกของกลุ่มวัยรุ่น นอกจากนี้งานวิจัยนี้ยังชี้ให้เห็นว่า การเข้าร่วมกลุ่มเพื่อนเป็นสิ่งสำคัญในการพัฒนารับรู้ตนเอง ในช่วงระยะวัยรุ่น

เกอร์เบอร์และลิทเติน (Garber and Litte. 2001 : 355 – 371) ได้ศึกษาความเป็นอิสระทางอารมณ์และการปรับตัวของวัยรุ่น กลุ่มตัวอย่างประกอบด้วยนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 (อายุเฉลี่ย 13 ปี) จำนวน 145 คน กลุ่มตัวอย่างจะได้รับการประเมินอารมณ์เบื้องต้นและติดตามผลในระยะ 1 ปี ผู้เป็นแม่ของเด็กจะได้รับการสัมภาษณ์และตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับประวัติความเจ็บป่วยโดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องความซึมเศร้า ผลการวิจัยพบว่าอารมณ์ซึมเศร้าของผู้เป็นแม่มีผลก่อให้เกิดปัญหาพฤติกรรมและอารมณ์ในกลุ่มวัยรุ่น รวมทั้งเป็นเหตุก่อให้เกิดปัญหาครอบครัวทั้งยังมีความเป็นอิสระทางอารมณ์สูงมากเท่าไรก็ยังก่อให้เกิดปัญหาพฤติกรรมและอารมณ์เพิ่มมากขึ้นเท่านั้น ในทางตรงข้ามในกลุ่มตัวอย่างของผู้เป็นแม่ที่มีอารมณ์ปกติยิ่งเด็กมีความเป็นอิสระทางอารมณ์ในระดับสูง ก็ยังสามารถลดปัญหาพฤติกรรมอารมณ์ของตนเองได้

ยัง (Young. 2001) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างอารมณ์และทักษะการปรับตัว ปัญหาพฤติกรรมและปัญหาสุขภาพของวัยรุ่น โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างอารมณ์

ในวัยเด็กกับมาตรวัดการปรับตัว ปัญหาพฤติกรรม และปัญหาสุขภาพของวัยรุ่น กลุ่มตัวอย่างประกอบด้วยนักเรียนจำนวน 119 คน มีผู้ตอบแบบสอบถามสมบูรณ์จำนวน 62 คน นักเรียนชาย 31 คน นักเรียนหญิง 31 คน อายุเฉลี่ย 16 ปี เครื่องมือเป็นแบบทดสอบ ผลการวิจัยพบว่า อารมณ์ในวัยเด็กมีส่วนเกี่ยวข้องกับพฤติกรรมกับการปรับตัวในวัยรุ่น ซึ่งเด็กที่มีนิสัยซุกซนมากจะเติบโตเป็นวัยรุ่นที่มีปัญหาสุขภาพ และปัญหาพฤติกรรม รวมทั้งมีผลกระทบต่อการพัฒนาความสัมพันธ์กับเพื่อนและผู้ใหญ่ทั้งนี้ลักษณะนิสัยที่ชอบเข้าสังคมหรือชอบเก็บตัวในวัยเด็กมีความสัมพันธ์ในทางตรงข้ามกับลักษณะพฤติกรรมและอารมณ์ และสามารถใช้นโยบายการปรับตัวทางสังคมของวัยรุ่น

ซิลด์ (Childs. 2001 : 175 – 184) ศึกษาวิจัยทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างอารมณ์ซึมเศร้าของมารดา ความตึงเครียดในครอบครัว ทักษะทางสังคมของเด็ก และความสามารถในการเข้าสังคม กับการปรับตัวของวัยรุ่นกลุ่มตัวอย่างประกอบด้วยแม่อายุ 40 ปี จำนวน 50 คน มีลูกในวัย 11 – 14 ปี อย่างน้อย 1 คน สมมติฐานของการวิจัยข้อ 1 อารมณ์ซึมเศร้าและความเครียดในครอบครัวน่าจะเป็นตัวกำหนดรูปแบบการปรับตัวของวัยรุ่น ผลการวิจัยพบว่า อารมณ์ซึมเศร้าของมารดาสามารถอธิบายความแปรปรวนของการปรับตัวในหมู่วัยรุ่นถึงครึ่งหนึ่ง สมมติฐานของการวิจัยข้อ 2 ความสามารถในการเข้าสังคมของวัยรุ่นน่าจะใช้อธิบายพฤติกรรมการปรับตัวของวัยรุ่นได้ ผลการวิจัยเป็นไปตามสมมติฐานข้อนี้

อิงเกล และคนอื่น ๆ (Engels and other. 2002 : 3 – 18) ได้ศึกษาการปฏิบัติของผู้ปกครองทักษะทางสังคม และความสัมพันธ์กับกลุ่มเพื่อนในวัยรุ่น วัตถุประสงค์เพื่อต้องการเน้นให้เห็นถึงความสำคัญของทักษะทางสังคมกลุ่มตัวอย่างได้แก่วัยรุ่นอายุระหว่าง 12 – 18 ปี จำนวน 508 คน ผลการวิจัยพบว่า ทักษะทางสังคมของวัยรุ่นมีส่วนทำให้การปฏิบัติตนของพ่อแม่ที่มีต่อลูกดังเช่นการตอบสนองความเป็นอิสระ ความรักใคร่กลมเกลียว และความผูกพันของพ่อแม่ส่งผลกระทบไปถึงความสัมพันธ์กับเพื่อนด้วย เช่น การทำกิจกรรมกับเพื่อน ความผูกพันกับเพื่อน และการได้รับความช่วยเหลือจากเพื่อน

แนนเกลและเอเดเล่ (Nangle and Erdley. 2002 : 169 : 199) ได้ศึกษาการฝึกทักษะสังคมเพื่อเป็นเครื่องมือบำบัดแก้ไขเด็กและวัยรุ่นปฏิบัติการร่วมกันในเชิงคลินิกและเชิงพัฒนาการ ผลของการวิจัยพบว่า พัฒนาการของวัยรุ่นที่มีอิทธิพลต่อทักษะสังคม ได้แก่อายุ เพศ เชื้อชาติ การกำหนดกลุ่มตัวอย่างเพื่อให้การบำบัด การเข้าใจสังคมและอิทธิพลของกลุ่มเพื่อน

เดลวีกซ์ (Delveaux. 2003 : 201) ได้ศึกษาความคล้ายคลึงกันระหว่างความก้าวร้าวทางสังคม และการเป็นคนก้าวร้าวมากที่สุดในกลุ่ม และประเมินคุณลักษณะของกลุ่มที่มีพฤติกรรมของวัยรุ่นที่แตกต่างกัน และการปรับตัวทางสังคมของสมาชิกในกลุ่ม ผลการวิจัยพบว่า สมาชิกกลุ่มที่มีการแสดงพฤติกรรมคล้ายคลึงกันในส่วนที่เกี่ยวข้องกับความก้าวร้าวทางสังคมและเด็กหญิงที่มีการแสดงพฤติกรรมก้าวร้าวสูง จะแยกตัวออกมาตั้งเป็นกลุ่มเล็ก ๆ ทั้งนี้ กลุ่มที่มีพฤติกรรมก้าวร้าว

พบในสมาชิกเป็นเด็กหญิงล้วน ๆ และสมาชิกกลุ่มเหล่านี้ โดยเฉลี่ยแล้วจะมีการปรับตัวทางสังคมดีกว่า กลุ่มเด็กหญิงที่ไม่ก้าวร้าว

ดีวิท (De Witt. 2003 : 168) ได้ศึกษาคุณลักษณะของเด็กหญิงที่ประสบความสำเร็จในโรงเรียนมัธยม โดยใช้การศึกษาเชิงคุณภาพ โดยให้ครูและผู้บริหารถามนักเรียนให้แยกแยะถึงเด็กนักเรียนหญิงที่ประสบความสำเร็จในโรงเรียนมัธยมแห่งหนึ่ง ในรัฐโคโรราโด การเก็บข้อมูล เน้นที่การสัมภาษณ์เชิงลึกเด็กหญิง 14 คน ในเกรด 6 ถึง 8 ซึ่งอยู่ในโรงเรียนเดียวกัน ตลอดระยะเวลา 7 เดือน การวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า คุณลักษณะที่ประสบความสำเร็จของเด็กหญิง คือ มีการกำกับตนเองไม่พึ่งพิงใครในโรงเรียน และมีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สูง

วิลเลียม (Williams. 2004 : 206) ได้ศึกษาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของวัยรุ่น โดยเน้นที่ความฉลาดทางอารมณ์ ความสามารถในการแก้ปัญหา การรับรู้บทบาทของตนเอง และการปรับตัวเข้ากับสิ่งแวดล้อม กลุ่มตัวอย่างในการศึกษาครั้งนี้มีจำนวน 12 คน โดยใช้การสัมภาษณ์ใช้คำถามปลายเปิด และแบบสอบถามเพื่อการประเมิน คุณลักษณะที่พึงประสงค์ได้แก่ความเป็นผู้นำ ความสามารถในการแก้ไขปัญหา ซึ่งคุณสมบัติเหล่านี้มีความสัมพันธ์กับความฉลาดทางอารมณ์ ผลการวิจัย พบว่า วัยรุ่นที่มีการรับรู้บทบาทในตนเอง และมีความสามารถในการแก้ไขปัญหา มีความฉลาดทางอารมณ์มากกว่าคุณลักษณะอื่น

5.2 งานวิจัยในประเทศ

ดาร์ตัน ศิริวิริยะกุล (2524) ได้ศึกษาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในทัศนะของครูประจำชั้นและผู้ปกครองในกรุงเทพมหานคร โดยมีวัตถุประสงค์

1) เพื่อสำรวจเพื่อสำรวจความคิดเห็นของครูประจำชั้นและผู้ปกครองของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในโรงเรียนประถมศึกษาทุกสังกัดในกรุงเทพมหานครเกี่ยวกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในด้านการเรียน ด้านสุขอนามัย ความปลอดภัย ด้านเศรษฐกิจ ด้านอุปนิสัย บุคลิกภาพ ด้านสมาชิกที่ดีของครอบครัว และด้านพลเมืองดีของชาติ 2) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างทัศนะของครูประจำชั้นกับผู้ปกครองของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในโรงเรียนประถมศึกษาทุกสังกัดในกรุงเทพมหานครเกี่ยวกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในด้านการเรียน ด้านสุขอนามัย ความปลอดภัย ด้านเศรษฐกิจ ด้านอุปนิสัย บุคลิกภาพ ด้านสมาชิกที่ดีของครอบครัว และด้านพลเมืองดีของชาติ ผลการวิจัยพบว่า ครูประจำชั้นและผู้ปกครองมีความคิดเห็นตรงกันว่า ในด้านการเรียนคุณลักษณะที่สำคัญมากได้แก่ ขยัน ตั้งใจ และมีความรับผิดชอบในการเล่าเรียน อยากรู้ อยากเห็น และกล้าซักถามครูอาจารย์เมื่อไม่เข้าใจ ในด้านสุขอนามัย ความปลอดภัย คุณลักษณะที่สำคัญมากได้แก่ มีร่างกายแข็งแรงและมีสุขภาพจิตสมบูรณ์ รู้จักโทษของยาเสพติด รู้จักป้องกันและรักษาสุขภาพส่วนตนและส่วนรวม ในด้านเศรษฐกิจคุณลักษณะอยู่ในระดับความสำคัญปานกลางทุกเรื่อง โดยระดับสูงสุดได้แก่รู้จักใช้ตลอดจนดูแลรักษาสินทรัพย์สมบัติของตน ในด้านอุปนิสัย

บุคลิกภาพ คุณลักษณะที่สำคัญมากได้แก่ มีคุณธรรม มีความรักใคร่สามัคคีต่อหมู่คณะ มีความรับผิดชอบในหน้าที่ของตน มีความศรัทธายึดมั่นในศาสนา และใช้เป็นเครื่องกล่อมเกล่าจิตใจในด้านสมาชิกที่ดีของครอบครัว คุณลักษณะที่สำคัญมากได้แก่ รักและใกล้ชิดสนิทสนมกับพ่อแม่ ญาติพี่น้อง ปรีกษาหารือพ่อแม่และญาติพี่น้องเมื่อมีปัญหา ในด้านพลเมืองดีของชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ เมื่อพิจารณาโดยส่วนรวมแล้ว ครูประจำชั้นและผู้ปกครองมีความคิดเห็น

เกี่ยวกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในกรุงเทพมหานครสัมพันธ์กันทางบวกอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01 แสดงว่าครูประจำชั้นและผู้ปกครองมีทัศนะเกี่ยวกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 คล้ายคลึงกัน

สุจิต เพียรชอบ (2525) ได้ศึกษาคุณลักษณะของเยาวชนไทยที่พึงปรารถนา โดยมีความมุ่งหมายเพื่อศึกษาคุณลักษณะของเยาวชนไทยที่พึงปรารถนา ผลการวิจัยพบว่า 1) คุณลักษณะของเยาวชนที่พึงปรารถนาที่สำคัญประกอบด้วย ก) ด้านลักษณะท่าทางเยาวชนชาย เป็นผู้ที่มีการกายแข็งแรง สุขภาพสมบูรณ์มีกิริยาท่าทางกระฉับกระเฉงว่องไว เป็นผู้นำและผู้ตามที่ดี เยาวชนหญิง เป็นผู้ที่แต่งกายสะอาดเรียบร้อยสุภาพ มีกิริยามารยาทดี และมีหน้าตายิ้มแย้มแจ่มใส ร่าเริงเปิดเผย ข) ด้านความคิด เยาวชนชายเป็นผู้ที่สามารถตัดสินใจได้ดี มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ อยากรู้อยากเห็น ใคร่รู้ใคร่เรียน สามารถแสวงหาความรู้จากแหล่งความรู้ต่าง ๆ ความสุขุมรอบคอบ คิดอย่างมีเหตุผลคิดดี คิดชอบ มองโลกในแง่ดี อยากรู้อยากเห็น ใคร่รู้ใคร่เรียน แสวงหาความรู้จากแหล่งความรู้ต่าง ๆ ค) ด้านลักษณะนิสัย เยาวชนชายเป็นผู้ที่มีความหนักแน่นอดทนมีกำลังใจ เข้มแข็ง มานะพยายาม ไม่ย่อท้อต่ออุปสรรคต่าง ๆ เยาวชนหญิงเป็นผู้ที่มีความซื่อสัตย์ สุจริต เมตตากรุณาเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ โอบอ้อมอารี และมีความตรงต่อเวลา ง) ด้านมนุษยสัมพันธ์ เยาวชนชาย เป็นผู้ที่สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นเข้ากับผู้อื่นได้ทุกระดับ ทุกเพศทุกวัย มีน้ำใจชอบช่วยเหลือผู้อื่น มีอัธยาศัยดี ไม่เย่อหยิ่ง ถือตัว เยาวชนหญิง เป็นผู้ที่สามารถวางตนได้เหมาะสมกับกาลเทศะ สังคมและบุคคล สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นเข้ากับผู้อื่นได้ดี และมีน้ำใจชอบช่วยเหลือผู้อื่น จ) ด้านอารมณ์ เยาวชนชาย เป็นผู้ที่มีอารมณ์มั่นคง ไม่หวั่นไหวง่าย มีสติสัมปชัญญะ รู้จักยั้งคิด และมีอารมณ์ร่าเริง แจ่มใสเบิกบาน เยาวชนหญิง เป็นผู้ที่มีอารมณ์ร่าเริง แจ่มใสเบิกบาน มีสติสัมปชัญญะ รู้จักยั้งคิด เป็นผู้รู้จักอดกลั้น และเก็บความรู้สึกได้ดี ฉ) ด้านวัฒนธรรมและขนบธรรมเนียมประเพณี เยาวชนชาย เป็นผู้ที่รักและหวงแหนในวัฒนธรรมไทย สามารถใช้ภาษาไทยได้อย่างถูกต้อง ให้ความร่วมมือและสนับสนุนกิจกรรมต่าง ๆ ที่อนุรักษ์วัฒนธรรมไทย เยาวชนหญิง เป็นผู้ที่มีความละเอียดอ่อนและซาบซึ้งในความงามของธรรมชาติ และศิลปะต่าง ๆ มีความรู้และเข้าใจในขนบธรรมเนียมประเพณีไทยต่าง ๆ อย่างแท้จริง และมีความรักและหวงแหนในวัฒนธรรมไทย ช) ด้านจริยธรรมและคุณธรรม เยาวชนชาย เป็นผู้ที่รักความยุติธรรมมีความกตัญญูรู้คุณคนรักความยุติธรรม และมีความเคารพผู้มีอาวุโส 2) คุณลักษณะที่พึงปรารถนาในด้านต่าง ๆ ส่วนใหญ่ปรารถนาให้มีเยาวชนชายสูง

กว่าในเยาวชนหญิง ยกเว้นการเป็นผู้แต่งกายสะอาดเรียบร้อย สุภาพ กิริยามารยาทดี การเป็นผู้มีความเมตตากรุณา เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่โอบอ้อมอารี การเป็นผู้มีความละเอียดอ่อน ซาบซึ้งในความงามของธรรมชาติ และศิลปะต่าง ๆ และการเป็นผู้ตระหนักและเห็นคุณค่าของวัฒนธรรมไทย เป็นคุณลักษณะที่ปรารถนาให้มีในเยาวชนหญิงสูงกว่าในเยาวชนชาย 3) ในแต่ละภาคของประเทศไทย ส่วนใหญ่มีความปรารถนาให้เยาวชนมีคุณลักษณะในด้านต่าง ๆ ในระดับที่แตกต่างกันทั้งในเยาวชนชายและในเยาวชนหญิง

มาลี วงษ์แก้ว (2526 : 35) ศึกษาผลการให้การปรึกษาแบบกลุ่มต่อการพัฒนาความเชื่อมั่นในตนเอง ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนไทยนิยมสงเคราะห์กรุงเทพมหานครปีการศึกษา 2525 จำนวน 20 คน พบว่า หลังจากให้การปรึกษาแบบกลุ่ม แล้วนักเรียนที่ได้รับการปรึกษา มีความเชื่อมั่นในตนเองสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

เด่นดวง วราเวทย์ (2529) ได้ศึกษาผลของการให้คำปรึกษาเป็นกลุ่มเน้นทฤษฎีการพิจารณาเหตุผล – อารมณ์ เพื่อปรับเปลี่ยนมโนภาพเกี่ยวกับตนเองด้านส่วนรวมและในแต่ละด้าน คือด้านวิชาการ ด้านการปรับตัวทางอารมณ์ และด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล กลุ่มตัวอย่างเป็นนักศึกษาชั้นปีที่ 1 ปีการศึกษา 2529 วิทยาลัยครูอุดรดิตถ์ จำนวน 16 คน แบ่งออกเป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมกลุ่มละ 8 คน กลุ่มทดลองได้รับการให้คำปรึกษาเป็นกลุ่มเน้นทฤษฎีการพิจารณาเหตุผล – อารมณ์ จำนวน 12 ครั้ง ครั้งละ 1 ชั่วโมง หรือ 1 ชั่วโมง 30 นาที เป็นเวลา 1 เดือนครึ่ง ส่วนกลุ่มทดลองไม่ได้รับการฝึกแต่อย่างใด ผลการศึกษาพบว่า นักศึกษาที่ได้รับการให้คำปรึกษาเป็นกลุ่มเน้นทฤษฎีการพิจารณาเหตุผล – อารมณ์ มีผลต่อการปรับเปลี่ยนมโนภาพเกี่ยวกับตนเอง ทั้งด้านส่วนรวม ด้านวิชาการ ด้านการปรับตัวทางอารมณ์ และด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลแตกต่างจากนักศึกษาที่ไม่ได้รับการให้คำปรึกษาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จิราพร จิรบุญดิลก (2531) ได้ศึกษาวิเคราะห์คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของเด็กในแผนพัฒนาเด็กแห่งชาติจากหนังสือสำหรับเด็กที่ชนะการประกวด และวิเคราะห์องค์ประกอบที่ส่งผลต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของตัวละครที่มีบทบาทเด่น โดยเลือกศึกษาเฉพาะหนังสืออ่านสำหรับเด็กก่อนวัยรุ่น (อายุ 11 – 14 ปี) ประเภทหนังสือบันเทิงคดีที่ชนะการประกวดปี พ.ศ. 2521 – 2528 ของคณะกรรมการพัฒนาหนังสือ ในงานสัปดาห์แห่งชาติ จำนวน 28 เรื่อง ผลการศึกษาปรากฏว่าได้คุณลักษณะที่พึงประสงค์ทั้ง 10 ด้าน คุณลักษณะที่พึงประสงค์ที่ปรากฏมากที่สุดคือ ความเมตตา รองลงมาคือความเสียสละ ความอดุทน ความซื่อสัตย์ ความมีเหตุผล การรักษาระเบียบวินัย ความกตัญญู กตเวที ความรับผิดชอบ ความสามัคคี และการประหยัด และองค์ประกอบที่มีผลต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์ คือ องค์ประกอบทางกายภาพ ได้แก่การศึกษาและอายุองค์ประกอบทางสภาพแวดล้อม ฐานะทางครอบครัว ผู้เลี้ยงดูวิธี

การอบรม สภาพแวดล้อมที่โรงเรียนและอิทธิพลของตัวแบบและองค์ประกอบทางด้านบุคลิกภาพ ได้แก่ ความกระตือรือร้น และมุ่งอนาคตและเจตคติต่อกฎหมายความเป็นระเบียบและศีลห้า

วิรัตน์ คุ่มคำ (2535 : 84) ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่เรียนวิชาศิลปะศึกษาด้วยกลวิธีระดมสมอง การศึกษาได้ใช้กลุ่ม ตัวอย่าง จำนวน 32 คน เป็นนักเรียนชาย 14 คน และนักเรียนหญิง 18 คน ผลการศึกษาพบว่า ความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนก่อนและหลังที่เรียนศิลปะศึกษาโดยใช้วิธีการระดมสมองมีความ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

กษมา จันทรแต่งผล (2535) ได้ศึกษาเปรียบเทียบผลของการใช้เทคนิคแม่แบบและชุด พัฒนาความขยันหมั่นเพียรที่มีต่อความขยันหมั่นเพียรในการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนรัตนโกสินทร์สมโภช ปีการศึกษา 2534 กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนที่มีความ ขยันหมั่นเพียรในการเรียนวิชาภาษาไทยต่ำกว่าเปอร์เซ็นต์ไทล์ที่ 25 จำนวน 16 คน แบ่งเป็นกลุ่ม ทดลองที่ 1 และกลุ่มทดลองที่ 2 กลุ่มละ 8 คน กลุ่มทดลองที่ 1 ได้รับการใช้เทคนิคแม่แบบ และ กลุ่มทดลองที่ 2 ได้รับการใช้ชุดพัฒนาความขยันหมั่นเพียรในการเรียน แบบแผนการทดลองของ การวิจัยนี้เป็นแบบสลับกลับ การวิเคราะห์ข้อมูลใช้การทดสอบของ วิลคอกซัน (The Wilcoxon Matched – Paris Sided Ranks test) และการทดสอบของแมน-วิทนี (The Mann –Whitney U Test) พบว่านักเรียนมีความขยันหมั่นเพียรในการเรียนสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ภายหลังการใช้เทคนิคแม่แบบโดยที่ นักเรียนมีความขยันหมั่นเพียรในการเรียนสูงขึ้นอย่างมี นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ภายหลังการใช้ชุดพัฒนาความขยันหมั่นเพียรในการเรียน และ นักเรียนที่ได้รับการใช้เทคนิคแม่แบบ และนักเรียนที่ได้รับการใช้ชุดพัฒนาความขยันหมั่นเพียรใน การเรียน มีความขยันหมั่นเพียรในการเรียนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดย นักเรียน

ที่ได้รับการใช้เทคนิคแม่แบบมีความขยันหมั่นเพียรในการเรียนสูงกว่านักเรียนที่ได้รับการใช้ชุด พัฒนาความขยันหมั่นเพียรในการเรียน

อัญญา ศรีสุรพล (2535 : 64) ได้ศึกษาผลของการฝึกการวิเคราะห์การติดต่อสัมพันธ์ระหว่าง บุคคลกับกลุ่มสัมพันธ์ที่ต่อมนุษย์สัมพันธ์ ของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 คณะบริการธุรกิจมหาวิทยาลัย ธุรกิจบัณฑิต กรุงเทพมหานคร ผลการศึกษาพบว่า ภายหลังจากการฝึกการวิเคราะห์ การติดต่อ สัมพันธ์ระหว่างบุคคล นักศึกษามีมนุษย์สัมพันธ์เพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

วรรณดี ชีช่วง (2535) ได้ศึกษาการเปรียบเทียบผลการใช้บทบาทสมมติแบบมีบท และ แบบ ไม่มีบท ที่มีต่อความซื่อสัตย์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนบ้านพรานวิบูลวิทยา อำเภอนาหว้า จังหวัดศรีสะเกษ โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อเปรียบเทียบผลของการใช้ บทบาทสมมติแบบมีบท และ แบบไม่มีบท ที่มีต่อความซื่อสัตย์ ของนักเรียน ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนที่ได้รับการใช้บทบาทสมมติแบบมีบท มีความซื่อสัตย์สูงขึ้น ภายหลังได้รับการใช้บทบาท สมมติแบบมีบท อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

รุ่งรัตน์ ไกรทอง (2536) ได้ศึกษาผลของการใช้บทบาทสมมติที่มีต่อการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความเอื้อเฟื้อของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนวัดช่องนนทรี กรุงเทพมหานคร ความมุ่งหมายของการวิจัยนี้ เพื่อศึกษาผลของการใช้บทบาทสมมติที่มีต่อการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความเอื้อเฟื้อของนักเรียนระดับประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 30 คน สุ่มเป็นกลุ่มทดลอง และ กลุ่มควบคุม กลุ่มละ 15 คน กลุ่มทดลองได้รับการใช้บทบาทสมมติและกลุ่มควบคุมได้รับการสอนแบบปกติ เครื่องมือที่ใช้ คือ แบบสอบถามการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความเอื้อเฟื้อ ผลการวิจัย พบว่า นักเรียนที่ได้รับการใช้บทบาทสมมติ มีการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านการเอื้อเฟื้อสูงขึ้น หลังจากการได้รับการใช้บทบาทสมมติ ส่วนนักเรียนที่ได้รับการสอนแบบปกติมีการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านการเอื้อเฟื่อน้อยกว่า

จันทร์รัตน์ ยี่รัฐศิริ (2536) ศึกษาผลของการให้คำปรึกษาแบบเผชิญความจริงที่มีผลต่อพฤติกรรมไม่ตั้งใจเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนรัตนานิเบศร์ จังหวัดนนทบุรี ที่มีคะแนนพฤติกรรมไม่ตั้งใจเรียนในวิชาคณิตศาสตร์ สูงกว่าเปอร์เซ็นต์ไทล์ที่ 75 ขึ้นไป จำนวน 16 คน แบ่งเป็นกลุ่มควบคุม 8 คนและกลุ่มทดลอง 8 คน กลุ่มทดลองได้รับการให้คำปรึกษาแบบเผชิญความจริง กลุ่มควบคุมได้รับข้อเสนอแนะ ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนมีพฤติกรรมไม่ตั้งใจเรียนลดลงภายหลังการได้รับการให้คำปรึกษาแบบเผชิญความจริง และนักเรียนที่ได้รับการให้คำปรึกษาแบบเผชิญความจริง มีพฤติกรรมไม่ตั้งใจเรียนลดลงมากกว่า

นิสายชล พงศ์พานานาญเวช (2537 : 65) ได้ศึกษาผลของการวิเคราะห์ การติดต่อสัมพันธ์ระหว่างบุคคลที่มีต่อการสื่อสารกับเพื่อนต่างเพศของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนสายธรรมจันทร์ อำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนที่ได้รับการฝึกการวิเคราะห์การติดต่อสัมพันธ์ระหว่างบุคคลมีการสื่อสารกับเพื่อนต่างเพศดีขึ้นอย่างนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ลักขณา โสภา (2537) ได้ศึกษาผลของการให้คำปรึกษาแบบกลุ่มตามทฤษฎีเผชิญความจริงกับการสอนแบบปกติที่มีต่อความรับผิดชอบด้านการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมมีความรับผิดชอบด้านการเรียนดีขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และนักเรียนกลุ่มทดลองมีความรับผิดชอบด้านการเรียนดีกว่านักเรียนกลุ่มควบคุม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

พรพิมล หาญกล้า (2537) ได้ศึกษาผลของการใช้เทคนิคแม่แบบที่มีต่อความกตัญญูกตเวที ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนราชวินิต กรุงเทพมหานคร ความมุ่งหมายของการวิจัยนี้ เพื่อศึกษาผลของการใช้เทคนิคแม่แบบที่มีต่อความกตัญญูกตเวทีของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่มีคะแนนความกตัญญูกตเวทีต่ำกว่าเปอร์เซ็นต์ไทล์ที่ 25 จำนวน 30 คน แบ่งเป็น 2 กลุ่ม กลุ่มละ 15 คน กลุ่มทดลองที่ 1 ได้รับการใช้เทคนิคแม่แบบโดยการใช้นุ่นเชิดมือ กลุ่มทดลองที่ 2 ได้รับการใช้เทคนิคแม่แบบ โดยการใช้วัตถุทัศน์ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ

แบบทดสอบความกตัญญูกตเวที ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนหลังจากได้รับการใช้เทคนิคแม่แบบ
โดยการให้

หุ่นเชิดมือ และ วิดีทัศน์ ทำให้นักเรียนมีกตัญญูกตเวทีมากขึ้น

สมศักดิ์ สมเสนาะ (2537 : 88, 90) ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับการเปรียบเทียบผลของการฝึก
ระดมสมองและการฝึกคิดเป็นรายบุคคลที่มีต่อความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5
โรงเรียนปทุมพิทยาคม จังหวัดอุบลราชธานี การศึกษาได้ใช้กลุ่มตัวอย่างเป็น นักเรียนจำนวน 30
คน แบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มทดลอง 2 กลุ่ม ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนที่ได้รับการฝึกระดม
สมองและนักเรียนที่ได้รับการฝึกคิดเป็นรายบุคคลมีความคิดสร้างสรรค์แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ
ทางสถิติ

เปรมปรี พงศ์ประสิทธิ์ (2538) ได้ศึกษาผลของการฝึกการวิเคราะห์ การติดต่อสัมพันธ์
ระหว่างบุคคลที่มีต่อการปฏิบัติตนกับเพื่อนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนวิสุทธิรังษี
อำเภอท่าม่วง จังหวัดกาญจนบุรี ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนที่ได้รับการฝึกการวิเคราะห์การ
ติดต่อสัมพันธ์ระหว่างบุคคล มีการปฏิบัติตนกับเพื่อนดีกว่านักเรียนที่ได้รับการสอนแบบปกติอย่าง
มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

พัชรา บุญเล่า (2538) ได้ศึกษาผลของการเข้าค่ายจริยธรรม พร้อมทั้งการให้คำปรึกษา
แบบกลุ่มที่มีต่อจริยธรรมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1,2,3 โรงเรียนเกษตรกรรมกิตติวิทยาคม
อำเภอบ้านนา จังหวัดนครนายก โดยใช้กลุ่มตัวอย่าง 54 คน ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนที่เข้า
ค่ายจริยธรรมพร้อมทั้งการให้คำปรึกษาแบบกลุ่ม ภายหลังการทดลอง มีจริยธรรมทางด้าน ความ
รับผิดชอบ ด้านความมีวินัยในตนเอง ด้านความซื่อสัตย์ ด้านการพึ่งพาตนเอง ด้านความ
ขยันหมั่นเพียรและด้านความเสียสละ แตกต่างจากก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ
.01 2) นักเรียนที่เข้าค่ายจริยธรรมพร้อมทั้งการให้คำปรึกษาแบบกลุ่ม ภายหลังการทดลอง 1
สัปดาห์ 1 เดือน และ 3 เดือน มีจริยธรรมแตกต่างจากก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่
ระดับ .01

ณิชกานต์ โถวรุ่งเรือง (2538) ศึกษาเปรียบเทียบผลของการให้คำปรึกษาแบบกลุ่ม และ
รายบุคคล ตามทฤษฎีพฤติกรรมนิยม เพื่อลดพฤติกรรมกาพูดที่ไม่เหมาะสมของนักเรียนชั้น
มัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนหนองพลับวิทยา อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ กลุ่มตัวอย่าง
เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่มีคะแนนพฤติกรรมกาพูดจาไม่เหมาะสมสูงกว่าเปอร์เซนต์
ไทล์ที่ 75 จำนวน 16 คน ที่ได้มาจากการสุ่มอย่างง่ายจากประชากรและสุ่มอย่างง่ายอีกครั้งหนึ่ง
เป็นกลุ่มทดลองที่ 1 และ กลุ่มทดลองที่ 2 กลุ่มละ 8 คน ได้รับการให้คำปรึกษารายบุคคลตาม
ทฤษฎีพฤติกรรมนิยม และ ได้รับการให้คำปรึกษารายกลุ่มตามทฤษฎีพฤติกรรมนิยมตามลำดับ
ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนที่ได้รับการให้คำปรึกษารายบุคคล มีการประหยัต์มากขึ้น และ นักเรียน
ที่ได้รับการให้คำปรึกษารายกลุ่ม มีการประหยัต์มากขึ้นเช่นกัน แต่นักเรียนที่ได้รับการให้คำปรึกษา
รายกลุ่ม มีการประหยัต์สูงกว่านักเรียนที่ได้รับการให้คำปรึกษารายบุคคล

นัยนา เอื้ออำนวยชัย (2539) ได้ทำการศึกษาผลของการให้คำปรึกษาตามทฤษฎีพฤติกรรมนิยมที่มีต่อพฤติกรรมตั้งใจเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนประชานิเวศน์ กรุงเทพมหานคร โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาผลของการให้คำปรึกษาตามทฤษฎีพฤติกรรมนิยมที่มีต่อพฤติกรรมตั้งใจเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนประชานิเวศน์ กรุงเทพมหานคร ปีการศึกษา 2538 ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนมีพฤติกรรมตั้งใจเรียนวิชาคณิตศาสตร์เพิ่มขึ้นหลังจากได้รับการให้คำปรึกษาแบบพฤติกรรมนิยม และ นักเรียนที่ได้รับการให้คำปรึกษาแบบพฤติกรรมนิยม มีพฤติกรรมตั้งใจเรียนเพิ่มขึ้นมากกว่านักเรียนที่ได้รับการสอนแบบปกติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

พรทิพย์ วงศ์สุบรรณ (2540) ได้ศึกษาผลของการวิเคราะห์การติดต่อสัมพันธ์ระหว่างบุคคลที่มีต่อการสร้างสัมพันธภาพกับผู้ป่วยจิตเวชของพยาบาลเทคนิคโรงพยาบาล สวนสราญรัมย์ จังหวัดสุราษฎร์ธานี กลุ่มตัวอย่างเป็นพยาบาลเทคนิคที่มีการสร้างสัมพันธภาพกับผู้ป่วยจิตเวชต่ำกว่าเปอร์เซ็นต์ไทล์ที่ 25 ลงมา จำนวน 16 คน ซึ่งได้มาจากการสุ่มอย่างง่ายจากประชากร แล้วสุ่มอย่างง่ายอีกครั้งหนึ่ง เป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม กลุ่มละ 8 คน กลุ่มทดลองได้รับการฝึกการวิเคราะห์การติดต่อสัมพันธ์ระหว่างบุคคล และกลุ่มควบคุมได้รับการให้ข้อสนเทศสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลคือ การทดสอบของวิลคอกซัน และแมน – วิทนีย์ พบว่า พยาบาลเทคนิคมีการสร้างสัมพันธภาพกับผู้ป่วยจิตเวชดีขึ้น หลังจากได้รับการฝึกการวิเคราะห์การติดต่อสัมพันธ์ระหว่างบุคคล อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยที่พยาบาลเทคนิคมีการสร้างสัมพันธภาพกับผู้ป่วยจิตเวชดีขึ้น หลังจากได้รับข้อสนเทศอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ พยาบาลเทคนิคที่ได้รับการฝึกการวิเคราะห์การติดต่อสัมพันธ์ระหว่างบุคคลมีการสร้างสัมพันธภาพกับผู้ป่วยจิตเวชแตกต่างจากพยาบาลเทคนิคที่ได้รับข้อสนเทศ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

พิรุณรัตน์ สันติลีลา (2541) ศึกษาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของครูแนะแนวตามทัศนะของผู้เชี่ยวชาญด้านการแนะแนวและผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา โดยใช้เทคนิคเดลฟายความมุ่งหมายของการวิจัยนี้เพื่อศึกษาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของครูแนะแนวตามทัศนะของผู้เชี่ยวชาญด้านการแนะแนวผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา โดยใช้เทคนิคเดลฟาย แบ่งเป็น 7 ด้านดังต่อไปนี้ ด้านวุฒิทางการศึกษาด้านการแนะแนว ด้านการสอนวิชากิจกรรมแนะแนว ด้านความสามารถในการให้บริการแนะแนว ด้านคุณธรรม ด้านบุคลิกภาพ ด้านความเป็นประชาธิปไตยและด้านคุณลักษณะเฉพาะตัวอื่น ๆ แล้วนำผลที่วิเคราะห์ได้มาสรุปและเปรียบเทียบเชิงพรรณนาตามทัศนะของกลุ่มผู้เชี่ยวชาญด้านการแนะแนวและกลุ่มผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา ผลการวิจัยพบว่าคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของครูแนะแนวที่กลุ่มผู้เชี่ยวชาญด้านการแนะแนวและผู้บริหารโรงเรียนมัศึกษามีความคิดเห็นที่สอดคล้องกันมากที่สุด คือ ด้านวุฒิทางการศึกษาด้านการแนะแนว ด้านการสอนวิชากิจกรรมแนะแนว ด้านความสามารถในการให้บริการแนะแนวด้าน

คุณธรรม ด้านบุคลิกภาพ ด้านความเป็นระประชาธิปไตย ด้านคุณลักษณะเฉพาะตัวอื่น ๆ

กรรณภรณ์ ดวงแจ่มกาญจน์. (2541) ศึกษาการเปรียบเทียบผลของการให้คำปรึกษารายบุคคลและเป็นกลุ่มตามทฤษฎีพฤติกรรมนิยมที่มีต่อความรับผิดชอบต่อนตนเองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนเซนต์ดอมินิก กรุงเทพมหานคร โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อเปรียบเทียบผลของการให้คำปรึกษารายบุคคลและเป็นกลุ่มตามทฤษฎีพฤติกรรมนิยมที่มีต่อความรับผิดชอบต่อนตนเองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนเซนต์ดอมินิก กรุงเทพมหานครกลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ปีการศึกษา 2540 ที่มีความรับผิดชอบต่อนตนเองต่ำกว่าเปอร์เซ็นต์ไทล์ที่ 25 ลงมา ผลการวิจัย พบว่า นักเรียนมีความรับผิดชอบต่อนตนเองมากขึ้น หลังจากได้รับคำปรึกษารายบุคคลตามทฤษฎีพฤติกรรมนิยม และนักเรียนที่ได้รับคำปรึกษารายบุคคลตามทฤษฎีพฤติกรรมนิยม และนักเรียนที่ได้รับคำปรึกษาเป็นกลุ่มตามทฤษฎีพฤติกรรมนิยมมีความรับผิดชอบต่อนตนเอง แตกต่างกัน โดยนักเรียนที่ได้รับคำปรึกษาเป็นกลุ่มตามทฤษฎีพฤติกรรมนิยมมีความรับผิดชอบต่อนตนเองสูงกว่านักเรียนที่ได้รับคำปรึกษารายบุคคลตามทฤษฎีพฤติกรรมนิยม

คำนึ่ง อยู่เลิศ (2541) ได้ศึกษาผลของการใช้กิจกรรมกลุ่มที่มีต่อความรับผิดชอบด้านการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา ปีที่ 1 โรงเรียนวัดเศวตฉัตร เขตคลองสาน กรุงเทพมหานคร จุดมุ่งหมายของการวิจัยนี้เพื่อการศึกษาผลของการใช้กิจกรรมกลุ่มที่มีต่อความรับผิดชอบด้านการเรียน กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่มีความรับผิดชอบด้านการเรียนต่ำกว่าเปอร์เซ็นต์ไทล์ที่ 25 ลงมาจำนวน 30 คน แล้วสุ่มอย่างง่ายเป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม กลุ่มละ 15 คน กลุ่มทดลองคือ กลุ่มที่เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม เครื่องมือที่ใช้ คือ แบบสอบถามความรับผิดชอบด้านการเรียน ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างที่ใช้กิจกรรมกลุ่ม มีความรับผิดชอบในการเรียนเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

สุภาภรณ์ ศศิฉิลกธรรม (2542) ได้ศึกษาตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับความอดุสาหะในการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสระบุรี ความมุ่งหมายของการวิจัยครั้งนี้เพื่อศึกษาตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับความอดุสาหะในการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำแนกเป็นตัวแปรด้านส่วนตัว ได้แก่ เจตคติต่อการเรียน ตัวแปรด้านครอบครัว ได้แก่ บรรยากาศในการเรียนการสอน กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 1,115 คน เครื่องมือที่ใช้ ได้แก่ แบบสอบถามเกี่ยวกับตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับความอดุสาหะในการเรียน ผลการศึกษาพบว่า เจตคติต่อการเรียน บรรยากาศในครอบครัว สิ่งแวดล้อมที่โรงเรียน และ การรับรู้ความคาดหวังของผู้ปกครอง มีความสัมพันธ์กับความอดุสาหะในการเรียน โดยมีความสัมพันธ์กันในทางบวก

พัฒนสวรรค์ เชื้อแก้ว (2542) ศึกษาเปรียบเทียบผลของการให้คำปรึกษาแบบกลุ่มและแบบรายบุคคลตามทฤษฎีพฤติกรรมนิยมเพื่อลดพฤติกรรมก้าวร้าวของ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนประถมนนทรี กรุงเทพมหานคร มีจุดมุ่งหมายเพื่อเปรียบเทียบผลของการให้

คำปรึกษาแบบกลุ่มและแบบรายบุคคลตามทฤษฎีพฤติกรรมนิยมเพื่อลด พฤติกรรมก้าวร้าวของ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนประถมนันทรี กรุงเทพมหานคร ปีการศึกษา 2541 ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนที่ได้รับการให้คำปรึกษาแบบกลุ่มและแบบรายบุคคลตามทฤษฎี พฤติกรรมนิยม มีพฤติกรรมก้าวร้าวลดลงอย่างไม่แตกต่างกัน นักเรียนที่ได้รับการ อบรม เลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขัน และนักเรียนที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย เมื่อได้รับ การให้

คำปรึกษาตามทฤษฎีพฤติกรรมนิยมแล้ว มีพฤติกรรมก้าวร้าวลดลงอย่างไม่แตกต่างกัน และ ปฏิสัมพันธ์ระหว่างวิธีการให้คำปรึกษาตามทฤษฎีพฤติกรรมนิยมกับวิธีการอบรมเลี้ยงดูส่งผลต่อ พฤติกรรมก้าวร้าวของนักเรียนไม่แตกต่างกัน

พวงทอง ภักดิ์ไทย (2542) ได้ศึกษาผลของการให้คำปรึกษาแบบกลุ่มตามทฤษฎี พฤติกรรมนิยมที่มีต่อความรับผิดชอบด้านการเรียน ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียน อนุบาลหนองคาย กลุ่มตัวอย่างมี จำนวน 16 คน แบ่งเป็นกลุ่มทดลอง 8 คน กลุ่มควบคุม 8 คน เครื่องมือที่ใช้ได้แก่ โปรแกรมการให้คำปรึกษาแบบกลุ่มตามทฤษฎีพฤติกรรมนิยม และ แบบสอบถามความรับผิดชอบด้านการเรียน โดยให้กลุ่มควบคุมอยู่ในสภาพปกติไม่ได้รับการให้ คำปรึกษา ผลการวิจัยพบว่านักเรียนที่ได้รับการให้คำปรึกษาแบบกลุ่มมีความรับผิดชอบด้านการ เรียนสูงกว่า นักเรียนที่ไม่ได้รับการให้คำปรึกษาแบบกลุ่มอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

นันทิยา เอกอริคมกิจ (2542 :121) ได้เปรียบเทียบผลของการให้คำปรึกษาแบบภวนิยม เป็นรายบุคคลและรายกลุ่ม เพื่อพัฒนาความเข้มแข็งในการมองโลกของเยาวชนหญิง ช่วงอายุ 13 -18 ปี ในสถานฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนหญิงบ้านปรางค์กรุงเทพมหานคร โดยแบ่งกลุ่ม ตัวอย่างออกเป็น 2 ประเภท คือ พวกกระทำความผิด 1 ครั้ง และพวกกระทำความผิดมากกว่า 1 ครั้ง และแต่ละประเภทแบ่งกลุ่มตัวอย่างเป็น 3 กลุ่ม คือ กลุ่มให้คำปรึกษาแบบภวนิยมรายบุคคลกลุ่ม ให้คำปรึกษาแบบภวนิยมแบบเป็นกลุ่มและกลุ่มควบคุม

เรณูรัชต์ ประสิทธิเกตุ (2542) ได้ศึกษาผลของการใช้กิจกรรมกลุ่มที่มีต่อการประหยัดของ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร ความมุ่ง หมายของการวิจัยนี้ เพื่อศึกษาผลของการใช้กิจกรรมกลุ่มที่มีต่อการประหยัดกลุ่มตัวอย่าง เป็น นักเรียนชั้นประถมศึกษา ปีที่ 3 ที่มีพฤติกรรมการประหยัดระดับต่ำ จำนวน 15 คน และ ได้รับการ พัฒนาการประหยัดด้วยการใช้กิจกรรมกลุ่ม เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถามการประหยัด ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนมีการประหยัดมากขึ้น หลังจากได้รับการใช้ กิจกรรมกลุ่มอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

กานดา ช่วยเมือง (2542) ศึกษาเปรียบเทียบผลของการให้คำปรึกษาเป็นกลุ่ม และ รายบุคคล ตามทฤษฎีเผชิญความจริง ที่มีต่อการปรับตัวทางสังคมของผู้ติดยาเสพติดระยะฟื้นฟู สมรรถภาพ บ้านพิชิตใจ สำนักอนามัย กรุงเทพมหานคร กลุ่มตัวอย่างเป็นผู้ติดยาเสพติดระยะ

ฟื้นฟูสมรรถภาพ บ้านพิชิตใจ สำนักอนามัย กรุงเทพมหานครจำนวน 16 คน กลุ่มที่ 1 ได้รับการให้คำปรึกษาเป็นกลุ่มตามทฤษฎีเผชิญความจริง และ กลุ่มที่ 2 ได้รับการให้คำปรึกษารายบุคคลตามทฤษฎีเผชิญความจริง ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้ ผู้ติดยาเสพติดที่ได้รับการให้คำปรึกษารายกลุ่มตามทฤษฎีเผชิญความจริง มีการปรับตัวทางสังคมมากขึ้น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.01 ผู้ติดยาเสพติดที่ได้รับการให้คำปรึกษารายบุคคลตามทฤษฎีเผชิญความจริง มีการปรับตัวทางสังคมมากขึ้น และ ผู้ติดยาเสพติดที่ได้รับการให้คำปรึกษาเป็นกลุ่มตามทฤษฎีเผชิญความจริงและผู้ติดยาเสพติดที่ได้รับการให้คำปรึกษารายบุคคล มีการปรับตัวทางสังคมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ภาณุ โคตรพิลา (2544) ได้ศึกษาผลการฝึกการวิเคราะห์การติดต่อสัมพันธ์ระหว่างบุคคล เพื่อพัฒนาความเจตยวฉลาดทางอารมณ์ด้านการสร้างสัมพันธ์ภาพกับผู้อื่น ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนสามเสนวิทยาลัย กรุงเทพมหานคร กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนที่มีคะแนนความเจตยวฉลาดทางอารมณ์ด้านการสร้างสัมพันธ์ภาพกับผู้อื่น ตั้งแต่เปอร์เซนต์ไทล์ที่ 25 ลงจำนวน 30 คน แล้วสุ่มอย่างง่ายเป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม กลุ่มละ 15 คนโดยให้กลุ่มทดลองได้เข้าร่วมโปรแกรมการฝึกการวิเคราะห์ การติดต่อสัมพันธ์ระหว่างบุคคล เพื่อพัฒนาความเจตยวฉลาดทางอารมณ์ด้านการสร้างสัมพันธ์ภาพกับผู้อื่น จำนวน 16 ครั้ง พบว่านักเรียนมีความเจตยวฉลาดทางอารมณ์ด้านการสร้างสัมพันธ์ภาพกับผู้อื่นสูงขึ้นจากการได้เข้าร่วมโปรแกรมการฝึกการวิเคราะห์การติดต่อสัมพันธ์ระหว่างบุคคลเพื่อพัฒนาความเจตยวฉลาดทางอารมณ์ด้านการสร้างสัมพันธ์ภาพกับผู้อื่นและนักเรียนที่ได้เข้าร่วมโปรแกรมการฝึกการวิเคราะห์การติดต่อสัมพันธ์ระหว่างบุคคล เพื่อพัฒนาความเจตยวฉลาดทางอารมณ์ด้านการสร้างสัมพันธ์ภาพกับผู้อื่น มีความเจตยวฉลาดทางอารมณ์ด้านการสร้างสัมพันธ์ภาพกับผู้อื่นสูงกว่านักเรียนที่ไม่ได้เข้าร่วมโปรแกรมการฝึกการวิเคราะห์การติดต่อสัมพันธ์ระหว่างบุคคลเพื่อพัฒนาความเจตยวฉลาดทางอารมณ์ด้านการสร้างสัมพันธ์ภาพกับผู้อื่น

รินรพี เจริญทรัพย์านนท์ (2545) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยบางประการกับความเชื่อมั่นในตนเอง และ ความเป็นผู้นำของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยวิธีวิเคราะห์แบบสหสัมพันธ์คาโนคัล ความมุ่งหมายของการวิจัยนี้ เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยบางประการที่ส่งผลต่อความเชื่อมั่นในตนเอง และ ความเป็นผู้นำ กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 สังกัดกรมสามัญศึกษาจังหวัดชัยนาท จำนวน 381 คน เครื่องมือที่ใช้ เป็นแบบสอบถามด้านการอบรมเลี้ยงดู บุคลิกภาพ ความเชื่อมั่น ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยด้านความรับผิดชอบ บุคลิกภาพ การอบรมเลี้ยงดู ส่งผลซึ่งกันและกัน

สมศักดิ์ นาคนาม (2545) ได้ศึกษาเปรียบเทียบผลของการใช้กิจกรรมกลุ่มและการเรียนแบบร่วมมือที่มีต่อความมีวินัยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่2 โรงเรียนเทศบาล 2 วัดทุ่งสวน จังหวัดกำแพงเพชร ความมุ่งหมายของการวิจัยนี้ เพื่อเปรียบเทียบผลของการใช้ กิจกรรมกลุ่มและการเรียนแบบร่วมมือที่มีผลต่อความมีวินัยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนที่มีความมีวินัยต่ำกว่าเปอร์เซนต์ไทล์ที่ 50 ลงมาจำนวน 32 คน เครื่องมือในการใช้เป็น

แบบสอบถามความมีวินัย ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนมีความวินัยดีขึ้น หลังจากได้รับการใช้กิจกรรมกลุ่มอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วนนักเรียนที่ได้รับการใช้กิจกรรมกลุ่ม และนักเรียนที่ได้รับการเรียนแบบร่วมมือ มีความมีวินัยไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

เปรมใจ บุญประสพ (2545) ศึกษาผลของกิจกรรมกลุ่มเพื่อพัฒนาความเฉลียวฉลาดทางอารมณ์ด้านการตระหนักรู้ตนเอง ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนบ้านบางกะปิ สังกัดกรุงเทพมหานคร โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาผลของกิจกรรมกลุ่ม เพื่อพัฒนาความเฉลียวฉลาดทางอารมณ์ด้านการตระหนักรู้ตนเอง ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนมีความเฉลียวฉลาดทางอารมณ์สูงขึ้น หลังจากได้เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มเพื่อพัฒนาความเฉลียวฉลาดทางอารมณ์ด้านการตระหนักรู้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อฉนันท์ ทินกระโทก (2547) ได้ศึกษาผลของการให้คำปรึกษาแบบกลุ่มตามแนวทฤษฎีเผชิญความจริงด้วยวิธี WDEP ต่อความรับผิดชอบด้านการศึกษาเล่าเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 กลุ่มเป้าหมายเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 จำนวน 16 คน แบ่งเป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม กลุ่มละ 8 คนได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง กลุ่มทดลองได้รับการให้คำปรึกษาแบบกลุ่มตามแนวทฤษฎีเผชิญความจริงด้วยวิธี WDEP 12 ครั้ง ครั้งละประมาณ 45- 50 นาที และกลุ่มควบคุมไม่ได้รับการให้คำปรึกษาแบบกลุ่มตามแนวทฤษฎีเผชิญความจริงด้วยวิธี WDEP ผลการวิจัยพบว่า หลังสิ้นสุดการทดลอง 1 สัปดาห์ กลุ่มทดลองมีความรับผิดชอบด้านการศึกษาเล่าเรียนเพิ่มขึ้นกว่าก่อนการทดลอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 หลังสิ้นสุดการทดลอง 1 สัปดาห์ กลุ่มทดลองมีความรับผิดชอบด้านการศึกษาเล่าเรียนเพิ่มขึ้นมากกว่ากลุ่มควบคุม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 หลังสิ้นสุดการทดลอง 3 สัปดาห์ กลุ่มทดลองมีความรับผิดชอบด้านการศึกษาเล่าเรียนไม่แตกต่างจากหลังสิ้นสุดการทดลอง 1 สัปดาห์

จากงานวิจัยพอสรุปได้ว่าคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนวัยรุ่นประกอบด้วยคุณลักษณะด้านการเรียน คุณลักษณะด้านส่วนตัว คุณลักษณะด้านสังคม และคุณลักษณะด้านจริยธรรม ซึ่งคุณลักษณะด้านต่าง ๆ สามารถพัฒนาได้โดยการให้คำปรึกษาแบบกลุ่ม

บทที่ 3

วิธีการดำเนินการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ความมุ่งหมายเป็นการวิจัยเพื่อศึกษาและพัฒนา (Research and Development) คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนวัยรุ่น ผู้วิจัยเสนอวิธีการดำเนินการวิจัยตามหัวข้อต่อไปนี้

1. การกำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
2. การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
3. ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย
 - 3.1 การศึกษาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนวัยรุ่น
 - 3.2 การพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนวัยรุ่นโดยการให้คำปรึกษากลุ่ม
4. การเก็บรวบรวมข้อมูล
5. การจัดกระทำข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล
6. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. การกำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้แบ่งออกเป็น 2 ส่วน ดังนี้

1.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนวัยรุ่น ได้แก่

1.1.1 ประชากร ได้แก่ นักเรียนช่วงชั้นที่ 3 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 – 3 ปีการศึกษา 2547 ภาคเรียนที่ 2 โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา (สำนักงาน

เขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา. 2546 : 6 – 8) ซึ่งมีจำนวนทั้งสิ้น 11,539 คน จากโรงเรียน 58 แห่ง คือ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 3,699 คน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 จำนวน 3,533 คน และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 4,307 คน

1.1.2 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนช่วงชั้นที่ 3 คือ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 – 3 ปีการศึกษา 2547 ภาคเรียนที่ 2 โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา โดยขนาดกลุ่มตัวอย่างประมาณจากตารางสำเร็จรูปของ สิริชัย กาญจนาวาสี และคณะ (2537 : 106) ที่มีความเชื่อมั่น 90 % ความคลาดเคลื่อน 5% ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 1,595 คน คือชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 511 คน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 จำนวน 489 คน และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 595 คน รวมกลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 1,595 คน ดังตาราง 2

ตาราง 2 ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ศึกษาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนวัยรุ่น

ระดับชั้นการศึกษา	ประชากร	กลุ่มตัวอย่าง
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1	3,699	511
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2	3,533	489
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3	4,307	595
รวม	11,539	1,595

วิธีการสุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยใช้วิธีการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multi-stage random sampling) โดยมีขั้นตอนการสุ่มดังนี้

1.1.2.1 สุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) โดยมีขนาดของโรงเรียนเป็นชั้น (Strata) ของการสุ่ม จำนวน 7 ขนาด ตามการแบ่งขนาดโรงเรียนของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2546 : 1) มีโรงเรียนเป็นหน่วยการสุ่ม (Sampling unit) ผลการสุ่มทำให้ได้โรงเรียนจำนวน 10 โรงเรียนเป็นหน่วยตัวอย่างในการสุ่ม ดังรายละเอียดดังตาราง 3

ตาราง 3 ประชากรแบ่งตามขนาดโรงเรียน และ รายชื่อโรงเรียนที่เป็นหน่วยตัวอย่าง

ขนาดโรงเรียน	จำนวนประชากร (โรงเรียน)	รายชื่อโรงเรียน ที่เป็นหน่วยตัวอย่าง
ขนาดที่ 1 (นักเรียน 120คนลงมา)	41	โรงเรียนวัดไชโย โรงเรียนวัดทางพระ โรงเรียนวัดรัง
ขนาดที่ 2 (นักเรียน 121-300คน)	7	โรงเรียนบางเสด็จวิทยาคม โรงเรียนวัดจำปาหล่อ
ขนาดที่ 3 (นักเรียน 301-600 คน)	5	โรงเรียนราชสถิตยัวิทยา
ขนาดที่ 4 (นักเรียน 601-900 คน)	2	โรงเรียนโพธิ์ทองจินดา
ขนาดที่ 5 (นักเรียน 901-1,200 คน)	1	โรงเรียนวิเศษไชยชาญ “ตันติวิทยานุกูมิ”
ขนาดที่ 6 (นักเรียน 1,201-1,500คน)	1	โรงเรียนอ่างทองปัทมโรจน์วิทยาคม
ขนาดที่ 7 (นักเรียน 1,500 คนขึ้นไป)	1	โรงเรียนสตรีอ่างทอง
รวมทั้งสิ้น	58	10

1.1.2.2 สุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) โดยใช้ระดับชั้นเป็นชั้น (Strata) มีห้องเรียนเป็นหน่วยในการสุ่มได้เป็นกลุ่มตัวอย่างดังตาราง 4

ตาราง 4 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย จำแนกตามขนาดโรงเรียนและระดับชั้น

ขนาดโรงเรียน	โรงเรียน	จำนวนนักเรียน			รวม
		ม.1	ม.2	ม.3	
ขนาดที่ 1	โรงเรียนวัดไชโย	17	13	20	50
	โรงเรียนวัดทางพระ	15	13	13	42
	โรงเรียนวัดรุ่ง	18	11	14	43
ขนาดที่ 2	โรงเรียนบางเสด็จวิทยา	17	17	19	53
	โรงเรียนวัดจำปาหล่อ	24	27	26	77
ขนาดที่ 3	โรงเรียนราชสถิตย์วิทยา	38	32	42	112
ขนาดที่ 4	โรงเรียนโพธิ์ทองจินดา	62	55	58	174
ขนาดที่ 5	โรงเรียนวิเศษไชยชาญ “ตันติวิทยานุกูล”	56	49	58	163
ขนาดที่ 6	โรงเรียนอ่างทองปัทมโรจน์วิทยาคม	122	111	130	363
ขนาดที่ 7	โรงเรียนสตรีอ่างทอง	142	161	215	518
รวมทั้งสิ้น		511	489	595	1,595

1.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียน
 วิทยรุ่น ได้แก่ นักเรียนช่วงชั้นที่ 3 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 ที่มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตั้งแต่
 เปอร์เซนต์ไทล์ที่ 25 ลงมาและมีความสนใจที่จะรับการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ จำนวน
 8 คน โดยการสุ่มอย่างง่ายจากกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ศึกษาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนวิทยรุ่น
 ในข้อ 1.1.2

2. การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วย

2.1 แบบสอบถามคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนวิทยรุ่น

2.2 โปรแกรมการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนวิทยรุ่นโดยการให้คำปรึกษากลุ่ม

2.1 แบบสอบถามคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนวัยรุ่น ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นมีลำดับ ขั้นตอนดังนี้

ขั้นที่ 1 ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนวัยรุ่น

ขั้นที่ 2 สัมภาษณ์ความคิดเห็นเบื้องต้นของนักเรียน ครูผู้สอนและพ่อหรือแม่ของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 – 3 สรุปคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนวัยรุ่นที่ทั้ง 3 กลุ่มเห็นร่วมกันนำมาจัดลำดับเพื่อเป็นข้อมูลในการสนทนากลุ่ม

ขั้นที่ 3 สนทนากลุ่มเพื่อแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนวัยรุ่นโดยผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 9 คน ประกอบด้วย นายเพชรรัตน์ นิมพันธ์ รองผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอ่างทอง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอ่างทอง นายบุญวัชร เขียวระยับ รองหัวหน้าฝ่ายส่งเสริมการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอ่างทอง นายเสกสรรค์ อรรถยานันท์ หัวหน้าฝ่ายนิเทศก์การศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอ่างทอง นายสมปอง พึ่งเนตร หัวหน้าฝ่ายวัดผลประเมินผล สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอ่างทอง นายพิสุทธิ อัมพรพงษ์ ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดโพธิ์เอน นายถวัลย์ พุ่มสาขา อาจารย์ 2 ระดับ 7 ฝ่ายปกครองนักเรียนและครูประจำชั้นโรงเรียนสตรีอ่างทอง นางบังอร สอนมะม่วง อาจารย์ 3 ระดับ 8 ครูแนะแนวและครูผู้สอน โรงเรียนวิเศษไชยชาญ “ตันติวิทยานุกูล” นางละเอียด จันทร์ทอง ผู้ปกครองนักเรียนระดับชั้น ม.1 และนางกฤษณา เลียบเงิน ผู้ปกครองนักเรียนระดับชั้น ม.2 ได้คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนวัยรุ่น ดังนี้

1. คุณลักษณะด้านการเรียน ประกอบด้วย ความตั้งใจเรียน ความอดทนสาหะในการเรียน การบริหารเวลาในการเรียน ความรับผิดชอบด้านการเรียน และการใช้เทคโนโลยีต่าง ๆ ในการแสวงหาความรู้ด้านการเรียน

2. คุณลักษณะด้านส่วนตัว ประกอบด้วย ความเชื่อมั่นในตนเอง การตระหนักรู้รับรู้อารมณ์ของตนเอง การสร้างแรงจูงใจให้กับตนเอง และการบริหารจัดการอารมณ์ของตนเอง

3. คุณลักษณะด้านสังคมประกอบด้วย การมีมนุษยสัมพันธ์ ทักษะทางสังคม และการปรับตัวทางสังคม

4. คุณลักษณะด้านจริยธรรม ประกอบด้วย การมีวินัย ความซื่อสัตย์ ความเอื้อเฟื้อ ความกตัญญูกตเวที และการประหยัด

ขั้นที่ 4 เขียนนิยามศัพท์เฉพาะตามลักษณะที่แสดงออกถึงคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนวัยรุ่นเป็นในรูปของนิยามเชิงปฏิบัติการ ซึ่งสรุปจากนิยามและลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนวัยรุ่นที่ได้จากการศึกษาค้นคว้าจากเอกสารที่เกี่ยวข้องต่าง ๆ

ขั้นที่ 5 ดำเนินการเขียนแบบสอบถามคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนวัยรุ่นตามนิยามศัพท์เฉพาะ ซึ่งลักษณะของแบบสอบถามคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนวัยรุ่นที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเป็นแบบมาตราประเมินค่า (Rating Scale) ตามลักษณะการสร้างแบบวัด 5 ระดับคือจริงที่สุด ส่วนใหญ่จริง จริงพอประมาณ จริงเพียงเล็กน้อย ไม่จริงเลย โดยให้ผู้ตอบเลือกเพียงระดับใดระดับหนึ่ง

ขั้นที่ 6 นำแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นจำนวน 175 ข้อ ไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 5 คน (ภาคผนวก ก) ตรวจสอบคุณภาพเบื้องต้นด้านความเที่ยงตรงเชิงพินิจ (Face Validity) เพื่อคัดเลือกและปรับปรุงข้อความให้สอดคล้องกับนิยามศัพท์เฉพาะโดยพิจารณาจากค่า IOC (Item – Objective Congruence) ของข้อความแต่ละข้อ และคัดเลือกข้อความที่มีค่า IOC ตั้งแต่ 0.5 ขึ้นไป จำนวน 141 ข้อ ซึ่งมีค่า IOC ระหว่าง 0.6 - 1.0 และที่ผู้ทรงคุณวุฒิได้เสนอแนะให้ปรับปรุงข้อความบางข้อความ ผู้วิจัยได้ทำการปรับปรุงข้อความตามที่ผู้ทรงคุณวุฒิเสนอแนะ (ภาคผนวก ข)

ขั้นที่ 7 นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแล้วจำนวน 141 ข้อ ไปทดลองใช้ (try out) กับกลุ่มนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 – 3 ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างกลุ่มที่ 1 จำนวน 100 คน เพื่อวิเคราะห์ค่าอำนาจจำแนกรายข้อด้วยการแสดงค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของแบบสอบถามแต่ละข้อกับรวมทั้งฉบับ (Item – total correlation) ผู้วิจัยคัดเลือกข้อที่มีค่าอำนาจจำแนก (r) ตั้งแต่ .20 ขึ้นไป ได้ข้อคำถามรวมทั้งสิ้น 128 ข้อ ปรากฏผลคำนวณค่าอำนาจจำแนกทั้งฉบับอยู่ระหว่าง .20 - .69 (ภาคผนวก ค)

ขั้นที่ 8 นำแบบสอบถามจากขั้นที่ 7 ไปทดลองใช้ (try out) กับนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 - 3 ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างกลุ่มที่ 2 จำนวน 100 คน เพื่อตรวจสอบคุณภาพ โดยหาความเชื่อมั่นของแบบสอบถามโดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟา (- Coefficient) ของครอนบัค (Cronbach) มีค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา อยู่ระหว่าง .56 - .90 และค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาทั้งฉบับ เท่ากับ .94 (ภาคผนวก ง)

ขั้นที่ 9 นำแบบสอบถามคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนวัยรุ่นไปทดสอบกับกลุ่มตัวอย่างจำนวน 1,595 คน เพื่อหาค่าความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้างของแบบสอบถามและวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน

9.1 แบบสอบถามคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนวัยรุ่น จำนวน 128 ข้อ ประกอบด้วย

1. คุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านการเรียน

ความตั้งใจเรียน	จำนวน 7 ข้อ
ความอดทนในการเรียน	จำนวน 9 ข้อ
การบริหารเวลาในการเรียน	จำนวน 6 ข้อ
ความรับผิดชอบด้านการเรียน	จำนวน 7 ข้อ

- การใช้เทคโนโลยีต่าง ๆ เพื่อแสวงหาความรู้ด้านการเรียน จำนวน 6 ข้อ
2. คุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านส่วนตัว
- ความเชื่อมั่นในตนเอง จำนวน 8 ข้อ
 - การตระหนักรู้ รับผิดชอบต่อตนเอง จำนวน 8 ข้อ
 - การสร้างแรงจูงใจให้กับตนเอง จำนวน 8 ข้อ
 - การบริหารจัดการอารมณ์ของตนเอง จำนวน 7 ข้อ
3. คุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านสังคม
- การมีมนุษยสัมพันธ์ จำนวน 6 ข้อ
 - ทักษะทางสังคม จำนวน 8 ข้อ
 - การปรับตัวทางสังคม จำนวน 6 ข้อ
4. คุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านจริยธรรม
- การมีวินัย จำนวน 9 ข้อ
 - ความซื่อสัตย์ จำนวน 9 ข้อ
 - ความเอื้อเฟื้อ จำนวน 6 ข้อ
 - ความกตัญญูกตเวที จำนวน 9 ข้อ
 - การประหยัด จำนวน 9 ข้อ

9.2 ตัวอย่างแบบสอบถามคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนวัยรุ่น ซึ่งมีข้อ

คำถามของแบบสอบถามแต่ละด้านดังนี้

ตัวอย่างแบบสอบถามคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนวัยรุ่น

ข้อ	ข้อความ	จริงที่สุด (5)	ส่วนใหญ่ จริง (4)	จริงพอ ประมาณ (3)	จริงเพียง เล็กน้อย (2)	ไม่จริง เลย (1)
000	<u>คุณลักษณะด้านการเรียน</u> <u>ความตั้งใจเรียน</u> ข้าพเจ้าตั้งใจฟังครูขณะที่ครูสอน					
00	ข้าพเจ้าไม่คุยกับเพื่อนขณะที่ครูสอน					
00	<u>ความอดทนในการเรียน</u> ข้าพเจ้าพยายามทำรายงานที่ครูสั่ง ทุกครั้ง					
00	เมื่อทำการบ้านไม่ได้ ข้าพเจ้าจะขอ ความช่วยเหลือจากครู					

ข้อ	ข้อความ	จริงที่สุด (5)	ส่วนใหญ่ จริง (4)	จริงพอ ประมาณ (3)	จริงเพียง เล็กน้อย (2)	ไม่จริง เลย (1)
0	<u>การบริหารเวลาในการเรียน</u> ข้าพเจ้าสามารถแบ่งเวลาในการเรียน หรือทำกิจกรรมต่าง ๆ ในแต่ละวันได้ ทันเวลาที่กำหนด					
00	ข้าพเจ้าจะจัดตารางอ่านหนังสือในแต่ละวันและสามารถทำได้ตามเวลานั้น					
0	<u>ความรับผิดชอบด้านการเรียน</u> ข้าพเจ้าพยายามทำการบ้านให้เสร็จ ก่อนจะไปเล่น					
00	ข้าพเจ้าจะรีบ ๆ ทำการบ้านให้เสร็จ เพื่อส่งครูโดยไม่ได้ตรวจทานให้ ละเอียดเพราะเสียเวลา					
0	<u>การใช้เทคโนโลยีต่าง ๆ ในการ แสวงหาความรู้ด้านการเรียน</u> ข้าพเจ้าพยายามค้นคว้าหาความรู้ ใหม่ ๆ จากคอมพิวเตอร์					
00	ข้าพเจ้าหาความรู้เพิ่มเติมจากรายการ โทรทัศน์					
0	<u>คุณลักษณะด้านส่วนตัว</u> <u>ความเชื่อมั่นในตนเอง</u> เวลาครูสอนข้าพเจ้าไม่กล้าแสดง ความคิดเห็น เพราะไม่มั่นใจใน คำตอบที่จะตอบครู					
00	ข้าพเจ้าชอบทำอะไรตามใจชอบโดย ไม่คิดว่าสิ่งนั้นจะถูกหรือผิด					
0	<u>การตระหนักรู้ รับรู้อารมณ์ของตนเอง</u> ข้าพเจ้ารู้สึกพอใจใจของข้าพเจ้าว่าอุ่น					
00	ข้าพเจ้าไม่รู้จะทำอย่างไรจึงจะมี ความสุข					

ข้อ	ข้อความ	จริงที่สุด (5)	ส่วนใหญ่ จริง (4)	จริงพอ ประมาณ (3)	จริงเพียง เล็กน้อย (2)	ไม่จริง เลย (1)
0	<u>การสร้างแรงจูงใจให้แก่ตนเอง</u> ข้าพเจ้าหวังว่าทุกสิ่งทุกอย่างที่					
00	ข้าพเจ้าทำจะต้องดีที่สุด					
0	<u>ข้าพเจ้ารู้สึกภูมิใจในความสามารถ</u> ของตนเอง					
00	<u>การบริหารจัดการอารมณ์ของตนเอง</u> เวลาโกรธข้าพเจ้าไม่รู้จักยับยั้งความ					
0	โกรธนั้นได้อย่างไร					
00	ข้าพเจ้ามักจะควบคุมอารมณ์ของ					
0	ตนเองไม่ค่อยได้					
00	<u>คุณลักษณะด้านสังคม</u> <u>การมีมนุษยสัมพันธ์</u>					
0	เมื่อพบคนที่ข้าพเจ้ารู้จัก ข้าพเจ้าจะ					
00	ยิ้มให้					
0	เวลาเจอเพื่อนที่ข้าพเจ้ายังไม่ค่อย					
00	สนิทสนมนัก ข้าพเจ้าก็สามารถพูดคุย					
0	กับเขาได้					
00	<u>ทักษะทางสังคม</u> ข้าพเจ้าสามารถแลกเปลี่ยนความ					
0	คิดเห็นกับคนอื่นที่ไม่ค่อยสนิทสนมได้					
00	ข้าพเจ้าสามารถอธิบายเนื้อหาใน					
0	บทเรียนที่ข้าพเจ้ารู้ให้เพื่อนเข้าใจได้					
00	<u>การปรับตัวทางสังคม</u> พอจะเริ่มต้นทำกิจกรรมร่วมกับ					
0	เพื่อน ๆ ข้าพเจ้าก็รู้สึกยุ่งยากลำบาก					
00	ข้าพเจ้ารู้สึกอึดอัดใจที่ต้องทำงาน					
0	ร่วมกับเพื่อน ๆ หลาย ๆ คน					

ข้อ	ข้อความ	จริงที่สุด (5)	ส่วนใหญ่ จริง (4)	จริงพอ ประมาณ (3)	จริงเพียง เล็กน้อย (2)	ไม่จริง เลย (1)
	<u>คุณลักษณะด้านจริยธรรม</u>					
	<u>การมีวินัย</u>					
0	ข้าพเจ้าแต่งกายให้ถูกต้องตามระเบียบของโรงเรียนไม่ต้องรอให้ครูเตือน					
00	ข้าพเจ้าเคยเดินลัดสนามเพราะช่วยย่นระยะทางแม้ว่าโรงเรียนจะมีกฎห้ามเดินลัดสนาม					
	<u>ความซื่อสัตย์</u>					
0	บางครั้งข้าพเจ้าก็พูดปดเพราะทำให้ข้าพเจ้าสามารถเอาตัวรอดได้					
00	ข้าพเจ้าเคยขอยืมเงินเพื่อนและสัญญากับเพื่อนว่าจะใช้คืนแต่ข้าพเจ้าก็ทำเป็นลืม					
	<u>ความเอื้อเฟื้อ</u>					
0	เมื่อเพื่อนบางคนไม่มีอาหารกลางวันข้าพเจ้าจะแบ่งอาหารของข้าพเจ้าให้เพื่อนคนนั้น					
00	ถ้าข้าพเจ้าเห็นครูถืออุปกรณ์การสอนมากมาย ข้าพเจ้าจะเข้าไปช่วยถือ					
	<u>ความกตัญญูกตเวที</u>					
0	ข้าพเจ้าไม่เคยใช้คำพูดลบหลู่ดูหมิ่นบิดา มารดาหรือครูอาจารย์					
00	ข้าพเจ้าคิดที่จะตอบแทนผู้มีพระคุณเสมอ					
	<u>การประหยัด</u>					
0	ข้าพเจ้าจะซื้อสิ่งที่อยากได้จริง ๆ เท่านั้น					
00	ข้าพเจ้าจะซื้อหนังสือและอุปกรณ์การเรียนเท่าที่จำเป็นเท่านั้น					

เกณฑ์การให้คะแนน

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดเกณฑ์ในการให้คะแนนข้อความทางบวกและข้อความทางลบ ดังนี้

1. ข้อความที่มีความหมายทางบวก ได้คะแนนดังนี้

จริงที่สุด	ให้	5	คะแนน
ส่วนใหญ่จริง	ให้	4	คะแนน
จริงพอสมควร	ให้	3	คะแนน
จริงเพียงเล็กน้อย	ให้	2	คะแนน
ไม่จริงเลย	ให้	1	คะแนน
2. ข้อความที่มีความหมายทางลบ ให้คะแนนดังนี้

จริงที่สุด	ให้	1	คะแนน
ส่วนใหญ่จริง	ให้	2	คะแนน
จริงพอสมควร	ให้	3	คะแนน
จริงเพียงเล็กน้อย	ให้	4	คะแนน
ไม่จริงเลย	ให้	5	คะแนน

เกณฑ์การแปลความหมาย

การแปลความหมายค่าเฉลี่ยของคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนวัยรุ่นได้พิจารณาตามเกณฑ์ของบุญชม ศรีสะอาด (2535 : 100) ดังนี้

คะแนน	แปลผล
4.51 - 5.00	มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนวัยรุ่นอยู่ในระดับมากที่สุด
3.51 - 4.50	มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนวัยรุ่นอยู่ในระดับมาก
2.51 - 3.50	มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนวัยรุ่นอยู่ในระดับปานกลาง
1.51 - 2.50	มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนวัยรุ่นอยู่ในระดับน้อย
1.00 - 1.50	มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนวัยรุ่นอยู่ในระดับน้อยที่สุด

2.2 โปรแกรมการพัฒนาคูณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนวัยรุ่นโดยการให้คำปรึกษากลุ่ม

โปรแกรมการพัฒนาคูณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนวัยรุ่นโดยการให้คำปรึกษากลุ่มมีลำดับขั้นดังนี้

- 2.2.1 นำองค์ประกอบที่ได้จากการศึกษาวิจัยมาสร้างกรอบแนวคิดในการสร้างโปรแกรมการพัฒนาคูณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนวัยรุ่น โดยการให้คำปรึกษากลุ่ม
- 2.2.2 ศึกษาเอกสารและงานวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาคูณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนวัยรุ่น ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี เป้าหมาย เทคนิคของการให้คำปรึกษากลุ่มตามทฤษฎีต่าง ๆ

2.2.3 ดำเนินการจัดทำโปรแกรมการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียน
วัยรุ่น โดยการให้คำปรึกษากลุ่ม มีดังนี้

1. เป็นโปรแกรมที่มุ่งนำไปใช้ เพื่อพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียน
วัยรุ่น
2. เป็นโปรแกรมที่ดำเนินการให้คำปรึกษากลุ่มจำนวน 15 ครั้ง และดำเนินการ
ครั้งละ 45 – 60 นาที

รายละเอียดของโปรแกรมการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียน
วัยรุ่นโดยการให้คำปรึกษากลุ่ม (ภาคผนวก ข)

2.2.4 ตรวจสอบความเที่ยงตรงตามเนื้อหา (Content Validity) ของโปรแกรมการ
พัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนวัยรุ่นโดยการให้คำปรึกษากลุ่มโดยนำโปรแกรมกลุ่ม
ไปให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 คนตรวจสอบความถูกต้องของเนื้อหา ความถูกต้องของการใช้ภาษาใน
โปรแกรมการให้คำปรึกษา รวมทั้งให้ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงแก้ไข แล้วผู้วิจัยนำผลการ
ตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญมาปรับปรุงแก้ไขโปรแกรมการให้คำปรึกษา (ภาคผนวก จ)

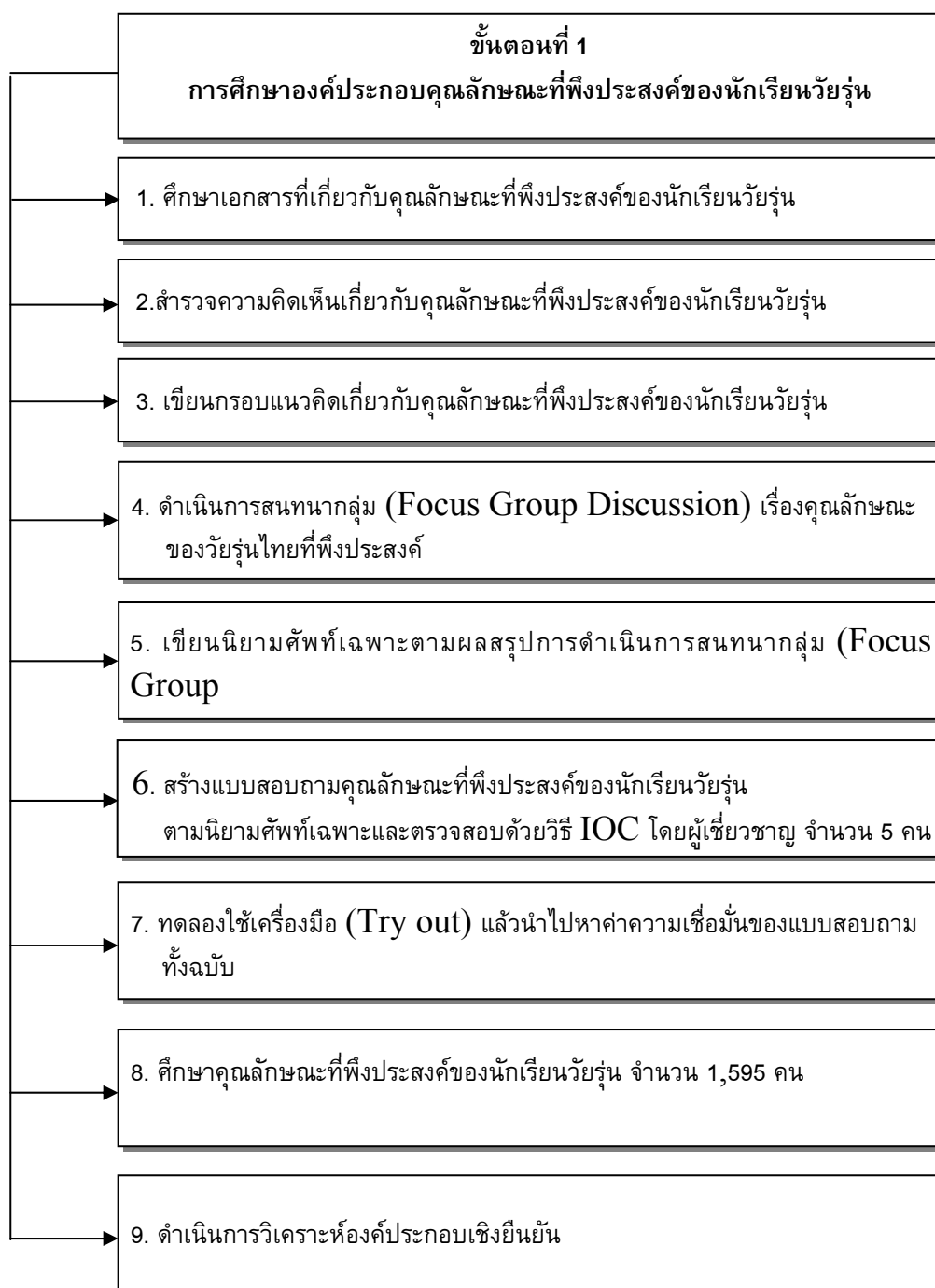
2.2.5 นำโปรแกรมการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนวัยรุ่นโดยการให้
คำปรึกษากลุ่มที่ได้รับการปรับปรุงแก้ไขแล้ว ไปทดลองใช้กับนักเรียนที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง
เพื่อหาข้อบกพร่องที่เกิดขึ้นระหว่างการทดลอง และ ปรับแก้ไขโปรแกรมก่อนนำไปใช้จริง โดยเริ่ม
ดำเนินการทดลองใช้โปรแกรมในเดือนมกราคม 2548

2.2.6 จัดทำตารางและรายละเอียดของโปรแกรมการพัฒนาคุณลักษณะที่พึง
ประสงค์ของนักเรียนวัยรุ่นโดยการให้คำปรึกษากลุ่ม เพื่อนำไปใช้ในการดำเนินการพัฒนา
คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนวัยรุ่น (ภาคผนวก ข)

3. ขั้นตอนในการดำเนินการวิจัย

การดำเนินงานตามขั้นตอน การศึกษาและพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนวัยรุ่น
มี 2 ขั้นตอนดังนี้ คือ 1) การศึกษาองค์ประกอบคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนวัยรุ่น และ
2) การพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนวัยรุ่น โดยวิธีการให้คำปรึกษากลุ่ม ดังแสดง
ในภาพประกอบ 4 และ 5

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาองค์ประกอบคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนวัยรุ่น

ภาพประกอบ 4 ขั้นตอนการศึกษาองค์ประกอบคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนวัยรุ่น

จากภาพประกอบที่ 4 การศึกษาองค์ประกอบคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนวัยรุ่น มีขั้นตอนและรายละเอียด ดังนี้

1. ผู้วิจัยศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนวัยรุ่น
 2. ผู้วิจัยสำรวจความคิดเห็นเบื้องต้นเกี่ยวกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนวัยรุ่น
 3. ผู้วิจัยเขียนกรอบแนวคิดเกี่ยวกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนวัยรุ่น
 4. ผู้วิจัยดำเนินการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) เรื่องคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนวัยรุ่น
 5. ผู้วิจัยเขียนนิยามศัพท์เฉพาะตามผลสรุปการดำเนินการสนทนากลุ่ม
 6. ผู้วิจัยดำเนินการสร้างแบบสอบถามคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนวัยรุ่นตามนิยามศัพท์เฉพาะทั้งหมด 4 ด้าน รวมทั้งสิ้น 175 ข้อ และดำเนินการตรวจสอบคุณภาพของแบบสอบถามโดยนำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นไปให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน ได้แก่ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วชิรญา บัวศรี รองศาสตราจารย์สมร ทองดี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นันทนา วงษ์อินทร์ ดร.รังสรรค์ มณีเล็กและ ดร.ชวลิต โพธิ์นคร ตรวจสอบคุณภาพเบื้องต้นด้านความเที่ยงตรงเชิงพินิจ (Face Validity) เพื่อคัดเลือกและปรับปรุงข้อความให้สอดคล้องกับนิยามที่กำหนดไว้ โดยข้อความทั้งหมดต้องมีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) เท่ากับหรือมากกว่า .50 ขึ้นไป ได้ข้อคำถามที่มีค่าดัชนีความสอดคล้องอยู่ระหว่าง 0.6 – 1.0 จำนวน 141 ข้อ
 7. ผู้วิจัยนำแบบสอบถาม จำนวน 141 ข้อ ที่ได้รับการตรวจจากผู้เชี่ยวชาญไปทดลองใช้เครื่องมือ (try out) กับกลุ่มนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 – 3 ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างกลุ่มที่ 1 จำนวน 100 คน นำมาหาค่าอำนาจจำแนกรายข้อ โดยวิเคราะห์ค่าสหสัมพันธ์ระหว่างรายข้อกับคะแนนรวม (Item – total Correlation) แล้วคัดเลือกข้อที่มีค่าระหว่าง .20 - .69 ได้ จำนวน 128 ข้อ หลังจากนั้นนำแบบสอบถามคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนวัยรุ่น จำนวน 128 ข้อ มาหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟา (- Coefficient) ของครอนบัค (Cronbach) ได้ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ .94
 8. ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากข้อ 8 มาดำเนินการวิเคราะห์หาองค์ประกอบเชิงยืนยัน โดยการวิเคราะห์โมเดลลิกเรล (LISREL)
 9. ผู้วิจัยทำการศึกษาคูณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนวัยรุ่นที่เป็นนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 – 3 จำนวน 1,595 คน
- ในการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันของแบบสอบถามคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนวัยรุ่น ผู้วิจัยกำหนดสัญลักษณ์และอักษรย่อที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

**	แทน ค่าสถิติทดสอบที่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01
SE _m	แทน ความคลาดเคลื่อนมาตรฐานในการวัด (Standard Error of measurement)
t	แทน ค่าสถิติทดสอบ t
²	แทน ค่าสถิติไคสแควร์
P	แทน ค่าความน่าจะเป็นในการทดสอบสมมติฐาน
GFI	แทน ดัชนีวัดระดับความสอดคล้อง
AGFI	แทน ดัชนีวัดระดับความสอดคล้องที่ปรับแก้แล้ว
CFI	แทน ดัชนีความสอดคล้องเปรียบเทียบ
RMR	แทน ดัชนีรากของกำลังสองเฉลี่ยของเศษ
RMSEA	แทน ดัชนีรากที่สองของความคลาดเคลื่อนในการประมาณค่า

การวิเคราะห์ข้อมูลในขั้นตอนนี้เป็นวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนวัยรุ่น ทั้ง 4 องค์ประกอบ ซึ่งเป็นค่าสถิติพื้นฐานสำหรับการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน ดังแสดงผลการวิเคราะห์ในตาราง 5

ตาราง 5 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนวัยรุ่น

องค์ประกอบ	องค์ประกอบที่			
	1	2	3	4
1. ด้านการเรียนรู้	-	0.59**	0.68**	0.69**
2. ด้านส่วนตัว	-	-	0.55**	0.57**
3. ด้านสังคม	-	-	-	0.62**
4. ด้านจริยธรรม	-	-	-	1.00

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามตาราง 5 พบว่าค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบทั้ง 4 ด้าน มีความสัมพันธ์กันทางบวก โดยค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบที่มีค่าสูงสุด คือ ความสัมพันธ์ระหว่างด้านการเรียนรู้ กับ ด้านจริยธรรม มีค่าเท่ากับ 0.69 และรองลงมาคือความสัมพันธ์ระหว่างด้านการเรียนรู้ และด้านสังคม มีค่าเท่ากับ 0.68

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามตาราง 5 ผู้วิจัยได้นำเสนอเป็นเส้นกราฟแสดงความสัมพันธ์ระหว่างค่าความคลาดเคลื่อนกับค่าควอนไทล์ปกติ (Q – Plot of Standardized Residuals)

ซึ่งจุดใน Q – Plot นี้เป็นจุดที่ตัดกันระหว่างความคลาดเคลื่อนมาตรฐานกับค่าควอนไทล์ปกติโดยมีเส้นทะแยงมุมแสดงให้เห็นถึงความลาดเอียงที่มีค่าเท่ากับ 1 ผลปรากฏในภาพประกอบ 5

ภาพประกอบ 5 กราฟคิวพล็อต (Q-Plot) แสดงความสัมพันธ์ระหว่างค่าความคลาดเคลื่อน

กับค่าควอนไทล์ปกติ

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามภาพประกอบ 5 พบว่าเส้นกราฟที่ลากผ่าน x และ $*$ นั้น มีความลาดเอียงมากกว่า 1 กล่าวคือ เส้นกราฟมีความชันมากกว่าเส้นทแยงมุมอันเป็นเกณฑ์เปรียบเทียบแสดงว่า โมเดลโครงสร้างของผู้วิจัยก่อให้เกิดความคลาดเคลื่อนไม่มากนัก ซึ่งสามารถสรุปได้ว่า โมเดลโครงสร้างมีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์

การวิเคราะห์ข้อมูลในขั้นตอนนี้ เป็นการยืนยันองค์ประกอบจำนวน 4 องค์ประกอบ ด้วยการนำคะแนนรายด้านย่อยของข้อคำถามเกี่ยวกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ของนักเรียนวัยรุ่นมาวิเคราะห์ เพื่อแสดงความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้าง โดยใช้การวิเคราะห์ องค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับแรกด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป ผลการวัดความกลมกลืนของโมเดลกับ ข้อมูลเชิงประจักษ์และผลการวัดความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้างดังแสดงผลการวิเคราะห์ในตาราง 6

ตาราง 6 ค่าสถิติที่ได้จากการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับแรกด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป

องค์ประกอบ	น้ำหนัก องค์ประกอบ	SE _m	t
คุณลักษณะด้านการเรียน			
ความตั้งใจเรียน	.80	.01	33.43**
ความอดสาหะในการเรียน	.79	.14	28.10**
การบริหารเวลาในการเรียน	.73	.11	29.54**
ความรับผิดชอบด้านการเรียน	.82	.12	29.73**
การใช้เทคโนโลยีในการแสวงหาความรู้	.67	.11	26.24**
คุณลักษณะด้านส่วนตัว			
ความเชื่อมั่นในตนเอง	.48	.12	14.47**
การตระหนักรู้ รับผิดชอบต่อตนเอง	.37	.09	14.05**
การสร้างแรงจูงใจให้ตนเอง	.87	.17	26.88**
การบริหารอารมณ์ของตนเอง	.21	.13	6.28**
คุณลักษณะด้านสังคม			
การมีมนุษยสัมพันธ์	.50	.10	14.32**
ทักษะทางสังคม	.54	.19	15.55**
การปรับตัวทางสังคม	.64	.14	16.48**
คุณลักษณะด้านจริยธรรม			
ความมีวินัย	.77	.66	7.80**
ความซื่อสัตย์	.55	.13	20.99**
ความเอื้อเฟื้อ	.75	.10	31.30**
ความกตัญญูกตเวที	.79	.15	32.66**
การประหยัด	.77	.16	30.02**
Chi-Square (χ^2) = 18.43 df = 20 P = 0.55			
GFI = .99 AGFI = .98 RMR = 0.006			
CFI = 1.00 RMSEA = 0.00			

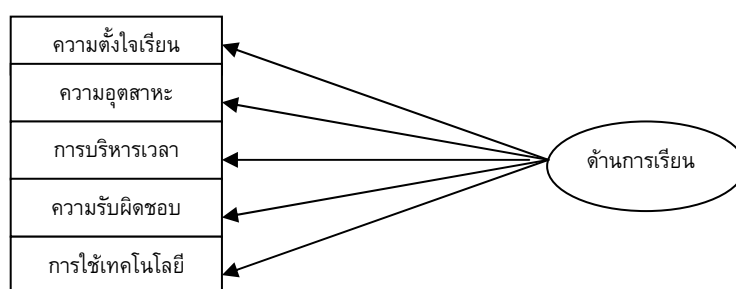
**มีนัยสำคัญที่ระดับ .01

ผลจากการวิเคราะห์ข้อมูลตามตาราง 6 พบว่า ค่า χ^2 มีค่าเท่ากับ 18.43 ค่า P มีค่าเท่ากับ 0.55 ซึ่งมีค่ามากกว่าค่าความกลมกลืนขั้นต่ำ (The minimum value of the fit function) อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ แสดงว่า โมเดลและข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยภาพรวมมีความกลมกลืนกัน (Joreskog and Sorbom. 1999 : 23-28) และเมื่อพิจารณาจากค่าดัชนีการวัดความกลมกลืนอื่น ๆ ก็ให้ผลสอดคล้องกันคือ ดัชนีความสอดคล้องกัน (GFI) มีค่าเท่ากับ 0.99 ดัชนีวัดระดับ

ความสอดคล้องที่ปรับแก้แล้ว (AGFI) มีค่าเท่ากับ 0.98 ดัชนีความสอดคล้องเปรียบเทียบ (CFI) มีค่าเท่ากับ 1.00 ซึ่งมีค่าสูงมากใกล้ 1.0 และดัชนีรากของกำลังสองเฉลี่ยของเศษ (RMR) มีค่าเท่ากับ 0.006 ดัชนีรากที่สองของความคลาดเคลื่อนในการประมาณค่า (RMSEA) มีค่าเท่ากับ 0.00 ซึ่งมีค่าต่ำมากใกล้ศูนย์ จากค่าดัชนีดังกล่าว แสดงว่าโมเดลการวิเคราะห์หองค์ประกอบเชิงยืนยันของคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนวัยรุ่น ในด้านย่อย ได้แก่ ด้านความตั้งใจเรียน ด้านความอุตสาหะในการเรียน ด้านการบริหารเวลาในการเรียน ด้านความรับผิดชอบด้านการเรียน ด้านการใช้เทคโนโลยีต่าง ๆ ในการแสวงหาความรู้ ด้านการเรียน ด้านความเชื่อมั่นในตนเอง ด้านการตระหนักรู้ ด้านการสร้างแรงจูงใจให้ตนเอง ด้านการบริหารจัดการอารมณ์ของตนเอง ด้านการมีมนุษยสัมพันธ์ ด้านทักษะทางสังคม ด้านการปรับตัวทางสังคม ด้านความมีวินัย ด้านความซื่อสัตย์ ด้านความเอื้อเฟื้อ ด้านความกตัญญูกตเวที ด้านการประหยัด มีค่าสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์สามารถวัดองค์ประกอบของคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของวัยรุ่นไทยที่พึงประสงค์ได้ 4 องค์ประกอบ

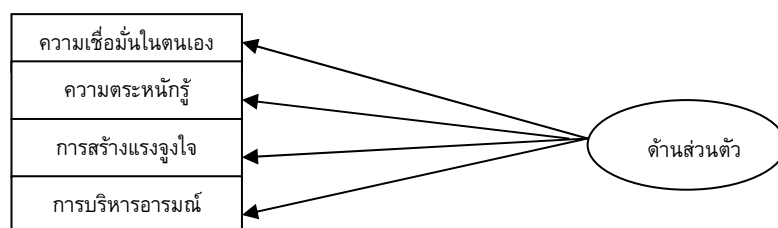
เมื่อพิจารณาน้ำหนักองค์ประกอบ มาตรฐานของข้อคำถามรายด้านของคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนวัยรุ่น ของแต่ละรายข้อคำถามที่วัดองค์ประกอบในแต่ละด้าน มีค่าเป็นบวกและมีค่าตั้งแต่ 0.21 ถึง 0.87 มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทุกค่า ค่าน้ำหนักองค์ประกอบ มาตรฐานของข้อคำถามเป็นค่าที่แสดงหลักฐานความเที่ยงตรงของข้อคำถามที่วัดคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนวัยรุ่นในแต่ละองค์ประกอบได้ ตามกรอบความคิดเชิงทฤษฎีที่ผู้วิจัยกำหนดไว้

เพื่อให้เห็นเด่นชัด ผู้วิจัยจึงนำเสนอโมเดลวิเคราะห์หองค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับแรกของคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนวัยรุ่น ดังแสดงในภาพประกอบ 6 ถึงภาพประกอบ 9

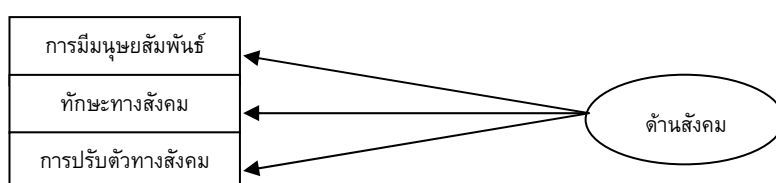

ภาพประกอบ 6 โมเดลการวิเคราะห์หองค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับแรกของโมเดลคุณลักษณะ

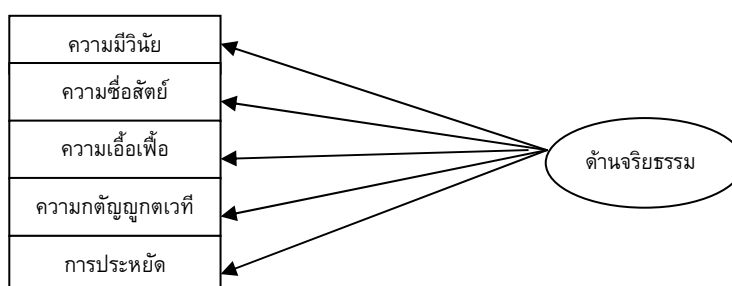
ที่พึงประสงค์ของนักเรียนวัยรุ่นด้านการเรียน

ภาพประกอบ 7 โมเดลการวิเคราะห์หึ่งค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับแรกของโมเดลคุณลักษณะ
คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนวัยรุ่นด้านส่วนตัว

ภาพประกอบ 8 โมเดลการวิเคราะห์หึ่งค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับแรกของโมเดลคุณลักษณะ
ที่พึงประสงค์ของนักเรียนวัยรุ่นด้านสังคม

ภาพประกอบ 9 โมเดลการวิเคราะห์หึ่งค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับแรกของโมเดลคุณลักษณะ
ที่พึงประสงค์ของนักเรียนวัยรุ่นด้านจริยธรรม

การวิเคราะห์ข้อมูลในขั้นตอนนี้ เป็นการยืนยันองค์ประกอบของ คุณลักษณะ
ที่พึงประสงค์ของนักเรียนวัยรุ่นด้วยการนำคะแนนรายองค์ประกอบ จำนวน 4 องค์ประกอบ

มาวิเคราะห์เพื่อแสดงความเที่ยงตรงตามโครงสร้าง โดยใช้การวิเคราะห์องค์ประกอบ เชิงยืนยันอันดับสองด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป ดังแสดงผลการวิเคราะห์ ในตาราง 7

ตาราง 7 ค่าสถิติที่ได้จากการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับสองด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป

องค์ประกอบคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนวัยรุ่น				น้ำหนัก	SE _m	t
				องค์ประกอบ		
1. ด้านการเรียนรู้				0.85	.02	40.12**
2. ด้านส่วนตัว				0.70	.02	30.23**
3. ด้านสังคม				0.78	.02	35.54**
4. ด้านจริยธรรม				0.80	.02	36.76**
Chi-Square (χ^2)	=	4.32	df = 2	P	=	0.11
GFI	=	0.99	AGFI = 0.99	RMR	=	0.006
CFI	=	0.99	RMSEA = 0.027			

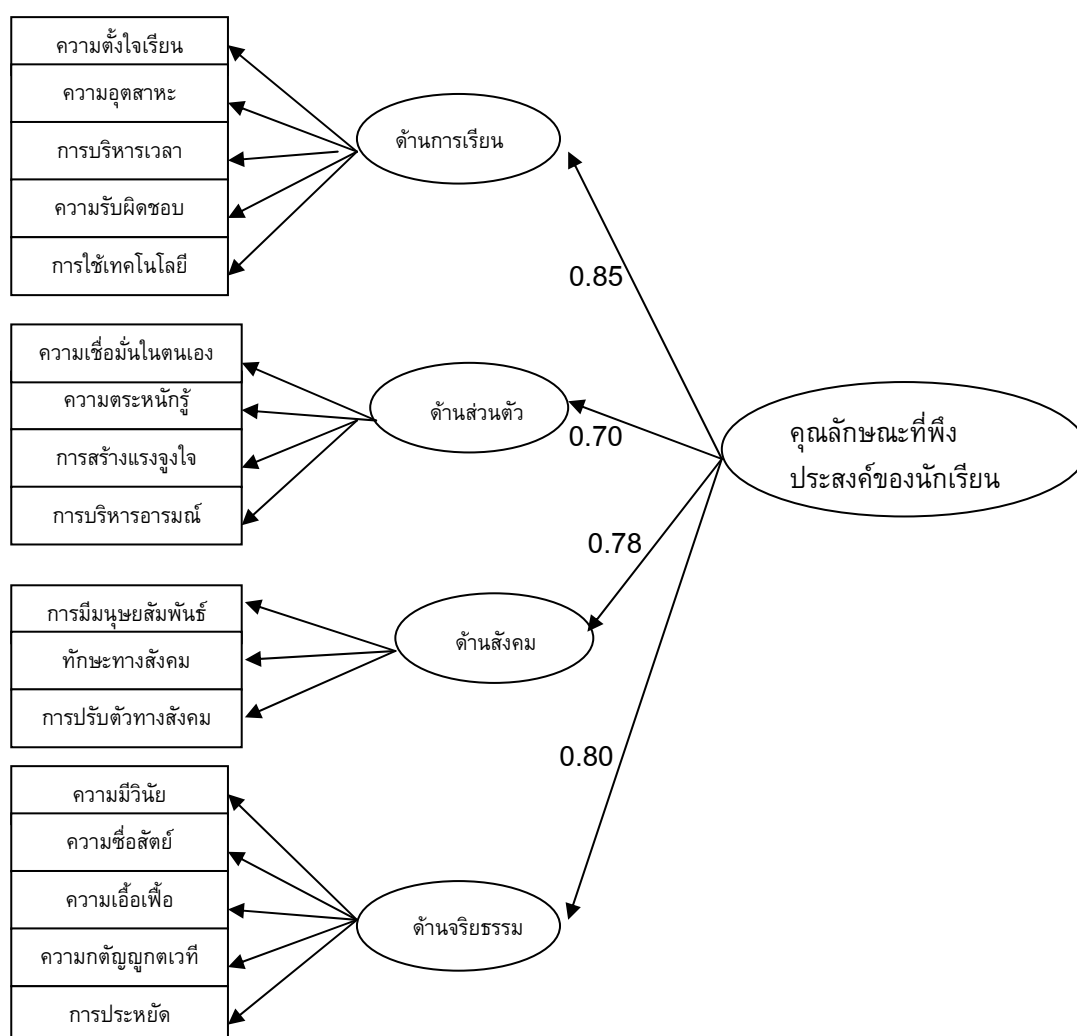
**มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามตาราง 7 พบว่า ค่า χ^2 มีค่าเท่ากับ 4.32 ค่า P มีค่าเท่ากับ 0.11 ซึ่งมีค่ามากกว่าค่าความกลมกลืนขั้นต่ำ (The minimum value of the fit function) อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ แสดงว่าโมเดลและข้อมูลเชิงประจักษ์โดยภาพรวมมีความกลมกลืนกัน (Joreskog and Sorbom. 1999 : 23-28) และเมื่อพิจารณาจากค่าดัชนีการวัดความกลมกลืนอื่น ๆ ก็ให้ผลสอดคล้องกันคือ ดัชนีความสอดคล้อง (GFI) มีค่าเท่ากับ 0.99 ดัชนีวัดระดับความสอดคล้องที่ปรับแก้แล้ว (AGFI) มีค่าเท่ากับ 0.99 ดัชนีความสอดคล้องเปรียบเทียบ (CFI) มีค่าเท่ากับ 0.99 และดัชนีรากของกำลังสองเฉลี่ยของเศษ (RMR) มีค่าเท่ากับ 0.006 ดัชนีรากที่สองของความคลาดเคลื่อนในการประมาณค่า (RMSEA) มีค่าเท่ากับ 0.027 ซึ่งมีค่าต่ำมากใกล้เคียงจากค่าดัชนีดังกล่าว แสดงว่าโมเดลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันของคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนวัยรุ่น 4 องค์ประกอบ ได้แก่ ด้านการเรียนรู้ ด้านส่วนตัว ด้านสังคม และ ด้านจริยธรรม มีค่า สอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ สามารถวัดองค์ประกอบของคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนวัยรุ่นได้

เมื่อพิจารณาน้ำหนักองค์ประกอบ มาตรฐานของข้อคำถามคุณลักษณะที่พึงประสงค์แต่ละด้าน มีค่าเป็นบวกและมีค่าตั้งแต่ 0.70 ถึง 0.85 มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทุกค่า น้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐานในแต่ละด้าน เป็นค่าที่แสดงหลักฐานความเที่ยงตรงของข้อ

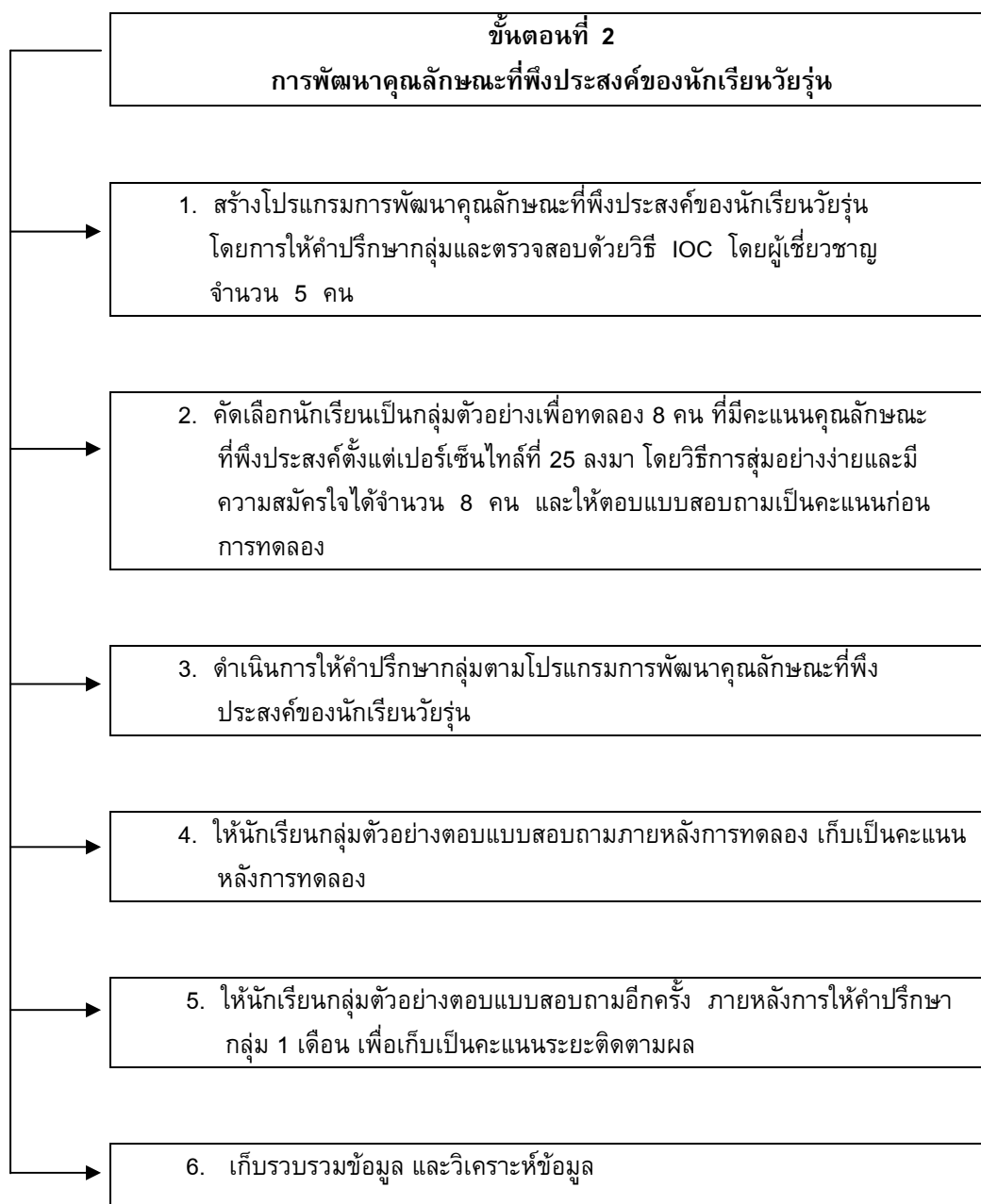
คำถามในแต่ละด้านที่วัดคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนวัยรุ่นได้ ตามกรอบความคิดเชิงทฤษฎีที่ผู้วิจัยกำหนดไว้ โดยในแต่ละด้านมีน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐาน ที่แสดงหลักฐานความเที่ยงตรงของการวัดองค์ประกอบ

เพื่อให้เห็นเด่นชัด ผู้วิจัยจึงนำเสนอโมเดลวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับสองของคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนวัยรุ่น ดังแสดงในภาพประกอบ 10

ภาพประกอบ 10 โมเดลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับที่สองของคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนวัยรุ่น

ขั้นตอนที่ 2 การพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนวัยรุ่น โดยการให้
คำปรึกษากลุ่ม

ภาพประกอบ 11 ขั้นตอนการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนวัยรุ่น

จากภาพประกอบ 11 ขั้นตอนการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนวัยรุ่น มีขั้นตอน ดังนี้

1. สร้างโปรแกรมการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนวัยรุ่น ให้สอดคล้องกับองค์ประกอบและครอบคลุมนิยามศัพท์เฉพาะ มีขั้นตอนดังนี้

1.1 ศึกษาเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนวัยรุ่น และทฤษฎีการให้คำปรึกษากลุ่ม

1.2 สร้างโปรแกรมการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนวัยรุ่น โดยเลือกทฤษฎีและเทคนิคให้สอดคล้องกันแต่ละองค์ประกอบที่ต้องการพัฒนา

1.3 นำโปรแกรมการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนวัยรุ่นที่สร้างขึ้นไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิ 5 คน เพื่อตรวจสอบความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ในการศึกษาวิจัย โดยโปรแกรมการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนวัยรุ่นมีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) เท่ากับหรือมากกว่า .50 ขึ้นไป ได้ค่า IOC มีค่าระหว่าง .60 – 1.00

1.4 นำโปรแกรมการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนวัยรุ่นที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลองใช้ (try out) กับนักเรียนที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจำนวน 6 คน เพื่อหาประสิทธิภาพของโปรแกรมและปรับปรุงแก้ไขให้เหมาะสมกับเนื้อหา วิธีการระยะเวลาที่ใช้ในการทดลองก่อนนำไปใช้ในการวิจัยต่อไป

2. คัดเลือกนักเรียนช่วงชั้นที่ 1 – 3 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 – 3 ที่มีคะแนนคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตั้งแต่เปอร์เซ็นต์ไทล์ที่ 25 ลงมาจากจำนวน 392 คน แล้วทำการสุ่มอย่างง่ายและมีความสนใจในการเข้าร่วมโปรแกรมการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนวัยรุ่นโดยการให้คำปรึกษากลุ่มได้จำนวน 8 คน

3. ดำเนินการให้คำปรึกษากลุ่มตามโปรแกรมการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนวัยรุ่นกับกลุ่มตัวอย่างจำนวน 15 ครั้ง โดยดำเนินการทดลองครั้งละ 45 – 60 นาที

4. หลังจากสิ้นสุดการทดลอง ให้นักเรียนกลุ่มตัวอย่างตอบแบบสอบถามคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนวัยรุ่น เก็บคะแนนที่ได้เป็นคะแนนหลังการทดลอง

5. ให้นักเรียนกลุ่มตัวอย่างตอบแบบสอบถามอีกครั้ง ภายหลังจากให้คำปรึกษากลุ่มไปแล้ว 1 เดือน เก็บเป็นคะแนนระยะติดตามผล

6. นำคะแนนคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนวัยรุ่น ของกลุ่มตัวอย่างก่อนการทดลอง หลังการทดลอง และระยะติดตามผลภายหลังจากให้คำปรึกษา 1 เดือน มาวิเคราะห์ทางสถิติ

การพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนวัยรุ่น

ผู้วิจัยใช้โปรแกรมการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนวัยรุ่นโดยการให้คำปรึกษากลุ่มที่ผู้วิจัยได้พัฒนาขึ้น ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

1. แบบแผนการทดลอง

การทดลองครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้แบบแผนการทดลองแบบมีการทดสอบก่อนและหลังการทดลอง (One - Group Pretest – Posttest Design) (เพ็ญแข แสงแก้ว. 2541 : 41) ดังแสดงในตาราง 8

ตาราง 8 แบบแผนการทดลองแบบมีการทดสอบก่อนและหลังการทดลอง (One - Group Pretest – Posttest Design)

ทดสอบก่อน	ทดลอง	ทดสอบหลัง
O ₁	X	O ₂

ความหมายของสัญลักษณ์

O ₁	แทน	การทดสอบก่อนการทดลอง
X	แทน	การให้คำปรึกษากลุ่มแก่นักเรียนเพื่อพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนวัยรุ่น
O ₂	แทน	การทดสอบหลังการทดลอง

2. วิธีดำเนินการทดลอง

ผู้วิจัยดำเนินการทดลองโดยใช้โปรแกรมการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนวัยรุ่นโดยการให้คำปรึกษากลุ่มเพื่อพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนวัยรุ่น ห้องประชุมสถานพื้น สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอ่างทอง ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. ก่อนทดลอง

ผู้วิจัยทำการวัดและประเมินเด็กช่วงชั้นที่ 3 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างก่อนการทดลองพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนวัยรุ่น ด้วยแบบสอบถามคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนวัยรุ่นแล้วผู้วิจัยได้นำผลบันทึกไว้เป็นคะแนนการทดสอบก่อนทดลอง

2. ระยะทดลอง

ผู้วิจัยเป็นผู้ดำเนินการให้คำปรึกษากลุ่มกับกลุ่มตัวอย่างจำนวน 8 คน โดยใช้โปรแกรมการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนวัยรุ่น ที่ผู้วิจัยได้พัฒนาขึ้น เป็นเวลา 3 วัน ต่อสัปดาห์ รวม 15 ครั้ง ดังแสดงในตาราง 9

ตาราง 9 กำหนดการใช้โปรแกรมการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนวัยรุ่น
โดยการให้คำปรึกษากลุ่ม

วันเดือนปี	เวลา	ครั้งที่	เรื่อง
21 มกราคม 2548	10.00-12.00น.	1	ปฐมนิเทศ
24 มกราคม 2548	10.00-12.00น	2	การพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนวัยรุ่นด้านการเรียน ในเรื่องความตั้งใจเรียน
26 มกราคม 2548	10.00-12.00น	3	การพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนวัยรุ่นด้านการเรียน ในเรื่องความอดทนในการเรียน
28 มกราคม 2548	10.00-12.00น	4	การพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนวัยรุ่นด้านการเรียน ในเรื่องการบริหารเวลาในการเรียน
31 มกราคม 2548	10.00-12.00น	5	การพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนวัยรุ่นด้านการเรียน ในเรื่องความรับผิดชอบในการเรียนและ การใช้เทคโนโลยีต่าง ๆ ในการแสวงหาความรู้ในการเรียน
2 กุมภาพันธ์ 2548	10.00-12.00น	6	การพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนวัยรุ่นด้านส่วนตัว ในเรื่องความเชื่อมั่นในตนเอง
4 กุมภาพันธ์ 2548	10.00-12.00น	7	การพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนวัยรุ่นด้านส่วนตัว ในเรื่องการตระหนักรู้ รับผิดชอบต่อตนเองการสร้างแรงจูงใจให้กับตนเอง และ การบริหารจัดการอารมณ์ของตนเอง
7 กุมภาพันธ์ 2548	10.00-12.00น	8	การพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนวัยรุ่นด้านสังคม ในเรื่องการมีมนุษยสัมพันธ์
9 กุมภาพันธ์ 2548	10.00-12.00น	9	การพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนวัยรุ่นด้านสังคม ในเรื่องทักษะทางสังคม และ การปรับตัวทางสังคม
11 กุมภาพันธ์ 2548	10.00-12.00น	10	การพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนวัยรุ่นด้านจริยธรรม ในเรื่องความมีวินัย
14 กุมภาพันธ์ 2548	10.00-12.00น	11	การพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนวัยรุ่นด้านจริยธรรม ในเรื่องความซื่อสัตย์
16 กุมภาพันธ์ 2548	10.00-12.00น	12	การพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนวัยรุ่นด้านจริยธรรม ในเรื่องความเอื้อเฟื้อ
18 กุมภาพันธ์ 2548	10.00-12.00น	13	การพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนวัยรุ่นด้านจริยธรรม ในเรื่องความกตัญญูกตเวที
21 กุมภาพันธ์ 2548	10.00-12.00น	14	การพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนวัยรุ่นด้านจริยธรรม ในเรื่องการประหยัด
22 กุมภาพันธ์ 2548	10.00-12.00น	15	ปัจฉิมนิเทศ

3. ระยะหลังการทดลอง

ภายหลังการทดลองผู้วิจัยวัดคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนวัยรุ่น โดยใช้แบบสอบถามคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนวัยรุ่น โดยผู้วิจัยสร้างขึ้นแล้วนำคะแนนมาบันทึกไว้เป็นคะแนนการทดสอบหลังการทดลอง

4. ระยะติดตามผล

ภายหลังการทดลองเป็นเวลา 1 เดือน ผู้วิจัยวัดคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนวัยรุ่น โดยใช้แบบสอบถามคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนวัยรุ่นแล้วนำคะแนนมาบันทึกไว้เป็นคะแนนระยะติดตามผล

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลสำหรับการวิจัย ดำเนินการเป็นขั้นตอนดังนี้

4.1 ติดต่อบัณฑิตวิทยาลัย เพื่อทำหนังสือขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลไปยังผู้บริหารโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามุกดาหาร

4.2 ติดต่อโรงเรียนกลุ่มตัวอย่างเพื่อบรรยายวันเวลาเก็บรวบรวมข้อมูล

4.3 นำแบบสอบถามคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนวัยรุ่นทดลองใช้กับนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 - 3 ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างกลุ่มที่ 1 จำนวน 100 คน จำนวน 1 โรงเรียน

4.4 นำแบบสอบถามคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนวัยรุ่นไปทดลองใช้กับนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 ชั้น มัธยมศึกษาปีที่ 1 - 3 ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างกลุ่มที่ 2 จำนวน 100 คน เพื่อวิเคราะห์ค่าอำนาจจำแนกของแบบสอบถามรายข้อ วิเคราะห์ความเชื่อมั่น

4.5 นำแบบสอบถามคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนวัยรุ่นฉบับสมบูรณ์ที่ผ่านการตรวจสอบคุณภาพไปทดสอบกับกลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 - 3 จำนวน 1,595 คน เพื่อวิเคราะห์ความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้างของแบบสอบถามและการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน

4.6 นำโปรแกรมพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนวัยรุ่นโดยการให้คำปรึกษากลุ่มไปทดลองใช้กับนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 - 3 ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจำนวน 6 คน เพื่อตรวจสอบข้อบกพร่อง แล้วปรับปรุงแก้ไขก่อนนำไปทำการทดลองจริง

4.7 นำโปรแกรมพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนวัยรุ่นโดยการให้คำปรึกษากลุ่มฉบับสมบูรณ์ที่ผ่านการตรวจสอบคุณภาพไปดำเนินการทดลองกับกลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 ชั้นมัธยมศึกษา ปีที่ 1-3 จำนวน 8 คน ที่มีคะแนนเปอร์เซ็นต์ไทล์ที่ 25 ลงมา โดยวิธีการสุ่มอย่างง่าย และสมัครใจเข้าร่วมโปรแกรมพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนวัยรุ่นโดยการให้คำปรึกษากลุ่ม

4.8 รวบรวมข้อมูลเพื่อนำไปวิเคราะห์

5. การจัดกระทำและการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลครั้งนี้ ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป โดยมีลำดับขั้นตอนดังนี้

1. วิเคราะห์สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ความเบ้ ความคลาดเคลื่อนมาตรฐานของความเบ้ ความโด่ง ความคลาดเคลื่อนมาตรฐานของความโด่ง
2. วิเคราะห์หาความเที่ยงตรงตามเนื้อหาของแบบสอบถามคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนวัยรุ่น โดยการแสดงค่าดัชนีความสอดคล้อง (Item – Objective Congruence) เพื่อตรวจสอบความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับนิยามเชิงปฏิบัติการ
3. วิเคราะห์ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามเป็นรายข้อและทั้งฉบับ (Item - Total Correlation)
4. วิเคราะห์องค์ประกอบ (Factor Analysis) ของแบบสอบถามคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนวัยรุ่น
5. วิเคราะห์หาความเที่ยงตรงตามเนื้อหาของโปรแกรมการพัฒนาคูณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนวัยรุ่นโดยการให้คำปรึกษากลุ่ม โดยการแสดงค่าดัชนีความสอดคล้อง (Item – Objective Congruence) เพื่อตรวจสอบความสอดคล้องระหว่างโปรแกรมการพัฒนาคูณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนวัยรุ่นโดยการให้คำปรึกษากลุ่ม กับนิยามเชิงปฏิบัติการ
6. วิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนวัยรุ่น ก่อน และหลังเข้าร่วมโปรแกรมการให้คำปรึกษากลุ่ม และระยะติดตามผล โดยพิจารณาจากค่า F - test ด้วยการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบวัดซ้ำ (One - Way ANOVA Repeated Measurement)

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการโดยการใช้โปรแกรมสำเร็จรูป โดยดำเนินการดังนี้

1. วิเคราะห์ค่าสูงสุด ค่าต่ำสุด ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ความเบ้ ความคลาดเคลื่อนมาตรฐานของความเบ้ ความโด่ง ความคลาดเคลื่อนมาตรฐานของความโด่ง
2. วิเคราะห์ความเที่ยงตรงตามเนื้อหา โดยใช้สูตรดัชนีความสอดคล้อง (Item– Objective Congruence) (บุญเชิด ภิญญอนันตพงษ์. 2546 : 179)

$$IOC = R / N$$

เมื่อ

IOC แทน ดัชนีความสอดคล้องระหว่างแบบสอบถามกับนิยามเชิงปฏิบัติการ

R แทน ความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ

R แทน ผลรวมคะแนนความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิทั้งหมด

N แทน จำนวนผู้ทรงคุณวุฒิ

3. สถิติวิเคราะห์ค่าอำนาจจำแนกของแบบสอบถามรายข้อ โดยใช้สูตรสหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson Product Moment Correlation : r_{XY}) (บุญเชิด ภิญโญนนตพงษ์. 2546 : 179)

$$r_{XY} = \frac{N \sum XY - (\sum X)(\sum Y)}{\sqrt{\{N \sum X^2 - (\sum X)^2\} \{N \sum Y^2 - (\sum Y)^2\}}}$$

เมื่อ r_{XY} แทน ดัชนีอำนาจจำแนกของแบบสอบถามรายข้อ

X แทน ผลรวมของคะแนนรายข้อ (item)

Y แทน ผลรวมของคะแนนรวม (total) ที่ไม่รวมข้อที่นำมาคำนวณ

X แทน ผลรวมของผลคูณของคะแนน x และคะแนน y

X^2 แทน ผลรวมกำลังสองของคะแนน x

Y^2 แทน ผลรวมกำลังสองของคะแนน y

N แทน จำนวนคนทั้งหมดที่นำมาวิเคราะห์

4. สถิติวิเคราะห์ความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม

การแสดงความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟา (- Coefficient) ของครอนบัค (บุญเชิด ภิญโญนนตพงษ์. 2545 : 227)

$$= \frac{n}{n-1} \left(1 - \frac{\sum S_i^2}{S_t^2} \right)$$

แทน ค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่น

n แทน จำนวนข้อของแบบสอบถาม

S_i^2 แทน คะแนนความแปรปรวนเป็นรายข้อ

S_t^2 แทน คะแนนความแปรปรวนของแบบสอบถาม

5. สถิติความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้างของแบบสอบถาม

5.1 การแสดงความสัมพันธ์รายข้อกับคะแนนรวมทั้งฉบับ (ที่หักคะแนนข้อนั้นออก) โดยใช้สูตรสหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson Product Moment Correlation : r_{XY})

5.2 การวิเคราะห์องค์ประกอบเพื่อตรวจสอบแต่ละด้านของแบบสอบถาม และตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้าง โดยวิธีวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (Confirmatory Factor Analysis) ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป / LISREL 8.30 (Joreskog & Sorbom. 1999)

6. สถิติวิเคราะห์ผลของโปรแกรมการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนวัยรุ่น โดยการให้คำปรึกษากลุ่ม

6.1 สถิติวิเคราะห์ความเที่ยงตรงตามเนื้อหาโดยใช้สูตรดัชนีความสอดคล้อง (Item – Objective Congruence) (บุญเชิด ภิญโญนนตพงษ์. 2545 : 179)

$$IOC = \Sigma R / N$$

เมื่อ IOC แทน ดัชนีความสอดคล้องระหว่างโปรแกรมการให้คำปรึกษากลุ่ม เพื่อพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนวัยรุ่นโดยการให้คำปรึกษากลุ่มกับนิยามเชิงปฏิบัติการ

R แทน ความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ

ΣR แทน ผลรวมคะแนนความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิทั้งหมด

N แทน จำนวนผู้ทรงคุณวุฒิ

6.2 วิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนวัยรุ่น ก่อนและหลังได้รับการให้คำปรึกษากลุ่ม และระยะติดตามผล โดยพิจารณาจากค่า F - test ด้วยการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบวัดซ้ำ (One - Way ANOVA Repeated Measurement) (Steven, 1996)

6.3 การวิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่หรือทดสอบภายหลัง (Post Hoc Test) ของค่าเฉลี่ยคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนวัยรุ่นโดยรวมและรายด้าน ก่อน และหลังได้รับการให้คำปรึกษาแบบกลุ่ม และระยะติดตามผล ด้วยวิธีการ LSD (Least Significant Difference)

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์และแปลผล

การวิเคราะห์ข้อมูลและแปลความหมายของผลการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยกำหนดสัญลักษณ์ และ อักษรย่อที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

M	แทน ค่าเฉลี่ย
SD	แทน ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
K	แทน จำนวนข้อคำถามของแบบสอบถาม
SK	แทน ค่าความเบ้ของคะแนน
KU	แทน ค่าความโด่งของคะแนน แทน ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม
SE _m	แทน ความคลาดเคลื่อนมาตรฐานในการวัด (Standard Error of measurement)
n	แทน จำนวนคนในกลุ่มตัวอย่าง
F	แทน ค่าสถิติ F (F-test)
*	แทน ค่าสถิติทดสอบที่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
**	แทน ค่าสถิติทดสอบที่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ผู้วิจัยขอเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล ตามลำดับดังนี้

1. การศึกษาองค์ประกอบของคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนวัยรุ่น

1.1 ผลจากการสนทนากลุ่ม ในการศึกษาองค์ประกอบของคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนวัยรุ่น โดยผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 9 คน

1.2 ค่าสถิติพื้นฐานของคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนวัยรุ่น และค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนวัยรุ่น

1.3 ค่าเฉลี่ยรายด้านของคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนวัยรุ่น

2. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากการนำโปรแกรมการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนวัยรุ่นโดยการให้คำปรึกษากลุ่ม

2.1 ค่าเฉลี่ยรายด้านของคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนวัยรุ่นที่ได้รับการให้คำปรึกษากลุ่ม

2.2 เปรียบเทียบคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนวัยรุ่น ก่อน และหลังได้รับการให้คำปรึกษากลุ่ม และระยะติดตามผล

2.3 การแสดงภาพการเปลี่ยนแปลงภายหลังกลุ่มตัวอย่างได้รับการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนวัยรุ่น

1. การศึกษาองค์ประกอบของคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนวัยรุ่น

1.1 ผลจากการสนทนากลุ่มในการศึกษาองค์ประกอบของคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนวัยรุ่น ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากการสนทนากลุ่มมาดำเนินการสรุปวิเคราะห์เพื่อเขียนนิยามศัพท์เฉพาะ ผลการสนทนากลุ่มสรุปได้ดังนี้

คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนวัยรุ่น หมายถึง ลักษณะที่แสดงออก อันเป็นลักษณะเฉพาะประจำตัวของเด็กวัยรุ่นตอนต้นซึ่งเป็นที่ยอมรับ และบุคคลทั่วไปมีความพึงพอใจดังนี้

1. คุณลักษณะด้านการเรียน หมายถึง ลักษณะการแสดงออกของนักเรียนวัยรุ่นในการเพิ่มพูนความรู้ทางด้านวิชาการให้แก่ตนเอง อันจะทำให้เกิดความเจริญก้าวหน้าทางด้านการเรียนของตนเองและโรงเรียน ได้แก่

1.1 ความตั้งใจเรียน หมายถึง ลักษณะของนักเรียนวัยรุ่นที่แสดงความสนใจเอาใจใส่ในการเรียนขณะที่ครูสอนได้แก่ ตั้งใจฟังครูสอน ไม่พูดคุย เข้าร่วมกิจกรรมการเรียนตามที่ครูสั่ง ถามและตอบคำถามเกี่ยวกับเรื่องที่เรียน ทำแบบฝึกหัดตามที่ครูกำหนด

1.2 ความอดสาหะในการเรียน หมายถึง ลักษณะการแสดงออกของนักเรียนวัยรุ่นที่มีความมุ่งมั่นบากบั่น อดทน พยายามให้ตนเองประสบความสำเร็จในการเรียนตามที่ตั้งใจไว้ ถึงแม้จะยากเพียงใดก็ไม่ท้อถอยได้แก่ มีความเพียรพยายามในการเรียน มีความกระตือรือร้นในการเรียน ไม่ผัดวันประกันพรุ่ง

1.3 การบริหารเวลาในการเรียน หมายถึง ลักษณะการแสดงออกของนักเรียนวัยรุ่นที่มีความสามารถแบ่งเวลาในแต่ละวันเพื่อทำกิจกรรมต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการเรียนได้อย่างเหมาะสมทั้งที่โรงเรียนและที่บ้าน ได้แก่ การแบ่งเวลาในการเรียนขณะที่อยู่ที่โรงเรียนและการแบ่งเวลาเกี่ยวกับการเรียนขณะที่อยู่ที่บ้าน

1.4 ความรับผิดชอบด้านการเรียน หมายถึง ลักษณะของนักเรียนวัยรุ่นที่มีการแสดงออกถึงความสามารถปฏิบัติภารกิจของตนเองโดยไม่ต้องให้ผู้อื่นคอยตักเตือนหรือควบคุมและสามารถรับผิดชอบในการกระทำของตนเองทั้งต่อตนเองและผู้อื่นได้แก่ การทำงานที่ได้รับมอบหมายให้เสร็จ ตั้งใจปฏิบัติงานตามที่ได้รับมอบหมายด้วยความละเอียดรอบคอบไม่ผิดพลาด ตรวจงานทุกครั้งก่อนส่งครู การตรงตามเวลา ติดตามบทเรียนการบ้านและงานที่ครูสั่งจากเพื่อนเมื่อตนขาดเรียน และปรับปรุงแก้ไขผลงานในหน้าที่ให้ดีขึ้น

1.5 การใช้เทคโนโลยีต่าง ๆ ในการแสวงหาความรู้ด้านการเรียน หมายถึง ลักษณะการแสดงออกของนักเรียนวัยรุ่นในการค้นคว้าหาความรู้จากแหล่งการเรียนรู้ที่ทันสมัย รู้จักค้นคว้าจากคอมพิวเตอร์ ดูโทรทัศน์ ฟังวิทยุ ค้นคว้าจากหนังสือพิมพ์ และค้นคว้าจากห้องสมุด การจัดนิทรรศการและป้ายนิเทศก์

2. คุณลักษณะด้านส่วนตัว หมายถึง ลักษณะการแสดงออกวัยรุ่นไทยที่เกิดขึ้นอย่างสม่ำเสมอและปรากฏให้เห็นอย่างเด่นชัด ได้แก่

2.1 ความเชื่อมั่นในตนเอง หมายถึง ลักษณะการแสดงออกของนักเรียนวัยรุ่นที่แสดงถึงความมั่นใจในการตัดสินใจในสิ่งที่ตนเองเห็นว่าถูกต้อง กล้าพูด กล้าแสดงความคิดเห็น กล้ากระทำการใด ๆ ด้วยความมั่นใจ โดยไม่ลังเล ไม่หวั่นวิตกหรือกลัวถูกตำหนิ

2.2 การตระหนักรู้ รับรู้อารมณ์ของตนเอง หมายถึง ลักษณะการแสดงออกของนักเรียนวัยรุ่นที่สามารถรู้ว่ขณะนี้ตนมีอารมณ์และความรู้สึกอย่างไรมีสาเหตุจากอะไรสามารถคาดการณ์ล่วงหน้าได้ว่าจะแสดงอารมณ์อย่างไร และรู้ว่าผลของการแสดงอารมณ์นั้น

2.3 การสร้างแรงจูงใจให้แก่ตนเอง หมายถึง ลักษณะการแสดงออกของนักเรียนวัยรุ่นที่สามารถสร้างขวัญและกำลังใจให้ตนเองได้และมีความมุ่งมั่นที่จะไปให้ถึงเป้าหมาย

2.4 การบริหารจัดการอารมณ์ของตนเอง หมายถึง ลักษณะการแสดงออกของนักเรียนวัยรุ่นที่รู้จักบังคับความรู้สึกและอารมณ์ของตนที่เกิดขึ้นในสถานการณ์ต่าง ๆ ได้ ได้แก่ รู้จักควบคุมอารมณ์มีความมั่นคงทางอารมณ์ไม่เปลี่ยนแปลงง่าย

3. คุณลักษณะด้านสังคม หมายถึง ลักษณะของนักเรียนวัยรุ่นที่แสดงออกในการมีสัมพันธ์อันดีต่อเพื่อนและบุคคลทั่วไป ซึ่งส่งผลต่อการดำเนินชีวิตร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุข ได้แก่

3.1 การมีมนุษยสัมพันธ์ หมายถึง ลักษณะการแสดงออกของนักเรียนวัยรุ่นที่มีความสัมพันธ์อันดีระหว่างบุคคลทั้งทางกายและจิตใจ ที่ก่อให้เกิดความเข้าใจซึ่งกันและกัน เกิดความนับถือรักใคร่ชอบพอกันทำให้อยู่ร่วมกันด้วยความดีและมีความสุข ได้แก่ การยิ้มแย้มแจ่มใส การกล่าวทักทาย และความสามารถในการมีสัมพันธภาพกับผู้อื่นโดยสร้างและรักษาสัมพันธภาพกับผู้อื่นได้

3.2 ทักษะทางสังคม หมายถึง ลักษณะการแสดงออกของนักเรียนวัยรุ่นที่เป็นความคล่องแคล่วในการติดกับผู้อื่นเพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงโดยสามารถสื่อสารด้วยภาษาได้ชัดเจน ถูกต้อง นุ่มนวล น่าเชื่อถือ มีความเป็นผู้นำโดยสามารถแนะนำและเป็นตัวอย่างให้บุคคลหรือกลุ่มได้ และมีความร่วมมือร่วมใจ โดยสามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างดี

3.3 การปรับตัวทางสังคม หมายถึง ลักษณะการแสดงออกของนักเรียนวัยรุ่นในการพยายามเปลี่ยนแปลงปรับปรุงพฤติกรรมของตนเองให้เข้ากับสภาพแวดล้อม และสถานการณ์ต่าง ๆ ที่ตนเกี่ยวข้องได้ ได้แก่ สามารถปรับความคิดและพฤติกรรมให้เหมาะสมกับสถานการณ์ และสภาพแวดล้อมความสามารถในการแก้ปัญหา สามารถคิดอย่างรอบคอบมีสติก่อนลงมือแก้ปัญหา

4. คุณลักษณะด้านจริยธรรม หมายถึง ลักษณะของนักเรียนวัยรุ่นที่ประพฤติปฏิบัติเกี่ยวกับศีลธรรม คุณงามความดีที่ถูกต้องดีงาม และเหมาะสมต่อตนเอง ต่อผู้อื่น และสังคม ได้แก่

4.1 ความมีวินัย หมายถึง ลักษณะการแสดงออกของนักเรียนวัยรุ่น ที่ประพฤติปฏิบัติตนให้อยู่ในระเบียบข้อบังคับ สามารถควบคุมพฤติกรรมของตนเอง รู้ว่าสิ่งใดดีควรทำและสิ่งใดไม่ดีควรหลีกเลี่ยง เลือกทำแต่สิ่งที่ตนเห็นว่าเหมาะสมไม่ขัดต่อระเบียบของ โรงเรียนและสังคม และไม่ไปละเมิดสิทธิของผู้อื่น ได้แก่ การแต่งกายด้วยเสื้อ กางเกง กระโปรง ถุงเท้า รองเท้า เข็มขัด ทรงผม ตามระเบียบของโรงเรียน ประพฤติปฏิบัติตนเป็นคนดี เข้าคิวตามลำดับก่อนหลังในการรับสิ่งของการรถประจำทาง การปฏิบัติตามกฎจราจร ทั้งขณะในถึงขย

4.2 ความซื่อสัตย์ หมายถึง ลักษณะการแสดงออกของนักเรียนวัยรุ่น ที่ประพฤติตรงไปตรงมาทำตามสัญญาที่ให้ไว้กับตนเองและผู้อื่น พูดแต่ความจริง ไม่พูดปด ไม่แอบดูคำตอบเพื่อนเวลาสอบ ไม่ลอกการบ้านเพื่อนไปส่งครู

4.3 ความเอื้อเฟื้อ หมายถึง ลักษณะของนักเรียนวัยรุ่นที่แสดงออกในการช่วยเหลือผู้อื่นทางกาย ทางวาจา และทางสติปัญญาโดยไม่หวังผลตอบแทน ได้แก่ แบ่งขนมให้เพื่อนที่ไม่มีเงินซื้อ แบ่งปันสิ่งของและช่วยถือหนังสือหรืออุปกรณ์ให้ครูทั้งก่อนสอนและหลังสอน สละที่นั่งให้ผู้สูงอายุหญิงท้องแก่หรือเด็กที่เล็กกว่า ช่วยเหลือผู้ได้รับอุบัติเหตุหรือป่วย ช่วยให้คำแนะนำเพื่อนที่ไม่เข้าใจบทเรียนที่เรียนไปแล้ว และช่วยอธิบายบทเรียนที่ยากเพิ่มเติมให้กับเพื่อน

4.4 ความกตัญญูกตเวที หมายถึง ลักษณะการแสดงออกของนักเรียนวัยรุ่น ในการกระทำความดี รู้คุณค่าและตอบแทนคุณ ได้แก่ การแสดงความเคารพนับถือผู้มีพระคุณ การปฏิบัติตามคำสั่งสอนและคำตักเตือนของครูและพ่อแม่ การไม่ประพฤติตนทำให้เสียชื่อเสียงของพ่อแม่และครูอาจารย์ การช่วยแบ่งเบาภาระโดยช่วยทำงานตามกำลังความสามารถ คอยดูแลไม่ละทิ้งพ่อแม่ครูอาจารย์ในเวลาที่ท่านเดือดร้อน

4.5 การประหยัด หมายถึง ลักษณะการแสดงออกของนักเรียนวัยรุ่น ในการรู้จักวางแผนการใช้จ่ายเงิน ใช้เวลาและการใช้เครื่องใช้ของตนและส่วนร่วมให้เกิดประโยชน์คุ้มค่า ได้แก่ การจัดทำรายการใช้จ่ายเงินให้พอดีกับเงินที่ได้จากพ่อแม่แต่ละครั้ง ใช้เงินซื้อของที่จำเป็น ไม่ใช่สุรุ่ยสุร่ายหรือใช้จ่ายเงินมากเกินไปกว่าที่ได้รับมา ไม่ยืมเงินเพื่อนมาใช้ก่อน การรู้จักเก็บออมเงินที่เหลือโดยฝากกับธนาคารออมสิน การใช้เวลาพูดโทรศัพท์ที่จำเป็นและใช้เวลาให้น้อยที่สุด การใช้เวลาเดินทางไปโรงเรียนและกลับบ้าน การรู้จักใช้ไฟฟ้า น้ำประปาอย่างประหยัดและปิดไฟเครื่องอุปกรณ์ไฟฟ้าทุกครั้งเมื่อออกจากห้องเรียน

1.2 ค่าสถิติพื้นฐานของคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนวัยรุ่นและค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนวัยรุ่น

การวิเคราะห์ข้อมูลในขั้นตอนนี้ ผู้วิจัยได้นำคะแนนแบบสอบถามคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนวัยรุ่นมาหาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าความเบ้ ความโด่งและค่าความเชื่อมั่น ซึ่งวิเคราะห์จากโปรแกรมสำเร็จรูป และค่าแอลฟา () ของ ครอนบัค ตลอดจนคำนวณค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐานในการวัด (SE_m) ดังแสดงผลการวิเคราะห์ใน ตาราง 10

ตาราง 10 ค่าสถิติพื้นฐานของคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนวัยรุ่น และ ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนวัยรุ่น (n = 1,595)

คุณลักษณะที่พึงประสงค์ ของนักเรียนวัยรุ่น	จำนวน ข้อ	ค่า เฉลี่ย	ส่วน เบี่ยงเบน มาตรฐาน	ค่า ความเบ้	ค่า ความ โด่ง	ค่าความ เชื่อมั่น	SE _m
	K	M	S.D	SK	KU		
คุณลักษณะด้านการเรียน							
ความตั้งใจเรียน	7	3.38	.59	.09	.22	.66	.28
ความอดทนในการเรียน	9	3.40	.56	.27	.16	.74	.33
การบริหารเวลาในการเรียน	6	2.99	.73	.11	.30	.62	.54
ความรับผิดชอบด้าน							
การเรียน	7	3.49	.60	.07	.41	.71	.29
การใช้เทคโนโลยีในการ							
แสวงหาความรู้	6	3.28	.74	.12	.24	.71	.63
รวม	35	3.31	.52	.01	.07	.90	.18
คุณลักษณะด้านส่วนตัว							
ความเชื่อมั่นในตนเอง	8	3.06	.45	.40	.69	.68	.77
การตระหนักรู้รับรู้อารมณ์	8	3.16	.41	.10	.18	.56	.86
การสร้างแรงจูงใจให้ตนเอง	8	3.70	.66	.27	.22	.82	.20
การบริหารจัดการอารมณ์							
ของตนเอง	7	3.08	.54	.03	.26	.80	.96
รวม	31	3.25	.52	.31	.05	.77	.26
คุณลักษณะด้านสังคม							
การมีมนุษยสัมพันธ์	6	3.45	.49	.01	.08	.60	.82
ทักษะทางสังคม	8	3.06	.67	.24	.06	.79	.69
การปรับตัวทางสังคม	6	3.57	.60	.32	.41	.70	.66
รวม	20	3.36	.44	.30	.14	.84	.46
คุณลักษณะด้านจริยธรรม							
ความมีวินัย	9	3.71	.73	.20	.80	.74	.76
ความซื่อสัตย์	9	3.39	.56	.20	.05	.71	.72
ความเอื้อเฟื้อ	6	3.49	.71	.05	.21	.81	.45
ความกตัญญูกตเวที	9	4.04	.69	.05	.21	.82	.34
การประหยัด	9	3.62	.71	.67	.27	.59	.37
รวม	42	3.65	.51	.01	.49	.87	.42
คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของ นักเรียนวัยรุ่นโดยรวม							
	128	3.40	.39	.22	.38	.94	

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามตาราง 10 พบว่าคะแนนคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนวัยรุ่นโดยรวมของนักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างอยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.40 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ .39 เมื่อจำแนกคะแนนคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนวัยรุ่นรายด้านพบว่าคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนวัยรุ่น ด้านจริยธรรมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยสูงสุดเท่ากับ 3.65 รองลงมาคือ ด้านสังคม ด้านการเรียน ด้านส่วนตัวอยู่ในระดับปานกลางค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.36, 3.31, 3.25 ตามลำดับ

เมื่อพิจารณาคะแนนคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนวัยรุ่นโดยรวมมีค่าความเบ้เท่ากับ 0.22 คะแนนคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนวัยรุ่น เป็นรายด้าน พบว่าคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนวัยรุ่น ด้านส่วนตัวมีค่าความเบ้สูงที่สุด .31 รองลงมา คือ ด้านสังคม ด้านการเรียนและด้านจริยธรรม โดยมีค่าความเบ้เท่ากับ .30, .01, .01 ตามลำดับ

คะแนนคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนวัยรุ่นโดยรวม มีค่าความโด่ง เท่ากับ .07 เมื่อจำแนกคะแนนคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนวัยรุ่น เป็นรายด้าน พบว่าคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนวัยรุ่น มีค่าความโด่งสูงที่สุด คือ ด้านจริยธรรม เท่ากับ .49 รองลงมาคือ ด้านส่วนตัว ด้านการเรียน และ ด้านสังคม เท่ากับ .14, .07, .05 ตามลำดับ ลักษณะการแจกแจงของคะแนนคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนวัยรุ่น แต่ละด้านมีการแจกแจงเป็นโค้งปกติ เนื่องจากค่าความเบ้และความโด่งมีค่าไม่เกิน 1.00 หรือไม่น้อยกว่า - 1.00

เมื่อวิเคราะห์ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนวัยรุ่น ตามวิธีการของครอนบักมีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ เท่ากับ .94 ส่วนค่าความเชื่อมั่นด้านการเรียน ด้านส่วนตัว ด้านสังคม และด้านจริยธรรม มีค่าเท่ากับ 90, .77, .84, .87ตามลำดับ ซึ่งเป็นค่าความเชื่อมั่นที่อยู่ในระดับสูงกว่า .56 ในทุกด้าน

1.3 ค่าเฉลี่ยรายด้านของแบบสอบถามคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนวัยรุ่น

การวิเคราะห์ข้อมูลในขั้นตอนนี้ ผู้วิจัยได้นำคะแนนรายด้านของแบบสอบถามคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนวัยรุ่นมาหาค่าเฉลี่ย ดังแสดงผลการวิเคราะห์ในตาราง 11

ตาราง 11 ค่าเฉลี่ยรายด้านคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนวัยรุ่น (n = 1,595)

คุณลักษณะที่พึงประสงค์ ของนักเรียนวัยรุ่น	K	M	SD	แปลผล
คุณลักษณะด้านการเรียน				
ความตั้งใจเรียน	7	3.38	.73	ปานกลาง
ความอดทนในการเรียน	9	3.40	.56	ปานกลาง
การบริหารเวลาในการเรียน	6	2.99	.74	ปานกลาง
ความรับผิดชอบด้านการเรียน	7	3.49	.59	ปานกลาง
การใช้เทคโนโลยีในการแสวงหาความรู้	6	3.28	.60	ปานกลาง
รวม	35	3.31	.52	ปานกลาง
คุณลักษณะด้านส่วนตัว				
ความเชื่อมั่นในตนเอง	8	3.06	.54	ปานกลาง
การตระหนักรู้ รับผิดชอบต่อตนเอง	8	3.16	.41	ปานกลาง
การสร้างแรงจูงใจให้ตนเอง	8	3.70	.45	มาก
การบริหารจัดการอารมณ์ของตนเอง	7	3.08	.66	ปานกลาง
รวม	31	3.25	.34	ปานกลาง
คุณลักษณะด้านสังคม				
การมีมนุษยสัมพันธ์	6	3.45	.67	ปานกลาง
ทักษะทางสังคม	8	3.06	.60	ปานกลาง
การปรับตัวทางสังคม	6	3.57	.49	มาก
รวม	20	3.36	.44	ปานกลาง
คุณลักษณะด้านจริยธรรม				
ความมีวินัย	9	3.71	.56	มาก
ความซื่อสัตย์	9	3.39	.71	ปานกลาง
ความเอื้อเฟื้อ	6	3.49	.69	ปานกลาง
ความกตัญญูกตเวที	9	4.04	.73	มาก
การประหยัด	9	3.62	.71	มาก
รวม	42	3.65	.51	มาก
คุณลักษณะที่พึงประสงค์ ของนักเรียนวัยรุ่นโดยรวม				
	128	3.40	.39	ปานกลาง

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามตาราง 11 พบว่าคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนวัยรุ่นโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง (M เท่ากับ 3.40) เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า คุณลักษณะด้านจริยธรรมอยู่ในระดับมาก (M เท่ากับ 3.65) และคุณลักษณะด้านสังคม คุณลักษณะด้านการเรียน และคุณลักษณะด้านส่วนตัว อยู่ในระดับปานกลาง (M เท่ากับ 3.36 , 3.31 และ 3.25 ตามลำดับ)

เมื่อพิจารณาคูณลักษณะที่พึงประสงค์ในแต่ละด้าน พบว่า คุณลักษณะด้านการเรียน อยู่ในระดับปานกลาง (M เท่ากับ 3.31) ซึ่งประกอบด้วย ความรับผิดชอบด้านการเรียน ความอุตสาหะในการเรียน ความตั้งใจเรียน การใช้เทคโนโลยีในการแสวงหาความรู้ และการบริหารเวลาในการเรียน อยู่ในระดับปานกลาง (M เท่ากับ 3.49, 3.40, 3.38, 3.28 และ 2.99 ตามลำดับ)

คุณลักษณะด้านส่วนตัว อยู่ในระดับปานกลาง (M เท่ากับ 3.25) ซึ่งประกอบด้วย การสร้างแรงจูงใจให้ตนเองอยู่ในระดับมาก (M เท่ากับ 3.70) และการตระหนักรู้ รับผิดชอบต่อหน้าที่ การบริหารจัดการอารมณ์ของตนเอง และความเชื่อมั่นในตนเอง อยู่ในระดับปานกลาง (M เท่ากับ 3.16, 3.08 และ 3.06 ตามลำดับ)

คุณลักษณะด้านสังคม อยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งประกอบด้วย การปรับตัวทางสังคมอยู่ในระดับมาก (M เท่ากับ 3.57) และการมีมนุษยสัมพันธ์ ทักษะทางสังคม อยู่ในระดับปานกลาง (M เท่ากับ 3.45 และ 3.06)

คุณลักษณะด้านจริยธรรม อยู่ในระดับมาก (M เท่ากับ 3.65) ซึ่งประกอบด้วย ความกตัญญูกตเวที ความมีวินัย การประหยัด อยู่ในระดับมาก (M เท่ากับ 4.04, 3.71 และ 3.62 ตามลำดับ) และความเอื้อเฟื้อ ความซื่อสัตย์ อยู่ในระดับปานกลาง (M เท่ากับ 3.49 และ 3.39)

2. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากการนำโปรแกรมการให้คำปรึกษากลุ่มตามทฤษฎี

การให้คำปรึกษาเพื่อพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนวัยรุ่น

2.1 ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคุณลักษณะที่พึงประสงค์โดยรวม และรายด้าน ของนักเรียนวัยรุ่นที่ได้รับการให้คำปรึกษากลุ่ม ดังแสดงผลการวิเคราะห์ในตาราง 12

ตาราง 12 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนวัยรุ่น
รายด้าน และโดยรวมของนักเรียน ก่อน และหลังได้รับการให้คำปรึกษากลุ่ม
และระยะติดตามผล (n = 8)

องค์ประกอบ	ก่อนการให้คำปรึกษา			หลังการให้คำปรึกษา			ระยะติดตามผล		
	กลุ่ม			กลุ่ม					
	M	SD	แปลผล	M	SD	แปลผล	M	SD	แปลผล
1. คุณลักษณะด้านการเรียน									
ความตั้งใจเรียน	3.07	1.01	ปานกลาง	4.50	.28	มาก	4.61	.29	มากที่สุด
ความอดทนในการเรียน	2.38	.54	ปานกลาง	3.75	.17	มาก	3.87	.16	มาก
การบริหารเวลาในการเรียน	2.81	.63	ปานกลาง	4.00	.41	มาก	4.22	.45	มาก
ความรับผิดชอบในการเรียน	2.62	.75	ปานกลาง	3.80	.64	มาก	3.93	.63	มาก
การใช้เทคโนโลยีต่าง ๆ ในการ แสวงหาความรู้ด้านการเรียน	2.31	.24	น้อย	4.14	.49	มาก	4.25	.52	มาก
รวม	2.64	.54	ปานกลาง	4.03	.28	มาก	4.18	.29	มาก
2. คุณลักษณะด้านส่วนตัว									
ความเชื่อมั่นในตนเอง	1.82	.33	น้อย	2.79	.71	ปานกลาง	3.37	.44	มาก
การตระหนักรู้ รับผิดชอบต่อ ตนเอง	1.87	.32	น้อย	2.76	.55	ปานกลาง	3.30	.52	ปานกลาง
การสร้างแรงจูงใจให้กับตนเอง	2.60	.85	ปานกลาง	4.48	.35	มาก	4.54	.33	มากที่สุด
การบริหารอารมณ์ของตนเอง	1.42	.28	น้อยที่สุด	2.26	.64	น้อย	2.60	.60	ปานกลาง
รวม	1.93	.15	น้อย	3.07	.35	ปานกลาง	3.45	.29	ปานกลาง
3. คุณลักษณะด้านสังคม									
การมีมนุษยสัมพันธ์	1.89	.33	น้อย	3.22	.54	ปานกลาง	3.48	.46	ปานกลาง
ทักษะทางสังคม	2.46	.49	ปานกลาง	3.81	.81	มาก	4.01	.71	มาก
การปรับตัวทางสังคม	1.95	.38	น้อย	3.58	.55	มาก	3.79	.57	มาก
รวม	2.10	.25	น้อย	3.54	.49	มาก	3.76	.47	มาก
4. คุณลักษณะด้านจริยธรรม									
การมีวินัย	1.72	.44	น้อย	2.34	.37	น้อย	2.78	.50	ปานกลาง
ความซื่อสัตย์	2.20	.33	น้อย	3.34	.41	ปานกลาง	3.62	.44	มาก
ความเอื้อเฟื้อ	2.00	.25	น้อย	4.47	.39	มาก	4.62	.41	มากที่สุด
ความกตัญญูทดแทน	1.90	.30	น้อย	4.91	.84	มากที่สุด	4.92	.09	มากที่สุด
การประหยัด	1.88	.29	น้อย	4.51	.35	มากที่สุด	4.57	.30	มากที่สุด
รวม	1.94	.20	น้อย	3.92	.15	มาก	4.10	.18	มาก
คุณลักษณะที่พึงประสงค์ ของนักเรียนวัยรุ่นโดยรวม									
	2.16	.21	น้อย	3.68	.14	มาก	3.90	.15	มาก

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามตาราง 12 พบว่า ก่อนการให้คำปรึกษากลุ่มนักเรียนวัยรุ่น มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์โดยรวมอยู่ในระดับน้อย (M เท่ากับ 2.16) เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า คุณลักษณะด้านการเรียนอยู่ในระดับปานกลาง (M เท่ากับ 2.64) ส่วนคุณลักษณะด้านสังคม ด้านจริยธรรม และด้านส่วนตัว อยู่ในระดับน้อย (M เท่ากับ 2.10, 1.94 และ 1.93 ตามลำดับ)

หลังได้รับการให้คำปรึกษากลุ่ม พบว่า นักเรียนวัยรุ่นมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์โดยรวม อยู่ในระดับมาก (M เท่ากับ 3.68) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า คุณลักษณะด้านการเรียน ด้านจริยธรรม และด้านสังคม อยู่ในระดับมาก (M เท่ากับ 4.03, 3.92 และ 3.54 ตามลำดับ) ส่วนคุณลักษณะด้านส่วนตัว อยู่ในระดับปานกลาง (M เท่ากับ 3.07)

ในระยะติดตามผล พบว่า นักเรียนวัยรุ่นมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์โดยรวมอยู่ในระดับมาก (M เท่ากับ 3.90) เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า คุณลักษณะด้านการเรียน ด้านจริยธรรม ด้านสังคม อยู่ในระดับมาก (M เท่ากับ 4.18, 4.10 และ 3.76 ตามลำดับ) ส่วนคุณลักษณะด้านส่วนตัวอยู่ในระดับปานกลาง (M เท่ากับ 3.45)

2.2 เปรียบเทียบคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนวัยรุ่นก่อน และหลังได้รับการให้คำปรึกษากลุ่ม และระยะติดตามผล

การวิเคราะห์ขั้นตอนนี้ ได้นำคะแนนคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนวัยรุ่น ก่อน และหลังได้รับการให้คำปรึกษากลุ่ม และติดตามผล มาหาค่าเฉลี่ย และความเบี่ยงเบนมาตรฐาน และทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนวัยรุ่น ด้วยการทดสอบความแตกต่าง โดยการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียวแบบวัดซ้ำ (One –Way ANOVA Repeated Measurement) ดังแสดงผลการวิเคราะห์ในตาราง 13 – 22

ตาราง 13 การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบวัดซ้ำของค่าเฉลี่ยคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนวัยรุ่นโดยรวม ก่อนการทดลอง หลังการทดลอง และระยะติดตามผล (n = 8)

กลุ่มทดลอง	ผลการให้คำปรึกษา					
	ก่อนการทดลอง		หลังการทดลอง		ระยะติดตามผล	
	M	S.D	M	S.D	M	S.D
นักเรียนวัยรุ่น	2.16	.21	3.68	.14	3.90	.15
แหล่งความแปรปรวน	SS		df	MS	F	P.
ผลการให้คำปรึกษา	14.33		2	7.16	235.19**	.000
ความคลาดเคลื่อน	.42		14	.03		

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ผลการวิเคราะห์ตามตาราง 13 พบว่า นักเรียนวัยรุ่นมีค่าเฉลี่ยคุณลักษณะที่พึงประสงค์โดยรวม ก่อนการทดลอง หลังการทดลอง และระยะติดตามผล เท่ากับ 2.16, 3.68 และ 3.90 ตามลำดับ

เมื่อทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนวัยรุ่นโดยรวม ก่อนการทดลอง หลังการทดลอง และระยะติดตามผล พบว่า แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($F = 235.19^{**}$, $P = .000$) แสดงว่า การให้คำปรึกษากลุ่มมีผลให้คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนวัยรุ่นโดยรวมเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้น

ผู้วิจัยจึงนำค่าเฉลี่ยของคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนวัยรุ่น ก่อนการทดลอง หลังการทดลอง และระยะติดตามผล มาเปรียบเทียบความแตกต่างเป็นรายคู่ด้วยวิธีการ LSD เพื่อดูว่าคู่ใดมีความแตกต่างกัน ข้อมูลแสดงในตาราง 14

ตาราง 14 ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ของค่าเฉลี่ยคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนวัยรุ่นโดยรวม ด้วยวิธีการ LSD ก่อนการทดลอง หลังการทดลอง และระยะติดตามผล (n = 8)

	ระยะเวลา		
	ก่อนการทดลอง	หลังการทดลอง	ระยะติดตามผล
ก่อนการทดลอง	-	1.51*	1.73*
หลังการทดลอง	-	-	.21*
ระยะติดตามผล	-	-	-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ผลการวิเคราะห์ตามตาราง 14 พบว่า ค่าเฉลี่ยของคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนวัยรุ่นโดยรวม ก่อนการทดลอง แตกต่างจากค่าเฉลี่ยหลังการทดลอง และระยะติดตามผลอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนค่าเฉลี่ยหลังการทดลอง แตกต่างจากกับค่าเฉลี่ยในระยะติดตามผล อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ .05 แสดงว่า การให้คำปรึกษากลุ่มมีผลต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนวัยรุ่นโดยรวม

ตาราง 15 การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบวัดซ้ำของค่าเฉลี่ยคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของ
นักเรียนวัยรุ่นด้านการเรียน ก่อนการทดลอง หลังการทดลอง และระยะติดตามผล (n = 8)

กลุ่มทดลอง	ผลการให้คำปรึกษา					
	ก่อนการทดลอง		หลังการทดลอง		ระยะติดตามผล	
	M	S.D	M	S.D	M	S.D
นักเรียนวัยรุ่น	2.64	.54	4.04	.28	4.17	.29
แหล่งความแปรปรวน	SS		df	MS	F	P.
ผลการให้คำปรึกษา	11.54		2	5.77	79.22**	.000
ความคลาดเคลื่อน	1.02		14	.73		

**มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ผลการวิเคราะห์ตามตาราง 15 พบว่า นักเรียนวัยรุ่นมีค่าเฉลี่ยคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านการเรียนก่อนการทดลอง หลังการทดลอง และระยะติดตามผล เท่ากับ 2.64, 4.04 และ 4.17 ตามลำดับ

เมื่อทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนวัยรุ่นด้านการเรียน ก่อนการทดลอง หลังการทดลอง และระยะติดตามผล พบว่า แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($F = 79.22^{**}, P = .000$) แสดงว่า การให้คำปรึกษากลุ่มมีผลให้คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนวัยรุ่นด้านการเรียนเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้น

ผู้วิจัยจึงนำค่าเฉลี่ยของคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนวัยรุ่น ก่อนการทดลอง หลังการทดลอง และระยะติดตามผล มาเปรียบเทียบความแตกต่างเป็นรายคู่ด้วยวิธีการ LSD เพื่อดูว่าคู่ใดมีความแตกต่างกัน ข้อมูลแสดงในตาราง 16

ตาราง 16 ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ของค่าเฉลี่ยคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของ
นักเรียนวัยรุ่นด้านการเรียน ด้วยวิธีการ LSD ก่อนการทดลอง หลังการทดลอง
และระยะติดตามผล (n = 8)

	ระยะเวลา		
	ก่อนการทดลอง	หลังการทดลอง	ระยะติดตามผล
ก่อนการทดลอง	-	1.39*	1.53*
หลังการทดลอง	-	-	.13*
ระยะติดตามผล	-	-	-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ผลการวิเคราะห์ตามตาราง 16 พบว่า ค่าเฉลี่ยของคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียน
วัยรุ่นด้านการเรียน ก่อนการทดลอง แตกต่างจากค่าเฉลี่ยหลังการทดลอง และระยะติดตามผล
อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนค่าเฉลี่ยหลังการทดลอง แตกต่างจากกับค่าเฉลี่ย
ระยะติดตามผล อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ .05 แสดงว่า การให้คำปรึกษากลุ่มมีผลต่อคุณลักษณะ
ที่พึงประสงค์ของนักเรียนวัยรุ่นด้านการเรียน

ตาราง 17 การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบวัดซ้ำของค่าเฉลี่ยคุณลักษณะที่พึงประสงค์
 ของนักเรียนวัยรุ่นด้านส่วนตัว ก่อนการทดลอง หลังการทดลอง และระยะติดตามผล
 (n = 8)

กลุ่มทดลอง	ผลการให้คำปรึกษา					
	ก่อนการทดลอง		หลังการทดลอง		ระยะติดตามผล	
	M	S.D	M	S.D	M	S.D
นักเรียนวัยรุ่น	1.94	.16	3.07	.35	3.45	.29
แหล่งความแปรปรวน	SS		df	MS	F	P.
ผลการให้คำปรึกษา	10.01		2	5.00	74.86**	.000
ความคลาดเคลื่อน	.93		14	.06		

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ผลการวิเคราะห์ตามตาราง 17 พบว่า นักเรียนวัยรุ่นมีค่าเฉลี่ยคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านส่วนตัวก่อนการทดลอง หลังการทดลอง และระยะติดตามผล เท่ากับ 1.94, 3.04 และ 3.45 ตามลำดับ

เมื่อทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนวัยรุ่นด้านส่วนตัว ก่อนการทดลอง หลังการทดลอง และระยะติดตามผล พบว่า แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($F = 74.86^{**}, P = .000$) แสดงว่า การให้คำปรึกษากลุ่มกับนักเรียนมีผลให้คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนวัยรุ่นด้านส่วนตัวเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้น

ผู้วิจัยจึงนำค่าเฉลี่ยของคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนวัยรุ่นด้านส่วนตัวก่อนการทดลอง หลังการทดลอง และระยะติดตามผล มาเปรียบเทียบความแตกต่างเป็นรายคู่ด้วยวิธีการ LSD เพื่อดูว่าคู่ใดมีความแตกต่างกัน ข้อมูลแสดงในตาราง 18

ตาราง 18 ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ของค่าเฉลี่ยคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนวัยรุ่นด้านส่วนตัว ด้วยวิธีการ LSD ก่อนการทดลอง หลังการทดลอง และระยะติดตามผล (n = 8)

	ระยะเวลา		
	ก่อนการทดลอง	หลังการทดลอง	ระยะติดตามผล
ก่อนการทดลอง	-	1.14*	1.51*
หลังการทดลอง	-	-	.37*
ระยะติดตามผล	-	-	-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ผลการวิเคราะห์ตามตาราง 18 พบว่า ค่าเฉลี่ยของคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนวัยรุ่นด้านส่วนตัว ก่อนทดลอง แตกต่างจากค่าเฉลี่ยหลังการทดลอง และระยะติดตามผล อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนค่าเฉลี่ยหลังการทดลอง แตกต่างจากกับค่าเฉลี่ยในระยะติดตามผล อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ .05 แสดงว่า การให้คำปรึกษากลุ่มมีผลต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนวัยรุ่นด้านส่วนตัว

ตาราง 19 การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบวัดซ้ำของค่าเฉลี่ยคุณลักษณะที่พึงประสงค์
 ของนักเรียนวัยรุ่นด้านสังคม ก่อนการทดลอง หลังการทดลอง และระยะติดตามผล (n = 8)

กลุ่มทดลอง	ผลการให้คำปรึกษา					
	ก่อนการทดลอง		หลังการทดลอง		ระยะติดตามผล	
	M	S.D	M	S.D	M	S.D
นักเรียนวัยรุ่น	2.11	.25	3.54	.50	3.76	.47
แหล่งความแปรปรวน	SS		df		F	
ผลการให้คำปรึกษา	12.87		2		45.57**	
ความคลาดเคลื่อน	1.97		14		.14	

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ผลการวิเคราะห์ตามตาราง 19 พบว่า นักเรียนวัยรุ่นมีค่าเฉลี่ยคุณลักษณะที่พึงประสงค์
 ของนักเรียนวัยรุ่นด้านสังคม ก่อนการทดลอง หลังการทดลอง และระยะติดตามผล เท่ากับ 2.11,
 3.54 และ 3.76 ตามลำดับ

เมื่อทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนวัยรุ่นด้าน
 สังคมของนักเรียนก่อนการทดลอง หลังการทดลอง และระยะติดตามผล พบว่า แตกต่างกันอย่าง
 มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($F = 45.57^{**}, P = .000$) แสดงว่า การให้คำปรึกษากลุ่มกับมีผล
 ให้คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนวัยรุ่นด้านสังคมเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้น

ผู้วิจัยจึงนำค่าเฉลี่ยของคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนวัยรุ่นด้านสังคม ก่อนการ
 ทดลอง หลังการทดลอง และระยะติดตามผล มาเปรียบเทียบความแตกต่างเป็นรายคู่ด้วยวิธีการ
 LSD เพื่อดูว่าคู่ใดมีความแตกต่างกัน ข้อมูลแสดงในตาราง 20

ตาราง 20 ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ของค่าเฉลี่ยคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของ
นักเรียนวัยรุ่นด้านสังคม ด้วยวิธีการ LSD ก่อนการทดลอง หลังการทดลอง
และระยะติดตามผล (n = 8)

	ระยะเวลา		
	ก่อนการทดลอง	หลังการทดลอง	ระยะติดตามผล
ก่อนการทดลอง	-	1.43*	1.65*
หลังการทดลอง	-	-	.21*
ระยะติดตามผล	-	-	-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ผลการวิเคราะห์ตามตาราง 20 พบว่า ค่าเฉลี่ยของคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียน
วัยรุ่นด้านสังคม ก่อนการทดลอง แตกต่างจากค่าเฉลี่ยหลังการทดลอง และระยะติดตามผล
อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนค่าเฉลี่ยหลังการทดลอง แตกต่างจากกับค่าเฉลี่ยใน
ระยะติดตามผล อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ .05 แสดงว่า การให้คำปรึกษากลุ่มมีผลต่อคุณลักษณะ
ที่พึงประสงค์ของนักเรียนวัยรุ่นด้านสังคม

ตาราง 21 การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบวัดซ้ำของค่าเฉลี่ยคุณลักษณะที่พึงประสงค์
 ของนักเรียนวัยรุ่นด้านจริยธรรม ก่อนการทดลอง หลังการทดลอง และระยะติดตามผล (n = 8)

กลุ่มทดลอง	ผลการให้คำปรึกษา					
	ก่อนการทดลอง		หลังการทดลอง		ระยะติดตามผล	
	M	S.D	M	S.D	M	S.D
นักเรียนวัยรุ่น	1.94	.21	3.92	.15	4.10	.18
แหล่งความแปรปรวน	SS		df	MS	F	P.
ผลการให้คำปรึกษา	22.95		2	11.47	354.47**	.000
ความคลาดเคลื่อน	.45		14	.03		

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ผลการวิเคราะห์ตามตาราง 21 พบว่า นักเรียนวัยรุ่นมีค่าเฉลี่ยคุณลักษณะที่พึงประสงค์
 ของนักเรียนวัยรุ่นด้านจริยธรรม ก่อนการทดลอง หลังการทดลอง และระยะติดตามผล เท่ากับ
 1.94, 3.92 และ 4.10 ตามลำดับ

เมื่อทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนวัยรุ่นด้าน
 จริยธรรม ก่อนการทดลอง หลังการทดลอง และระยะติดตามผล พบว่า แตกต่างกันอย่างมี
 นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($F = 354.48^{**}$, $P = .000$) แสดงว่า การให้คำปรึกษากลุ่มมีผลให้
 คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนวัยรุ่นด้านจริยธรรมเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้น

ผู้วิจัยจึงนำค่าเฉลี่ยของคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนวัยรุ่นด้านจริยธรรมก่อนการ
 ทดลอง หลังการทดลอง และระยะติดตามผล มาเปรียบเทียบความแตกต่างเป็นรายคู่ด้วยวิธีการ
 LSD เพื่อดูว่าคู่ใดมีความแตกต่างกัน ข้อมูลแสดงในตาราง 22

ตาราง 22 ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ของค่าเฉลี่ยคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของ
นักเรียนวัยรุ่นด้านจริยธรรม ด้วยวิธีการ LSD ก่อนการทดลอง หลังการทดลอง
และระยะติดตามผล (n = 8)

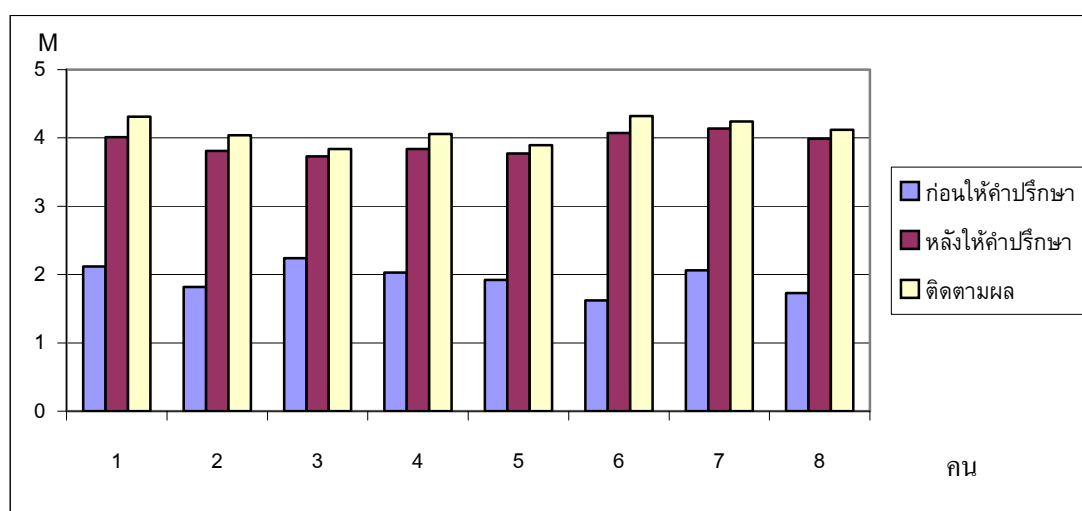
	ระยะเวลา		
	ก่อนการทดลอง	หลังการทดลอง	ระยะติดตามผล
ก่อนการทดลอง	-	1.97*	2.16*
หลังการทดลอง	-	-	.18*
ระยะติดตามผล	-	-	-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

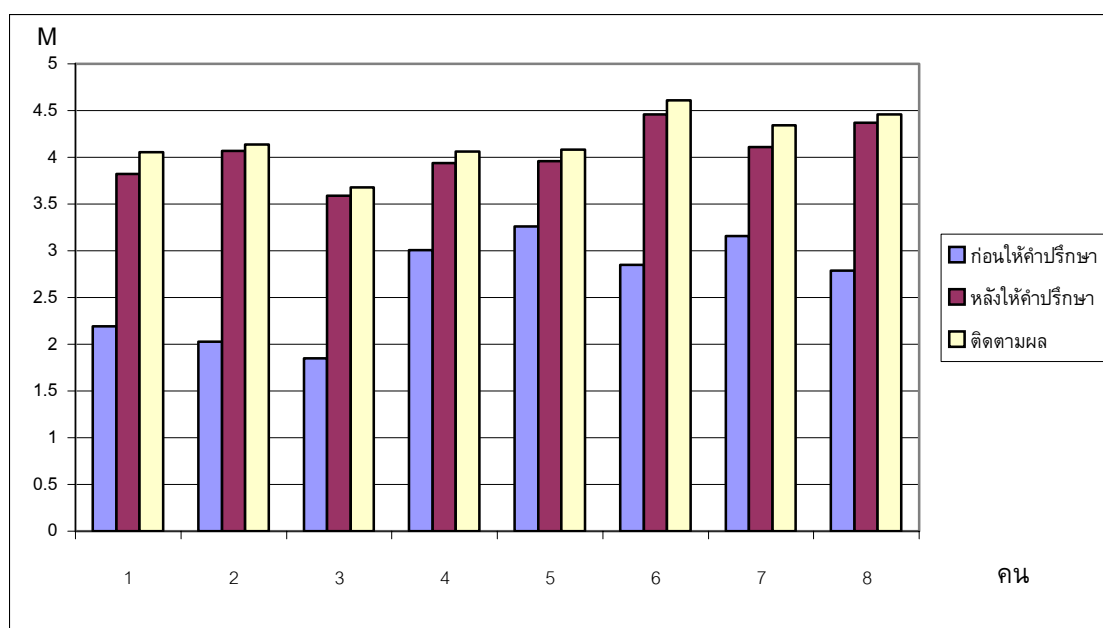
ผลการวิเคราะห์ตามตาราง 22 พบว่า ค่าเฉลี่ยของคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนวัยรุ่นด้านจริยธรรม ก่อนการทดลอง แตกต่างจากค่าเฉลี่ยหลังการทดลอง และระยะติดตามผล อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนค่าเฉลี่ยหลังการทดลอง แตกต่างจากกับค่าเฉลี่ยในระยะติดตามผล อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ .05 แสดงว่า การให้คำปรึกษากลุ่มมีผลต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนวัยรุ่นด้านจริยธรรม

2.3 การแสดงภาพการเปลี่ยนแปลงคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนวัยรุ่น กลุ่มทดลอง ก่อนและหลังได้รับการให้คำปรึกษากลุ่ม และระยะติดตามผล

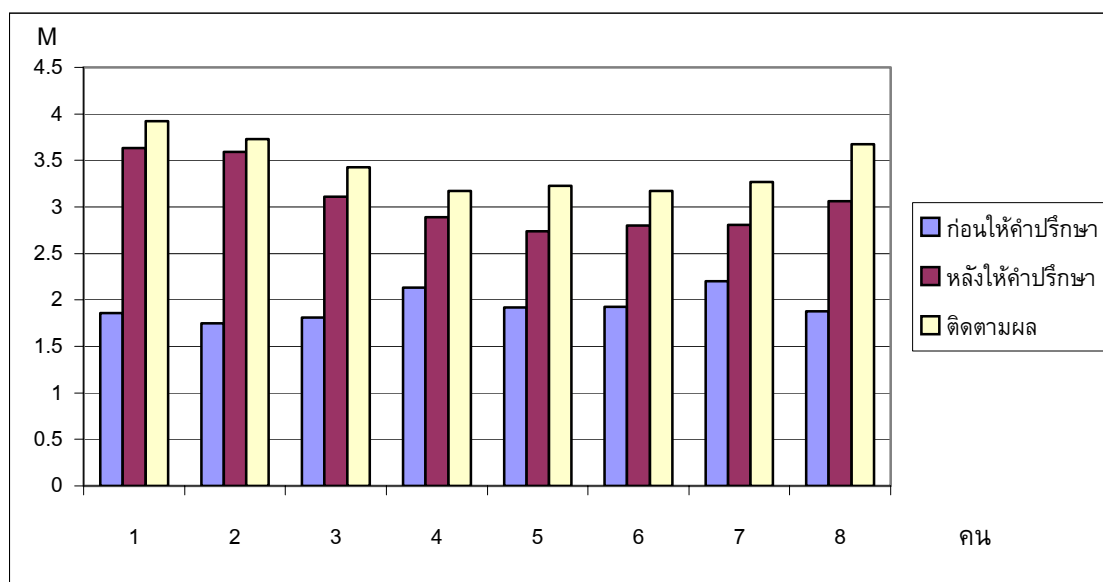
เพื่อให้เห็นภาพการเปลี่ยนแปลงของค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างที่ได้รับการพัฒนา
คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนวัยรุ่น ผู้วิจัยจึงนำค่าเฉลี่ยระยะก่อนการทดลอง ระยะหลัง
ทดลองและระยะติดตามผล มาเขียนเป็นกราฟเปรียบเทียบ ผลแสดงดังภาพประกอบ 12-16

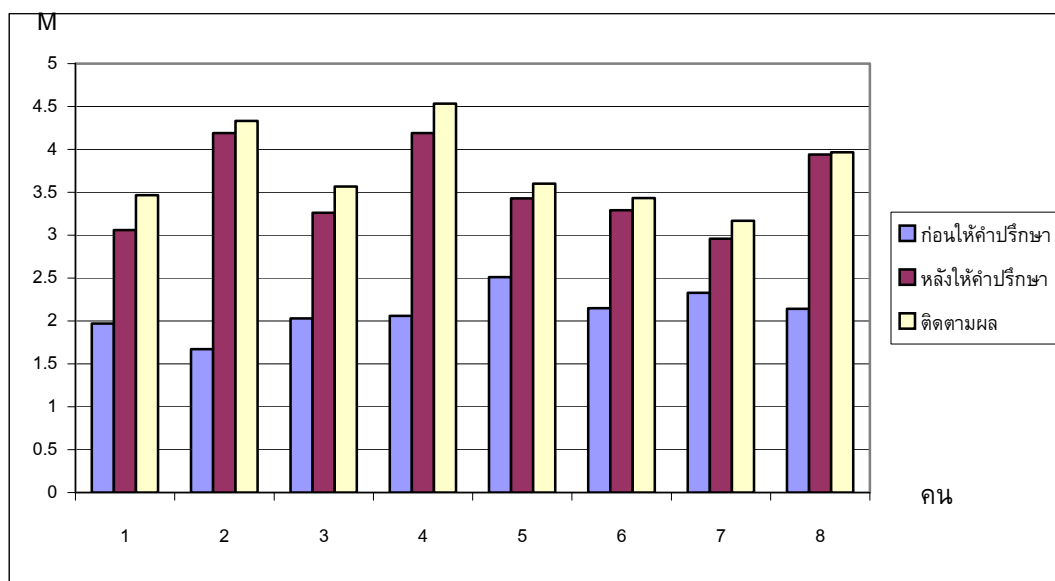
ภาพประกอบ 12 ค่าเฉลี่ยของคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนวัยรุ่นโดยรวม
ก่อน และหลังได้รับการให้คำปรึกษากลุ่ม และระยะติดตามผล

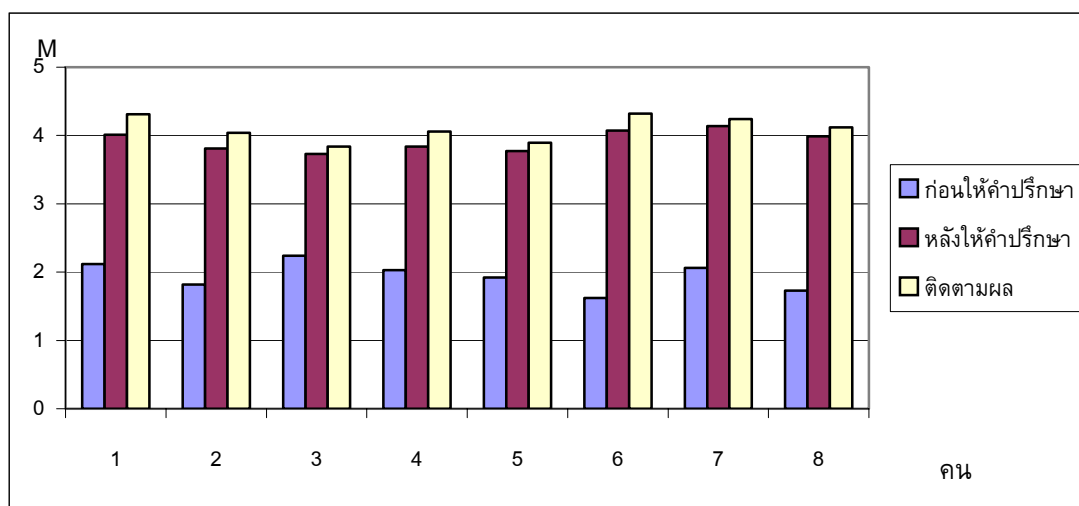
ภาพประกอบ 13 ค่าเฉลี่ยของคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนวัยรุ่นด้านการเรียน ก่อน และหลังได้รับการให้คำปรึกษากลุ่ม และระยะติดตามผล

ภาพประกอบ 14 ค่าเฉลี่ยของคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนวัยรุ่นด้านส่วนตัว ก่อน และหลังได้รับการให้คำปรึกษากลุ่ม และระยะติดตามผล

ภาพประกอบ 15 ค่าเฉลี่ยของคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนวัยรุ่นด้านสังคม
ก่อน และหลังได้รับการให้คำปรึกษากลุ่ม และระยะติดตามผล

ภาพประกอบ 16 ค่าเฉลี่ยของคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนวัยรุ่นด้านจริยธรรม
ก่อน และหลังได้รับการให้คำปรึกษากลุ่ม และระยะติดตามผล

บทที่ 5

สรุปผล อภิปราย และข้อเสนอแนะ

ความมุ่งหมายของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ มีความมุ่งหมายสำคัญเพื่อศึกษาและพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนวัยรุ่น โดยมีความมุ่งหมายเฉพาะของการวิจัยดังนี้

1. เพื่อศึกษาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนวัยรุ่น
2. เพื่อเปรียบเทียบคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนวัยรุ่น ก่อน และหลังได้รับการให้คำปรึกษากลุ่ม และระยะติดตามผล

สมมติฐานในการวิจัย

นักเรียนวัยรุ่นมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ก่อนและหลังได้รับการให้คำปรึกษากลุ่ม และระยะติดตามผล แตกต่างกัน

ขอบเขตของการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้แบ่งเป็น

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนวัยรุ่น ได้แก่

1.1 ประชากร ได้แก่ นักเรียนช่วงชั้นที่ 3 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 – 3 ปีการศึกษา 2547 ภาคเรียนที่ 2 โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษอ่างทอง (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษอ่างทอง 2546 : 6 – 8) ซึ่งมีจำนวนทั้งสิ้น 11,539 คน จากโรงเรียน 58 แห่ง

1.2 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนช่วงชั้นที่ 3 คือ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 – 3 ปีการศึกษา 2547 ภาคเรียนที่ 2 โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษอ่างทอง โดยขนาดกลุ่มตัวอย่าง ประเมินจากตารางสำเร็จรูปของ ศิริชัย กาญจนาวาสี และคณะ (2537 : 106) ที่มีความเชื่อมั่น 95 % ความคลาดเคลื่อน 5% ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 1,595 คน ประกอบด้วย นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 511 คน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 จำนวน 489 คน และ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 595 คน

1.3 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนวัยรุ่น ได้แก่ นักเรียนช่วงชั้นที่ 3 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 – 3 ที่มีคะแนนคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตั้งแต่เปอร์เซ็นต์ไทล์ที่ 25 ลงมาจำนวน 8 คน ที่ได้มาจากการสุ่มอย่างง่าย จากกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ศึกษาคุณลักษณะของวัยรุ่นไทยที่พึงประสงค์ในข้อ 1.2

ตัวแปรที่ศึกษา

1. ตัวแปรอิสระ ได้แก่ โปรแกรมการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนวัยรุ่นโดยการให้คำปรึกษากลุ่ม
2. ตัวแปรตาม ได้แก่ คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนวัยรุ่น

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วย

1. แบบสอบถามคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนวัยรุ่น
2. โปรแกรมการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนวัยรุ่นโดยการให้คำปรึกษากลุ่ม

การดำเนินการสร้างเครื่องมือ

1. แบบสอบถามคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนวัยรุ่น ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นมีลำดับขั้นตอนดังนี้

ขั้นที่ 1 ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนวัยรุ่น

ขั้นที่ 2 สัมภาษณ์ความคิดเห็นเบื้องต้นของนักเรียน ครูผู้สอนและพ่อหรือแม่ของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 – 3 สรุปคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนวัยรุ่นที่ทั้ง 3 กลุ่มเห็นร่วมกันมาจัดลำดับเพื่อเป็นข้อมูลในการสนทนากลุ่ม

ขั้นที่ 3 สนทนากลุ่มเพื่อแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนวัยรุ่นโดยผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 9 คน ได้คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนวัยรุ่น ดังนี้

1. คุณลักษณะด้านการเรียน ประกอบด้วย ความตั้งใจเรียน ความอดทนในการเรียน การบริหารเวลาในการเรียน ความรับผิดชอบด้านการเรียน การใช้เทคโนโลยีต่าง ๆ ในการแสวงหาความรู้ด้านการเรียน
2. คุณลักษณะด้านส่วนตัวประกอบด้วย ความเชื่อมั่นในตนเอง การตระหนักรู้รับรู้อารมณ์ของตนเอง การสร้างแรงจูงใจให้กับตนเอง และการบริหารเวลาในการเรียน
3. คุณลักษณะด้านสังคมประกอบด้วย การมีมนุษยสัมพันธ์ ทักษะทางสังคม และการปรับตัวทางสังคม

4. คุณลักษณะด้านจริยธรรม ประกอบด้วย การมีวินัย ความซื่อสัตย์ ความเอื้อเฟื้อ ความกตัญญูกตเวที การประหยัด

ขั้นที่ 4 เขียนนิยามศัพท์เฉพาะตามลักษณะที่แสดงออกถึงคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนวัยรุ่นที่เป็นในรูปของนิยามเชิงปฏิบัติการ ซึ่งสรุปจากนิยามและลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนวัยรุ่นที่ได้จากการศึกษาค้นคว้าจากเอกสารที่เกี่ยวข้องต่าง ๆ

ขั้นที่ 5 ดำเนินการเขียนแบบสอบถามคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนวัยรุ่นตามนิยามศัพท์เฉพาะ ซึ่งลักษณะของแบบสอบถามคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนวัยรุ่นที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเป็นแบบมาตราประเมินค่า (Rating Scale) ตามลักษณะการสร้างแบบวัด 5 ระดับของลิเคิร์ท โดยให้ผู้ตอบเลือกเพียงระดับใดระดับหนึ่ง

ขั้นที่ 6 นำแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นจำนวน 175 ข้อ ไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 5 คน (ภาคผนวก ข) ตรวจสอบหลักฐานความเที่ยงตรงตามเนื้อหาเพื่อคัดเลือกและปรับปรุงให้สอดคล้องกับนิยามที่กำหนดไว้ ซึ่งพิจารณาจากค่า IOC (Item – Objective Congruence) ของข้อความแต่ละข้อ โดยคัดเลือกข้อความที่มีค่า IOC ตั้งแต่ 0.5 ขึ้นไป จำนวน 141 ข้อ มีค่า IOC ระหว่าง 0.6 - 1.0 และที่ผู้ทรงคุณวุฒิได้เสนอแนะให้ปรับปรุงข้อความบางข้อความ ผู้วิจัยได้ทำการปรับปรุงข้อความตามที่ผู้ทรงคุณวุฒิเสนอแนะ (ภาคผนวก ข)

ขั้นที่ 7 นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแล้วจำนวน 141 ข้อ ไปทดลองใช้กับกลุ่มนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 – 3 ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างกลุ่มที่ 1 จำนวน 100 คน เพื่อวิเคราะห์ค่าอำนาจจำแนกรายข้อมีค่าอำนาจจำแนก (r) ตั้งแต่ .20 ขึ้นไป ได้ข้อคำถามรวมทั้งสิ้น 128 ข้อ ปรากฏผลคำนวณค่าอำนาจจำแนกทั้งฉบับอยู่ระหว่าง .20 - .69 (ภาคผนวก ค)

ขั้นที่ 8 นำแบบสอบถามจากขั้นที่ 7 ไปทดลองใช้ (try out) กับนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างกลุ่มที่ 2 จำนวน 100 คน เพื่อตรวจสอบคุณภาพ โดยหาความเชื่อมั่นของแบบสอบถามรายด้าน มีค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา อยู่ระหว่าง .56 - .90 และค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา ทั้งฉบับ เท่ากับ .94 (ภาคผนวก ง)

นำแบบสอบถามไปทดสอบกับกลุ่มตัวอย่างจำนวน 1,595 คน เพื่อหาค่าความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้างของแบบสอบถามและวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน

2. โปรแกรมการให้คำปรึกษากลุ่มเพื่อพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนวัยรุ่น

โปรแกรมการให้คำปรึกษากลุ่มเพื่อพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนวัยรุ่นมีลำดับขั้นดังนี้

- 2.1 นำองค์ประกอบที่ได้จากการศึกษาวิจัยมาสร้างกรอบแนวคิดในการสร้างโปรแกรมการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนวัยรุ่น โดยการให้คำปรึกษากลุ่ม
- 2.2 ศึกษาเอกสารและงานวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนวัยรุ่น ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี เป้าหมาย เทคนิคของการให้คำปรึกษากลุ่มตามทฤษฎีต่าง ๆ
- 2.3 ดำเนินการจัดทำโปรแกรมการให้คำปรึกษากลุ่มเพื่อพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนวัยรุ่น โดยลักษณะของโปรแกรมการให้คำปรึกษากลุ่ม มีดังนี้

1. เป็นโปรแกรมที่มุ่งนำไปใช้ เพื่อพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนวัยรุ่น

2. เป็นโปรแกรมที่ดำเนินการให้คำปรึกษากลุ่มจำนวน 15 ครั้ง และดำเนินการครั้งละ 45 – 60 นาที

รายละเอียดของโปรแกรมการให้คำปรึกษากลุ่ม ดังแสดงในภาคผนวก ง

2.4 ตรวจสอบความเที่ยงตรงตามเนื้อหา (Content Validity) ของโปรแกรมการให้คำปรึกษากลุ่มโดยนำโปรแกรมการให้คำปรึกษากลุ่มไปให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน ตรวจสอบความถูกต้องของเนื้อหา ความถูกต้องของการใช้ภาษาในโปรแกรมการให้คำปรึกษา รวมทั้งให้ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงแก้ไข แล้วผู้วิจัยนำผลการตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญมาปรับปรุงแก้ไขโปรแกรมการให้คำปรึกษา

2.5 นำโปรแกรมที่ได้รับการปรับปรุงแก้ไขแล้ว ไปทดลองใช้กับนักเรียนที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง เพื่อหาข้อบกพร่องที่เกิดขึ้นระหว่างการทดลอง และปรับปรุงแก้ไขโปรแกรมก่อนนำไปใช้จริง โดยเริ่มดำเนินการทดลองใช้โปรแกรมในเดือนมกราคม 2548

2.6 จัดทำเป็นโปรแกรมการให้คำปรึกษากลุ่ม เพื่อนำไปใช้ในการดำเนินการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนวัยรุ่น

วิธีดำเนินการวิจัย

1. การศึกษาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนวัยรุ่น

ผู้วิจัยให้นักเรียนกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 1,595 คน ตอบแบบสอบถามคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนวัยรุ่นที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น และหาคุณภาพเรียบร้อยแล้ว

2. การพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนวัยรุ่น

ในการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนวัยรุ่น ผู้วิจัยใช้โปรแกรมการให้คำปรึกษากลุ่มตามที่ผู้วิจัยได้พัฒนาขึ้น ซึ่งมีขั้นตอนดังนี้

2.1. ขั้นตอนการทดลอง

ผู้วิจัยนำคะแนนที่ได้จากการตอบแบบสอบถามคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนวัยรุ่นในขั้นศึกษาค้นคว้าคุณลักษณะที่พึงประสงค์ โดยคัดเลือกนักเรียนที่มีคะแนนคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนวัยรุ่น ตั้งแต่เปอร์เซ็นต์ไทล์ที่ 25 ลงมา จำนวน 392 คน จากนั้นใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย และสอบถามความสมัครใจในการเข้าร่วมการให้คำปรึกษากลุ่มได้นักเรียนจำนวน 8 คน และเก็บคะแนนคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนวัยรุ่นแต่ละคนเป็นคะแนนก่อนการทดลอง (Pre-test)

2.2 ขั้นตอนการทดลอง

2.2.1 ผู้วิจัยเป็นผู้ดำเนินการทดลองการให้คำปรึกษากลุ่มเพื่อพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนวัยรุ่น ตั้งแต่วันที่ 21 มกราคม 2548 - 22 กุมภาพันธ์ 2548 ณ ห้องประชุม สนามผืน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอ่างทอง

2.2.2 ผู้วิจัยให้นักเรียนตอบแบบสอบถามคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียน วิทยาลัยฉบับเดียวกันกับที่ใช้ในการศึกษาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนวิทยาลัย แล้วเป็น คะแนนหลังการทดลอง (Post-test) แล้วนำคะแนน ก่อนและหลังการทดลองมาวิเคราะห์ข้อมูล เพื่อทดสอบสมมติฐานต่อไป

2.2.3 ภายหลังได้รับการให้คำปรึกษา 1 เดือน ผู้วิจัยให้นักเรียนตอบ แบบสอบถามคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนวิทยาลัยฉบับเดียวกันอีกครั้งในระยะติดตามผล แล้วเก็บไว้เป็นคะแนนระยะติดตามผล เพื่อนำมาวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อทดสอบสมมติฐานต่อไป

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลสำหรับการวิจัย ดำเนินการเป็นขั้นตอนดังนี้

1. ติดต่อบัณฑิตวิทยาลัย เพื่อทำหนังสือขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล ไปยังผู้บริหารโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา
2. ติดต่อโรงเรียนกลุ่มตัวอย่างเพื่อนัดหมายวันเวลาเก็บรวบรวมข้อมูล
3. นำแบบสอบถามคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนวิทยาลัยทดลองใช้กับนักเรียนช่วง ชั้นที่ 3 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 - 3 ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างกลุ่มที่ 1 จำนวน 100 คน จำนวน 1 โรงเรียน
4. นำแบบสอบถามคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนวิทยาลัยไปทดลองใช้กับนักเรียน ช่วงชั้นที่ 3 ชั้น มัธยมศึกษาปีที่ 1 - 3 ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างกลุ่มที่ 2 จำนวน 100 คน เพื่อ วิเคราะห์ค่าอำนาจจำแนกของแบบสอบถามรายข้อ วิเคราะห์ความเชื่อมั่น
5. นำแบบสอบถามคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนวิทยาลัยฉบับสมบูรณ์ที่ผ่านการ ตรวจสอบคุณภาพไปทดสอบกับกลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 - 2 จำนวน 1,595 คน เพื่อวิเคราะห์ความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้างของแบบสอบถาม และการวิเคราะห์ องค์ประกอบเชิงยืนยัน
6. นำโปรแกรมพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนวิทยาลัยไปทดลองใช้กับ นักเรียนช่วงชั้นที่ 3 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 - 3 ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจำนวน 6 คน เพื่อตรวจสอบ ข้อบกพร่อง แล้วปรับปรุงแก้ไขก่อนนำไปทำการทดลองจริง
7. นำโปรแกรมพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนวิทยาลัยฉบับสมบูรณ์ที่ผ่านการ ตรวจสอบคุณภาพไปดำเนินการทดลองกับกลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 ชั้นมัธยมศึกษา ปีที่ 1 - 3 ที่มีคะแนนตั้งแต่เปอร์เซ็นต์ไทล์ที่ 25 ลงมา จำนวน 392 คน จากนั้นใช้วิธีการสุ่ม อย่างง่าย และสอบถามความสนใจในการเข้าร่วมโปรแกรมการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ของนักเรียนวิทยาลัยโดยการให้คำปรึกษากลุ่ม ได้นักเรียนจำนวน 8 คน เพื่อพัฒนาคุณลักษณะที่พึง ประสงค์
8. รวบรวมข้อมูลเพื่อนำไปวิเคราะห์

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลครั้งนี้ ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS for Windows และโปรแกรมสำเร็จรูป ตามลำดับขั้นดังนี้

1. วิเคราะห์ค่าสถิติพื้นฐาน ในรูปของค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของกลุ่ม ตัวอย่าง
2. วิเคราะห์ความเที่ยงตรงตามเนื้อหาของแบบสอบถาม คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนวัยรุ่น โดยแสดงค่าดัชนีความสอดคล้อง (Item – Objective Congruence) เพื่อตรวจสอบความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับนิยามเชิงปฏิบัติการ และค่าความเชื่อมั่นแบบทดสอบสอดคล้องภายในโดยการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบัค (α - Coefficient)
3. วิเคราะห์ค่าอำนาจจำแนกของแบบสอบถามรายข้อ โดยแสดงค่าสหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson Product Moment Correlation)
4. วิเคราะห์องค์ประกอบ (Factor Analysis) ของคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนวัยรุ่น
5. วิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนวัยรุ่น ก่อนและหลังได้รับการให้คำปรึกษากลุ่ม และระยะติดตามผลโดยใช้สถิติ F – test วิเคราะห์แบบ One – Way ANOVA Repeated Measurement

สรุปผลการวิจัย

ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ผลการวิจัยสรุปได้ตามลำดับดังนี้

1. ผลการศึกษาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนวัยรุ่น
2. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากการนำโปรแกรมการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนวัยรุ่น โดยการให้คำปรึกษากลุ่มไปใช้ในการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนวัยรุ่น โดยวิเคราะห์ค่าคะแนนคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนวัยรุ่นเปรียบเทียบ ก่อน และหลังได้รับการให้คำปรึกษากลุ่ม และระยะติดตามผล

1. ผลการศึกษาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนวัยรุ่น

ผลการศึกษาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนวัยรุ่น พบว่า คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนวัยรุ่นโดยรวม อยู่ในระดับปานกลาง (M เท่ากับ 3.40) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า คุณลักษณะด้านจริยธรรมอยู่ในระดับมาก (M เท่ากับ 3.65) และคุณลักษณะด้านสังคม คุณลักษณะด้านการเรียน และคุณลักษณะด้านส่วนตัว อยู่ในระดับปานกลาง (M เท่ากับ 3.36 , 3.31 และ 3.25 ตามลำดับ)

เมื่อพิจารณาคูณลักษณะที่พึงประสงค์ในแต่ละด้าน พบว่า คุณลักษณะด้านการเรียน อยู่ในระดับปานกลาง (M เท่ากับ 3.31) ซึ่งประกอบด้วย ความรับผิดชอบด้านการเรียน ความ

อุตสาหะในการเรียน ความตั้งใจเรียน การใช้เทคโนโลยีในการแสวงหาความรู้ และการบริหารเวลาในการเรียน อยู่ในระดับปานกลาง (M เท่ากับ 3.49, 3.40, 3.38, 3.28 และ 2.99 ตามลำดับ)

คุณลักษณะด้านส่วนตัว อยู่ในระดับปานกลาง (M เท่ากับ 3.25) ซึ่งประกอบด้วย การสร้างแรงจูงใจให้ตนเองอยู่ในระดับมาก (M เท่ากับ 3.70) และการตระหนักรู้ รับรู้อารมณ์ การบริหารจัดการอารมณ์ของตนเอง และความเชื่อมั่นในตนเอง อยู่ในระดับปานกลาง (M เท่ากับ 3.16, 3.08 และ 3.06 ตามลำดับ)

คุณลักษณะด้านสังคม อยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งประกอบด้วย การปรับตัวทางสังคมอยู่ในระดับมาก (M เท่ากับ 3.57) และการมีมนุษยสัมพันธ์ ทักษะทางสังคม อยู่ในระดับปานกลาง (M เท่ากับ 3.45 และ 3.06)

คุณลักษณะด้านจริยธรรม อยู่ในระดับมาก (M เท่ากับ 3.65) ซึ่งประกอบด้วย ความกตัญญูกตเวที ความมีวินัย การประหยัด อยู่ในระดับมาก (M เท่ากับ 4.04, 3.71 และ 3.62 ตามลำดับ) และความเอื้อเฟื้อ ความซื่อสัตย์ อยู่ในระดับปานกลาง (M เท่ากับ 3.49 และ 3.39)

2. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากการนำโปรแกรมการให้คำปรึกษากลุ่มไปใช้ในการให้คำปรึกษากลุ่มเพื่อพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนวัยรุ่น โดยวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนวัยรุ่น เปรียบเทียบก่อนการทดลอง หลังการทดลอง และระยะติดตามผล

การวัดคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนวัยรุ่น ก่อนการทดลอง หลังการทดลอง และระยะติดตามผล และทดสอบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนวัยรุ่น ด้วยการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียวแบบวัดซ้ำ (One – Way ANOVA Repeated Measurement) พบว่า

2.1 คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนวัยรุ่นโดยรวม พบว่า นักเรียนวัยรุ่นมีค่าเฉลี่ยคุณลักษณะที่พึงประสงค์โดยรวม ก่อนการทดลอง หลังการทดลอง และระยะติดตามผล เท่ากับ 2.16, 3.68 และ 3.90 ตามลำดับ

เมื่อทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนวัยรุ่นโดยรวม ก่อนการทดลอง หลังการทดลอง และระยะติดตามผล พบว่า แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($F = 235.19^{**}, P = .000$) แสดงว่า การให้คำปรึกษากลุ่มมีผลให้คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนวัยรุ่นโดยรวมเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้น

เมื่อเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีการ LSD พบว่า ค่าเฉลี่ยของคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนวัยรุ่นโดยรวม ก่อนการทดลอง แตกต่างจากค่าเฉลี่ยหลังการทดลอง และระยะติดตามผล อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนค่าเฉลี่ยหลังการทดลอง แตกต่างจากกับค่าเฉลี่ยในระยะระยะติดตามผล อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ .05 แสดงว่า การให้

คำปรึกษากลุ่มมีผลต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนวัยรุ่นโดยรวม

2.2 คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนวัยรุ่นด้านการเรียน พบว่า นักเรียนวัยรุ่นมีค่าเฉลี่ยคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านการเรียนก่อนการทดลอง หลังการทดลอง และระยะติดตามผล เท่ากับ 2.64, 4.04 และ 4.17 ตามลำดับ

เมื่อทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียน
วัยรุ่นด้านการเรียน ก่อนการทดลอง หลังการทดลอง และระยะติดตามผล พบว่า แตกต่างกัน
อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($F = 79.22^{**}, P = .000$) แสดงว่า การให้คำปรึกษากลุ่มมีผล
ให้คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนวัยรุ่นด้านการเรียนเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้น

เมื่อเปรียบเทียบความแตกต่างเป็นรายคู่ด้วยวิธีการ LSD พบว่า ค่าเฉลี่ยของ
คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนวัยรุ่นด้านการเรียน ก่อนการทดลอง แตกต่างจาก
ค่าเฉลี่ยหลังการทดลอง และระยะติดตามผล อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนค่าเฉลี่ย
หลังการทดลอง แตกต่างจากกับค่าเฉลี่ยระยะติดตามผล อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ .05 แสดงว่า
การให้คำปรึกษากลุ่มมีผลต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนวัยรุ่นด้านการเรียน

2.3 คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนวัยรุ่นด้านส่วนตัว พบว่า นักเรียนวัยรุ่นมีค่าเฉลี่ยคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านส่วนตัว ก่อนการทดลอง หลังการทดลอง และระยะติดตามผล เท่ากับ 1.94, 3.04 และ 3.45 ตามลำดับ

เมื่อทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนวัยรุ่น
 ด้านส่วนตัว ก่อนการทดลอง หลังการทดลอง และระยะติดตามผล พบว่า แตกต่างกันอย่างมี
 นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01($F = 74.86^{**}$, $P = .000$) แสดงว่า การให้คำปรึกษากลุ่มมีผลให้
 คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนวัยรุ่นด้านส่วนตัวเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้น

เมื่อเปรียบเทียบความแตกต่างเป็นรายคู่ด้วยวิธีการ LSD พบว่า ค่าเฉลี่ยของ คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนวัยรุ่นนด้านส่วนตัว ก่อนทดลอง แตกต่างจากค่าเฉลี่ยหลังการ ทดลอง และระยะติดตามผล อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนค่าเฉลี่ยหลังการทดลอง แตกต่างจากกับค่าเฉลี่ยระยะติดตามผล อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ .05 แสดงว่า การให้คำปรึกษา กลุ่มมีผลต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนวัยรุ่นนด้านส่วนตัว

2.4 คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนวัยรุ่นด้านสังคม พบว่า นักเรียนวัยรุ่นมีค่าเฉลี่ยคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านสังคม ก่อนการทดลอง หลังการทดลอง และระยะติดตามผลเท่ากับ 2.11, 3.54 และ 3.76 ตามลำดับ

เมื่อทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนวัยรุ่น
ด้านสังคม ก่อนการทดลอง หลังการทดลอง และระยะติดตามผล พบว่า แตกต่างกันอย่างมี
นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($F = 45.57^{**}$, $P = .000$) แสดงว่า การให้คำปรึกษากลุ่มกับนักเรียน
มีผลให้คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนวัยรุ่นด้านสังคมเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้น

เมื่อเปรียบเทียบความแตกต่างเป็นรายคู่ด้วยวิธีการ LSD พบว่า ค่าเฉลี่ยของคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนวัยรุ่นด้านสังคม ก่อนการทดลอง แตกต่างจากค่าเฉลี่ยหลังการทดลอง และระยะติดตามผล อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนค่าเฉลี่ยหลังการทดลอง แตกต่างจากกับค่าเฉลี่ยระยะติดตามผล อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ .05 แสดงว่า การให้คำปรึกษากลุ่มมีผลต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนวัยรุ่นด้านสังคม

2.5 คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนวัยรุ่นด้านจริยธรรม พบว่า นักเรียนวัยรุ่นมีค่าเฉลี่ยคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านจริยธรรม ก่อนการทดลอง หลังการทดลอง และระยะติดตามผล เท่ากับ 1.94, 3.92 และ 4.10 ตามลำดับ

เมื่อทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนวัยรุ่นด้านจริยธรรม ก่อนการทดลอง หลังการทดลอง และระยะติดตามผล พบว่า มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($F = 354.47^{**}$, $P = .000$) แสดงว่า การให้คำปรึกษากลุ่มมีผลให้คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนวัยรุ่นด้านจริยธรรมเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้น

เมื่อเปรียบเทียบความแตกต่างเป็นรายคู่ด้วยวิธีการ LSD พบว่า ค่าเฉลี่ยของคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนวัยรุ่นด้านจริยธรรม ก่อนการทดลอง แตกต่างจากค่าเฉลี่ยหลังการทดลอง และระยะติดตามผล อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนค่าเฉลี่ยหลังการทดลอง แตกต่างจากกับค่าเฉลี่ยระยะติดตามผล อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ .05 แสดงว่า การให้คำปรึกษากลุ่มมีผลต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนวัยรุ่นด้านจริยธรรม

อภิปรายผล

1. ผลการศึกษาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนวัยรุ่น

จากการศึกษาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนวัยรุ่น โดยมีกลุ่มตัวอย่างจำนวน 1,595 คน พบว่า องค์ประกอบคุณลักษณะด้านการเรียน อยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้เป็นเพราะว่าในการดำเนินการวัดคุณลักษณะที่พึงประสงค์โดยทำการเก็บข้อมูลกับนักเรียนในช่วงชั้นที่ 3 ซึ่งนักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างทั้งหมดนั้นมีความแตกต่างกันทางการเรียน โดยมีทั้งนักเรียนที่มีผลการเรียนดี ปานกลาง และต่ำ ดังนั้นจากความแตกต่างกันในด้านความสามารถทางการเรียน จึงน่าจะส่งผลให้คะแนนคุณลักษณะที่พึงประสงค์ในด้านการเรียนของการวิจัยในครั้งนี้อยู่ในระดับปานกลาง ในส่วนของการศึกษาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ใน ด้านส่วนตัว และด้านสังคม ผลจากการวิจัย พบว่า อยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้เป็นเพราะความแตกต่างกันทางด้านพื้นที่การอยู่อาศัย สภาพแวดล้อมทางสังคมของนักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างมีความแตกต่างกัน โดยมีทั้งนักเรียนที่อาศัยอยู่ในเขตอำเภอเมืองและในเขตอำเภออื่น ๆ ดังนั้นจากสภาพทางสังคม และลักษณะการดำเนินชีวิตการอบรมเลี้ยงดูที่ต่างกัน ส่งผลให้นักเรียนมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านส่วนตัวและสังคมของ นักเรียน อยู่ในระดับปานกลางสำหรับการศึกษาคูณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านจริยธรรมของนักเรียน วัยรุ่น พบว่าอยู่ในระดับสูง ทั้งนี้เป็นเพราะว่าในการจัดการเรียนการสอนใน

ปัจจุบันนั้นนอกจากเรียนรู้ทางด้านวิชาการแล้วการส่งเสริมคุณลักษณะที่พึงประสงค์ก็เป็นกิจกรรมหนึ่งที่ทางโรงเรียนต้องดำเนินการควบคู่กันไปกับด้านวิชาการทั้งนี้เพื่อเป็นการปลูกฝังให้นักเรียนเป็นคนเก่ง ดี และมีความสุข ซึ่งกิจกรรมเสริมหลักสูตรที่ทางโรงเรียนดำเนินการ ซึ่งมีทั้งกิจกรรมทางด้านวันสำคัญทางศาสนา วันสำคัญของชาติ เช่น วันแม่แห่งชาติ วันพ่อแห่งชาติ รวมถึงวันสำคัญอื่น ๆ ซึ่งทุกกิจกรรมที่จัดขึ้นมานั้นมีวัตถุประสงค์ มุ่งให้ผู้เรียนมีการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านจริยธรรม ทั้งสิ้น ซึ่งจากการจัดกิจกรรมที่เป็นประจำและต่อเนื่องย่อมส่งผลให้นักเรียนซึมซับสิ่งที่ดีงามด้าน จริยธรรม จึงส่งผลให้นักเรียนวันรุ่น มีคุณลักษณะด้านจริยธรรม อยู่ในระดับมาก

2. ผลการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนวัยรุ่นโดยการให้คำปรึกษากลุ่ม

จากผลการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนวัยรุ่นโดยการให้คำปรึกษากลุ่มพบว่า นักเรียนวัยรุ่นที่เข้าร่วมการให้คำปรึกษากลุ่ม มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ทั้งโดยรวม และรายด้านเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ แสดงให้เห็นว่า โปรแกรมการให้คำปรึกษากลุ่ม สามารถนำมาใช้ในการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนวัยรุ่นได้ ทั้งนี้เนื่องจากในการดำเนินการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้นำการให้คำปรึกษากลุ่ม ตามทฤษฎีการให้คำปรึกษากลุ่ม ในหลายทฤษฎี โดยผู้วิจัยคัดเลือกทฤษฎีการให้คำปรึกษากลุ่มที่เหมาะสมมาใช้ในการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนวัยรุ่น โดยในการพบกันครั้งแรกระหว่างผู้วิจัยกับนักเรียนที่เข้าร่วมการให้คำปรึกษากลุ่ม ผู้วิจัยได้สร้างสัมพันธภาพรวมถึง ชี้แจง วัตถุประสงค์ของการให้คำปรึกษากลุ่ม ประโยชน์ของการเข้าร่วมการให้คำปรึกษาแบบกลุ่ม ตลอดจนระยะเวลา และสถานที่ในการให้คำปรึกษากลุ่ม โดยผู้วิจัยใช้เทคนิคการฟังอย่างใส่ใจ การใช้คำถามปลายเปิด คำถามปลายปิด การสะท้อนความรู้สึก การให้กำลังใจ เพื่อนำมาเป็นข้อมูลสำหรับการวางแผนในการให้คำปรึกษาแบบกลุ่ม ในครั้งต่อ ๆ ไป สำหรับในขั้นดำเนินการให้คำปรึกษากลุ่ม แต่ละครั้งผู้วิจัยจะพิจารณาเลือกใช้เทคนิคการให้คำปรึกษาที่มีความสอดคล้อง และช่วยสนับสนุนส่งเสริมการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนวัยรุ่น จากการสังเกตของผู้วิจัย พบว่า นักเรียนมีความสนใจ เอาใจใส่ มีความกระตือรือร้น พัฒนา ทั้งนี้ เพราะว่าการพัฒนาผู้วิจัยได้จัดกิจกรรม และเนื้อหาให้เหมาะสมกับวัยของนักเรียนจึงมีความสนใจเป็นอย่างมากและในการให้คำปรึกษาแบบกลุ่ม เป็นวิธีการที่ช่วยให้ นักเรียนแต่ละคนได้รู้จักตนเอง เข้าใจตนเอง สามารถตัดสินใจแก้ปัญหาของตนเอง ได้ อย่างมีประสิทธิภาพ โดยผู้วิจัยคอยให้คำชี้แนะ แนะนำ ให้ข้อมูลย้อนกลับ วิธีการให้คำปรึกษาแบบกลุ่มเป็นวิธีการที่สอดคล้องกับความต้องการและธรรมชาติของวัยรุ่นเพราะพลังของกลุ่มสามารถที่จะ เปลี่ยนแปลงความคิด ความรู้สึกกลุ่มเพื่อนมีอิทธิพลต่อวัยรุ่น นักเรียนจะยอมรับความคิดเห็นจากเพื่อนรุ่นเดียวกันมากกว่าผู้ใหญ่ และมักจะนำความคิด แนวคิดไปปฏิบัติ จึงทำให้การให้คำปรึกษากลุ่ม สามารถพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนวัยรุ่นให้ดีขึ้น

นอกจากนี้เมื่อพิจารณา คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนวัยรุ่นในแต่ละด้าน จากผลการวิจัย พบว่า คุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านการเรียน ด้านส่วนตัว ด้านสังคม และด้าน จริยธรรมของนักเรียนวัยรุ่นมีการเปลี่ยนแปลงที่ดีขึ้นเช่นกัน ทั้งนี้อาจเนื่องจากการให้ คำปรึกษากลุ่ม ผู้วิจัยได้พิจารณาทฤษฎี และเทคนิคที่ได้ตามความเหมาะสมของคุณลักษณะ ที่พึงประสงค์ในแต่ละด้าน ดังนี้

2.1 คุณลักษณะด้านการเรียน จากผลการวิจัย พบว่า หลังได้รับการให้คำปรึกษา กลุ่มนักเรียนวัยรุ่นมีค่าเฉลี่ยคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านการเรียนเพิ่มขึ้น ซึ่งคุณลักษณะด้าน การเรียน ประกอบด้วย

ความตั้งใจเรียนที่มุ่งพัฒนาให้นักเรียนมีความสนใจ และเอาใจใส่ในการ เรียน รวมทั้งมีความตั้งใจฟังครู และกล้าที่จะถามครู ผู้วิจัยจึงเลือกใช้ทฤษฎีการให้คำปรึกษากลุ่ม ภาวนิยม เนื่องจากมุ่งเน้นที่จะพัฒนาให้นักเรียนเกิดความรู้สึกในตนเอง และตระหนักถึงความ รับผิดชอบของตนเอง ซึ่งตามแนวคิดของภาวนิยมที่มองว่ามนุษย์มีศักยภาพที่จะตระหนักรู้ตนเอง คือ สามารถรับรู้ตนเอง รับรู้ถึงอันตรายและการคุกคามจากภายนอก หรือสิ่งที่เกิดขึ้นกับตนเอง (Corey. 2000 :170) ในการสร้างการตระหนักรู้ตนเองนี้ ผู้วิจัยได้ใช้เทคนิคที่ทำให้นักเรียนเกิดการ ตระหนักรู้ตนเอง และตระหนักถึงความรับผิดชอบต่อตนเอง รวมทั้งให้นักเรียนได้กำหนด แนวทางการปฏิบัติ 8 สัปดาห์ และนำมาเสนอต่อกลุ่ม โดยผู้วิจัยให้กำลังใจและให้ข้อเสนอแนะ เพื่อให้นักเรียนปรับปรุงและพัฒนาความตั้งใจเรียนให้ดียิ่งขึ้น

ความอดสาหัสในการเรียนโดยให้นักเรียนมีความเพียรพยายามในการเรียน มีความกระตือรือร้นในการเรียน ไม่ผัดวันประกันพรุ่ง ผู้วิจัยได้เลือกใช้ทฤษฎีการให้คำปรึกษา กลุ่มแบบการเผชิญความจริง เพราะนักเรียนต้องรู้ถึงพฤติกรรมของตนเองในปัจจุบันที่เกี่ยวข้อง กับความอดสาหัสในการเรียน และพฤติกรรมที่ต้องการเปลี่ยนแปลง สิ่งที่สำคัญที่สุดคือ นักเรียน ต้องนำพฤติกรรมนั้นไปใช้ในสถานการณ์จริง และกล้ารับผิดชอบในสิ่งที่ตนเองกระทำ ตาม เป้าหมายของทฤษฎีเผชิญความจริงที่มุ่งเน้นให้ผู้รับบริการรู้จักและเข้าใจตนเอง กล้าเผชิญกับ ความจริง และรับผิดชอบต่อแก้ไขปัญหของตนเอง (Corey. 1996: 263 –264; citing Glasser. 1989) ในการพัฒนาความอดสาหัสได้ใช้เทคนิค WDEP และเทคนิคการถาม เพื่อกระตุ้นให้ นักเรียนได้ใช้กระบวนการคิด ร่วมกันซักถามเพื่อให้เกิดความกระฉับกระเฉงในสิ่งที่ต้องการ เปลี่ยนแปลง รวมทั้งการให้กำลังใจเพื่อให้นักเรียนมีแรงผลักดันที่จะเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของ ตนเองให้ดีขึ้น

การบริหารเวลาในการเรียนโดยให้นักเรียนรู้จักการแบ่งเวลาเรียนทั้งใน โรงเรียนและที่บ้าน และการมีส่วนร่วมในกิจกรรมของโรงเรียนได้อย่างเหมาะสม โดยผู้วิจัยได้ เลือกใช้ทฤษฎีพฤติกรรมนิยม โดยใช้หลัก ABC โดยให้นักเรียนได้ระบุพฤติกรรมในปัจจุบันของ ตนเอง การจัดแบ่งเวลาในการเรียนอย่างไร ต้องการปรับเปลี่ยนอย่างไร จะเปลี่ยนได้มากน้อย เพียงไรและมองเห็นปัญหาที่อาจ ทำให้การบริหารเวลาในการเรียนไม่เป็นไปตามที่วางไว้ และหา

แนวทาง แก้ปัญหา และบันทึกการจัดการเกี่ยวกับการบริหารเวลา ซึ่งทำให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ และปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของตนเอง สอดคล้องกับแนวคิดของทฤษฎีพฤติกรรมนิยมที่เชื่อว่า พฤติกรรมของมนุษย์เกิดจากการเรียนรู้ จึงสามารถปรับเปลี่ยนได้ด้วยการเรียนรู้ (Corey. 1996 : 288) นอกจากนี้ผู้วิจัยยังได้ใช้การเสริมแรง เพื่อเป็นกำลังใจให้นักเรียนสามารถปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของตนเองได้ดีขึ้น

ความรับผิดชอบทางการเรียนและการใช้เทคโนโลยีต่าง ๆ ในการแสวงหาความรู้ในการเรียน ที่มุ่งพัฒนาให้นักเรียนมีความรับผิดชอบและสามารถเลือกใช้เทคโนโลยีในการแสวงหาความรู้ในการเรียน โดยผู้วิจัยใช้ทฤษฎีการให้คำปรึกษากลุ่มแบบเผชิญความจริง โดยใช้เทคนิค WDEP เพื่อให้นักเรียนรู้ถึงพฤติกรรมปัจจุบันของตนเอง มีความรับผิดชอบ และยอมรับว่าตนเองมีพลังในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของตนเอง และพร้อมที่จะปฏิบัติตามแผนการที่ตนเองได้กำหนดขึ้น รวมทั้งผู้วิจัยได้ให้นักเรียนได้สรุปผล และซักถามประเด็นปัญหาที่ยังสงสัยหรือค้างคาใจ เพื่อให้นักเรียนสามารถนำไปปฏิบัติได้

2.2 คุณลักษณะด้านส่วนตัว จากการผลการวิจัย พบว่า หลังได้รับการให้คำปรึกษากลุ่มนักเรียนวัยรุ่นมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านส่วนตัวดีขึ้น ซึ่งคุณลักษณะด้านส่วนตัว ประกอบด้วย

ความเชื่อมั่นในตนเองเพื่อให้นักเรียนกล้าแสดงความคิดเห็นและกล้าพูดกล้ากระทำด้วยความมั่นใจ ไม่ลังเล ไม่หวั่นวิตกหรือกลัวถูกตำหนิ โดยผู้วิจัยเลือกใช้ทฤษฎีการให้คำปรึกษากลุ่มยึดบุคคลเป็นศูนย์กลาง เพื่อให้นักเรียนรู้จักตนเองอย่างแท้จริง โดยการเปิดรับประสบการณ์ต่าง ๆ ใ่วางใจตนเอง และเต็มใจที่จะพัฒนาตนเอง ผู้วิจัยได้ใช้เทคนิคแสดงความรู้สึกทางลบ เพื่อให้นักเรียนได้เรียนรู้ถึงพฤติกรรมของตนเองในปัจจุบัน เทคนิคการยอมรับตนเอง และการเริ่มการเปลี่ยนแปลง เพื่อให้นักเรียนยอมรับตนเองและมีพลังที่จะเปลี่ยนแปลงตนเอง และเทคนิคการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมในกลุ่ม โดยให้นักเรียนได้แสดงพฤติกรรมที่ไม่เชื่อมั่นในตนเอง แล้วผู้วิจัยก็ฝึกให้นักเรียนได้วิเคราะห์และแก้ไขปัญหาความไม่เชื่อมั่นของนักเรียน ซึ่งมีผลให้นักเรียนมีการพัฒนาความเชื่อมั่นในตนเองดีขึ้น สอดคล้องกับการศึกษาของ มาลี วงษ์แก้ว (2526 : 35) ที่พบว่า การให้คำปรึกษาแบบกลุ่มทำให้นักเรียนมีความเชื่อมั่นในตนเองสูงขึ้น

การตระหนักรู้ รับรู้อารมณ์ของตนเองการสร้างแรงจูงใจให้แก่ตนเองและบริหารจัดการอารมณ์ของตนเอง มุ่งเน้นพัฒนานักเรียนให้มีการตระหนักรู้ รับรู้อารมณ์ของตนเอง มีแรงจูงใจและมีการบริหารจัดการอารมณ์ของตนเองได้ ซึ่งในการสร้างความตระหนักรู้ตนเองโดยให้นักเรียนทบทวนอารมณ์และความรู้สึกของตนเอง และปรับเปลี่ยนกระบวนการคิดโดยให้นักเรียนแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับประโยชน์และโทษที่จะเกิดขึ้นจากอารมณ์และความรู้สึกนั้น ส่วนการสร้างแรงจูงใจให้ตนเอง ผู้วิจัยใช้เทคนิคที่ให้นักเรียนได้จินตนาการถึงเหตุการณ์ที่ทำให้มีความรู้สึกที่ดีต่อตนเองและผู้อื่น และจินตนาการถึงเหตุการณ์ที่ทำให้ความรู้สึกที่ไม่ดี แล้วจูงใจให้นักเรียนปรับเปลี่ยนแนวคิด อารมณ์ ความรู้สึกใหม่ และในการพัฒนาการบริหารจัดการอารมณ์ของตนเอง

ผู้วิจัยได้เทคนิคความเจียบเป็นสื่อให้นักเรียนเกิดความรู้สึกและระบายความรู้สึกออกมา แล้วผู้วิจัยได้ให้นักเรียนทบทวนเหตุการณ์เกี่ยวกับการควบคุมอารมณ์และความต้องการของตนเอง ช่วยกันวิเคราะห์ข้อดีและข้อเสีย และแนวทางการแก้ไขปัญหานั้น ซึ่งเทคนิคที่ผู้วิจัยใช้นั้นเป็นเทคนิคที่ให้นักเรียนได้ใช้กระบวนการคิด การปรับเปลี่ยนความคิด ความรู้สึกของตนเอง และมีแนวทางแก้ไขตนเองในการพัฒนาความตระหนักรู้ สร้างแรงจูงใจและบริหารจัดการอารมณ์ของตนเอง มีผลให้นักเรียนมีการพัฒนาความตระหนักรู้ มีการสร้างแรงจูงใจ และการบริหารจัดการอารมณ์ของตนเอง ดีขึ้น สอดคล้องกับการศึกษาของ เปรมใจ บุญประสพ (2545) ที่พบว่า การใช้กิจกรรมกลุ่มสามารถพัฒนานักเรียนให้มีความเฉลียวฉลาดทางอารมณ์ด้านความตระหนักรู้สูงขึ้น

2.3 คุณลักษณะด้านสังคม จากการวิจัยพบว่า หลังได้รับการให้คำปรึกษากลุ่ม นักเรียนวัยรุ่นมีค่าเฉลี่ยคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านสังคมเพิ่มขึ้น ซึ่งคุณลักษณะด้านสังคมประกอบด้วย

การมีมนุษยสัมพันธ์ที่พัฒนานักเรียนให้มีการยิ้มแย้ม การกล่าวทักทาย และสามารถสร้างสัมพันธภาพกับผู้อื่นได้ โดยผู้วิจัยเลือกใช้ทฤษฎีการวิเคราะห์สัมพันธภาพระหว่างบุคคล ทั้งนี้เพราะเป้าหมายของการให้คำปรึกษากลุ่มตามแนวทฤษฎีการวิเคราะห์สัมพันธภาพนี้มุ่งให้ผู้รับบริการหลุดพ้นจากการมีบุคลิกภาพที่ไม่เหมาะสม มีความเป็นตัวของตัวเอง รู้จักคิดอย่างมีเหตุผลและเข้าใจตนเองตามสภาพความเป็นจริง โดยผู้วิจัยได้ให้นักเรียนวิเคราะห์ โครงสร้างบุคลิกภาพของตนเอง เพื่อให้นักเรียนได้รู้จักและเข้าใจตนเองตามสภาพความเป็นจริง และฝึกการติดต่อสื่อสารที่เหมาะสมด้วยการแสดงบทบาทสมมติ ซึ่งทำให้นักเรียนได้ทดลองฝึกการสร้างสัมพันธภาพกับผู้อื่น ที่จะนำไปปฏิบัติในชีวิตประจำวันได้อย่างเหมาะสมต่อไป ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ นิสายชล พงศ์พานานาญเวช (2534 : 65) ที่พบว่า นักเรียนที่ได้รับการฝึกการวิเคราะห์การติดต่อสัมพันธ์ระหว่างบุคคลมีการสื่อสารกับเพื่อนต่างเพศดีขึ้น

ทักษะทางสังคมและการปรับตัวทางสังคม ที่มุ่งพัฒนาให้นักเรียนสามารถแสดงพฤติกรรมทางสังคมอย่างถูกต้องและเหมาะสม มีการสื่อสารที่ชัดเจน และสามารถแก้ไขปัญหาได้ ผู้วิจัยจึงเลือกทฤษฎีพฤติกรรมนิยม ทั้งเพราะ มุ่งเน้นให้นักเรียนเรียนรู้การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่ถูกต้องและเหมาะสม และมีการฝึกโดยใช้เทคนิคการแสดงบทบาทสมมติ เพื่อให้นักเรียนมีความกล้า และมั่นใจในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมตนเอง ส่วนในการพัฒนาการปรับตัวทางสังคม ผู้วิจัยได้ให้นักเรียนทบทวนบทบาทหน้าที่ของตนเอง และวิเคราะห์ถึงพฤติกรรมที่ต้องการปรับปรุงแก้ไข โดยผู้วิจัยได้ใช้เทคนิคการเสริมแรง และการให้ข้อมูลย้อนกลับ เพื่อให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้และมีกำลังใจในการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของตนเอง มีผลทำให้นักเรียนมีการพัฒนาทักษะทางสังคม และปรับตัวทางสังคมดีขึ้น สอดคล้องกับการศึกษาของ กานดา ช่วยเมือง (2542) ที่พบว่า การให้คำปรึกษาแบบกลุ่มตามทฤษฎีเผชิญความจริงทำให้ผู้ติดยาเสพติดมีการปรับตัวทางสังคมดีขึ้น

2.4 คุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านจริยธรรม จากการวิจัยพบว่า นักเรียนวัยรุ่น หลังได้รับการให้คำปรึกษากลุ่มมีการพัฒนาคุณลักษณะด้านจริยธรรมดีขึ้น ซึ่งคุณลักษณะด้านจริยธรรม ประกอบด้วย

ความมีวินัยที่มุ่งพัฒนานักเรียนให้สามารถควบคุมพฤติกรรมของตนเอง และรู้ว่าสิ่งใดควรทำ สิ่งใดควรหลีกเลี่ยง ความมีวินัยเป็นคุณลักษณะที่เน้นการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมให้ดีขึ้น ดังนั้นผู้วิจัยจึงเลือกใช้ทฤษฎีพฤติกรรมนิยม โดยเลือกใช้เทคนิคตัวแบบที่ผู้วิจัย นำภาพ นักแสดงที่นักเรียนชื่นชอบมีการปฏิบัติตามกฎระเบียบและไม่ปฏิบัติตามกฎระเบียบ แล้วให้นักเรียนร่วมกันระดมสมองแสดงความคิดเห็นว่าจะทำอะไรไปปรับปรุงพฤติกรรมตนเอง โดยผู้วิจัยให้การเสริมแรง เพื่อสร้างกำลังใจให้นักเรียนสามารถปรับเปลี่ยนพฤติกรรมความมีวินัย มีผลทำให้นักเรียนมีการพัฒนาความมีวินัยในตนเองมากขึ้น สอดคล้องกับการศึกษาของ สมศักดิ์ นาคนาม (2545) ที่พบว่า นักเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มมีวินัยดีขึ้น

การพัฒนาความซื่อสัตย์ ผู้วิจัยได้ให้นักเรียนวิเคราะห์สถานการณ์ที่ผ่าน มาที่เกี่ยวข้องกับความซื่อสัตย์ และสถานการณ์จำลองเพื่อให้นักเรียนร่วมกันวิเคราะห์เกี่ยวกับ ความซื่อสัตย์ ที่ทำให้นักเรียนได้ใช้กระบวนการทางความคิด และการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมความ ซื่อสัตย์ของตนเอง และนำไปพัฒนาความซื่อสัตย์ของตนเองดีขึ้น สอดคล้องกับการศึกษาของ วรวิทย์ ชีช่วง (2535) ที่พบว่า การใช้บทบาทสมมติแบบมีบท สามารถพัฒนาความซื่อสัตย์ของ นักเรียนให้สูงขึ้น

ความเอื้อเฟื้อที่มุ่งพัฒนาให้นักเรียนมีจิตใจเอื้อเฟื้อ โดยผู้วิจัยได้เลือก เทคนิคในทฤษฎีพฤติกรรมนิยม คือ การใช้กรณีตัวอย่าง เพื่อให้นักเรียนได้ใช้กระบวนการคิด และการวิเคราะห์พฤติกรรม ใช้การระดมสมอง รวมทั้งการเสนอสิ่งที่นักเรียนสามารถนำไปใช้ในการ ปรับปรุงพฤติกรรมของตนเอง ผู้วิจัยได้ให้การเสริมแรงเพื่อให้นักเรียนมีความมั่นใจในการ เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของตนเอง มีผลให้นักเรียนมีความเอื้อเฟื้อสูงขึ้น สอดคล้องกับการศึกษา ของ

รุ่งรัตน์ ไกรทอง (2536) ที่พบว่า นักเรียนที่ได้รับการใช้บทบาทสมมติ มีการใช้เหตุผลเชิง จริยธรรมด้านความเอื้อเฟื้อสูงขึ้น

ความกตัญญูกตเวทีที่มุ่งพัฒนาให้นักเรียนตระหนักถึงความสำคัญของความ กตัญญูกตเวที และมีพฤติกรรมที่แสดงถึงความกตัญญูกตเวที ผู้วิจัยจึงเลือกเทคนิคจากทฤษฎี พฤติกรรมนิยม คือ เทคนิคแม่แบบ โดยการให้นักเรียนได้ชมวีดิทัศน์ ที่สะท้อนถึงความกตัญญู กตเวที และใช้การวาดภาพเพื่อให้นักเรียนระลึกถึงผู้มีพระคุณ และจัดทำการ์ดไปมอบให้กับผู้มี พระคุณทำให้นักเรียนมีพลังใจในการพัฒนาความกตัญญูของตนเองให้ดีขึ้น สอดคล้องกับ การศึกษาของ พรพิมล หาญกล้า (2537) ที่พบว่า นักเรียนหลังจากได้รับการใช้เทคนิคแม่แบบ โดยการให้หุ่นเชิด และวีดิทัศน์ทำให้นักเรียนมีความกตัญญูมากขึ้น นอกจากนี้โรงเรียนได้จัด

กิจกรรมต่าง ๆ ซึ่งเป็นการส่งเสริมความกตัญญูทวดเวที เช่น วันไหว้ครู วันพ่อแห่งชาติ วันแม่แห่งชาติ

การประหยัดเป็นการพัฒนาพฤติกรรมการรู้จักประหยัดของนักเรียน ผู้วิจัยจึงเลือกใช้เทคนิคจากทฤษฎีพฤติกรรมนิยม คือการเสริมแรงในพฤติกรรมที่นักเรียนต้องการปรับปรุงแก้ไขในเรื่องพฤติกรรมการใช้จ่ายเงิน การใช้สิ่งของเครื่องใช้และการใช้เวลาอย่างประหยัด และการทำพันธะสัญญาของนักเรียนที่จะปรับปรุง พฤติกรรมของตนเอง มีผลทำให้นักเรียนมีความประหยัดมากขึ้น สอดคล้องกับการศึกษาของ นิชกานต์ โถวรุ่งเรือง (2538) ที่พบว่า นักเรียนที่ได้รับการให้คำปรึกษารายกลุ่มตามทฤษฎี พฤติกรรมนิยมมีการประหยัดมากขึ้น และนอกจากนี้รัฐบาลยังส่งเสริมให้ประชาชนรู้จักประหยัด รวมทั้งโรงเรียนได้จัดสัปดาห์การออมโดยให้นักเรียนฝากเงินในแต่ละวันกับธนาคารออมสิน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. แบบสอบถามคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนวัยรุ่น สามารถนำไปใช้เป็นเครื่องมือในการประเมินคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนวัยรุ่นได้ โดยต้องคำนึงถึงลักษณะของนักเรียนวัยรุ่นว่าจะต้องมีลักษณะที่เหมือนกับกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้
2. โปรแกรมการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนวัยรุ่นโดยการให้คำปรึกษากลุ่ม ผู้ที่จะนำโปรแกรมนี้ไปใช้ ควรเป็นผู้ที่มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการให้คำปรึกษากลุ่ม ได้รับการฝึกฝนปฏิบัติ และผ่านการอบรมจากผู้เชี่ยวชาญในด้านการให้คำปรึกษา ก่อนที่จะนำไปใช้

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ในการวิจัยครั้งต่อไปควรได้มีการติดตามภายหลังการให้คำปรึกษากลุ่มไปแล้ว เป็นระยะเวลา 3 เดือน 6 เดือน เพื่อศึกษาว่าภายหลังการให้คำปรึกษากลุ่ม คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนวัยรุ่นเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางใด
2. ในการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนวัยรุ่นอาจเลือกใช้ทฤษฎีการให้คำปรึกษากลุ่มที่แตกต่างจากการวิจัยนี้

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กมลรัตน์ หล้าสูงษ์. (2528). จิตวิทยาการศึกษา. กรุงเทพฯ : คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- กรมการศาสนา. (2525). คู่มือการศึกษาจริยธรรมระดับอุดมศึกษา ตอนที่ 2. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์การศาสนา.
- _____. (2526). แนวทางการปฏิบัติตามคุณธรรม 4 ประการ และการปฏิบัติตามค่านิยมพื้นฐาน 5 ประการ. กรุงเทพฯ : กองศาสนศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ.
- _____. (2521). ศีลธรรมและวัฒนธรรม. กรุงเทพฯ : กรมการศาสนา.
- กรมวิชาการ. (2543). การวิจัยและพัฒนาศักยภาพของเด็กไทย. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- _____. (2525). โครงการทดลองหารูปแบบที่มีประสิทธิผลต่อการเรียนการสอนจริยธรรม. กรุงเทพฯ : ธนประดิษฐ์การพิมพ์.
- _____. (2523). แนวทางการพัฒนาจริยธรรมไทย : การประชุมทางวิชาการเกี่ยวกับจริยธรรมไทย. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์การศาสนา.
- _____. (2542). แนวการจัดกิจกรรมเพื่อสร้างเสริมคุณลักษณะดี เก่ง มีสุข. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์การศาสนา.
- _____. (2532). แผนการสอนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตชั้นประถมศึกษาปีที่ 5. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ : คุรุสภาลาดพร้าว.
- _____. (2544). เอกสารประกอบหลักสูตรการศึกษาระดับพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 แนวทางการวัดและประเมินผลการเรียน ตามหลักสูตรการศึกษาระดับพื้นฐาน พุทธศักราช 2544. กรุงเทพฯ : กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ.
- _____. (2525). เอกสารเสริมความรู้สำหรับครูกลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัยจริยศึกษา. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภา.
- กรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ. (2529). การปลูกฝังคุณธรรมและจริยธรรมในโรงเรียนมัธยมศึกษา ชุดการสอนปลูกฝังเสริมสร้างค่านิยมพื้นฐาน “การมีระเบียบวินัยและเคารพกฎหมาย.” กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- กรมสุขภาพจิต. (2541). คู่มือการจัดกิจกรรมเพื่อเสริมสร้างทักษะชีวิตสำหรับเด็ก. นนทบุรี : กรมสุขภาพจิต.
- กรรณาภรณ์ ดวงแจ่มกาญจน์. (2541). การเปรียบเทียบผลของการให้คำปรึกษารายบุคคล และเป็นกลุ่มตามทฤษฎีพฤติกรรมนิยมที่มีต่อความรับผิดชอบต่อนตนเองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนเซนต์ดอมินิก กรุงเทพมหานคร. ปริญญาานิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการแนะแนว). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.

- กรองแก้ว ฉายสภาวะธรรม. (2541). *สารานุกรมพหุติกรรมเด็ก*. กรุงเทพฯ : ดันธรรม.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2523). *แนวทางการพัฒนาจริยธรรมไทย. ในการประชุมทางวิชาการเกี่ยวกับ จริยธรรมไทย*. กรุงเทพฯ : กรมวิชาการ.
- _____. (2524). *แบบเรียนศีลธรรมชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภา.
- _____. (2523). *แผนการสอนกลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6*.
กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์อมรินทร์การพิมพ์.
- _____. (2530). *คู่มือจริยธรรม*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- _____. (2545). *หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544*. กรุงเทพฯ :
โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์.
- กษมา จันทรแห่งผล. (2535). *การเปรียบเทียบผลของการใช้เทคนิคแม่แบบกับชุดพัฒนาความขยันหมั่นเพียรในการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนรัตนโกสินทร์สมโภช ลังกาตกรุงเทพนมหานคร. ปรินญาณินพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการศึกษา)*.
กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.
- ก่อ สวัสดิพานิชย์. (2525). *คู่มือในการสร้างประสิทธิภาพในการเรียน*. กรุงเทพฯ :
โรงพิมพ์การศาสนา.
- กันยา สุวรรณแสง. (2533). *การพัฒนาบุคลิกภาพและการปรับตัว*. กรุงเทพฯ : บำรุงสาส์น.
- กานดา ช่วยเมือง. (2542). *การเปรียบเทียบผลของการให้คำปรึกษาเป็นกลุ่มและรายบุคคลตามทฤษฎีเผชิญความจริงที่มีต่อการปรับตัวทางสังคมของผู้ติดยาเสพติดระยะฟื้นฟูสมรรถภาพบ้านพิชิตใจ สำนักอนามัย กรุงเทพมหานคร. ปรินญาณินพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาแนะแนว)*. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
ถ่ายเอกสาร.
- กิ่งแก้ว อัดถาก. (2524). *ทำไมต้องมีวินัย. มนุษยศาสตร์ปริทรรศน์*. 3(1) : 15 – 19
ภาคเรียนที่ 1.
- กุลยา ดันติผลาชีวะ. (2542 ข, เมษายน). *การฝึกวินัยเด็ก. วารสารการศึกษาปฐมวัย*.
3(2) : 60 – 65.
- เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. (2539). *เรียนรู้: วิธีสู่ความสำเร็จ. พิมพ์ครั้งที่ 3*. กรุงเทพฯ :
ซัดเซส มีเดีย.
- คณะครุศาสตร์, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. (ม.ป.ป.). *หน่วยการเรียนการสอนศีลธรรม*.
กรุงเทพฯ : คณะครุศาสตร์.
- คณะอนุกรรมการพัฒนาคุณภาพกลุ่มกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน. (2546). *ผังมโนทัศน์กลุ่มกิจกรรมพัฒนาหลักสูตรการศึกษาผู้เรียน หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544*.
กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.

- คมเพชร จัตรสุกุล. (2521). *ทฤษฎีการให้คำปรึกษา*. กรุงเทพฯ : ภาควิชาการแนะแนวและจิตวิทยาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- คำนึง อยู่เลิศ. (2541). *ผลของการใช้กิจกรรมกลุ่มที่มีต่อความรับผิดชอบด้านการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนวัดเศวตฉัตร เขตคลองสาน กรุงเทพมหานคร*. สารนิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.
- เครือศรี วิเศษสุวรรณภูมิ. (2536, กันยายน-ธันวาคม). *สอนชีววิทยาเพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์*. *รัฐศิลป์*. 15(3) : 43.
- จรรยา สุวรรณทัตและดวงเดือน พันธมนาวิน. (2521). *พฤติกรรมศาสตร์ เล่ม 1 : พื้นฐานความเข้าใจทางจิตวิทยา*. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช.
- จริย์ สุวดี. (2534). *กล่าคิดกล่าเผชิญ*. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- จันทรัตน์ ยี่ริญศิริ. (2536). *ผลของการให้คำปรึกษาแบบเผชิญความจริงที่มีต่อพฤติกรรมไม่ตั้งใจเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนรัตนานิเบศร์ จังหวัดนนทบุรี*. *ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการแนะแนว)*. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.
- จินตนา ไบกาชัย. (2528). *เพื่อเยาวชน. เอกสารรายการวิทยุสำหรับส่งเสริมความสัมพันธ์ในครอบครัวของเยาวชนเนื่องในปีเยาวชนสากล พ.ศ. 2528. คณะอนุกรรมการเฉพาะกิจ*.
- จิราพร จิรบุญดิลก. (2531). *การวิเคราะห์คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของเด็กในแผนพัฒนาเด็กแห่งชาติจากหนังสือสำหรับเด็กและการประกวด*. *ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. (ภาษาไทย)*. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.
- เจียรนัย ทรงชัยกุล. (2529). *เอกสารการสอนชุดวิชาการแนะแนวในระดับมัธยมศึกษา. หน่วยที่ 1 – 7. นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช*.
- ชม ภูมิภาค. (2518, เมษายน). *การปลูกฝังความรับผิดชอบต่อส่วนรวม. รวมบทความวิทยากรกระจายเสียง*. 50 – 52.
- _____. (2525). *ชุดการศึกษาเพื่อคุณธรรม*. กรุงเทพฯ : สมาคมการศึกษาแห่งประเทศไทย.
- _____. (2520, มิถุนายน-ธันวาคม). *การปลูกฝังจริยธรรม. รวมบทความวิทยากรกระจายเสียง*. 2(1).
- ชำเรือง วุฒิจันทร์. (2524). *คุณธรรมและจริยธรรม : หลักวิธีการการพัฒนาจริยศึกษาในสถานศึกษา*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ศาสนา.
- ชิตกมล สังข์ทอง. (2535). *การศึกษาองค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อวินัยของวัยรุ่น*. *วิทยานิพนธ์ ค.ม. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย*. ถ่ายเอกสาร.

- ชูชัย สมितिไกร และสมชาย เตียวกุล. (2530). รายงานการวิจัยเรื่องผลของประสบการณ์
กลุ่มฝึกมนุษยสัมพันธ์ที่มีต่อทัศนคติส่วนบุคคลตามการรับรู้ของผู้รับการฝึก.
เชียงใหม่ : ภาควิชาจิตวิทยา คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ชูศรี ต้นพงษ์. (2546). การประเมินพัฒนาการมิติใหม่แห่งการพัฒนาศักยภาพของผู้เรียน
กรุงเทพฯ : มูลนิธิ สดศรี – สฤษดิ์วงศ์.
- โชติ เพชรชื่น. (2524, กันยายน – ธันวาคม). การศึกษาและพัฒนาจริยธรรม. การวัดผล
การศึกษา. 3(2) : 23 – 28.
- ณิชนันท์ ไกรรุ่งเรือง. (2538). การเปรียบเทียบผลของการให้คำปรึกษาแบบกลุ่มและราย
บุคคลตามทฤษฎีพฤติกรรมนิยมเพื่อลดพฤติกรรมการพูดไม่เหมาะสมของนักเรียนชั้น
มัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนหนองพลับวิทยา อำเภอสว่างแดนดิน จังหวัดสกลนคร.
ปริญญาานิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการแนะแนว). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.
- ดวงกมล ศรีนิติวรพงศ์. (2538). เอกสารประกอบการสอนจิตวิทยาทั่วไป. พระนครศรีอยุธยา :
สถาบันราชภัฏพระนครศรีอยุธยา.
- ดวงเดือน พันธมนาวิน. (2523). จิตวิทยาการปลูกฝังวินัยแห่งตน. กรุงเทพฯ : สถาบันวิจัย
พฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ดวงเดือน พันธมนาวิน และเพ็ญแข ประจันปัจจนิก. (2520). จริยธรรมของเยาวชนไทย.
กรุงเทพฯ : สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- ดารณี ประคองศิลป์. (2530). การศึกษาการปรับตัวของนักศึกษาแพทย์ มหาวิทยาลัย
สงขลานครินทร์. วิทยานิพนธ์ ค.ม. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- ดาร์ตัน ศิริวิริยะกุล. (2525). คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6
ในทัศนะของครูประจำชั้นและผู้ปกครองในกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์
กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- เด่นดวง วราเวทย์. (2530). ผลของการให้คำปรึกษาเป็นกลุ่มเน้นทฤษฎีพิจารณาเหตุผล –
อารมณ์เพื่อปรับเปลี่ยนมโนภาพเกี่ยวกับตนเองของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 วิทยาลัยครู
อุดรดิตถ์ จังหวัดอุดรดิตถ์. ปริญญาานิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการแนะแนว). พิษณุโลก :
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ พิษณุโลก. ถ่ายเอกสาร.
- ทวีรสมี ธนาคม. (2532). คุณภาพชีวิต. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : บริษัทอมรินทร์ พริ้นติ้ง กรุ๊ป.
- ทวีศักดิ์ จงประดับเกียรติ. (2532). การสร้างแบบทดสอบวัดจริยธรรมด้านความกตัญญู
กตเวที สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6. ปริญญาานิพนธ์ กศ.ม.
(การวัดผลการศึกษา) กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
ถ่ายเอกสาร.

- ทศพร ประเสริฐสุข. (2542 –2543, กรกฎาคม - มิถุนายน). ความเฉลียวฉลาดทางอารมณ์กับการศึกษา. ใน *รวมบทความวิชาการ E.Q. บรรณาธิการโดย อัจฉรา สุขารมณ*
 วิลาสลักษณ์ ชวัลลล และอรพินท์ ชูชม. หน้า 101 – 105 .กรุงเทพฯ : เดสก์ทอป.
- ทศพร ประเสริฐสุข.(2543). ความเฉลียวฉลาดทางอารมณ์กับการศึกษา. *วารสาร
 พฤติกรรมศาสตร์*. 5(1) : 19-35.
- ทองคุณ หงส์พันธุ์. (2535). *วิถีแห่งบัณฑิตการครองตน ครองคน ครองงาน*. กรุงเทพฯ :
 โรงพิมพ์คุรุสภา ลาดพร้าว.
- ทองเรียน อมรัชกุล. (2520). *กิจกรรมกลุ่มโรงเรียน*. พิษณุโลก : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
 พิษณุโลก.
- ทิพาวิดี เอมะวรรณะ. (2529). *เรียนให้เก่งในมหาวิทยาลัย*. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ :
 สำนักพิมพ์ปลาตะเพียน.
- ทิศนา แคมมณี. (2546). *การพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยม : จากทฤษฎีสู่การ
 ปฏิบัติ*. กรุงเทพฯ : ห้างหุ้นส่วนจำกัด เสริมสิน พรี่เพรส ซิสเต็ม.
- ทวีชัย ชัยจิรญากุล. (2529). *รายงานการวิจัยเรื่องการศึกษาคุณสมบัติของค่านิยมพื้นฐาน
 ทางจริยธรรมของคนไทย = A study of the properties of Thai basic moral values*.
 พิมพ์ครั้งที่ 1. นครปฐม : ภาควิชาศึกษาศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์
 มหาวิทยาลัยมหิดล.
- ธีระพร อุวรรณโณ. (2535) *ความเอื้ออาทร. ในสารานุกรมศึกษาศาสตร์ฉบับเฉลิมพระเกียรติ*.
 กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- นงลักษณ์ วิรัชชัย. (2542). *โมเดลลิสเรล : สถิติวิเคราะห์สำหรับการวิจัย*. พิมพ์ครั้งที่ 3.
 กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นภาพร สัมพันธ์. (2540). *ตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับความเชื่อมั่นในตัวเองของพนักงานบริษัท
 เทคเซอร์วิส จำกัด กรุงเทพมหานคร. รายงานการวิจัย กศ.ม. (จิตวิทยาการศึกษา)*.
 กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.
- นันทนา วงษ์อินทร์. (2543). *การพัฒนาอารมณ์. ในรวมบทความวิชาการ EQ*.
 บรรณาธิการ โดยอัจฉรา สุขารมณ, วิลาสลักษณ์ ชวัลลลและอรพินท์ ชูชม
 กรุงเทพฯ : ชมรมผู้สนใจอีคิว.
- นันทิยา เอกอัครมกิจ. (2542). *การเปรียบเทียบผลของการให้คำปรึกษาแบบทวินิยมเป็นราย
 บุคคลและเป็นกลุ่มเพื่อพัฒนาความเข้มแข็งในการมองโลกของเยาวชนหญิงในสถานฝึก
 และอบรมเด็กและเยาวชนหญิงบ้านปรานี กรุงเทพมหานคร. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม.*
(จิตวิทยา การแนะแนว). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
 ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.

- นัยนา เอื้ออำนวยชัย. (2539). ผลของการให้คำปรึกษาตามทฤษฎีพฤติกรรมนิยมที่มีต่อพฤติกรรมตั้งใจเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนประจักษ์ศิลปาคม กรุงเทพมหานคร. ปรินทิพนิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาแนะแนว). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.
- นิตยาชล พงศ์พานิช. (2537). ผลของการฝึกการวิเคราะห์การติดต่อสัมพันธ์ระหว่างบุคคลที่มีต่อการสื่อสารกับเพื่อนต่างเพศกับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนสายธรรมจันทร์ อำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี. ปรินทิพนิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการแนะแนว). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.
- นเรศ ชันชะวี. (2542). คุณลักษณะที่เป็นจริงและที่พึงประสงค์ของผู้ตัดสินวอลเลย์บอล. กศ.ม. (พลศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.
- นันทนา ขาวละออ. (2542). การศึกษาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของพยาบาลที่ทำหน้าที่ดูแลผู้ป่วยกลุ่มเสี่ยงต่อการติดเชื้อโรคเอดส์โรงพยาบาลธัญญารักษ์ จังหวัดปทุมธานี. ปรินทิพนิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาแนะแนว). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.
- บุญเชิด ภิญโญนนตพงษ์. (2521). การวัดผลและประเมินผลการศึกษา. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- _____. (2545). คุณภาพของเครื่องมือวัด. ประมวลสาระชุดวิชาการพัฒนาเครื่องมือสำหรับการประเมินการศึกษา หน่วยที่ 1 – 7. นนทบุรี : สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2535). การวิจัยเบื้องต้น. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น.
- ปทุม แป้นสุวรรณ. (2545). การให้คำปรึกษากลุ่มด้านเพศศึกษาวัยรุ่นในกลุ่มเสี่ยงโปรแกรมจิตวิทยาและแนะแนว. กรุงเทพฯ : สถาบันราชภัฏพระนคร.
- ประเวศ วะสี. (2543, พฤษภาคม – สิงหาคม). ความดีคืออะไร. วารสารการบริหาร การศึกษามหาบัณฑิต. กรุงเทพฯ : 1(1) : 12 - 19.
- ประสาธ อิศรปรีดา. (2532). รายงานการวิจัยการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ด้วยกระบวนการฝึก. มหาสารคาม : อภิชาติการพิมพ์.
- ปรีชา วิหคโต. (2540). การเรียนรู้และการปรับพฤติกรรม. เอกสารการสอนชุดวิชาจิตวิทยาและสังคมวิทยาพื้นฐานเพื่อการแนะแนว. หน่วยที่ 13. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

- เปรมใจ บุญประสพ. (2545). ผลของกิจกรรมกลุ่มเพื่อพัฒนาความเฉลียวฉลาดทางอารมณ์
ด้านการตระหนักรู้ตนเองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนบ้านบางกะปิ
สังกัดกรุงเทพมหานคร. ปรินญาณิพนธ์ กศม. (จิตวิทยาการแนะแนว). กรุงเทพฯ :
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- เปรมปรี พงษ์ประสิทธิ์. (2538). ผลของการฝึกวิเคราะห์การติดต่อสัมพันธ์ระหว่างบุคคลที่มี
ต่อการปฏิบัติตนกับเพื่อนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนวิสุทธิรังษี
อำเภอท่าม่วง จังหวัดกาญจนบุรี. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการแนะแนว).
กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.
- ผ่องพรรณ เกิดพิทักษ์. (2530). การปรับพฤติกรรม. กรุงเทพฯ : โครงการส่งเสริมการ
แต่งตั้งราชบัณฑิตยสถาน.
- _____. (2529). การแนะแนวและการให้การศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษา. กรุงเทพฯ :
บัณฑิตการพิมพ์.
- _____. (2536). การปรับพฤติกรรมเบื้องต้น. กรุงเทพฯ : ทบวงมหาวิทยาลัย.
- _____. (2534). ทักษะการให้บริการปรึกษาการผ่อนคลายและการลดความหวาดวิตก
อย่างเป็นระบบ. เทคนิคการปรึกษาเบื้องต้น. นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- _____. (2538). เอกสารประกอบการสอนวิชาการทดสอบทางจิตวิทยา. กรุงเทพฯ : ภาควิชา
การแนะแนวและจิตวิทยาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- _____. (2544). “กระบวนการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมวัยรุ่น.” ใน เอกสารการสอนชุดวิชา
พฤติกรรมวัยรุ่น. พิมพ์ครั้งที่ 3. นนทบุรี : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- พงษ์พันธ์ พงษ์โสภา. (2525). ทฤษฎีและเทคนิคการให้คำปรึกษา. กรุงเทพฯ : พิกษ์อักษร.
- _____. (2535). เอกสารประกอบการสอนวิชาให้คำปรึกษาแบบกลุ่ม. กรุงเทพฯ :
ภาควิชาแนะแนวและจิตวิทยาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- _____. (2543). ทฤษฎีและเทคนิคการให้คำปรึกษา. กรุงเทพฯ : พัฒนาศึกษา.
- พยอม อิงคตานุวัฒน์. (2521). จิตวิทยาพัฒนาการเด็ก. โครงการตำราศิริราช
มหาวิทยาลัยมหิดล. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยมหิดล.
- พรทิพย์ วงศ์สุบรรณ. (2540). ผลของการฝึกวิเคราะห์การติดต่อสัมพันธ์ระหว่างบุคคลที่มีต่อ
การสร้างสัมพันธภาพกับผู้ป่วยจิตเวช ของพยาบาลเทคนิคโรงพยาบาลสวนสราญรมย์
จังหวัดสุราษฎร์ธานี. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการแนะแนว). กรุงเทพฯ :
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.

- พรพิมล หาญกล้า. (2537). ผลการใช้เทคนิคแม่แบบที่มีต่อความกตัญญูทวดเวที ของนักเรียน
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนราชวินิต กรุงเทพมหานคร. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม.
(จิตวิทยาการแนะแนว). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.
- พรรณราย ทรัพย์ประภา. (2524, สิงหาคม - กันยายน). การฝึกพฤติกรรมที่เหมาะสมในการ
แสดงออก. การแนะแนว. กรุงเทพฯ : 15 (76) : 9 -13.
- _____. (2527, มีนาคม). มนุษย์สัมพันธ์ในการปฏิบัติงาน. วารสารการศึกษา. กรุงเทพฯ : 8(6) :
25 - 30.
- _____. (2527). เทคนิคการสัมภาษณ์ (เพื่อการปรึกษาเชิงจิตวิทยา = Interview techniques
(for counseling). พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : การพิมพ์พระนคร.
- พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช. (2540). พระมหาชนก. กรุงเทพฯ : อมรินทร์
พรินต์ติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง.
- พระราชสุทธินาถมณฑล. (2544). เด็กดีช่วยชาติ รายการโทรทัศน์ “บ้านเด็กดี”.
- พวงทอง รักดีไทย. (2542). ผลของการให้คำปรึกษาแบบกลุ่มตามทฤษฎีพฤติกรรมนิยมที่มี
ต่อความรับผิดชอบ ด้านการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนอนุบาล
หนองคาย สังกัดสำนักงานการศึกษา จังหวัดหนองคาย. รายงานการศึกษา
ค้นคว้าอิสระ กศ.ม. (จิตวิทยาการให้คำปรึกษา). มหาสารคาม : บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัย มหาสารคาม. ถ่ายเอกสาร.
- พัชรา บุญเล่า. (2535). ผลของการฝึกการเจริญสติและการให้คำปรึกษาแบบกลุ่มที่มีต่อความ
โกรธของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการแนะแนว).
พิษณุโลก : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร. ถ่ายเอกสาร.
- พัฒนสวรรค์ เชื้อแก้ว. (2542). การเปรียบเทียบผลของการให้คำปรึกษาแบบกลุ่มและแบบ
รายบุคคลตามทฤษฎีพฤติกรรมนิยมเพื่อลดพฤติกรรมก้าวร้าวของนักเรียนชั้นประถม
ศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนประถมนนทบุรี กรุงเทพมหานคร. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม.
(จิตวิทยาแนะแนว). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
ถ่ายเอกสาร.
- ภรณ์ อินทสร. (2526). ผลการใช้วิธีควบคุมตนเองปรับพฤติกรรมตั้งใจเรียนในห้องเรียนของ
นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (จิตวิทยา). กรุงเทพฯ : บัณฑิต
วิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.

- ภาณุ โคตรพิลา. (2545). ผลการฝึกการวิเคราะห์การติดต่อสัมพันธ์ระหว่างบุคคลเพื่อพัฒนาความเฉลียวฉลาดทางอารมณ์ด้านการสร้างสัมพันธ์ภาพกับผู้อื่น ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนสามเสนวิทยา กรุงเทพมหานคร. ปรินิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาแนะแนว). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.
- ภาณี วงษ์เอก. (2541). การศึกษาเชิงคุณภาพ : เทคนิคการวิจัยภาคสนาม. พิมพ์ครั้งที่ 4. นครปฐม : โครงการเผยแพร่ข่าวสารและการศึกษาด้านประชากร สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล.
- มาลี วงษ์แก้ว. (2526). ผลของการให้คำปรึกษาแบบกลุ่มต่อการพัฒนาความเชื่อมั่นในตนเองของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนไทยนิยมสงเคราะห์ กรุงเทพมหานคร. ปรินิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.
- รักษ์ ลิ้มทรงศักดิ์. (2525, พฤษภาคม – มิถุนายน). มนุษย์สัมพันธ์. ที่ดิน. 28(3) : 61 –71.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2546). พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542. กรุงเทพฯ : นานมีบุ๊คส์พับลิเคชั่นส์.
- ริณรพี เจริญทรัพย์านนท์. (2545). การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยบางประการกับความเชื่อมั่นในตนเอง และความเป็นผู้นำของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยวิธีวิเคราะห์แบบสหสัมพันธ์คาโนนิคอล. ปรินิพนธ์ กศ.ม. (การวิจัยและสถิติทางการศึกษา) กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- รุ่งรัตน์ ไกรทอง. (2536). ผลของการใช้บทบาทสมมุติที่มีต่อการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความเอื้อเฟื้อของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนวัดช่องนนทรี กรุงเทพมหานคร. ปรินิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาแนะแนว). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- เรณูรัชต์ ประสิทธิเกิด. (2542). ผลของการใช้กิจกรรมกลุ่มที่มีต่อการประหยัดของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร (ฝ่ายประถม). ปรินิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการแนะแนว). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.
- ลักขณา โสภา. (2537). ผลของการให้คำปรึกษาแบบกลุ่มตามทฤษฎีเผชิญความจริงที่มีต่อความรับผิดชอบด้านการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบางมด (ต้นเปาวิทยาการ) สังกัดกรุงเทพมหานคร. ปรินิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการแนะแนว). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.

- ลัดดาวัลย์ พรศรีสมุทร และวิลาสลักษณ์ ชั่ววัลลี. (2524). *ครอบครัวกับการอนุรักษ์วัฒนธรรมทางจิตใจของไทย*. กรุงเทพฯ : สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- วรรดี ชีช่วง. (2536). *การเปรียบเทียบผลการใช้บทบาทสมมติแบบมีบทและแบบไม่มีบทที่มีต่อความซื่อสัตย์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนบ้านพรานวิบูลวิทยา อำเภอบัวชุม จังหวัดศรีสะเกษ*. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการแนะแนว). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.
- วารี ถิระจิตร. (2530). *การพัฒนาการสอนสังคมศึกษาในระดับประถมศึกษา*. กรุงเทพฯ : โครงการตำราและเอกสารทางวิชาการ คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วรารัตน์ ประสิทธิธัญกิจ. (2537). *การศึกษาการปรับตัวของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นในโรงเรียนกีฬาจังหวัดสุพรรณบุรี สังกัดกรมพลศึกษา*. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาพิเศษ). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.
- วัชร ฐวธรรม. (2525). *ทฤษฎีและกระบวนการให้คำปรึกษา*. เอกสารนิเทศการศึกษา ฉบับที่ 242. กรุงเทพฯ : หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมการฝึกหัดครู.
- วัชร ฐะคำ. (2523). *จิตวิทยาการแนะแนวและการให้คำปรึกษา*. กรุงเทพฯ : หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมการฝึกหัดครู.
- วัชร ททรัพย์มี. (2531). *การแนะแนวในโรงเรียน*. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช.
- _____. (2522). *ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับการให้คำปรึกษาในโรงเรียน*. กรุงเทพฯ : คณะครุศาสตร์.
- _____. (2533). *ทฤษฎีและกระบวนการให้คำปรึกษา*. กรุงเทพฯ : ภาควิชาจิตวิทยา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วิจิตร วรุตบางกูร. (ม.ป.ป.). *ศิลปศาสตร์น่ารู้สำหรับผู้นำ*. ม.ป.ท. ถ่ายเอกสาร.
- วิจิตร อาวะกุล. (2537). *เทคนิคมนุษยสัมพันธ์*. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์.
- วิจิตรพร หล่อสุวรรณกุล. (2544). *การพัฒนาหลักสูตรเสริมเพื่อพัฒนาทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณในกระบวนการพยาบาล*. ปรินญานิพนธ์ กศ.ด. (การวิจัยและพัฒนาหลักสูตร). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- วิชัย วงษ์ใหญ่. (2543). *วิสัยทัศน์การศึกษา*. กรุงเทพฯ : เอสอาร์พริ้นติ้ง จำกัด.
- วิบูลลักษณ์ ธรรมลักขณา. (2526). *ผลการฝึกวิธีพัฒนาตนเองที่มีต่อความตั้งใจเรียนของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนมัธยมสาธิตประสานมิตร*. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการแนะแนว). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.

- วิรัตน์ คุ่มคำ. (2536). *การพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 (ที่เรียนวิชาศิลปศึกษาด้วยกลวิธีระดมสมอง)*. กรุงเทพฯ : คณะครุศาสตร์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วิรัตน์ บัวขาว. (2537). *เวลา : ทรัพยากรที่สำคัญของผู้บริหาร*. กรุงเทพฯ : เพิ่มผลผลิต.
- วิลาสลักษณ์ ชวัลลภ. (2542). *การพัฒนาสติปัญญาทางอารมณ์เพื่อความสำเร็จในการทำงาน*. กรุงเทพฯ : สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์.
- วีรยุทธ วิเชียรโชติ. (2524, สิงหาคม). ธรรมชาติสำหรับการสร้างมนุษยสัมพันธ์ในกระบวนการแนะแนวและการให้คำปรึกษา. *จิตวิทยาคลินิก*. 12(1) : 7 – 22.
- วีรสิทธิ์ สิทธิไตรย์และโยธิน แสงวดี. (2536). *การสนทนากลุ่ม : เทคนิคการวิจัยเชิงคุณภาพ*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : สมาคมนักวิจัยเชิงคุณภาพแห่งประเทศไทย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ศรีเรือน แก้วกังวาล. (2545). *จิตวิทยาพัฒนาการชีวิตทุกช่วงวัยเล่ม 2 วัยรุ่น – วัยสูงอายุ*. กรุงเทพฯ : ภาควิชาจิตวิทยา คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- _____. (2536). *ทฤษฎีจิตวิทยาบุคลิกภาพ : รู้เรา รู้เขา*. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : หมอชาวบ้าน.
- ศิริชัย กาญจนวาสีและคณะ. (2537). *การเลือกใช้สถิติที่เหมาะสมสำหรับการวิจัย*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สงบ ลักษณะ. (2524). *การศึกษาและพัฒนาจริยธรรมไทย*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหามกุฏราชวิทยาลัย.
- สบโชค พูลนวม. (2532). *ความสัมพันธ์ระหว่างความซื่อสัตย์กับความรูสึกับผิดชอบ*. ปริญญาโท (กศ.ม.). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.
- สมใจ ลักษณะ. (2519). *จิตวิทยาการศึกษา*. กรุงเทพฯ : เฉลิมชัยการพิมพ์.
- สมชาย ธีรชนกุล. (2526). *จิตวิทยาวัยรุ่น*. โครงการตำรา. พิษณุโลก. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- สมบัติ มหารศ. (2520). *การสอนคำนิยาม : เอกสารประกอบการสอนวิชาประถม 321*. มหาสารคาม : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มหาสารคาม.
- สมพร สุทัศน์, ม.ร.ว. (2533). *เอกสารการสอนชุดวิชาเทคนิคการปรึกษาเบื้องต้น หน่วยที่ 1-6*. นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- สมโภช เอี่ยมสุภาภิต. (2528). *การปรับพฤติกรรม*. กรุงเทพฯ : พีรพรรณ.
- _____. (2543). *ทฤษฎีและเทคนิคการปรับพฤติกรรม*. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- สมศักดิ์ นาคนาม. (2545). การเปรียบเทียบผลของการใช้กิจกรรมกลุ่มและการเรียนแบบร่วมมือที่มีต่อความมีวินัยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนเทศบาล 2 (วัดทุ่งสวน) จังหวัดกำแพงเพชร. ปรินญาณินพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.
- สมศักดิ์ สมเสนาะ. (2537). การเปรียบเทียบผลของการฝึกกระตมพลังสมองและการฝึกคิดเป็นรายบุคคลที่มีต่อความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนปทุมพิทยาคม จังหวัดอุบลราชธานี. ปรินญาณินพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.
- สวนา พรพัฒน์กุล. (2525). อิทธิพลของตัวแบบที่มีต่อการพัฒนาด้านความคิดและการเรียนรู้ทางสังคมของเด็กไทย. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- สังคมสงเคราะห์แห่งประเทศไทย, สภา. (2520). แนวทางสอนจริยศึกษาเรื่องความกตัญญู กตเวที. คู่มือจริยศึกษาภาคปฏิบัติเรื่องแนวการสอนจริยศึกษา. ม.ป.ท.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอ่างทอง. (2546). ข้อมูลสารสนเทศของการศึกษาเขตพื้นที่การศึกษาอ่างทอง ปีการศึกษา 2546 จังหวัดอ่างทอง. อ่างทอง : สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอ่างทอง.
- สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. (2543). การปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้ สปช. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์การศาสนา.
- _____. (2542). มาตรฐานการศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน (ร่าง). กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2546). สำนักนายกรัฐมนตรี แผนการศึกษาแห่งชาติ (พ.ศ. 2545 – 2549). กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.
- _____. (2542). คู่มือการประเมินผลภายในของสถานศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาแห่งชาติ : การออกแบบวิธีการเก็บข้อมูล (เล่มที่ 2) มาตรฐานด้านผู้เรียน. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์การศาสนา.
- สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ. (2538). การศึกษากับการสร้างวินัย : ความคาดหวังกับความเป็นจริง. กรุงเทพฯ. ม.ป.พ.
- _____. (2537). การเสริมสร้างวินัย คู่มือแนะแนวทางปฏิบัติ. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- _____. (ม.ป.ป. : ก). คู่มือการจัดกิจกรรมและสื่อเพื่อพัฒนาจิตพิสัย ในระบบการเรียนการสอน ระดับประถมศึกษา.
- _____. (2540). คู่มือครูเพื่อพัฒนาจิตพิสัยในระบบการเรียนการสอนระดับก่อนประถมศึกษา. กรุงเทพฯ : กระทรวงศึกษาธิการ.

สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ. (2526). *เค้าโครงคู่มือปลูกฝังและเสริมสร้างค่านิยม*.

กรุงเทพฯ : กองวิจัยและวางแผน กระทรวงศึกษาธิการ.

_____. (2540). *จิตพิสัย : มิติที่สำคัญของการพัฒนาคน*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.

สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ. (ม.ป.ป.). *รายงานผลการประชุมปรับปรุงแผนและทิศทางการทำงาน*. 21 ตุลาคม 2525 ณ สวนสามพราน จังหวัดนครปฐม.

สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา(องค์กรมหาชน). (2547). *มาตรฐานการศึกษาและตัวบ่งชี้เพื่อประเมินคุณภาพภายนอกในรอบแรก : ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2547*. กรุงเทพฯ : บริษัทจุดทอง จำกัด.

สำรอง เพ็ญ. (2524). *เอกสารประกอบการประชุมคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ*.

สิทธิโชค วรานุสันติกุล. (2546). *จิตวิทยาสังคม : ทฤษฎีและการประยุกต์*. กรุงเทพฯ : ซีเอ็ดดูเคชั่น.

สุขใจ น้ำผุด. (2536, มกราคม - กุมภาพันธ์). *ค่าแห่งเวลา*. *วารสารข้าราชการ*. กรุงเทพฯ : 38(1) : 44 – 45.

สุขุมล เกษมสุข. (2535). *การสอนทักษะทางสังคมในชั้นประถมศึกษา*. กรุงเทพฯ : ภาควิชาหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.

สุจริต เพียรชอบ. (2525). *คุณลักษณะของเยาวชนไทยที่พึงประสงค์*. *วิทยานิพนธ์* กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สุชา จันทน์เอม. (2543). *จิตวิทยาเด็ก*. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช.

_____. (ม.ป.ป.). *วัยรุ่น*. *ภาควิชาจิตวิทยาและสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์*. กรุงเทพฯ : อักษรบัณฑิต.

_____. (2525). *จิตวิทยาในชีวิตประจำวัน*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช.

_____. (2538). *จิตวิทยาเด็ก*. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช.

_____. (2528). *วัยรุ่น = Adolescence*. กรุงเทพฯ : อักษรบัณฑิต.

_____. (2518). *จิตวิทยาวัยรุ่น*. กรุงเทพฯ : อักษรบริการ.

สุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ. (2544). *ระเบียบวิธีการวิจัยทางสังคมศาสตร์*. กรุงเทพฯ : บริษัทเฟื่องฟ้าพรินติ้ง จำกัด.

สุพัตรา สุภาพ. (2545). *ปัญหาสังคม*. กรุงเทพฯ : บริษัทโรงพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช จำกัด.

สุภาพร พิสิฐภูมิกานะ. (2543). *การสร้างแบบทดสอบวัดเชาวน์ปัญญาทางอารมณ์สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3*. *ปริญญาณิพนธ์ กศ.ม. (การวัดผลการศึกษา)*. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.

- สุภาพรณ โคตรจรัส. (2524). ความสัมพันธ์ระหว่างปัญหาการปรับตัวกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย : รายงานการวิจัย. กรุงเทพฯ : ภาควิชาจิตวิทยา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- สุภาภรณ์ ศศิดิลภรณ. (2543). ตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับความอดสาหะในการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสระบุรี. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการแนะแนว). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- สุรางค์ ไคว้ตระกูล. (2541). จิตวิทยาการศึกษา. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุรางค์ นามสูตร. (2526). ผลของการให้คำปรึกษาแบบกลุ่มเพื่อลดความวิตกกังวลด้านการเรียนของนักศึกษาปริญญาตรีชั้นปีที่ 1 วิทยาลัยครูอุดรดิติถ์. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.
- โสริษ โพธิ์แก้ว. (2523). การปรึกษาเชิงจิตวิทยา. เอกสารประกอบการสอนวิชาการศึกษาเชิงจิตวิทยา. กรุงเทพฯ : ภาควิชาจิตวิทยา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อจันรา เนตรล้อมวงค์. (2531). ผลของการใช้บทบาทสมมติที่มีต่อความเชื่อมั่นในตนเองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนนนทรีวิทยา กรุงเทพมหานคร. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการแนะแนว). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.
- อจันนา ศรีสุพล. (2535). ผลของการฝึกการวิเคราะห์การติดต่อสัมพันธ์ระหว่างบุคคลกับกลุ่มสัมพันธ์ที่มีต่อมนุษยของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 คณะบริหารธุรกิจมหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์ กรุงเทพมหานคร. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.
- อจันนัท ทินกระโทก. (2547). ผลของการให้คำปรึกษาแบบกลุ่มตามแนวทฤษฎีเผชิญความจริงด้วยวิธี Wdep ต่อความรับผิดชอบด้านการศึกษาเล่าเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. (การแนะแนวและให้คำปรึกษา). กรุงเทพฯ : ถ่ายเอกสาร.
- อาภรณ์ มหาคำ. (2525). ผลการให้คำปรึกษาแบบกลุ่มต่อการปรับพฤติกรรมไม่กล้าแสดงออก. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.
- อาภา จันทรสกุล. (2534). การปรับพฤติกรรมทางการศึกษา. กรุงเทพฯ : ภาควิชาจิตวิทยา การศึกษาและการแนะแนวคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- อารี พันธุ์มณี. (2534). บุคลิกภาพและการปรับตัวในการทำงาน. โครงการบริหารธุรกิจภาคสมทบ. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

- เอกวิทย์ ณ ถลาง. (2541). คำบรรยายเกี่ยวกับแนวคิดและทฤษฎีในการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม ที่เน้นความมีวินัย และความเป็นประชาธิปไตย. กรุงเทพฯ : กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ.
- Adler, A. (1929). Position in Family Influences Life Style. *International Journal of Individual Psychology*. 3.
- Arthur, S.R. (1985). *The Penquin Dictionary of Psychology*. England : Penquin group Inc.
- Ausubel, David P. (1968). *Education Psychology : A Cognitive View*. New York : Holt Rinchart and Winston.
- Backman, Garth J. ; & Silberman Adaeph. (1975). *Modification of Adolescent Behavior*. California : Wardsworth Publishing Company, Inc.
- Bandura, Albert. (1977). *Social Learning Theory*. New Jersey : Rrentice – Hall.
- Bandura, Albert. ; & Menlove, F. L. (1968). Factors Determinig Vicarious Extinction of Avoidance Behavior through Symbolic. *Journal of Personality Scocial Psychology*. 8 : 99-108.
- Bandura, Albert. ; & Ross and Ross. (1963). Imitation of Film – Mediated Aggressive Model. *Child Development and Behavior*. Freda Rebelsky and Lym Dorman. New York : Alfred A. Knapt.
- Blackman, Garth J. ; & Adalph Silberman. (1975). *Modification of Child and Adolescent Behavior*. California : Wadsworth Publishing Company Inc.
- Bell, R, ; & Daly, J.A. (1984). The Affinity – Seeking Function of Communication. *Communication Monographs*. 51 : 91 –115.
- Berelson, Bernard. (1963). *The Behavioral Sciences Today*. New York : Harper & Row.
- Barnes, Leona Walters. (1977, April). The Effect of Group Counseling on the Self Concept Achievement of Primary Grade Mexican American Pupils. *Dissertation Abstracts International*. 38 : 5920 – A.
- Berne, E. (1966). *Principle of Group Treatment*. New York : Oxford University.
- _____. (1961). *Transactional Analysis in Psychotherapy*. New York : Grove Press.
- Brisbane, H.E. (1994). *The Developing Child*. 6th ed . New York : Macmillan/ McGraw – Hill.
- Browne, C.G. (1958). *The Study of Leadership*. Illionois : The Interstate Prinsters and Publishers, Inc.
- Bryman, A. (2001). *Social Research Methods*. New York : Oxford University Press, Inc.

- Capuzzi, D. ; & D.R. Gross. (1995). *Counseling and Psychotherapy Therapy and Interventions*. New York : Prentice – Hall.
- Cattel, Raymound B. *Manual for Junior. – Senior. High School Personality Questiownaire “HSP” Form A*. Illinnois : The Institute for Personality and Ability Testing.
- Childs, H.F. ; & Dula, C.S. (2001). Adolescent Adjustment : Maternal Depression and Social Competence. *AB American Publishers*, Vol (2 – 3).
- Child Study Association of America. (1952). *Our Children Today*. New York : The Viking Press.
- Clark, Barbare Del. (1982, December). The Influence of Transactional Analysis Training on Communication Skills. *Dissertation Abstracts International*. 43(6) : 1886 – A.
- Coon, Dennis. (1977). *Essentials of Psychology : Exploration and Application*. 5th ed.
- Corey, Goral. (1981) *Theory and Practice of Group Counseling*. California : Brooks/Cole Publishing Company.
- Corey, Goral. (1991). *Theory and Practice of Counseling and Psychotherapy Pacific Grove*. California : Brooks/ Cole Publishing Company.
- _____. (1996). *Theories and Practice of Counseling and Psychotherapy*. California : Brooks/Cole Publishing Company.
- _____. (2000). *Theory & Practice of Group Counseling*. 5th ed. California : Brooks/Cole Publishing Company.
- Davis, Keith. (1967). *Human Relations at Work*. 3rd ed. Tokyo : Kogaknsha.
- De Witt, Debra Jean. (2003 : 168). *Successful Middle School Girls : A Qualitative Study of Discourse and Characteristics*. Georgia Southern University.
- Delveaux, Kendra Danielle. (2003 : 201). *Peer Group and Social Adjustment in Adolescence : A Relational Approach to the Study of Relational Aggression*. Canada : Carleton University.
- Dworetzdy, P. John (1999). *Psychology*. 6th ed. Westerm Washington University. Brooks / Cole Publishing Company.
- Dyer, Wayne W. ; & John, Vriend. (1975). *Counseling Technique that Work Application to Individual and Group Counseling*. Washington : APGA Press.
- Engels, Rutger C.M.E. (2002). Parenting Practices, Social Skills and Peer Relationships in Adolescence. *Social Behavior & Personality*. Vol 30. (1).
- Erikson, Erik H. (1968). *Identity : Youth and Crisis*. New York : Norton.

- Fleming, Rosemarie. (1995, June). Self – Esteem and Self – Confidence among Female Master of Social Work Students. *Masters Abstracts International* 33(3) : 0898 – 9095.
- Fulton, P.J. (1982). *Exploring Human Relations*. Boston : Houghton Mifflin Co.
- Funk ; & Wagnalls. (1961). *New Standard Dictionary of the English Language*. New York : Funk and Wagnalls.
- Garber, Judy; & Little, Stephanie A.(2001, July). Emotional Autonomy and Adolescent Adjustment. *Save Publications*, Vol 16(4).
- Gawrys, John Jr. ; & O. Bruce Brown. (1970). *Group Guidance and Counseling in the School*. New York : Mcgraw Hill Book Co.
- Gazda, G.M.; J.A. Duncan.; & M.E. Medsows. (1967). Group Counseling and Group Procedures : Reported of A Survey. *Counselor Education and Supervision*. 6(1) : 305 – 310.
- Gazda, G. M. ; Ducan, J. A. ; & Meadows, M. E. (1967). Group Counseling and Group Procedures : Reported of A Survey. *Counselor and Supervision*.
- Glaess, Hewis. (1966). Development Interpersonal Relation in College Girls Dormitory. *Dissertation Abstracts International*. 27(1) : 113 - A.
- Goleman, Daniel. (1995). *Emotional Intelligence*. New York : Bantam Books.
- _____. (1998). *Working with Emotional Intelligence*. New York : Bantam Books.
- Good, Carter V. (1973). *Dictonary of Education*. New York : McGraw-Hill Book Company.
- Gough, Harrison G. (1969). *Manual for The California Psychological Inventory*. California : Consulting Psychological Press. Inc.
- Gordon, T. (1989). *Teaching Children Self – Discipline*. 1st ed. New York : Random.
- Grandall, J.E. (1981). *Theory and Measurement of Social Interest*. New York : Columbia University Press.
- Halstead, Mark J. (1996). Values and Values Education in Schools. *Values in Education and Education in Values*. Washington DC : The Falmer Press.
- Hargie, Own. ; & Patricica J. McCartan. (1986). *Social Skill Training and Psychiatric Nursing*. London : Groom Helm.
- Harris, M.A.C. (1992). Effect of Reality/Control Theory on Predictors of Responsible Behavior of Junior High – School Students in An Adolescent Pregnancy Prevention Program. *Dissertation Abstracts International*.

- Havighurst, R J. (1972). *Developmental Task and Education*, 3rd ed. New York : Longman.
- Hedquist, Francis J.; & Weinhold, Barry. K. (1971, May). Behavior Group Counseling with Socially Anxious and Unassertive College Students. *Journal of Counseling Psychology*. 17 : 237 – 242.
- Hilgard, Ernest Ropiequet. (1981). *Introduction to Psychology*. New York : Harcourt, Brace and World Inc.
- Holt, Essie William. (1979, May). The Effects of Behavioral Group Counseling Using Self – Verbalization on Self – Responsibility and Academic Achievement Of Culturally Different Adolescents. *Dissertation Abstract International*. 39 (11) : 6548 – A.
- Holton, Gerales. (1973). *Introduction to Concepts and Theories in Psychology*. Massachusetts : Addison – Wesley.
- Hurlock, Elizabeth Bergner. (1974). *Personality Development*. New York : McGraw-Hill.
- Jarolimek, John. (1987). *Social Studies in Elementary Education*. New York : The Macmillan company.
- Johnson, David W. (1986). *Reaching Out Interpersonal Effectiveness and Self – Actualization*. 3rd ed. New Jersey : Prentice – Hall.
- Joreskog, K.G. ; & Sorbom, D. (1999). *Lisrel 8 : New Statistical Features*. Chicago : Scientific Software International, Inc.
- Kelman, H.C. (1963, April). The Role of the Group in the Induction of Therapeutic Change. *International Journal of Group Psychotherapy*, 13 : 399 – 432.
- Kemp, Gratton C. (1970). *Perspective on the Group Process : A Foundation for Counseling with Group*. Boston : Houghton Mifflin Company.
- Kohlbert, L. (1976) "Moral Stage and Moralization : the cognitive Development Approach," Moral Development and Behavior. New York : Holt Rinehart and Winston.
- Krumboltz, J.D ; & Thorensen, C.E. (1969). *Behavioral Counseling : Cases and Techniques*. New York : Holt, Rinehart & Winston.
- Lahaderne, Henricte M. (1968, August). Attitudinal and Intellectual Correlates of Attention : A Study of Four Sixth – Grade Classroom. *Journal of Educational Psychology*. 59 : 320 – 324.

- Lony, J. S. (1983). *Confirmatory Factor Analysis*. Beverly Hill, California : Sage Publication, Inc.
- Macaulay, J. ; & Berkowitz, L. (1970). *Altruism and Helping Behavior*. New York : Academic Press.
- Mahler, Clarence A. (1969). *Group Counseling in the School*. New York : Houghton Mifflim Company.
- Martens, Carey Ann. (1992). *The Effects of Cognitive and Behavior Modeling on In Basket Performance and Self – Efficacy Beliefs*. California : California State University. Long Beach.
- Makkibbin, Mary Leach. (1989). *Rational – Emotive Education for Underproducing Gifted Children : Effects on School*. New York : McGraw – Hill Book Company.
- Mayanowski, Marie Lynn. (2000). *Adolescent Peer Group Memberships, Peer Group Characteristics and Self-Concept*. University of Maryland, College Park.
- Mayer, John D. ; & Salovey, Peter. (1997). *Emotional Development and Emotional Intelligence*. New York : Basic Book.
- Mayer, John D. ; Dipaolo, Maria ; & Salovey, Peter. (1990). Perceiving Affective Content in Ambiguous Visual Stimuli : Component of Emotional Intelligence. *Journal of Personality Assessment*. 54: 772-781.
- Midlarsky, B.; Bryan, H. James ; & Brickman, P. (1973). Aversive Approval : Interactive Effects of Modeling and Reinforcement on Altruistic Behavior. *Child Development*. 44 : 321 – 328.
- Milton, Betty L. and Harris, Dale B. (1962). The Development of Responsibility in Children. *The Child : A Book of Reading*. 46 : 407 – 416.
- Milton, H. Tayler. (1974). *A Rational – Emotive Workshop on Overcoming Study Blocks*. South Carolina : Ainstone College in Gaffney.
- Mussen, P.H., & Other. (1969). *Child Development and Personality*. 3rd ed. New York : McHill Book co.
- Nangle, Douglas W. and Co. (Mar – Apr. 2002). “*Social Skills Training as a Treatment for Aggressive Children and Adolescence A Developmental Clinical Integration*.” *Aggression & Violent Behavior*, Vol 7(2).
- Nelson – Jones, Richard. (1998). *Theory and Practice of Counseling*. New York : Holt, Rinehart and Winston Ltd.

- Ohlsen, Merle A. (1970). *Group Counseling*. New York : Harcourt Brace and World Inc.
- Patterson, C.H. (1974). *Relationship and Psychotherapy*. New York : Harper and Row Publishing Co.
- Peterson, John Charles. (1970). Effect of Exploratory Homework Exercises upon Achievement in Eight Grade Mathematics. *Dissertation Abstracts International*. 30 : 4339.
- Prochask, James O. (1979). *Systems of Psychotherapy : A Transtheoretical Analysis*. U.S.A. : The Dorsey Press.
- Rao, Narayans S. (1981). *Conseling Psychology*. New Delhi : Tata McGraw – Hill.
- Rawlinson, J. Geoffrey. (1981). *Creative Thinking and Brainstorming*. Hants : Gower.
- Rice, F. Phillip. (1969). *The Adolescent : Development Relationship and Culture*. 8th ed. Boston : Allyn And Bacon.
- Rosenhal, Ted L. ; & Barry J. Aimmerman. (1972, October). Instructional Specificity and Outcome Expectation Observationally Induced Question Formulation. *Journal of Education Psychology*. 63 : 500 – 504.
- Samudlewicz, Edward. (1975, November). The Effects of Critical Thinking and Group Counseling upon Behavior Problem Students. *Dissertation Abstracts International*. 36 (5) : 2645 – A.
- Stanford, Newman, (1970). *"The Goal of Individual Development," Twenty – Five Year of Higher Education*. San Fransisco : Jossey Base Press.
- Saris, Nils – Erik. (1984). *International Federation of Clinical Chemistry Recommendations and Related Documents*. Berlin : W. de Gruyter.
- Sasse, Connie R. (1978). *Person to Person*. Texas : Lubbock.
- Sears, R.R., E.E. Maccoby and Lewin. (1957). *Pattern of Child Learning*. Evanston, Illinois : Row Peterson, Inc.
- Sharf, Richard S. (2000). *Theories of Psychotherapy and Counseling Concepts and Cases*. Belmont, California : Wadsworth / Thomson Learning.
- Shertzer. Bruce; & Shelley C. Stone. (1968) *"Group Counseling" Fundamentals of Counseling*. New York : Houghton Mifflin, Company.
- Stevens, J. (1998). *Applied Multivariate Statistics for Social Sciences*. 3rd ed. Mahwah, New Jersey : Lawrence Erlbaum Associates.
- Thomas, L.G. (2000). *Moderating Focus Group*. California : Sage Publishing. Inc.

- Thompson; & Others.(1959). *Educational Psychology*. New York : Appleton-Century Crofts.
- Vincent, Elizabeth Lee. (1961). *Human Psychological Development*. New York : The Ronal Press Company.
- Williams, Helen Waenick. (2004 : 206). *A Study of the Characteristic of Distinguish Outstanding Urban Principle : Emotional Intelligence, Problem-solving Competencies, Role Perception and Environmental Adaptation*. Case Western Reserve University.
- Woodward, Roy Brown. (1975, February). The Effects of Transaction Adjustment, and Grade Point Averages of Intellectually Advantaged, Intellectually Normal, and Intellectually Disadvantaged Sixth Grade Students. *Dissertation Abstracts International*. 38 (8) : 41 – 45.
- Young, Mary McNamara.(2001). The Relationship between Early Temperament and Adolescent Adaptive Skills, Problem Behaviors and Health Behaviors. *Dissertation Abstracts International : Section B : The Science & Engineering*.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก
รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิ

รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิที่เข้าร่วมสนทนากลุ่ม

1. นายเพชรรัตน์ นิ่มพันธุ์	รองผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอ่างทอง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอ่างทอง
2. นายปณวัชร เขียวระยับ	รองหัวหน้าฝ่ายส่งเสริมการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอ่างทอง
3. นายเสกสรรค์ อรрянันท์	หัวหน้าฝ่ายนิเทศก์การศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอ่างทอง
4. นายสมปอง พึ่งเนตร	หัวหน้าฝ่ายวัดผลประเมินผล สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอ่างทอง
5. นายพิสุทธิ์ อัมพรพงษ์	ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดโพธิ์เอน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอ่างทอง
6. นายถวัลย์ พุ่มสาขา	อาจารย์ 2 ระดับ 7 ฝ่ายปกครองนักเรียนและครูประจำชั้น โรงเรียนสตรีอ่างทอง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอ่างทอง
7. นางบังอร สวนมะม่วง	อาจารย์ 3 ระดับ 8 ครูแนะแนวและครูผู้สอน โรงเรียนวิเศษไชยชาญ “ตันติวิทยานุกูล”
8. นางละเอียด จันทร์ทอง	ผู้ปกครอง
9. นางกฤษณา เลียบเงิน	ผู้ปกครอง

รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิผู้ตรวจแบบสอบถามและโปรแกรมเพื่อพัฒนาคุณลักษณะ ที่พึงประสงค์ของนักเรียนวัยรุ่น

1. ผศ.ดร.นันทนา วงศ์อินทร์	อาจารย์ประจำภาควิชาแนะแนวและจิตวิทยาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
2. ผศ.ดร.วชิรญา บัวศรี	อดีตคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
3. รศ.สมร ทองดี	อาจารย์ประจำคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
4. ดร.รังสรรค์ มณีเล็ก	รองผู้อำนวยการสำนักงานนโยบายและแผน สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ
5. ดร.ชวลิต โพธิ์นคร	หัวหน้ากลุ่มติดตามและประเมินผลการจัดการศึกษา ขั้นพื้นฐาน สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ

ภาคผนวก ข

ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ของแบบสอบถามคุณลักษณะ
ที่พึงประสงค์ของนักเรียนวัยรุ่น

ตาราง 23 ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ของแบบสอบถามคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียน
วัยรุ่น จากการประเมินโดยผู้เชี่ยวชาญ

ข้อที่	IOC	การพิจารณา
คุณลักษณะด้านการเรียน		
ความตั้งใจเรียน		
1	0.80	คัดเลือกไว้
2	1.00	คัดเลือกไว้
3	0.80	คัดเลือกไว้
4	1.00	คัดเลือกไว้
5	1.00	คัดเลือกไว้
6	0.60	คัดเลือกไว้
7	0.80	คัดเลือกไว้
ความอดุสาหะ		
8	1.00	คัดเลือกไว้
9	0.60	คัดเลือกไว้
10	0.40	คัดออก
11	1.00	คัดเลือกไว้
12	1.00	คัดเลือกไว้
13	0.80	คัดเลือกไว้
14	0.80	คัดเลือกไว้
15	1.00	คัดเลือกไว้
16	1.00	คัดเลือกไว้
17	1.00	คัดเลือกไว้
18	0.20	คัดออก
การบริหารเวลาในการเรียน		
19	0.60	คัดเลือกไว้
20	0.80	คัดเลือกไว้
21	1.00	คัดเลือกไว้
22	1.00	คัดเลือกไว้
23	0.80	คัดเลือกไว้
24	0.60	คัดเลือกไว้
25	0.40	คัดออก

ตาราง 23 (ต่อ)

ข้อที่	IOC	การพิจารณา
ความรับผิดชอบในการเรียน		
26	1.00	คัดเลือกไว้
27	0.40	คัดออก
28	0.80	คัดเลือกไว้
29	1.00	คัดเลือกไว้
30	1.00	คัดเลือกไว้
31	0.80	คัดเลือกไว้
32	0.60	คัดเลือกไว้
33	0.80	คัดเลือกไว้
การใช้เทคโนโลยีต่าง ๆ ในการแสวงหาความรู้ด้านการเรียน		
34	1.00	คัดเลือกไว้
35	1.00	คัดเลือกไว้
36	1.00	คัดเลือกไว้
37	1.00	คัดเลือกไว้
38	1.00	คัดเลือกไว้
39	0.60	คัดเลือกไว้
คุณลักษณะด้านส่วนตัว		
ความเชื่อมั่น		
40	0.60	คัดเลือกไว้
41	0.20	คัดออก
42	0.60	คัดเลือกไว้
43	0.60	คัดเลือกไว้
44	0.80	คัดเลือกไว้
45	0.80	คัดเลือกไว้
46	0.60	คัดเลือกไว้
47	0.80	คัดเลือกไว้
48	0.20	คัดออก
49	0.80	คัดเลือกไว้

ตาราง 23 (ต่อ)

ข้อที่	IOC	การพิจารณา
การตระหนักรู้ รับรู้อารมณ์ตนเอง		
50	0.60	คัดเลือกไว้
51	0.60	คัดเลือกไว้
52	0.60	คัดเลือกไว้
53	0.60	คัดเลือกไว้
54	0.60	คัดเลือกไว้
55	0.20	คัดออก
56	0.80	คัดเลือกไว้
57	0.20	คัดออก
58	0.80	คัดเลือกไว้
59	0.80	คัดเลือกไว้
การสร้างแรงจูงใจ		
60	1.00	คัดเลือกไว้
61	1.00	คัดเลือกไว้
62	0.20	คัดออก
63	1.00	คัดเลือกไว้
64	1.00	คัดเลือกไว้
65	1.00	คัดเลือกไว้
66	0.20	คัดออก
67	1.00	คัดเลือกไว้
68	0.60	คัดเลือกไว้
69	1.00	คัดเลือกไว้
การบริหารจัดการอารมณ์ของตนเอง		
70	1.00	คัดเลือกไว้
71	1.00	คัดเลือกไว้
72	1.00	คัดเลือกไว้
73	0.80	คัดเลือกไว้
74	0.20	คัดออก
75	0.80	คัดเลือกไว้
76	0.80	คัดเลือกไว้
77	0.80	คัดเลือกไว้

ตาราง 23 (ต่อ)

ข้อที่	IOC	การพิจารณา
คุณลักษณะด้านสังคม		
การมีมนุษยสัมพันธ์		
78	1.00	คัดเลือกไว้
79	0.80	คัดเลือกไว้
80	1.00	คัดเลือกไว้
81	1.00	คัดเลือกไว้
82	1.00	คัดเลือกไว้
83	1.00	คัดเลือกไว้
ทักษะทางสังคม		
84	0.60	คัดเลือกไว้
85	0.20	คัดออก
86	1.00	คัดเลือกไว้
87	1.00	คัดเลือกไว้
88	1.00	คัดเลือกไว้
89	0.60	คัดเลือกไว้
90	0.80	คัดเลือกไว้
91	0.80	คัดเลือกไว้
92	0.80	คัดเลือกไว้
การปรับตัวทางสังคม		
93	1.00	คัดเลือกไว้
94	1.00	คัดเลือกไว้
95	0.80	คัดเลือกไว้
96	1.00	คัดเลือกไว้
97	0.80	คัดเลือกไว้
98	0.80	คัดเลือกไว้
99	0.40	คัดออก

ตาราง 23 (ต่อ)

ข้อที่	IOC	การพิจารณา
คุณลักษณะด้านจริยธรรม		
การมีวินัย		
100	1.00	คัดเลือกไว้
101	1.00	คัดเลือกไว้
102	1.00	คัดเลือกไว้
103	0.80	คัดเลือกไว้
104	0.80	คัดเลือกไว้
105	1.00	คัดเลือกไว้
106	1.00	คัดเลือกไว้
107	0.80	คัดเลือกไว้
108	1.00	คัดเลือกไว้
ความซื่อสัตย์		
109	1.00	คัดเลือกไว้
110	0.80	คัดเลือกไว้
111	0.80	คัดเลือกไว้
112	0.80	คัดเลือกไว้
113	0.80	คัดเลือกไว้
114	1.00	คัดเลือกไว้
115	0.80	คัดเลือกไว้
116	0.80	คัดเลือกไว้
117	0.80	คัดเลือกไว้
ความเอื้อเฟื้อ		
118	1.00	คัดเลือกไว้
119	0.80	คัดเลือกไว้
120	0.80	คัดเลือกไว้
121	1.00	คัดเลือกไว้
122	1.00	คัดเลือกไว้
123	1.00	คัดเลือกไว้

ตาราง 23 (ต่อ)

ข้อที่	IOC	การพิจารณา
ความกตัญญูทเวที		
124	1.00	คัดเลือกไว้
125	1.00	คัดเลือกไว้
126	1.00	คัดเลือกไว้
127	1.00	คัดเลือกไว้
128	1.00	คัดเลือกไว้
129	0.80	คัดเลือกไว้
130	1.00	คัดเลือกไว้
131	1.00	คัดเลือกไว้
132	1.00	คัดเลือกไว้
การประหยัด		
133	0.80	คัดเลือกไว้
134	1.00	คัดเลือกไว้
135	0.80	คัดเลือกไว้
136	0.80	คัดเลือกไว้
137	1.00	คัดเลือกไว้
138	1.00	คัดเลือกไว้
139	1.00	คัดเลือกไว้
140	1.00	คัดเลือกไว้
141	1.00	คัดเลือกไว้

ภาคผนวก ค

ค่าอำนาจจำแนก (r) ของแบบสอบถามคุณลักษณะ
ที่พึงประสงค์ของนักเรียนวัยรุ่น

ตาราง 24 ค่าอำนาจจำแนกรายข้อ (r) ของแบบสอบถามคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียน
วัยรุ่น

ข้อที่	ค่า r (n = 100)	การพิจารณา
ด้านการเรียน		
ความตั้งใจเรียน		
1	.43	คัดเลือกไว้
2	.42	คัดเลือกไว้
3	.28	คัดเลือกไว้
4	.46	คัดเลือกไว้
5	.26	คัดเลือกไว้
6	.38	คัดเลือกไว้
7	.37	คัดเลือกไว้
ความอดสาหะในการเรียน		
8	.37	คัดเลือกไว้
9	.45	คัดเลือกไว้
10	.58	คัดเลือกไว้
11	.52	คัดเลือกไว้
12	.52	คัดเลือกไว้
13	.24	คัดเลือกไว้
14	.57	คัดเลือกไว้
15	.28	คัดเลือกไว้
16	.37	คัดเลือกไว้
การบริหารเวลาในการเรียน		
17	.62	คัดเลือกไว้
18	.54	คัดเลือกไว้
19	.56	คัดเลือกไว้
20	.60	คัดเลือกไว้
21	.50	คัดเลือกไว้
22	.50	คัดเลือกไว้

ข้อที่	ค่า r (n = 100)	การพิจารณา
ความรับผิดชอบในด้านการเรียน		
23	.48	คัดเลือกไว้
24	.21	คัดเลือกไว้
25	.44	คัดเลือกไว้
26	.52	คัดเลือกไว้
27	.50	คัดเลือกไว้
28	.24	คัดเลือกไว้
29	.38	คัดเลือกไว้
การใช้เทคโนโลยีต่าง ๆ ในการแสวงหาความรู้ด้านการเรียน		
30	.45	คัดเลือกไว้
31	.59	คัดเลือกไว้
32	.34	คัดเลือกไว้
33	.37	คัดเลือกไว้
34	.33	คัดเลือกไว้
35	.22	คัดเลือกไว้
ด้านส่วนตัว		
ความเชื่อมั่นในตนเอง		
36	.40	คัดเลือกไว้
37	.33	คัดเลือกไว้
38	.25	คัดเลือกไว้
39	.30	คัดเลือกไว้
40	.48	คัดเลือกไว้
41	.32	คัดเลือกไว้
42	.42	คัดเลือกไว้
43	.21	คัดเลือกไว้

ข้อที่	ค่า r (n = 100)	การพิจารณา
การตระหนักรู้รับรู้อารมณ์ของตนเอง		
44	.29	คัดเลือกไว้
45	.42	คัดเลือกไว้
46	.39	คัดเลือกไว้
47	.57	คัดเลือกไว้
48	.57	คัดเลือกไว้
49	.35	คัดเลือกไว้
50	.25	คัดเลือกไว้
51	.32	คัดเลือกไว้
การสร้างแรงจูงใจให้แก่ตนเอง		
52	.29	คัดเลือกไว้
53	.65	คัดเลือกไว้
54	.61	คัดเลือกไว้
55	.36	คัดเลือกไว้
56	.69	คัดเลือกไว้
57	.59	คัดเลือกไว้
58	.61	คัดเลือกไว้
59	.32	คัดเลือกไว้
การบริหารอารมณ์ของตนเอง		
60	.61	คัดเลือกไว้
61	.60	คัดเลือกไว้
62	.41	คัดเลือกไว้
63	.51	คัดเลือกไว้
64	.43	คัดเลือกไว้
65	.55	คัดเลือกไว้
66	.60	คัดเลือกไว้

ข้อที่	ค่า r (n = 100)	การพิจารณา
ด้านสังคม		
การมีมนุษยสัมพันธ์		
67	.45	คัดเลือกไว้
68	.34	คัดเลือกไว้
69	.25	คัดเลือกไว้
70	.28	คัดเลือกไว้
71	.23	คัดเลือกไว้
72	.54	คัดเลือกไว้
ทักษะทางสังคม		
73	.43	คัดเลือกไว้
74	.49	คัดเลือกไว้
75	.68	คัดเลือกไว้
76	.69	คัดเลือกไว้
77	.58	คัดเลือกไว้
78	.54	คัดเลือกไว้
79	.33	คัดเลือกไว้
80	.30	คัดเลือกไว้
การปรับตัวทางสังคม		
81	.37	คัดเลือกไว้
82	.39	คัดเลือกไว้
83	.38	คัดเลือกไว้
84	.48	คัดเลือกไว้
85	.56	คัดเลือกไว้
86	.42	คัดเลือกไว้

ข้อที่	ค่า r (n = 100)	การพิจารณา
ด้านจริยธรรม		
การมีวินัย		
87	.42	คัดเลือกไว้
88	.32	คัดเลือกไว้
89	.45	คัดเลือกไว้
90	.57	คัดเลือกไว้
91	.20	คัดเลือกไว้
92	.36	คัดเลือกไว้
93	.37	คัดเลือกไว้
94	.42	คัดเลือกไว้
95	.38	คัดเลือกไว้
ความซื่อสัตย์		
96	.51	คัดเลือกไว้
97	.32	คัดเลือกไว้
98	.31	คัดเลือกไว้
99	.33	คัดเลือกไว้
100	.37	คัดเลือกไว้
101	.40	คัดเลือกไว้
102	.44	คัดเลือกไว้
103	.29	คัดเลือกไว้
104	.43	คัดเลือกไว้
ความเอื้อเฟื้อ		
105	.53	คัดเลือกไว้
106	.69	คัดเลือกไว้
107	.53	คัดเลือกไว้
108	.66	คัดเลือกไว้
109	.56	คัดเลือกไว้
110	.43	คัดเลือกไว้

ข้อที่	ค่า r (n = 100)	การพิจารณา
ความกตัญญูทดเวท		
111	.36	คัดเลือกไว้
112	.61	คัดเลือกไว้
113	.63	คัดเลือกไว้
114	.63	คัดเลือกไว้
115	.49	คัดเลือกไว้
116	.40	คัดเลือกไว้
117	.59	คัดเลือกไว้
118	.58	คัดเลือกไว้
119	.26	คัดเลือกไว้
การประหยัด		
120	.27	คัดเลือกไว้
121	.25	คัดเลือกไว้
122	.20	คัดเลือกไว้
123	.44	คัดเลือกไว้
124	.39	คัดเลือกไว้
125	.39	คัดเลือกไว้
126	.27	คัดเลือกไว้
127	.33	คัดเลือกไว้
128	.30	คัดเลือกไว้

ภาคผนวก ง

ผลการวิเคราะห์ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามคุณลักษณะ
ที่พึงประสงค์ของนักเรียนวัยรุ่น โดยคำนวณจากสูตรสัมประสิทธิ์
แอลฟาของครอนบัค (= Coefficient) ได้ค่าความเชื่อมั่น
ทั้งฉบับเท่ากับ .94

ตาราง 25 ค่าความเชื่อมั่น () ของแบบสอบถามคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนวัยรุ่น
(n = 100)

คุณลักษณะของวัยรุ่นไทยที่พึงประสงค์	
1. คุณลักษณะด้านการเรียน	.90
1.1 ความตั้งใจเรียน	.66
1.2 ความอดทนในการเรียน	.74
1.3 การบริหารเวลาในการเรียน	.62
1.4 ความรับผิดชอบในการเรียน	.71
1.5 การใช้เทคโนโลยีต่าง ๆ เพื่อแสวงหาความรู้ในการเรียน	.71
2. คุณลักษณะด้านส่วนตัว	.77
2.1 ความเชื่อมั่นในตนเอง	.68
2.2 การตระหนักรู้ รับผิดชอบต่อตนเอง	.56
2.3 การสร้างแรงจูงใจให้กับตนเอง	.82
2.4 การบริหารจัดการอารมณ์ของตนเอง	.80
3. คุณลักษณะด้านสังคม	.84
3.1 การมีมนุษยสัมพันธ์	.60
3.2 การมีทักษะทางสังคม	.79
3.3 การปรับตัวทางสังคม	.70
4. คุณลักษณะด้านจริยธรรม	.87
4.1 การมีวินัย	.74
4.2 ความซื่อสัตย์	.71
4.3 ความเอื้อเฟื้อ	.81
4.4 ความกตัญญูกตเวที	.82
4.5 การประหยัด	.59
ความเชื่อมั่นทั้งฉบับ .94	

ภาคผนวก จ

แบบสอบถามคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนวัยรุ่น
สำหรับนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 - 3

แบบสอบถามวัดคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนวัยรุ่น

คำชี้แจง

1. แบบสอบถามฉบับนี้มีข้อความจำนวน 128 ข้อ จัดทำขึ้นเพื่อสอบถามความคิด ความรู้สึกและการแสดงออกบางอย่างของนักเรียน จึงขอความร่วมมือจากนักเรียนโดยให้ตอบตามความจริงสำหรับตัวท่าน ซึ่งคำตอบของนักเรียนในครั้งนี้จะเป็นความลับที่สุด
2. แบบสอบถามฉบับนี้ไม่มีข้อใดถูกหรือผิด ไม่มีผลต่อการเรียนของท่าน จึงขอให้นักเรียนตอบแบบสอบถามนี้อย่างจริงใจที่สุด
3. ในการตอบให้นักเรียนเลือกตอบว่าข้อความใดเป็นความจริงสำหรับนักเรียนมากที่สุด เพียงใดโดยทำเครื่องหมาย ✓ ในข้อความแต่ละข้อที่ท่านเลือก ดังนี้

จริงที่สุด	หมายถึง	ข้อความนั้นสอดคล้องกับความเป็นจริงเกี่ยวกับตัวนักเรียนมากที่สุด
ส่วนใหญ่จริง	หมายถึง	ข้อความนั้นสอดคล้องกับความเป็นจริงเกี่ยวกับตัวนักเรียนเป็นส่วนใหญ่
จริงพอประมาณ	หมายถึง	ข้อความนั้นสอดคล้องกับความเป็นจริงเกี่ยวกับตัวนักเรียนพอประมาณ
จริงเพียงเล็กน้อย	หมายถึง	ข้อความนั้นสอดคล้องกับความเป็นจริงเกี่ยวกับตัวนักเรียนเพียงเล็กน้อย
ไม่จริงเลย	หมายถึง	ข้อความนั้นไม่สอดคล้องกับความเป็นจริงเกี่ยวกับตัวนักเรียนเลย

ตัวอย่างการตอบแบบสอบถาม

ข้อความ	จริงมากที่สุด	ส่วนใหญ่จริง	จริงพอประมาณ	จริงเพียงเล็กน้อย	ไม่จริงเลย
(0) ข้าพเจ้ามองครูขณะที่ครูสอน	✓				
(00) ข้าพเจ้าไม่พูดคุยขณะที่ครูสอน			✓		

ชื่อ - นามสกุล..... ชั้น.....โรงเรียน.....

ตาราง 26 แสดงโครงสร้างของแบบสอบถามคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนวัยรุ่น

คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนวัยรุ่น	จำนวนข้อ	ข้อที่
1. คุณลักษณะด้านการเรียน		
1.1 ความตั้งใจเรียน	7	1-7
1.2 ความอดทนในการเรียน	9	8-16
1.3 การบริหารเวลาในการเรียน	6	17-22
1.4 ความรับผิดชอบในการเรียน	7	23-29
1.5 การใช้เทคโนโลยีต่าง ๆ ในการแสวงหาความรู้	6	30-35
2. คุณลักษณะด้านส่วนตัว		
2.1 ความเชื่อมั่นในตนเอง	8	36-43
2.2 การตระหนักรู้ รับผิดชอบต่อตนเอง	8	44-51
2.3 การสร้างแรงจูงใจให้กับตนเอง	8	52-59
2.4 การบริหารอารมณ์ของตนเอง	7	60-66
3. คุณลักษณะด้านสังคม		
3.1 การมีมนุษยสัมพันธ์	6	67-72
3.2 ทักษะทางสังคม	8	73-80
3.3 การปรับตัวทางสังคม	6	81-86
4. คุณลักษณะด้านจริยธรรม		
4.1 การมีวินัย	9	87-95
4.2 ความซื่อสัตย์	9	96-104
4.3 ความเอื้อเฟื้อ	6	105-110
4.4 ความกตัญญูทดแทน	9	111-119
4.5 การประหยัด	9	120-128
รวม	128	

ภาคผนวก จ

ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ของผลการตรวจสอบโปรแกรม
การพัฒนาคูณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนวัยรุ่น

ตาราง 27 ดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ของโปรแกรมการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์
ของนักเรียนวัยรุ่น โดยการให้คำปรึกษากลุ่ม จากการหาค่าความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา
โดยความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ

ครั้งที่	เรื่อง	ค่าดัชนี IOC
1	การปฐมนิเทศ	1.00
2	ความตั้งใจเรียน	0.60
3	ความอดทนในการเรียน	0.80
4	การบริหารเวลาในการเรียน	0.80
5	ความรับผิดชอบในการเรียนและการใช้เทคโนโลยีต่าง ๆ เพื่อแสวงหาความรู้ด้านการเรียน	0.80
6	ความเชื่อมั่นในตนเอง	0.80
7	การตระหนักรู้ รับรู้ในตนเองการสร้างแรงจูงใจ และการบริหารจัดการอารมณ์ของตนเอง	0.60
8	การมีมนุษยสัมพันธ์และทักษะทางสังคม	0.60
9	ทักษะทางสังคมและการปรับตัวทางสังคม	0.60
10	การมีวินัย	0.60
11	ความซื่อสัตย์	0.80
12	ความเอื้อเฟื้อ	0.80
13	ความกตัญญูกตเวที	0.80
14	การประหยัด	0.60
15	ปัจฉิมนิเทศ	0.60

หมายเหตุ : ค่าดัชนี IOC ที่อยู่ในระดับที่เหมาะสมคือ ค่า IOC ที่สูงกว่า .50

ภาคผนวก ข

- ตารางโปรแกรมการพัฒนาคูณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนวัยรุ่น
โดยการให้คำปรึกษาแบบกลุ่ม
- รายละเอียดโปรแกรมการพัฒนาคูณลักษณะที่พึงประสงค์
ของนักเรียนวัยรุ่น โดยการให้คำปรึกษาแบบกลุ่ม

โปรแกรมการพัฒนาคูณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนวัยรุ่น
โดยการให้คำปรึกษาแบบกลุ่ม

พรรณพร วรรณลักษณ์

นิสิตปริญญาเอก สาขาวิชาจิตวิทยาการให้คำปรึกษา
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

โปรแกรมการให้คำปรึกษาแบบกลุ่มเพื่อพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนวัยรุ่น

ครั้งที่	เรื่อง	วัตถุประสงค์	ทฤษฎีและเทคนิคที่ใช้	วิธีดำเนินการให้คำปรึกษา
1	การ ปฐมนิเทศ	1. เพื่อสร้างสัมพันธภาพให้นักเรียนเกิดความอบอุ่น ใจกว้างใจปลอดภัยและเป็นกันเองระหว่างผู้วิจัยและนักเรียน 2. เพื่อชี้แจงวัตถุประสงค์ วิธีการให้คำปรึกษา เวลา สถานที่ สำหรับการให้คำปรึกษาและบทบาทหน้าที่ของผู้วิจัยและนักเรียน	การละลายพฤติกรรม 1.1 การแนะนำตัว 1.2 ฉันเป็นใคร 1.3 ฉันเหมือนหรือแตกต่างจากใคร	<u>ขั้นเริ่มต้น</u> 1. ผู้วิจัยแนะนำตนเองและให้นักเรียนในกลุ่มแนะนำตนเองเพื่อสร้างความคุ้นเคยซึ่งกันและกัน 2. ผู้วิจัยชี้แจงวัตถุประสงค์ของการให้คำปรึกษากลุ่มโดยมีเป้าหมาย 2.1 เพื่อพัฒนาคุณลักษณะด้านการเรียน ด้านส่วนตัว ด้านสังคม และด้านจริยธรรม 2.2 ประโยชน์ที่นักเรียนจะได้รับในการเข้าร่วมการให้คำปรึกษากลุ่มคือ 2.2.1 นักเรียนจะได้เรียนรู้เกี่ยวกับตนเองและผู้อื่น 2.2.2 นักเรียนได้เรียนรู้ที่จะไว้วางใจคนอื่น 2.2.3 นักเรียนได้เรียนรู้ที่จะยอมรับตนเองและผู้อื่น เคารพในความคิดของตนเองและผู้อื่น 2.2.4 นักเรียนได้ค้นพบแนวทางที่จะนำไปปฏิบัติ

ครั้งที่ ที่	เรื่อง	วัตถุประสงค์	ทฤษฎีและเทคนิค ที่ใช้	วิธีดำเนินการให้คำปรึกษา
1 (ต่อ)				2.2.5 นักเรียนได้ พัฒนาความเป็นตัวของตัวเอง และความรับผิดชอบต่อนตนเอง และผู้อื่นมากขึ้น 2.2.6 นักเรียนได้ เรียนรู้ที่จะตระหนักในแนวทาง เลือกปฏิบัติของตนเองและ ตัดสินใจในการเลือกแนวทาง ในการปฏิบัติตนอย่าง เหมาะสม <u>ขั้นให้คำปรึกษา</u> 1. ผู้วิจัยให้สมาชิกกลุ่มทำ ความรู้จักกันโดยบอกให้ นักเรียนจับคู่กันแล้วพูดคุย ซักถามชื่อนามสกุล ชื่อเล่น สิ่งที่ชอบและสนทนา แลกเปลี่ยนความคิดเห็นกัน ประมาณ 2-3 นาที 2. ผู้วิจัยใช้เทคนิคการใช้ คำถามปลายเปิด ถามนักเรียน ว่า “นักเรียนคือใคร” หลังจาก นั้นผู้วิจัยแจกกระดาษรูปหัวใจ สีชมพูให้แก่นักเรียนคนละ 1 แผ่นให้นักเรียนเขียนอธิบาย ลักษณะส่วนตัวของตนเองลง ในกระดาษรูปหัวใจที่แจกให้

ครั้งที่ ที่	เรื่อง	วัตถุประสงค์	ทฤษฎีและเทคนิค ที่ใช้	วิธีดำเนินการให้คำปรึกษา
1 (ต่อ)				3. ผู้วิจัยให้นักเรียนแต่ละคนอ่านข้อความในกระดาษรูปหัวใจของตนให้เพื่อน ๆ ในกลุ่มฟัง 4. ผู้วิจัยให้นักเรียนนำกระดาษรูปหัวใจของแต่ละคนไปรวมกันไว้ตรงกลางวง หลังจากนั้นให้นักเรียนแต่ละคนเดินไปหยิบกระดาษรูปหัวใจจากกลางวงมาไว้ที่ตนเองคนละ 1 ใบ โดยที่กระดาษรูปหัวใจที่หยิบมาจะต้องไม่เป็นของตนเอง 5. ผู้วิจัยใช้เทคนิคการค้นหาความเหมือนและแตกต่าง โดยผู้วิจัยให้นักเรียนแต่ละคนวิเคราะห์ว่านักเรียนมีลักษณะของตนเองที่เหมือนและแตกต่างจากเพื่อน ๆ ในกลุ่มอย่างไรบ้าง หลังจากนั้นให้แต่ละคนบอกถึงความเหมือนและแตกต่างกัน 6. ผู้วิจัยสรุปกิจกรรมว่าบุคคลแต่ละคนย่อมมีความเหมือนและแตกต่างกันไป ดังนั้นนักเรียนควรจะทำความเข้าใจในเรื่องความเหมือนและแตกต่างของแต่ละบุคคลซึ่งถ้า

ครั้งที่ ที่	เรื่อง	วัตถุประสงค์	ทฤษฎีและเทคนิค ที่ใช้	วิธีดำเนินการให้คำปรึกษา
1 (ต่อ)				นักเรียนเข้าใจในความเหมือนและแตกต่าง นักเรียนก็จะสามารถเข้าใจถึงความรู้สึกที่แตกต่างกันของแต่ละบุคคลได้ <u>ขั้นปฏิบัติการให้คำปรึกษา</u> 1. ผู้วิจัยถามถึงความรู้สึกของนักเรียนแต่ละคนว่า มีความรู้สึกอย่างไรเกี่ยวกับการเข้าร่วมกิจกรรมการแนะนำตัว ของกันและกัน ว่าได้ประโยชน์อะไรบ้างและมีความรู้สึกอย่างไรที่ได้ทำกิจกรรมนี้ 2. ผู้วิจัยสรุปเพิ่มเติมเกี่ยวกับวัตถุประสงค์และประโยชน์ของการเข้าร่วมการให้คำปรึกษากลุ่ม ว่าทำให้นักเรียนได้รับประโยชน์อย่างไรบ้าง 3. ผู้วิจัยแจกตารางนัดหมาย วัน เวลา สถานที่การให้คำปรึกษากลุ่มครั้งต่อไป

**รายละเอียดโปรแกรมการให้คำปรึกษาแบบกลุ่ม
เพื่อพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนวัยรุ่น
ครั้งที่ 1**

เรื่อง การปฐมนิเทศ

เวลา 60 นาที

วัตถุประสงค์

1. เพื่อสร้างสัมพันธภาพ ให้นักเรียนเกิดความอบอุ่น ไว้วางใจ ปลอดภัยและเป็นกันเอง ระหว่างผู้วิจัยและนักเรียน
2. เพื่อชี้แจงวัตถุประสงค์ วิธีการให้คำปรึกษา วัน เวลา สถานที่ สำหรับการให้คำปรึกษา และบทบาทหน้าที่ของ ผู้วิจัยและนักเรียน

อุปกรณ์

- กระดาษรูปหัวใจสีชมพู

วิธีดำเนินการ

ขั้นเริ่มต้น

1. ผู้วิจัยแนะนำตัวเอง และให้นักเรียนในกลุ่มแนะนำตนเอง เพื่อสร้างความคุ้นเคยซึ่งกันและกัน
2. ผู้วิจัยชี้แจงวัตถุประสงค์ของการให้คำปรึกษากลุ่ม โดยมีเป้าหมาย
 - 2.1 เพื่อพัฒนาคุณลักษณะด้านการเรียน ด้านส่วนตัว ด้านสังคมและด้านจริยธรรม
 - 2.2 ประโยชน์ที่นักเรียนจะได้รับ ในการเข้าร่วมการให้คำปรึกษากลุ่มคือ
 - 2.2.1 นักเรียนจะได้เรียนรู้เกี่ยวกับตนเองและผู้อื่น
 - 2.2.2 นักเรียนได้เรียนรู้ที่จะไว้วางใจคนอื่น
 - 2.2.3 นักเรียนได้เรียนรู้ที่จะยอมรับตนเองและผู้อื่นเคารพในความคิดของตนเองและผู้อื่น
 - 2.2.4 นักเรียนได้ค้นพบแนวทางที่จะนำไปปฏิบัติ

2.2.5 นักเรียนได้พัฒนาความเป็นตัวของตัวเอง และความรับผิดชอบต่อตนเอง และผู้อื่นมากขึ้น

2.2.6 นักเรียนได้เรียนรู้ที่จะตระหนักในแนวทางเลือกปฏิบัติของตนเอง และตัดสินใจในการเลือกแนวทางในการปฏิบัติตนอย่างเหมาะสม

ขั้นให้คำปรึกษา

1. ผู้วิจัยให้สมาชิกกลุ่มเริ่มสร้างสัมพันธ์โดยบอกให้นักเรียนจับคู่กันแล้วพูดคุยซักถาม ชื่อนามสกุล ชื่อเล่น สิ่งที่ชอบและสนทนาแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกันประมาณ 2 – 3 นาที
2. ผู้วิจัยใช้เทคนิคการใช้คำถามปลายเปิด ถามนักเรียนว่า “นักเรียนคือใคร” หลังจากนั้น ผู้วิจัยแจกกระดาษรูปหัวใจสีชมพู ให้แก่นักเรียนคนละ 1 แผ่น ให้นักเรียนเขียนอธิบายลักษณะส่วนตัว ของตนเอง ลงในกระดาษรูปหัวใจที่แจกให้
3. ผู้วิจัยให้นักเรียนแต่ละคนอ่านข้อความในกระดาษรูปหัวใจของตนให้เพื่อน ๆ ในกลุ่มฟัง
4. ผู้วิจัยให้นักเรียนนำกระดาษรูปหัวใจของแต่ละคนไปรวมกันไว้ตรงกลางวง หลังจากนั้น ให้นักเรียนแต่ละคนเดินไปหยิบกระดาษรูปหัวใจจากกลางวงมาไว้ที่ตนเองคนละ 1 ใบ โดยที่ กระดาษรูปหัวใจที่หยิบมาจะต้องไม่เป็นของตนเอง
5. ผู้วิจัยใช้เทคนิคการค้นหาคความเหมือนและแตกต่าง โดยผู้วิจัยให้นักเรียนแต่ละคน วิเคราะห์ว่า นักเรียนมีลักษณะของตนเองที่เหมือนและแตกต่างจากเพื่อน ๆ ในกลุ่มอย่างไรบ้าง หลังจากนั้นให้แต่ละคนบอกถึงความเหมือนและต่างต่างนั้น
6. ผู้วิจัยสรุปกิจกรรมว่าบุคคลแต่ละคนย่อมมีความเหมือนและแตกต่างกันไป ดังนั้น นักเรียนควรจะทำความเข้าใจกับความเหมือนและแตกต่างของแต่ละบุคคลนั้น ซึ่งถ้านักเรียนเข้าใจ ในความเหมือนและแตกต่าง นักเรียนก็จะสามารถเข้าใจถึงความรู้สึกที่แตกต่างกันของแต่ละบุคคลได้

ขั้นยุติการให้คำปรึกษา

1. ผู้วิจัยถามถึงความรู้สึกของนักเรียนแต่ละคนว่า มีความรู้สึกอย่างไรเกี่ยวกับการ เข้าร่วมกิจกรรมการแนะนำตัวของพวกเขาและกันว่าได้ประโยชน์อะไรบ้าง และมีความรู้สึกอย่างไร ที่ได้ทำกิจกรรมนี้
2. ผู้วิจัยสรุปเพิ่มเติมเกี่ยวกับวัตถุประสงค์และประโยชน์ของการเข้าร่วมการให้คำปรึกษา กลุ่มว่าทำให้นักเรียนได้รับประโยชน์อย่างไรบ้าง
3. ผู้วิจัยแจกตารางนัดหมาย วัน เวลา สถานที่การให้คำปรึกษาครั้งต่อไป

การประเมินผล

1. สังเกตจากการตั้งใจฟัง และซักถามข้อสงสัยต่าง ๆ ของนักเรียน
2. สังเกตจากการมีส่วนร่วมในกิจกรรม
3. สังเกตจากการสรุปผลที่ได้จากกิจกรรม

ชื่อ.....นามสกุล.....

ชื่อเล่น.....

สิ่งที่ชอบ 1. เพื่อน.....

2. อาหาร.....

3. สถานที่เที่ยว.....

4. การเรียน.....

5. งานอดิเรก.....

6. สิ่งที่ชอบสิ่งที่ไม่ชอบ.....

7. จุดเด่นจุดด้อยของตนเอง.....

8. ความใฝ่ฝันของตนเองและเป้าหมายของชีวิต...

9. เรื่องเกี่ยวกับครอบครัว.....

กำหนดการการให้คำปรึกษาแบบกลุ่มเพื่อพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนวัยรุ่น

ครั้งที่	วัน เดือน ปี	เวลา	เรื่อง
1	21 ม.ค. 2548	10.00 – 12.00 น.	ปฐมนิเทศ
2	24 ม.ค. 2548	10.00 – 12.00 น.	การพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนวัยรุ่น ด้านการเรียนในเรื่องความตั้งใจเรียน
3	26 ม.ค. 2548	10.00 – 12.00 น.	การพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนวัยรุ่น ด้านการเรียนในเรื่องความอุตสาหะในการเรียน
4	28 ม.ค. 2548	10.00 – 12.00 น.	การพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนวัยรุ่น ด้านการเรียนในเรื่องการบริหารเวลาในการเรียน
5	31 ม.ค. 2548	10.00 – 12.00 น.	การพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนวัยรุ่น ด้านการเรียน ในเรื่องความรับผิดชอบในการเรียน การใช้เทคโนโลยีต่าง ๆ ในการแสวงหาความรู้ ในด้านการเรียน
6	2 ก.พ. 2548	10.00 – 12.00 น.	การพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนวัยรุ่น ด้านส่วนตัวในเรื่องความเชื่อมั่นในตนเอง
7	4 ก.พ. 2548	10.00 – 12.00 น.	การพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนวัยรุ่น ด้านส่วนตัว ในเรื่องการตระหนักรู้รับรู้อารมณ์ของ ตนเองการสร้างแรงจูงใจให้กับตนเองและการบริหาร จัดการอารมณ์ของตนเอง
8	7 ก.พ. 2548	10.00 – 12.00 น.	การพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนวัยรุ่น ด้านส่วนตัวในเรื่องการมีมนุษยสัมพันธ์
9	11 ก.พ. 2548	10.00 – 12.00 น.	การพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนวัยรุ่น ด้านส่วนตัว ในเรื่องทักษะทางสังคมและการปรับตัว ทางสังคม

ครั้งที่	วัน เดือน ปี	เวลา	เรื่อง
10	11 ก.พ. 2548	10.00 – 12.00 น.	การพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนวัยรุ่น ด้านจริยธรรม ในเรื่องความมีวินัย
11	14 ก.พ. 2548	10.00 – 12.00 น.	การพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนวัยรุ่น ด้านจริยธรรม ในเรื่องความซื่อสัตย์
12	16 ก.พ. 2548	10.00 – 12.00 น.	การพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนวัยรุ่น ด้านจริยธรรม ในเรื่องความเอื้อเฟื้อ
13	18 ก.พ. 2548	10.00 – 12.00 น.	การพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนวัยรุ่น ด้านจริยธรรม ในเรื่องความกตัญญูกตเวที
14	21 ก.พ. 2548	10.00 – 12.00 น.	การพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนวัยรุ่น ด้านจริยธรรมในเรื่องการประหยัด
15	22 ก.พ. 2548	10.00 – 12.00 น.	ปัจฉิมนิเทศ

ครั้งที่	เรื่อง	วัตถุประสงค์	ทฤษฎีและเทคนิคที่ใช้	วิธีดำเนินการให้คำปรึกษา
2	การพัฒนา คุณลักษณะ ที่พึงประสงค์ ของนักเรียน วัยรุ่น ด้านการเรียน ในเรื่องความ ตั้งใจเรียน	- เพื่อพัฒนา คุณลักษณะด้าน การเรียนรู้ในเรื่อง ความตั้งใจเรียน 1. การแสดง ความสนใจ เอาใจใส่ ในการเรียนขณะที่ ครูสอน 2. มองครูตั้งใจ ฟัง ไม่พูดคุยใน ขณะที่ครูสอนและ เข้าร่วมกิจกรรมการ เรียนตามที่ได้รับ มอบหมาย 3. การถามและ ตอบคำถามเกี่ยวกับ เรื่องที่เรียนและทำ แบบฝึกหัดตาม ที่ครูกำหนด	ทฤษฎีการให้ คำปรึกษากลุ่มภว นิยม Existential Approach to Group) - เทคนิคการ ตระหนักรู้เกี่ยวกับ ตนเอง - เทคนิคการ ตระหนักถึงความ รับผิดชอบของตนเอง - เทคนิคการ กำหนดแนวทางใน การปฏิบัติ	<u>ขั้นเริ่มต้น</u> 1. ผู้วิจัยกล่าวทักทาย นักเรียน เพื่อสร้างบรรยากาศ การให้คำปรึกษาให้เกิดความ อบอุ่น เป็นกันเอง สบายใจ ปลอดภัยไว้วางใจซึ่งกันและกัน 2. ผู้วิจัยทบทวนการให้ คำปรึกษากลุ่มครั้งที่ผ่านมา และซักถามพูดคุยกับนักเรียน <u>ขั้นให้คำปรึกษา</u> ผู้วิจัยดำเนินการให้คำปรึกษา คำปรึกษาแบบกลุ่ม โดยใช้ วิธีการตามทฤษฎีของ Existential Counseling ดังนี้ 1. ให้นักเรียนได้ตระหนักรู้ เกี่ยวกับตนเอง (Self Awareness) ในด้านการเรียน 2. ให้นักเรียนตระหนัก ถึงความรับผิดชอบต่อ ตนเอง (Responsibility) ในเรื่องการเรียน 3. ผู้วิจัยให้นักเรียนกำหนด แนวทางในการตัดสินใจในเรื่อง การตั้งใจเรียนว่านักเรียนควร จะปฏิบัติตนอย่างไร ในเอกสาร ประกอบการให้คำปรึกษา กลุ่ม 2

ครั้งที่ ที่	เรื่อง	วัตถุประสงค์	ทฤษฎีและเทคนิค ที่ใช้	วิธีดำเนินการให้คำปรึกษา
2 (ต่อ)				4. ผู้วิจัยทำตารางการ ตั้งใจเรียน ให้นักเรียน บันทึกเป็นระยะเวลา 8 สัปดาห์และนำมาเสนอผู้วิจัย ก่อนให้คำปรึกษาใน แต่ละครั้งและให้กำลังใจกับ นักเรียนและให้ข้อเสนอแนะ เพื่อให้นักเรียนสามารถ ปรับเปลี่ยนพฤติกรรมได้ 5. ผู้วิจัยให้นักเรียน สรุปผลของการตระหนักรู้ เกี่ยวกับตนเอง ความ รับผิดชอบ และแนวทางการ ตัดสินใจในการปฏิบัติตน ด้านความตั้งใจเรียน ว่า ส่งผลต่อชีวิตการเรียนของ นักเรียนอย่างไร 6. ผู้วิจัยให้นักเรียนได้ ตรวจสอบว่า การตั้งใจเรียน มีความหมายและสำคัญต่อ ชีวิตของนักเรียนอย่างไร <u>ขั้นตอนการให้คำปรึกษา</u> 1. ผู้วิจัยให้นักเรียนสรุป สาระที่ได้จากการให้ คำปรึกษาครั้งนี้

ครั้งที่ ที่	เรื่อง	วัตถุประสงค์	ทฤษฎีและเทคนิค ที่ใช้	วิธีดำเนินการให้คำปรึกษา
2 (ต่อ)				2. ผู้วิจัยสรุปเพิ่มเติมและเปิดโอกาสให้นักเรียนซักถามเพิ่มเติม 3. ผู้วิจัยนัดวัน เวลาและสถานที่ในการให้คำปรึกษากลุ่มครั้งต่อไป

**รายละเอียดโปรแกรมการให้คำปรึกษาแบบกลุ่ม
เพื่อพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนวัยรุ่น
ครั้งที่ 2**

เรื่อง การพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนวัยรุ่นด้านการเรียน ในเรื่องความตั้งใจเรียน

เวลา 60 นาที

วัตถุประสงค์

เพื่อพัฒนาคุณลักษณะด้านการเรียนในเรื่องความตั้งใจเรียน

1. การแสดงความสนใจ เอาใจใส่ในการเรียนขณะที่ครูสอน
2. มองครูตั้งใจฟัง ไม่พูดคุย เข้าร่วมกิจกรรมการเรียนตามที่ครูสั่ง
3. การถามและตอบคำถามเกี่ยวกับเรื่องที่เรียน และทำแบบฝึกหัดตามที่ครูกำหนด

อุปกรณ์

- แบบประเมินผลภายหลังการให้คำปรึกษากลุ่มครั้งที่ 2

วิธีดำเนินการ

ขั้นเริ่มต้น

1. ผู้วิจัยกล่าวทักทายนักเรียน เพื่อสร้างบรรยากาศการให้คำปรึกษาให้เกิดความอบอุ่นเป็นกันเอง สบายใจ ปลอดภัยไว้วางใจซึ่งกันและกัน
2. ผู้วิจัยทบทวนการให้คำปรึกษากลุ่มครั้งที่ผ่านมาและซักถามนักเรียนถึงสิ่งที่ผู้วิจัยได้กล่าวไปในครั้งก่อน

ขั้นให้คำปรึกษา

ผู้วิจัยดำเนินการให้คำปรึกษาแบบกลุ่มโดยใช้วิธีการตามทฤษฎีของ Existential Counseling ดังนี้

1. ให้นักเรียนตระหนักรู้เกี่ยวกับตนเอง (Self Awareness) ในเรื่องการเรียนรู้
2. ให้นักเรียนตระหนักรู้ถึงความรับผิดชอบต่อตนเอง (Responsibility) ในเรื่อง

การเรียนรู้อย่างไรบ้าง

3. ผู้วิจัยให้นักเรียนกำหนดแนวทางในการตัดสินใจในเรื่องการตั้งใจเรียนว่านักเรียนควรจะปฏิบัติตัวอย่างไร โดยให้นักเรียนบันทึกสิ่งที่ตนเองกำหนดลงกระดาษ
4. ผู้วิจัยทำตารางการตั้งใจเรียน ให้นักเรียนบันทึกเป็นระยะเวลา 8 สัปดาห์ และนำมาเสนอสมาชิกในกลุ่มก่อนการให้คำปรึกษาในแต่ละครั้ง และให้กำลังใจกับนักเรียนและให้กลุ่มได้ให้ข้อเสนอแนะเพื่อให้นักเรียนได้ข้อคิดในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของตน
5. ผู้วิจัยให้นักเรียนสรุปผลของการตระหนักรู้เกี่ยวกับตนเอง ความรับผิดชอบและแนวทางการตัดสินใจในการปฏิบัติตนด้านความตั้งใจเรียนว่าส่งผลต่อชีวิตการเรียนของนักเรียนอย่างไร
6. ผู้วิจัยให้นักเรียนได้ตรวจสอบว่า การตั้งใจเรียน มีความหมายและสำคัญต่อชีวิตของนักเรียนอย่างไร

ขั้นที่ 3 ขั้นยุติการให้คำปรึกษา

1. ผู้วิจัยให้นักเรียนสรุปสาระที่ได้จากการให้คำปรึกษารั้งนี้
2. ผู้วิจัยสรุปเพิ่มเติมและเปิดโอกาสให้นักเรียนซักถามเพิ่มเติม
3. ผู้วิจัยนัดวัน เวลาและสถานที่ในการให้คำปรึกษาครั้งต่อไป

การประเมิน

1. สังเกตจากการตั้งใจฟัง และซักถามข้อสงสัยต่าง ๆ ของนักเรียน
2. สังเกตจากการมีส่วนร่วมในกิจกรรม
3. สังเกตจากการสรุปผลที่ได้จากกิจกรรม

ครั้งที่	เรื่อง	วัตถุประสงค์	ทฤษฎีและเทคนิคที่ใช้	วิธีดำเนินการให้คำปรึกษา
3	การพัฒนา คุณลักษณะ ที่พึงประสงค์ ของนักเรียน วัยรุ่นด้านการ เรียนในเรื่อง ความอดสาหัส ในการเรียน	- เพื่อพัฒนา คุณลักษณะด้าน การเรียนในเรื่อง ความอดสาหัส ในการเรียน 1. มีความเพียร พยายามในการ เรียน 2. มีความกระตือ รือร้นในการเรียน 3. ไม่ ผัดวันประกันพรุ่ง	ทฤษฎีเผชิญความจริง (Reality Group Counseling) - เทคนิค WDEP System	<u>ขั้นเริ่มต้น</u> 1. ผู้วิจัยกล่าวทักทาย นักเรียนเพื่อสร้าง บรรยากาศการให้คำปรึกษา ให้เกิดความอบอุ่น เป็น กันเอง สบายใจ ปลอดภัย ไว้วางใจซึ่งกันและกัน 2. ผู้วิจัยสนทนากับ นักเรียนในความอดสาหัส ในการเรียน <u>ขั้นให้คำปรึกษา</u> 1. ผู้วิจัยดำเนินการให้ คำปรึกษากลุ่ม โดยให้ นักเรียนดำเนินการ ดังต่อไปนี้ 1.1 Want = W ให้ นักเรียนระบุว่านักเรียน ต้องการที่จะเปลี่ยนแปลง พฤติกรรมอะไรของตนเอง เพื่อให้นักเรียนมีความ อดสาหัสในการเรียนเพิ่มขึ้น โดยให้นักเรียนสำรวจ พฤติกรรมในปัจจุบันของ ตนเองเกี่ยวกับความ อดสาหัสในการเรียน

ครั้งที่ ที่	เรื่อง	วัตถุประสงค์	ทฤษฎีและเทคนิค ที่ใช้	วิธีดำเนินการให้คำปรึกษา
3 (ต่อ)				1.2 Directing and Doing = D ให้นักเรียนวางแผนที่จะกระทำหรือแสดงออกเพื่อที่จะเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของตนเอง ด้วยการตระหนักรู้ในตนเองในอันที่จะกระทำในสิ่งที่ดีกว่าในอดีตที่ผ่านมา เพื่อที่จะให้ตนเองได้รับสิ่งที่ตนเองต้องการหรือปรารถนาไว้ 1.3 Evaluation = E โดยให้นักเรียนประเมินพฤติกรรมของตนเอง ว่าสิ่งที่ตนเองเปลี่ยนแปลงเป็นสิ่งที่ต้องการหรือไม่ บรรลุความสำเร็จตามที่ต้องการได้หรือไม่ เพื่อให้ นักเรียนได้ตัดสินใจการกระทำของตนเองว่าเป็นอย่างไร 1.4 Plan and Comitment = P โดยให้นักเรียนระบุกิจกรรมต่าง ๆ ในแผนการที่ต้องการเปลี่ยนแปลง และจะปฏิบัติตนหรือดำเนินการปรับปรุงแก้ไขตนเองอย่างไร

ครั้งที่ ที่	เรื่อง	วัตถุประสงค์	ทฤษฎีและเทคนิค ที่ใช้	วิธีดำเนินการให้คำปรึกษา
3 (ต่อ)				1.5 ให้นักเรียนกรอก ข้อความลงในตารางใน เอกสารประกอบการให้ คำปรึกษากลุ่มครั้งที่ 3 2. แบ่งนักเรียนเป็น 2 กลุ่ม กลุ่มละ 4 คน แล้วให้แต่ละ คนนำเสนอ สิ่งที่นักเรียน บันทึกในเอกสาร ประกอบการให้คำปรึกษา กลุ่มครั้งที่ 3 ในกลุ่มและให้ เพื่อนในกลุ่มให้ข้อมูล ย้อนกลับ ให้กำลังใจ ในการ ปฏิบัติตามแผน 3. ให้นักเรียนแต่ละกลุ่ม นำเสนอต่อกลุ่มใหญ่ โดย ผู้วิจัยจะใช้ 3.1 เทคนิคการถาม 3.2 วิธีการที่จะช่วยให้ นักเรียนสามารถปฏิบัติตาม แผนด้วยตนเอง 3.3 ให้นักเรียนระบุว่า หากนักเรียนสามารถปฏิบัติ ตามแผน ได้แล้วนักเรียนจะ รู้สึกอย่างไรและสมาชิกใน กลุ่มมีความรู้สึกอย่างไร

ครั้งที่	เรื่อง	วัตถุประสงค์	ทฤษฎีและเทคนิคที่ใช้	วิธีดำเนินการให้คำปรึกษา
3 (ต่อ)				<u>ขั้นตอนการให้คำปรึกษา</u> 1. ผู้วิจัยให้นักเรียนสรุปสาระที่ได้จากการให้คำปรึกษาครั้งนี้ 2. ผู้วิจัยสรุปเพิ่มเติมและเปิดโอกาสให้นักเรียนซักถามเพิ่มเติม 3. ผู้วิจัยนัดเวลาและสถานที่ในการให้คำปรึกษาครั้งต่อไป

**รายละเอียดโปรแกรมการให้คำปรึกษาแบบกลุ่ม
เพื่อพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนวัยรุ่น
ครั้งที่ 3**

เรื่อง การพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนวัยรุ่น ด้านการเรียนรู้ ในเรื่องความอดสาหะในการเรียน

เวลา 60 นาที

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้ให้นักเรียนบอกความหมายของความอดสาหะในการเรียนได้
2. เพื่อให้ให้นักเรียนบอกความสำคัญและประโยชน์ของความอดสาหะในการเรียนได้
3. เพื่อพัฒนาคุณลักษณะด้านการเรียน ในเรื่องความอดสาหะในการเรียน
 - 3.1 มีความเพียรพยายามในการเรียน
 - 3.2 มีความกระตือรือร้นในการเรียน
 - 3.3 ไม่ผลัดวันประกันพรุ่ง

อุปกรณ์

1. เอกสารประกอบการให้คำปรึกษากลุ่มครั้งที่ 3
2. แบบประเมินการให้คำปรึกษากลุ่มครั้งที่ 3

วิธีดำเนินการ

ขั้นเริ่มต้น

1. ผู้วิจัยกล่าวทักทายนักเรียน เพื่อสร้างบรรยากาศให้คำปรึกษาให้เกิดความอบอุ่นเป็นกันเอง สบายใจ ปลอดภัยไว้วางใจซึ่งกันและกัน
2. ผู้วิจัยกล่าวถึงคุณลักษณะของวัยรุ่นไทยที่พึงประสงค์ เรื่องความอดสาหะในการเรียน

ขั้นให้คำปรึกษา

1. ผู้วิจัยดำเนินการให้คำปรึกษากลุ่ม โดยให้นักเรียนดำเนินการดังต่อไปนี้

1.1 Want = W ให้นักเรียนระบุนักเรียนต้องการที่จะเปลี่ยนแปลง พฤติกรรมอะไร ของตนเอง เพื่อให้นักเรียนมีความอดุสสาหะในการเรียนเพิ่มขึ้นโดยให้นักเรียนสำรวจพฤติกรรมในปัจจุบันของตนเองเกี่ยวกับความอดุสสาหะในการเรียน

1.2 Directing and Doing = D ให้นักเรียนวางแผนที่จะกระทำ หรือ แสดงออก เพื่อที่จะเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของตนเอง ด้วยการตระหนักรู้ในตนเอง ในอันที่จะกระทำในสิ่งที่ดีกว่า ในอดีตที่ผ่านมา เพื่อที่จะให้ตนเองได้รับสิ่งที่ตนเองต้องการหรือปรารถนาไว้

1.3 Evaluation = E โดยให้นักเรียนประเมินพฤติกรรมของตนเอง ว่าสิ่งที่ตนเอง เปลี่ยนแปลง เป็นสิ่งที่ต้องการหรือไม่ บรรลุความสำเร็จตามที่ต้องการได้หรือไม่ เพื่อให้นักเรียนได้ ตัดสินการกระทำของตนเองว่าเป็นอย่างไร

1.4 Plan and Comitment = P โดยให้นักเรียนระบุกิจกรรมต่าง ๆ ในแผนการที่ ต้องการเปลี่ยนแปลงและจะปฏิบัติตนหรือดำเนินการปรับปรุงแก้ไขตนเองอย่างไร

1.5 ให้นักเรียนกรอกข้อความลงในตาราง ในเอกสารประกอบการให้คำปรึกษากลุ่ม ครั้งที่ 3

2. แบ่งนักเรียนเป็น 2 กลุ่ม กลุ่มละ 4 คนแล้วให้แต่ละคนนำเสนอ สิ่งทีนักเรียนบันทึก ในเอกสารประกอบการให้คำปรึกษากลุ่มครั้งที่ 3 ในกลุ่ม และให้เพื่อนในกลุ่มให้ข้อมูลย้อนกลับให้ กำลังใจ ในการที่เพื่อนปฏิบัติตามแผน

3. ให้นักเรียนแต่ละกลุ่มนำเสนอต่อกลุ่มใหญ่ โดยผู้วิจัยจะใช้

3.1 เทคนิคการถาม ถามสมาชิกในกลุ่มถึงความอดุสสาหะในการเรียนที่ได้นำเสนอ

3.2 ผู้วิจัยกล่าวถึงวิธีการที่จะช่วยให้นักเรียนสามารถปฏิบัติตามแผนด้วยตนเอง

3.3 ให้นักเรียนระบุว่า หากนักเรียนสามารถปฏิบัติตามแผนได้แล้ว นักเรียนจะรู้สึก อย่างไรและสมาชิกในกลุ่มมีความรู้สึกอย่างไร

ขั้นยุติการให้คำปรึกษา

1. ผู้วิจัยให้นักเรียนสรุปสาระที่ได้จากการให้คำปรึกษาครั้งนี้

2. ผู้วิจัยสรุปเพิ่มเติมและเปิดโอกาสให้นักเรียนซักถามเพิ่มเติม

3. ผู้วิจัยนัดเวลาและสถานที่ในการให้คำปรึกษาครั้งต่อไป

การประเมินผล

1. สังเกตจากการตั้งใจฟัง และซักถามข้อสงสัยต่าง ๆ ของนักเรียน
2. สังเกตจากการมีส่วนร่วมในกิจกรรม
3. สังเกตจากการสรุปผลที่ได้จากกิจกรรม

เอกสารประกอบการให้คำปรึกษาที่ 3

ให้นักเรียนกรอกข้อความที่เกี่ยวกับความอึดสาหัสในการเรียนของนักเรียน ลงในตารางต่อไปนี้

ความ อึดสาหัส ในการเรียน	พฤติกรรมที่ เกี่ยวกับความ อึดสาหัสในการ เรียนในปัจจุบัน ของนักเรียน	ความต้องการของ นักเรียนที่ต้องการจะ เปลี่ยนแปลง พฤติกรรมของ พฤติกรรมของตนเอง (W)	สำรวจพฤติกรรม ในปัจจุบันของ ตนเองเกี่ยวกับ ความอึดสาหัส ในการเรียน (D)	ประเมินพฤติกรรม ความอึดสาหัส ในการเรียน ของตนเอง (E)	กิจกรรมที่นักเรียน วางแผนเพื่อ เปลี่ยนแปลง พฤติกรรม ของตนเอง (P)	การปฏิบัติ ตนหรือการ ดำเนินการ แก้ไข ตนเอง

ครั้งที่	เรื่อง	วัตถุประสงค์	ทฤษฎีและเทคนิคที่ใช้	วิธีดำเนินการให้คำปรึกษา
4	การพัฒนา คุณลักษณะ ที่พึงประสงค์ ของนักเรียน วัยรุ่น ด้านการ เรียนในเรื่อง การบริหาร เวลาใน การเรียน	เพื่อพัฒนา คุณลักษณะของ นักเรียนวัยรุ่นด้าน การเรียนในเรื่องการ บริหารเวลาใน การเรียน 1. ความสามารถ ในการแบ่งเวลาใน การเรียนที่โรงเรียน 2. ความสามารถ ในการแบ่งเวลาใน การเรียนที่บ้าน 3. ความสามารถ ในการแบ่งเวลาใน การทำกิจกรรมที่ เกี่ยวข้องกับการ เรียนได้อย่าง เหมาะสมทั้งที่ โรงเรียนและที่บ้าน	ใช้หลักทฤษฎี พฤติกรรมนิยมโดย A-B-C (Antecedent event → Behavior Consequence)	<u>ขั้นเริ่มต้น</u> 1. ผู้วิจัยกล่าวทักทาย นักเรียนเพื่อสร้าง บรรยากาศการให้ คำปรึกษาให้เกิดความ อบอุ่นเป็นกันเอง สบายใจ ปลอดภัย ไว้วางใจซึ่งกัน และกัน 2. ผู้วิจัยกล่าวถึงลักษณะ ของวัยรุ่นไทยที่พึงประสงค์ เรื่องการบริหารเวลาใน การเรียน <u>ขั้นให้คำปรึกษา</u> 1. ผู้วิจัยอธิบายหลัก การของทฤษฎีพฤติกรรม นิยม โดยนำเสนอหลัก A- B-C โดยผู้วิจัยให้นักเรียน พิจารณาว่า 1.1 ผลการเรียนใน ปัจจุบันของนักเรียนนั้น หากนักเรียนยังไม่พึงพอใจ ยังมีประเด็นปัญหาอะไร และการบริหารเวลาในการ เรียนนั้นมีส่วนเกี่ยวข้อง หรือไม่

ครั้งที่ ที่	เรื่อง	วัตถุประสงค์	ทฤษฎีและเทคนิค ที่ใช้	วิธีดำเนินการให้ คำปรึกษา
4 (ต่อ)				1.2 หากการบริหารเวลาเรียนส่งผลต่อผล การเรียนของนักเรียน นักเรียนควรจะปรับปรุง แก้ไขได้อย่างไร (ผู้วิจัย จะอธิบายตาม A-B-C) โดยขั้นแรกให้นักเรียน ระบุพฤติกรรมใน ปัจจุบันของตนเอง เกี่ยวกับบริหารเวลา ในการเรียนโดย 1.2.1 ให้นักเรียน ระบุว่าปัจจุบันนักเรียน แบ่งเวลาในการเรียน อย่างไร โดยให้นักเรียน บันทึกลงในตาราง 1.2.2 นักเรียนจะ ปรับเปลี่ยนเวลาและ พฤติกรรมในการเรียน อะไร อย่างไร 1.3 ให้นักเรียน ตรวจสอบว่าพฤติกรรม ที่เกี่ยวกับการบริหาร เวลาเรียนที่ต้องการ ปรับเปลี่ยนนั้น มีความ เป็นไปได้มากน้อย เพียงใด นักเรียนมีความ

ครั้งที่ ที่	เรื่อง	วัตถุประสงค์	ทฤษฎีและเทคนิค ที่ใช้	วิธีดำเนินการให้ คำปรึกษา
4 (ต่อ)				พร้อมที่จะปฏิบัติตาม สิ่งที่นักเรียนต้องการ หรือไม่ 1.4 ให้นักเรียน ประมวลข้อมูลเกี่ยวกับ ปัญหาที่อาจทำให้การ บริหารเวลาในการเรียน ไม่เป็นไปตามที่นักเรียน วางแผนไว้ แล้วระบุว่า ปัญหานั้นคืออะไร 1.5 ให้นักเรียนระบุ ว่าปัญหาในข้อ 1.4 เกิดขึ้นบ่อยเพียงใด นักเรียนจะอย่างไรจึง จะทำให้ปัญหานั้นลดลง 1.6 ให้นักเรียน บันทึกการจัดการ เกี่ยวกับพฤติ กรรมการบริหารเวลา เรียน ของนักเรียนลงในตาราง 1.7 ผู้วิจัยให้ ข้อเสนอแนะและให้ กำลังใจแก่นักเรียนที่ นักเรียนพร้อมที่จะ ปรับเปลี่ยนพฤติ กรรมการบริหารเวลาใน การเรียนและ

ครั้งที่ ที่	เรื่อง	วัตถุประสงค์	ทฤษฎีและเทคนิค ที่ใช้	วิธีดำเนินการให้ คำปรึกษา
4 (ต่อ)				ติดตามการนำเสนอ รายงานการปฏิบัติ จากข้อ 1.6 ทุกสัปดาห์ <u>ขั้นตอนการให้คำปรึกษา</u> 1. ผู้วิจัยให้นักเรียน สรุปลักษณะที่ได้จากการ ให้คำปรึกษาในเรื่องการ ให้คำปรึกษาในเรื่องการ บริหารเวลาในการเรียน 2. ผู้วิจัยสรุปเพิ่มเติม และเปิดโอกาสให้ นักเรียนซักถามเพิ่มเติม 3. ผู้วิจัยนัดวัน เวลา และสถานที่ในการให้ คำปรึกษาครั้งต่อไป

**รายละเอียดโปรแกรมการให้คำปรึกษาแบบกลุ่ม
เพื่อพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนวัยรุ่น
ครั้งที่ 4**

เรื่อง การพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนวัยรุ่น ด้านการเรียน ในเรื่องการบริหารเวลา
ในการเรียน

เวลา 60 นาที

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้ให้นักเรียนบอกความหมายของการบริหารเวลาในการเรียนได้
2. เพื่อให้ให้นักเรียนบอกความสำคัญและประโยชน์ของการบริหารเวลาในการเรียนได้
3. เพื่อพัฒนาคุณลักษณะของนักเรียนวัยรุ่นด้านการเรียน ในเรื่องการบริหารเวลาในการเรียน
 - 3.1 การแบ่งเวลาในการเรียนในขณะที่อยู่โรงเรียน
 - 3.2 การแบ่งเวลาในการเรียนในขณะที่อยู่ที่บ้าน

อุปกรณ์

- แบบประเมินผลการให้คำปรึกษากลุ่ม

วิธีดำเนินการ

ขั้นเริ่มต้นให้คำปรึกษา

1. ผู้วิจัยกล่าวทักทายนักเรียน เพื่อสร้างบรรยากาศให้คำปรึกษาให้เกิดความอบอุ่นเป็นกันเอง สบายใจ ปลอดภัยไว้วางใจซึ่งกันและกัน
2. ผู้วิจัยทบทวนและติดตามการปฏิบัติของนักเรียนหลังจากให้คำปรึกษากลุ่ม รวมทั้งพฤติกรรมต่าง ๆ ของนักเรียนว่ามีการเปลี่ยนแปลงไปหรือไม่อย่างไร
3. ผู้วิจัยกล่าวถึงลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนวัยรุ่น เรื่องการบริหารเวลาในการเรียน

ขั้นให้คำปรึกษา

1. ผู้วิจัยอธิบายหลักการของ A-B-C โดยผู้วิจัยให้นักเรียนพิจารณาว่า

1.1 ผลการเรียนรู้ในปัจจุบันของนักเรียนนั้น หากนักเรียนยังไม่พึงพอใจ ยังมีประเด็นปัญหาอะไรและการบริหารเวลาในการเรียนนั้นมีส่วนเกี่ยวข้องหรือไม่

1.2 หากการบริหารเวลาเรียนส่งผลต่อผลการเรียนของนักเรียน นักเรียนควรจะปรับปรุงแก้ไขได้อย่างไร (ผู้วิจัยจะอธิบายตาม A-B-C) โดย

1.2.1 ให้นักเรียนระบุว่าปัจจุบันนักเรียนแบ่งเวลาในการเรียนอย่างไร โดยให้นักเรียนบันทึกลงในตารางข้างล่างนี้

สิ่งที่นักเรียนปฏิบัติ	ความถี่ (Frequency)	ระยะเวลา (Duration)

1.2.2 นักเรียนจะปรับเปลี่ยนเวลาและพฤติกรรมในการเรียนอะไร อย่างไร บันทึกลงในตาราง

เวลา	จะปรับเปลี่ยนเป็นพฤติกรรมอะไร	ทำอย่างไร

1.3 ให้นักเรียนตรวจสอบว่า พฤติกรรมที่เกี่ยวกับการบริหารเวลาเรียนที่ต้องการปรับเปลี่ยนนั้น มีความเป็นไปได้มากน้อยเพียงใด นักเรียนมีความพร้อมที่จะปฏิบัติตามสิ่งที่นักเรียนต้องการหรือไม่

1.4 ให้นักเรียนประมวลข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาที่อาจทำให้การบริหารเวลาในการเรียนไม่เป็นไปตามที่นักเรียนวางแผนไว้ แล้วระบุว่าปัญหานั้นคืออะไร

1.5 ให้นักเรียนระบุว่า ปัญหาในข้อ 1.4 เกิดขึ้นบ่อยเพียงใด นักเรียนจะทำอย่างไร จึงจะทำให้ปัญหานั้นลดลง

1.6 ให้นักเรียนบันทึกการจัดการเกี่ยวกับพฤติกรรมการบริหารเวลาเรียนของนักเรียนลงในตาราง

เวลา	การบริหาร พฤติกรรม เรียนในปัจจุบัน	ต้องการจะ ปรับเปลี่ยนการ บริหารเวลาอะไร อย่างไร	ความเป็นไปได้ ที่จะปรับเปลี่ยน	ปัญหาที่อาจทำให้ ไม่เป็นไปตามที่ ต้องการ	ปัญหานั้นเกิด บ่อยเพียงใด	จะแก้ปัญหานั้นได้ อย่างไรจึงจะ สามารถกระทำ ได้ตามแผน ที่วางไว้

1.7 ผู้วิจัยให้สมาชิกในกลุ่มนำเสนอถึงการบริหารเวลาในการเรียนที่แต่ละคนบันทึกมาต่อกลุ่มผู้วิจัยข้อเสนอแนะและให้กำลังใจแก่นักเรียน ที่นักเรียนพร้อมที่จะปรับเปลี่ยนพฤติกรรมบริหารเวลาในการเรียน และติดตามการนำเสนอรายงานการปฏิบัติจากข้อ 1.6 ทุกสัปดาห์

ขั้นตอนการให้คำปรึกษา

1. ผู้วิจัยให้นักเรียนสรุปสาระที่ได้จากการให้คำปรึกษาในเรื่องการบริหารเวลาในการเรียน
2. ผู้วิจัยสรุปเพิ่มเติมและเปิดโอกาสให้นักเรียนซักถามเพิ่มเติม
3. ผู้วิจัยนัดเวลาและสถานที่ในการให้คำปรึกษาครั้งต่อไป

การประเมินผล

1. สังเกตจากการตั้งใจฟัง และซักถามข้อสงสัยต่าง ๆ ของนักเรียน
2. สังเกตจากการมีส่วนร่วมในกิจกรรม
3. สังเกตจากการสรุปผลที่ได้จากกิจกรรม
4. จากแบบประเมินผลการให้คำปรึกษากลุ่ม

ครั้งที่	เรื่อง	วัตถุประสงค์	ทฤษฎีและเทคนิคที่ใช้	วิธีดำเนินการให้คำปรึกษา
5	การพัฒนา คุณลักษณะ ที่พึงประสงค์ ของนักเรียน วัยรุ่นด้านการ เรียนในเรื่อง ความ รับผิดชอบ ทางการเรียน การใช้ เทคโนโลยีใน การแสวงหา ความรู้ ในการเรียน	- เพื่อพัฒนา คุณลักษณะด้าน การเรียนรู้ในเรื่อง ความรับผิดชอบ ทางการเรียน การใช้เทคโนโลยี ในการแสวงหา ความรู้ใน การเรียน	ทฤษฎีเผชิญความ จริง (Reality Group Counseling) - เทคนิค WDEP System	<u>ขั้นเริ่มต้น</u> 1. ผู้วิจัยกล่าวทักทาย นักเรียน เพื่อสร้างบรรยากาศ การให้คำปรึกษาให้เกิดความ อบอุ่น เป็นกันเอง สบายใจ ปลอดภัยไว้วางใจซึ่งกัน และกัน 2. ผู้วิจัยกล่าวถึงคุณลักษณะ ที่พึงประสงค์ของนักเรียน วัยรุ่นเรื่องความรับผิดชอบ ทางการเรียนการใช้เทคโนโลยี ในการแสวงหาความรู้ใน การเรียน <u>ขั้นให้คำปรึกษา</u> 1. ผู้วิจัยดำเนินการให้ คำปรึกษากลุ่ม โดยให้ นักเรียนดำเนินการดังต่อไปนี้ 1.1 Want = W ให้ นักเรียนระบุว่านักเรียน ต้องการที่จะเปลี่ยนแปลง พฤติกรรมอะไรของตนเอง เพื่อให้นักเรียนมีความ รับผิดชอบทางการเรียนและมี การใช้เทคโนโลยีในการ แสวงหาความรู้ในการเรียน เพิ่มขึ้น โดยให้นักเรียนสำรวจ พฤติกรรมในปัจจุบัน

ครั้งที่ ที่	เรื่อง	วัตถุประสงค์	ทฤษฎีและเทคนิค ที่ใช้	วิธีดำเนินการให้คำปรึกษา
5 (ต่อ)				1.2 Directing and Doing = D ให้นักเรียนวางแผนที่จะ กระทำหรือแสดงออกเพื่อที่จะ เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของ ตนเองด้วยการตระหนักรู้ใน ตนเอง ในอันที่จะกระทำในสิ่ง ที่ดีกว่าในอดีตที่ผ่านมา เพื่อที่จะให้ตนเองได้รับสิ่งที่ ตนเองต้องการหรือปรารถนา ไว้ 1.3 Evaluation = E โดย ให้นักเรียนประเมินพฤติกรรม ของตนเองว่าสิ่งที่ตนเอง เปลี่ยนแปลงเป็นสิ่งที่ต้องการ หรือไม่บรรลุความสำเร็จตาม ที่ต้องการได้หรือไม่ เพื่อให้ นักเรียนได้ตัดสินใจการกระทำ ของตนเองว่าเป็นอย่างไร 1.4 Plan and Comitment = P โดยให้นักเรียนระบุ กิจกรรมต่าง ๆ ในแผนการที่ ต้องการเปลี่ยนแปลงและจะ ปฏิบัติตนหรือดำเนินการ ปรับปรุงแก้ไขตนเองอย่างไร 1.5 ให้นักเรียนกรอกข้อ ความลงในตารางในเอกสาร

				ประกอบการให้คำปรึกษากลุ่มครั้งที่ 5
ครั้งที่	เรื่อง	วัตถุประสงค์	ทฤษฎีและเทคนิคที่ใช้	วิธีดำเนินการให้คำปรึกษา
5 (ต่อ)				2. แบ่งนักเรียนเป็น 3 กลุ่ม กลุ่มละ 4 คน แล้วให้แต่ละคนนำเสนอสิ่งที่นักเรียนบันทึกในเอกสารประกอบการให้คำปรึกษากลุ่มครั้งที่ 5 ในกลุ่ม และให้เพื่อนในกลุ่มให้ข้อมูลย้อนกลับ ให้กำลังใจในการปฏิบัติตามแผน 3. ให้นักเรียนแต่ละกลุ่มนำเสนอต่อกลุ่มใหญ่ และให้นักเรียนระบุว่า หากนักเรียนสามารถปฏิบัติตามแผนได้แล้ว นักเรียนจะรู้สึกอย่างไร และสมาชิกในกลุ่มมีความรู้สึกอย่างไร <u>ขั้นตอนการให้คำปรึกษา</u> 1. ผู้วิจัยให้นักเรียนสรุปสาระที่ได้จากการให้คำปรึกษาครั้งนี้ 2. ผู้วิจัยสรุปเพิ่มเติมและเปิดโอกาสให้นักเรียนซักถามเพิ่มเติม 3. ผู้วิจัยนัดเวลาและสถานที่ในการให้คำปรึกษาครั้งต่อไป

**รายละเอียดโปรแกรมการให้คำปรึกษาแบบกลุ่ม
เพื่อพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนวัยรุ่น
ครั้งที่ 5**

เรื่อง การพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนวัยรุ่นด้านการเรียน ในเรื่องความรับผิดชอบ
ในการเรียนการใช้เทคโนโลยีต่าง ๆ ในการแสวงหาความรู้ในด้านการเรียน

เวลา 60 นาที

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้นักเรียนบอกความหมายของความรับผิดชอบในการเรียน การใช้เทคโนโลยีต่าง ๆ
ในการแสวงหาความรู้ในด้านการเรียนได้
2. เพื่อให้นักเรียนบอกความสำคัญและประโยชน์ของความรับผิดชอบในการเรียน การใช้
เทคโนโลยีต่าง ๆ ในการแสวงหาความรู้ในด้านการเรียนได้
3. เพื่อพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนวัยรุ่นในเรื่องความรับผิดชอบในการเรียน
และการใช้เทคโนโลยีต่าง ๆ ในการแสวงหาความรู้ในด้านการเรียน ได้แก่
 - 3.1 การทำงานที่รับมอบหมายให้เสร็จ
 - 3.2 การตั้งใจปฏิบัติงานตามที่ได้รับมอบหมาย
 - 3.3 การตรวจงานทุกครั้งก่อนส่งครู
 - 3.4 การตรงตามเวลา
 - 3.5 การติดตามงานเมื่อขาดเรียน
 - 3.6 การยอมรับผลงานที่ตนกระทำและปรับปรุงแก้ไข
 - 3.7 การค้นคว้าหาความรู้จากแหล่งการเรียนรู้ต่าง ๆ

วิธีดำเนินการ

ขั้นเริ่มต้น

1. ผู้วิจัยกล่าวทักทายนักเรียน เพื่อสร้างบรรยากาศให้คำปรึกษาให้เกิดความอบอุ่น

เป็นกันเอง สบายใจ ปลอดภัยไว้วางใจซึ่งกันและกัน

2. ผู้วิจัยกล่าวถึงคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนวัยรุ่น เรื่องความรับผิดชอบในการเรียน การใช้เทคโนโลยีต่าง ๆ ในการแสวงหาความรู้ในด้านการเรียนได้

ขั้นตอนการ

1. ผู้วิจัยดำเนินการให้คำปรึกษากลุ่ม โดยให้นักเรียนดำเนินการดังต่อไปนี้

1.1 Want = W ให้นักเรียนระบุนักเรียนต้องการที่จะเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมอะไรของตนเอง เพื่อให้นักเรียนมีความรับผิดชอบในการเรียน การใช้เทคโนโลยีต่าง ๆ ในการแสวงหาความรู้ในด้านการเรียนได้เพิ่มขึ้นโดยให้นักเรียนสำรวจพฤติกรรมในปัจจุบันของตนเองเกี่ยวกับความรับผิดชอบในการเรียน การใช้เทคโนโลยีต่าง ๆ ในการแสวงหาความรู้ในด้านการเรียน

1.2 Directing and Doing = D ให้นักเรียนวางแผนที่จะกระทำ หรือแสดงออกเพื่อที่จะเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของตนเอง ด้วยการตระหนักรู้ในตนเอง ในอันที่จะกระทำในสิ่งที่ดีกว่าในอดีตที่ผ่านมา เพื่อที่จะให้ตนเองได้รับสิ่งที่ตนเองต้องการหรือปรารถนาไว้

1.3 Evaluation = E โดยให้นักเรียนประเมินพฤติกรรมของตนเอง ว่าสิ่งที่ตนเองเปลี่ยนแปลงเป็นสิ่งที่ต้องการหรือไม่ บรรลุความสำเร็จตามที่ต้องการได้หรือไม่ เพื่อให้นักเรียนได้ตัดสินใจการกระทำของตนเองว่าเป็นอย่างไร

1.4 Plan and Comitiment = P โดยให้นักเรียนระบุกิจกรรมต่าง ๆ ในแผนการที่ต้องการเปลี่ยนแปลงและจะปฏิบัติตนหรือดำเนินการปรับปรุงแก้ไขตนเองอย่างไร

1.5 ให้นักเรียนกรอกข้อความลงในตาราง ในเอกสารประกอบการให้คำปรึกษากลุ่มครั้งที่ 5

2. แบ่งนักเรียนเป็น 2 กลุ่ม กลุ่มละ 4 คน แล้วให้แต่ละคนนำเสนอ สิ่งที่นักเรียนบันทึกในเอกสารประกอบการให้คำปรึกษากลุ่มครั้งที่ 5 ในกลุ่มและให้เพื่อนในกลุ่มให้ข้อมูลย้อนกลับให้กำลังใจ ในการที่เพื่อนปฏิบัติตามแผน

3. ให้นักเรียนแต่ละกลุ่มนำเสนอต่อกลุ่มใหญ่ โดยผู้วิจัยจะให้นักเรียนระบุว่า หากนักเรียนสามารถปฏิบัติตามแผนได้แล้ว นักเรียนจะรู้สึกอย่างไร และสมาชิกในกลุ่มมีความรู้สึกอย่างไร

ขั้นตอนการให้คำปรึกษา

1. ผู้วิจัยให้นักเรียนสรุปสาระที่ได้จากการให้คำปรึกษารั้งนี้
2. ผู้วิจัยสรุปเพิ่มเติมและเปิดโอกาสให้นักเรียนซักถามเพิ่มเติม
3. ผู้วิจัยนัดเวลาและสถานที่ในการให้คำปรึกษารั้งต่อไป

การประเมินผล

1. สังเกตจากการตั้งใจฟังและซักถามข้อสงสัยต่าง ๆ ของนักเรียน

2. สังเกตจากการมีส่วนร่วมในกิจกรรม
3. สังเกตจากการสรุปผลที่ได้จากกิจกรรม

เอกสารประกอบการให้คำปรึกษาครั้งที่ 5

ให้นักเรียนกรอกข้อความที่เกี่ยวกับความรับผิดชอบในการเรียน การใช้เทคโนโลยีต่าง ๆ ในการแสวงหาความรู้ในด้านการเรียนของนักเรียน ลงในตารางต่อไปนี้

ความรับผิดชอบในการเรียนและการแสวงหาความรู้ในด้านการเรียน	พฤติกรรมที่เกี่ยวกับความรับผิดชอบในการเรียนและการแสวงหาความรู้ในด้านการเรียนในปัจจุบันของนักเรียน	ความต้องการของนักเรียนที่ต้องการจะเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของตนเอง (W)	สำรวจพฤติกรรมในปัจจุบันของตนเองที่เกี่ยวกับความรับผิดชอบในการเรียนและการแสวงหาความรู้ในด้านการเรียน (D)	ประเมินพฤติกรรมความรับผิดชอบในการเรียนและการแสวงหาความรู้ของตนเอง (E)	กิจกรรมที่นักเรียนวางแผนเพื่อเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของตนเอง (P)	การปฏิบัติตนหรือการดำเนินการแก้ไขตนเอง

ครั้งที่	เรื่อง	วัตถุประสงค์	ทฤษฎีและเทคนิคที่ใช้	วิธีดำเนินการให้คำปรึกษา
6	การพัฒนา คุณลักษณะ ที่พึงประสงค์ ของนักเรียน วัยรุ่น ด้านความ เชื่อมั่นใน ตนเอง	1. เพื่อให้นักเรียน บอกความหมาย ของความเชื่อมั่น ในตนเองได้ 2. เพื่อให้นักเรียน บอกความสำคัญ และประโยชน์ของ ความเชื่อมั่นใน ตนเองได้ 3. เพื่อพัฒนา คุณลักษณะด้าน ส่วนตัวในเรื่อง ความเชื่อมั่นใน ตนเอง ได้แก่ 3.1 การกล้า แสดงความคิดเห็น 3.2 การกล้าพูด กล้ากระทำด้วย ความมั่นใจไม่ลังเล ไม่หวั่นวิตกหรือ กลัวถูกตำหนิ	ทฤษฎีการยึด บุคคลเป็น ศูนย์กลาง โดยเน้น การให้คำปรึกษา กลุ่ม (The Person Centered Approach to group) - เทคนิคการแสดง ความรู้สึกทางลบ - เทคนิคการ ยอมรับตนเองและ การเริ่มการ เปลี่ยนแปลง - เทคนิคการ เปลี่ยนแปลง พฤติกรรมในกลุ่ม	<u>ขั้นเริ่มต้น</u> 1. ผู้วิจัยกล่าวทักทาย นักเรียนเพื่อสร้างบรรยากาศการ ให้คำปรึกษาให้เกิดความอบอุ่น เป็นกันเอง สบายใจ ปลอดภัย ไว้วางใจซึ่งกันและกัน 2. ผู้วิจัยทบทวนและติดตาม พฤติกรรมของนักเรียนจากที่ได้ ให้คำปรึกษากลุ่มไปแล้วและ กล่าวถึงคุณลักษณะที่พึง ประสงค์ของนักเรียนวัยรุ่น เรื่องความเชื่อมั่นในตนเอง <u>ขั้นให้คำปรึกษา</u> 1. ผู้วิจัยดำเนิน ดังนี้ 1. ให้นักเรียนสำรวจ ความรู้สึกที่ตนเองไม่มีความ มั่นใจในตนเอง ไม่เชื่อมั่นใน ตนเองว่ามีในเรื่องอะไรบ้างและ เกิดขึ้นบ่อยครั้งเพียงใดให้ นักเรียนบันทึกในตารางสำรวจ ความรู้สึกเชื่อมั่นของตนเอง 2. ให้นักเรียนนำเสนอ ต่อกลุ่มเกี่ยวกับความรู้สึก ไม่เชื่อมั่นในตนเองในเรื่อง ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นและเกิดขึ้น บ่อยครั้งเพียงใด

ครั้งที่ ที่	เรื่อง	วัตถุประสงค์	ทฤษฎีและเทคนิค ที่ใช้	วิธีดำเนินการให้คำปรึกษา
6 (ต่อ)				3. การแสดงความรู้สึกทางลบ (Expression of Negative Feeling) โดยให้นักเรียนแสดงความรู้สึกต่อสมาชิกในกลุ่มเกี่ยวกับความไม่เชื่อมั่นในตนเองซึ่งเป็นความรู้สึกทางลบว่าส่งผลต่อพฤติกรรมของนักเรียนในปัจจุบันอย่างไรบ้าง 4. การยอมรับตนเองและการเริ่มการเปลี่ยนแปลง (Self Acceptance and the Beginning of the Change) นักเรียนยอมรับและมีพลังที่พร้อมจะเปลี่ยนแปลงความไม่มั่นใจในตนเองที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการแสดงออกหรือไม่และจะเริ่มเปลี่ยนแปลงอะไรอย่างไรโดยให้นักเรียนนำเสนอต่อสมาชิกกลุ่มและสมาชิกกลุ่มรวมทั้งผู้วิจัยจะให้ความสนใจและให้ข้อมูลย้อนกลับ 5. การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมในกลุ่ม (Behavior Change in the Group) 5.1 ให้นักเรียนแสดงพฤติกรรมที่นักเรียนรู้สึกไม่เชื่อมั่นในตนเอง ต่อกลุ่มโดยผู้วิจัยให้นักเรียนนำเสนอ

ครั้งที่ ที่	เรื่อง	วัตถุประสงค์	ทฤษฎีและเทคนิค ที่ใช้	วิธีดำเนินการให้คำปรึกษา
6 (ต่อ)				สถานการณ์ที่ทำให้นักเรียน ไม่มั่นใจ ไม่เชื่อมั่นในตนเอง ในการแสดงออกเกี่ยวกับการ แสดงความคิดเห็นทั้งใน กิจกรรมเรียน การทำงานกลุ่ม โดยให้นักเรียนแสดง พฤติกรรมนั้น ๆ ตาม สถานการณ์ ที่นักเรียนระบุแล้วกลุ่มและ ผู้วิจัยให้ข้อเสนอแนะ ให้ข้อมูล ย้อนกลับและให้แรงเสริม 5.2 ให้นักเรียนรู้ เกี่ยวกับขั้นตอนในการ ตัดสินใจ ที่ทำให้นักเรียนไม่ มั่นใจในตนเองในการ แสดงออกโดยผู้วิจัยฝึกให้ นักเรียนวิเคราะห์ 5.2.1 ปัญหาให้ นักเรียนวิเคราะห์ว่านักเรียน ประสบปัญหาอะไรจึงไม่มั่นใจ ในการแสดงออกหรือไม่ เชื่อมั่นในตนเอง 5.2.2 รวบรวมข้อมูล เกี่ยวกับปัญหาตามที่ระบุใน 5.2.1 ที่เกิดขึ้นว่ามีอะไรหรือ เหตุการณ์อะไรที่ทำให้เกิด ปัญหาไม่มั่นใจหรือไม่เชื่อมั่น

				ในตนเอง

ครั้งที่ ที่	เรื่อง	วัตถุประสงค์	ทฤษฎีและเทคนิค ที่ใช้	วิธีดำเนินการให้คำปรึกษา
6 (ต่อ)				5.2.3 ตั้งสมมติฐาน โดยกำหนดว่าหากจะแก้ไข ปัญหาที่เกิดขึ้นนั้นจะทำ อย่างไรจึงจะแก้ปัญหานั้นได้ เช่น ต้องฝึกการกล้าแสดงออก 5.2.4 วางแผนในการ แก้ไขปัญหาและฝึกปฏิบัติตาม แผนโดยฝึกเทคนิคการกล้า แสดงออกโดยใช้สถานการณ์ จำลอง 5.2.5 ฝึกปฏิบัติใน สถานการณ์จริงโดยผู้วิจัยตาม ไปดูในสภาพการณ์จริง ว่า นักเรียนสามารถปฏิบัติตาม แผนหรือไม่ <u>ขั้นตอนการให้คำปรึกษา</u> 1. ผู้วิจัยให้นักเรียนสรุปสาระ ที่ได้จากการให้คำปรึกษา ครั้งนี้ 2. ผู้วิจัยสรุปเพิ่มเติมและเปิด โอกาสให้นักเรียนซักถาม เพิ่มเติม 3. ผู้วิจัยนัดเวลาและสถานที่ ในการให้คำปรึกษาครั้งต่อไป

**รายละเอียดโปรแกรมการให้คำปรึกษาแบบกลุ่ม
เพื่อพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนวัยรุ่น
ครั้งที่ 6**

เรื่อง การพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนวัยรุ่นด้านส่วนตัวในเรื่องความเชื่อมั่น
ในตนเอง

เวลา 60 นาที

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้ให้นักเรียนบอกความหมายของความเชื่อมั่นในตนเองได้
2. เพื่อให้ให้นักเรียนบอกความสำคัญและประโยชน์ของความเชื่อมั่นในตนเองได้
3. เพื่อพัฒนาคุณลักษณะด้านส่วนตัวในเรื่องความเชื่อมั่นในตนเองได้แก่
 - 3.1 การกล้าแสดงความคิดเห็น
 - 3.2 การกล้าพูด กล้ากระทำด้วยความมั่นใจ ไม่ลังเล ไม่หวั่นวิตก หรือกลัวถูกตำหนิ

อุปกรณ์

1. แบบประเมินผลการให้คำปรึกษากลุ่มครั้งที่ 6
2. กระดาษ A4

วิธีดำเนินการ

ขั้นเริ่มต้น

1. ผู้วิจัยกล่าวทักทายนักเรียน เพื่อสร้างบรรยากาศการให้คำปรึกษาให้เกิดความอบอุ่น
เป็นกันเอง สบายใจ ปลอดภัยไว้วางใจซึ่งกันและกัน
2. ผู้วิจัยทบทวนและติดตามพฤติกรรมของนักเรียนจากที่ได้ให้คำปรึกษากลุ่มไปแล้วและ
กล่าวถึงคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนวัยรุ่น เรื่องความเชื่อมั่นในตนเอง

ขั้นให้คำปรึกษา

1. ผู้วิจัยดำเนินการ ดังนี้

1. ให้นักเรียนสำรวจความรู้สึกที่ตนเองไม่มีความมั่นใจในตนเอง ไม่มั่นใจ ไม่เชื่อมั่นในตนเอง ว่ามีในเรื่องอะไรบ้างและเกิดขึ้นบ่อยครั้งเพียงใด (Description of past feeling) ให้นักเรียนบันทึกในตารางข้างล่างนี้

ตารางสำรวจความเชื่อมั่นของนักเรียน

สิ่งที่นักเรียนไม่มั่นใจในตนเอง	นักเรียนรู้สึกอย่างไร	ความถี่ที่เกิดความรู้สึกนั้น

2. ให้นักเรียนนำเสนอต่อกลุ่มเกี่ยวกับความรู้สึกไม่เชื่อมั่นในตนเอง ในเรื่องต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นและเกิดขึ้นบ่อยครั้งเพียงใด (Milling Around)

3. การแสดงความรู้สึกทางลบ (Expression of Negative Feeling) โดยให้นักเรียนแสดงความรู้สึกต่อสมาชิกในกลุ่มเกี่ยวกับความไม่เชื่อมั่นในตนเอง ซึ่งเป็นความรู้สึกทางลบว่าส่งผลต่อพฤติกรรมของนักเรียนในปัจจุบันอย่างไรบ้าง

4. การยอมรับตนเองและการเริ่มการเปลี่ยนแปลง (Self-Acceptance and the Beginning of the Change) นักเรียนยอมรับและมีพลังที่พร้อมจะเปลี่ยนแปลงความไม่มั่นใจในตนเองที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการแสดงออกหรือไม่ และจะเริ่มเปลี่ยนแปลงอะไรอย่างไร โดยให้นักเรียนนำเสนอต่อสมาชิกกลุ่ม และสมาชิกกลุ่มรวมทั้งผู้วิจัยจะให้กำลังใจและให้ข้อมูลย้อนกลับ

5. การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมในกลุ่ม (Behavior Change in the Group)

5.1 ให้นักเรียนแสดงพฤติกรรมที่นักเรียนรู้สึกไม่เชื่อมั่นในตนเอง ต่อกลุ่มโดยผู้วิจัยให้นักเรียนนำเสนอสถานการณ์ที่ทำให้นักเรียนไม่มั่นใจ ไม่เชื่อมั่นในตนเอง ในการแสดงออกเกี่ยวกับการแสดงความคิดเห็น ทั้งในกิจกรรมเรียนการทำงานกลุ่ม โดยให้นักเรียนแสดงพฤติกรรมนั้น ๆ ตามสถานการณ์ที่นักเรียนระบุ แล้วกลุ่มและผู้วิจัยให้ข้อเสนอแนะ ให้ข้อมูลย้อนกลับและให้แรงเสริม

5.2 ให้นักเรียนเรียนรู้เกี่ยวกับขั้นตอนในการตัดสินใจ ที่ทำให้นักเรียนไม่มั่นใจใน

ตนเอง ในการแสดงออก โดยผู้วิจัยฝึกให้นักเรียนวิเคราะห์

5.2.1 ปัญหา ให้นักเรียนวิเคราะห์ว่านักเรียนประสบปัญหาอะไรจึงไม่มั่นใจในการแสดงออกหรือไม่เชื่อมั่นในตนเอง

5.2.2 รวบรวมข้อมูล เกี่ยวกับปัญหาตามที่ระบุใน 5.2.1 ที่เกิดขึ้นว่ามีอะไรหรือเหตุการณ์อะไรที่ทำให้เกิดปัญหาไม่มั่นใจหรือไม่เชื่อมั่นในตนเอง

5.2.3 ตั้งสมมติฐานโดยกำหนดว่าหากจะแก้ไขปัญหที่เกิดขึ้นนั้นจะอย่างไรจึงจะแก้ไขปัญหานั้นได้ เช่น ต้องฝึกการกล้าแสดงออก

5.2.4 วางแผนในการแก้ไขปัญหาและฝึกปฏิบัติตามแผนโดยฝึกเทคนิคการกล้าแสดงออกโดยใช้สถานการณ์จำลอง

5.2.5 ฝึกปฏิบัติในสถานการณ์จริง โดยผู้วิจัยตามไปดูในสภาพการณ์จริงว่านักเรียนสามารถปฏิบัติตามแผนหรือไม่

ขั้นตอนการให้คำปรึกษา

1. ผู้วิจัยให้นักเรียนสรุปสาระที่ได้จากการให้คำปรึกษารั้งนี้
2. ผู้วิจัยสรุปเพิ่มเติมและเปิดโอกาสให้นักเรียนซักถามเพิ่มเติม
3. ผู้วิจัยนัดเวลาและสถานที่ในการให้คำปรึกษาครั้งต่อไป

การประเมินผล

1. สังเกตจากการตั้งใจฟังและซักถามข้อสงสัยต่าง ๆ ของนักเรียน
2. สังเกตจากการมีส่วนร่วมในกิจกรรม
3. สังเกตจากการสรุปผลที่ได้จากกิจกรรม

ครั้งที่	เรื่อง	วัตถุประสงค์	ทฤษฎีและเทคนิคที่ใช้	วิธีดำเนินการให้คำปรึกษา
7	การพัฒนา คุณลักษณะ ที่พึงประสงค์ ของนักเรียน วัยรุ่นด้าน ส่วนตัวในเรื่อง การตระหนักรู้ การสร้างแรง จูงใจให้แก่ ตนเองการ บริหารจัดการ อารมณ์ของ ตนเอง	1. เพื่อให้นักเรียน ตระหนักรู้และรับรู้ อารมณ์ของ ตนเองได้ 2. เพื่อให้นักเรียน สามารถสร้าง แรงจูงใจให้กับ ตนเองได้ 3. เพื่อให้นักเรียน บริหารจัดการ อารมณ์ของ ตนเองได้	- ตระหนักรู้ใน ตนเอง (Self awareness) - การจัดการอารมณ์ ของตนเอง (Managing Emotion) - การสร้างแรงจูงใจ ในตนเอง (Motivation oneself)	<u>ขั้นเริ่มต้น</u> 1. ผู้วิจัยกล่าวทักทายนักเรียน เพื่อสร้างบรรยากาศการให้ คำปรึกษาให้เกิดความอบอุ่น เป็นกันเอง สบายใจ ปลอดภัย ไว้วางใจซึ่งกันและกัน 2. ผู้วิจัยทบทวน และติดตาม พฤติกรรมของนักเรียนจาก ที่ได้ให้คำปรึกษากลุ่มไปแล้ว และกล่าวถึงคุณลักษณะที่พึง ประสงค์ของนักเรียนวัยรุ่นเรื่อง การตระหนักรู้ การสร้าง แรงจูงใจให้แก่ตนเองการ บริหารจัดการอารมณ์ของ ตนเอง <u>ขั้นให้คำปรึกษา</u> 1. การพัฒนาการตระหนักรู้ อารมณ์ของตนเอง ผู้วิจัยให้นักเรียนทุกคน นั่งเป็นวงกลม หลังจากนั้น ผู้วิจัยใช้เทคนิคการพัฒนาการ ตระหนักรู้อารมณ์ของตนเอง โดยมีขั้นตอนดังนี้ 1.1 ขั้นสร้างความตระหนักรู้ อารมณ์ของตนเองและทำ ความเข้าใจอารมณ์ของตนเอง

				ผู้วิจัยสนทนากับนักเรียนถึง อารมณ์และความรู้สึกของ นักเรียนว่าแต่ละคนมี
ครั้งที่	เรื่อง	วัตถุประสงค์	ทฤษฎีและเทคนิค ที่ใช้	วิธีดำเนินการให้คำปรึกษา
7 (ต่อ)				อารมณ์และความรู้สึกของ นักเรียนว่าแต่ละคนมีอารมณ์ และความรู้สึกอย่างไร ต่อตนเอง 1.2 ขั้นการปรับ กระบวนการคิด ผู้วิจัยให้ นักเรียนแสดงความคิดเห็นต่อ ความรู้สึกและอารมณ์ที่เกิด ขึ้นกับตนเองว่าอารมณ์และ ความรู้สึกนั้น ก่อให้เกิดประโยชน์หรือโทษ ต่อตัวนักเรียนอย่างไรเพื่อเป็น พื้นฐานในการปรับกระบวนการ การคิด 1.3 ขั้นการฝึกปฏิบัติโดย ผู้วิจัยแบ่งนักเรียนเป็น 2 กลุ่ม ๆ ละ 4 คนแจกเอกสาร ประกอบการให้คำปรึกษากลุ่ม ครั้งที่ 7 ซึ่งเป็นคำสั่งในการทำ กิจกรรมกลุ่มให้ทุกคน ได้ ศึกษาลักษณะอารมณ์ของ ตนเอง 1.4 ผู้วิจัยให้นักเรียน นำเสนอผลงานของกลุ่มของตน และผู้วิจัยให้นักเรียนช่วยกัน สรุปถึงการตรวจสอบอารมณ์

				และความรู้สึกของแต่ละคน

ครั้งที่ ที่	เรื่อง	วัตถุประสงค์	ทฤษฎีและเทคนิค ที่ใช้	วิธีดำเนินการให้คำปรึกษา
7 (ต่อ)				2. การพัฒนาการสร้างความ จูงใจให้กับตนเอง 2.1 ผู้วิจัยกล่าวนำถึง ความสำคัญของการสร้าง แรงจูงใจให้กับตนเอง ว่าเป็น ความสามารถในการจูงใจ ตนเอง สามารถควบคุมความ ต้องการของตนเองเพื่อให้ บรรลุเป้าหมายที่ดีกว่า สามารถจูงใจและให้กำลังใจ ตนเองได้ 2.2 ผู้วิจัยให้นักเรียน สนทนากับถึงเรื่องที่ดราม่า เหตุการณ์ที่ทำให้เกิดความ ประทับใจเกิดความรู้สึกที่ดี ต่อตนเองและผู้อื่น 2.3 ยกตัวอย่างเหตุการณ์ ในชีวิต โดยเขียนบนกระดาน ดำเช่น เมื่อเช้าวันสอบ ฉันมา สาย ให้นักเรียนหลับตาและ จินตนาการถึงเหตุการณ์ที่ มาสาย 2.4 ถ้านักเรียนคิดว่าการ มาสายเป็นสิ่งที่แย่มาก คน ที่มาสายเป็นคนที่ไม่

				รับผิดชอบ การมาสายทำให้ คนอื่นมองในแง่ลบเมื่อ นักเรียนคิดเช่นนี้ นักเรียนรู้สึก อย่างไรต่อการ มาสาย
ครั้งที่	เรื่อง	วัตถุประสงค์	ทฤษฎีและเทคนิค ที่ใช้	วิธีดำเนินการให้คำปรึกษา
7 (ต่อ)				2.5 ให้นักเรียนตอบถึง ความรู้สึกต่าง ๆ เช่น เสียใจ กังวลใจ รู้สึกผิด รู้สึกว่าตัวเอง แย่มาก 2.6 ให้นักเรียน จินตนาการโดยเปลี่ยน ความคิดใหม่ว่า การมา ทันเวลาเป็นสิ่งที่ดี และฉันก็ ปรารถนาเช่นนั้น แต่การมา สายของฉันก็ไม่ทำให้การเรียน เสียและเพิ่งเป็นครั้งแรกของ ฉันด้วย 2.7 ถามนักเรียนว่าถ้า นักเรียนเปลี่ยนแนวคิดใหม่ แล้วนักเรียนรู้สึกอย่างไร ความรู้สึกเปลี่ยนไปจากเดิม หรือไม่ นักเรียนมีวิธีสร้าง แรงจูงใจให้ตนเองในการคิด ใหม่ คิดในสิ่งที่ดีได้อย่างไร 2.8 ให้นักเรียนยกตัวอย่าง อื่น ๆ ที่เป็นปัญหาทาง ความคิดอารมณ์ แล้วให้ สมาชิกได้ฝึกการสร้าง แรงจูงใจให้ตนเองได้

				ปรับเปลี่ยนความคิด อารมณ์ ความรู้สึก 2.9 ผู้วิจัยและนักเรียน ร่วมกันสรุปถึงการสร้าง แรงจูงใจให้ตนเองอีกครั้งหนึ่ง

ครั้งที่	เรื่อง	วัตถุประสงค์	ทฤษฎีและเทคนิค ที่ใช้	วิธีดำเนินการให้คำปรึกษา
7 (ต่อ)				3. การพัฒนาการบริหาร การจัดการอารมณ์ของตนเอง 3.1 ผู้วิจัยกล่าวนำเรื่อง อารมณ์ ความรู้สึก และความ ต้องการของแต่ละบุคคล 3.2 ผู้วิจัยใช้ความเงียบ เป็นสื่อให้นักเรียนได้เกิดความรู้สึก อารมณ์และความต้องการ ต่าง ๆ 3.3 นักเรียนคนใดที่ทน ไม่ได้ก็จะเริ่มระบายความรู้สึก และอารมณ์ของตนเองออกมา 3.4 ให้นักเรียนได้เรียนรู้ วิธีการจัดการอารมณ์ของ ตนเองที่แตกต่างกัน 3.5 ให้นักเรียนได้เล่าถึง ประสบการณ์ในชีวิตที่ผ่านมา เกี่ยวกับการควบคุมอารมณ์ ความรู้สึกและความต้องการ ของตนเองโดยขออาสาสมัคร 2-3 คน 3.6 ให้นักเรียนและกลุ่ม

				ช่วยกันวิเคราะห์ข้อดีข้อเสียจากประสบการณ์นั้น ๆ 3.7 ให้นักเรียนช่วยกันเสนอแนะวิธีการแก้ไขปัญหาหรือควบคุมอารมณ์ ความรู้สึก และความต้องการของตนเองที่ดีกว่าที่ผ่านมา

ครั้งที่	เรื่อง	วัตถุประสงค์	ทฤษฎีและเทคนิคที่ใช้	วิธีดำเนินการให้คำปรึกษา
7 (ต่อ)				<u>ขั้นตอนการให้คำปรึกษา</u> 1. ผู้วิจัยให้นักเรียนช่วยกันสรุปข้อคิดที่ได้จากการทำกิจกรรมทั้งสามกิจกรรมนี้ 2. ผู้วิจัยให้นักเรียนช่วยกันสรุปประโยชน์ของการให้ คำปรึกษากลุ่มในครั้งนี้ 3. ผู้วิจัยสรุปเพิ่มเติมตามสาระในแนวคิดและตามแนวการวิเคราะห์กิจกรรมและ นัดหมายการให้คำปรึกษากลุ่มครั้งต่อไป

**รายละเอียดโปรแกรมการให้คำปรึกษาแบบกลุ่ม
เพื่อพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนวัยรุ่น
ครั้งที่ 7**

เรื่อง การพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนวัยรุ่น ด้านส่วนตัว ในเรื่องการตระหนักรู้
การสร้าง แรงจูงใจให้กับตนเองและการบริหารจัดการอารมณ์ของตนเอง

เวลา 120 นาที

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้นักเรียนตระหนักรู้ และรับรู้อารมณ์ของตนเองได้
2. เพื่อให้นักเรียนสามารถสร้างแรงจูงใจให้กับตนเองได้
3. เพื่อให้นักเรียนบริหารจัดการอารมณ์ของตนเองได้

อุปกรณ์

1. เอกสารประกอบการให้คำปรึกษากลุ่มครั้งที่ 7

วิธีดำเนินการ

ขั้นเริ่มต้น

1. ผู้วิจัยกล่าวทักทายนักเรียน เพื่อสร้างบรรยากาศการให้คำปรึกษาให้เกิดความอบอุ่น
เป็นกันเอง สบายใจ ปลอดภัยไว้วางใจซึ่งกันและกัน

2. ผู้วิจัยทบทวนและติดตามพฤติกรรมของนักเรียนจากที่ได้ให้คำปรึกษากลุ่มไปแล้วและกล่าวถึงคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนวัยรุ่น เรื่องการตระหนักรู้ การสร้างแรงจูงใจให้แก่ตนเอง การบริหารจัดการอารมณ์ของตนเอง

ขั้นให้คำปรึกษา

1. การพัฒนาการตระหนักรู้อารมณ์ของตนเอง

ผู้วิจัยให้นักเรียนทุกคนหนึ่งเป็นวงกลม หลังจากนั้นผู้วิจัยใช้เทคนิค

1.1 ขั้นสร้างความตระหนักและทำความเข้าใจ ผู้วิจัยสนทนากับนักเรียนถึงอารมณ์และความรู้สึกของนักเรียนว่าแต่ละคนมีอารมณ์และความรู้สึกอย่างไรต่อตนเอง เช่น วันนี้สบายใจที่ได้มาร่วมกิจกรรมกับเพื่อน ๆ หรือวันนี้เสียใจที่พูดไม่ดีกับเธอ

1.2 ขั้นการปรับกระบวนการคิด ผู้วิจัยให้นักเรียนแสดงความคิดเห็นต่อความรู้สึกและอารมณ์ที่เกิดขึ้นกับตนเองว่า อารมณ์และความรู้สึกนั้นก่อให้เกิดประโยชน์หรือโทษต่อตัวนักเรียนอย่างไร เพื่อเป็นพื้นฐานในการปรับกระบวนการคิด

1.3 ขั้นการฝึกปฏิบัติ โดยผู้วิจัยแบ่งนักเรียนเป็น 2 กลุ่ม ๆ ละ 4 คน แจกเอกสารประกอบการให้คำปรึกษากลุ่มครั้งที่ 7 ซึ่งเป็นคำสั่งในการทำกิจกรรมกลุ่ม ให้ทุกคน ได้ศึกษาลักษณะอารมณ์ที่มีทั้งอารมณ์ทางบวกและอารมณ์ทางลบของตนเอง

1.4 ผู้วิจัยให้นักเรียนนำเสนอผลงานของกลุ่มของตนและ ผู้วิจัยให้นักเรียนช่วยกันสรุปถึงการตรวจสอบอารมณ์และความรู้สึกของแต่ละคน

2. การพัฒนาการสร้างแรงจูงใจให้กับตนเอง

2.1 ผู้วิจัยกล่าวนำถึง ความสำคัญของการสร้างแรงจูงใจให้กับตนเอง ว่าเป็นความสามารถในการจูงใจตนเอง สามารถควบคุมความต้องการของตนเองเพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่ดีกว่าสามารถจูงใจและให้กำลังใจตนเองได้

2.2 ผู้วิจัยให้นักเรียนสนทนากันถึงเรื่องที่ดั่งาม เหตุการณ์ที่ทำให้เกิดความประทับใจ เกิดความรู้สึกที่ดีต่อตนเองและผู้อื่น

2.3 ยกตัวอย่างเหตุการณ์ในชีวิต โดยเขียนบนกระดานดำ เช่น เมื่อเช้าวันสอบ ฉันมาสายให้นักเรียนหลับตา และจินตนาการถึงเหตุการณ์ที่มาสาย

2.4 ถ้านักเรียนคิดว่า การมาสายเป็นสิ่งที่แย่มาก คนที่มาสายเป็นคนที่ไม่น่าคบหาชอบการมาสายทำให้คนอื่นมองในแง่ลบ เมื่อนักเรียนคิดเช่นนี้ นักเรียนรู้สึกอย่างไรต่อการมาสาย

2.5 ให้นักเรียนตอบถึงความรู้สึกต่าง ๆ เช่น เสียใจ กังวลใจ รู้สึกผิด รู้สึกว่าตัวเองแย่มาก

2.6 ให้นักเรียนจินตนาการโดยเปลี่ยนความคิดใหม่ว่า การมาทันเวลาเป็นสิ่งที่ดี และฉันก็ปรารถนาเช่นนั้น แต่การมาสายของฉันก็ไม่ทำให้การเรียนเสียและเพิ่งเป็นครั้งแรกของฉันด้วย

2.7 ถามนักเรียนว่าถ้านักเรียนเปลี่ยนแนวคิดใหม่ แล้วนักเรียนรู้สึกอย่างไร ความรู้สึกเปลี่ยนไปจากเดิมหรือไม่ นักเรียนมีวิธีสร้างแรงจูงใจให้ตนเองในการคิดใหม่ คิดในสิ่งที่ได้ได้อย่างไร

2.8 ให้นักเรียนยกตัวอย่างอื่น ๆ ที่เป็นปัญหาทางความคิด อารมณ์ แล้วให้สมาชิกได้ฝึกการสร้างแรงจูงใจให้ตนเองได้ปรับเปลี่ยนความคิด อารมณ์ ความรู้สึก

3. การพัฒนาการบริหาร การจัดการอารมณ์ของตนเอง

3.1 ผู้วิจัยกล่าวนำเรื่องอารมณ์ ความรู้สึก และความต้องการของแต่ละบุคคล

3.2 ผู้วิจัยใช้ความเจ็บเป็นสื่อให้นักเรียนได้เกิดความรู้สึก อารมณ์และความต้องการต่าง ๆ

3.3 นักเรียนคนใดที่ทนไม่ได้ ก็จะเริ่มระบายความรู้สึกและอารมณ์ของตนเองออกมา

3.4 ให้นักเรียนได้เรียนรู้วิธีการจัดการอารมณ์ของตนเองที่แตกต่างกัน

3.5 ให้นักเรียนได้เล่าถึงประสบการณ์ในชีวิตที่ผ่านมาเกี่ยวกับการควบคุมอารมณ์ ความรู้สึกและความต้องการของตนเองโดยขออาสาสมัคร 2 – 3 คน

3.6 ให้นักเรียนและกลุ่มช่วยกันวิเคราะห์ข้อดีข้อเสียจากประสบการณ์นั้น ๆ

3.7 ให้นักเรียนช่วยกันเสนอแนะวิธีการแก้ไขปัญหา หรือควบคุมอารมณ์ ความรู้สึกและความต้องการของตนเองที่ดีกว่าที่ผ่านมา

ขั้นตอนการให้คำปรึกษา

1. ผู้วิจัยให้นักเรียนช่วยกันสรุปข้อคิดที่ได้จากการทำกิจกรรมทั้งสามกิจกรรมนี้
2. ผู้วิจัยให้นักเรียนช่วยกันสรุปประโยชน์ของการให้คำปรึกษากลุ่มในครั้งนี้
3. ผู้วิจัยสรุปเพิ่มเติมตามสาระในแนวคิดและตามแนวการวิเคราะห์กิจกรรมและนัดหมายการให้คำปรึกษากลุ่มครั้งต่อไป

การประเมินผล

1. สังเกตจากการตั้งใจฟังและซักถามข้อสงสัยต่าง ๆ ของนักเรียน
2. สังเกตจากการมีส่วนร่วมในกิจกรรม
3. สังเกตจากการสรุปผลที่ได้จากกิจกรรม

เอกสารประกอบการให้คำปรึกษาครั้งที่ 7

คำสั่งในการทำกิจกรรมกลุ่ม

1. ให้นักเรียนอภิปรายในหัวข้อ ชีวิตฉันเมื่อวันวาน
2. นักเรียนแต่ละกลุ่มเลือกตัวแทนกลุ่ม 2 คน เป็นผู้ตรวจสอบอารมณ์ของตนเองว่า ใน 1 สัปดาห์ที่ผ่านมา มีอารมณ์ ความรู้สึก นึกคิดที่เด่น ๆ ด้านใดบ้าง เช่น หงุดหงิด วิตกกังวล ผิดหวัง
3. ให้ตัวแทนกลุ่ม นำเสนอวิธีตรวจสอบอารมณ์ ความรู้สึก นึกคิดของสมาชิกในกลุ่มและวิธีสื่อสารในการแสดงความรู้สึกนึกคิดของเพื่อนในกลุ่ม และสรุปว่าเพื่อนในกลุ่มมีอารมณ์ความรู้สึกนึกคิดในทางบวกหรือลบ
4. ให้นักเรียนแต่ละกลุ่มช่วยกันสรุปกันสรุปว่าอารมณ์ ความรู้สึก นึกคิดลักษณะใดที่ควรได้รับการแก้ไขหรือปรับเปลี่ยนให้เป็นปกติโดยเร็ว เพราะเหตุใด

ครั้งที่	เรื่อง	วัตถุประสงค์	ทฤษฎีและเทคนิคที่ใช้	วิธีดำเนินการให้คำปรึกษา
8	การพัฒนา คุณลักษณะ ที่พึงประสงค์ ของนักเรียน วัยรุ่นด้านสังคม ในเรื่อง การมี มนุษยสัมพันธ์	เพื่อพัฒนา คุณลักษณะทาง สังคมในเรื่องการ มีมนุษยสัมพันธ์ ได้แก่ 3.1 การยิ้มแย้ม แจ่มใส 3.2 การกล่าว ทักทาย 3.3 ความสามารถ ในการมีสัมพันธ ภาพกับผู้อื่น	ทฤษฎีการวิเคราะห์ สัมพันธภาพระหว่าง บุคคล (Transactional Analysis) โดย 1. วิเคราะห์โครงสร้าง ของบุคลิกภาพเพื่อ พัฒนาความรู้ ความ เข้าใจในการติดต่อ สัมพันธ์ของแต่ละ สภาวะเพื่อพัฒนา บุคลิกภาพของตนเอง ให้มีการแสดงออกที่มี มนุษยสัมพันธ์ที่ เหมาะสมกับกาลเทศะ และบุคคล 2. วิเคราะห์การ ติดต่อสื่อสารโดยใช้ ภาษา ท่าทางและภาษา ถ้อยคำเพื่อพัฒนาให้	<u>ขั้นเริ่มต้นให้คำปรึกษา</u> 1. ผู้วิจัยกล่าวทักทาย นักเรียนเพื่อสร้างบรรยากาศ การให้คำปรึกษาให้เกิดความ อบอุ่น เป็นเอง สบายใจ ปลอดภัยไว้วางใจซึ่งกัน และกัน 2. ผู้วิจัยทบทวนและติดตาม พฤติกรรมของนักเรียนจากที่ ได้ให้คำปรึกษากลุ่มไปแล้ว และกล่าวถึงคุณลักษณะของ ที่พึงประสงค์ของนักเรียน วัยรุ่นเรื่องการมีมนุษย สัมพันธ์ <u>ขั้นให้คำปรึกษา</u> 1. ผู้วิจัยให้นักเรียนรู้จักการ วิเคราะห์โครงสร้าง บุคลิกภาพของตนเองก่อน โดย 1.1 ให้นักเรียนตอบ

			เกิด 2.1 การยิ้มแย้มแจ่มใส 2.2 การกล่าวทักทาย 2.3 ความสามารถในการมีสัมพันธภาพกับผู้อื่น	แบบสอบถาม PAC 1.2 ให้นักเรียนวิเคราะห์แบบสอบถามโดยผู้วิจัยอธิบายถึงโครงสร้างของบุคลิกภาพที่แบ่งออกเป็น 3 ส่วน เรียกว่าเป็นสภาวะของบุคคล (Ego State) แบ่งเป็น - สภาวะของความเป็นบิดามารดา (The Parent ego State = P)

ครั้งที่	เรื่อง	วัตถุประสงค์	ทฤษฎีและเทคนิคที่ใช้	วิธีดำเนินการให้คำปรึกษา
8 (ต่อ)				- สภาวะความเป็นผู้ใหญ่ (The Adult ego state = A) - สภาวะความเป็นเด็ก (The Child ego state = C) 1.3 ให้นักเรียนเขียนกราฟบุคลิกภาพของตนเอง 1.4 ให้นักเรียนวิเคราะห์ว่าบุคลิกภาพของตนเองว่าแต่ละคนมีลักษณะอย่างไร 1.5 ให้นักเรียนพิจารณาว่าจะปรับเปลี่ยนสภาวะใดของตนเองบ้าง 2. การพัฒนาการมีมนุษยสัมพันธ์ด้านการติดต่อสื่อสารระหว่างบุคคล 2.1 ผู้วิจัยพูดคุยกับนักเรียนถึงลักษณะสำคัญของการติดต่อสื่อสาร

				ระหว่างกัน 2.2 ผู้วิจัยอธิบายถึงลักษณะการติดต่อสื่อสารทั้ง 3 ลักษณะคือ 1. การสื่อสารที่สอดคล้องกัน (Complementary Transaction) 2. การสื่อสารแบบขัดกัน (Close Transaction)
ครั้งที่	เรื่อง	วัตถุประสงค์	ทฤษฎีและเทคนิคที่ใช้	วิธีดำเนินการให้คำปรึกษา
				3. การสื่อสารแบบซ่อนเร้น (Ulteria Transaction) 2.3 ผู้วิจัยให้นักเรียนฝึกปฏิบัติการติดต่อสื่อสารซึ่งกันและกันตามลักษณะการสื่อสารทั้ง 3 ลักษณะ ในแต่ละสถานการณ์ที่กำหนดให้ โดยการใช้การแสดงบทบาทสมมติ 2.4 ภายหลังการฝึกปฏิบัติแต่ละขั้นตอน ผู้วิจัยเปิดโอกาสแสดงความคิดเห็นความรู้สึกเกี่ยวกับลักษณะของการสื่อสารที่แสดงออกว่าจะกระทบความรู้สึกซึ่งกันและกัน และควรจะปรับเปลี่ยนอะไรบ้าง <u>ขั้นตอนการให้คำปรึกษา</u> 1. ผู้วิจัยให้นักเรียนสรุปสาระ

				ที่ได้จากการให้คำปรึกษาครั้งนี้ 2. ผู้วิจัยสรุปเพิ่มเติมและเปิดโอกาสให้นักเรียนซักถามเพิ่มเติม 3. ผู้วิจัยนัดเวลาและสถานที่ในการให้คำปรึกษาครั้งต่อไป

รายละเอียดโปรแกรมการให้คำปรึกษาแบบกลุ่ม
เพื่อพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนวัยรุ่น
ครั้งที่ 8

เรื่อง การพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนวัยรุ่น ด้านส่วนตัว ในเรื่องการมีมนุษยสัมพันธ์

เวลา 80 นาที

วัตถุประสงค์

เพื่อพัฒนาคุณลักษณะทางสังคม ในเรื่องการมีมนุษยสัมพันธ์ ได้แก่

1. การยิ้มแย้มแจ่มใส
2. การกล่าวทักทาย
3. ความสามารถในการมีสัมพันธภาพกับผู้อื่น

อุปกรณ์

1. เอกสารประกอบการให้คำปรึกษากลุ่มครั้งที่ 8
2. แบบประเมินการให้คำปรึกษากลุ่มครั้งที่ 8
3. กระดาษสำหรับบันทึก
4. ปากกา

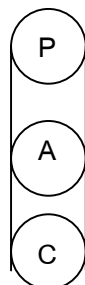
วิธีดำเนินการ

ขั้นเริ่มต้น

1. ผู้วิจัยกล่าวทักทายนักเรียน เพื่อสร้างบรรยากาศการให้คำปรึกษาให้เกิดความอบอุ่นเป็นกันเอง สบายใจ ปลอดภัยไว้วางใจซึ่งกันและกัน
2. ผู้วิจัยทบทวนและติดตามพฤติกรรมของนักเรียนจากที่ได้ให้คำปรึกษากลุ่มไปแล้วและกล่าวถึงคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนวัยรุ่นเรื่องการมีมนุษยสัมพันธ์

ขั้นให้คำปรึกษา

1. ผู้วิจัยให้นักเรียนรู้จักการวิเคราะห์โครงสร้างบุคลิกภาพของตนเองก่อนโดย
 - 1.1 ให้นักเรียนตอบแบบสอบถาม PAC
 - 1.2 ให้นักเรียนวิเคราะห์แบบสอบถามโดยผู้วิจัยอธิบายถึงโครงสร้างของบุคลิกภาพที่แบ่งออกเป็น 3 ส่วน เรียกว่าเป็นสภาวะของบุคคล (Ego State) ในลักษณะต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

1.2.1 สภาวะของความเป็นบิดา มารดา (The Parent Ego State) จะประกอบไปด้วยเจตคติ ความคิด ความรู้สึกและพฤติกรรมที่ได้รับถ่ายทอดมาจากสิ่งที่บิดา มารดา หรือผู้เลี้ยงดูกระทำหรือแสดงออก โดยบุคคลเหล่านี้ล้วนมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการแสดงออกของบุตรธิดา หรือบุคคลที่เกี่ยวข้อง ภาวะความเป็นพ่อแม่ สามารถจำแนกได้เป็น 2 ส่วน คือภาวะความเป็นพ่อแม่ที่มีความเมตตากรุณา ชอบช่วยเหลือทนุถนอมและมีน้ำใจต่อบุคคลอื่นและส่วนที่สองคือภาวะความเป็นพ่อแม่ ที่แสดงพฤติกรรมในลักษณะที่อคติ วิวาทะวิจารณ์ ดิเตียน บังคับ ควบคุมผู้อื่นตลอดทั้งไม่ใช้เหตุผล

1.2.2 สภาวะความเป็นผู้ใหญ่ (The Adult Ego State) เป็นลักษณะบุคลิกภาพที่เกี่ยวข้องกับการรวบรวมข้อมูลที่เป็นข้อเท็จจริงต่าง ๆ เป็นภาวะที่บุคคลให้หลักแห่งเหตุผลในการพิจารณาสิ่งต่าง ๆ ตามความจริงตามข้อมูลที่เป็นจริงและตัดสินใจไปตามข้อมูลที่ได้รับ นอกจากนี้แต่ละบุคคลใช้ภาวะความเป็นผู้ใหญ่เพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลแลกเปลี่ยนความจริง ถามคำถาม แก้ปัญหา เสนอแนะ ตลอดจนอภิปรายสิ่งต่าง ๆ อย่างมีเหตุผล

1.2.3 สภาวะความเป็นเด็ก (The Child Ego State) เป็นลักษณะบุคลิกภาพที่แสดงถึงความเป็นธรรมชาติเป็นความต้องการที่แท้จริง และอาจเป็นส่วนบุคลิกภาพที่ยังไม่ได้ขัดเกลา คิดอย่างไร รู้สึกอย่างไร ก็แสดงออกไปตามที่คิดที่รู้สึกนั้น

1.3 ให้นักเรียนเขียนกราฟบุคลิกภาพของตนเอง

1.4 ให้นักเรียนวิเคราะห์ว่าบุคลิกภาพของตนเองว่าแต่ละคนมีลักษณะอย่างไร

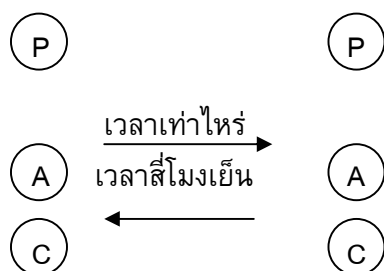
1.5 ให้นักเรียนพิจารณาว่าจะปรับเปลี่ยนสภาวะใดของตนเองบ้าง

2. การพัฒนาการมีมนุษยสัมพันธ์ด้านการติดต่อสื่อสารระหว่างบุคคล

2.1 ผู้วิจัยให้นักเรียนอภิปรายถึงลักษณะสำคัญของการติดต่อสื่อสารระหว่างกัน

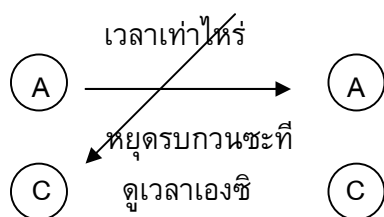
2.2 ผู้วิจัยอธิบายถึงลักษณะการติดต่อสื่อสารทั้ง 3 ลักษณะคือ

1. การสื่อสารที่สอดคล้องกัน การสื่อสารชนิดนี้เกิดจากสภาวะของบุคคลคู่ใดคู่หนึ่งซึ่งจะทำให้การสื่อสารดำเนินไปเรื่อย ๆ การสื่อสารนี้จะเป็นไปในลักษณะคู่ขนาน จึงทำให้การสื่อสารดำเนินไปโดยไม่มีการขัดกันเลย

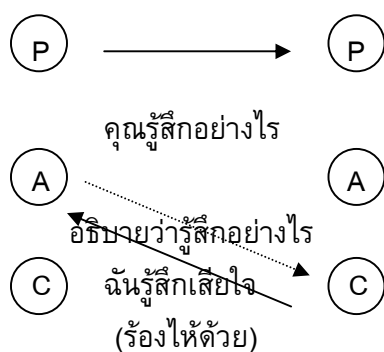
2. การสื่อสารแบบขัดกัน เป็นการสื่อสารที่เกิดจากสภาวะของบุคคล 2 สภาวะ หมายถึง ผู้สื่อสารและผู้รับ จะใช้คนละสภาวะบุคคล เช่น บุคคลหนึ่งสื่อสารโดยใช้สภาวะของเด็ก แต่ผู้รับกลับตอบโต้ด้วยสภาวะอื่น ๆ ไม่ว่าสภาวะของพ่อแม่หรือสภาวะผู้ใหญ่

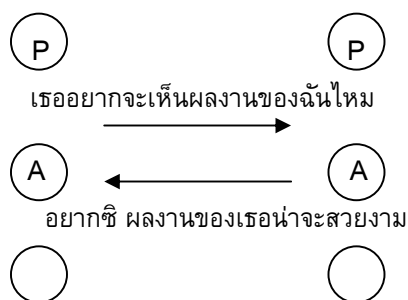

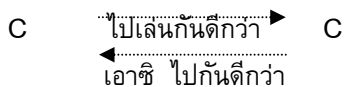
3. การสื่อสารแบบซ่อนเร้น จะประกอบไปด้วยสาระในการสื่อสารมีลักษณะไปตามแบบฉบับของสังคมและแฝงนัยทางด้านจิตใจ ซึ่งจะเป็นการสื่อสารของสภาวะของบุคคลสองสภาวะ สำหรับการสื่อสารนี้จะมีสองลักษณะย่อย ๆ คือ

3.1 Angular Transaction เป็นการสื่อสารจากสภาวะของบุคคล สภาวะหนึ่งไปสู่สภาวะของบุคคลสองสภาวะ

3.2 Duplex Transaction เป็นการสื่อสารจากสภาวะบุคคลหนึ่งไปสู่อีกสภาวะหนึ่งโดยมีความหมายแฝงที่เป็นสื่อสารจากสภาวะของบุคคลสภาวะอื่น ๆ ตอบโต้กัน

2.3 ผู้วิจัยให้นักเรียนฝึกปฏิบัติการติดต่อสื่อสารซึ่งกันและกันตามลักษณะการสื่อสารทั้ง 3 ลักษณะ ในแต่ละสถานการณ์ที่กำหนดให้ โดยใช้การแสดงบทบาทสมมติ

2.4 ภายหลังการฝึกปฏิบัติแต่ละขั้นตอน ผู้วิจัยเปิดโอกาสแสดงความคิดเห็นความรู้สึกเกี่ยวกับลักษณะของการสื่อสารที่แสดงออกว่าจะกระทบความรู้สึกซึ่งกันและกัน และควรจะปรับเปลี่ยนอะไรบ้าง

ขั้นตอนการให้คำปรึกษา

1. ผู้วิจัยให้นักเรียนสรุปสาระที่ได้จากการให้คำปรึกษาครั้งนี้
2. ผู้วิจัยสรุปเพิ่มเติมและเปิดโอกาสให้นักเรียนซักถามเพิ่มเติม
3. ผู้วิจัยนัดเวลาและสถานที่ในการให้คำปรึกษาครั้งต่อไป

การประเมินผล

1. สังเกตจากการตั้งใจฟังและซักถามข้อสงสัยต่าง ๆ ของนักเรียน
2. สังเกตจากการมีส่วนร่วมในกิจกรรม
3. สังเกตจากการสรุปผลที่ได้จากกิจกรรม
4. จากแบบประเมินผลการให้คำปรึกษา

เอกสารประกอบการให้คำปรึกษากลุ่มครั้งที่ 8

แบบสำรวจบุคลิกภาพ P – A – C

คำแนะนำ

1. แบบสำรวจฉบับนี้ประกอบด้วยลักษณะต่าง ๆ 60 ลักษณะโปรดอ่านลักษณะในแต่ละข้อ และพิจารณาเลือกลักษณะที่ท่านเห็นว่าตรงกับลักษณะของความคิด ความรู้สึก การกระทำและทำทางที่ท่านแสดงออกในชีวิตประจำวัน
2. ให้เลือกลักษณะต่าง ๆ ของแต่ละกลุ่มอย่างน้อย 7 ลักษณะ โดยเขียนวงกลมล้อมรอบตัวเลขแต่ละลักษณะในแบบสำรวจ
3. ตรวจสอบคำตอบในแบบสำรวจ ว่าตรงกับแบบเฉลยใดบ้าง

คำเตือน

ลักษณะที่ท่านได้เลือกไว้นี้ เป็นส่วนหนึ่งหนึ่งบุคลิกภาพเท่านั้น ท่านยังมีลักษณะที่ดีและลักษณะที่บกพร่องในตัวเองอีกมากมายหลายลักษณะ การรู้จักและเข้าใจตนเองเป็นพื้นฐานของการเริ่มต้นพัฒนาตนเอง นำไปสู่การมีสภาพชีวิตที่ดีขึ้นกว่าเดิมในการดำเนินชีวิตประจำวัน การติดต่อสร้างสัมพันธภาพทำงานร่วมกับผู้อื่น การประกอบอาชีพและการพักผ่อน เป็นต้น ดังนั้นจึงจำเป็นอย่างยิ่งที่ท่านต้องให้เวลากับตนเอง สำหรับคิดทบทวนเกี่ยวกับชีวิตของท่านเพื่อที่ท่านจะได้รู้จักเข้าใจตนเองยิ่งขึ้น และเพื่อให้ท่านจะได้มีโอกาสพัฒนาตนเองไปสู่สภาพชีวิตที่ดีต่อไปในอนาคต

กลุ่มที่ 1 ข้อ 1 – 20

1. เอาใจใส่ต่อความเป็นอยู่ของผู้ใกล้ชิด
2. ชอบแนะนำหรือบิบบังคับให้ผู้อื่นทำตาม
3. นึกถึงตัวเองมากกว่าผู้อื่น
4. สำรวมกิริยามารยาทเสมอ
5. เฉลียวฉลาดและอยากรู้อยากเห็น
6. ตัดสินใจตามข้อมูลที่รวบรวมมา
7. ยินยอมทำตามผู้อื่นได้ง่าย
8. มักมองโลกไม่เป็นที่พึงพอใจ
9. ควบคุมความรู้สึกและอารมณ์ได้ดี
10. รู้สึกว่าตนเองมีอำนาจมากกว่าผู้อื่น
11. ทำงานวางแผนอย่างมีระบบ
12. คำนึงถึงความเป็นไปได้ในการดำเนินชีวิต
13. มักวางระเบียบให้ผู้อื่นปฏิบัติตาม
14. หลีกเลียงและเกี่ยงงาน
15. มักแสดงความคิดเห็นโดยพูดว่า ฉันเห็นว่า
16. ไม่กล้าเผชิญความผิดหวัง
17. เห็นใจผู้อื่น
18. ยอมรับความผิดหวังและเจ็บปวด
19. ตัดสินใจตามที่ตนเองคิด
20. ตี้อารมณ์และอวดดี

กลุ่มที่ 2 ข้อ 21 – 40

21. เข้าใจโลกและชีวิตอย่างฉาบฉวย
22. เข้าใจความต้องการและข้อจำกัดของตนเอง
23. เมื่อไม่พอใจใคร มักบ่นและติเตียน
24. วิพากษ์วิจารณ์ต่าง ๆ ตามความเห็นของตน
25. มีค่านิยมและอุดมการณ์ของตนเอง
26. ให้ความร่วมมือและยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่น
27. ชอบบอกคำสั่งด้วยคำว่า ควรจะ หรือ ต้อง

28. ควบคุมความรู้สึกและอารมณ์ไม่ได้
29. อาละวาดเมื่อไม่พอใจ
30. ศึกษาค้นคว้าเรื่องที่น่าสนใจ
31. คิดว่าตัวเองทำอะไรถูกต้องเสมอ
32. ดำเนินชีวิตไปเรื่อย ๆ โดยไม่มีจุดหมาย
33. กระทำการโดยคำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวม
34. เห็นคุณค่าของประสบการณ์ชีวิต
35. มีความถนัดพิเศษบางอย่าง
36. รักษาเวลาและตรงต่อเวลา
37. มีความเป็นกันเองและเป็นมิตร
38. รับผิดชอบต่อภาระหน้าที่
39. ขาดประสบการณ์ชีวิต
40. ไม่ยอมพูดเมื่อรู้สึกโกรธ

กลุ่มที่ 3 ข้อ 41 – 60

41. แต่งกายเหมาะสมกับโอกาสและหน้าที่
42. ปฏิบัติตัวตามขนบธรรมเนียมประเพณีนิยม
43. สามารถแยกความฝันออกจากความจริงได้
44. ทำอะไรไม่ถูกกาลเทศะ
45. ชอบพูดว่า ฉันไม่แคร์
46. รู้สึกว่าต้องฟังผู้อื่นเสมอ
47. ทำงานร่วมกับผู้อื่นได้
48. สนุกสนานรื่นเริงอยู่เสมอ
49. กล่าววาจาสุภาพอ่อนโยน
50. วางตัวเหมาะสมกับสภาพการณ์
51. รู้สึกมีภาระต้องรับผิดชอบอีกหลายอย่าง
52. ตัดสินใจด้วยตนเองไม่ได้
53. ขี้ขลาดและขี้อาย
54. ชอบสั่งสอนและถ่ายทอดคุณธรรมให้ผู้อื่น
55. แก้ปัญหาโดยใช้วิจารณ์ญาณและเหตุผล

56. มีเมตตาชอบช่วยเหลือผู้อื่น
57. ดำเนินชีวิตตามความเคยชิน
58. ปกป้อง ค้ำครองผู้ที่อ่อนแอกว่า
59. เป็นตัวของตัวเองตามธรรมชาติ
60. ปฏิบัติตามหลักคำสอนของศาสนา

การพัฒนาตนเอง

1. พิจารณาว่า สภาวะการเป็นพ่อแม่ มีอิทธิพลต่อการแสดงพฤติกรรมในลักษณะใดบ้าง
2. พิจารณาว่า สภาวะการเป็นผู้ใหญ่ มีอิทธิพลต่อการแสดงพฤติกรรมในลักษณะใดบ้าง
3. พิจารณาว่า สภาวะการเป็นเด็ก มีอิทธิพลต่อการแสดงพฤติกรรมในลักษณะใดบ้าง
4. พยายามสร้างลักษณะที่พึงปรารถนาขึ้นในสภาวะทั้ง 3 สภาวะให้มีความสมดุลกัน
5. สังเกตว่า เมื่อติดต่อสัมพันธ์กับผู้อื่น ท่านแสดงพฤติกรรมในสภาวะใดมากที่สุด
6. สร้างความรู้สึกที่ดีต่อตนเอง รู้จักยืดหยุ่น รู้จักแสดงพฤติกรรมในแต่ละสภาวะให้เหมาะสมกับเหตุการณ์
7. พยายามทำให้สภาพชีวิตมีความรื่นเริง สนุกสนานด้วยการพักผ่อน ท่องเที่ยวไปด้วยความพอใจ และเต็มใจ ไม่ใช่ไปด้วยมารยาท หรือจำเป็นต้องไป

ครั้งที่	เรื่อง	วัตถุประสงค์	ทฤษฎีและเทคนิคที่ใช้	วิธีดำเนินการให้คำปรึกษา
9	การพัฒนา คุณลักษณะ ที่พึงประสงค์ ของนักเรียน วัยรุ่นด้าน สังคมในเรื่อง ทักษะทาง สังคมและการ ปรับตัวทาง สังคม	1. เพื่อพัฒนาทักษะทางสังคมของนักเรียนโดยให้นักเรียนสามารถแสดงพฤติกรรมทางสังคมได้อย่างถูกต้องและเหมาะสมกับสถานการณ์ 2. เพื่อพัฒนาการปรับตัวทางสังคมของนักเรียน 2.1 การสื่อสารด้วยภาษาได้ชัดเจน ถูกต้อง 2.2 ความเป็นผู้นำ 2.3 ความ	ทฤษฎีพฤติกรรมนิยม โดยใช้เทคนิค - สถานการณ์จำลอง - การเสริมแรง - การให้ข้อมูลย้อนกลับ	<u>ขั้นเริ่มต้นให้คำปรึกษา</u> 1. ผู้วิจัยกล่าวทักทายนักเรียนเพื่อสร้างบรรยากาศการให้คำปรึกษาให้เกิดความอบอุ่นเป็นกันเอง สบายใจ ปลอดภัยไว้วางใจซึ่งกันและกัน 2. ผู้วิจัยทบทวนและติดตามพฤติกรรมของนักเรียนจากที่ได้ให้คำปรึกษากลุ่มไปแล้วและกล่าวถึงคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนวัยรุ่น เรื่องทักษะทางสังคมและการปรับตัวทางสังคม <u>ขั้นให้คำปรึกษา</u> 1. การพัฒนาทักษะทางสังคมของนักเรียน 1.1 ผู้วิจัยกล่าวนำเรื่องทักษะทางสังคมที่นักเรียนควรมี

		สามารถในการ แก้ปัญหา		ได้แก่ การสื่อสาร ความเป็น ผู้นำความสามารถในการ แก้ปัญหา 1.2 ผู้วิจัยขออาสาสมัครเพื่อ ออกมาแสดงบทบาทตาม สถานการณ์ที่ผู้วิจัยกำหนดให้ 1.3 ผู้วิจัยให้นักเรียนที่เป็น อาสาสมัครศึกษาเอกสาร บทบาทสมมติเพื่อเตรียมตัวใน การแสดงบทบาท

ครั้งที่	เรื่อง	วัตถุประสงค์	ทฤษฎีและเทคนิค ที่ใช้	วิธีดำเนินการให้คำปรึกษา
9 (ต่อ)				1.4 เมื่อผู้แสดงพร้อมจึงให้ เริ่มแสดงบทบาทตามที่แต่ละ คนได้รับ 1.5 หลังจากนั้นผู้วิจัยจะ แบ่งนักเรียนออกเป็น 2 กลุ่ม กลุ่มละ 4 คน เพื่อวิเคราะห์ ร่วมกันดังต่อไปนี้ 1.5.1 นักเรียนคนใดที่มี การแสดงออกอย่างเหมาะสม 1.5.2 การแสดงออก อย่างไร ของบุคคลใน สถานการณ์ที่เหมาะสมและน่า ชมเชย 1.5.3 บุคคลใดควร ปรับปรุงพฤติกรรมของตนเอง เพราะเหตุใด 2. การพัฒนาการปรับตัวทาง สังคม

				2.1 ผู้วิจัยให้นักเรียนนั่งล้อมกันเป็นวงกลมและแจกกระดาษขนาด 3x5 นิ้วให้นักเรียนทุก ๆ คน คนละ 3 แผ่นและให้นักเรียนเขียนบทบาทหน้าที่ของแต่ละคนปัจจุบันลงในกระดาษ หนึ่งแผ่นต่อหนึ่งบทบาท

ครั้งที่	เรื่อง	วัตถุประสงค์	ทฤษฎีและเทคนิคที่ใช้	วิธีดำเนินการให้คำปรึกษา
9 (ต่อ)				2.2 ผู้วิจัยถามนักเรียนว่าบทบาทหรือหน้าที่ใดที่นักเรียนคิดว่ายังแสดงออกได้ไม่ดีและต้องการปรับปรุงมากที่สุดให้ทั้งกระดาษที่เขียนบทบาทนั้นออกมา 2.3 ให้นักเรียนแต่ละคนวิเคราะห์ว่าเพราะเหตุใดตนเองจึงเลือกที่จะปรับปรุงพฤติกรรมในบทบาทนั้น ๆ โดยเริ่มวิเคราะห์จากขวามือของผู้วิจัยไปจนครบทั้งกลุ่ม 2.4 ผู้วิจัยเปิดโอกาสให้นักเรียนคนอื่น ๆ มีส่วนร่วมในการวิเคราะห์และแสดงความคิดเห็นในพฤติกรรมที่นักเรียนคนนั้นต้องการ

				ปรับปรุง ขั้นตอนการให้คำปรึกษา 1. ผู้วิจัยสรุปประเด็นเพิ่มเติมเกี่ยวกับประโยชน์ของการแสดงพฤติกรรมที่เหมาะสม ถูกต้องกับกาลเทศะ หรือสถานการณ์ต่าง ๆ ในชีวิตประจำวัน ตลอดจนให้นักเรียนสรุปสาระที่ได้จากการให้คำปรึกษาครั้งนี้

ครั้งที่	เรื่อง	วัตถุประสงค์	ทฤษฎีและเทคนิคที่ใช้	วิธีดำเนินการให้คำปรึกษา
9 (ต่อ)				2. ผู้วิจัยสรุปเพิ่มเติมและเปิดโอกาสให้นักเรียนซักถามเพิ่มเติม 3. ผู้วิจัยนัดเวลาและสถานที่ในการให้คำปรึกษาครั้งต่อไป

**รายละเอียดโปรแกรมการให้คำปรึกษาแบบกลุ่ม
เพื่อพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนวัยรุ่น
ครั้งที่ 9**

เรื่อง การพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนวัยรุ่น ด้านส่วนตัว ในเรื่องทักษะทางสังคม และการปรับตนทางสังคม

เวลา 80 นาที

วัตถุประสงค์

1. เพื่อพัฒนาทักษะทางสังคมของนักเรียนโดยให้นักเรียนสามารถ แสดงพฤติกรรมทางสังคมได้อย่างถูกต้องและเหมาะสมกับสถานการณ์
2. เพื่อพัฒนาการปรับตัวทางสังคมของนักเรียน

อุปกรณ์

1. เอกสารประกอบการให้คำปรึกษากลุ่มครั้งที่ 9
2. กระดาษ 3 x 5 นิ้ว
3. แบบประเมินการให้คำปรึกษากลุ่มครั้งที่ 9

วิธีดำเนินการ

ขั้นเริ่มต้น

1. ผู้วิจัยกล่าวทักทายนักเรียน เพื่อสร้างบรรยากาศการให้คำปรึกษาให้เกิดความอบอุ่นเป็นกันเอง สบายใจ ปลอดภัยไว้วางใจซึ่งกันและกัน
2. ผู้วิจัยทบทวน และติดตามพฤติกรรมของนักเรียนจากที่ได้ให้คำปรึกษากลุ่มไปแล้วและกล่าวถึงคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนวัยรุ่น เรื่องทักษะทางสังคมและการปรับตัวทางสังคม

ขั้นให้คำปรึกษา

1. การพัฒนาทักษะทางสังคมของนักเรียน
 - 1.1 ผู้วิจัยกล่าวนำเรื่องทักษะทางสังคมที่นักเรียนควรมีได้แก่ การสื่อสาร ความเป็นผู้นำความสามารถในการแก้ปัญหา
 - 1.2 ผู้วิจัยขออาสาสมัครเพื่อออกมาแสดงบทบาทตามสถานการณ์จำลองที่ผู้วิจัยกำหนดให้
 - 1.3 ผู้วิจัยให้นักเรียนที่เป็นอาสาสมัครศึกษาเอกสารบทบาทสมมติเพื่อเตรียมตัวในการแสดงบทบาท
 - 1.4 เมื่อผู้แสดงพร้อมจึงให้เริ่มแสดงบทบาทตามที่แต่ละคนได้รับ
 - 1.5 หลังจากนั้นผู้วิจัยจะแบ่งนักเรียนออกเป็น 2 กลุ่ม กลุ่มละ 4 คน เพื่อวิเคราะห์ร่วมกันดังต่อไปนี้
 - 1.5.1 นักเรียนคนใดคนหนึ่งที่มีการแสดงออกอย่างเหมาะสม
 - 1.5.2 การแสดงออกอย่างไร ของบุคคลในสถานที่ เหมาะสมและน่าชมเชย
 - 1.5.3 บุคคลใดควรปรับปรุงพฤติกรรมของตนเอง เพราะเหตุใด
 - 1.5.4 ส่งตัวแทนของกลุ่ม มารายงานผลการอภิปรายให้เพื่อน ๆ ฟัง
2. การพัฒนาการปรับตัวทางสังคม
 - 2.1 ผู้วิจัยให้นักเรียนนั่งล้อมกันเป็นวงกลมและแจกกระดาษขนาด 3 x 5 นิ้วให้นักเรียนทุก ๆ คน คนละ 3 แผ่นและให้นักเรียนเขียนบทบาทหน้าที่ของแต่ละคนปัจจุบันลงในกระดาษหนึ่งแผ่นต่อหนึ่งบทบาท
 - 2.2 ผู้วิจัยถามนักเรียนว่าบทบาทหรือ หน้าที่ใดที่นักเรียนคิดว่ายังแสดงออกได้ไม่ดีและต้องการปรับปรุงมากที่สุด ให้ทั้งกระดาษที่เขียนบทบาทนั้นออกมา
 - 2.3 ให้นักเรียนแต่ละคนวิเคราะห์ว่าเพราะเหตุใดตนเองจึงเลือกที่จะปรับปรุงพฤติกรรมในบทบาทนั้น ๆ โดยเริ่มวิเคราะห์จากขวามือของผู้วิจัยไปจนครบทั้งกลุ่ม

2.4 ผู้วิจัยเปิดโอกาสให้นักเรียนคนอื่น ๆ มีส่วนร่วมในการวิเคราะห์และแสดงความคิดเห็นในพฤติกรรมที่นักเรียนคนนั้นต้องการปรับปรุง

ขั้นตอนการให้คำปรึกษา

1. ผู้วิจัยสรุปประเด็นเพิ่มเติมเกี่ยวกับประโยชน์ของการแสดงพฤติกรรมที่เหมาะสม ถูกต้องกับกาลเทศะ หรือสถานการณ์ต่าง ๆ ในชีวิตประจำวัน ตลอดจนให้นักเรียนสรุปสาระที่ได้จากการให้คำปรึกษาครั้งนี้

2. ผู้วิจัยสรุปเพิ่มเติมและเปิดโอกาสให้นักเรียนซักถามเพิ่มเติม

3. ผู้วิจัยนัดเวลาและสถานที่ในการให้คำปรึกษาครั้งต่อไป

การประเมินผล

1. สังเกตจากการตั้งใจฟัง และซักถามข้อสงสัยต่าง ๆ ของนักเรียน
2. สังเกตจากการมีส่วนร่วมในกิจกรรม
3. สังเกตจากการสรุปผลที่ได้จากกิจกรรม

เอกสารประกอบการให้คำปรึกษากลุ่มครั้งที่ 9

สถานการณ์จำลอง

นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ได้มีการประชุมเกี่ยวกับ เรื่องที่ต้องถูกทำโทษ เนื่องจากการละทิ้งหน้าที่การทำความสะอาดห้องเรียน โดยให้สมาชิกเลือกประธาน 1 คน และเลขานุการ 1 คน เพื่อทำหน้าที่ดำเนินการประชุม โดยให้นักเรียนร่วมกันแสดงความคิดเห็นและร่วมรับฟังความคิดเห็นเมื่อเพื่อนเสนอ ให้กำลังใจกับเพื่อนที่ถูกทำโทษ โดยสมาชิกในกลุ่มแต่ละคนมีบทบาทดังนี้

1. ให้นักเรียนทุกคนพูดแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับเรื่อง สาเหตุที่ถูกทำโทษ
2. ในขณะที่เพื่อนพูดแสดงความคิดเห็นให้นักเรียนฟังความคิดเห็นของเพื่อนด้วยความตั้งใจ
3. ให้นักเรียนพูดให้กำลังใจเพื่อนที่ถูกทำโทษ

ครั้งที่	เรื่อง	วัตถุประสงค์	ทฤษฎีและเทคนิคที่ใช้	วิธีดำเนินการให้คำปรึกษา
10	การพัฒนา คุณลักษณะ ที่พึงประสงค์ ของนักเรียน วัยรุ่นด้าน จริยธรรมใน เรื่องความมี วินัย	1. เพื่อให้นักเรียน บอกความหมาย ของความมีวินัย 2. เพื่อให้นักเรียน บอกความสำคัญ และประโยชน์ของ ความมีวินัยได้ 3. เพื่อพัฒนา คุณลักษณะทาง สังคมในเรื่อง ความมีวินัยได้แก่ - ความสามารถ ในการควบคุม พฤติกรรมของ ตนเอง - รู้ว่าสิ่งใดดีควร ทำสิ่งใดควร หลีกเลี่ยง	ทฤษฎีพฤติกรรม นิยมโดยเน้นการ ให้คำปรึกษากลุ่ม - การระดม สมอง - การเสริมแรง	<u>ขั้นเริ่มต้น</u> 1. ผู้วิจัยกล่าวทักทาย นักเรียนเพื่อสร้างบรรยากาศการ ให้คำปรึกษาให้เกิดความอบอุ่น เป็นกันเอง สบายใจ ปลอดภัย ไว้วางใจซึ่งกันและกัน 2. ผู้วิจัยทบทวนและติดตาม พฤติกรรมของนักเรียนจากที่ได้ให้ คำปรึกษากลุ่มไปแล้ว และ กล่าวถึงความหมาย ความสำคัญ ของ คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของ นักเรียนวัยรุ่น เรื่องลักษณะ ทางสังคม ในเรื่อง ความมีวินัย <u>ขั้นดำเนินการ</u> 1. ผู้วิจัยดำเนินการ ให้นักเรียน ระดมสมองว่า ในชีวิตที่ผ่านมาเคย มีบุคคลใดที่นักเรียนเอามาเป็น

				แบบอย่างในเรื่องเกี่ยวกับความมีระเบียบวินัยบ้างและบุคคลคนนั้นทำอะไรมีอะไรที่น่ากระทำตาม จึงเป็นแบบอย่างแก่นักเรียนได้ 2. ผู้วิจัยนำเสนอรูปภาพต่าง ๆ ในรูปภาพเป็นนักแสดงที่นักเรียนชื่นชอบ ดังนี้
ครั้งที่	เรื่อง	วัตถุประสงค์	ทฤษฎีและเทคนิคที่ใช้	วิธีดำเนินการให้คำปรึกษา
10 (ต่อ)				- รูปภาพเด็กนักเรียนที่แต่งกายตามกฎระเบียบเรียบร้อย - รูปภาพเด็กนักเรียนที่เข้าคิวในการซื้อสินค้า - รูปภาพการข้ามถนนได้สะพานลอย - รูปภาพการทิ้งขยะจากรถเมล์ - รูปภาพนักแสดงที่รับผิดชอบในการเรียนจนประสบความสำเร็จ 3. ผู้วิจัยให้นักเรียนแสดงความคิดเห็นและพูดคุยแลกเปลี่ยนกันเกี่ยวกับรูปภาพที่ผู้วิจัยนำเสนอ 4. ให้นักเรียนบันทึกลงในกระดาษว่านักเรียนสามารถนำแนวคิดที่ได้จากการดูรูปภาพนั้นไปใช้ในวิถีประจำวันของตนเองได้หรือไม่

				อย่างไร 5. หลังจากนั้นให้นักเรียนนำเสนอสิ่งที่นักเรียนได้จากตัวแบบและสามารถนำไปใช้กับชีวิตตนเองได้ สิ่งใดที่นักเรียนนำเสนอแล้วเป็นสิ่งที่ดีที่ควรกระทำ ผู้วิจัยจะใช้เทคนิค

ครั้งที่	เรื่อง	วัตถุประสงค์	ทฤษฎีและเทคนิคที่ใช้	วิธีดำเนินการให้คำปรึกษา
10 (ต่อ)				เสริมแรงแก่พฤติกรรมนั้น และให้สมาชิกในกลุ่มช่วยกันอภิปรายและให้ข้อเสนอแนะ <u>ขั้นตอนการให้คำปรึกษา</u> ผู้วิจัยและนักเรียนร่วมกันสรุปสาระที่ได้จากการให้คำปรึกษากลุ่มและนัดหมายการให้คำปรึกษาครั้งต่อไป

**รายละเอียดโปรแกรมการให้คำปรึกษาแบบกลุ่ม
เพื่อพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนวัยรุ่น
ครั้งที่ 10**

เรื่อง การพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนวัยรุ่นด้านจริยธรรมในเรื่องความมีวินัย

เวลา 80 นาที

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้ นักเรียนบอกความหมายของความวินัย
2. เพื่อให้ นักเรียนบอกความสำคัญและประโยชน์ของความมีวินัยได้
3. เพื่อพัฒนาคุณลักษณะทางสังคม ในเรื่อง ความมีวินัย ได้แก่
 - 3.1 ความสามารถในการควบคุมพฤติกรรมของตนเอง
 - 3.2 รู้ว่าสิ่งใดดีควรทำสิ่งใดควรหลีกเลี่ยง

อุปกรณ์

1. รูปภาพ
2. แบบประเมินการให้คำปรึกษากลุ่มครั้งที่ 10

วิธีดำเนินการ

ขั้นเริ่มต้น

1. ผู้วิจัยกล่าวทักทายนักเรียน เพื่อสร้างบรรยากาศการให้คำปรึกษาให้เกิดความอบอุ่นเป็นกันเอง สบายใจ ปลอดภัยไว้วางใจซึ่งกันและกัน
2. ผู้วิจัยทบทวนและติดตามพฤติกรรมของนักเรียนจากที่ได้ให้คำปรึกษากลุ่มไปแล้วและกล่าวถึงความหมาย ความสำคัญของคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนวัยรุ่น เรื่องลักษณะทางสังคม ในเรื่อง ความมีวินัย

ขั้นให้คำปรึกษา

1. ผู้วิจัยดำเนินการ ตามทฤษฎีพฤติกรรมนิยมโดยเน้นการให้คำปรึกษากลุ่ม โดยผู้วิจัยให้นักเรียนระดมสมองว่า ในชีวิตที่ผ่านมา เคยมีบุคคลคนใดที่นักเรียนเอามาเป็นแบบอย่างในเรื่องเกี่ยวกับความมีระเบียบวินัยบ้าง และบุคคลนั้นทำอะไร มีอะไรที่น่าทำตาม จึงเป็นแบบอย่างแก่นักเรียนได้
2. ผู้วิจัยนำเสนอรูปภาพต่าง ๆ โดยนำภาพจากนักแสดงที่นักเรียนชื่นชอบ ดังนี้
 - รูปภาพเด็กนักเรียนที่แต่งกายตามกฎระเบียบเรียบร้อย
 - รูปภาพเด็กนักเรียนที่เข้าคิว ในการซื้อสินค้า
 - รูปภาพการข้ามถนนได้สะพานลอย
 - รูปภาพการทิ้งขยะจากรถเมล์
 - รูปภาพนักแสดงที่รับผิดชอบในการเรียนจนประสบความสำเร็จ
3. ผู้วิจัยให้นักเรียนแสดงความคิดเห็นและพูดคุยแลกเปลี่ยนกันเกี่ยวกับภาพที่นำเสนอ
4. ให้นักเรียนบันทึกลงกระดาษว่านักเรียนสามารถนำแนวคิดที่ได้จากการนำเสนอรูปภาพไปใช้ในชีวิตประจำวันของตนเองได้หรือไม่ อย่างไร
5. หลังจากนั้นให้นักเรียนนำเสนอ สิ่งที่นักเรียนได้จากตัวแบบและสามารถนำไปใช้กับชีวิตตนเองได้ สิ่งใดที่นักเรียนนำเสนอแล้วเป็นสิ่งที่ดีที่ควรกระทำ ผู้วิจัยจะใช้เทคนิคเสริมแรงแก่พฤติกรรมนั้นและให้สมาชิกในกลุ่มช่วยกันอภิปรายและให้ข้อเสนอแนะ

ขั้นยุติการให้คำปรึกษา

1. สังเกตจากการตั้งใจฟัง และซักถามข้อสงสัยต่าง ๆ ของนักเรียน
2. สังเกตจากการมีส่วนร่วมในกิจกรรม
3. สังเกตจากการสรุปผลที่ได้จากกิจกรรม

ครั้งที่	เรื่อง	วัตถุประสงค์	ทฤษฎีและเทคนิคที่ใช้	วิธีดำเนินการให้คำปรึกษา
11	การพัฒนา คุณลักษณะ ที่พึงประสงค์ ของนักเรียน วัยรุ่นด้าน คุณลักษณะ ด้านจริยธรรม ในเรื่องความ ซื่อสัตย์	1. เพื่อให้นักเรียน บอกความหมาย ของความซื่อสัตย์ ได้ 2. เพื่อให้นักเรียน บอกความสำคัญ และประโยชน์ของ ความซื่อสัตย์ได้ 3. เพื่อพัฒนา คุณลักษณะทาง จริยธรรม ในเรื่อง ความซื่อสัตย์	การพัฒนา คุณลักษณะด้าน จริยธรรมโดย 1. วิเคราะห์ เหตุการณ์หรือ สถานการณ์ในชีวิต ประจำวัน - สถานการณ์ จำลอง 2. ใช้เทคนิคการ ระดมสมอง 3. ใช้การเสริมแรง	<u>ขั้นเริ่มต้น</u> 1. ผู้วิจัยกล่าวทักทายนักเรียน เพื่อสร้างบรรยากาศการให้ คำปรึกษาให้เกิดความอบอุ่น เป็นกันเอง สบายใจ ปลอดภัย ไว้วางใจซึ่งกันและกัน 2. ผู้วิจัยทบทวน และติดตาม พฤติกรรมของนักเรียนจากที่ ได้ให้คำปรึกษากลุ่มไปแล้ว และกล่าวถึงความหมาย ความสำคัญของคุณลักษณะ ของ ที่พึงประสงค์ของนักเรียน วัยรุ่น เรื่องความซื่อสัตย์ <u>ขั้นดำเนินการ</u> 1. ผู้วิจัยดำเนินการ โดยให้ นักเรียนระบุสถานการณ์หรือ เหตุการณ์ที่เกี่ยวข้องกับความ ซื่อสัตย์ ที่ตนเองเคยประสบ มา แล้วพูดคุยแลกเปลี่ยนกับ

				เพื่อนในกลุ่ม 2. ผู้วิจัยแจกเอกสารสถานการณ์จำลองที่เกี่ยวข้องกับความซื่อสัตย์ หลังจากนั้น ให้แบ่งกลุ่มย่อยเป็น 3 กลุ่ม และระดมสมองกัน เพื่อวิเคราะห์ว่านักเรียนควรจะทำอย่างไร ถ้านักเรียนอยู่ในสถานการณ์จำลองนั้น

ครั้งที่	เรื่อง	วัตถุประสงค์	ทฤษฎีและเทคนิคที่ใช้	วิธีดำเนินการให้คำปรึกษา
11 (ต่อ)				3. ให้นักเรียนนำเสนอผลของการระดมสมองของกลุ่มย่อยต่อสมาชิกกลุ่มย่อย โดยผู้วิจัยจะให้ข้อมูลย้อนกลับให้กำลังใจ ให้ข้อเสนอแนะ โดยทุกแนวความคิดที่นำเสนอจะได้รับการยอมรับ หลังจากนั้นผู้วิจัยจะนำความคิดเห็นดังกล่าวมาจัดกลุ่ม จัดลำดับความสำคัญ และให้เหตุผลประกอบความสำคัญ และให้เหตุผลประกอบความสำคัญ โดยนักเรียนสามารถต่อเติมแนวความคิดที่คนอื่นให้ไว้ได้ <u>ขั้นตอนการให้คำปรึกษา</u> 1. ผู้วิจัยสรุปประเด็นเพิ่มเติมเกี่ยวกับประโยชน์ของการแสดงพฤติกรรมที่

				เหมาะสมถูกต้องกับกาลเทศะ หรือสถานการณ์ต่าง ๆ ในชีวิตประจำวัน ตลอดจนให้นักเรียนสรุปสาระที่ได้จากการให้คำปรึกษาครั้งนี้ 2. ผู้วิจัยสรุปเพิ่มเติมและเปิดโอกาสให้นักเรียนซักถามเพิ่มเติม 3. ผู้วิจัยนัดเวลาและสถานที่ในการให้คำปรึกษาครั้งต่อไป

รายละเอียดโปรแกรมการให้คำปรึกษาแบบกลุ่ม
เพื่อพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนวัยรุ่น
ครั้งที่ 11

เรื่อง การพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนวัยรุ่นด้านจริยธรรม ในเรื่องความซื่อสัตย์

เวลา 80 นาที

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้ให้นักเรียนบอกความหมายของความซื่อสัตย์ได้
2. เพื่อให้ให้นักเรียนบอกความสำคัญและประโยชน์
3. เพื่อพัฒนาคุณลักษณะทางจริยธรรม ในเรื่องความซื่อสัตย์

อุปกรณ์

1. เอกสารประกอบการให้คำปรึกษากลุ่มครั้งที่ 11
2. แบบประเมินการให้คำปรึกษากลุ่มครั้งที่ 11

วิธีดำเนินการ

ขั้นเริ่มต้น

1. ผู้วิจัยกล่าวทักทายนักเรียน เพื่อสร้างบรรยากาศการให้คำปรึกษาให้เกิดความอบอุ่น เป็นกันเอง สบายใจ ปลอดภัยไว้วางใจซึ่งกันและกัน

2. ผู้วิจัยทบทวน และติดตามพฤติกรรมของนักเรียนจากที่ได้ให้คำปรึกษากลุ่มไปแล้วและ กล่าวถึงความหมาย ความสำคัญของคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนวัยรุ่น เรื่องความซื่อสัตย์ ขั้นให้คำปรึกษา

1. ผู้วิจัยดำเนินการ โดยให้นักเรียนระบุสถานการณ์หรือเหตุการณ์ที่เกี่ยวข้องกับความ ซื่อสัตย์ ที่ตนเองเคยประสบมา แล้วพูดคุยแลกเปลี่ยนกับเพื่อนในกลุ่ม

2. ผู้วิจัยแจกสถานการณ์จำลองที่เกี่ยวข้องกับความซื่อสัตย์ หลังจากนั้นให้แบ่งกลุ่มย่อย เป็น 3 กลุ่ม และระดมสมองกัน เพื่อวิเคราะห์ว่านักเรียนควรจะทำอย่างไรที่จะช่วยให้บุคคลที่อยู่ใน สถานการณ์จำลองนั้น มีความซื่อสัตย์ ไม่เอาของของคนอื่นมาเป็นของตนเอง

3. ให้นักเรียนนำเสนอผลของการระดมสมองของกลุ่มย่อยต่อสมาชิกกลุ่มย่อย โดยผู้วิจัยจะ ให้ข้อมูลย้อนกลับ ให้กำลังใจ ให้ข้อเสนอแนะ โดยทุกแนวความคิดที่นำเสนอจะได้รับการยอมรับ หลังจากนั้นผู้วิจัยจะนำความคิดเห็นดังกล่าวมาจัดกลุ่ม จัดลำดับความสำคัญและให้เหตุผลประกอบ ความสำคัญ โดยนักเรียนสามารถต่อเติมแนวความคิดที่คนอื่นให้ไว้ได้

ขั้นยุติการให้คำปรึกษา

1. ผู้วิจัยสรุปประเด็นเพิ่มเติมเกี่ยวกับประโยชน์ของการแสดงพฤติกรรมที่เหมาะสม ถูกต้องกับกาลเทศะ หรือสถานการณ์ต่าง ๆ ในชีวิตประจำวัน ตลอดจนให้นักเรียนสรุปสาระที่ได้จาก การให้คำปรึกษาครั้งนี้

2. ผู้วิจัยสรุปเพิ่มเติมและเปิดโอกาสให้นักเรียนซักถามเพิ่มเติม

3. ผู้วิจัยนัดเวลาและสถานที่ในการให้คำปรึกษาครั้งต่อไป

การประเมินผล

1. สังเกตจากการตั้งใจฟัง และซักถามข้อสงสัยต่าง ๆ ของนักเรียน
2. สังเกตจากการมีส่วนร่วมในกิจกรรม
3. สังเกตจากการสรุปผลที่ได้จากกิจกรรม

เอกสารประกอบการให้คำปรึกษาครั้งที่ 11

สถานการณ์จำลอง

ดื่ก อายุ 12 ปี ไปซื้อขนมและจ่ายเงินค่าขนมไปในราคา 15 บาท ปรากฏว่าแม่ค้าทอนเงินให้ดื่กเกินมา 10 บาท พอนับเงินที่ทอนมา ดื่กก็ทราบว่า แม่ค้าทอนเงินเกินมา 10 บาท แต่ดื่กทำเป็นไม่รู้ไม่ชี้ ราวกับว่าไม่มีอะไรเกิดขึ้น และก็ไม่นำเงินทอนเกินมานั้นคืนแก่แม่ค้า

นักเรียนจะทำอย่างไรที่จะช่วยให้ดื่ก ประพฤติชอบ ไม่เอาของ ๆ คนอื่นมาเป็นของตน

ครั้งที่	เรื่อง	วัตถุประสงค์	ทฤษฎีและเทคนิคที่ใช้	วิธีดำเนินการให้คำปรึกษา
12	การพัฒนา คุณลักษณะ ที่พึง ประสงค์ ของ นักเรียน วัยรุ่นด้าน คุณลักษณะ ด้าน จริยธรรม ในเรื่อง ความ เอื้อเพื่อ	1. เพื่อให้ นักเรียนบอก ความหมาย ของความ เอื้อเพื่อได้ 2. เพื่อให้ นักเรียนบอก ความสำคัญ และประโยชน์ ของความ เอื้อเพื่อได้ 3. เพื่อพัฒนา คุณลักษณะ ด้าน จริยธรรมใน เรื่องความ เอื้อเพื่อ	ทฤษฎีพฤติกรรมนิยม โดยเน้นการให้ คำปรึกษากลุ่ม - กรณีตัวอย่าง - การระดมสมอง - การให้ข้อมูล ย้อนกลับ	<u>ขั้นเริ่มต้น</u> 1. ผู้วิจัยกล่าวทักทาย นักเรียนเพื่อสร้างบรรยากาศการให้ คำปรึกษาให้เกิดความอบอุ่น เป็น กันเอง สบายใจ ปลอดภัยไว้วางใจ ซึ่งกันและกัน 2. ผู้วิจัยทบทวนและติดตาม พฤติกรรมของนักเรียนจากที่ได้ให้ คำปรึกษากลุ่มไปแล้ว และกล่าวถึง ความหมาย ความสำคัญของ คุณลักษณะของ วัยรุ่นไทยที่พึงประสงค์ เรื่องความ เอื้อเพื่อ <u>ขั้นให้คำปรึกษา</u> ผู้วิจัยดำเนินกิจกรรมกลุ่มโดยใช้ เทคนิค กรณีตัวอย่าง แบ่งเป็น 4 ขั้นตอนดังนี้ <u>ขั้นที่ 1 ขั้นการมีส่วนร่วม</u> 1. ผู้วิจัยกล่าวทักทาย นักเรียนและอธิบายกิจกรรม ที่จะร่วมกันปฏิบัติในครั้งนี้ 2. แบ่งนักเรียนออกเป็น 2 กลุ่ม 3. ผู้วิจัยแจกเอกสารกรณี ตัวอย่างเพื่อให้นักเรียนร่วมกันศึกษา และแสดงความคิดเห็น 4. เปิดโอกาสให้นักเรียน ซักถาม

ครั้งที่	เรื่อง	วัตถุประสงค์	ทฤษฎีและเทคนิคที่ใช้	วิธีดำเนินการให้คำปรึกษา
12 (ต่อ)				<u>ขั้นที่ 2 ขั้นวิเคราะห์</u> 1. นักเรียนแต่ละกลุ่มร่วมกันอภิปรายในหัวข้อที่กำหนดให้ 2. ตัวแทนกลุ่มรายงานผลการอภิปราย 3. ผู้วิจัยสรุป ชักถามและเชื่อมโยงเรื่องราวต่าง ๆ <u>ขั้นที่ 3 ขั้นประยุกต์หลักการ</u> ผู้วิจัยสรุปเพิ่มเติมและนักเรียนรวบรวมแนวคิดจากการอภิปรายร่วมกันและจากการสรุปของผู้วิจัย และให้นักเรียนแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับประโยชน์ของการเอื้อเฟื้อ 1. ผู้วิจัยให้นักเรียนเล่าประสบการณ์ที่ตนเองได้ประสบมาในเรื่องความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ในสังคมปัจจุบัน 2. ผู้วิจัยให้นักเรียนทั้งหมดหลับตา และจินตนาการภาพของปัญหาความเอื้อเฟื้อในสังคมปัจจุบัน ถ้าปรับเปลี่ยนใดนักเรียนอยากจะปรับเปลี่ยนภาพในจินตนาการอย่างไร หลังจากนั้น ผู้วิจัยจะถามนักเรียนแต่ละคน ถึงความรู้สึกขณะที่ทำกิจกรรมนั้นและสิ่งที่นักเรียน

ครั้งที่ ที่	เรื่อง	วัตถุประสงค์	ทฤษฎีและเทคนิค ที่ใช้	วิธีดำเนินการให้คำปรึกษา
12 (ต่อ)				<u>ขั้นที่ 2 ขั้นวิเคราะห์</u> 1. นักเรียนแต่ละกลุ่ม ร่วมกันอภิปรายในหัวข้อที่ กำหนดให้ 2. ตัวแทนกลุ่มรายงานผล การอภิปราย 3. ผู้วิจัยสรุป ชักถามและ เชื่อมโยงเรื่องราวต่าง ๆ <u>ขั้นที่ 3 ขั้นประยุกต์หลักการ</u> ผู้วิจัยสรุปเพิ่มเติมและ นักเรียนรวบรวมแนวคิดจากการ อภิปรายร่วมกันและจากการสรุป ของผู้วิจัย และให้นักเรียนแสดง ความคิดเห็นเกี่ยวกับประโยชน์ ของการเอื้อเพื่อ 1. ผู้วิจัยให้นักเรียน เล่าประสบการณ์ที่ตนเองได้ ประสบมาในเรื่องความ เอื้อเพื่อเผื่อแผ่ในสังคมปัจจุบัน 2. ผู้วิจัยให้นักเรียนทั้งหมด หลับตา และจินตนาการภาพ ของปัญหาความเอื้อเพื่อใน สังคมปัจจุบัน ถ้าปรับเปลี่ยนได้ นักเรียนอยากจะปรับเปลี่ยน ภาพในจินตนาการอย่างไร หลังจากนั้น ผู้วิจัยจะถาม นักเรียน แต่ละคน ถึงความรู้สึกขณะที่ทำ กิจกรรมนั้นและสิ่งที่นักเรียน

ครั้งที่ ที่	เรื่อง	วัตถุประสงค์	ทฤษฎีและเทคนิค ที่ใช้	วิธีดำเนินการให้คำปรึกษา
12 (ต่อ)				อยากปรับเปลี่ยน โดยให้ นักเรียนนำเสนอต่อกลุ่ม <u>ขั้นตอนการให้คำปรึกษา</u> ผู้วิจัยและนักเรียนช่วยกัน วิเคราะห์และสรุปถึงความ เอื้อเฟื้อของนักเรียนวัยรุ่น ในปัจจุบันอีกครั้งหนึ่ง และ นัดหมายการให้คำปรึกษา ครั้งต่อไป

**รายละเอียดโปรแกรมการให้คำปรึกษาแบบกลุ่ม
เพื่อพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนวัยรุ่น
ครั้งที่ 12**

เรื่อง การพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนวัยรุ่น ด้านจริยธรรม ในเรื่องความเอื้อเฟื้อ

เวลา 80 นาที

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้นักเรียนบอกความหมายของความเอื้อเฟื้อได้
2. เพื่อให้นักเรียนบอกความสำคัญและประโยชน์ของความเอื้อเฟื้อได้
3. เพื่อพัฒนาคุณลักษณะด้านจริยธรรม ในเรื่องความเอื้อเฟื้อ

อุปกรณ์

1. อุปกรณ์ประกอบการให้คำปรึกษากลุ่มครั้งที่ 12
2. แบบประเมินการให้คำปรึกษากลุ่มครั้งที่ 12

วิธีดำเนินการ

ขั้นเริ่มต้น

1. ผู้วิจัยกล่าวทักทายนักเรียน เพื่อสร้างบรรยากาศการให้คำปรึกษาให้เกิดความอบอุ่นเป็นกันเอง สบายใจ ปลอดภัยไว้วางใจซึ่งกันและกัน
2. ผู้วิจัยทบทวนและติดตามพฤติกรรมของนักเรียนจากที่ได้ให้คำปรึกษากลุ่มไปแล้วและกล่าวถึงความหมาย ความสำคัญของคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนวัยรุ่น เรื่องความเอื้อเฟื้อ

ขั้นให้คำปรึกษา

ผู้วิจัยดำเนินกิจกรรมกลุ่มโดยใช้เทคนิค กรณีตัวอย่าง แบ่งเป็น 4 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นที่ 1 ขั้นการมีส่วนร่วม

1. ผู้วิจัยกล่าวทักทายนักเรียนและอธิบายกิจกรรมที่จะร่วมกันปฏิบัติในครั้งนี้
2. แบ่งนักเรียนออกเป็น 2 กลุ่ม
3. ผู้วิจัยแจกเอกสารกรณีตัวอย่าง เพื่อให้นักเรียนร่วมกันศึกษาและแสดงความคิดเห็น

4. เปิดโอกาสให้นักเรียนซักถาม

ขั้นที่ 2 ขั้นวิเคราะห์

1. นักเรียนแต่ละกลุ่มร่วมกันอภิปรายในหัวข้อที่กำหนดให้
2. ตัวแทนกลุ่มรายงานผลการอภิปราย
3. ผู้วิจัยสรุป ซักถามและเชื่อมโยงเรื่องราวต่าง ๆ

ขั้นที่ 3 ขั้นประยุกต์หลักการ

ผู้วิจัยสรุปเพิ่มเติม และนักเรียนรวบรวมแนวคิดจากการอภิปรายร่วมกันและจากการสรุปของผู้วิจัยและให้นักเรียนแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับประโยชน์ของการเอื้อเฟื้อ

ผู้วิจัยให้นักเรียนเล่าประสบการณ์ที่ตนเองได้ประสบมาในเรื่องความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ในสังคมปัจจุบัน หลังจากนั้น ผู้วิจัยให้นักเรียนทั้งหมด หลับตา และจินตนาการภาพของปัญหา ความเอื้อเฟื้อในสังคมปัจจุบัน ถ้าปรับเปลี่ยนได้ นักเรียนอยากจะปรับเปลี่ยนภาพในจินตนาการอย่างไร หลังจากนั้น ผู้วิจัยจะถามนักเรียนแต่ละคน ถึงความรู้สึก ขณะที่ทำกิจกรรมนั้น และสิ่งที่นักเรียนอยากปรับเปลี่ยนได้ นักเรียนอยากจะปรับเปลี่ยนภาพในจินตนาการอย่างไร หลังจากนั้นผู้วิจัยจะถามนักเรียนแต่ละคน ถึงความรู้สึก ขณะที่ทำกิจกรรมนั้นและสิ่งที่นักเรียนอยากปรับเปลี่ยน โดยให้นักเรียนนำเสนอต่อกลุ่ม

ขั้นยุติการให้คำปรึกษา

ผู้วิจัยและนักเรียนช่วยกันวิเคราะห์และสรุปถึงความเอื้อเฟื้อของวัยรุ่นไทยในปัจจุบันอีกครั้งหนึ่ง และนัดหมายการให้คำปรึกษาครั้งต่อไป

การประเมินผล

1. สังเกตจากการตั้งใจฟังและซักถามข้อสงสัยต่าง ๆ ของนักเรียน
2. สังเกตจากการมีส่วนร่วมในกิจกรรม
3. สังเกตจากการสรุปผลที่ได้จากกิจกรรม

เอกสารประกอบการให้คำปรึกษากลุ่มครั้งที่ 12

กรณีตัวอย่าง

ในชั่วโมงศิลปะ คุณครูให้นักเรียนวาดภาพระบายสี เรื่องเกี่ยวกับธรรมชาติ จ๊อบแจงไม่มีสีจึงเอ่ยปากยืมใช้สีกับจุ่ม จุ่มไม่ให้และพูดว่าเสียใจ เรียนหนังสือหัดมีสมบัติเป็นของตนเองบ้าง จุ่มจึงบอกว่า ใช่ว่าเขาจะไม่มีสีทุกครั้ง วันนี้จ๊อบแจงอาจจะลืมจริง ๆ ก็ได้ ไม่เป็นไรเดี๋ยวใช้ของเราก่อน จ๊อบแจงได้ยืมจึงยิ้มออก แล้วกล่าวว่า ขอบใจมากนะ วันนี้เรารีบเร่งจึงลืมหยิบสีติดกระเป๋ามาจริง ๆ

พอถึงชั่วโมงภาษาอังกฤษ คุณครูจะให้นักเรียนทำแบบทดสอบเพื่อเก็บคะแนน ให้นักเรียนแยกโต๊ะ และเตรียมเครื่องเขียนขึ้นมา และคุณครูแจกแบบทดสอบให้นักเรียนทำ ขณะทำไปได้สักครู่ จุ่มยกมือขึ้นและบอกกับคุณครูว่า คุณครูขาปากกาหนูหมึกหมดค่ะ ครูจึงถามนักเรียนในห้องว่าใครมีปากกาสองด้ามบ้าง ให้จุ่มยืมหน่อย ทุกคนเงยบกันหมด จ๊อบแจงซึ่งนั่งหลังสุดยกมือขึ้น แล้วพูดว่า หนูมีปากกาสองด้ามค่ะ ให้ยืมค่ะ จุ่มเดินไปหาจ๊อบแจง และขอใจเมื่อหมดชั่วโมง จุ่มนำปากกามาคืนจ๊อบแจง แล้วถามว่า จ๊อบแจงไม่โกรธเราหรือ ที่ชั่วโมงศิลปะเราพูดไม่ดีกับจ๊อบแจง จ๊อบแจงบอกว่าไม่โกรธหรอก เรื่องแล้วไปแล้ว จุ่มจึงรู้สึกเสียใจ และให้สัญญาว่า ต่อไปจะเป็นเพื่อนที่ดีและมีความเอื้อเฟื้อให้เพื่อนทุกคน

ครั้งที่	เรื่อง	วัตถุประสงค์	ทฤษฎีและเทคนิคที่ใช้	วิธีดำเนินการให้คำปรึกษา
13	การพัฒนา คุณลักษณะที่ พึงประสงค์ของ นักเรียนวัยรุ่น ด้าน คุณลักษณะ ด้าน จริยธรรมใน เรื่องความ กตัญญูกตเวทิตะ	1. เพื่อให้นักเรียน บอกความหมาย ของความกตัญญู กตเวทิตะได้ 2. เพื่อให้นักเรียน บอกความสำคัญ และประโยชน์ของ ความกตัญญู กตเวทิตะได้ 3. เพื่อพัฒนา คุณลักษณะด้าน จริยธรรมในเรื่อง ความกตัญญู กตเวทิตะ	ทฤษฎีพฤติกรรม นิยมโดยการให้ คำปรึกษากลุ่ม - เทคนิคแม่แบบ - การอภิปราย	<u>ขั้นเริ่มต้น</u> 1. ผู้วิจัยกล่าวทักทายนักเรียน เพื่อสร้างบรรยากาศให้ คำปรึกษาให้เกิดความอบอุ่น เป็นกันเอง สบายใจ ปลอดภัย ไว้วางใจซึ่งกันและกัน 2. ผู้วิจัยทบทวนและติดตาม พฤติกรรมของนักเรียนจากที่ได้ ให้คำปรึกษากลุ่มไปแล้ว และ กล่าวถึงความหมาย ความ สำคัญของคุณลักษณะของ วัยรุ่นไทยที่พึงประสงค์เรื่อง ความกตัญญูกตเวทิตะ <u>ขั้นให้คำปรึกษา</u> 1. ผู้วิจัยถามนักเรียนถึง ความรู้สึกที่นักเรียนแต่ละคนมี ต่อ บิดา มารดา ครูหรือผู้มี พระคุณ 2. ผู้วิจัยให้นักเรียนแต่ละคน เล่าถึงเหตุการณ์ทั้งที่เป็นสิ่งที่ดี หรือไม่ดีที่นักเรียนเคยปฏิบัติ กับผู้มีพระคุณของนักเรียน 3. ผู้วิจัยฉายวิดีโอทัศน์เรื่องหนู ใหม่สำนึกผิด ซึ่งเป็นเรื่องราว เกี่ยวกับการแสดงความกตัญญู กตเวทิตะของหนูที่แสดงความ กตัญญูกตเวทิตะกับแม่หนูที่ตาบอด พร้อมทั้งให้นักเรียนพิจารณา และคิดตามไปด้วย

ครั้งที่ ที่	เรื่อง	วัตถุประสงค์	ทฤษฎีและเทคนิค ที่ใช้	วิธีดำเนินการให้คำปรึกษา
13 (ต่อ)				4. หลังจากฉายวิดีโอทัศน์เรื่อง หนูใหม่สำนึกผิดจบลง ครูให้ นักเรียนร่วมกันอภิปราย และ ซักถามข้อสงสัยต่าง ๆ 5. ผู้วิจัยให้นักเรียนช่วยสรุป สิ่งที่ได้จากการเรียนรู้จาก วิดีโอทัศน์ เรื่องความกตัญญู กตเวที แล้วผู้วิจัยสรุปเพิ่มเติม 6. หลังจากนั้นผู้วิจัยแจก กระดาษการ์ดสี ให้นักเรียน วาดภาพที่อยากจะวาด และ เขียนข้อความสื่อความรู้สึก ถึงผู้มีพระคุณของนักเรียน ลงในกระดาษการ์ดสีนั้น 7. ผู้วิจัยให้นักเรียนนำ กระดาษการ์ดสีที่นักเรียน ประดิษฐ์สำเร็จ ไปมอบให้แก่ผู้ มีพระคุณของ นักเรียนแต่ละคน หลังจาก เสร็จกิจกรรมกลุ่มในวันนี้ <u>ขั้นตอนการให้คำปรึกษา</u> ผู้วิจัยและนักเรียนช่วยกัน วิเคราะห์และสรุปถึงความ กตัญญูกตเวทีของวัยรุ่นไทย ในปัจจุบันอีกครั้งหนึ่ง และ นัดหมายการให้คำปรึกษา ครั้งต่อไป

**รายละเอียดโปรแกรมการให้คำปรึกษาแบบกลุ่ม
เพื่อพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนวัยรุ่น
ครั้งที่ 14**

เรื่อง การพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนวัยรุ่นด้านจริยธรรม ในเรื่องความกตัญญู
กตเวที

เวลา 80 นาที

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้นักเรียนบอกความหมายของความกตัญญูกตเวทีได้
2. เพื่อให้นักเรียนบอกความสำคัญและประโยชน์ของความกตัญญูกตเวทีได้
3. เพื่อพัฒนาคุณลักษณะด้านจริยธรรม ในเรื่องความกตัญญูกตเวที

อุปกรณ์

1. เอกสารประกอบการให้คำปรึกษากลุ่มครั้งที่ 13
2. แบบประเมินการให้คำปรึกษากลุ่มครั้งที่ 13

วิธีดำเนินการ

ขั้นเริ่มต้น

1. ผู้วิจัยกล่าวทักทายนักเรียน เพื่อสร้างบรรยากาศให้คำปรึกษาให้เกิดความอบอุ่นเป็นกันเอง สบายใจ ปลอดภัยไว้วางใจซึ่งกันและกัน
2. ผู้วิจัยทบทวนและติดตาม พฤติกรรมของนักเรียนจากที่ได้ให้คำปรึกษากลุ่มไปแล้ว และกล่าวถึงความหมาย ความสำคัญของคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนวัยรุ่น เรื่องความกตัญญูกตเวที

ขั้นให้คำปรึกษา

1. ผู้วิจัยถามนักเรียนถึงความรู้สึกที่นักเรียนแต่ละคนมีต่อ บิดา มารดา ครู หรือผู้มีพระคุณ
2. ผู้วิจัยให้นักเรียนแต่ละคนเล่าถึงเหตุการณ์ทั้งที่เป็นสิ่งที่ดี หรือ ไม่ดี ที่นักเรียนเคย

ปฏิบัติกับผู้ที่มีพระคุณของนักเรียน

3. ผู้วิจัยฉายวิดีโอเรื่องหนูใหม่สำนึกผิด ซึ่งเป็นเรื่องราวเกี่ยวกับการแสดงความกตัญญูทดแทนที่ต่อบิดามารดา ญาติพี่น้อง และครูอาจารย์ พร้อมทั้งให้นักเรียนพิจารณาและคิดตามไปด้วย

4. หลังจากฉายวิดีโอเรื่องหนูใหม่สำนึกผิด จบลง ครูให้นักเรียนร่วมกันอภิปรายและซักถามข้อสงสัยต่าง ๆ

5. ผู้วิจัยแจกกระดาษการ์ดสี ให้นักเรียนวาดภาพที่อยากจะวาด และเขียนข้อความสื่อความรู้สึกถึงผู้มีพระคุณของนักเรียน ลงในกระดาษการ์ดสีนั้น

6. ผู้วิจัยให้นักเรียนนำกระดาษการ์ดสีที่นักเรียนประดิษฐ์สำเร็จ ไปมอบให้แก่ผู้มีพระคุณของนักเรียนแต่ละคน หลังจากเสร็จกิจกรรมกลุ่มในวันนี้

ขั้นตอนการให้คำปรึกษา

ผู้วิจัยและนักเรียนช่วยกันวิเคราะห์ และสรุปถึงความกตัญญูทดแทนที่ ของนักเรียนวัยรุ่นในปัจจุบันอีกครั้งหนึ่ง และนัดหมายการให้คำปรึกษาครั้งต่อไป

การประเมิน

1. สังเกตจากการตั้งใจฟัง และ ซักถามข้อสงสัยต่าง ๆ ของนักเรียน
2. สังเกตจากการมีส่วนร่วมในกิจกรรม
3. สังเกตจากการสรุปผลที่ได้จากกิจกรรม

เอกสารประกอบการให้คำปรึกษากลุ่มครั้งที่ 13

วิถีทัศน์เรื่อง หนูใหม่สำนึกผิด

ภายในบ้าน

หนูใหม่เป็นเด็กที่เห็นแก่ตัว และชอบเอาแต่ใจตัวเอง ถ้ารู้สึกไม่พอใจ สิ่งใดก็จะระงับกระพี้ด แผลงฤทธิ์ เอาจนแม่ พ่อ อ่อนใจ แม้ว่าแม่จะสอนเท่าใดก็ไม่สำเร็จ ผู้เป็นแม่ก็ได้แต่วิตกว่า ต่อไปภายหน้าลูกจะเป็นอย่างไรบ้างก็ไม่รู้

วันหนึ่งหนูใหม่นั่งอยู่ก็เห็นหนูตัวเล็ก ๆ วิ่งออกมาจากรูของมัน หนูตัวนั้นวิ่งไปวิ่งมารอบ ๆ ห้อง เพื่อค้นหาอะไรบางอย่าง มันเลื้อยไปเห็นจานขนมที่หนูใหม่กินเหลืออยู่ มันวิ่งเข้าไปดู แต่น่าประหลาดที่มันมิได้รับก้นขนมนั้นโดยเร็ว มันกลับวิ่งไปที่รูของมัน พอมันกลับมาก็มีหนูตัวใหญ่ติดตามมาด้วย

แม่หนูเอามุกตมไปรอบ ๆ ปากจาน จนพบขนมมันก็ร้องออกมาด้วยความดีใจ แม่หนูรีบกินด้วยความหิวโหย แม่หนูนั้นตาบอด ไม่สามารถจะหาอาหารกินเองได้ โดยไม่มีลูกคอยช่วยเหลือ ดังนั้นลูกหนูน้อยจึงเป็นผู้คอยหาอาหารให้แม่ของมันเสมอมา ทันใดนั้นมีเสียงฝีเท้าดังขึ้นนอกห้อง เจ้าหนูน้อยรีบร้องบอกแม่ของมัน แล้วมันก็พาแม่ของมันกลับไปยังรูอย่างปลอดภัย

หนูใหม่ เด็กที่เห็นแก่ตัว เผด็จการโดยตลอด ก็รู้สึกละอายใจ ตั้งแต่นั้นมา หนูใหม่ก็เปลี่ยนเป็นคนละคน ช่วยแม่ทำงานบ้าน ช่วยพ่อรดน้ำต้นไม้ เมื่อพ่อแม่เจ็บป่วยหนูใหม่ก็ช่วยจัดหาอาหารให้รับประทาน คอยดูแลปรนนิบัติ ตั้งแต่นั้นเป็นต้นมา

ครั้งที่	เรื่อง	วัตถุประสงค์	ทฤษฎีและเทคนิคที่ใช้	วิธีดำเนินการให้คำปรึกษา
14	การพัฒนา คุณลักษณะ ที่พึงประสงค์ของ นักเรียนวัยรุ่น ด้านคุณลักษณะ ด้านจริยธรรม ในเรื่องการ ประหยัด	1. เพื่อให้นักเรียน บอกความหมาย ของการประหยัด ได้ 2. เพื่อให้นักเรียน บอกความสำคัญ และประโยชน์ของ การประหยัดได้ 3. เพื่อพัฒนา คุณลักษณะด้าน จริยธรรมในเรื่อง การประหยัด	ทฤษฎีพฤติกรรม นิยม - เทคนิคเสริมแรง - เทคนิคการสร้าง พันธะสัญญา	<u>ขั้นเริ่มต้นให้คำปรึกษา</u> 1. ผู้วิจัยกล่าวทักทายนักเรียน เพื่อสร้างบรรยากาศการให้ คำปรึกษาให้เกิดความอบอุ่น เป็นกันเอง สบายใจปลอดภัย ไว้วางใจซึ่งกันและกัน 2. ผู้วิจัยทบทวนและติดตาม พฤติกรรมของนักเรียนจากที่ได้ ให้คำปรึกษากลุ่มไปแล้วและ ถามถึงความรู้สึกที่ได้นำการตัดสินใจ ไปให้ผู้มีพระคุณของนักเรียน ในครั้งก่อน หลังจากนั้นกล่าวถึง ความหมาย ความสำคัญ ของคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ของนักเรียนวัยรุ่นเรื่องการ ประหยัด <u>ขั้นให้คำปรึกษา</u> 1. ผู้วิจัยให้นักเรียนเล่า ประสบการณ์เกี่ยวกับการ วางแผนการใช้จ่ายเงินการ ใช้เวลา และ การใช้เครื่องใช้ของ ตนและส่วนรวมของแต่ละคนให้ สมาชิกในกลุ่มฟัง 2. ผู้วิจัยให้นักเรียนบันทึกการใช้ จ่ายเงิน การใช้เวลา และการใช้ เครื่องใช้ของตนและส่วนรวมลง ในตาราง

ครั้งที่ ที่	เรื่อง	วัตถุประสงค์	ทฤษฎีและ เทคนิค ที่ใช้	วิธีดำเนินการให้คำปรึกษา
14 (ต่อ)				3. ให้นักเรียนเรียงลำดับ พฤติกรรมการใช้จ่ายเงิน การใช้เวลาและการใช้เครื่องใช้ของตน และส่วนรวมที่นักเรียนต้องการแก้ไข มากที่สุดไป หาน้อยที่สุด 4. ผู้วิจัยใช้เทคนิคการเสริมแรงตาม ทฤษฎีพฤติกรรมนิยม เพื่อให้กำลังใจ กับนักเรียนว่า พฤติกรรมที่ต้องการ แก้ไวนั้น สามารถแก้ไขได้ไม่ยากเกิน กว่าที่นักเรียนจะทำได้ 5. ผู้วิจัยสำรวจพฤติกรรม ที่นักเรียนต้องการปรับว่า มีสิ่งใดหรือเหตุการณ์ใดบ้าง ที่เกิดก่อนพฤติกรรมนั้นและ ผลที่เกิดขึ้นตามมาหลังทำ พฤติกรรมนั้นแล้ว ให้หลีกเลี่ยง เหตุการณ์ที่เกิดก่อนและทำให้นักเรียน ไม่ประหยัดและให้สร้างความรู้สึ ภาคภูมิใจที่ได้ประหยัดการใช้จ่าย 6. ผู้วิจัยให้นักเรียนทำสัญญาเพื่อ แก้ไขพฤติกรรมที่ไม่ประหยัดและให้ ทำตารางการเปลี่ยนแปลงการใช้จ่าย ทั้งการเงิน การใช้เวลา และการใช้ เครื่องของตนและส่วนรวม

ครั้งที่ ที่	เรื่อง	วัตถุประสงค์	ทฤษฎีและเทคนิค ที่ใช้	วิธีดำเนินการให้คำปรึกษา
14 (ต่อ)				รวมทั้งให้นักเรียนบันทึก ตารางและนำเสนอผู้วิจัยใน 1 สัปดาห์หลังจากนี้ <u>ขั้นตอนการให้คำปรึกษา</u> ผู้วิจัยและนักเรียน ช่วยกันวิเคราะห์และสรุปถึง การประหยัดของนักเรียนและ วัยรุ่นไทยในปัจจุบันอีก ครั้งหนึ่งและนัดหมายการ ให้คำปรึกษาครั้งต่อไป

**รายละเอียดโปรแกรมการให้คำปรึกษาแบบกลุ่ม
เพื่อพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนวัยรุ่น
ครั้งที่ 14**

เรื่อง การพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนวัยรุ่น ด้านจริยธรรม ในเรื่องการประหยัด

เวลา 80 นาที

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้ให้นักเรียนบอกความหมายของการประหยัดได้
2. เพื่อให้ให้นักเรียนบอกความสำคัญและประโยชน์ของการประหยัดได้
3. เพื่อพัฒนาคุณลักษณะด้านจริยธรรม ในเรื่องการประหยัด

อุปกรณ์

แบบประเมินการให้คำปรึกษากลุ่มครั้งที่ 14

วิธีดำเนินการ

ขั้นเริ่มต้น

1. ผู้วิจัยกล่าวทักทายนักเรียน เพื่อสร้างบรรยากาศให้คำปรึกษาให้เกิดความอบอุ่นเป็นกันเอง สบายใจ ปลอดภัยไว้วางใจซึ่งกันและกัน
2. ผู้วิจัยทบทวนและติดตามพฤติกรรมของนักเรียนจากที่ได้ให้คำปรึกษากลุ่มไปแล้วและถามถึงความรู้สึกที่ได้นำการ์ดสีไปให้ผู้มีพระคุณของนักเรียนในครั้งก่อน หลังจากนั้น กล่าวถึงความหมาย ความสำคัญของคุณลักษณะของวัยรุ่นไทยที่พึงประสงค์ เรื่องการประหยัด

ขั้นให้คำปรึกษา

1. ผู้วิจัยให้นักเรียนเล่าประสบการณ์ เกี่ยวกับการวางแผนการใช้จ่ายเงิน การใช้เวลาและการใช้เครื่องใช้ของตนและส่วนรวมของแต่ละคนให้สมาชิกในกลุ่มฟัง
2. ผู้วิจัยให้นักเรียนบันทึกการใช้จ่ายเงิน การใช้เวลา และการใช้เครื่องใช้ของตนและส่วนรวมลงตามคำสั่งข้างล่างนี้

2.2 ให้นักเรียนเรียงลำดับพฤติกรรมการใช้จ่ายเงิน การใช้เวลา และการใช้เครื่องใช้
ของตนและส่วนรวมที่นักเรียนต้องการแก้ไขมากที่สุดไปหาน้อยที่สุด

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

2.3 ให้นักเรียนสำรวจพฤติกรรมที่นักเรียนต้องการปรับว่า มีสิ่งใดหรือเหตุการณ์
ใดบ้างที่เกิดก่อนพฤติกรรมนั้น และผลที่เกิดขึ้นตามมาหลังทำพฤติกรรมนั้นแล้ว ให้หลีกเลี่ยง
เหตุการณ์ที่เกิดก่อนและทำให้นักเรียนไม่ประหยัดและให้สร้างความรู้สึภาคภูมิใจที่ได้ประหยัดการใช้
จ่าย

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

3. ให้นักเรียนเรียงลำดับพฤติกรรม การใช้จ่ายเงิน การใช้เวลา และการใช้เครื่องใช้ของตน
และส่วนรวมที่นักเรียนต้องการแก้ไขมากที่สุดไปหาน้อยที่สุด

4. ผู้วิจัยใช้เทคนิคการเสริมแรง ตามทฤษฎีพฤติกรรมนิยม เพื่อให้กำลังใจกับนักเรียนว่า
พฤติกรรมที่ต้องการแก้ไวนั้น สามารถแก้ไขได้ ไม่ยากเกินกว่าที่นักเรียนจะทำได้

5. ผู้วิจัยสำรวจพฤติกรรมที่นักเรียนต้องการปรับว่า มีสิ่งใดหรือเหตุการณ์ใดบ้างที่เกิดก่อน
พฤติกรรมนั้น และผลที่เกิดขึ้นตามมาหลังทำพฤติกรรมนั้นแล้ว ให้หลีกเลี่ยงเหตุการณ์ที่เกิดก่อน และ
ทำให้นักเรียนไม่ประหยัดและให้สร้างความรู้สึภาคภูมิใจที่ได้ประหยัดการใช้จ่าย

6. ผู้วิจัยให้นักเรียนทำสัญญาเพื่อแก้ไขพฤติกรรมที่ไม่ประหยัด และให้ทำตารางการ
เปลี่ยนแปลงการใช้จ่ายทั้งการเงิน การใช้เวลา และการใช้เครื่องใช้ของตนและส่วนรวม รวมทั้งให้

นักเรียนบันทึกตารางและนำเสนอผู้วิจัยใน 1 สัปดาห์หลังจากนี้

ขั้นตอนการให้คำปรึกษา

ผู้วิจัยและนักเรียนช่วยกันวิเคราะห์และสรุปถึงการประหยัดของนักเรียนและวัยรุ่นไทยในปัจจุบันอีกครั้งหนึ่ง และนัดหมายการให้คำปรึกษาครั้งต่อไป

การประเมินผล

1. สังเกตจากการตั้งใจฟังและซักถามข้อสงสัยต่าง ๆ ของนักเรียน
2. สังเกตจากการมีส่วนร่วมในกิจกรรม
3. สังเกตจากการสรุปผลที่ได้จากกิจกรรม

ครั้งที่	เรื่อง	วัตถุประสงค์	ทฤษฎีและเทคนิคที่ใช้	วิธีดำเนินการให้คำปรึกษา
15	ปัจฉิมนิเทศ	1. เพื่อสรุปผลของการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนวัยรุ่น		<u>ขั้นเริ่มต้น</u> 1. ผู้วิจัยกล่าวทักทายนักเรียนเพื่อสร้างบรรยากาศการให้คำปรึกษาให้เกิดความอบอุ่น เป็นกันเอง สบายใจ ปลอดภัยไว้วางใจซึ่งกันและกัน 2. ผู้วิจัยทบทวนและติดตามพฤติกรรมของนักเรียนจากที่ได้ให้คำปรึกษากลุ่มไปแล้ว โดยให้นักเรียนเล่าถึงสิ่งที่เปลี่ยนแปลงในตนเองให้กลุ่มฟัง <u>ขั้นดำเนินการ</u> 1. ผู้วิจัยให้นักเรียนได้เล่าถึงประสบการณ์ ความรู้สึกที่ได้รับจากการฝึกอบรมในครั้งนี้ 2. ผู้วิจัยให้นักเรียนได้ร่วมกันสรุปผลของเข้าร่วมในการให้คำปรึกษากลุ่มในครั้งนี้ - ได้รับบทเรียนอะไรบ้าง - ได้นำความรู้และประสบการณ์ที่ได้รับไปพัฒนาคุณลักษณะของตนเองอย่างไรบ้าง 3. ผู้วิจัยสรุปเพิ่มเติมถึงคุณลักษณะของวัยรุ่นไทยที่พึงประสงค์ 4. ผู้วิจัยแจกกระดาษให้นักเรียนทุกคนเขียนสิ่งที่ประทับใจต่อเพื่อนสมาชิก อาจเป็นสิ่งที่ต้องการขอบคุณอาจเป็นเรื่องเล็ก ๆ น้อย ๆ หรือเรื่องอะไรก็ได้ที่เพื่อนทำให้เรา

ครั้งที่ ที่	เรื่อง	วัตถุประสงค์	ทฤษฎีและเทคนิค ที่ใช้	วิธีดำเนินการให้คำปรึกษา
15 (ต่อ)				รู้สึกประทับใจและอยากแสดงความขอบคุณ 5. ผู้วิจัยให้นักเรียนทุกคนออกมาอ่านในสิ่งที่ตนเองเขียนและถามความรู้สึกของนักเรียนที่ออกมาอ่านและบุคคลที่ได้รับการขอบคุณ ดังนี้ 1. ฟังแล้วรู้สึกอย่างไร 2. จำเรื่องนี้ได้หรือไม่ เมื่อรู้ว่าเรื่องนี้เป็นสิ่งสำคัญ สำหรับเพื่อนแล้วรู้สึกอย่างไร 6. ผู้วิจัยให้นักเรียนแสดงความรู้สึกและอภิปรายถึงประสบการณ์ที่ได้เรียนรู้จากการให้คำปรึกษากลุ่ม 7. ผู้วิจัยให้นักเรียนทำแบบทดสอบภายหลังการให้คำปรึกษากลุ่ม <u>ขั้นตอนการให้คำปรึกษา</u> ผู้วิจัยกล่าวสรุปเกี่ยวกับการให้คำปรึกษากลุ่มเพื่อพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนในสังคมไทยและผู้วิจัยให้นักเรียนสรุปผลที่ได้รับจากการเข้าร่วมการให้คำปรึกษา กลุ่มรวมทั้งการนำความรู้ที่ได้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน หลังจากนั้นผู้วิจัยกล่าวยุติการให้คำปรึกษากลุ่ม

**รายละเอียดโปรแกรมการให้คำปรึกษาแบบกลุ่ม
เพื่อพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนวัยรุ่น
ครั้งที่ 15**

เรื่อง ปัจฉิมนิเทศ

เวลา 60 นาที

วัตถุประสงค์

1. เพื่อสรุปผลของการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนวัยรุ่น
2. เพื่อเป็นการสัมพันธภาพที่ดีต่อกัน
3. เพื่อทดสอบผลของการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนวัยรุ่น

อุปกรณ์

1. กระดาษการ์ดสี
2. ปากกา
3. แบบประเมินการให้คำปรึกษากลุ่มครั้งที่ 14

วิธีดำเนินการ

ขั้นเริ่มต้น

1. ผู้วิจัยกล่าวทักทายนักเรียน เพื่อสร้างบรรยากาศการให้คำปรึกษาให้เกิดความอบอุ่นเป็นกันเอง สบายใจ ปลอดภัยไว้วางใจซึ่งกันและกัน
2. ผู้วิจัยทบทวนและติดตามพฤติกรรมของนักเรียนจากที่ได้ให้คำปรึกษากลุ่มไปแล้ว โดยให้นักเรียนเล่าถึงสิ่งที่เปลี่ยนแปลงในตนเองให้กลุ่มฟัง

ขั้นดำเนินการ

1. ผู้วิจัยให้นักเรียนได้เล่าถึงประสบการณ์ ความรู้สึกที่ได้รับจากการฝึกอบรมในครั้งนี้
2. ผู้วิจัยให้นักเรียนได้ร่วมกันสรุปผลของเข้าร่วมในการให้คำปรึกษากลุ่มในครั้งนี้
 - ได้รับบทเรียนอะไรบ้าง
 - ได้นำความรู้และประสบการณ์ที่ได้รับไปพัฒนาคุณลักษณะของตนเองอย่างไรบ้าง

3. ผู้วิจัยสรุปเพิ่มเติมถึงคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนวัยรุ่น
 4. ผู้วิจัยแจกกระดาษให้นักเรียนทุกคนเขียนสิ่งที่ประทับใจต่อเพื่อนสมาชิกอาจเป็นสิ่งที่ต้องการขอบคุณ อาจเป็นเรื่องเล็ก ๆ น้อย ๆ หรือ เรื่องอะไรก็ได้ที่เพื่อนทำให้เรารู้สึกประทับใจและอยากแสดงความขอบคุณ
 5. ผู้วิจัยให้นักเรียนทุกคนออกมาอ่านในสิ่งที่ตนเองเขียน และถามความรู้สึกของนักเรียนที่ออกมาอ่านและบุคคลที่ได้รับการขอบคุณ ดังนี้
 1. ฟังแล้วรู้สึกอย่างไร
 2. จำเรื่องนี้ได้หรือไม่
 6. ผู้วิจัยให้นักเรียนแสดงความรู้สึกและอภิปรายถึงประสบการณ์ที่ได้เรียนรู้จากการให้คำปรึกษาแบบกลุ่ม
 7. ผู้วิจัยให้นักเรียนทำแบบทดสอบภายหลังการให้คำปรึกษากลุ่ม
- ขั้นตอนการให้คำปรึกษา

ผู้วิจัยกล่าวสรุปเกี่ยวกับการให้คำปรึกษากลุ่มเพื่อพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนในสังคมไทย และผู้วิจัยให้นักเรียนสรุปผลที่ได้รับจากการเข้าร่วมการให้คำปรึกษากลุ่มรวมทั้งการนำความรู้ที่ได้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน หลังจากนั้นผู้วิจัยกล่าวยุติการให้คำปรึกษากลุ่ม

การประเมินผล

1. สังเกตจากการตั้งใจฟัง และซักถามข้อสงสัยต่าง ๆ ของนักเรียน
2. สังเกตจากการมีส่วนร่วมในกิจกรรม
3. สังเกตจากการสรุปผลที่ได้จากกิจกรรม

ประวัติผู้วิจัย

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ	นางพรรณพร วรรณลักษณ์
วัน เดือน ปีเกิด	10 พฤษภาคม 2497
สถานที่เกิด	จังหวัดอ่างทอง
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	6/3 หมู่ 4 ตำบลชัยฤทธิ์ อำเภอลำลูกเกด จังหวัดอ่างทอง 14140
ตำแหน่งปัจจุบัน	ศึกษานิเทศก์ ระดับ 7 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษอ่างทอง
สถานที่ทำงาน	สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษอ่างทอง จังหวัดอ่างทอง
ประวัติการศึกษา	
พ.ศ.2504	มัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนราชสถิตย์วิทยา อำเภอลำลูกเกด จังหวัดอ่างทอง
พ.ศ.2518	การศึกษาประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ป.กศ.สูง) สาขาวิชาเอกภาษาไทย วิชาโทศิลปศึกษา วิทยาลัยครูพระนครศรีอยุธยา
พ.ศ.2525	การศึกษาคณะศึกษาศาสตร์บัณฑิต (ค.บ.) สาขาวิชาเอกบรรณารักษศาสตร์ วิชาโท ประวัติศาสตร์ วิทยาลัยครูเทพสตรี ลพบุรี
พ.ศ.2541	การศึกษามหาบัณฑิต (กศ.ม.) สาขาวิชาการประถมศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร
พ.ศ.2548	การศึกษาดุษฎีบัณฑิต (กศ.ด.) สาขาวิชาจิตวิทยาการให้คำปรึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร